Chulalongkorn University
Chula Digital Collections

Chulalongkorn University Theses and Dissertations (Chula ETD)

2021

การพัฒนาโปรแกรมลดจริยธรรมหลุดตามแนวคิดลักษณะมุ่งอนาคตควบคุมตน และการเรียนรู้แบบฉากทัศน์เป็นฐานสำหรับนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย

สุรไกร นันทบุรมย์
คณะครุศาสตร์

Follow this and additional works at: https://digital.car.chula.ac.th/chulaetd

Part of the Curriculum and Instruction Commons

Recommended Citation

นันทบุรมย์, สุรไกร, "การพัฒนาโปรแกรมลดจริยธรรมหลุดตามแนวคิดลักษณะมุ่งอนาคตควบคุมตน และการเรียนรู้แบบฉากทัศน์เป็นฐานสำหรับนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย" (2021). *Chulalongkorn University Theses and Dissertations (Chula ETD)*. 5660.
https://digital.car.chula.ac.th/chulaetd/5660

This Thesis is brought to you for free and open access by Chula Digital Collections. It has been accepted for inclusion in Chulalongkorn University Theses and Dissertations (Chula ETD) by an authorized administrator of Chula Digital Collections. For more information, please contact ChulaDC@car.chula.ac.th.

การพัฒนาโปรแกรมลดจริยธรรมหลุดตามแนวคิดลักษณะมุ่งอนาคตควบคุมตน และการเรียนรู้แบบฉากทัศน์เป็นฐานสำหรับนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย

นายสุรไกร นันทบุรมย์

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต
สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน ภาควิชาหลักสูตรและการสอน
คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
ปีการศึกษา 2564
ลิขสิทธิ์ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

DEVELOPMENT OF A PROGRAM FOR DECREASING MORAL DISENGAGEMENT BASED ON FUTURE OREINTED WITH SELF-CONTROL AND SCENARIO-BASED LEARNING APPROACHES FOR UPPER SECONDARY SCHOOL STUDENTS

Mr. Surakrai Nantaburom

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

A Dissertation Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Doctor of Philosophy in Curriculum and Instruction
Department of Curriculum and Instruction
FACULTY OF EDUCATION
Chulalongkorn University
Academic Year 2021
Copyright of Chulalongkorn University

หัวข้อวิทยานิพนธ์	การพัฒนาโปรแกรมลดจริยธรรมหลุดตามแนวคิดลักษณะมุ่งอนาคตควบคุมตน และการเรียนรู้แบบฉากทัศน์เป็นฐาน สำหรับนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย
โดย	นายสุรไกร นันทบุรมย์
สาขาวิชา	หลักสูตรและการสอน
อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชาริณี ตรีวรัญญู
อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วม	รองศาสตราจารย์ ดร.อัมพร ม้าคนอง

คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้นับวิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต

..... คณบดีคณะครุศาสตร์
(รองศาสตราจารย์ ดร.ศิริเดช สุชีวะ)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

..... ประธานกรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วิชัย เสวกงาม)

..... อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชาริณี ตรีวรัญญู)

..... อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วม
(รองศาสตราจารย์ ดร.อัมพร ม้าคนอง)

..... กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ยศวีร์ สายฟ้า)

..... กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ปิยวรรณ วิเศษสุวรรณภูมิ)

..... กรรมการภายนอกมหาวิทยาลัย
(ศาสตราจารย์ ดร.ดุจเดือน พันธุมนาวิน)

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
Chulalongkorn University

สุรไกร นันทบุรมย์ : การพัฒนาโปรแกรมลดจริยธรรมหลุดตามแนวคิดลักษณะมุ่งอนาคตควบคุมตน และการเรียนรู้แบบฉากทัศน์เป็นฐานสำหรับนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย . (DEVELOPMENT OF A PROGRAM FOR DECREASING MORAL DISENGAGEMENT BASED ON FUTURE OREINTED WITH SELF-CONTROL AND SCENARIO-BASED LEARNING APPROACHES FOR UPPER SECONDARY SCHOOL STUDENTS) อ.ที่ปรึกษาหลัก : ผศ. ดร.ชาริณี ตรีวรัญญู, อ.ที่ปรึกษาร่วม : รศ. ดร.อัมพร ม้าคนอง

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1. พัฒนาโปรแกรมลดจริยธรรมหลุดตามแนวคิดลักษณะมุ่งอนาคตควบคุมตน และการเรียนรู้แบบฉากทัศน์เป็นฐานสำหรับนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย 2. ศึกษาประสิทธิผลของโปรแกรม วิธีการดำเนินงานวิจัยมี 4 ระยะ ได้แก่ ระยะที่ 1 การศึกษาสภาพและปัญหา โดยการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ระยะที่ 2 การพัฒนาโปรแกรม โดยการสังเคราะห์เอกสารและงานวิจัยเพื่อนำมาพัฒนาโปรแกรม การหาคุณภาพของโปรแกรม และการทดลองนำร่อง วิเคราะห์ข้อมูลจากเอกสารและงานวิจัย การตรวจสอบความตรงเชิงโครงสร้างของโปรแกรม และปรับปรุงตามข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิ และการวิเคราะห์ผลการทดลองนำร่องโดยการวิเคราะห์เนื้อหาจากข้อมูลเชิงคุณภาพ ระยะที่ 3 การหาประสิทธิผลโดยการทดลองใช้โปรแกรมโดยรูปแบบการทดลองแบบหนึ่งกลุ่มทดลอง ทดสอบก่อน ระหว่าง และหลังเรียนด้วยโปรแกรมจำนวน 5 ครั้ง กับกลุ่มตัวอย่างโดยการเลือกแบบเฉพาะเจาะจงจำนวน 37 คนเข้าสู่กลุ่มทดลอง โดยมีเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ 1. แบบทดสอบจริยธรรมหลุดแบบคู่ขนานที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้น 2. แบบสัมภาษณ์ 3. แบบบันทึกการเรียนรู้ วิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณโดยใช้คะแนนจากแบบทดสอบจริยธรรมหลุดโดยใช้สถิติแบบบรรยาย และสถิติวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-way ANOVA) และวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณจากแบบทดสอบจริยธรรมหลุด การสัมภาษณ์ และการบันทึกการเรียนรู้โดยการวิเคราะห์เนื้อหา ระยะที่ 4 การปรับปรุงและพัฒนาโปรแกรม ผลการวิจัยปรากฏว่า

1. โปรแกรมมีหลักการ 6 ข้อ ได้แก่ 1) การนำผู้เรียนเผชิญสถานการณ์ที่มีความขัดแย้ง 2) การให้ผู้เรียนวางแผนอนาคตตามสถานการณ์ 3) การช่วยเหลือผู้เรียนในการสร้างทางเลือกเพื่อตัดสินใจ 4) การสนับสนุนให้ผู้เรียนกำกับติดตามตนเอง 5) การอภิปรายผลการเรียนรู้ 6) การสรุปผลการเลือก โปรแกรมมีขั้นตอนการจัดการเรียนรู้ในแต่ละฉากทัศน์ 6 ขั้นตอน ได้แก่ 1) ขั้นเผชิญสถานการณ์และปัญหา 2) ขั้นรับรู้ตนเอง 3) ขั้นวางแผนมุ่งอนาคตและสร้างทางเลือก 4) ขั้นดำเนินการตามแผนการมุ่งอนาคต 5) ขั้นอภิปรายถึงสาเหตุและผลของการตัดสินใจ 6) ขั้นสร้างกรอบทางจริยธรรม โปรแกรมประกอบไปด้วยกิจกรรมการเรียนรู้จำนวน 4 หน่วยการเรียนรู้ หน่วยการเรียนรู้ละ 3 ฉากทัศน์รวมจำนวน 12 ฉาก ระยะเวลาจัดกิจกรรมฉากทัศน์ละ 100 นาที รวมระยะเวลาของโปรแกรมทั้งหมด 12 สัปดาห์

2. ผลการศึกษาประสิทธิผลของโปรแกรมปรากฏว่า 2.1) ผู้เรียนที่เข้าร่วมโปรแกรมมีจริยธรรมหลุดระหว่าง และหลังการเรียนรู้ด้วยโปรแกรมน้อยกว่าก่อนการเรียนรู้ด้วยโปรแกรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และ 2.2) ก่อนการเรียนรู้ด้วยโปรแกรมผู้เรียนมีจริยธรรมหลุดด้านการให้เหตุผลทางจริยธรรมหรือการตัดสินทางจริยธรรมที่ผิดจริยธรรมสูง แต่ระหว่างและหลังการเรียนรู้ด้วยโปรแกรมผู้เรียนมีการให้เหตุผลที่บิดเบือนลดลง เนื่องจากมีการปรึกษาหารือเพื่อหาทางออกที่เหมาะสมกับผู้ที่เกี่ยวข้องทุกฝ่ายที่สูงขึ้น

สาขาวิชา	หลักสูตรและการสอน	ลายมือชื่อนิสิต .....
ปีการศึกษา	2564	ลายมือชื่อ อ.ที่ปรึกษาหลัก .....
		ลายมือชื่อ อ.ที่ปรึกษาร่วม .....

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
Chulalongkorn University

5984467527 : MAJOR CURRICULUM AND INSTRUCTION

KEYWORD: Ethic Moral Disengagement Future Oriented with Self-Control Scenario-Based Learning Upper Secondary Level Student

Surakrai Nantaburom : DEVELOPMENT OF A PROGRAM FOR DECREASING MORAL DISENGAGEMENT BASED ON FUTURE OREINTED WITH SELF-CONTROL AND SCENARIO-BASED LEARNING APPROACHES FOR UPPER SECONDARY SCHOOL STUDENTS. Advisor: Asst. Prof. CHARINEE TRIWARANYU, Ph.D. Co-advisor: Assoc. Prof. AUMPORN MAKANONG, Ph.D.

This study aimed to 1. research and develop a program for decreasing moral disengagement based on future oriented with self-control and scenario-based learning approaches for upper secondary school 2. study results of the program experiment. Research methodologies were consisted of 4 phases. Firstly, a study research background from documentary research. Secondly, a development of the program using literature review, testing the quality and research tryout. Thirdly, the program experiment of 14 weeks using one group 5 tests of pre –test, between – tests and post- test designed, purposive selection of 37 sampling. Research tools to observe results were used, moral disengagement tests which researchers developed as parallel tests, interview questions, and learning logs. Research data analyses were used quantitative data applying descriptive and One-way ANOVA statistic, and qualitative data using content analysis for test result, interviews and leaning log answers. Fourthly, a development form the experiment results. Findings were shown the development of program as following.

1. Principles of the programs are 1) Facing situations 2) Making future-plans 3) Helping students to make a choice from plans 4) Students self-check support 5) Discussion 6) summarization. In addition, the program consists of 6 stages as follow 1) Facing situation 2) Self-knowing 3) Planning for the future and making choices 4) Applying the plan for the future 5) Discussing of the situation 6) Constructing moral framework. The Program is consisted of 4 units which they are 3 scenarios for each unit, 12 scenarios for total 12 weeks, and each scenario spends 100 minutes.

2. The experiments results are followed. 2.1) Students who participated the program have decreased moral disengagement from between and after the experiment than before joining at statistical significance different at .05 level. 2.2) Before experiment, the students shown moral disengagement, a moral justification type the most but during and post experiment the moral justification type was decreased because students changed their morals disengagement to increase consulting with all stakeholders to find the possible best results for everyone instead.

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
Chulalongkorn University

Field of Study:	Curriculum and Instruction	Student's Signature .....
Academic Year:	2021	Advisor's Signature .....
		Co-advisor's Signature .....

กิตติกรรมประกาศ

มีคำกล่าวไว้ว่า "เราทุกคนล้วนยืนอยู่บนไหล่ยักษ์" อันหมายถึง ทุกสิ่งทุกอย่างรวมถึงองค์ความรู้ทั้งหมดที่เรามี ใช้ประโยชน์ และบริโภคอยู่ทุกวันนี้ไม่ได้เกิดขึ้นจากเราเพียงคนเดียว แต่เกิดขึ้นจากคนที่ทำงานสั่งสมความรู้ ประสบการณ์ และถ่ายทอดมาถึงถึงตัวเราให้เราได้ใช้ และต่อยอดมัน การสั่งสมความรู้และประสบการณ์ดังกล่าวเปรียบเสมือนไหล่ของยักษ์ และตัวเรายืนอยู่บนไหล่ของยักษ์ผู้มาก่อนเรานั่นเองไม่เว้นวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ก็ยืนอยู่บนไหล่ยักษ์เช่นกัน โดยไหล่ยักษ์ที่สามารถจะกล่าวนามออกมาทั้งหมดในที่นี้คงไม่ได้จึงขออนุญาตกล่าวถึงเฉพาะที่โอกาสจะเอื้ออำนวยและขอขอบพระคุณไหล่ยักษ์ทั้งหลายที่ทำให้เกิดงานวิจัยฉบับนี้ขึ้นทั้งทางตรง และทางอ้อมและขออภัยหากไม่ได้เอ่ยนามท่านทั้งหลาย ณ ที่นี้ แต่ขอให้รู้ไว้ว่าท่านคือไหล่ยักษ์ของงานชิ้นนี้เช่นกัน โดยผู้วิจัยขอขอบคุณโรงเรียนกำเนิดวิทย์ที่ให้โอกาสได้ทำงานและเรียนไปพร้อมกัน รวมถึงทุนการศึกษาที่ได้รับในการศึกษาครั้งนี้ นอกจากนี้การวิจัยนี้ยังได้รับการสนับสนุนจาก "ทุน 90 ปี จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย กองทุนรัชดาภิเษกสมโภช" ผู้วิจัยขอขอบพระคุณการสนับสนุนมา ณ โอกาสนี้ และขอขอบคุณ และอาลัยไหล่ยักษ์ที่สำคัญ Professor Albert Bandura (1925-2021) นักจิตวิทยาผู้ยิ่งใหญ่ที่มีส่วนสำคัญในทฤษฎีของตัวแปรในงานวิจัยชิ้นนี้ และท่านเสียชีวิตในปีเดียวกันที่กำลังเขียนงานชิ้นนี้

ขอขอบพระคุณอาจารย์ที่ปรึกษ ผศ.ดร.ชาริณี ตรีวรัญญู ผู้ซึ่งเป็นเสมือนทุกสิ่งทุกอย่างสำหรับวิทยานิพนธ์นี้ ด้วยความเมตตา อุตสาหะ และความอดทนของท่านทำให้วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สมบูรณ์เกินกว่าจินตนาการเดิมของผู้วิจัยอยู่มาก และ รศ.ดร.อัมพร ม้าคนอง อาจารย์ที่ปรึกษาร่วมผู้ชี้ให้เห็นแนวทางเริ่มต้นสำหรับตัวแปรงานวิจัยชิ้นนี้และเปรียบเสมือนแสงสว่างทางวิชาการสำหรับผู้วิจัยตลอดการทำงานวิจัยให้ลุล่วงจนสำเร็จได้ ท่านทั้งสองเป็นผู้เสียสละด้วยความเป็นครูที่แท้จริงให้ผู้วิจัยได้ยืนบนไหล่ยักษ์ด้วยวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ และการสำเร็จการศึกษา

ขอขอบพระคุณกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ ผศ.ดร.วิชัย เสวกงาม ประธานกรรมการ และกรรมการ ผศ.ดร.ยศวีร์ สายฟ้า และ ผศ.ดร.ปิยวรรณ วิเศษสุวรรณภูมิ ที่เสียสละ และเมตตากรุณาให้คำแนะนำชี้ทางสว่างสำหรับงานวิจัยที่สมบูรณ์ รวมถึง ศ.ดร.ดุจเดือน พันธุมนาวิน กรรมการภายนอกผู้ทรงภูมิด้านพฤติกรรมศาสตร์ และจริยธรรมที่เมตตาเสมือนผู้วิจัยเป็นศิษย์ที่ร่ำเรียนด้วยกันมาแสนนาน และยังให้แสงนำทางสำหรับงานวิจัยฉบับนี้จนกระจ่างแจ้งยิ่งขึ้น

ขอขอบพระคุณผู้ทรงคุณวุฒิทุกท่าน โดยเฉพาะท่านที่ปรากฏนามในภาคผนวกที่ช่วยตรวจทานเครื่องมือวิจัยให้เป็นไปตามหลักวิชาการ ซึ่งไม่ใช่เรื่องง่าย และใช้เวลามหาศาลในการพิจารณางานวิจัยฉบับนี้ให้มีคุณภาพตามหลักวิทยาการวิจัย โดยเฉพาะ ผศ.ดร.วลัย อิศรางกูร ณ อยุธยาที่เมตตาศิษย์มาตั้งแต่การเรียนปริญญาโทจนถึงการเป็นร่มโพธิ์ของศิษย์ในงานชิ้นนี้และเรื่องทางวิชาการ ขอบคุณมิตรสหายกัลยาณมิตรทางวิชาการที่ทรงทั้งคุณวุฒิ และมิตรไมตรีจิตช่วยตรวจข้อสอบอัตนัยของงานวิจัยนี้จำนวนมหาศาลโดย ดร.เอกภูมิ เจียมวิทยานุกูล และภาคิน นิมมานนรวงศ์

ขอขอบพระคุณครอบครัวโดยเฉพาะบิดา มารดา ญาติสนิททุกท่านที่ไม่เคยขัดขวาง และยังสนับสนุนทางวิชาการและการดำรงชีวิตมาโดยตลอด และขอบคุณกัลยาณมิตรทุกท่านที่เปรียบเสมือนญาติแท้ ๆ ที่ไม่เคยทิ้งกันระหว่างการเดินทางอันยาวไกลนี้ทั้งในยามสุข และทุกข์ ร่วมพูดคุย ปรึกษา รับประทานอาหารด้วยกันมาตลอด และขอบคุณทุกแรงกาย แรงใจที่สำคัญสำหรับงานชิ้นนี้ และชีวิตวิชาการของผู้วิจัย

ขอขอบคุณผู้วิจัยเองที่กล้าหาญเดินตามความฝัน แม้ว่าจะยากลำบาก แลกมาด้วยความทุกข์ สุขภาพจิต สุขภาพกาย หยาดเหงื่อ และน้ำตา แต่ยังไม่ยอมแพ้จนปรากฏงานวิชาการนี้ให้แก่โลกนี้เพื่อประโยชน์มากน้อยแก่ผู้สนใจตามสมควร ความผิดพลาดที่เกิดขึ้นในงานวิจัยชิ้นนี้ทุกประการผู้วิจัยขอน้อมรับไว้แต่เพียงผู้เดียว

สุรไกร นันทบุรมย์

สารบัญ

หน้า

บทคัดย่อภาษาไทย ..... ค

บทคัดย่อภาษาอังกฤษ ..... ง

กิตติกรรมประกาศ ..... จ

สารบัญ ..... ฉ

สารบัญตาราง ..... ญ

สารบัญรูปภาพ ..... ฐ

บทที่ 1 บทนำ 1

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา 1

คำถามงานวิจัย 16

วัตถุประสงค์งานวิจัย 17

สมมติฐานการวิจัย 17

ขอบเขตงานวิจัย 19

คำจำกัดความที่ใช้ในงานวิจัย 20

ประโยชน์ที่ได้รับ 23

กรอบแนวคิดการวิจัย 24

บทที่ 2 เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง 25

ตอนที่ 1 แนวคิดเกี่ยวกับจริยธรรมหลุด 26

1.1 ความหมาย องค์ประกอบ และการพัฒนาจริยธรรม 26

1.2 แนวคิดและทฤษฎีจริยธรรมหลุด 40

1.3 ความเชื่อมโยงของเหตุผลจริยธรรม (Moral Reasoning) พฤติกรรมจริยธรรม (Moral Behavior) และ จริยธรรมหลุด (Moral Disengagement) 52

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
Chulalongkorn University

ตอนที่ 2 แนวคิดที่นำมาใช้พัฒนาการลดจริยธรรมหลุด 53
2.1 แนวคิด และทฤษฎีเกี่ยวกับลักษณะมุ่งอนาคตควบคุมตน 53
2.2 แนวคิด และทฤษฎีเกี่ยวกับการเรียนรู้แบบฉากทัศน์เป็นฐาน 75
ตอนที่ 3 โปรแกรม 83
3.1 ความหมายของโปรแกรม 83
3.2 องค์ประกอบของโปรแกรม 84
3.3 การพัฒนาโปรแกรม 88
3.4 การประเมินโปรแกรม 90
ตอนที่ 4 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง 91
4.1 งานวิจัยเกี่ยวข้องกับจริยธรรมหลุด 91
4.2 งานวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนาจริยธรรม 95
บทที่ 3 วิธีดำเนินงานวิจัย 106
ระยะที่ 1 การศึกษาสภาพ ปัญหา แนวคิด และทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง 111
1.1 การศึกษาสภาพและปัญหาด้านจริยธรรมของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายในประเทศไทย 111
1.2 การศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยเกี่ยวกับจริยธรรม การพัฒนาจริยธรรม ความสอดคล้องด้านจริยธรรม และจริยธรรมหลุด 112
1.3 การศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยเกี่ยวกับลักษณะมุ่งอนาคตควบคุมตน 113
1.4 การศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยเกี่ยวกับแนวคิดการเรียนรู้แบบฉากทัศน์เป็นฐาน 116
ระยะที่ 2 การพัฒนาโปรแกรมลดจริยธรรมหลุดโดยใช้แนวคิดลักษณะมุ่งอนาคตควบคุมตน และการเรียนรู้แบบฉากทัศน์เป็นฐานสำหรับนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย 118
2.1 กำหนดขั้นตอนการพัฒนาโปรแกรม 118
2.2 การกำหนดองค์ประกอบของโปรแกรม 119
2.3 การตรวจสอบคุณภาพโปรแกรมโดยผู้ทรงคุณวุฒิ 151

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
Chulalongkorn University

2.4 การนำโปรแกรมไปทดลองนำร่อง 155

ระยะที่ 3 การทดลองใช้โปรแกรมลดจริยธรรมหลุดตามแนวคิดลักษณะมุ่งอนาคตควบคุมตน และการเรียนรู้แบบฉากทัศน์เป็นฐานสำหรับนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย 158

3.1 การกำหนดแผนการวิจัย กลุ่มเป้าหมายในการทดลอง 158

ระยะที่ 4 การปรับปรุงและพัฒนาโปรแกรมลดจริยธรรมหลุดตามแนวคิดลักษณะมุ่งอนาคตควบคุมตน และการเรียนรู้แบบฉากทัศน์เป็นฐานสำหรับนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย ... 194

บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล 213

ตอนที่ 1 ผลการพัฒนาโปรแกรมลดจริยธรรมหลุดตามแนวคิดลักษณะมุ่งอนาคตควบคุมตน และการเรียนรู้แบบฉากทัศน์เป็นฐานสำหรับผู้เรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย 213

ตอนที่ 2 ผลการศึกษาประสิทธิผลจากการทดลองใช้โปรแกรมลดจริยธรรมหลุดตามแนวคิดลักษณะมุ่งอนาคตควบคุมตน และการเรียนรู้แบบฉากทัศน์เป็นฐานสำหรับผู้เรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย 228

2.1 การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ 228

2.2 การวิเคราะห์ผลวิจัยจากข้อมูลเชิงคุณภาพ 236

2.3 การวิเคราะห์ข้อมูลพัฒนาการจริยธรรมหลุดจากข้อมูลผู้เรียนรายบุคคล 266

บทที่ 5 สรุป อภิปรายผลการวิจัย และข้อเสนอแนะในงานวิจัย 283

สรุปผลการวิจัย 283

1. โปรแกรมลดจริยธรรมหลุดตามแนวคิดลักษณะมุ่งอนาคตควบคุมตน และการเรียนรู้แบบฉากทัศน์เป็นฐานสำหรับผู้เรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย 284

2. ผลการประเมินประสิทธิผลของโปรแกรมโดยการทดลองใช้โปรแกรมลดจริยธรรมหลุดตามแนวคิดลักษณะมุ่งอนาคตควบคุมตน และการเรียนรู้แบบฉากทัศน์เป็นฐานสำหรับผู้เรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย 287

1. อภิปรายผลการพัฒนาโปรแกรมลดจริยธรรมหลุดตามแนวคิดลักษณะมุ่งอนาคตควบคุมตน และการเรียนรู้แบบฉากทัศน์เป็นฐานสำหรับนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย 288

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
Chulalongkorn University

2. อภิปรายผลการทดลองผลการทดลองใช้โปรแกรมลดจริยธรรมหลุดตามแนวคิดลักษณะมุ่งอนาคตควบคุมตน และการเรียนรู้แบบฉากทัศน์เป็นฐานสำหรับนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย 297

ข้อเสนอแนะ 304

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปใช้ 304

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป 308

บรรณานุกรม 310

ภาคผนวก 323

ภาคผนวก ก รายนามผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือในการวิจัย และตรวจให้คะแนนแบบทดสอบจริยธรรมหลุด 324

ภาคผนวก ข เอกสารรับรองจริยธรรมการวิจัยในคน กลุ่มที่ 2 สาขามนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์ 328

ภาคผนวก ค คู่มือสำหรับโปรแกรมลดจริยธรรมหลุดโดยใช้แนวคิดลักษณะมุ่งอนาคตควบคุมตนและการเรียนรู้แบบฉากทัศน์เป็นฐานสำหรับนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย 331

ภาคผนวก ง ตัวอย่างแผนการจัดการเรียนรู้ของโปรแกรม ใบงานของกลุ่มตัวอย่างในการทดลองและภาพกิจกรรมจากการทดลองนำร่อง 344

ภาคผนวก จ ตัวอย่างแบบวัดจริยธรรมหลุด เกณฑ์การให้คะแนน ตัวอย่างคำตอบ รายละเอียดการประเมินคุณภาพ IOC ของแบบทดสอบจากผู้ทรงคุณวุฒิ และแบบทดสอบที่ใช้ในการทดลอง 362

ภาคผนวก ช ตัวอย่างข้อคำถามสัมภาษณ์ และแบบบันทึกการเรียนรู้ 374

ประวัติผู้เขียน 379

สารบัญตาราง

หน้า

ตารางที่ 1 การสังเคราะห์ลักษณะของบุคคลที่มีลักษณะมุ่งอนาคตและควบคุมตน 68
ตารางที่ 2 การสังเคราะห์การพัฒนาลักษณะมุ่งอนาคตและควบคุมตน 69
ตารางที่ 3 การสังเคราะห์หลักการเรียนรู้เพื่อให้เกิดลักษณะมุ่งอนาคตควบคุมตน 71
ตารางที่ 4 การเปรียบเทียบการเรียนรู้แบบปกติกับการเรียนรู้แบบฉากทัศน์เป็นฐาน 78
ตารางที่ 5 การสังเคราะห์หลักการเรียนรู้ของแนวคิดการเรียนรู้แบบฉากทัศน์เป็นฐาน 80
ตารางที่ 6 การสังเคราะห์องค์ประกอบของโปรแกรม 87
ตารางที่ 7 ขั้นตอนและกิจกรรมการดำเนินงานวิจัย 107
ตารางที่ 8 แนวทางการจัดการเรียนรู้ของโปรแกรม 128
ตารางที่ 9 โครงสร้างของโปรแกรมลดจริยธรรมหลุดตามแนวคิดลักษณะมุ่งอนาคตควบคุมตน และการเรียนรู้แบบฉากทัศน์เป็นฐานสำหรับนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย 134
ตารางที่ 10 แผนการจัดการเรียนรู้ของโปรแกรม 137
ตารางที่ 11 ผลการตรวจสอบคุณภาพตรงเชิงโครงสร้างของโปรแกรมจากผู้ทรงคุณวุฒิ 152
ตารางที่ 12 ข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิที่มีต่อโปรแกรม และการปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะ 153
ตารางที่ 13 ข้อมูลจากการทดลองนำร่องครั้งที่ 1 - 2 156
ตารางที่ 14 โครงสร้างแบบวัดจริยธรรมหลุด 165
ตารางที่ 15 เกณฑ์การให้คะแนนจริยธรรมหลุดจากพฤติกรรมในคำตอบ 168
ตารางที่ 16 เกณฑ์การตัดสินพฤติกรรมจริยธรรมหลุดจากแบบวัดจริยธรรมหลุด 169
ตารางที่ 17 ผลการประเมินความตรงตามวัตถุประสงค์ของแบบทดสอบ 173
ตารางที่ 18 โครงสร้างแบบวัดจริยธรรมหลุดที่ผ่านการพิจารณาของผู้ทรงคุณวุฒิ 174
ตารางที่ 19 การให้คะแนนจริยธรรมหลุดจากพฤติกรรมในคำตอบที่ผ่านการพิจารณาของผู้ทรงคุณวุฒิ 175

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
Chulalongkorn University

ตารางที่ 20 เกณฑ์การให้คะแนนจริยธรรมหลุดจากเหตุผลในคำตอบที่ผ่านการพิจารณาของผู้ทรงคุณวุฒิ 176
ตารางที่ 21 เกณฑ์การให้คะแนนแบบทดสอบจริยธรรมหลุดหลังจากปรับปรุงจากข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิ 177
ตารางที่ 22 แสดงการอธิบายค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบแบบอิงเกณฑ์แบบคู่ขนานด้วยวิธีของคาร์เวอร์ 179
ตารางที่ 23 ค่าอำนาจจำแนกแบบทดสอบ 180
ตารางที่ 24 ค่าความเชื่อมั่นแบบทดสอบแบบอิงเกณฑ์แบบคู่ขนานด้วยวิธีของคาร์เวอร์ 180
ตารางที่ 25 ค่าความเชื่อมั่นระหว่างผู้ประเมิน (Inter-rater Reliability) 181
ตารางที่ 26 ตัวอย่างโครงสร้างและข้อคำถามจากแบบสัมภาษณ์ 182
ตารางที่ 27 ตัวอย่างโครงสร้างและข้อคำถามจากแบบบันทึกการเรียนรู้ 183
ตารางที่ 28 ผลการตรวจสอบคุณภาพความตรงเชิงโครงสร้างของแบบสัมภาษณ์ 185
ตารางที่ 29 ผลการตรวจสอบคุณภาพความตรงเชิงโครงสร้างของแบบบันทึกการเรียนรู้ 187
ตารางที่ 30 การดำเนินการทดลอง และการเก็บรวบรวมข้อมูล 190
ตารางที่ 31 การปรับปรุงและพัฒนาโปรแกรมหลังจากการทดลองใช้โปรแกรม 195
ตารางที่ 32 การเปรียบเทียบขั้นตอนการจัดการเรียนรู้ของโปรแกรมเดิมกับการปรับปรุงและพัฒนาขั้นตอนการจัดการเรียนรู้ของโปรแกรม 201
ตารางที่ 33 สรุปการพัฒนาโปรแกรมฉบับสมบูรณ์ 208
ตารางที่ 34 แนวทางการจัดการเรียนรู้ของโปรแกรม 220
ตารางที่ 35 โครงสร้างของโปรแกรมลดจริยธรรมหลุดตามแนวคิดลักษณะมุ่งอนาคตควบคุมตน และการเรียนรู้แบบฉากทัศน์เป็นฐานสำหรับนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย 224
ตารางที่ 36 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของจริยธรรมหลุดจำแนกตามการทดสอบรายครั้ง (N=37) 228
ตารางที่ 37 การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยจริยธรรมหลุดก่อน ระหว่าง และหลังการเข้าร่วมโปรแกรม (N=37) 231
ตารางที่ 38 การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยรายคู่จริยธรรมหลุดระหว่างแบบทดสอบ (N=37) 231

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
Chulalongkorn University

ตารางที่ 39 การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยด้านพฤติกรรมก่อน ระหว่าง และหลังการเข้าร่วมโปรแกรม (N= 37) 233
ตารางที่ 40 การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยรายคู่ด้านพฤติกรรมระหว่างแบบทดสอบ (N=37) 233
ตารางที่ 41 การวิเคราะห์ความต่างของค่าเฉลี่ยด้านการให้เหตุผลจากแบบทดสอบ (N=37)..... 235
ตารางที่ 42 การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยรายคู่ของคะแนนด้านการให้เหตุผลระหว่างแบบทดสอบ (N= 37) 235
ตารางที่ 43 การเปลี่ยนแปลงจริยธรรมหลุดของผู้เรียนกลุ่มตัวอย่างจากข้อมูลเชิงคุณภาพ 237
ตารางที่ 44 ตัวอย่างการเปลี่ยนแปลงจริยธรรมหลุดจากคำตอบในแบบทดสอบ 1 239
ตารางที่ 45 ตัวอย่างการเปลี่ยนแปลงจริยธรรมหลุดจากคำตอบในแบบทดสอบ 2 244
ตารางที่ 46 กระบวนการเรียนรู้ที่ส่งผลต่อจริยธรรมหลุด 248
ตารางที่ 47 ตัวอย่างการบันทึกการเรียนรู้ของผู้เรียนด้านจริยธรรมหลุดด้านภาพรวมรายหน่วย ... 251
ตารางที่ 48 ตัวอย่างการบันทึกการเรียนรู้ของผู้เรียนด้านพฤติกรรมรายหน่วย 256
ตารางที่ 49 ตัวอย่างการบันทึกการเรียนรู้ของผู้เรียนด้านการให้เหตุผลรายหน่วย 259
ตารางที่ 50 รายการปรับปรุง เกณฑ์การตรวจคำตอบตามคำแนะนำของผู้ทรงคุณวุฒิ 367

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
Chulalongkorn University

สารบัญรูปภาพ

หน้า

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย 24

ภาพที่ 2 แผนภาพแสดงความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรม และการให้เหตุผลทางจริยธรรม (Blocker, 1988)..... 26

ภาพที่ 3 กระบวนการของจริยธรรมหลุด (Bandura, 2012)..... 41

ภาพที่ 4 กลไกทางจิตวิทยาของจริยธรรมหลุด (Bandura & et al, 1996)..... 42

ภาพที่ 5 โครงสร้างความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบของทฤษฎีการเรียนรู้ทางปัญญาสังคม 54

ภาพที่ 6 กลไกการควบคุมตนเองโดยใช้หลักการไซเบอร์เนติกส์ (Inzlicht, Legault & Teper, 2014) 65

ภาพที่ 7 การสังเคราะห์หลักการพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียนตาม แนวคิดลักษณะมุ่งอนาคตควบคุมตน..... 115

ภาพที่ 8 การสังเคราะห์หลักการการจัดการเรียนรู้ของแนวคิดการเรียนรู้ แบบฉากทัศน์เป็นฐาน .. 117

ภาพที่ 9 การพัฒนาโปรแกรม..... 119

ภาพที่ 10 การสังเคราะห์หลักการของโปรแกรม 121

ภาพที่ 11 การสังเคราะห์ขั้นตอนการจัดการเรียนรู้ในแต่ละฉากทัศน์ของโปรแกรม..... 124

ภาพที่ 12 การสรุปองค์ประกอบของโปรแกรม..... 227

ภาพที่ 13 ค่าเฉลี่ยจากแบบทดสอบ 230

ภาพที่ 14 การสรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ..... 266

ภาพที่ 15 สัดส่วนของจริยธรรมหลุดจากการทดสอบครั้งที่ 1..... 267

ภาพที่ 16 สัดส่วนของจริยธรรมหลุดจากการทดสอบครั้งที่ 2..... 268

ภาพที่ 17 สัดส่วนของจริยธรรมหลุดจากการทดสอบครั้งที่ 3..... 269

ภาพที่ 18 สัดส่วนของจริยธรรมหลุดจากการทดสอบครั้งที่ 4..... 270

ภาพที่ 19 สัดส่วนของจริยธรรมหลุดจากการทดสอบครั้งที่ 5..... 271

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

ภาพที่ 20 กลไกจริยธรรมหลุดการให้เหตุผลหรือการทำที่ผิดจริยธรรม (MD1) รายบุคคล..... 272
ภาพที่ 21 กลไกจริยธรรมหลุดการใช้คำพูดให้ดูดี (MD2) รายบุคคล 273
ภาพที่ 22 กลไกจริยธรรมหลุดการปัดความรับผิดชอบ (MD4) รายบุคคล 274
ภาพที่ 23 พฤติกรรมที่ไม่มีจริยธรรมหลุดรายบุคคล 275
ภาพที่ 24 การเปลี่ยนแปลงจริยธรรมหลุดรายบุคคลของผู้เรียน 1..... 276
ภาพที่ 25 การเปลี่ยนแปลงจริยธรรมหลุดรายบุคคลของผู้เรียน 2..... 277
ภาพที่ 26 การเปลี่ยนแปลงจริยธรรมหลุดรายบุคคลของผู้เรียน 3..... 279
ภาพที่ 27 การเปลี่ยนแปลงจริยธรรมหลุดรายบุคคลของผู้เรียน 4..... 280

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
Chulalongkorn University

บทที่ 1
บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

> *“...ความดีงามไม่ได้ขึ้นอยู่กับเพียงแค่หลักการที่ถูกต้องเท่านั้น และหลักการที่ถูกต้องที่แท้จริงนั้นจะต้องแสดงออกภายใต้การควบคุม และการใช้จริยธรรมอย่างระมัดระวัง...”*
>
> อริสโตเติล (Aristotle, Ross, & Brown, 2009)

คำกล่าวข้างต้นของอริสโตเติลนักปรัชญาชาวกรีกแสดงให้เห็นว่า การใช้หลักจริยธรรมนั้นไม่เพียงแต่ต้องคำนึงหรือพิจารณาถึงความถูกต้องเท่านั้น แต่จะต้องใช้ความถูกต้องนั้นด้วยสติปัญญาและความระมัดระวังซึ่งเป็นหลักการสำคัญของการประพฤติปฏิบัติตามหลักจริยธรรม ถ้าหากคนทั้งหลายในโลกใบนี้ปฏิบัติตามหลักจริยธรรมที่ถูกต้องด้วยความระมัดระวังก็อาจจะส่งผลให้เกิดความสงบสุขแก่โลกนี้อย่างมหาศาล ซึ่งเห็นได้ว่าจริยธรรมนั้นเป็นเครื่องมือของมนุษย์ในการทำให้สังคมมนุษย์อยู่อย่างสงบสุข ทั้งนี้หากสามารถนำจริยธรรมมาใช้กับสังคมอย่างระมัดระวัง สังคมก็ควรจะทำความเข้าใจอย่างถ่องแท้เสียก่อนว่า จริยธรรมนั้น หมายถึงอะไร และมีลักษณะอย่างไร

ในทางวิชาการได้ให้นิยามของจริยธรรมไว้ว่า จริยธรรม หมายถึง หลักปฏิบัติที่ยึดคุณธรรมของคนที่ระบุว่าการกระทำของคนนั้นถูกต้องหรือผิดอย่างไร และการปฏิบัติตามหลักการดังกล่าวนั้นมีความเชื่อมโยงระหว่างตัวบุคคลกับปัจจัยภายนอกตัวบุคคล เช่น ปรัชญา กลุ่มคน สาขาวิชาหรืออาชีพ (Blocker, 1988; oxford dictionary, n n.; ราชบัณฑิตสถาน, 2532, 2545 และทินพันธุ์ นาคะตะ, 2557) ซึ่งจริยธรรมประกอบไปด้วยสามองค์ประกอบ ได้แก่ ปัญญาจริยธรรม ทัศนคติจริยธรรม และพฤติกรรมจริยธรรม (Brown & Annis, 1978; ดวงเดือน พันธุมนาวิน และเพ็ญแข ประจนปัจจนึก, 2520; ธีระพร อุวรรณโณ, 2530 และวัลลภา จันทร์เพ็ญ, 2544) ทั้งนี้องค์ประกอบด้านปัญญาจริยธรรมนั้นเป็นส่วนที่เกี่ยวกับพุทธิพิสัยที่ใช้บอกว่าอะไรถูกผิด ประกอบไปด้วยความรู้ทักษะการคิด การใช้เหตุผลเชิงจริยธรรม ก่อนส่งผลไปสู่พฤติกรรมจริยธรรมที่เป็นส่วนที่แสดงออกมาให้เห็นภายนอก และในส่วนของทัศนคติจริยธรรมนั้นเป็นส่วนของความรู้สึก คุณค่าต่าง ๆ ที่ส่งผลให้เกิดการประพฤติหรือแสดงออกทางจริยธรรมภายนอกเช่นกัน ซึ่งสามองค์ประกอบนี้สามารถพัฒนา

แยกส่วนอย่างอิสระหรือพัฒนาร่วมกันได้ตามหลักการ ทฤษฎีที่เกี่ยวกับจริยธรรมต่าง ๆ ที่ได้มีการศึกษาไว้

ทั้งนี้จะเห็นได้ว่าความหมายของจริยธรรมนั้นสอดคล้องกับคำกล่าวของอริโตเติลที่ว่า จริยธรรมนั้นจะต้องพิจารณาว่าอะไรถูกและผิด และนำไปใช้อย่างระมัดระวัง และคำกล่าวดังกล่าวนั้นยังเห็นได้ถึงความสอดคล้องขององค์ประกอบทางจริยธรรม คือ การประพฤติจริยธรรมอย่างฉลาดและระมัดระวัง ซึ่งสะท้อนถึงผลกระทบของการใช้สติปัญญาซึ่งเป็นองค์ประกอบทางปัญญาจริยธรรม และความรู้สึกจริยธรรม ก่อนการประพฤติ ปฏิบัติ หรือแสดงออกอันเป็นพฤติกรรมจริยธรรม หมายความว่า หากเราจะต้องกระทำอย่างถูกต้องทางจริยธรรมแล้ว จะต้องใช้ทั้งสติ และปัญญาอย่างระมัดระวัง โดยไตร่ตรองอย่างพินิจพิเคราะห์ว่าอะไรถูก หรือผิดอย่างไร และควรจะแสดงออกอย่างไรให้ถูกต้องทางจริยธรรม แต่ในปัจจุบันประเทศไทยในปัจจุบันกลับพบปัญหาจริยธรรมสำหรับนักเรียนในวัยมัธยมศึกษาหลายประการด้วยกันจากการศึกษาของ เกรียงศักดิ์ เจริญวงศักดิ์ (2539) พบว่าปัญหาด้านจริยธรรมของสังคมไทยที่ปรากฏในข่าวหนังสือพิมพ์ปัจจุบันโดยเฉพาะกับเยาวชนไทยนั้นเกี่ยวข้องกับ อาชญากรรม การใช้ความรุนแรง ปัญหาครอบครัว ปัญหาทางเพศ การติดการพนัน การติดยาเสพติด ฯลฯ

สภาพการณ์ที่กล่าวถึงในข้างต้นหากพิจารณาถึงปัญหาเฉพาะด้านอาชญากรรม หรือปัญหาที่เกี่ยวเนื่องกับอาชญากรรมนั้น ญาณิศชา สงค์อยู่ (2559) พบว่าปัญหาเด็กแว้น (ผู้ที่มีพฤติกรรมการขับรถจักรยานยนตร์เป็นกลุ่มบนท้องถนน มักมีการส่งเสียงดังรบกวนผู้อื่น) ที่มีอายุระหว่าง 13-18 ปี มีพฤติกรรมรวมกลุ่มกันแข่งรถในพื้นที่สาธารณะ อันเป็นการกระทำผิดกฎหมาย และการชักชวนกลุ่มเพศหญิงเข้ามาร่วมด้วยเรียกว่า เด็กสก๊อย ซึ่งอาจนำไปสู่ปัญหาอื่น ๆ ตามมา อาทิ การแข่งรถบนถนน ปัญหายาเสพติด การมั่วสุม เสพยาเสพติดและอบายมุข การมีเพศสัมพันธ์ก่อนวัยอันควร การทะเลาะวิวาทและส่งเสียงดัง ตลอดจนการลักทรัพย์ ซึ่งปัญหาเด็กแว้นดังกล่าวเป็นการใช้เวลาว่างในการแต่งรถ และแข่งรถทำให้เกิดการรบกวนรำคาญต่อผู้อื่น และเป็นพื้นที่สุ่มเสี่ยงต่อการเกิดปัญหาอื่น ๆ ตามมาดังที่ได้กล่าวไปแล้วในข้างต้น

นอกจากนี้ยังพบว่าการตั้งครรภ์ไม่พึงประสงค์และการทำแท้งยังคงเป็นปัญหาที่สำคัญของวัยรุ่นไทย ในปัจจุบันวัยรุ่นมีทัศนคติต่อการมีเพศสัมพันธ์ก่อนวัยอันควรและการอยู่ก่อนแต่งเป็นเรื่องปกติ การมีเพศสัมพันธ์แบบไม่มีการป้องกัน หรือคุมกำเนิด การตั้งครรภ์ไม่พร้อมในวัยรุ่นนับว่าจะรุนแรงเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ รวมทั้ง อายุของวัยรุ่นที่มีเพศสัมพันธ์ในครั้งแรกมีแนวโน้มที่จะมีอายุลดลงด้วยเช่นกัน และพบว่าเด็กอายุต่ำกว่า 20 ปี มีจำนวนมากที่สุดที่ตั้งครรภ์ไม่พึงประสงค์ และทำ

แท้ง อีกทั้งไม่ให้ความสนใจในเรื่องการคุมกำเนิดอย่างจริงจัง (ปวีณภัทร นิธิตันติวัฒน์ และขวัญใจ เพทายประกายเพชร, 2559)

นอกเหนือไปจากการทำผิดด้านอาชญากรรม และความเสี่ยงที่จะเกิดขึ้นตามมา ด้านการเรียนการสอนก็พบปัญหาจริยธรรมของเด็กนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น โดยสำนักงานเลขาธิการภาค 1 พบว่ามีการรายงานข่าวจากสื่อสังคมออนไลน์ โดยเมื่อค้นหาคำว่า “รับจ้างทำการบ้าน” ปรากฏว่า พบบุคคลจำนวนมากเปิดธุรกิจรับจ้างทำการบ้านและงานต่าง ๆ บนสื่อสังคมออนไลน์โดยเฉพาะ อินสตาแกรม (Instagram) และเฟซบุ๊ก (Facebook) จากการรายงานข่าวพบนักเรียนหญิงโรงเรียนมัธยมชื่อดังย่านลาดพร้าว แสดงความคิดเห็นต่อประเด็น การรับจ้างทำการบ้าน ว่า เคยรับจ้างทำการบ้าน รายงาน หรืองานต่าง ๆ จากเพื่อนในโรงเรียนเดียวกัน เนื่องจากขณะนั้นเป็นช่วงใกล้ปิดภาคเรียน การบ้านค่อนข้างมาก จึงมีเพื่อนหลายคนมาขอร้องให้ช่วยทำการบ้านก่อนปิดภาคเรียน โดยให้ข้อมูลว่า “คิดว่าดีในแง่ที่มีคนจ้างเราทำการบ้าน เพราะเราจะมีรายได้หรือค่าขนมเพิ่ม แต่ถ้าในแง่ไปจ้างให้คนอื่นทำการบ้านให้ คงผิดแน่นอน เสียเงินจ้างทำการบ้านแล้ว ความรู้ยังไม่ได้อีกด้วย” ทั้งนี้มีข้อมูลซึ่งพบว่าการรับจ้างทำการบ้านและรายงานนั้นไม่ใช่เรื่องใหม่ มีมานานแล้วและขณะนี้ยังมีอยู่ โดยเฉพาะในปัจจุบันนักเรียนในกรุงเทพฯ และปริมณฑล จะจ้างทำการบ้านและรายงานกันมากกว่าเด็กในต่างจังหวัดเพราะเด็กส่วนใหญ่ต้องการคะแนน โดยไม่คำนึงถึงการได้รับความรู้ (สำนักพัฒนาคุณธรรม กระทรวงศึกษาธิการ, 2557) เมื่อวิเคราะห์การสัมภาษณ์ดังกล่าวของนักเรียนที่รับจ้างทำการบ้าน จะเห็นได้ว่า นักเรียนคนดังกล่าวเข้าใจว่าสิ่งที่ทำนั้นไม่ถูกต้อง แต่ก็ยังทำเพราะได้เงินจากการรับจ้าง จะเห็นได้ว่าเหตุผลจริยธรรม หรือความรู้จริยธรรม กับพฤติกรรมจริยธรรมที่แสดงออกนั้นมีความขัดแย้ง หรือไม่สอดคล้องกันเกิดขึ้นกับนักเรียนคนดังกล่าว

ในส่วนของการศึกษาวิจัยในด้านจริยธรรมพบว่า พระกิตติสุวัฒนาภรณ์ (2557) ได้ศึกษาพฤติกรรมจริยธรรมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ในเขตอำเภอเมืองกาญจนบุรี พบว่าด้านความซื่อสัตย์สุจริต มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด สำหรับความคิดเห็นของนักเรียนเกี่ยวกับปัญหาในการปฏิบัติตนตามหลักคุณธรรมจริยธรรม พบว่า ปัญหาที่มีความถี่สูงสุด คือ นักเรียนไม่ชอบระเบียบวินัยที่เคร่งครัดเกินไป ในส่วนของกรรณิการ์ ภิรมย์รัตน์ (2551) ศึกษาการเปรียบเทียบพฤติกรรมทางจริยธรรมจำแนกตามระดับชั้นที่ศึกษา พบว่านักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นและนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย มีพฤติกรรมทางจริยธรรมที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จำนวน 9 ด้าน โดยนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นมีพฤติกรรมทางจริยธรรมสูงกว่านักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย จำนวน 7 ด้าน ได้แก่ ด้านความซื่อสัตย์สุจริต ด้านความอดทน อดกลั้น ด้านความสามัคคี ด้านความกตัญญูกตเวที ด้านความยุติธรรม ด้านความมีเหตุผล ด้านความเคารพและ

ยอมรับในตนเองและผู้อื่น ส่วนนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายมีพฤติกรรมทางจริยธรรมสูงกว่านักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น จำนวน 2 ด้าน ได้แก่ ด้านความขยันหมั่นเพียร และด้านความเสียสละ ในงานวิจัยครั้งนี้สามารถสังเคราะห์ได้ว่านักเรียนที่เรียนจริยธรรมตามหลักสูตรแกนกลาง พุทธศักราช 2561 ยิ่งมีจำนวนปีมากขึ้น แต่พฤติกรรมกลับสวนทางกัน คือ มีพฤติกรรมจริยธรรมในระดับต่ำกว่าเมื่อยิ่งเรียนในระดับสูงขึ้น

ดุจเดือน พันธุมนาวิน (2551) ได้ศึกษาปัจจัยเชิงสาเหตุของพฤติกรรมด้านจริยธรรมในประเทศไทยในงานวิจัยผลการสังเคราะห์งานวิจัยเกี่ยวกับคุณธรรมจริยธรรมในประเทศไทยเกี่ยวกับปัจจัยเชิงสาเหตุของพฤติกรรมเชิงจริยธรรมในเยาวชนสามกลุ่ม ประกอบไปด้วย ระดับประถมศึกษา ระดับมัธยมศึกษา และอุดมศึกษา ซึ่งในระดับมัธยมศึกษานั้นพบว่ากลุ่มเยาวชนกลุ่มเสี่ยง คือ นักเรียนชายที่มีผลการเรียนต่ำ ฐานะต่ำ และนักเรียนที่ครอบครัวมีปัญหา ซึ่งมีความต้องการเร่งด่วนในการพัฒนาจริยธรรมเป็นลำดับแรก ๆ ส่วนนักเรียนหญิงมีความเสี่ยงในด้านสุขภาพจิต พฤติกรรมก้าวร้าว และการคิดฆ่าตัวตาย ส่วนนักเรียนที่มีฐานะดีมักเป็นกลุ่มเสี่ยงเกี่ยวกับพฤติกรรมด้านสิ่งแวดล้อม พฤติกรรมประหยัดทรัพยากร และความเป็นพลเมืองดี โดยงานวิจัยชิ้นนี้ยังได้อธิบายปัจจัยเชิงสาเหตุของปัญหาจริยธรรมในแต่ละด้าน จิตลักษณะที่เป็นตัวทำนายพฤติกรรมที่เป็นปัญหา และแนวทางการพัฒนาจิตลักษณะเพื่อแก้ไขปัญหาซึ่งมีรายละเอียดโดยสังเขปดังต่อไปนี้ 1) ความเป็นระเบียบวินัยของนักเรียนระดับมัธยมศึกษา ปัจจัยเชิงสาเหตุประกอบไปด้วย สถานการณ์ในโรงเรียน สถานการณ์ในครอบครัว และปัจจัยด้านจิตลักษณะ เช่น แรงจูงใจ เหตุผลเชิงจริยธรรม ลักษณะมุ่งอนาคตควบคุมตน ตัวทำนายพฤติกรรมด้านระเบียบวินัย ได้แก่ ทัศนคติต่อพฤติกรรมต่อระเบียบวินัย ลักษณะมุ่งควบคุมตน ผลการเรียน สามารถพัฒนาได้โดยการชักจูงตนเอง การมุ่งอนาคตควบคุมตนเอง ชี้ให้เห็นประโยชน์ของระเบียบวินัย และการพัฒนาอำนาจในตน สามารถพัฒนาได้โดย อบรม ให้ความรู้ การให้ความรัก ใช้เหตุผล การควบคุมตนเอง การรับรู้ข่าวสารเชิงบวก 2) ปัญหาด้านความก้าวร้าวโดยจิตลักษณะเชิงพฤติกรรมที่สำคัญต่อจริยธรรม คือ จิตลักษณะของคนที่มีความก้าวร้าวน้อย ได้แก่ ทัศนคติต่อพฤติกรรมก้าวร้าวน้อยในเชิงบวก ลักษณะมุ่งอนาคตควบคุมตนมาก เหตุผลเชิงจริยธรรมสูง การลดความก้าวร้าวทำได้โดย ฝึกควบคุมตนเอง ชี้ให้เห็นโทษของความก้าวร้าว การให้คำปรึกษาแบบกลุ่ม รวมถึงจิตลักษณะที่มีผลต่อความรับผิดชอบ ได้แก่ แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ ลักษณะมุ่งอนาคตควบคุมตน ความเชื่อในอำนาจของตน ทัศนคติที่ดีต่อพฤติกรรม สถานการณ์ที่ส่งเสริม คือ ครู การอบรมแบบรัก ใช้เหตุผลสนับสนุน แบบอย่างที่ดีจากครอบครัว สามารถพัฒนาได้โดยการใช้ตัวแบบ และพฤติกรรมกลุ่ม 3) ปัญหาด้านการเป็นพลเมืองนั้นพบปัจจัยเชิงสาเหตุของจริยธรรมด้านความเป็นพลเมืองดีประกอบไปด้วย ด้านจิตลักษณะ ได้แก่ ลักษณะ

มุ่งอนาคตควบคุมตน ความเชื่อในอำนาจของตน สุขภาพจิตที่ดี ทัศนคติต่อพฤติกรรมที่น่าปรารถนาและเหตุผลเชิงจริยธรรมที่สูง ส่วนปัจจัยเชิงสถานการณ์ ได้แก่ การอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผลแบบอย่างที่ดี ปฏิสัมพันธ์กับครูแบบประชาธิปไตย ความเป็นพุทธมามกะที่ดีจากการเลี้ยงดู เปิดรับสื่อที่มีประโยชน์ การฝึกอบรมเพื่อพัฒนาความเอื้ออาทร โดยการให้ความรู้ปรับเปลี่ยนทัศนคติ ฝึกมุ่งอนาคตควบคุมตน และความเชื่อในอำนาจของตน

จากสภาพการณ์ข้างต้นนำไปสู่การสรุปได้ว่า ปัญหาจริยธรรมของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายที่มีช่วงอายุ 15 – 18 ปี สามารถจำแนกได้เป็นประเด็นดังนี้ 1) ปัญหาอาชญากรรม คือ ปัญหาการสร้างความเดือดร้อน และผิดกฎหมายจราจรอันเป็นกฎหมายสาธารณะที่ก่อให้เกิดอันตรายต่อตนเองและผู้อื่นบนท้องถนน 2) ปัญหาตั้งครรภ์ก่อนวัยอันควร เนื่องจากเกิดการตั้งครรภ์ขึ้นมาในวัยพึ่งพิงจึงไม่มีความพร้อมที่จะเลี้ยงดูตนเองและลูก ซึ่งก่อให้เกิดปัญหาอื่น ๆ ตามมา เช่น การทำแท้งอย่างผิดกฎหมาย พฤติกรรมการเรียน 3) ปัญหาด้านการเรียน พบว่านักเรียนในประเทศไทยมีการรับจ้างทำการบ้าน ปัญหาด้านความซื่อสัตย์สุจริต ปัญหาด้านระเบียบวินัย ปัญหาด้านความประพฤติส่วนบุคคล และยังพบว่านักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายมีพฤติกรรมทางจริยธรรมสูงกว่านักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นเพียงแค่ 2 ด้าน ได้แก่ ด้านความขยันหมั่นเพียร และด้านความเสียสละเท่านั้น และงานวิจัยยังบ่งชี้ว่าสาเหตุสำคัญของปัญหาจริยธรรมในข้างต้นนั้นเป็นปัญหาที่เกี่ยวข้องกับด้านระเบียบวินัย ความก้าวร้าว และความเป็นพลเมืองดีซึ่งมีสาเหตุมาจากการพัฒนาจิตลักษณะที่ไม่เหมาะสม นอกจากนี้ยังสามารถพิจารณาได้ว่าปัญหาจริยธรรมของวัยรุ่นในประเทศไทยนั้นมีทั้งปัญหาจริยธรรมระดับรุนแรง เช่น อาชญากรรม ตั้งครรภ์ก่อนวัยอันควร และปัญหาของวัยรุ่นที่พบได้ทั่วไปโดยเฉพาะในโรงเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายที่เป็นวัยรุ่นที่ไม่ได้มีพฤติกรรมการกระทำผิดจริยธรรมที่รุนแรง เช่น การทำผิดวินัย ด้านการเรียนที่เกี่ยวข้องกับความเป็นพลเมือง สิ่งแวดล้อม ความรับผิดชอบ เป็นต้น ซึ่งต้องได้รับการแก้ไขด้วยวิธีที่แตกต่างกันเนื่องจากความร้ายแรงของผลการกระทำ และจำนวนผู้กระทำผิดที่แตกต่างกัน โดยเฉพาะปัญหาทางด้านจริยธรรมที่พบได้ทั่วไปในโรงเรียนนั้นเป็นปัญหาที่พบได้ในระดับโรงเรียน หากสามารถแก้ไขปัญหานี้ได้จะช่วยลดปัญหาทางจริยธรรมของวัยรุ่นไทยในวงกว้างต่อสังคมไทยได้ เมื่อพิจารณาถึงกระบวนการแก้ไขปัญหาจริยธรรมของกลุ่มที่มีปัญหารุนแรงนั้น มีความซับซ้อนทั้งในแง่ของกระบวนการทางกฎหมาย อาชญวิทยา กระบวนทางจิตวิทยา และกระบวนทางการศึกษา ซึ่งมีความเฉพาะทางสูง ผู้วิจัยจึงเล็งเห็นถึงความสำคัญในการแสวงหาวิธีที่จะแก้ไขปัญหาจริยธรรมสำหรับกลุ่มที่กำลังศึกษาในระดับมัธยมศึกษาทั่วไปเนื่องจากถ้าหากค้นพบวิธีการแก้ไขปัญหาจริยธรรมสำหรับกลุ่มดังกล่าวนี้จะสามารถนำไปปรับใช้ได้ในวงกว้างซึ่งเป็นประโยชน์สำหรับสังคมไทยในวงกว้าง และเป็นประโยชน์

ในระยะยาวเนื่องจากวัยรุ่นกลุ่มที่ศึกษาในระดับมัธยมศึกษานี้เป็นประชากรกลุ่มใหญ่ ซึ่งการแก้ไขปัญหานี้จะช่วยให้ประชากรกลุ่มนี้ลดพฤติกรรมที่เป็นปัญหาทางจริยธรรมที่รุนแรงและแก้ไขได้ยากในอนาคต และอาจเป็นแนวทางช่วยแก้ไขให้ปัญหาจริยธรรมของพลเมืองได้คลี่คลายได้อีกทางหนึ่ง ซึ่งสอดคล้องกับงานศึกษาของ Thorkildsen (2014) ได้กล่าวว่าการที่พลเมืองมีความเชื่อมโยงทางจริยธรรมนั้น (Moral Engagement) จะช่วยลดปัญหาทางจริยธรรมลงได้ ซึ่งเป็นปัญหาที่สอดคล้องกับที่ได้กล่าวมาแล้วในข้างต้น

ทั้งนี้เมื่อค้นคว้าไปถึงทฤษฎีทางจริยธรรมด้านจิตวิทยานั้นพบว่าการที่บุคคลมีความประพฤติจริยธรรมที่ไม่เหมาะสม หรือไม่ถูกต้องนั้นเกิดจากการที่องค์ประกอบทางจริยธรรมสามด้าน ได้แก่ ด้านปัญญาทางจริยธรรม ความรู้สึกหรือทัศนคติจริยธรรม และพฤติกรรมจริยธรรม ซึ่งองค์ประกอบดังกล่าวด้านใดด้านหนึ่งไม่เหมาะสม หรือการที่บุคคลไม่ได้รับการพัฒนาองค์ประกอบทางจริยธรรมอย่างเหมาะสม หรือพบว่าทั้งสามองค์ประกอบทำงานไม่สอดคล้องกันซึ่งหากทั้งสามองค์ประกอบทำงานอย่างสอดคล้องกันจะก่อให้เกิดการประพฤติปฏิบัติอย่างเหมาะสมโดยเฉพาะหากบุคคลนั้น ๆ ได้รับการพัฒนาปัญญาจริยธรรมในระดับสูง และสามารถแสดงพฤติกรรมจริยธรรมตามปัญญาจริยธรรมนั้นได้จะเกิดผลดีในทางจริยธรรมหรือการแสดงพฤติกรรมจริยธรรมในทางที่ควรจะเป็น โดยความไม่สอดคล้องขององค์ประกอบจริธรรมนี้ เรียกว่า จริยธรรมหลุด ซึ่งอ้างอิงมาจากทฤษฎีของอัลเบิร์ต บันดูรา (Bandura, 2002; 2012) ที่ได้เสนอทฤษฎีจริยธรรมหลุด (Moral Disengagement) ซึ่งได้อธิบายถึงเหตุการณ์ที่คนไม่ปฏิบัติตามระดับจริยธรรมที่ตนเองมีหรือมาตรฐานทางจริยธรรมที่มีกล่าวในอีกทางหนึ่งคือ เหตุผลเชิงจริยธรรมไม่สอดคล้องกับพฤติกรรมจริยธรรม ซึ่งเกิดจากการแทรกแซงภายในตัวบุคคล (internalized intervention) เมื่อพฤติกรรมจริยธรรมนั้นไม่ถูกปฏิบัติตามมาตรฐาน (Disengage) พฤติกรรมที่แสดงออกจึงไม่สอดคล้องกับเหตุผลหรือระดับจริยธรรมทางปัญญา ซึ่งกลไกที่อยู่ภายใต้การแทรกแซงภายในตัวบุคคลดังกล่าวสามารถวัดได้โดยการวัดระดับมาตรฐานเชิงจริยธรรมโดยการแสดงเหตุผลเชิงจริยธรรม และพฤติกรรมจริยธรรม และวัดความไม่สอดคล้องระหว่างเหตุผลเชิงจริยธรรมกับพฤติกรรมจริยธรรมตามกลไก ซึ่งกลไกที่แสดงออกถึงความไม่สอดคล้องระหว่างเหตุผลและพฤติกรรมจริยธรรมนั้น ประกอบไปด้วย 8 กลไกดังต่อไปนี้ 1. การให้เหตุผลทางจริยธรรม หรือการตัดสินทางจริยธรรมที่ผิดจริธรรม (Moral Justification) 2. การใช้คำพูดให้ดูดี (Euphemistic Labeling 3. การเปรียบเทียบทางสังคม (Advantage Comparison) 4. การปัดความรับผิดชอบ (Displacement Responsibility 5. การกระจายความรับผิดชอบ (Diffusion of Responsibility) 6. การบิดเบือนผลการกระทำ (Distorting Consequences) 7. การไม่ยอมรับผิด หรือโยนโทษให้ผู้อื่น (Attribution of Blame) 8. การลด

คุณค่าความเป็นมนุษย์ (Dehumanization) ทั้งนี้อัลเบิร์ต บันดูรา(Bandura) มีความเชื่อว่าจริยธรรมที่ใช้ควบคุมตนเองของแต่ละบุคคลนั้นเป็นผลมาจากพฤติกรรม (Behavior) พฤติกรรมพุทธิพิสัย (Cognitive) และสิ่งแวดล้อมทำงานร่วมกันอย่างต่อเนื่อง แม้ว่าจริยธรรมของเราจะมีการพัฒนาโดยการพัฒนาการใช้ปัญญาและเหตุผลทางจริยธรรม แต่บางครั้งจริยธรรมหลุดก็เกิดขึ้นได้เมื่อถูกกระตุ้น (Trigger) ในบางบริบท (Bandura, 2002; 2012; Moore, 2015)

จากการศึกษาข้างต้นสามารถกล่าวได้ว่าจริยธรรมหลุด คือ การที่บุคคลแสดงพฤติกรรมจริยธรรมไม่สอดคล้องกับการให้เหตุผลทางจริยธรรมที่เป็นมาตรฐานทางจริยธรรมซึ่งสังเกตได้จากการที่บุคคลมีพฤติกรรมที่แสดงออกถึงกลไกจริยธรรมหลุดที่มีผลกระทบต่อบุคคลอื่นในทางเสียหายหรือเดือดร้อน ส่วนบุคคลใดที่ไม่แสดงกลไกจริยธรรมหลุดซึ่งถือว่าพฤติกรรมจริยธรรมสอดคล้องกับปัญญาจริยธรรมที่ถูกต้องไม่ส่งผลกระทบต่อผู้อื่นในทางเสียหายหรือเดือดร้อนใด ๆ เรียกได้ว่าบุคคลนั้นไม่มีจริยธรรมหลุด ซึ่งการที่เราจะทราบได้ว่าใคร หรือบุคคลใดมีจริยธรรมหลุดหรือไม่ สามารถสังเกตได้จากพฤติกรรมของบุคคลนั้นเปรียบเทียบกับกลไกจริยธรรมหลุดทั้ง 8 กลไก ว่าบุคคลนั้นมีพฤติกรรมที่เข้าข่ายจริยธรรมหลุดหรือไม่ อย่างไร

สำหรับสาเหตุของจริยธรรมหลุดนั้น บันดูรา (Bandura, 2002; 2012) เชื่อว่าคนเรานั้นมีมาตรฐานทางจริยธรรมอยู่แล้ว แต่บางครั้งการแทรกแซงภายในเกิดขึ้นทำให้การปฏิบัติหรือพฤติกรรมจริยธรรมนั้นสวนทางกับมาตรฐานทางศีลธรรมด้านปัญญา หรือเหตุผลเชิงจริยธรรม แต่ในบางกรณีบุคคลมีการแสดงพฤติกรรมเพื่อตอบสนองความต้องการส่วนตัวซึ่งอาจเกิดจากสิ่งแวดล้อมชักนำให้เกิดการให้คุณค่ากับผลประโยชน์ของตนเองมากกว่ามาตรฐานทางจริยธรรม ซึ่งก็คือการที่ปัญญาจริยธรรม หรือความรู้สึกจริยธรรมขัดกันกับพฤติกรรมจริยธรรมที่ถูกกระตุ้น (Trigger) โดยสิ่งแวดล้อมทำให้เกิดจริยธรรมหลุด สอดคล้องกับงานวิจัยของ พาเซียลโลและคณะ (Paciello & et al, 2013) พบว่าแม้ว่าคนที่ใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านการช่วยเหลือคนอื่นที่สูงมีแนวโน้มการเกิดจริยธรรมหลุดได้ในบางสถานการณ์ และนอกจากนี้ยังพบงานวิจัยเกี่ยวกับการเกิดจริยธรรมหลุดโดยการให้คนเล่นบทบาทเป็นเพชฌฆาต ซึ่งการทดลองพบว่ามีแนวโน้มที่เพชฌฆาตนั้นจะแสดงพฤติกรรมตามกลไกจริยธรรมหลุดเพิ่มมากขึ้น เนื่องจากรู้สึกว่าตัวเองได้รับบทบาทต้องฆ่าคน ไม่ต้องรับผิดชอบผลที่ตามมาเพราะการฆ่าคนเป็นหน้าที่ที่ต้องกระทำ ซึ่งการสวมบทบาทอาจจะเป็นแรงกระตุ้นให้เกิดจริยธรรมหลุดได้ (Osofsky, Bandura & Zimbardo, 2005) นอกจากนี้งานวิจัยในประเทศอิตาลียังพบว่าวัยรุ่นผู้ชายมีแนวโน้มประพฤติตามกลไกจริยธรรมหลุดมากกว่าผู้หญิง และวัยรุ่นตอนกลางที่มีอายุ 14 – 18 ปี (Middle Adolescent) มีจริยธรรมหลุดมากกว่าวัยเรียนในมหาวิทยาลัย (Caroli & Sagone, 2014) วินเซนต์ และคณะ (Vincent & et al., 2012) ทำการศึกษาพบว่า ความรู้สึกเชิง

บวก (Positive Affect) นั้นส่งผลให้เกิดการปรับเปลี่ยน หรือเกิดความยืดหยุ่นการให้เหตุผลหรือกรอบการคิด (cognitive flexibility necessary to reframe and rationalize) ในสถานการณ์ที่เป็นสีเทา (Moral Grey Zone) โดยการวิจัยให้ข้อมูลเพิ่มเติมว่าผู้ที่มีประสบการณ์ด้านอารมณ์เชิงบวกกับพฤติกรรมที่เกี่ยวข้องกับความไม่ซื่อสัตย์ (Dishonesty) มีแนวโน้มที่จะขโมยของมากกว่าผู้ที่มีอารมณ์เป็นกลางในสถานการณ์ที่มีความสุ่มเสี่ยง นอกจากนี้ งานวิจัยของแม็คเครียรีย์ (Mccreary, 2012) มีข้อค้นพบที่สอดคล้องกับฮินดริกส์ (Hindriks, 2015) ที่พบว่า การตัดสินใจเชิงจริยธรรม และพฤติกรรมทางจริยธรรมนั้นถูกกระทบด้วยเหตุผลที่ไม่มีประสิทธิภาพหรือเหตุผลที่ไม่ดีและการใช้เหตุผลที่ปนไปด้วยอคติ นอกจากนี้การใช้เหตุผลทางจริยธรรมที่มีประสิทธิภาพในกระบวนการจริยธรรมหลุดนั้น เหตุผลนั้นจะต้องไม่มีอคติ ด้วยเหตุผลนี้กล่าวได้ว่า ทั้งความรู้สึก (Affect) และ ปัญญา (Cognition) นั้นมีส่วนในการสร้างการตัดสินใจทางจริยธรรม ซึ่งสอดคล้องกับการวิจัยของกูเธอร์และอเล็สซานโดร (Kuther & Alessandro, 2000) พบว่ากลุ่มตัวอย่างที่เป็นวัยรุ่นนั้นมองว่าเรื่องส่วนตัวไม่เกี่ยวกับการทำผิดจริยธรรม หรือการที่วัยรุ่นคิดว่าเรื่องบางเรื่องที่เป็นเรื่องส่วนตัวเป็นสิทธิของตนเองไม่เกี่ยวกับจริยธรรม โดยวัยรุ่นเหล่านั้นมองว่าพฤติกรรมเสี่ยงนั้นเป็นมุมมองด้านการตัดสินใจส่วนบุคคลมากกว่าจริยธรรมที่เป็นบรรทัดฐาน (ตัดสินใจที่จะเสี่ยงเป็นเรื่องส่วนตัว) จากข้อมูลพบว่าเด็กกลุ่มตัวอย่างผู้ให้ข้อมูลมีมุมมองว่า การตัดสินใจเรื่องความเสี่ยงต่อการใช้ยาเสพติดและแอลกอฮอล์เป็นมุมมองส่วนบุคคล (เรื่องส่วนตัว) มากกว่ามากกว่าจริยธรรม ซึ่งการมีมุมมองดังกล่าวเป็นมุมมองที่คลาดเคลื่อน เนื่องจากยาเสพติดเป็นปัญหาทางจริยธรรมและอาชญากรรม ทั้งนี้มุมมองส่วนบุคคลของวัยรุ่นดังกล่าวนั้นเป็นการให้เหตุผลที่สอดคล้องกับกลไกจริยธรรมหลุดเนื่องจากเป็นมุมมองที่ขัดกับมาตรฐานทางศีลธรรมของสังคม และยังพบการศึกษาของฮิมเมล ร๊อค เฮนเดอร์สัน และโบนานโน (Hymel, Rocke-Henderson & Bonanno, 2015) ซึ่งทำการวิจัยเรื่อง กรอบของจริยธรรมหลุดที่ศึกษาเกี่ยวกับพฤติกรรมการกลั่นแกล้งกันระหว่างวัยรุ่น พบว่าวัยรุ่นที่ชอบกลั่นแกล้งในกรอบพฤติกรรมของกลไกจริยธรรมหลุดมีพฤติกรรมหาเหยื่อเพื่อกลั่นแกล้งสูง รายงานยังพบว่าทัศนคติเชิงบวกเกี่ยวกับการกลั่นแกล้งสัมพันธ์กับนักเรียนที่มีส่วนร่วมในการกลั่นแกล้งอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

เมื่อพิจารณาจากหลักฐานดังกล่าวข้างต้นพบว่า วัยรุ่น (Adolescent) มีแนวโน้มจะปรับใช้กลไกจริยธรรมหลุดซึ่งทำให้เกิดการประพฤติทางพฤติกรรมจริยธรรมที่ไม่ถูกต้อง ซึ่งขัดกับความรู้ปัญญาที่เป็นมาตรฐานทางศีลธรรม ซึ่งอาจมีสาเหตุมากจากความรู้สึกที่เกิดจากพัฒนาการทางจริยธรรมไม่เหมาะสม การมีอคติ รวมไปถึงคุณค่าหรือค่านิยมบางประการที่ส่งผลต่อการแสดงออกทางจริยธรรม นอกจากนี้สิ่งแวดล้อมยังส่งผลต่อการเกิดจริยธรรมหลุดอีกด้วย (Bandura, 2002;

2012) ซึ่งวัยรุ่นนั้นมีแนวโน้มจะแสดงพฤติกรรมตามกลไกจริยธรรมหลุดมากกว่าวัยที่มีอายุมากขึ้น และผู้ชายมีมากกว่าผู้หญิงจากการศึกษาในประเทศอิตาลี (Caroli & Sagone, 2014)

จากการรายงานสภาพปัญหา และทฤษฎีที่เกี่ยวข้องทางจริยธรรมในข้างต้นจึงเห็นความสำคัญที่จะต้องพัฒนาและแก้ไขปัญหาดังกล่าว และเมื่อได้สืบค้นข้อมูลจึงพบว่า สถานการณ์ด้านการพัฒนาจริยธรรมในประเทศไทยนั้นมีผู้ศึกษาค้นคว้าไว้แล้วจากในอดีต เช่น ดวงเดือน พันธุมนาวิน (2538) ได้ศึกษาพัฒนาการทางจริยธรรมของคนไทยตามทฤษฎีเหตุผลเชิงจริยธรรมของโคลเบิร์กมาเป็นเวลานานได้กล่าวว่า ตามทฤษฎีนี้จากพัฒนาการวัยเด็กไปสู่วัยผู้ใหญ่นั้นมีระดับขั้นของเหตุผลทางจริยธรรม 6 ระดับตามช่วงอายุ โดยวัยรุ่นอายุ 16 ปีขึ้นไปควรอยู่ขั้น 4 แต่จากผลการวิจัยกว่า 10 เรื่องในประเทศไทย พบว่า บุคคลที่อายุ 16 ปีหรือกว่านั้น จนเป็นผู้ใหญ่อายุ 60 ปี ส่วนใหญ่ (50%) เหตุผลเชิงจริยธรรมหยุดอยู่ที่ขั้น 3 คือ ขั้นทำตามที่ผู้อื่นเห็นชอบ และวัยรุ่นและผู้ใหญ่อีกจำนวนหนึ่ง (30%) หยุดชะงักในขั้นที่ต่ำกว่านี้ คือขั้น 2 เป็นขั้นที่ตัดสินใจกระทำหรือไม่กระทำเนื่องจากมีเจตนาต้องการรางวัลที่เป็นวัตถุสิ่งของ และมีอีกจำนวนหนึ่ง (ประมาณ 20%) ที่อยู่ขั้นที่ 4 คือยึดกฎระเบียบ กฎหมาย ตามตัวอักษรอย่างเคร่งครัด และผู้ใหญ่น้อยคนที่จะอยู่ในสองขั้นสุดท้าย และเสนอว่าการที่บุคคลสามารถใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมในขั้นสูงได้ ยังไม่เพียงพอที่บุคคลจะแสดงพฤติกรรมจริยธรรม แต่จะต้องมีลักษณะทางจิตใจบางประการร่วมด้วย จึงจะทำให้เขามีพฤติกรรมจริยธรรมได้ อย่างไรก็ตามแม้ว่าจะไม่ได้มีงานวิจัยหรือข้อมูลยืนยันอย่างชัดเจนว่า ระดับจริยธรรมของคนไทยที่ได้รับการพัฒนาให้ไปไม่ถึงระดับสูงนั้นเป็นสาเหตุให้เกิดการกระทำผิดจริยธรรมของคนไทย แต่จากข้อมูลในข้างต้นซึ่งจะเห็นได้ว่าจากในอดีตที่ผ่านมามากกว่า 30 ปี ที่ระดับจริยธรรมคนไทยยังไม่มีการเปลี่ยนแปลงไปสู่ระดับที่สูงขึ้น สามารถพิจารณาได้ว่าระดับจริยธรรมดังกล่าวนั้นอาจเป็นสาเหตุที่ก่อให้เกิดจริยธรรมหลุดได้เนื่องจากพัฒนาการจริยธรรมที่ไม่เหมาะสมเป็นสาเหตุหนึ่งของจริยธรรมหลุดเมื่อพิจารณาตามทฤษฎีของบันดูรา (Bandura, 2012) โดยเฉพาะวัยรุ่นซึ่งยังพบปัญหาจริยธรรมจากอดีตต่อเนื่องมาจนถึงปัจจุบัน และปัญหายังไม่ได้รับการแก้ไข หรือมีการพัฒนาจริยธรรมที่ทำให้วัยรุ่นไทยมีการพัฒนาจริยธรรมที่สูงขึ้นเพื่อป้องกันจริยธรรมหลุดในวัยดังกล่าวได้ เมื่อพิจารณาจากปัญหา งานวิจัย และทฤษฎีจริยธรรมสามารถนำมาวิเคราะห์และสังเคราะห์ได้ว่า แม้ว่าประเทศไทยนั้นมีการจัดการเรียนการสอนจริยธรรมตามกำหนดของหลักสูตรแกนกลางการศึกษา พ.ศ. 2551 แล้วนั้นแต่ยังพบว่าปัญหาทางจริยธรรม โดยเฉพาะพฤติกรรมจริยธรรมของนักเรียนนั้นในมัธยมศึกษาตอนปลาย (Adolescent) นั้นยังพบได้ทั้งปัญหาด้านการเรียน ระเบียบวินัย พฤติกรรมส่วนตัว ไปจนถึงปัญหาด้านสังคม ได้แก่ ปัญหาการท้องก่อนแต่ง การรับจ้างทำการบ้าน อาชญากรรม ยาเสพติด เด็กแว้น ด้านวินัยและความรับผิดชอบ

ความก้าวร้าว และความเป็นพลเมืองดีเป็นต้น ซึ่งสะท้อนการแสดงออกของพฤติกรรมทางจริยธรรมที่ไม่สอดคล้องกับมาตรฐาน หรือความรู้ด้านจริยธรรม หรือการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมที่มีอยู่ อาจเป็นเพราะการแทรกแซงจากกระบวนการจริยธรรมที่อธิบายได้ด้วยทฤษฎีจริยธรรมหลุด ที่มีสาเหตุมาจากสังคม ประสบการณ์ และการพัฒนาจริยธรรมที่ไม่สอดคล้องกันระหว่างองค์ประกอบจริยธรรมที่เป็นกระบวนการภายใน หรือกลไกภายในตัวบุคคล

จากหลักฐานในข้างต้นผู้วิจัยจึงเล็งเห็นปัญหาที่สำคัญของจริยธรรมหลุดที่พบในกลุ่มนักเรียนระดับมัธยมศึกษาเนื่องจากเป็นกลุ่มที่พบปัญหาในวงกว้างซึ่งพบได้ในกลุ่มนักเรียนระดับมัธยมศึกษาทั่วไปที่ไม่ใช่กลุ่มที่ก่อเหตุอาชญากรรมร้ายแรง และแม้ว่าจะมีการเรียนการสอนที่ถูกบรรจุในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ยังพบว่ายังมีระดับจริยธรรมยังไม่เหมาะสม จึงอาจเป็นสาเหตุสำคัญให้เกิดปัญหากับกลุ่มวัยรุ่นระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย จึงต้องค้นคว้าเกี่ยวกับวิธีการแก้ไขปัญหาสำหรับกลุ่มนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายเป็นสำคัญ

ในส่วนของแนวทางการแก้ไขปัญหาจริยธรรมหลุดนั้นผู้วิจัยได้ค้นคว้าเพิ่มเติม ซึ่งพบว่าจริยธรรมหลุดสามารถลดลงด้วยวิธีการต่าง ๆ เช่น การให้ข้อมูลข่าวสารตัวแบบทางจริยธรรมที่ดี การพัฒนาการคิดอย่างมีวิจารณญาณ การพัฒนาความรู้สึกที่เป็นกลางต่อสถานการณ์ การสอนให้ผู้เรียนเห็นผลเสียที่ตามมาของการกระทำโดยเฉพาะการกระทำความผิดด้านการก่อวินาศกรรม (Terrorism) โดยแมคอลิสเตอร์และคณะ (McAlister & et al, 2000) พบว่าโรงเรียนที่มีการกระจายข่าวในวารสารพฤติกรรมศาสตร์ (Behavioral Journalism Newsletters) โดยการนำเสนอเพื่อนที่เป็นตัวแบบ (peer modeling) ในระยะเวลา 6 เดือน ทำให้ผู้เรียนมีความอดทน และการเชื่อมโยงสอดคล้องทางจริยธรรม (Moral Engagement) สูงขึ้นซึ่งพฤติกรรมดังกล่าวเป็นพฤติกรรมที่ตรงกันข้ามกับจริยธรรมหลุด การค้นคว้าของมัวร์ (Moore, 2015) ซึ่งได้รวบรวมแนวทางการลดจริยธรรมหลุดซึ่งพบได้ในงานวิจัยเรื่องอื่น ๆ อาทิ ในด้านการเรียนการสอน พบว่า การพัฒนาการคิดอย่างมีวิจารณญาณ (Critical Thinking) ช่วยแทรกแซงกระบวนการการเกิดจริยธรรมหลุด และการมีส่วนร่วมของผู้เรียนในการตั้งเป้าหมายด้านสมรรถนะช่วยให้ลดกลไกจริยธรรมหลุดลงไปสองกลไก คือ การให้เหตุผลทางจริยธรรมที่ผิดเพี้ยน และการปัดความรับผิดชอบ ส่วนคิช เจฟพาร์ท และคณะ (Kish - Gephart & et al, 2013) พบว่าการเรียนรู้ที่เน้นการเห็นผลลัพธ์ที่เป็นอันตรายจากการก่อวินาศกรรมที่จะเกิดขึ้นช่วยลดจริยธรรมหลุดได้ นอกจากนี้ยังพบว่ามีปัจจัยหรือแนวทางที่มีส่วนป้องกัน หรือช่วยลดจริยธรรมหลุด ซึ่งปัจจัยเหล่านั้นประกอบไปด้วย การให้เหตุผลเชิงจริยธรรมที่ปราศจากอคติ การพัฒนาการคิดอย่างมีวิจารณญาณ การเน้นการเรียนรู้ให้ผู้เรียนเห็นพฤติกรรมที่เป็นอันตราย และเห็นผลอันตรายที่จะเกิดขึ้น (Highlighting Harm) และการให้เรียนรู้ผลทางลบที่จะ

เกิดขึ้นมีส่วนทำให้การตัดสินใจด้านจริยธรรมที่เกี่ยวกับจริยธรรมหลุดเปลี่ยนแปลงไป ส่วนด้านความรู้สึกนั้นพบว่าความรู้สึกที่เป็นกลางต่อสถานการณ์ที่มีความคลุ่มเครือช่วยให้ลดการเกิดจริยธรรมหลุดที่เกี่ยวกับความไม่ซื่อสัตย์ได้ (Kuther & Alessandro, 2000; Osofsky, M. J., Bandura, A., & Zimbardo, P. G., 2005; Mccreary, 2012; Vincent & et al, 2012 ; Caroli & Sagone, 2014; & Aly, Taylor & Karnovsky , 2014; Hindriks, 2015)

จากองค์ความรู้ที่กล่าวมาทั้งประเด็นจริยธรรมหลุด และจริยธรรมของเด็กไทยนั้นจะเห็นได้ว่า จริยธรรมหลุดของวัยรุ่นไทย หรือนักเรียนที่กำลังศึกษาอยู่ในมัธยมศึกษาตอนปลายนั้น อาจเกิดขึ้นจากปัญหาภายในตัวเด็กเอง ได้แก่ แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ ลักษณะมุ่งอนาคตควบคุมตน ความเชื่อในอำนาจและประสิทธิแห่งตน ทัศนคติต่อพฤติกรรม มีอคติ และการที่เด็กมีพัฒนาการทางจริยธรรมไม่เหมาะสม (เหตุผลเชิงจริยธรรม) และปัจจัยภายนอก หรือปัจจัยด้านบริบทหรือปัจจัยเชิงสถานการณ์ ได้แก่ ครอบครัว ผู้ใหญ่ ครู เพื่อน สื่อ การเรียนรู้ที่ไม่เหมาะสม และสิ่งแวดล้อมส่งผลให้เกิดจริยธรรมหลุด และก่อให้เกิดปัญหาทางพฤติกรรมต่าง ๆ ดังกล่าว ทั้งนี้หากไม่ได้รับการแก้ปัญหาปัญหานี้ อาจจะก่อปัญหาด้านจริยธรรมต่อไปในอนาคตของตัวเด็กเองได้ เนื่องจากงานวิจัยชี้ให้เห็นว่าวัยรุ่นในกลุ่มที่จริยธรรมหลุดมีแนวโน้มไม่ลดลงเมื่อเวลาผ่านไปมีความรุนแรงมากขึ้นในวัยรุ่นตอนปลาย และวัยผู้ใหญ่ (Paciello & et al, 2008)

เนื่องจากสภาพปัญหาทางจริยธรรมของวัยรุ่น (Adolescent) ดังที่ได้กล่าวไว้แล้วในข้างต้นนั้น เป็นปัญหาที่สำคัญเนื่องจากวัยรุ่นเป็นวัยที่ยังเป็นนักเรียน และเป็นวัยที่จะเติบโตเป็นผู้ใหญ่และพลเมืองในสังคม ซึ่งการค้นคว้าในข้างต้นพบว่าวัยรุ่นนั้นมีแนวโน้มที่จะปรับใช้กลไกที่แสดงออกซึ่งพฤติกรรมที่ไม่สอดคล้องระหว่างเหตุผลจริยธรรมซึ่งเป็นมาตรฐานทางจริยธรรมที่เหมาะสมที่ขัดกับการแสดงออกหรือพฤติกรรมจริยธรรมหรือที่เรียกว่าจริยธรรมหลุด และส่งผลให้ทำผิดจริยธรรมมากขึ้นไปอีกในอนาคต เพราะถ้าหากปล่อยให้วัยรุ่นสามารถกระทำผิดจริยธรรมตามทฤษฎีดังกล่าวอาจก่อปัญหาสังคมต่อไปในปัจจุบัน และอนาคต ดังนั้นการพัฒนาไม่ให้วัยรุ่นปรับใช้กลไกจริยธรรมหลุดตามทฤษฎีจริยธรรมหลุดของบันดูรา (Bandura) โดยเฉพาะปัญหาจริยธรรมหลุดที่ส่งผลต่อสังคมไทยของวัยรุ่นไทยซึ่งต้องได้รับการพัฒนาจริยธรรมอย่างเหมาะสมเพื่อแก้ไขปัญหาดังกล่าว

จากการค้นคว้าองค์ความรู้ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาจริยธรรมในประเทศไทยจากงานวิจัยพบว่า มีแนวทางการพัฒนาจริยธรรมตามทฤษฎีทางจิตวิทยาโดยเฉพาะ อาทิ การพัฒนาเหตุผลเชิงจริยธรรม การปรับพฤติกรรมตามทฤษฎีพฤติกรรมนิยม การพัฒนาจริยธรรมด้านจิตพิสัย และการพัฒนาจริยธรรมตามทฤษฎีต้นไม้จริยธรรมของไทย (ดวงเดือน พันธุมนาวิน, 2538; ประภาศรี สีหอำไพ, 2543; ทิศนา แขมมณี, 2546) นอกจากนี้ยังพบว่าณัฐชานันท์ วีระกุล (2558)

ได้พัฒนาโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนตามหลักคุณธรรมตามแนวคิดนีโอฮิวแมนนิสเพื่อเสริมสร้างจริยธรรมในการดูแลผู้สูงอายุ ประทีป จินงี่ (2557) พัฒนาจิตสาธารณะของเยาวชนตามแนวพระพุทธศาสนา วราภรณ์ เตชะสุวรรณา (2554) พัฒนายุทธศาสตร์การพัฒนาคุณธรรมสำหรับนักเรียนนายร้อยตำรวจ ภัสสรา แสงมาลี (2552) ทำการพัฒนาความสามารถในการสื่อสารทางอารมณ์ คุณธรรมและจริยธรรมของเด็กไทยอายุ 6-12 ปี สุราณีย์ ปาจารย์ (2552) ได้วิจัยและพัฒนากระบวนการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง ในการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมให้กับนักเรียน ส่วนงานของวรลักษณ์ ชุมสาย ณ อยุธยา (2548) ได้พัฒนารูปแบบหลักสูตรและการสอนเพื่อเสริมสร้างดุลยภาพของสมรรถนะทางปัญญา อารมณ์ และจริยธรรม ซึ่งงานวิจัยร่วมสมัยที่ค้นพบดังกล่าวนั้นไม่ได้สอดคล้องหรือเกี่ยวข้องกับการพัฒนาจริยธรรมหลุดแต่อย่างใด

ส่วนงานวิจัยในต่างประเทศนั้นรูธแลนด์ และคิลเลน (Rutland & Killen, 2015) ได้พัฒนาแนวทางการลดอคติ และการแบ่งแยกโดยใช้วิธีการทางวิทยาศาสตร์ในการเรียนการสอน ฟรีดิโชวา (Fridrichova, 2014) พยายามสร้างนวัตกรรมทางการสอนจริยธรรมในประเทศสโลวาเกีย ส่วนคาร์เพนเดล แฮมมอนด์ และแอทวูด (Carpendale, Hammond & Atwood, 2013) สามารถพัฒนาจริยธรรมบนฐานการพัฒนาระบบเหตุผล ซึ่งเกิดจากการปฏิสัมพันธ์กันระหว่างพัฒนาการ สิ่งแวดล้อม และก่อให้เกิดระบบการคิดของมนุษย์ในภายหลัง มุทธา (Muttha, 2012) ได้พัฒนาหลักการและการสอนศีลธรรมในอินเดียตั้งแต่ปี 1985 เรียกว่า ‘Mulyavardhan’ คราวฟอร์ด (Crawford, 2010) ได้วิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ทางจริยธรรมบนทฤษฎีของไวกอตสกี โลเลนโซ (Lourenço, 2010) พบว่าการเล่าเรื่อง (Narative) นั้นให้คุณค่าบางประการในการพัฒนาจริยธรรมแต่สามารถนำไปสู่ความขัดแย้งบางประการ การศึกษาของคราวลี่ มาร์ติน และจอห์นสัน (Cawley, Martin & John A Johnson, 2000) ได้รายงานผลงานวิจัยพบว่า คุณธรรมเป็นการทำงานหรือเป็นเรื่องของส่วนบุคคลมากกว่าการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมและการพัฒนาทักษะด้านพุทธิปัญญานอกเหนือระดับปัจเจกบุคคล อาไลน์ เทย์เลอร์ และการ์นอฟสกี (Aly, Taylor & Karnovsky, 2014) ทำงานวิจัยเรื่องจริยธรรมหลุด และการสร้างความอดทนอดกลั้นต่อความรุนแรงแบบสุดขั้ว: การแทรกแซงทางการศึกษา (Moral Disengagement and Building Resilience to Violent Extremism: An Education Intervention) โดยการสร้างหลักสูตรขึ้นมาเพื่อสอนนักเรียนเกี่ยวกับการเกิดการวินาศกรรม การก่อการร้าย ในการรื้อสร้างทางปัญญาเพื่อให้เห็นกระบวนการทั้งหมดและผลกระทบที่เกิดขึ้นโดยการอธิบายผ่านกลไกจริยธรรมหลุด เมื่อพิจารณาจากงานวิจัยร่วมสมัยในต่างประเทศที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาจริยธรรมนั้นพบว่ามีเพียงงานของอาไลน์ เทย์เลอร์ และการ์นอฟสกีเท่านั้นที่เกี่ยวข้องพัฒนาการลดลงของจริยธรรมหลุด โดยใช้กลไกจริธรรมหลุดโดยตรงในการอธิบายจริยธรรมเกี่ยวกับการก่อวินาศกรรมที่มีการเรียนรู้เฉพาะบางประเด็น และเป็นการสอน

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
Chulalongkorn University

แบบทางตรง หมายถึง การนำเอาทฤษฎีจริยธรรมหลุดมาอธิบายปรากฏการณ์การก่อวินาศกรรมโดยตรง ซึ่งไม่สอดคล้องกับปัญหาจริยธรรมที่เกิดขึ้นในระดับมัธยมศึกษาตอนปลายในประเทศไทย

จากการศึกษาองค์ความรู้สภาพปัญหาทางจริยธรรม และการพัฒนาจริยธรรมดังกล่าวทำให้พบว่ามีช่องว่างขององค์ความรู้ด้านการพัฒนาจริยธรรมหลุดในประเทศไทยเกิดขึ้นเนื่องจากยังไม่มีการศึกษาการพัฒนาการลดลงของจริยธรรมหลุดในบริบทของประเทศไทยโดยเฉพาะ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการแก้ไขปัญหาจริยธรรมหลุดของนักเรียนระดับมัธยมศึกษา ทำให้ผู้วิจัยสนใจที่จะศึกษาวิจัยและพัฒนาการจัดการเรียนการสอนเพื่อลดการเกิดจริยธรรมหลุด และเมื่อผู้วิจัยได้ศึกษาทฤษฎีทางการศึกษา พบว่ามีแนวทางทางการศึกษาสำหรับวัตถุประสงค์เฉพาะ คือ การจัดการศึกษาในรูปแบบของโปรแกรมเนื่องจากโปรแกรมทางการศึกษานั้นเป็นแนวทาง หรือกระบวนการการจัดกิจกรรมอย่างเป็นระบบเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ ตามระยะเวลา และแผนงานที่วางไว้ ที่เกี่ยวข้องกับเรื่องใดเรื่องหนึ่งโดยเฉพาะ (Boyle, 1981; Tyler, 1986; ชาลินี เอี่ยมศรี, 2549) หากนำแนวคิดหรือทฤษฎีที่สามารถมาพัฒนาจริยธรรมเป็นฐาน และนำมาพัฒนาเป็นโปรแกรมเฉพาะดังกล่าวและนำไปใช้กับกลุ่มเป้าหมายที่มีปัญหาจริยธรรมหลุด คาดว่าจะสามารถพัฒนาการลดพฤติกรรมจริยธรรมหลุดได้ตรงจุดกับกลุ่มเป้าหมาย และปัญหาที่พบมากกว่าทฤษฎีและแนวทางการพัฒนาจริยธรรมทั่วไป และที่ค้นพบในปัจจุบัน โดยโปรแกรมที่สามารถนำมาใช้กับสถานการณ์ปัญหาจริยธรรมหลุดนี้จะต้องเป็นโปรแกรมที่พัฒนาขึ้นเพื่อเน้นการลดปัญหาจริยธรรมโดยเฉพาะ และเนื่องจากยังไม่มีการศึกษาเกี่ยวกับการลดจริยธรรมหลุดในประเทศไทยกับกลุ่มนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายมาก่อน ผู้วิจัยจึงเล็งเห็นว่าการพัฒนาโปรแกรมเพื่อลดจริยธรรมหลุดนี้จะต้องพัฒนาในรูปแบบโปรแกรม เนื่องจากโปรแกรมเป็นแนวทางการจัดการเรียนรู้ที่มีความเฉพาะ ซึ่งปัญหาจริยธรรมหลุดในระดับมัธยมศึกษานั้นก็มีลักษณะเฉพาะเช่นกัน และจัดกระทำกับกลุ่มเป้าหมายที่มีความเฉพาะเจาะจงก่อนที่จะขยายไปสู่แนวทางการศึกษาที่กว้างขึ้นสำหรับกลุ่มประชากรระดับมัธยมศึกษาตอนปลายทั่วไป ผู้วิจัยจึงสำรวจปัญหาสำหรับกลุ่มผู้เรียนที่มีความเฉพาะเจาะจงในการศึกษาวิจัยเพื่อพัฒนาเป็นโปรแกรมที่มีสภาพปัญหาที่สอดคล้องกับปัญหาทั่วไปของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายพบว่า โรงเรียนมัธยมศึกษาที่เน้นวิทยาศาสตร์ในประเทศไทยนั้นเป็นโรงเรียนที่พบปัญหาด้านจริยธรรมของผู้เรียนเกี่ยวกับ ระเบียบวินัย การเคารพกฎกติกาความก้าวร้าว และการใช้ทรัพยากร เช่นเดียวกันกับผู้เรียนระดับมัธยมศึกษาทั่วไป (พรสันต์ เลิศวิทยาวิวัฒน์, ผู้ให้สัมภาษณ์, 2560) ผู้วิจัยจึงเห็นสมควรว่าควรจะเริ่มพัฒนาโปรแกรมเพื่อลดจริยธรรมหลุดสำหรับผู้เรียนกลุ่มนี้เป็นกลุ่มเป้าหมายหลักในการวิจัยครั้งนี้ ก่อนที่จะพัฒนาต่อยอดในการวิจัยครั้งต่อไปในอนาคตให้มีประสิทธิภาพและครอบคลุมกลุ่มเป้าหมายที่กว้างขึ้นในอนาคต

ทั้งนี้การพัฒนาโปรแกรมเฉพาะดังกล่าวจะต้องมีความสอดคล้องกับทฤษฎีทางการเรียนรู้ทฤษฎีทางจิตวิทยา ที่สงผลต่อการพัฒนาจริยธรรมโดยเมื่อสืบค้นเกี่ยวกับองค์ความรู้ทางด้าน

พฤติกรรมศาสตร์ และการศึกษานั้นพบว่าทฤษฎีลักษณะมุ่งอนาคตควบคุมตน (Self-Control with Future Oriented) เป็นจิตลักษณะของคนที่สำคัญด้านจริยธรรมที่ส่งผลต่อพฤติกรรมจริยธรรมที่เหมาะสม (ดุจเดือน พันธุมนาวิน, 2551) ซึ่งลักษณะมุ่งอนาคตควบคุมตนนั้น หมายถึง ลักษณะที่ประกอบไปด้วย การมุ่งอนาคต และการควบคุมตน ซึ่งเป็นความสามารถที่จะวางแผน บังคับหรือควบคุมตนเองประเมินตนเอง เพื่อให้เกิดพฤติกรรมด้วยความอดทน รอได้ หรือการกระทำที่พึงประสงค์เพื่อนำไปสู่เป้าหมาย หรือผลลัพธ์ที่ดีกว่าปัจจุบัน หรือการมีพฤติกรรมที่ดีขึ้นในอนาคต ทฤษฎีลักษณะมุ่งอนาคตควบคุมตนนั้นมีผลต่อการพัฒนาจริยธรรมของบุคคล เนื่องจากเป็นทฤษฎีที่อธิบายที่มา หรือแกนของพฤติกรรมจริยธรรมว่าบุคคลที่มีการวางภาพอนาคตที่ดีกว่าปัจจุบัน หรือต้องการปรับเปลี่ยนการกระทำ หรือพฤติกรรมให้ดีหรือเหมาะสมกว่าเดิมในระยะยาวนั้น จะต้องมีการวางแผนเพื่อให้ไปถึงจุดหมายที่กำหนดไว้ และต้องมีการกำกับติดตามตนเอง ประเมินตนเอง การให้รางวัลเมื่อมีการดำเนินการเป็นไปตามแผน หรือปรับใช้กลไกในการปรับพฤติกรรมให้เหมาะสมขึ้นเมื่อไม่เป็นไปตามแผนการ ซึ่งการดำเนินการตามแผนการนั้นจะต้องอาศัยความอดทน รอได้ เนื่องจากการมุ่งไปที่ผลที่ดีในระยะยาวต้องอดทน และรอผลลัพธ์ที่ดีกว่าได้ เนื่องจากปัจจุบันนั้นยังต้องการการปรับปรุง หรือผลดีระยะสั้นยังไม่ดีพอหรือส่งผลเสียมากกว่า

การมุ่งสู่อนาคตด้วยการควบคุมตนเองให้มีความอดทนนั้นมีงานวิจัยยืนยันว่าส่งผลต่อการเป็นคนดี คนเก่ง และจริยธรรมส่วนบุคคลเพราะสามารถอดทนเพื่อให้เกิดสิ่งที่ดี มีประโยชน์ในอนาคต เล็งเห็นภาพอนาคตที่ดีมากกว่าสร้างความเดือดร้อนให้ตนเองและผู้อื่น (ดวงเดือน พันธุมนาวิน และเพ็ญแข ประจนปัจจนึก, 2520; พัชราภา ตรีเนตร, 2012; Vaughn & et al, 2007; Clinkinbeard, 2014 & Jingjitt & Teaukul , 2018) นอกจากนี้ดุจเดือน พันธุมนาวิน (2551) ยังพบว่าลักษณะมุ่งอนาคตควบคุมตนนั้นส่งผลต่อพฤติกรรมจริยธรรมของวัยรุ่นชาวไทยในความเป็นระเบียบวินัย ความก้าวร้าว ความรับผิดชอบ ความเป็นพลเมืองดีอีกด้วย

อย่างไรก็ดีการพัฒนาลักษณะมุ่งอนาคตและควบคุมตนเพียงอย่างเดียวนั้นไม่สามารถนำผู้เรียนไปสู่สถานการณ์ต่าง ๆ ที่หลากหลายที่พร้อมที่จะปรับใช้ในโลกแห่งความเป็นจริง ซึ่งบริบทในโลกแห่งความเป็นจริงนั้นผู้เรียนจะต้องเผชิญสถานการณ์และปัญหาทางจริยธรรมที่หลากหลาย หากผู้เรียนไม่เคยหรือไม่พร้อมที่จะเผชิญอาจก่อให้เกิดผลเสียทางจริยธรรมของตัวผู้เรียนเองได้ นอกจากนี้จากการค้นคว้าพบว่าทฤษฎีการจัดการเรียนการสอนแบบแบบเน้นประสบการณ์นั้นมีข้อดี คือ เป็นการเรียนรู้ที่เน้นการสร้างประสบการณ์ที่เหมาะสมกับผู้เรียน และการเรียนรู้ การเชื่อมโยงความรู้กับปัญหา และชีวิตจริง การเสริมสร้างทัศนคติที่ดีต่อการเรียนรู้ และพัฒนาตนเอง พัฒนาทักษะการคิดและตัดสินใจที่ดี (Braza, 1975; Calás, 1979; Amy & Gordon, 2012; Northern

Illinois University , n n.) ซึ่งเป็นแนวทางที่มีความเหมาะสมกับการพัฒนา และเสริมสร้างจริยธรรม แต่ทั้งนี้การเผชิญสถานการณ์ปัญหาทางจริยธรรมนั้นมีปัญหาในการจัดการเรียนการสอนหลายประการ เช่น สามารถนำผู้เรียนไปเผชิญสถานการณ์ที่เสี่ยงต่อปัญหา หรือเสี่ยงอันตรายได้จริง ปัญหาทางจริยธรรมหลายอย่างไม่ได้พบได้ง่ายในชีวิตประจำวัน หรือแม้แต่ปัญหาทางจริยธรรมบางประการไม่มีคำตอบที่ถูกหรือผิดตายตัว แต่เมื่อค้นคว้าแนวทางการจัดการเรียนการสอนโดยเฉพาะเจาะจึงได้พบว่ามีแนวคิดทางการศึกษาที่สามารถนำผู้เรียนสู่การเรียนรู้จากสถานการณ์การและมุมมองที่หลากหลายได้โดยไม่ต้องเผชิญสถานการณ์นั้นจริง ๆ คือ แนวคิดการเรียนรู้แบบใช้ฉากทัศน์เป็นฐาน (Scenario-Based Learning) ซึ่งเป็นแนวคิดทางการเรียนการสอนที่ช่วยให้ผู้เรียนเรียนรู้จากสถานการณ์ที่หลากหลายโดยไม่จำกัดทางเลือกในการตัดสินใจผ่านสถานการณ์ ผู้เรียนสามารถเลือกตัดสินใจอย่างไรก็ได้ในจุดขัดแย้งในสถานการณ์ รวมไปถึงการอภิปรายแลกเปลี่ยนเรียนรู้ผลการตัดสินใจของผู้อื่นด้วย โดยแนวคิดการเรียนรู้แบบฉากทัศน์เป็นฐานนี้เป็นการเรียนรู้ที่ไม่ได้จำกัดทางเลือกหรือผลของทางเลือกในสถานการณ์ที่เผชิญได้อย่างไม่จำกัด แต่เกิดการเรียนรู้จากผลการตัดสินใจของตนเอง และผู้อื่นจากการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ (รพีพรรณ บุบผา และไพลิน ถึงถิ่น, 2559; Cobb & et al, 1997; Kindley, 2002; Bannink, 2002; Gee, 2004; Sealey and Carter; 2004; Nunan, 2004; King, 2006; Stewart & Simon, 2009; Errington, 2010; Thomson & et al, 2010; Tupe, 2015)

ทั้งนี้เมื่อวิเคราะห์แนวคิดทฤษฎีทั้งสองดังที่กล่าวมาข้างต้นพบว่าจุดเด่นของแนวคิดลักษณะมุ่งอนาคตควบคุมตนนั้นจะช่วยให้ผู้เรียนพัฒนาจริยธรรมผ่านการควบคุมตนเองเพื่อผลลัพธ์ที่ดีในอนาคต และแนวคิดการเรียนรู้แบบฉากทัศน์เป็นฐานจะช่วยพาผู้เรียนเรียนรู้ผ่านประสบการณ์ที่จำลองขึ้น และสามารถตัดสินใจได้อย่างอิสระ รวมถึงสามารถเห็นผลดี และผลเสียที่เกิดขึ้นจากการตัดสินใจของตนเอง และผู้อื่น เมื่อเห็นผลเสียการตัดสินใจแล้วสามารถช่วยให้ผู้เรียนหลักเลี่ยงการตัดสินใจที่ก่อให้เกิดผลเสียที่ตามมาได้ และนำไปใช้พัฒนาเป็นพฤติกรรมในการควบคุมตนเองต่อไป ดังคำกล่าวของอริสโตเติลที่กล่าวไว้ข้างต้นอันมีใจความว่า จริยธรรมนั้นจะต้องอาศัยความถูกต้องด้วยสติปัญญา และใช้ด้วยความระมัดระวัง ทั้งนี้จากการค้นคว้าทั้งหมดในข้างต้นพบว่าเมื่อนำการบูรณาการแนวคิดทางการศึกษา และจิตวิทยาดังกล่าวมาพัฒนาเป็นโปรแกรมที่เป็นการจัดการเรียนรู้โดยเฉพาะอย่างเป็นระบบเพื่อการพัฒนาความสอดคล้องจริยธรรมของวัยรุ่นซึ่งเป็นวัยที่กำลังศึกษาอยู่ในระดับมัธยมศึกษาตอนปลายนั้นจะสามารถช่วยส่งเสริมจริยธรรมหลุดของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายได้ โดยใช้แนวคิดลักษณะมุ่งอนาคตควบคุมตน และการเรียนรู้แบบฉากทัศน์เป็นฐานในการพัฒนาโปรแกรม และยังสอดคล้องกับหลักการการเรียนรู้ตามทฤษฎีการเรียนรู้ทาง

ปัญญาสังคม (Social Cognitive Learning Theory) ซึ่งเป็นทฤษฎีการเรียนรู้ที่เชื่อว่าบุคคลนั้นเรียนรู้ผ่านปฏิสัมพันธ์ระหว่างสิ่งแวดล้อม พฤติกรรม และปัจจัยภายในของบุคคล (Bandura , 1991)

จากข้อมูลข้างต้นทั้งหมดสามารถสรุปได้ว่าจริยธรรมหลุดเป็นทฤษฎีที่กล่าวถึงการกระทำผิดจริยธรรมที่สร้างความเดือดร้อนต่อผู้อื่น ซึ่งพบว่าวัยรุ่นนั้นมีการกระทำความผิดตามทฤษฎีจริยธรรมหลุดสูง และถ้าหากไม่สามารถแก้ไข หรือทำให้จริยธรรมหลุดนั้นลดลงได้จะเป็นผลเสีย เนื่องจากอาจเกิดผลรุนแรง และแก้ไขได้ยากในวัยผู้ใหญ่ในอนาคต ทั้งนี้การแก้ไขปัญหาจริยธรรมหลุดของวัยรุ่นนั้นจะต้องมีการช่วยเหลือ หรือให้การศึกษาที่ทำให้จริยธรรมหลุดลดลง เมื่อพิจารณาจากแนวคิด และทฤษฎีมุ่งอนาคตควบคุมตน และการเรียนรู้แบบฉากทัศน์เป็นฐานที่สามารถนำมาพัฒนาเป็นโปรแกรมที่มีลักษณะเฉพาะกับวัยรุ่น โดยโปรแกรมที่พัฒนาจากแนวคิดทฤษฎีนี้ดังกล่าวเป็นโปรแกรมที่เน้นการทำให้จริยธรรมหลุดของผู้เรียนลดลงได้ตรงกับช่วงวัย สภาพปัญหา และบริบทในสังคมไทยโดยเฉพาะ ซึ่งจะช่วยให้ผู้เรียนที่ผ่านการเรียนรู้ด้วยโปรแกรมมีจริยธรรมที่ดีขึ้นได้ โดยเฉพาะกับกลุ่มผู้เรียนที่ศึกษาในระดับมัธยมศึกษาตอนปลายที่มีปัญหาด้านจริยธรรมที่เป็นปัญหาที่พบได้ในบริบทโรงเรียนในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ซึ่งลักษณะของโปรแกรมจะเป็นโปรแกรมที่ช่วยให้จริยธรรมหลุดซึ่งเป็นพฤติกรรมที่ไม่ดีของผู้เรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายลดลง

ดังนั้นผู้วิจัยจึงสนใจที่จะวิจัยและพัฒนาโปรแกรมลดจริยธรรมหลุดตามแนวคิดลักษณะมุ่งอนาคตควบคุมตน และการเรียนรู้แบบฉากทัศน์เป็นฐานสำหรับนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายซึ่งคาดว่าจะก่อให้เกิดการลดลงของพฤติกรรมจริยธรรมหลุด (Moral Disengagement) ของผู้เรียนได้ และสามารถนำไปสู่แนวทางการพัฒนาการลดจริยธรรมหลุดสำหรับการนำไปปรับใช้ในด้านหลักสูตรและการสอนของผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง และการนำความรู้ และวิธีการเกี่ยวกับการวัดและประเมินผลด้านจริยธรรมหลุดไปใช้ในจัดการเรียนการสอน และการวิจัยต่อไป

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

คำถามงานวิจัย

1. โปรแกรมลดจริยธรรมหลุดตามแนวคิดลักษณะมุ่งอนาคตควบคุมตน และการเรียนรู้แบบฉากทัศน์เป็นฐานสำหรับนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย มีลักษณะ และองค์ประกอบอย่างไร

2. โปรแกรมลดจริยธรรมหลุดตามแนวคิดลักษณะมุ่งอนาคตควบคุมตน และการเรียนรู้แบบฉากทัศน์เป็นฐานสำหรับนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย สามารถช่วยลดจริยธรรมหลุดของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายได้หรือไม่ อย่างไร

วัตถุประสงค์งานวิจัย

1. เพื่อพัฒนาโปรแกรมลดจริยธรรมหลุดตามแนวคิดลักษณะมุ่งอนาคตควบคุมตน และการเรียนรู้แบบฉากทัศน์เป็นฐานสำหรับนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย

2. เพื่อศึกษาประสิทธิผลของโปรแกรมลดจริยธรรมหลุดตามแนวคิดลักษณะมุ่งอนาคตควบคุมตน และการเรียนรู้แบบฉากทัศน์เป็นฐานสำหรับนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย โดย

2.1) เปรียบเทียบจริยธรรมหลุดของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายก่อน ระหว่างและหลังการเข้าร่วมโปรแกรมลดจริยธรรมหลุดตามแนวคิดลักษณะมุ่งอนาคตควบคุมตน และการเรียนรู้แบบฉากทัศน์เป็นฐานสำหรับนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย

2.2) ศึกษาพัฒนาการการลดลงของจริยธรรมหลุดของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายที่เข้าร่วมโปรแกรมลดจริยธรรมหลุดตามแนวคิดลักษณะมุ่งอนาคตควบคุมตน และการเรียนรู้แบบฉากทัศน์เป็นฐาน

สมมติฐานการวิจัย

จากการศึกษาของ Moore (2015), Bustamante and Chaux (2014), Barsky (2011) และ Kish - Gephart & et al (2014) พบว่า การพัฒนาการคิดอย่างมีวิจารณญาณ (Critical Thinking) ช่วยแทรกแซงกระบวนการการเกิดจริยธรรมหลุดในเด็กระดับมัธยมศึกษาปีที่ 3 (Grade 9 students) พบว่าการผู้เรียนมีส่วนร่วมในการตั้งเป้าหมายด้านสมรรถนะช่วยให้ลดกลไกจริยธรรมหลุดลงสองด้าน ได้แก่ การให้เหตุผล หรือหาข้ออ้างทางจริยธรรม และการปัดความรับผิดชอบ และยังพบว่าการเน้นไปที่การเห็นอันตรายกับผลที่จะเกิดขึ้น (Highlighting Harm) ช่วยลดการเกิดจริยธรรมหลุดระดับปัจเจกบุคคลได้ นอกจากนี้ธอร์ไคล์เซ่น (Thorkildsen, 2014) พบว่า การทำให้ความอิหลักอิเหลื่อทางศีลธรรมหรือความซับซ้อนทางจริยธรรม (Moral dilemma) เป็นส่วนหนึ่งของการสื่อสารในชีวิตประจำวัน (Introduce Ethical Dilemma as a part of everyday communication) การถามคำถามจำนวนมาก (Ask plenty of question) การเสนอมุมมองที่หลากหลาย (Raise Multiple Perspective) การเปิดโอกาสให้แสดงออกทางความรู้สึกของตนเอง (Offer Opportunities for self-expression) และ ทิลแมน และคณะ (Tillman & et al, 2018) ได้เผยแพร่ผลการวิจัยโดยการใช้สถานการณ์ (Scenario-Based Laboratory) เป็นฐานกับกลุ่มตัวอย่าง 182 คน พบว่ากลุ่มตัวอย่างที่มีแนวโน้มที่จะมีจริยธรรมหลุด โดยในการทดลองกลุ่มตัวอย่างจะได้รับประสบการณ์เกี่ยวกับความรู้สึกด้านลบเมื่อได้เรียนรู้ผลกระทบที่เกิดขึ้น ซึ่งกลุ่มตัวอย่าง

(มีแนวโน้มที่จะทำผิดจริยธรรมหลุดสูง) เมื่อได้เรียนรู้ผลของการกระทำในด้านลบมีการเปลี่ยนแปลงการตัดสินใจในการแสดงพฤติกรรมจริยธรรมหลังจากนั้น

นอกจากนี้การศึกษาเกี่ยวกับลักษณะมุ่งอนาคตควบคุมตน (Self-Control with Future Oriented) พบว่าแนวคิดนี้เป็นเป็นจิตลักษณะของคนที่สำคัญด้านจริยธรรมที่ส่งผลต่อพฤติกรรมจริยธรรมที่เหมาะสม โดยการมุ่งสู่อนาคตด้วยการควบคุมตนเองให้มีความอดทนนั้นมีงานวิจัยยืนยันว่าส่งผลต่อการเป็นคนดี คนเก่ง และจริยธรรมส่วนบุคคลเพราะสามารถอดทนเพื่อให้เกิดสิ่งที่ดีมีประโยชน์ในอนาคต เล็งเห็นภาพอนาคตที่ดีมากกว่าสร้างความเดือดร้อนให้ตนเองและผู้อื่น (ดุจเดือน พันธุมนาวิน, 2551; ดวงเดือน พันธุมนาวิน และเพ็ญแข ประจนปัจจนึก, 2520; พัชราภา ตรีเนตร, 2555; Jingjitt & Teaukul, 2018; Clinkinbeard, 2014; Vaughn, & et al, 2007) ส่วนแนวคิด แนวคิดการเรียนรู้แบบใช้ฉากทัศน์เป็นฐาน (Scenario-based Learning) ที่สามารถนำนักเรียนไปเผชิญสถานการณ์ที่เป็นปัญหาหรือข้อขัดแย้งที่ซับซ้อนที่มีความเชื่อมโยงกับโลกความเป็นจริง หรือสถานการณ์ที่แท้จริงที่สามารถเกิดขึ้นได้ยาก หรือพบเจอได้ยากในชีวิตประจำวัน หรือสถานการณ์ที่เป็นอันตรายต่อชีวิต มีความเสี่ยงสูงที่จะต้องเผชิญกับเหตุการณ์จริง แต่แนวคิดนี้สามารถนำเหตุการณ์เหล่านั้นมาสู่ชั้นเรียนได้ และเมื่อเผชิญกับสถานการณ์ปัญหาแล้ว ผู้เรียนจะได้เลือกทางเลือกในการแก้ไขปัญหาด้วยตนเองโดยใช้ความรู้ ทักษะ ความสามารถที่มีเข้ามาประยุกต์ใช้จนเกิดเป็นเส้นทางเดินเรื่อง และดำเนินเรื่องราวต่อไปในแต่ละทางเลือกของผู้เรียน จากนั้นมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในแต่ละเส้นทางซึ่งจะทำให้เห็นว่าแต่ละเส้นทางนั้นเกิดจากผลการเลือกที่แตกต่างกัน จึงได้ผลหรือคำตอบที่แตกต่างกันโดยไม่มีคำตอบใดถูกหรือผิดตายตัว แต่อาศัยการอธิบายด้วยเหตุและผลบนพื้นฐานความรู้ ทักษะของผู้เรียน (รพีพรรณ บุบผา และไพลิน ถึงถิ่น, 2559; Cobb & et al, 1997; Kindley, 2002; Bannink, 2002; Gee, 2004; Sealey & Carter; 2004; Nunan, 2004; King, 2006; Stewart & Simon, 2009; Errington, 2010 & Thomson & et al, 2010)

จากการศึกษางานวิจัยในข้างต้นผู้วิจัยสามารถสรุปได้ว่าการพัฒนาให้จริยธรรมหลุดลดลงสามารถทำได้โดยการฝึกฝนการใช้ปัญญา การแสดงผลที่มีความอันตราย การกำหนดเป้าหมาย หรือเสียหายจากการกระทำ การพัฒนาจริยธรรมจากประเด็นความขัดแย้งทางจริยธรรม และการเสนอมุมมองที่หลากหลาย ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดลักษณะมุ่งอนาคตควบคุมตน และแนวคิดการเรียนรู้โดยใช้ฉากทัศน์เป็นฐานที่สามารถนำผู้เรียนให้ฝึกฝนการควบคุมตนเองเพื่อพัฒนาจริยธรรมบนสถานการณ์ต่าง ๆ ที่จำลองโดยแนวคิดการเรียนรู้โดยใช้ฉากทัศน์เป็นฐาน เมื่อนำมาพัฒนาเป็นโปรแกรมเฉพาะที่เหมาะสมกับการเรียน และชีวิตประจำวันของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย

ทั้งนี้เมื่อพิจารณาจากจริยธรรมหลุดซึ่งเป็นพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์หรือมีผลทางด้านลบเมื่อได้รับการพัฒนาด้วยโปรแกรมลดจริยธรรมหลุดซึ่งเป็นโปรแกรมที่ส่งเสริมให้เกิดการลดลงของจริยธรรมหลุดในกลุ่มเป้าหมายหรือกล่าวได้ว่าเป็นโปรแกรมที่ช่วยให้ผู้เรียนลดพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ลงโดยคาดว่าจะสามารถช่วยให้ผู้เรียนลดพฤติกรรมจริยธรรมหลุดได้ ซึ่งจะช่วยส่งเสริมให้เกิดพัฒนาการทางจริยธรรมที่ดีกับกลุ่มเป้าหมายได้

ผู้วิจัยจึงตั้งสมมติฐานดังนี้ หลังจากเรียนรู้ด้วยโปรแกรมแล้วผู้เรียน

1) มีจริยธรรมหลุดครั้งหลังน้อยกว่าครั้งก่อนหน้าอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ 0.5

2) มีจริยธรรมหลุดเป็นไปในทิศทางที่ลดลง

ขอบเขตงานวิจัย

1. ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่

ตัวแปรต้น คือ โปรแกรมลดจริยธรรมหลุดตามแนวคิดลักษณะมุ่งอนาคตควบคุมตนและการเรียนรู้แบบฉากทัศน์เป็นฐานสำหรับนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย

ตัวแปรตาม คือ จริยธรรมหลุด (Moral Disengagement)

2. กลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในงานวิจัย คือ นักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย สัญชาติไทย ไม่จำกัดเพศ ที่ศึกษาในโรงเรียนที่ใช้หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานซึ่งในการวิจัยครั้งนี้เป็นนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายที่ศึกษาในโรงเรียนเน้นวิทยาศาสตร์

3. การวัดจริยธรรมหลุดในงานวิจัยนี้ เป็นการวัดจริยธรรมหลุดตามทฤษฎีจริยธรรมหลุดจากแบบวัดที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้น ซึ่งมีลักษณะการวัดเป็นการวัดแนวโน้มของพฤติกรรมที่สะท้อนจริยธรรมหลุดผ่านการเขียนตอบคำถามแบบอัตนัยจากคำถามเชิงสถานการณ์ที่สอดคล้องกับบริบทชีวิตจริงของกลุ่มเป้าหมายในงานวิจัยซึ่งคำตอบประกอบไปด้วย 2 ส่วนได้แก่ 1) แนวโน้มพฤติกรรมต่อสถานการณ์ 2) เหตุผลของแนวโน้มพฤติกรรมต่อสถานการณ์

ทั้งนี้การวัดว่าผู้เรียนมีจริยธรรมหลุดหรือไม่นั้น สามารถพิจารณาได้จากการที่คำตอบของผู้เรียนมีแนวโน้มพฤติกรรมต่อสถานการณ์ และเหตุผลของแนวโน้มพฤติกรรมต่อสถานการณ์ที่สอดคล้องกับกลไกจริยธรรมหลุด เพียงส่วนใดส่วนหนึ่งหรือทั้งสองส่วนจากกลไกจริยธรรมหลุด 8 กลไก โดยใช้เกณฑ์การตรวจคำตอบที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้น

4. โปรแกรมมีเนื้อหา 4 เรื่อง ประกอบไปด้วย สื่อออนไลน์ วัฒนธรรม ความเป็นพลเมือง และสิ่งแวดล้อม ที่กำหนดจากประเด็นที่เกี่ยวข้องกับจริยธรรมในชีวิตประจำวันของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายที่เกิดขึ้นในประเทศไทย

5. โปรแกรมมีระยะเวลาจำนวน 14 สัปดาห์

6. ลักษณะของการเรียนการสอนในการทดลองใช้โปรแกรม ได้แก่ การเรียนการสอนในชั้นเรียนแบบปกติ (On-site Learning) และการเรียนการสอนแบบออนไลน์แบบประสานเวลา (Synchronous Online Learning)

คำจำกัดความที่ใช้ในงานวิจัย

จริยธรรม หมายถึง หลักการที่บุคคลใช้ในการตัดสินว่าการกระทำนั้นถูกต้องหรือผิดอย่างไร และหลักการนั้นเชื่อมโยงระหว่างตัวบุคคลที่เป็นปัจจัยภายในกับปัจจัยภายนอก เช่น ปรัชญา กลุ่มคน สาขาวิชาหรืออาชีพ ซึ่งประกอบไปด้วยองค์ประกอบดังต่อไปนี้ องค์ประกอบด้านปัญญาจริยธรรม (Moral Thought) ด้านทัศนคติจริยธรรม (Moral Feeling) และด้านพฤติกรรมจริยธรรม (Moral Behavior)

จริยธรรมหลุด (Moral Disengagement) หมายถึง การที่บุคคล (Moral Agent) มีการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมที่เป็นมาตรฐานทางจริยธรรมที่ไม่สอดคล้องกับพฤติกรรมจริยธรรมที่แสดงออก โดยสามารถวัดได้จากแบบวัดที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้น ซึ่งผู้ที่มีจริยธรรมหลุดจะแสดงแนวโน้มพฤติกรรมตามกลไกจริยธรรมหลุด กลไกใดกลไกหนึ่งหรือหลายกลไก ทั้งในส่วนของ (1) แนวโน้มพฤติกรรมการแสดงออก และ/หรือ (2) การให้เหตุผลของแนวโน้มพฤติกรรมภายใต้สถานการณ์ที่กำหนด ดังกลไกจริยธรรมหลุดทั้ง 8 ประการต่อไปนี้

1. การให้เหตุผลทางจริยธรรม หรือการตัดสินทางจริยธรรมที่ผิดจริยธรรม (Moral Justification) หมายถึง การให้เหตุผลทางจริยธรรมที่ไม่ถูกต้องตามหลักจริยธรรม หรือให้เหตุผลไม่สอดคล้อง ไม่เป็นเหตุเป็นผลกัน

2. การใช้คำพูดให้ดูดี (Euphemistic Labeling) หมายถึง การเลือกใช้คำพูดทำให้การกระทำที่ผิดของตนเองให้ดูดีขึ้น แม้ว่าจะเป็นการกระทำที่ผิดจริยธรรม

3. การเปรียบเทียบทางสังคม (Advantage Comparison) หมายถึง การเลือกเปรียบเทียบการกระทำผิดจริยธรรมของตนเองกับการกระทำผิดของผู้อื่น หรือการกระทำผิดอื่นเพื่อให้เห็นว่าคนอื่นก็กระทำผิดเหมือนกัน

4. การปัดความรับผิดชอบ (Displacement Responsibility) หมายถึง การปัดความรับผิดชอบจากการกระทำผิดจริยธรรมของตนไปให้ผู้อื่น หรือสิ่งอื่น

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
Chulalongkorn University

5. การกระจายความรับผิดชอบที่ผู้อื่นเสียหายหรือได้รับผลกระทบ (Diffusion of Responsibility) หมายถึง การกระทำที่ทำให้ความผิดจริยธรรมของตนลดลงโดยทำให้เห็นว่าไม่ใช่ความผิดของตนเองเพียงผู้เดียว ความผิดของตนเองเป็นเพียงส่วนหนึ่งของความผิดทั้งหมด

6. การบิดเบือนผลการกระทำผู้อื่นเสียหายหรือได้รับผลกระทบ (Distorting Consequences) หมายถึง การชี้ให้เห็นว่าการกระทำผิดจริยธรรมนั้นไม่ใช่ผลที่เกิดจากการกระทำของตน หรือความเสียหายที่เกิดขึ้นไม่ได้เกิดจากตนเองทำผิดจริยธรรม

7. การไม่ยอมรับผิด หรือโยนโทษให้ผู้อื่น (Attribution of Blame) หมายถึง การไม่ยอมรับผิดโดยการบอกว่าการกระทำผิดจริยธรรมนี้ตนเองไม่ได้ทำ หรือไม่ได้ก่อให้เกิดขึ้นแต่อย่างใด แต่เกิดจากผู้อื่น หรือสิ่งอื่นที่ทำให้เกิดความผิดและผลเสียหายขึ้นทั้งหมด

8. การลดคุณค่าความเป็นมนุษย์ (Dehumanization) หมายถึง การกระทำผิดโดยมองเห็นผู้เสียหายมีความเป็นมนุษย์ไม่เท่ากับตนเอง หรือมีคุณค่าความเป็นมนุษย์น้อย จึงสมควรได้รับผลเสียหายนั้น

ในการวิจัยครั้งนี้วัดจริยธรรมหลุดโดยใช้แบบทดสอบจริยธรรมหลุดที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นซึ่งเป็นแบบวัดเชิงสถานการณ์แบบเขียนตอบที่กระตุ้นให้ผู้เรียนแสดง (1) แนวโน้มพฤติกรรมการแสดงออก และ/หรือ (2) การให้เหตุผล ภายใต้สถานการณ์ที่มีความซับซ้อนทางจริยธรรม (Moral Dilemmas) ที่มีความเชื่อมโยงกับชีวิตจริงของผู้เรียน ซึ่งหากผู้เรียนแสดง (1) แนวโน้มพฤติกรรม และ/หรือ (2) การให้เหตุผล เพียงส่วนใดส่วนหนึ่งที่สอดคล้องกับกลไกจริยธรรมหลุด หรือทั้งสองส่วนแสดงว่าผู้เรียนมีจริยธรรมหลุด

ดังนั้นการลดลงของจริยธรรมหลุด (Moral Disengagement Decreasing) ในที่นี้จึงหมายถึง การลดลงของ (1) แนวโน้มพฤติกรรม และ/หรือ (2) การให้เหตุผล ที่สอดคล้องกับกลไกจริยธรรมหลุด เพียงส่วนใดส่วนหนึ่งหรือทั้งสองส่วน

แนวคิดลักษณะมุ่งอนาคตควบคุม (Self-Control with Future Oriented) หมายถึง การอธิบายลักษณะที่เกี่ยวกับ การมุ่งอนาคต และการควบคุมตนของบุคคล ซึ่งเป็นความสามารถของบุคคลที่สามารถวางแผน บังคับ หรือควบคุมตนเอง ประเมินตนเอง เพื่อให้เกิดพฤติกรรมที่มีความอดทน รอได้ หรือการกระทำที่พึงประสงค์เพื่อการบรรลุไปสู่เป้าหมาย หรือผลลัพธ์ที่ดีกว่าปัจจุบัน หรือการมีพฤติกรรมที่ดีขึ้นในอนาคต ซึ่งสามารถพัฒนาลักษณะมุ่งอนาคตควบคุมตนของบุคคลได้โดยการฝึกฝนการกำหนดกรอบระยะเวลาในอนาคตกับปัจจุบัน การกำหนดเป้าหมายที่ดีในอนาคต การแสวงหาแนวทางเพื่อไปสู่เป้าหมาย การกำกับติดตามตนเองเพื่อไปสู่เป้าหมาย การสร้างความยืดหยุ่น และการให้รางวัลตนเองเพื่อไปสู้เป้าหมาย

แนวคิดการเรียนรู้แบบฉากทัศน์เป็นฐาน (Scenario-based Learning) หมายถึง แนวคิดการจัดการเรียนการสอนที่เน้นให้ผู้เรียนเรียนรู้ผ่านการเผชิญสถานการณ์ที่กำหนดขึ้นและผู้เรียนสามารถสร้างทางเลือกด้วยตนเองโดยอิสระไม่มีถูกหรือผิดที่กำหนดไว้ล่วงหน้าในสถานการณ์นั้น ผู้เรียนสามารถนำความรู้ ทักษะ คุณลักษณะไปประยุกต์ใช้กับสถานการณ์ และทางเลือกที่กำลังเผชิญ โดยผู้เรียนจะได้เรียนรู้ผ่าน ฉาก สถานการณ์ หรือบริบท ประเด็นการเรียนรู้ ความท้าทายที่เกิดขึ้นได้ยากหรือพบได้ยากชีวิตประจำวัน ซึ่งในสถานการณ์นั้นจะมีความขัดแย้ง ทางเลือกที่ผู้เรียนสร้างขึ้นเพื่อให้ผู้เรียนได้ใช้การคิด ความรู้ ทักษะ มุมมอง ประกอบการตัดสินใจกับทางเลือกในสถานการณ์ และความขัดแย้งต่าง ๆ การสื่อสารและอภิปรายระหว่าง และหลังจากการเรียนรู้เข้าไปประยุกต์เพื่อให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ผ่านประสบการณ์ในบริบทเชิงสถานการณ์

โปรแกรมลดจริยธรรมหลุดตามแนวคิดลักษณะมุ่งอนาคตควบคุมตน และการเรียนรู้แบบฉากทัศน์เป็นฐานสำหรับนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย หมายถึง แบบแผนการจัดกิจกรรมอย่างเป็นระบบตามแนวคิดลักษณะมุ่งอนาคตควบคุมตน และการเรียนรู้แบบฉากทัศน์เป็นฐาน โดยกิจกรรมในโปรแกรมจะกระตุ้นให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ผ่านสถานการณ์ปัญหาที่ซับซ้อนในฉากทัศน์ที่ได้ออกแบบไว้ จนนำไปสู่การกำหนดเป้าหมายและแผนงานในอนาคตที่ช่วยแก้ไขหรือป้องกันปัญหาในสถานการณ์นั้น ตลอดจนฝึกฝนการกำกับติดตามตนเองผ่านการเผชิญปัญหาและสถานการณ์ในฉากเป็นระยะ แล้วอภิปรายแลกเปลี่ยนเรียนรู้ผลของการเผชิญปัญหาดังกล่าวเพื่อกำหนดกรอบทางจริยธรรมของตนเอง โปรแกรมมีองค์ประกอบสำคัญ ได้แก่ 1) *วัตถุประสงค์* เพื่อลดจริยธรรมหลุดของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย 2) *กลุ่มเป้าหมาย* คือ นักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย 3) *หลักการของโปรแกรม* ประกอบไปด้วย (1) การนำผู้เรียนเผชิญสถานการณ์ที่มีความขัดแย้ง (2) การให้ผู้เรียนวางแผนอนาคตที่ดีที่สุดในสถานการณ์ (3) การช่วยเหลือผู้เรียนในการสร้างทางเลือก (4) การสนับสนุนให้ผู้เรียนกำกับติดตามตนเอง (5) การอภิปรายผลการเรียนรู้ที่หลากหลาย (6) การสรุปผลการเลือกของพฤติกรรมที่แสดงออกในเส้นทางเดินเรื่อง 4) *ขั้นตอนการจัดการเรียนรู้ในแต่ละฉากทัศน์ของโปรแกรม* ประกอบไปด้วย (1) ขั้นเผชิญสถานการณ์และปัญหา (2) ขั้นรับรู้ตนเอง (3) ขั้นวางแผนมุ่งอนาคตและสร้างทางเลือก (4) ขั้นดำเนินการตามแผนการมุ่งอนาคต (5) ขั้นอภิปรายถึงสาเหตุและผลของการตัดสินใจ (6) ขั้นสร้างกรอบทางจริยธรรม 5) *แนวทางการการเรียนการสอน* ประกอบไปด้วยบทบาทครูและนักเรียนตามขั้นตอน 6) *เนื้อหาของโปรแกรม* ประกอบไปด้วย 1) การรับ และการใช้สื่อออนไลน์ 2) การรับวัฒนธรรมและการปรับตัว 3) ระเบียบวินัย ความเป็นพลเมืองการเมืองการปกครอง 4) ปัญหาด้านสิ่งแวดล้อมอ7) *โครงสร้างของโปรแกรม* ประกอบไปด้วยกิจกรรมการเรียนรู้จำนวน 4 หน่วยการเรียนรู้ หน่วยการเรียนรู้ละ 3 ฉากทัศน์รวม

จำนวน 12 ฉาก ระยะเวลาจัดกิจกรรมฉากทัศน์ละ 100 นาที รวมระยะเวลาของโปรแกรมทั้งหมด 12 สัปดาห์ 8) แนวทางการวัดประเมินผลของโปรแกรม ได้แก่ การใช้แบบทดสอบจริยธรรมหลุดก่อนและหลังเรียน

ประโยชน์ที่ได้รับ

1. ได้โปรแกรมโปรแกรมลดจริยธรรมหลุดตามแนวคิดลักษณะมุ่งอนาคตควบคุมตนและการเรียนรู้แบบฉากทัศน์เป็นฐานสำหรับนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายที่สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนการสอนด้านการพัฒนาจริยธรรมในบริบทที่ใกล้เคียงกับงานวิจัย

2. ผู้เรียนที่ผ่านการเรียนรู้ด้วยโปรแกรมมีจริยธรรมหลุดลดลง ซึ่งช่วยให้ผู้เรียนมีจริยธรรมที่ดีขึ้น และสามารถนำไปประยุกต์ในชีวิตประจำวันได้

3. ข้อค้นพบในงานวิจัยสามารถนำไปใช้เป็นแนวทางการพัฒนาการต่อยอด และประยุกต์ใช้สำหรับการลดจริยธรรมหลุด หรือการพัฒนาจริยธรรมในงานด้านหลักสูตรและการสอน และการวิจัย

4. ข้อค้นพบในงานวิจัยสามารถนำไปใช้เป็นแนวทางในการนำความรู้ และวิธีการเกี่ยวกับการวัดและประเมินผลด้านจริยธรรมหลุดไปใช้ในจัดการเรียนการสอน และการวิจัย

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
Chulalongkorn University

กรอบแนวคิดการวิจัย

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยา
CHULALONGKORN UNIVE

บทที่ 2
เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การค้นคว้าเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ประกอบไปด้วย

ตอนที่ 1 แนวคิดเกี่ยวกับจริยธรรมหลุด

1.1 ความหมาย องค์ประกอบ และการพัฒนาจริยธรรม

1.1.1 ความแตกต่างระหว่าง คุณธรรม จริยธรรม

1.1.2 บ่อเกิด ปัจจัย และแรงจูงใจของจริยธรรม

1.1.3 การพัฒนาจริยธรรม

1.2 จริยธรรมหลุด ความหมาย ลักษณะสำคัญ

1.2.1 ความหมาย ความสำคัญของจริยธรรมหลุด (Moral Disengagement)

1.2.2 แนวทางการวัดจริยธรรมหลุด (Moral Disengagement) โดยใช้ทฤษฎีจริยธรรมหลุด (Moral Disengagement)

1.3 ความเชื่อมโยงเหตุผลจริยธรรม (Moral Reasoning) พฤติกรรมจริยธรรม (Moral Behavior) และ จริยธรรมหลุด (Moral Disengagement)

ตอนที่ 2 แนวคิดที่นำมาใช้เพื่อลดจริยธรรมหลุด

2.1 แนวคิด และทฤษฎีเกี่ยวกับลักษณะมุ่งอนาคตและควบคุมตน

2.1.1 ทฤษฎีการเรียนรู้ทางปัญญาสังคม (Social Cognitive Theory)

2.1.2 ความหมาย และความสำคัญของลักษณะมุ่งอนาคตและควบคุมตน (Self-Control with Future Orientation)

2.1.3 งานวิจัยเกี่ยวกับลักษณะมุ่งอนาคตควบคุมตนเอง

2.1.4 แนวคิดที่สำคัญของลักษณะมุ่งอนาคตควบคุมตน

2.1.5 ลักษณะ และแนวทางการพัฒนาบุคคลที่มีลักษณะมุ่งอนาคตและควบคุมตน

2.1.6 หลักการจัดการเรียนรู้เพื่อให้เกิดลักษณะมุ่งอนาคตควบคุมตน

2.2 แนวคิด และทฤษฎีการเรียนรู้โดยใช้ฉากทัศน์เป็นฐาน (Scenario-based Learning)

2.2.1 ความหมายของการเรียนรู้โดยใช้ฉากทัศน์เป็นฐาน

2.2.2 การนำการเรียนรู้โดยใช้ฉากทัศน์เป็นฐานไปใช้

2.2.3 ลักษณะสำคัญของการเรียนรู้แบบการเรียนรู้โดยใช้ฉากทัศน์เป็นฐาน

2.2.4 หลักการเรียนรู้ของแนวคิดการเรียนรู้แบบฉากทัศน์เป็นฐาน

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
Chulalongkorn University

2.2.5 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับแนวคิดการเรียนรู้แบบฉากทัศน์เป็นฐาน

ตอนที่ 3 โปรแกรม

3.1 ความหมายของโปรแกรม

3.2 องค์ประกอบของโปรแกรม

3.3 การพัฒนาโปรแกรม

3.4 การประเมินโปรแกรม

ตอนที่ 4. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

4.1 งานวิจัยเกี่ยวข้องกับจริยธรรมหลุด

4.2 งานวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนาจริยธรรม

4.2.1 งานวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนาจริยธรรมในประเทศ

4.2.2 งานวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนาจริยธรรมในต่างประเทศ

ตอนที่ 1 แนวคิดเกี่ยวกับจริยธรรมหลุด

1.1 ความหมาย องค์ประกอบ และการพัฒนาจริยธรรม

จริยธรรม หมายถึง หลักปฏิบัติ

ที่ยึดคุณธรรมของคนที่ระบุว่าทำไมการกระทำของคนนั้นถูกต้องหรือผิดอย่างไร ซึ่งเชื่อมโยงบุคคล กับภายนอก เช่น ปรัชญา กลุ่มคน สาขาวิชาหรืองาน ซึ่งมีผู้ให้ความหมายไว้ดังต่อไปนี้

Blocker (1988) กล่าวว่า จริยธรรม หมายถึง ทฤษฎีเชิงปฏิบัติภายใต้ปรัชญาที่เกี่ยวกับการพยายามค้นหาว่า ทำไมการกระทำของคนนั้นถูกระบุว่า ถูกต้องหรือผิด อะไรที่ทำให้การกระทำนั้น ถูกหรือผิด สามารถอธิบายตามแผนภาพดังต่อไปนี้

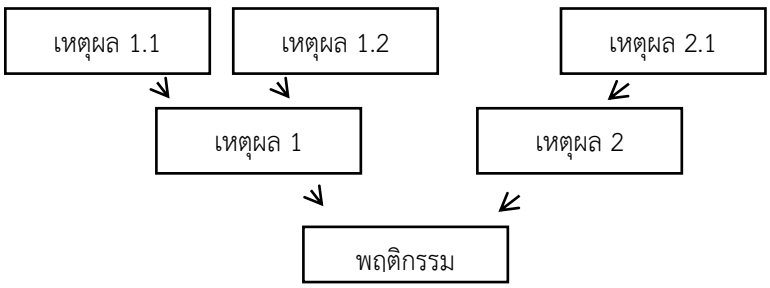

ภาพที่ 2 แผนภาพแสดงความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรม
และการให้เหตุผลทางจริยธรรม (Blocker, 1988)

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตสถาน พุทธศักราช 2545 ได้ให้ความหมายของจริยธรรม หมายถึง ธรรมที่เป็นข้อประพฤติปฏิบัติ ศีลธรรมหรือกฎศีลธรรม (ราชบัณฑิตยสถาน, 2545)

พจนานุกรม Oxford Dictionary (n.d.) ให้ความหมายของ จริยธรรม (Ethic) หมายถึง ชุดของหลักคุณธรรม โดยเฉพาะของบุคคลหนึ่งเชื่อมโยงกับกลุ่ม สาขา ประเภทที่ถูกควบคุม

กิตติยา โสภณโภไคย (2553) กล่าวว่า จริยธรรม แปลว่า ธรรมที่เป็นข้อประพฤติปฏิบัติศีลธรรม กฎศีลธรรม ซึ่งก็คือ กฎเกณฑ์ความประพฤติของมนุษย์ซึ่งเกิดขึ้นจากธรรมชาติของมนุษย์เอง ความเป็นผู้มีปรีชาญาณ (ปัญญาและเหตุผล) ทำให้มนุษย์มีมโนธรรม รู้จักแยกแยะความถูกผิด ควร ไม่ควร โดย จริยธรรมมีลักษณะ 4 ประการ คือ

1. การตัดสินทางจริยธรรม (Moral Judgement) บุคคลจะมีหลักการของตนเอง เพื่อ ตัดสินการกระทำของผู้อื่น

2. หลักการของจริยธรรมและการตัดสินตกลงใจเป็นความสัมพันธ์ที่เกิดขึ้นในตัว บุคคลก่อนที่จะปฏิบัติการต่าง ๆ ลงไป

3. หลักการทางจริยธรรมเป็นหลักการสากลที่บุคคลใช้ตัดสินใจในการกระทำสิ่งต่าง ๆ

4. ทัศนะเกี่ยวกับจริยธรรมได้มาจากความคิดของบุคคลหรืออุดมคติของสังคมจนเกิดเป็นทัศนะในการดำรงชีวิตของตน และของสังคมที่ตนอาศัยอยู่

ทินพันธุ์ นาคะตะ (2557) ปรัชญาทางศีลธรรมหรือจริยธรรม ซึ่งได้แก่ หลักการทางปรัชญาที่ว่าด้วยการให้เหตุผล เกี่ยวกับการกระทำที่มีศีลธรรม หรือมีจริยธรรม เช่น ความคิดสำคัญ ๆ เกี่ยวกับความประพฤติของคนเรา

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
Chulalongkorn University

องค์ประกอบของจริยธรรมนั้น ประกอบได้ด้วย ปัญญาจริยธรรมเป็นองค์ประกอบด้านปัญญา การใช้ปัญญา เหตุผลเชิงจริยธรรม ทัศนคติจริยธรรมเป็นองค์ประกอบด้านเจตคติ ความรู้สึกที่เกี่ยวกับจริยธรรม และพฤติกรรมจริยธรรมเป็นองค์ประกอบด้านพฤติกรรมที่แสดงออกมา ซึ่งมีผู้ให้ความหมายสนับสนุนไว้ดังต่อไปนี้

บราว และแอนนิส (Brown & Annis, 1978) มีความเห็นว่า จริยธรรมประกอบด้วย 3 องค์ประกอบ คือ ความรู้ (Knowledge) ความรู้สึก (Feeling) และความประพฤติ (Conduct) ซึ่งสอดคล้องกระบวนการซึมซับทางจริยธรรม (Moral Internalization) มี 3 กระบวนการที่เป็นอิสระจากกัน คือ ความคิดทางจริยธรรม (Moral Thought) ความรู้สึกทางจริยธรรม (Moral Feeling) และพฤติกรรมทางจริยธรรม (Moral Behavior)

ธีระพร อุวรรณโณ (2530) ได้สรุปองค์ประกอบที่สำคัญ ของจริยธรรมของบุคคล ดังนี้

1. องค์ประกอบด้านความรู้ได้แก่ความเข้าใจในเหตุผล ของความถูกต้องดีงามสามารถตัดสินแยกความถูกผิดได้ด้วยความคิด

2. องค์ประกอบด้านอารมณ์และความรู้สึกได้แก่ความพึงพอใจศรัทธาเลื่อมใส เกิดความนิยมยินดีที่จะรับจริยธรรมนั้นมาเป็นแนวปฏิบัติ

3. องค์ประกอบด้านพฤติกรรมการแสดงออก หรือพฤติกรรมที่บุคคลตัดสินใจ ที่กระทำถูกหรือในสถานการณ์แวดล้อมต่าง ๆ กัน

วัลลภา จันทร์เพ็ญ (2544) สรุปองค์ประกอบของจริยธรรมว่า จริยธรรม แบ่งเป็น 2 ประเภท คือ ทางด้านความรู้ความคิด ซึ่งได้นำความรู้เจตคติและเหตุผลเชิงจริยธรรม สิ่งเหล่านี้เป็นสิ่งที่อยู่ในตัวของบุคคล ไม่สามารถมองเห็น ต้องใช้เครื่องมือวัด ส่วนอีกด้านหนึ่งเป็นพฤติกรรม ซึ่งสามารถสังเกตเห็นการกระทำเหล่านั้นได้โดยตรงและลักษณะต่าง ๆ ของมนุษย์ที่เกี่ยวข้องกับจริยธรรมนั้นมี 3 องค์ประกอบ คือ องค์ประกอบด้านปัญญา องค์ประกอบด้านอารมณ์ความรู้สึก และองค์ประกอบทางด้านพฤติกรรม และเมื่อพิจารณาองค์ประกอบด้านต่าง ๆ ของจริยธรรม องค์ประกอบด้านพฤติกรรมจัดว่าเป็นองค์ประกอบที่จำเป็นสำหรับการใช้ชีวิตร่วมกันของคนในสังคม โดยสังคมมุ่งหวังให้บุคคลมีพฤติกรรมจริยธรรมที่ดี

ดวงเดือน พันธุมนาวิน และเพ็ญแข ประจนปัจจนึก (2520) ได้จำแนกองค์ประกอบทางจริยธรรมออกเป็น 4 องค์ประกอบคือ

ความรู้เชิงจริยธรรม หมายถึง การมีความรู้ว่าในสังคมของตนนั้นลักษณะพฤติกรรมหรือการกระทำชนิดใดที่สังคมเห็นว่าดีงามเหมาะสมแก่การทำชนิดใดเร็วไม่เหมาะสมควรรู้กฎเกณฑ์ปทัสถานค่านิยมของสังคม

ทัศนคติเชิงจริยธรรม เป็นความรู้สึกของบุคคลเกี่ยวกับลักษณะพฤติกรรมเชิงจริยธรรมต่าง ๆ ว่าตนชอบหรือไม่ชอบลักษณะนั้น ๆ เพียงใด ทัศนคติเชิงจริยธรรมของบุคคลส่วนมากจะสอดคล้องกับค่านิยมในสังคมนั้นแต่อาจจะมีบางคนที่มีทัศนคติที่แตกต่างไปจากค่านิยมของสังคมซึ่งเกิดจากเรียนรู้โดยวางเงื่อนไขมาตั้งแต่ต้น

เหตุผลเชิงจริยธรรม หมายถึง การที่บุคคลใช้เหตุผลในการเลือกที่จะกระทำหรือเลือกที่จะไม่กระทำพฤติกรรมอย่างใดอย่างหนึ่งซึ่งแสดงให้เห็นถึงเหตุจูงใจหรือแรงจูงใจที่อยู่เบื้องหลังการกระทำ

พฤติกรรมเชิงจริยธรรม หมายถึง การที่บุคคลแสดงพฤติกรรมที่สังคมนิยมชมชอบหรืองดเว้นการแสดงพฤติกรรมที่ฝ่าฝืนกฎเกณฑ์หรือค่านิยมในสังคมนั้นซึ่งเป็นการกระทำที่สังคมแห่งชาติและสนับสนุน

คุณธรรมกับจริยธรรมนั้นมีความหมายใกล้เคียงกันมาก กล่าวคือ เป็นหลักประพฤติปฏิบัติ การไตร่ตรองว่าอะไรควร หรือไม่ควรทำ อะไรถูกต้อง หรือผิด ก่อนที่จะตัดสิน และลงมือปฏิบัติ แต่มีข้อแตกต่างคือ คุณธรรม หมายถึง ความประพฤติที่เป็นข้อพึงปฏิบัติของมนุษย์ตามหลักการที่ถูกต้อง ส่วนจริยธรรม หมายถึง หลักปฏิบัติที่ยึดคุณธรรมของคนที่ระบุว่าทำไมการกระทำของคนนั้นถูกต้องหรือผิดอย่างไร และการปฏิบัติตามหลักการนั้น ซึ่งเชื่อมโยงตัวบุคคลกับภายนอกตัวบุคคล เช่น ปรัชญา กลุ่มคน สาขา ซึ่งมีผู้ให้ความหมายและความแตกต่างของคุณธรรมและจริยธรรม จริยธรรม หมายถึง หลักปฏิบัติที่ยึดคุณธรรมของคนที่ระบุว่าการใช้หลักการหรือแนวคิดใดในการตัดสินการกระทำของคนนั้นถูกต้องหรือผิดอย่างไร ซึ่งเชื่อมโยงบุคคล กับภายนอกประกอบได้ด้วย ปัญญาจริยธรรมเป็นองค์ประกอบด้านปัญญา การใช้ปัญญา เหตุผลเชิงจริยธรรม ทัศนคติจริยธรรมเป็นองค์ประกอบด้านเจตคติ ความรู้สึกที่เกี่ยวกับจริยธรรม และพฤติกรรมจริยธรรมเป็นองค์ประกอบด้านพฤติกรรมที่แสดงออกมา แต่แตกต่างจากคำว่า คุณธรรม คือ คุณธรรม หมายถึง ความประพฤติที่เป็นข้อพึงปฏิบัติของมนุษย์ตามหลักการที่ถูกต้อง ทั้งนี้จริยธรรมนั้นเกิดจาก ปรัชญา ศาสนา สังคม และวัฒนธรรม และจริยธรรมนั้นมีปัจจัยหลายประการ ได้แก่ การตัดสิน การให้เหตุผล กฎ หลักการ ความรู้สึก บทลงโทษ และทัศนะต่าง ๆ และมีแรงจูงใจจากผลประโยชน์ การเรียนรู้ เป็นต้น (ราชบัณฑิตยสถาน, 2532; Oxford Dictionary, n.n.; กิตติยา โสภณโภไคย, 2553; ทินพันธุ์ นาคะตะ, 2557; ไกรฤกษ์ ศิลาคม, 2557, ประภาศรี สีหอำไพ; 2543)

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
Chulalongkorn University

1.1.1 บ่อเกิด และการพัฒนาจริยธรรม

ทินพันธุ์ นาคะตะ (2557)กล่าวว่า จริธรรมนั้นเกิดขึ้นมาจาก จริยศาสตร์ ซึ่งจริยศาสตร์ของปรัชญานั้นเป็นที่มาของจริยธรรม ที่มาของการตัดสินคุณค่าความถูกต้อง มนุษย์ต้องมีความสัมพันธ์กับตัวเอง มนุษย์เราควรทำอย่างไรกับตัวเอง เราควรใช้ชีวิตของเราอย่างไร อะไรเป็นสิ่งที่ดีที่สุดที่มนุษย์ควรแสวงหา นอกจากนี้มนุษย์ต้องอยู่ร่วมกับผู้อื่น เราควรปฏิบัติกับผู้อื่นอย่างไร อะไรคือหลักแห่งความประพฤติของมนุษย์ ความดีคืออะไร ความชั่วคืออะไร มนุษย์ใช้หลักหรือมาตรฐานอะไรในการตัดสินความดีความชั่ว การตั้งคำถามเกี่ยวกับการประพฤติปฏิบัติของมนุษย์ดังที่กล่าวมานี้เรียกว่าปัญหาทางจริยธรรม นอกจากนี้ยังมีที่มาจากแหล่งต่าง ๆ เช่น ศาสนาและสังคมวัฒนธรรม โดยแรงจูงใจที่ทำให้เกิดจริยธรรมนั้น ประกอบไปด้วย ภายในกลุ่มสังคมหนึ่ง ๆ

จะมีแรงจูงใจอยู่สามอย่าง ได้แก่ 1) ผลประโยชน์ส่วนตัวแบบเปิดหูเปิดตา เราทำตามกฎเพราะถ้าไม่ทำตามแล้วจะเสียหาย ถูกลงโทษ และการเห็นประโยชน์ระยะยาวแล้วกระทำตาม 2) เราถูกสอนให้เชื่อฟังมาตั้งแต่ต้น การเคารพกฎโดยการเชื่อฟังโดยไม่มีเหตุผลใด ๆ เพราะแหล่งที่มานั้นน่าเชื่อถือเราถึงกระทำตาม 3) แรงจูงใจอื่น ๆ เช่น ความชอบ ความเห็นใจ ความเมตตากรุณา และความเคารพสิทธิ์ของคนอื่น

คุณธรรมและจริยธรรมเกิดขึ้นมาพร้อม ๆ กับการพัฒนาการด้านสติปัญญาและการอบรม กล่อมเกลาให้รู้จักผิดชอบชั่วดีของสังคม คุณธรรมและจริยธรรมจึงเป็นพฤติกรรมที่เกิดจากการเรียนรู้ ทั้งในระบบโรงเรียนและนอกโรงเรียน การศึกษา คือ การพัฒนาคุณภาพชีวิต ทำให้ชีวิตมีคุณค่าและกำกับให้ตนเองเป็นผู้ที่มีพฤติกรรมอันพึงประสงค์ด้วยการปลูกฝังพื้นฐานด้านจริยธรรมในด้านต่าง ๆ เช่น

1. การศึกษาเพื่อการปลูกฝังคุณธรรมและจริยธรรม การศึกษาเป็นการให้ความรู้ใน เรื่อง จริยธรรม การให้การศึกษารวมถึงการอบรมบ่มนิสัยให้เรียนรู้สิ่งที่ถูกผิดและการตักเตือนให้เกิดความสำนึกในความถูกต้องและความผิด

1) การปลูกฝังพื้นฐานด้านวิชาการ

2) การปลูกฝังพื้นฐานด้านชีวิตและสังคม

3) การปลูกฝังพื้นฐานด้านจิตวิทยา

2. การพัฒนาคุณธรรมและจริยธรรมด้วยการปลูกฝังค่านิยม กล่าวคือ เป็นวิธีการปลูกฝังที่เริ่มต้นด้วยกระบวนการในขั้นพื้นฐานที่เป็นกระบวนการเรียนรู้ในขั้นต้นที่จำให้เกิดจริยธรรม โดยมีความเชื่อว่าค่านิยมเป็นพื้นฐานสำคัญของจริยธรรม

3. การพัฒนาคุณธรรมและจริยธรรมด้วยการใช้สติปัญญาจากที่มนุษย์เราทุกคน ถึงแม้ว่าจะมีสติปัญญาของบางคนอาจจะมีความไม่เท่าเทียมกัน แต่สติปัญญาถือว่าเป็นเครื่องมือในการดำรงชีวิตของมนุษย์ ซึ่งสามารถพัฒนาให้เพิ่มพูนความสามารถได้ ผู้ที่มีสติปัญญาดี คือ ผู้ที่สามารถคิดแก้ไขปัญหาได้ดีเนื่องจากเข้าใจปัญหาได้ดี นอกจากนี้ยังเป็นผู้ที่สามารถปรับตัวได้อย่างมีประสิทธิภาพ (ดวงเดือน พันธุมนาวิน, 2538; ทิศนา แขมมณี, 2546; ประภาศรี สีหอำไพ, 2543) ทั้งนี้สามารถอธิบายทฤษฎีและการพัฒนาจริยธรรมได้ดังต่อไปนี้

1.1.1.1 แนวคิด ทฤษฎี และการพัฒนาเหตุผลจริยธรรม

เพียเจท์ เป็นผู้ริเริ่มความคิดที่ว่า พัฒนาการทางจริยธรรมของมนุษย์ย่อมขึ้นอยู่กับความฉลาดที่จะทำให้รับรู้กฎเกณฑ์และลักษณะต่าง ๆ ทางสังคม พัฒนาการทาง

จริยธรรมของบุคคลจึงขึ้นอยู่กับพัฒนาการทางสติปัญญาของบุคคลนั้น ๆ เขาเชื่อว่าจริยธรรมเป็นกระบวนการที่ซับซ้อน (Complex Process) ระหว่างความรู้ ความรู้สึก และการสร้างจริยธรรม ในการศึกษาค้นคว้าเขาพบว่าเด็กจะพัฒนาการทางสติปัญญาได้ถึงขั้นสูงสุดเมื่ออายุประมาณ 8 – 10 ปี ดังนั้นพัฒนาการทางจริยธรรมของเด็กจะบรรลุถึงขั้นสูงสุดเมื่ออายุประมาณ 8 – 10 ปี เช่นกัน เพียเจท์ได้แบ่งขั้นการพัฒนาจริยธรรมของมนุษย์เป็น 3 ขั้น คือ

ขั้นที่ 1 ขั้นก่อนจริยธรรม เริ่มตั้งแต่เด็กแรกเกิดจนถึง 2 ขวบ ในขั้นนี้เด็กยังไม่มีความสามารถในการรับรู้สิ่งแวดล้อมอย่างละเอียด มีแต่ความต้องการทางกาย ซึ่งต้องการที่จะได้รับบำบัดโดยไม่คำนึงถึงกาลเทศะ เมื่อเด็กมีความสามารถในการพูดก็จะเริ่มเรียนรู้สภาพแวดล้อมและบทบาทของตนเองต่อบุคคลอื่น

ขั้นที่ 2 ขั้นปฏิบัติตามคำสั่ง เริ่มตั้งแต่อายุ 2 ถึง 8 ปี เด็กจะมีพัฒนาการในขั้นปฏิบัติตามคำสั่ง มีความเกรงกลัวผู้ใหญ่ และเห็นว่าคำสั่งของผู้ใหญ่คือสิ่งที่ตนต้องการทำตาม

ขั้นที่ 3 ขั้นยึดหลักแห่งตน เกิดจากการพัฒนาทางสติปัญญาและประสบการณ์ในการมีในกลุ่มเพื่อนเด็กด้วยกัน ความเกรงกลัวอำนาจภายนอกกลายเป็นหลักภายในจิตใจของเด็กเกี่ยวกับความยุติธรรม เมื่อเด็กพบว่ากฎเกณฑ์ทางศีลธรรมทางบ้าน ทางโรงเรียน และทางสังคมแตกต่างกัน เด็กจะตัดสินใจเลือกเกณฑ์เองโดยปรับเกณฑ์ทั้งหลายเข้าด้วยกัน (ดวงเดือน พันธุมนาวิน, 2520)

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
Chulalongkorn University

โคลเบอร์ก (Kolberg) เป็นนักจิตวิทยากลุ่มปัญญานิยม (cognitivism) ซึ่งมีความเชื่อพื้นฐานว่า มนุษย์เป็นสัตว์ที่มีสมอง สามารถเกิดการเรียนรู้ เพื่อการปรับตัวให้ดำรงชีวิตอยู่ในสภาพแวดล้อมได้ จริยธรรมของมนุษย์เกิดจากกระบวนการทางปัญญา เมื่อมนุษย์มีการเรียนรู้มากขึ้น โรงสร้างทางปัญญาเพิ่มพูนขึ้น จริยธรรมก็พัฒนาตามวุฒิภาวะ ซึ่งเชื่อว่าจริยธรรมมีความสัมพันธ์กับอายุ กาลเวลา สถานที่ วัฒนธรรม และสภาพการณ์ ซึ่งความหมายว่า “ความถูกต้อง” “ความดี” “ความงาม” ขึ้นอยู่กับเวลา สถานที่ และองค์ประกอบอื่น ๆ

ระดับ 1 คือ ระดับก่อนกฎเกณฑ์ (Preconventional level) (2-10 ปี) หมายถึง การตัดสินใจเลือก กระทำในสิ่งที่เป็นประโยชน์แก่ตนเอง โดยไม่คำนึงถึงผลที่จะเกิดแก่ผู้อื่น ในขั้นแรกสุด คือ การมุ่งที่จะหลบ หลีกมิให้ตนเองถูกลงโทษทางกาย เพราะกลัวความเจ็บปวดที่จะได้รับ และยอมทำตามคำสั่งผู้ใหญ่เพราะเป็นผู้ มีอำนาจทางกายเหนือตน ขั้นที่สอง คือ

การเลือกกระทำในสิ่งที่จะนำความพอใจมาให้ตนเองเท่านั้น เริ่มรู้จัก การแลกเปลี่ยนแบบเด็ก ๆ คือ เขาทำมา ฉันต้องทำไป เขาให้ฉัน ฉันต้องให้เขาตอบแทน เป็นต้น

ระดับ 2 ระดับตามกฎเกณฑ์ (Conventional level) (10-16 ปี) หมายถึง การทำตามกฎเกณฑ์ของกลุ่มย่อย ๆ ของตนหรือทำตามกฎหมายและศาสนา บุคคลผู้มีจริยธรรมในระดับ 2 นี้ยังต้องมีการควบคุมจากภายนอกแต่ก็มีความสามารถที่จะแสดงบทบาทสังคมได้ ในขั้นที่ 3 บุคคลยังไม่เป็นตัวของตัวเองชอบคล้อยตามการชักจูงของผู้อื่นโดยเฉพาะเพื่อน ๆ ส่วนในขั้นที่ 4 บุคคลมีความรู้ถึงบทบาทหน้าที่ของตนในฐานะที่เป็น ส่วนหนึ่งในสังคมของตน จึงถือได้ว่าตนมีหน้าที่ตามกฎเกณฑ์ต่าง ๆ ที่สังคมของตนกำหนด หรือคาดหมาย

ระดับ 3 คือ ระดับเหนือกฎเกณฑ์ (Post Conventional level) (16 ปีขึ้นไป) หมายถึง การตัดสินใจข้อขัดแย้งต่าง ๆ ด้วยการนำมาไตร่ตรองด้วยตนเอง และตัดสินใจไปตามแต่ว่าจะเห็นความสำคัญของ สิ่งใดมากกว่ากัน ขั้นที่ 5 คือ การเห็นความสำคัญของคนหมู่มากไม่ทำตนให้ขัดต่อสิทธิอันพึงมีพึงได้ของผู้อื่น สามารถควบคุมบังคับใจตนเองได้ ขั้นที่ 6 ซึ่งเป็นขั้นสูงสุดแสดงถึงการมีความรู้สึกสากลนอกเหนือจาก กฎเกณฑ์ในสังคมของตน และการมีความยืดหยุ่นทางจริยธรรม เพื่อจุดมุ่งหมายในบั้นปลายอันเป็นอุดมคติที่ ยิ่งใหญ่การพัฒนาการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมนั้น โคลเบอร์ก เชื่อว่าเป็นไปตามขั้น จากขั้นที่หนึ่งผ่านแต่ละขั้น ไปจนถึงขั้นที่หก บุคคลจะพัฒนาข้ามขั้นไม่ได้ เพราะการใช้เหตุผลในขั้นที่สูงขึ้นไปจะเกิดขึ้นด้วยการมี ความสามารถในการใช้เหตุผลในขั้นต่ำกว่าอยู่ก่อนแล้ว และต่อมาบุคคลได้รับประสบการณ์ทางสังคมใหม่ ๆ หรือสามารถเข้าใจความหมายของประสบการณ์ เก่า ๆ ได้ดีขึ้น จึงเกิดการเปลี่ยนแปลง

โคลเบอร์ก (Kolhberg, 1964 อ้างถึงใน สุรางค์ โค้วตระกูล, 2533) เชื่อว่าการเรียนรู้เกี่ยวกับจริยธรรม ไม่ควรจะบอกนักเรียนว่าสิ่งไหนดีหรือสิ่งไหนไม่ดี สิ่งไหนควรทำ สิ่งไหนไม่ควรทำ การเรียนรู้จริยธรรมต้องใช้เหตุผลเชิงจริยธรรม ให้นักเรียนอภิปราย แสดงความคิดเห็นจากสถานการณ์เกี่ยวกับการตัดสินทางจริยธรรม จะมีการเรียนรู้และพัฒนาการใช้เหตุผลขั้นสูงขึ้น ประเด็นข้อขัดแย้งควรใช้เรื่องที่เป็นจริงในสถานการณ์ขัดแย้งต่าง ๆ หลาย ๆ เรื่อง

ดวงเดือน พันธุมนาวิน (2520) เสนอว่า การพัฒนาจริยธรรมตามแนวทางของโคลเบอร์ก ควรให้ประสบการณ์ในสถานการณ์ที่ขัดแย้งแล้วให้เด็กนำวิธีการตัดสินใจหรือเหตุผลของตนมาใช้ในสถานการณ์นั้น และให้เด็กมีส่วนร่วมในการถกเถียง ครูแนะนำวิธีการใช้เหตุผลที่สูงขึ้น และสามารถวิเคราะห์โดยตนเอง และวิเคราะห์โดยผู้อื่น จากนั้นจะมีการนำแนวคิดหรือวิธีคิดจากทั้งสองส่วน เพื่อนำไปสู่แนวคิดใหม่ การเสนอประเด็นมีดังต่อไปนี้

1. เสนอประเด็นปัญหาทางจริยธรรม

2. แยกนักเรียนตามความคิดเห็น แบ่งเป็นกลุ่มโดยให้แต่ละกลุ่มมีคนที่มีความคิดเห็นต่างกัน

3. อภิปรายกลุ่มย่อย

4. เสนอผลการอภิปรายของกลุ่มเพื่อหาข้อสรุปของชั้นเรียน

5. เสนอผลสรุปของฝ่ายที่คิดว่าเหมาะสม

1.1.1.2 แนวคิดทฤษฎี และการพัฒนาพฤติกรรมจริยธรรม

ทิศนา แขมมณี (2546) กล่าวว่า สกินเนอร์ (Burrhus F. Skinner) นักจิตวิทยาอธิบายเรื่องพฤติกรรมของมนุษย์ว่าเกิดจากการปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อม และพฤติกรรมจะเปลี่ยนแปลงไปตามผลที่ได้รับจากสิ่งแวดล้อมนั้น ซึ่งผลจากการกระทำมีอยู่ 2 ประเภท ได้แก่ ผลประเภทเสริมแรง (Reinforcer) ซึ่งทำให้พฤติกรรมนั้นเพิ่มขึ้น และผลประเภทถูกลงโทษ (Punisher) ซึ่งทำให้พฤติกรรมลดลงไป เราสามารถวางเงื่อนไขเหล่านี้ในการปรับพฤติกรรมทางจริยธรรมโดยวิธีการดังต่อไปนี้

1. บ่งชี้หรือกำหนดพฤติกรรมเป้าหมายให้เป็นพฤติกรรมที่สังเกตได้

2. ใช้ และถูกต้องตามหลักการ

ก. ใช้ตัวเสริมแรงที่เหมาะสมทางสังคม ให้การยกย่อง ชมเชย สนใจ

ข. ให้รางวัลเป็นสิ่งของแลกกับพฤติกรรมที่ต้องการ

ค. ให้ทำกิจกรรมที่ชอบ เช่น การอ่านหนังสือการ์ตูน หรือเล่นเกม

3. ติดตามสังเกตการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม เมื่อมีพฤติกรรมที่ต้องการเกิดขึ้น ควรให้แรงเสริมเป็นครั้งคราวเพื่อให้พฤติกรรมคงอยู่ถาวร

ฤกษ์ชัย คุณูปการ (2539) กล่าวว่า การปรับพฤติกรรม หมายถึง การนำหลักคิดด้านพฤติกรรม โดยเฉพาะหลักการเรียนรู้ เช่น การเสริมแรง การลงโทษ ไปเสริมสร้างการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมให้เป็นพฤติกรรมที่พึงประสงค์ โดยมีหลักอยู่ว่า เมื่อผู้เรียนแสดงพฤติกรรมที่สังเกตได้ที่พึงประสงค์จะได้รับการเสริมแรง และเมื่อแสดงพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์จะได้รับ

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
Chulalongkorn University

การลงโทษ และควรเน้นที่การเสริมแรง เพราะหากลงโทษอาจเกิดการต่อต้านของผู้เรียนได้ ซึ่งความเหมาะสมของการปลูกฝังจริยธรรมโดยการปรับพฤติกรรม มีดังต่อไปนี้

1. สามารถปรับพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ให้เป็นพฤติกรรมที่เหมาะสมได้

2. การปรับพฤติกรรมเป็นการพัฒนาพฤติกรรมที่พึงประสงค์โดยตรง จึงเป็นวิธีการที่เน้นภาคปฏิบัติ ช่วยเสริมให้วิธีการให้เหตุผลเชิงจริยธรรม การกระจ่างค่านิยม บรรลุเป้าหมายในการแสดงออกเป็นพฤติกรรมจริยธรรมมากขึ้น

3. ไม่จำเป็นต้องปรับพฤติกรรมด้วยนักปรับพฤติกรรมโดยตรง

4. มีวัตถุประสงค์ให้บุคคลปรับพฤติกรรมของตนเอง หรือควบคุมตนเองให้มีพฤติกรรมที่พึงประสงค์ ให้ทุกคนตระหนักถึงคุณธรรมและจริยธรรมในตนเอง ทำความดีด้วยตนเอง (สมโภช เอี่ยมสุภาษิต, 2529; กรมสามัญศึกษา, 2529 อ้างถึงใน ฤกษ์ชัย คุณูปการ, 2539)

ชัยพร วิชชาวุธ (2530 อ้างถึงใน ฤกษ์ชัย คุณูปการ, 2539) และ วชิรพันธ์ ชัยนนถี (2554) กล่าวว่ากลุ่มแนวคิดของนักจิตวิทยา ที่ถูกนำมาใช้ปรับพฤติกรรมมากที่สุด คือ แนวคิดของ บันดูรา(Albert Bandura) ซึ่งกล่าวคือ การเรียนรู้เพื่อแสดงพฤติกรรมหรือการเลียนแบบพฤติกรรมเป็นกระบวนการที่เกิดจาก การเลียนแบบจากตัวแบบ (Model) และใช้สติปัญญาเก็บไว้ (Retention) จากนั้นจึงประดิษฐ์ประสานความรู้ใหม่เข้ากับประสบการณ์เดิม และกำหนดการคาดหวังหรือแรงจูงใจ หรือกล่าวอีกแง่ก็คือ เมื่อเขาปฏิบัติตามตัวแบบแล้วเขาจะได้รับความพึงพอใจจากการปฏิบัตินั้น ซึ่งมีองค์ประกอบการเรียนรู้ 3 ประการดังต่อไปนี้

1. ความสนใจหรือเอาใจใส่ (Attention) หมายถึง ความสนใจเกี่ยวกับสิ่งเร้า หรือพฤติกรรมของตัวแบบ แบ่งออกเป็น

1.1 การเลือกรับรู้ หมายถึง เลือกหรือรู้พฤติกรรมของตัวแบบ แต่ยังไม่นำมาปฏิบัติ ซึ่งสามารถเปลี่ยนแปลงไปตามสิ่งเร้า เช่น ความเข้มของสิ่งเร้า ความแปลกใหม่ของสิ่งเร้า การกระตุ้นซ้ำ การเคลื่อนไหว เป็นต้น

1.2 การเลือกสิ่งเร้า หมายถึง การตัดสินใจเลียนแบบพฤติกรรมของตัวแบบ ซึ่งแตกต่างไปในแต่ละบุคคล ซึ่งความสำคัญของสิ่งเร้าจะเปลี่ยนแปลงไปตามปัจจัยต่อไปนี้

1. แรงจูงใจ เช่น ความต้องการ หรือความจำเป็น
2. การเสริมแรง

3. ความพร้อมที่จะเลียนแบบ

4. การคาดหวังผลกรรมของผู้เลียนแบบ

2. ความจำ (Retention) หมายถึง การบันทึกพฤติกรรมตัวแบบไว้ในระบบความจำของผู้เลียนแบบ และจะแสดงออกการเลียนแบบเมื่อคาดหวังว่าจะได้รับความพึงพอใจจากการกระทำตามตัวแบบนั้น

3. การแสดงออก หรือการนำไปใช้ (Motoric Reproduction) บุคคลจะใช้ความจำระยะยาวเพื่อแปลความหมายของสิ่งเร้า หรือใช้ประสบการเดิมเป็นพื้นฐานในการเรียนรู้สิ่งใหม่ ดังนั้นเมื่อประสบการณ์พื้นฐานแตกต่างไปจากเดิมหรือเรียนรู้สิ่งใหม่แล้ว การแสดงพฤติกรรมเลียนแบบในแต่ละครั้งแตกต่างกัน หรือแตกต่างจากเดิม เพราะตัวบุคคลจะต้องแสดงออกให้เหมาะสมกับสถานการณ์ การคาดหวังผลการกระทำในเชิงบวก จะส่งผลให้บุคคลแสดงพฤติกรรมเลียนแบบมากขึ้นด้วย

ตัวแบบมีอิทธิพลต่อผู้เลียนแบบดังต่อไปนี้

1. การสร้างพฤติกรรมใหม่ โดยการนำเอาพฤติกรรมเดิมของตนเองมาผสมกับพฤติกรรมของตัวแบบ

2. การสร้างกฎเกณฑ์หรือหลักการขึ้นมาใหม่ โดยการเอาหลักเกณฑ์ของตนเองมาผสมกับตัวแบบ

3. การเสริมสร้างการกระทำของตนเอง นำผลกรรมของตัวแบบมาสร้างเป็นแรงจูงใจให้ตนเอง

4. การยับยั้งการกระทำของตนเอง การนำเอาผลกรรมที่เคยได้รับเพื่อไม่ให้เกิดผลทางลบเช่นเดียวกับตัวแบบ

5. การมีอารมณ์ร่วมหรือรู้สึกคล้อยตาม และการอยู่ในเหตุการณ์เดียวกับตัวแบบ ทำให้มีอารมณ์ร่วมและคล้อยตามได้มากขึ้น

6. การเผยแพร่แนวคิด และพฤติกรรมของตัวแบบ ให้ผู้อื่นหรือสังคมได้ทราบ และมีผลให้เกิดการเลียนแบบและเปลี่ยนแปลงทางสังคมต่อไป

การจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาพฤติกรรมจริยธรรมตามทฤษฎีของแบนดูรามีขั้นตอนดังต่อไปนี้

1. จัดเงื่อนไขการเสริมแรง และการลงโทษให้แก่นักเรียน

2. อภิปรายกลุ่ม ให้แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างการกระทำและผลกรรมทางจริยธรรม เพื่อให้ได้รับรู้ความคิดเห็นของผู้อื่น

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
Chulalongkorn University

3. ให้นักเรียนได้เห็นพฤติกรรมต้นแบบ หรือตัวอย่างการประพฤติปฏิบัติทางจริยธรรม ซึ่งควรสอดคล้องกับตัวอย่างในข้อ 2

4. สร้างเงื่อนไขและการให้เสริมแรงบวกแก่นักเรียนที่ประพฤติปฏิบัติดีทางจริยธรรม หรือแสดงพฤติกรรมที่พึงประสงค์ และลงโทษนักเรียนที่แสดงพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์

จากข้อมูลในข้างต้นนั้นสามารถสรุปได้ว่า พฤติกรรมจริยธรรมนั้นสามารถพัฒนาได้โดยการใช้ทฤษฎีการปรับพฤติกรรม ซึ่งสามารถทำได้หลายวิธีซึ่งวิธีการที่ได้รับความนิยมคือแนวคิดของ บันดูราซึ่งกล่าวคือ การเรียนรู้เพื่อแสดงพฤติกรรมหรือการเลียนแบบพฤติกรรมเป็นกระบวนการที่เกิดจาก การเลียนแบบจากตัวแบบ (Model) และใช้สติปัญญาเก็บไว้ (Retention) จากนั้นจึงประดิษฐ์ประสานความรู้ใหม่เข้ากับประสบการณ์เดิม ซึ่งผู้ถูกปรับพฤติกรรมจะเลียนแบบพฤติกรรมของตัวแบบที่ถูกเลือกและนำมาปฏิบัติ และได้รับการเสริมแรงจากภายในและภายนอกจากความพึงพอใจเมื่อแสดงพฤติกรรมนั้น ๆ ออกมา

1.1.1.3 แนวคิด ทฤษฎี และการพัฒนาความรู้สึกจริยธรรม

ทิศนา แขมมณี (2546) กล่าวถึงแนวทางการพัฒนาความรู้สึกจริยธรรมดังต่อไปนี้

1. การพัฒนาโดยใช้วิธีกระจ่างค่านิยม ค่านิยมเป็นหนึ่งในพฤติกรรมด้านความรู้สึก (Affective Domain) แรทส์ (Raths, 1966 อ้างถึงใน ทิศนา แขมมณี, 2546) พัฒนาแนวคิดกระจ่างค่านิยม (Values Clarification) โดยอธิบายว่าค่านิยมนั้นเป็นสิ่งที่บุคคลยึดถือในการดำรงชีวิต ทำให้ผู้คนสามารถตัดสินใจได้ มีความมั่นใจ ตามทฤษฎีนี้เห็นว่าบุคคลควรมีสิทธิ์เลือกค่านิยมของตนเอง ผู้สอนจึงต้องกระตุ้นให้ผู้เรียนแสวงหาค่านิยม และเกิดความกระจ่างในค่านิยมที่เลือกยึดถือไว้ และสามารถปรับเปลี่ยนได้หากเห็นว่าเหมาะสม และเสนอว่าค่านิยมแท้นั้นมีลักษณะ 7 ประการ ดังนี้

1) เลือกอย่างเสรี
2) เลือกจากตัวเลือกที่หลากหลาย
3) เลือกจากผลที่ตามมาทั้งทางบวกและลบ
4) เลือกแล้วมีความภาคภูมิใจ
5) เลือกแล้วยอมรับอย่างเปิดเผย
6) เลือกแล้วปฏิบัติตาม

7) เลือกแล้วปฏิบัติอย่างต่อเนื่อง

ทั้งนี้วิธีการพัฒนาจริยธรรมด้วยการกระจ่างค่านิยมมีขั้นตอนดังต่อไปนี้

1) ขั้นตอนการคิดอย่างอิสระ

2) ขั้นตอนการกำหนดทางเลือกที่ดีที่สุด

3) ขั้นพิจารณาไตร่ตรอง

4) ขั้นเลือกทางเลือกที่ดีที่สุด

5) ขั้นปฏิบัติตามทางเลือก

6) ขั้นปฏิบัติซ้ำจนเป็นประจำ

2. การพัฒนาโดยใช้หลักการสอนด้านจิตพิสัย Bloom (1956 อ้างถึงใน ทิศนา แขมมณี, 2546) ได้จำแนกจุดมุ่งหมายเชิงพฤติกรรมออกเป็น 3 ประเภท ได้แก่ ด้านปัญญา (Cognitive Domain) ด้านพฤติกรรม (Psychomotor Domain) และด้านจิตพิสัย (Affective Domain) ซึ่งด้านจิตพิสัยนี้ประกอบไปด้วย พฤติกรรมที่เกี่ยวข้องกับจิตใจ ความรู้สึก อารมณ์ เจตคติ คุณค่าหรือค่านิยม ซึ่งสามารถแบ่งได้เป็น 5 ระดับ ดังต่อไปนี้

1) ขั้นการรับรู้ เป็นการรับรู้ และใส่ใจในสิ่งเร้าเพื่อให้เกิดความสนใจหรือไม่สนใจ

2) ขั้นตอบสนอง เป็นการตอบสนองต่อสิ่งเร้าให้เกิดความพึงพอใจหรือไม่พึงพอใจ หากพึงพอใจก็จะเกิดขึ้นต่อไป

3) ขั้นเห็นคุณค่า เมื่อเกิดความพอใจแล้วจะเกิดการเห็นคุณค่าหรือ ประโยชน์ที่จะได้รับ และเกิดความเต็มใจที่จะปฏิบัติ

4) ขั้นจัดระบบ ในขั้นนี้บุคคลให้คุณค่ากับสิ่งใดแล้วก็จะเกิดการนำไปปฏิบัติโดยการจัดระบบให้กับสิ่งในการลงมือปฏิบัติ และสามารถพัฒนาไปสู่ขั้นต่อไป คือ

5) ขั้นพัฒนาเป็นลักษณะนิสัย เมื่อสิ่งเร้าได้รับการจัดระบบและสามารถปฏิบัติได้ตามระบบที่จัดไว้แล้วก็จะปฏิบัติอย่างสม่ำเสมอจนเป็นนิสัยของบุคคล ซึ่งเป็นขั้นสูงสุดของการพัฒนา

ซึ่งการพัฒนาจริยธรรมตามทฤษฎีนี้มีดังต่อไปนี้

1) จัดสิ่งเร้าที่ต้องการปลูกฝังให้เกิดความน่าสนใจ

2) จัดกิจกรรมให้บุคคลนั้นมีการตอบสนองต่อสิ่งเร้าให้เกิดความพึงพอใจ

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
Chulalongkorn University

3) ช่วยให้เกิดการเห็นคุณค่าต่อสิ่งเร้านั้น โดยการชี้ให้เห็นประโยชน์ การได้รับประโยชน์

4) ช่วยให้บุคคลนำสิ่งเร้านั้นไปจัดระเบียบเพื่อให้ง่ายต่อการนำไปปฏิบัติ และให้การเสริมแรงอย่างเหมาะสม

1.1.1.4 ทฤษฎีต้นไม้จริยธรรม

ดวงเดือน พันธุมนาวิน (2538) ได้พัฒนาทฤษฎีทางจริยธรรมของไทยขึ้นจากการประมวลผลการวิจัยที่เกี่ยวข้องกับสาเหตุของพฤติกรรมประเภทต่าง ๆ ของคนไทยทั้งเด็กและผู้ใหญ่ทั่วประเทศ ในการวิเคราะห์ถึงสาเหตุของพฤติกรรมทฤษฎีต้นไม้จริยธรรมใช้รูปแบบปฏิสัมพันธ์นิยมที่ศึกษาทั้งสาเหตุจากภายในเช่น ลักษณะทางจิตบุคลิกภาพ และสถานการณ์ภายนอก เช่น การอบรมเลี้ยงดู การเห็นแบบอย่างจากเพื่อน และทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับ จิตลักษณะที่สำคัญหลายเรื่อง เช่น ทฤษฎีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ เป็นต้น ต้นไม้จริยธรรมมี 3 ส่วนคือ

ส่วนที่เป็นดอกผลของต้นไม้ คือ พฤติกรรมของบุคคลที่แสดงออกมาเปรียบเสมือนดอกผลของต้นไม้ ได้แก่

1) พฤติกรรมของคนดี คือ คนที่ทำความดี ละเว้นความชั่ว

2) พฤติกรรมของคนเก่ง คือ คนที่ทำงานประกอบอาชีพด้วยความขยันขันแข็ง ทำเพื่อส่วนรวม การที่จะเป็นคนเช่นนี้ได้ต้องเกิดจากสาเหตุที่ดี

ส่วนของลำต้น คือ ส่วนที่เป็นจิตลักษณะที่สำคัญที่ก่อให้เกิดพฤติกรรมที่เป็นผลของต้นไม้ ได้แก่

1) มีลักษณะทางจิตที่เหมาะสม ได้แก่ การมีทัศนคติ ค่านิยม คุณธรรมที่เกี่ยวข้องกับ พฤติกรรมจริยธรรมนั้น ๆ

2) มีเหตุผลเชิงจริยธรรมที่เห็นแก่ประโยชน์ของผู้อื่นหรือส่วนรวมหรือด้วยหลักคุณธรรมสากล

3) มีลักษณะมุ่งอนาคต - ควบคุมตน

4) มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์

5) มีความเชื่ออำนาจในตน

พฤติกรรมของคนดีคนเก่งจะเกิดขึ้นได้เมื่อบุคคลมีลักษณะพื้นฐาน 3 ประการที่เป็นเสมือนรากของต้นไม้ คือ

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
Chulalongkorn University

1) มีสติปัญญาหรือความเฉลียวฉลาด

2) มีสุขภาพจิตดี และ

3) มีประสบการณ์ทางสังคม รู้จักเอาใจเขามาใส่ใจเรา

ลักษณะพื้นฐานนี้เปรียบเสมือนรากที่หาอาหารมาเลี้ยงลำต้น จึงจัดเป็นสาเหตุสำคัญของการพัฒนาจิตลักษณะ 5 ประการ ที่ลำต้นซึ่งจะก่อให้เกิดผลเป็นคนดี คนเก่ง ซึ่งเป็นส่วนของดอกและผลของต้นไม้

จากการค้นคว้าแนวคิด ทฤษฎี การพัฒนาจริยธรรมข้างต้นสามารถสรุปได้ว่า ทฤษฎีที่ใช้ในการพัฒนาจริยธรรมนั้นเป็นทฤษฎีที่มีที่มาจากพื้นฐานทางจิตวิทยา และใช้เป็นแนวทาในการพัฒนาจริยธรรมที่แตกต่างกัน ทั้งนี้ประกอบไปด้วยทฤษฎีหลักดังนี้ การพัฒนาเหตุผลจริยธรรม พัฒนาการทางจริยธรรมของบุคคลจึงขึ้นอยู่กับพัฒนาการทางสติปัญญาของบุคคลนั้น ๆ จริยธรรมเป็นกระบวนการที่ซับซ้อน ระหว่างความรู้ ความรู้สึก และการสร้างจริยธรรม ในการศึกษาค้นคว้าเขาพบว่าเด็กจะพัฒนาการทางสติปัญญาได้ถึงขั้นสูงสุดเมื่ออายุประมาณ 8 – 10 ปี ดังนั้นพัฒนาการทางจริยธรรมของเด็กจะบรรลุถึงขั้นสูงสุดเมื่ออายุประมาณ 8 – 10 ปี

การพัฒนาพฤติกรรมจริยธรรม โดยมีพื้นฐานทางด้านพฤติกรรมของมนุษย์ซึ่งเชื่อว่า พฤติกรรมนั้นเกิดจากการปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อม และพฤติกรรมจะเปลี่ยนแปลงไปตามผลที่ได้รับจากสิ่งแวดล้อมนั้น ซึ่งผลจากการกระทำมีอยู่ 2 ประเภท ได้แก่ ผลประเภทเสริมแรง (Reinforcer) ซึ่งทำให้พฤติกรรมนั้นเพิ่มขึ้น และผลประเภทถูกลงโทษ (Punisher) ซึ่งทำให้พฤติกรรมลดลงไป เราสามารถวางเงื่อนไขเหล่านี้ในการปรับพฤติกรรมทางจริยธรรม

การพัฒนาความรู้สึกจริยธรรม เป็นการใช้พัฒนาความรู้สึก (Affection) เพื่อให้เกิดการแสดงออกทางจริยธรรมที่เหมาะสม สามารถพัฒนาได้โดยใช้ ค่านิยมที่เหมาะสม ดีงาม เป็นตัวนำให้เกิดพฤติกรรม หรือพัฒนาให้เกิดความรู้สึกที่ดีจากประโยชน์ หรือคุณค่า จนเกิดการแสดงออกที่ดี

ทฤษฎีต้นไม้จริยธรรม เป็นการพัฒนาจริยธรรมในตัวบุคคลแบบองค์รวมใช้รูปแบบปฏิสัมพันธ์นิยมที่ศึกษาทั้งสาเหตุจากภายใน เช่น ลักษณะทางจิตบุคลิกภาพ และสถานการณ์ภายนอก เช่น การอบรมเลี้ยงดู การเห็นแบบอย่างจากเพื่อน และทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับ จิตลักษณะที่สำคัญหลายเรื่อง เช่น ทฤษฎีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ เป็นต้น ต้นไม้จริยธรรมมี 3 ส่วนคือ ส่วนที่เป็นดอกผลของต้นไม้ คือ พฤติกรรมของบุคคลที่แสดงออกมาเปรียบเสมือนดอกผลของต้นไม้ ส่วนของลำต้นคือ ส่วนที่เป็นจิตลักษณะที่สำคัญที่ก่อให้เกิดพฤติกรรมที่เป็นผลของต้นไม้ ส่วนรากต้นไม้ซึ่งเป็น

พฤติกรรมพื้นฐานของการเป็นคนดี ซึ่งสามารถพัฒนาได้โดยการพัฒนาจิตลักษณะของราก ลำต้น และผล

จากข้อมูลดังกล่าวทำให้เห็นได้ว่าการพัฒนาจริยธรรมนั้นสามารถพัฒนาได้หลากหลายแนวทางขึ้นอยู่กับว่าใช้ทฤษฎีใดเป็นหลักในการพัฒนา ซึ่งทำให้ผู้ศึกษาวิจัย หรือผู้นำทฤษฎีไปใช้ได้เห็นแนวทางในการพัฒนาที่แตกต่างกัน สามารถเลือกใช้ประโยชน์ให้เหมาะสมกับการจัดการเรียนรู้ หรือการวิจัยได้ โดยงานวิจัยชิ้นนี้สามารถนำไปใช้กับทฤษฎีจริยธรรมหลุดซึ่งผู้วิจัยสามารถนำทฤษฎีการพัฒนาจริยธรรมต่าง ๆ มาใช้ในการทำความเข้าใจทฤษฎีจริยธรรมหลุดให้สามารถเห็นภาพชัดเจนมากยิ่งขึ้น รวมถึงการพัฒนาโปรแกรมลดจริยธรรมหลุดได้ชัดเจนยิ่งขึ้น ซึ่งสามารถอธิบายทฤษฎีจริยธรรมหลุดได้ดังต่อไปนี้

1.2 แนวคิดและทฤษฎีจริยธรรมหลุด (Moral Disengagement)

1.2.1 ความหมายของจริยธรรมหลุด

Bandura (2002, 2012) ได้ให้ความหมายของ จริยธรรมหลุด (Moral Disengagement) ไว้ว่า เป็นกระบวนการที่ทำให้คนเราไม่ปฏิบัติตามมาตรฐานทางจริยธรรมของตนเองที่ได้ตั้งไว้ได้ เนื่องจากถูกแทรกแซงจากภายใน เพื่อให้ตนเองเกิดความพึงพอใจขึ้นกับการละเมิดมาตรฐานทางศีลธรรม ซึ่งจริยธรรมนั้นประกอบไปด้วย ปัญญาจริยธรรมและการให้เหตุผลเชิงจริยธรรม เจตคติจริยธรรม และพฤติกรรมจริยธรรม เมื่อพฤติกรรมจริยธรรมนั้นไม่ถูกปฏิบัติตามมาตรฐาน (Disengage) จึงไม่สอดคล้องกับเหตุผลหรือระดับจริยธรรมทางปัญญา และเจตคติที่มี

การเกิดของจริยธรรมหลุด (Moral Disengagement) นั้น สามารถเกิดขึ้นได้ตลอดชีวิต ตราบใดที่ยังเกิดการแทรกแซงจริธรรมในกระบวนการภายในตัวบุคคล ซึ่งบันดูรา (Bandura) มีความเชื่อว่า จริยธรรมที่ใช้ควบคุมตนเองนั้นเป็นผลมาจากพฤติกรรม (Behavior) พฤติกรรมพุทธิพิสัย (Cognitive) และสิ่งแวดล้อมทำงานร่วมกันอย่างต่อเนื่อง แม้ว่าจริยธรรมของเราจะมีการพัฒนาโดยการใช้ปัญญาและเหตุผลทางจริยธรรม แต่บางครั้งจริยธรรมหลุดก็เกิดขึ้นได้ (Trigger) ในบางบริบท ในบางประเทศมีการศึกษาพบว่า เช่น เด็กผู้ชายที่อยู่ในครอบครัวรายได้น้อย อายุ 1.5 – 18 ปีมีอัตราจริยธรรมหลุดมากกว่าผู้หญิง อิทธิพลจากภายนอกโดยเฉพาะกลุ่ม (peer) มีอิทธิพลเกี่ยวกับจริยธรรมหลุดในเด็กอายุ 11 – 14 ปี (early adolescence) ในระดับสูง (Moore, 2015) สามารถอธิบายได้ดังแผนภาพต่อไปนี้

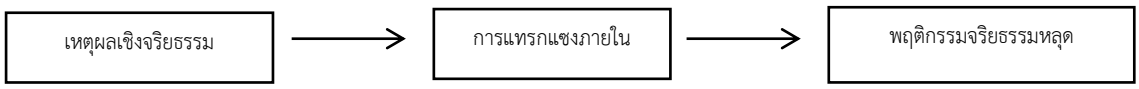

ภาพที่ 3 กระบวนการของจริยธรรมหลุด (Bandura, 2012)

Bandura (2012) การที่มนุษย์ประพฤติผิดจริยธรรมนั้น ทฤษฎีจริยธรรมหลุด (Moral Disengagement) ได้อธิบายไว้ว่า เกิดจากการแทรกแซงภายในของผู้ประพฤติกรรมทางจริยธรรม ทำให้พฤติกรรมที่แสดงออกนั้นหลุดออกไปจากมาตรฐานทางศีลธรรมของตนเองตามระดับปัญญา เหตุผลจริยธรรม หรือทัศนคติทางจริยธรรมที่มี ซึ่งมีกลไกทางจิตวิทยา ดังต่อไปนี้

1. การให้เหตุผลทางจริยธรรม หรือการตัดสินทางจริยธรรม (Moral Justification) เป็นการให้เป็นผลว่ายอมรับได้หรือไม่ได้ มีความสมเหตุสมผลเพียงใด

2. การใช้คำพูดให้ดูดี (Euphemistic Labeling) เป็นการกระทำให้เห็นว่า การกระทำนั้นดี หรือลดความรับผิดชอบลงไป

3. การเปรียบเทียบทางสังคม (Advantage Comparison) เป็นการเปรียบเทียบสองสิ่งหรือสองสถานการณ์ เพื่อให้เกิดภาพลักษณ์ที่ดีขึ้น หรือมีแนวโน้มจะได้รับการยอมรับได้ง่าย

4. การปัดความรับผิดชอบ (Displacement Responsibility) เป็นกรณีที่ใช้ความรับผิดชอบต่อคนอื่น หรือสิ่งอื่นในการอ้างเพื่อทำความผิด เช่น การทำตามคำสั่ง

5. การกระจายความรับผิดชอบ (Diffusion of Responsibility) ความรับผิดชอบจะน้อยลงเมื่อมีผู้ร่วมกระทำมากขึ้น

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
Chulalongkorn University

6. การบิดเบือนผลการกระทำ (Distorting Consequences) เมื่อผลการกระทำไม่ชัดเจน หรือเข้าใจผิด หรือถูกบิดเบือน ทำให้คนทำความผิดได้ง่าย

7. การไม่ยอมรับผิด หรือโยนโทษให้ผู้อื่น (Attribution of Blame) การให้เหตุผลว่าตนไม่ได้อยากกระทำผิด แต่มีเหตุจำเป็นต้องทำ หรือไม่ได้เป็นผู้เริ่ม

8. การลดคุณค่าความเป็นมนุษย์ (Dehumanization) การเห็นคุณค่าของผู้อื่นไม่เท่ากับตน ทำให้คนอื่นไม่ได้เป็นเหมือนมนุษย์

สามารถอธิบายได้ดังแผนภาพต่อไปนี้

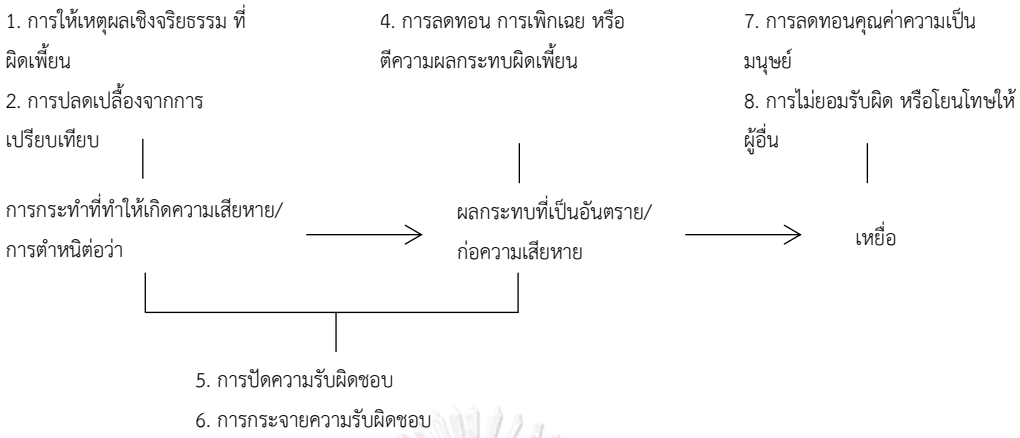

ภาพที่ 4 กลไกทางจิตวิทยาของจริยธรรมหลุด (Bandura & et al, 1996)

ซึ่งสามารถอธิบายลักษณะของจริยธรรมหลุดเพิ่มเติมจากงานวิจัยดังต่อไปนี้

McAlister et al. (2000) ศึกษาเรื่อง การพัฒนาความอดทนและความเชื่อมโยงจริยธรรม (จริยธรรมไม่หลุด) ผ่านการใช้เพื่อนที่เป็นต้นแบบ (Promoting tolerance and moral engagement through peer modeling) พบว่าโรงเรียนที่มีการกระจายข่าวในวารสารพฤติกรรมศาสตร์ (Behavioral Journalism newsletters) โดยการนำเสนอเพื่อนที่เป็นตัวแบบ (peer modeling) ในระยะเวลา 6 เดือน ผลการศึกษาปรากฏว่า โรงเรียนที่มีการกระจายข่าวในวารสารพฤติกรรมศาสตร์มีผลของความอดทน และการมีส่วนร่วมทางจริยธรรม ความสอดคล้องทางจริยธรรม หรือการมีจริยธรรมที่ไม่หลุด (Moral Engagement) สูงขึ้นซึ่งเป็นพฤติกรรมที่ตรงกันข้ามกับจริยธรรมหลุด

CHULALONGKORN UNIVERSITY

Moore (2015) ได้กล่าวว่า แนวทางการลดจริยธรรมหลุดนั้นพบได้ในงานวิจัย อาทิ

ในด้านการเรียนการสอน พบว่า การพัฒนาการคิดอย่างมีวิจารณญาณ (Critical Thinking) ช่วยแทรกแซงกระบวนการการเกิดจริยธรรมหลุดในเด็กระดับมัธยมศึกษาปีที่ 3 (Grade 9 students) (Bustamante and Chaux, 2014) ในการทำงานพบว่าการมีส่วนร่วมในการตั้งเป้าหมายด้านสมรรถนะช่วยให้ลดกลไกจริยธรรมหลุดลงไปสองด้าน คือ การให้เหตุผล หรือหาข้ออ้างทางจริยธรรม และการปัดความรับผิดชอบ (Barsky, 2011) และ Kish - Gephart et al. (2014) พบว่าการเน้นไปที่การเห็นอันตรายกับผลที่จะเกิดขึ้น (Highlighting Harm) ช่วยลดการเกิดจริยธรรมหลุดระดับปัจเจกบุคคลได้ ในวงการกีฬาพบว่า การสนับสนุนให้คำปรึกษา (Supportive Coaching) ช่วยลดจริยธรรมหลุดท่ามกลางผู้เล่นด้วยกัน

Lazuras et al. (2012) ตีพิมพ์ ผลงานเรื่องความเห็นอกเห็นใจและจริยธรรมหลุดในการกลั่นแกล้งทางไซเบอร์ของวัยรุ่น: การใช้การมีส่วนร่วมของการแทรกแซงทางการศึกษา และวิธีสอน (Empathy and moral disengagement in adolescent cyberbullying: Implication for educational intervention and pedagogical practice) พบว่า การเรียนการสอนในระบบโรงเรียนทั้งหมดควรมีจุดเน้นไปที่ความเห็นอกเห็นใจ (Empathy) และการฝึกฝนการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรม (Moral reasoning) จะช่วยลดการเกิดการกลั่นแกล้งทางไซเบอร์ (Cyber bullying)

Thorkildsen (2014) ตีพิมพ์เรื่อง ความเชื่อมโยงทางจริยธรรม (จริยธรรมไม่หลุด) ของวัยรุ่นในบริบทเมือง (Adolescents' Moral Engagement in Urban Setting) พบว่าแนวทางการลดจริยธรรมหลุดสามารถทำได้โดย การทำให้ความอิหลักอิเหลื่อทางศีลธรรมหรือความซับซ้อนทางจริยธรรม (Moral dilemma) เป็นส่วนหนึ่งของการสื่อสารในชีวิตประจำวัน (Introduce Ethical Dilemmas as a part of everyday communication) การถามคำถามจำนวนมาก (Ask plenty of question) การเสนอมุมมองที่หลากหลาย (Raise Multiple Perspective) การเปิดโอกาสให้แสดงออกทางความรู้สึกของตนเอง (Offer Opportunities for self-expression)

Chugh & et al (2014) ได้ทำการศึกษาเรื่อง ความอดทนในจริยธรรมหลุด: ความผูกพันแบบมั่นคง และการแทรกแซงทางจริยธรรม (withstanding moral disengagement: attach security an ethical intervention) พบว่า การที่ให้การแทรกแซงทางศีลธรรม (Ethical intervention) ช่วยส่งเสริมและพัฒนาการตัดสินทางจริยธรรม จริยธรรมหลุดนั้นทำให้เกิดการตัดสินใจทางศีลธรรมที่ไม่ถูกต้อง งานศึกษาชิ้นนี้การแทรกแซงทางศีลธรรมโดยใช้ทฤษฎีความผูกพัน (Attachment Theory) ผลการศึกษาพบว่า 1. ความผูกพันแบบมั่นคง (Securely Attachment) มีการแสดงพฤติกรรมเชิงศีลธรรมมากกว่า แบบไม่มั่นคง (Anxious Attachment) 2. ความผูกพันแบบมั่นคง (Securely Attachment) มีแนวโน้มที่จะเอาชนะจริยธรรมหลุดของปัจเจกได้ดี 3. ความผูกพันแบบมั่นคง (Securely Attachment) มีความโน้มเอียงไปสู่การมีจริยธรรมหลุดน้อยกว่า ความผูกพันแบบมั่นคงนั้นเกี่ยวกับความรู้สึกได้รับการสนับสนุน และยอมรับจากผู้อื่นนั้นเป็นกลไกสำคัญที่ให้รางวัลในตัวของมันเอง และมีส่วนช่วยสำคัญในการพัฒนากลไกในการลดพฤติกรรมจากจริยธรรมหลุดได้

Cardwell & et al. (2015) ได้ศึกษาเรื่องความหลากหลายในจริยธรรมหลุด และความสัมพันธ์ระหว่างจริยธรรมหลุดกับผู้กระทำความผิดในกลุ่มตัวอย่างวัยรุ่นที่มีการกระทำผิดร้ายแรง (Variability in Moral Disengagement and Its Relation to Offending in A Sample

of Serious Youthful Offenders) เกี่ยวกับจริยธรรมหลุดของเด็กที่กระทำความผิดโดยศึกษาระยะยาวเป็นเวลา 7 ปีพบว่า โดยมากพฤติกรรมจริยธรรมหลุดจะลดลงในระยะเวลา 84 เดือน (7 ปี) โดยแบ่งกลุ่มตัวอย่างที่ศึกษาได้เป็นกลุ่มจริยธรรมหลุดสูง กลาง และต่ำ กลุ่มจริยธรรมหลุดสูง และต่ำ การลดลงมีแนวโน้มการลดลงของจริยธรรมหลุดเป็นแนวโค้ง (Trajectory) กลุ่มกลางมีแนวโน้มลดลงของระดับจริยธรรมหลุดมากที่สุด ส่วนกลุ่มจริยธรรมหลุดในระดับกลางนั้นลดลงเป็นเส้นตรง เพศชายมีระดับจริยธรรมหลุดมากกว่าเพศหญิง กลุ่มคนผิวดำมีแนวโน้มพฤติกรรมจริยธรรมหลุดน้อย และพบกลุ่มฮิสเปนิกมีระดับจริยธรรมหลุดสูงและแนวโน้มการลดลงสูง การเปลี่ยนแปลงจริยธรรมหลุดนั้นมีผลต่อความเปลี่ยนแปลงต่อพฤติกรรมในอาชญากรรม และได้เสนอให้ป้องกันการเกิดขึ้นของจริยธรรมหลุดในกลุ่มผู้กระทำความผิดที่เป็นเด็กวัยรุ่น การเยียวยาโดยให้เข้าโปรแกรมเกี่ยวกับการพัฒนาทางปัญญาที่เน้นจริยธรรม และการใช้เหตุผลที่ดีสามารถช่วยสิ่งเหล่านี้ได้

Paciello & et al. (2008) ศึกษาเรื่อง การคงอยู่และการเปลี่ยนแปลงของจริยธรรมหลุด และผลกระทบต่อความก้าวร้าว ความรุนแรงในวัยรุ่นตอนปลาย (Stability and Change of Moral Disengagement and Its Impact on Aggression and Violence in Late Adolescence) โดยศึกษาจากกลุ่มตัวอย่าง 366 คนในกลุ่มวัยรุ่น พบว่าสามารถแบ่งออกเป็นกลุ่ม (ก) กลุ่มไม่มีจริยธรรมหลุด เริ่มจากจริยธรรมหลุดต่ำและลดระดับลงอย่างมีนัยสำคัญ กลุ่ม (ข) กลุ่มจริยธรรมหลุดกลางเริ่มต้นด้วยระดับจริยธรรมหลุดระดับกลางและลดลงหลังจากนั้น กลุ่ม (ค) กลุ่มลดลงในช่วงหลัง (Later desister) เริ่มต้นด้วยการมีระดับจริยธรรมหลุดสูงปานกลางและเพิ่มระดับจริยธรรมหลุดขึ้นเมื่ออายุ 14 – 16 ปี และลดลงเมื่ออายุ 16 – 20 ปี และกลุ่ม (ง) กลุ่มจริยธรรมหลุดเป็นวงจร (Chronic) เริ่มต้นและคงอยู่ของระดับจริยธรรมหลุดที่ระดับสูงปานกลาง ผลการศึกษายังบ่งบอกว่ากลุ่มที่มีระดับจริยธรรมหลุดสูงนั้นมีแนวโน้มที่จะแสดงพฤติกรรมที่ก้าวร้าว ต่อต้านสังคมและรุนแรงในช่วงท้ายของระยะวัยรุ่น และวัยผู้ใหญ่ โดยวัยรุ่นที่ยอมรับความรุนแรงนั้นมีแนวโน้มแสดงพฤติกรรมก้าวร้าว และไม่ได้มองว่ามันเป็นสิ่งที่ผิด โดยที่เด็กผู้ชายมีระดับจริยธรรมหลุดมากกว่าเด็กผู้หญิงและเด็กผู้หญิงมีความรู้สึกผิดหลังจากการทำความผิดมากกว่าเด็กผู้ชาย และพฤติกรรมก้าวร้าวมีส่วนเกี่ยวข้องกับการกลั่นแกล้ง (Bully) หมายความว่าระดับจริยธรรมหลุดมีความสัมพันธ์กันกับพฤติกรรมกลั่นแกล้ง

Tillman & et al. (2018) วิจัยเรื่องมุมมองการทำงานที่หลากหลายของจริยธรรมหลุด: การเรียนรู้ข้อค้นพบของผลที่เกิดขึ้นจากการกระทำ (A Multi-Functional View of Moral Disengagement: Exploring the Effect of Learning the consequences) พบว่า จากการศึกษาโดยการใช้สถานการณ์ (Scenario-Based Laboratory) เป็นฐานกับกลุ่มตัวอย่าง 182 คน พบว่า

กลุ่มตัวอย่างมีแนวโน้มที่จะมีจริยธรรมหลุดในการแสดงพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมหรือผิดจริยธรรม และจะได้รับประสบการณ์เกี่ยวกับความรู้สึกด้านลบเมื่อได้เรียนรู้ผลกระทบที่เกิดขึ้น กลุ่มตัวอย่างที่มีแนวโน้มจะกระทำการที่ผิดจริยธรรมตามกรอบจริยธรรมหลุดนั้น เมื่อได้เรียนรู้ผลของการกระทำในด้านลบแล้วมีการเปลี่ยนแปลงการตัดสินใจในการแสดงพฤติกรรมจริยธรรมหลังจากนั้น และมีการจัดการความรู้สึกด้านลบของตนเองในกระบวนการจริยธรรมหลุด และยังมีการจัดการตัดสินใจใหม่เกี่ยวกับความถูกต้อง (re-validate) หลังจากเรียนรู้เรื่องผลด้านลบที่เกิดขึ้นจากพฤติกรรมที่ตนเองกระทำ ผลทางด้านลบของการกระทำหมายถึง วิธีการการจัดการความสัมพันธ์ระหว่างผู้กระทำผิดจริยธรรม กับผู้ได้รับผลการกระทำ นอกจากนี้ผลการศึกษายังพบว่าความรู้สึกผิด (guilt) และความละอาย (shame) สัมพันธ์กับจริยธรรมหลุดอย่างแตกต่างกัน ซึ่งผู้ที่มีความรู้สึกละอายสูงนั้นมีแนวโน้มจะมีปฏิสัมพันธ์กับการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมผิดทางจริยธรรมสูง

จากการศึกษาทฤษฎีและงานวิจัยในข้างต้นพบว่า จริยธรรมหลุด (Moral Disengagement) นั้นเป็นทฤษฎีที่ใช้อธิบายว่า เพราะเหตุใดคนเราจึงกระทำสิ่งที่ผิดจริยธรรมทั้ง ๆ ที่มีมาตรฐานทางจริยธรรมของตนเอง และมาตรฐานของสังคมกำกับอยู่ เนื่องจากบุคคลคนสามารถกระทำการฝ่าฝืนมาตรฐานทางศีลธรรมของตนเองที่มีได้ โดยถูกแทรกแซงจากภายนอกทำให้เกิดการกระตุ้นการกระบวนการทางศีลธรรมภายในของบุคคล ทำให้เกิดความขัดแย้งกันระหว่างองค์ประกอบทางจริยธรรมที่ประกอบไปด้วย ปัญญาจริยธรรม ความรู้สึกจริยธรรม และพฤติกรรมจริยธรรม โดยการแทรกแซงนั้นทำให้พฤติกรรมที่แสดงออกมาสร้างความเดือดร้อนให้แก่ตนเอง หรือผู้อื่นตามกลไกจริยธรรมหลุดทั้ง 8 ประการ ซึ่งจากการศึกษาที่ค้นพบนั้นแสดงให้เห็นว่า กลไกจริยธรรมหลุดเกิดขึ้นกับวัยรุ่นเป็นจำนวนมาก และเกี่ยวข้องกับพฤติกรรมการกระทำผิดจริยธรรมของวัยรุ่นหลายประการ เช่น การกลั่นแกล้ง ความก้าวร้าว ความรุนแรง และการศึกษาความสัมพันธ์ภายในตัวบุคคลกับจริยธรรมหลุดพบว่า มุมมองและมาตรฐานทางศีลธรรมที่ไม่ถูกต้องหรือไม่สอดคล้องกับสังคม ความผูกพันแบบไม่มั่นคง หากไม่แก้ไขจริยธรรมหลุดในวัยรุ่นสามารถก่อให้เกิดผลเสียหายที่รุนแรงขึ้นได้ในวัยผู้ใหญ่ และแนวทางการแก้ไขดังกล่าวที่ทำให้จริยธรรมหลุดลดลง หรือในนักวิจัยบางท่านได้เรียกว่าจริยธรรมไม่หลุด หรือความสอดคล้องทางจริยธรรม (Moral Engagement) สามารถกระทำได้โดยการให้กระบวนการแทรกแซงภายในเพื่อยับยั้งการกระตุ้นการเกิดจริยธรรมหลุด

จากการค้นคว้าองค์ความรู้ข้างต้นผู้วิจัยสามารถสรุปจริยธรรมหลุดเป็นนิยามปฏิบัติการสำหรับงานวิจัยได้ดังต่อไปนี้ จริยธรรมหลุด (Moral Disengagement) หมายถึง การที่บุคคล (Moral Agent) มีการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมที่เป็นมาตรฐานทางจริยธรรมที่ไม่สอดคล้อง

กับพฤติกรรมจริยธรรมที่แสดงออก โดยสามารถวัดได้จากแบบวัดที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้น ซึ่งผู้ที่มีจริยธรรมหลุดจะแสดงแนวโน้มพฤติกรรมตามกลไกจริยธรรมหลุด ดังต่อไปนี้

1. การให้เหตุผลทางจริยธรรม หรือการตัดสินทางจริยธรรมที่ผิดจริยธรรม (Moral Justification) หมายถึง การให้เหตุผลทางจริยธรรมที่ไม่ถูกต้องตามหลักจริยธรรม หรือให้เหตุผลไม่สอดคล้อง ไม่เป็นเหตุเป็นผลกัน

2. การใช้คำพูดให้ดูดี (Euphemistic Labeling) หมายถึง การเลือกใช้คำพูดทำให้การกระทำที่ผิดของตนเองให้ดูดีขึ้น แม้ว่าจะเป็นการกระทำที่ผิดจริยธรรม

3. การเปรียบเทียบทางสังคม (Advantage Comparison) หมายถึง การเลือกเปรียบเทียบการกระทำผิดจริยธรรมของตนเองกับการกระทำผิดของผู้อื่น หรือการกระทำผิดอื่นเพื่อให้เห็นว่าผู้อื่นก็กระทำผิดเหมือนกัน

4. การปัดความรับผิดชอบ (Displacement Responsibility) หมายถึง การปัดความรับผิดชอบจากการกระทำผิดจริยธรรมของตนไปให้ผู้อื่น หรือสิ่งอื่น

5. การกระจายความรับผิดชอบที่ผู้อื่นเสียหายหรือได้รับผลกระทบ (Diffusion of Responsibility) หมายถึง การกระทำที่ทำให้ความผิดจริยธรรมของตนลดลงโดยทำให้เห็นว่าไม่ใช่ความผิดของตนเองเพียงผู้เดียว ความผิดของตนเองเป็นเพียงส่วนหนึ่งของความผิดทั้งหมด

6. การบิดเบือนผลการกระทำผู้อื่นเสียหายหรือได้รับผลกระทบ (Distorting Consequences) หมายถึง การชี้ให้เห็นว่าการกระทำผิดจริยธรรมนั้นไม่ใช่ผลที่เกิดจากการกระทำของตน หรือความเสียหายที่เกิดขึ้นไม่ได้เกิดจากตนเองทำผิดจริยธรรม

7. การไม่ยอมรับผิด หรือโยนโทษให้ผู้อื่น (Attribution of Blame) หมายถึง การไม่ยอมรับผิดโดยการบอกว่าการกระทำผิดจริยธรรมนี้ตนเองไม่ได้ทำ หรือไม่ได้ก่อให้เกิดขึ้นแต่อย่างใด แต่เกิดจากผู้อื่น หรือสิ่งอื่นที่ทำให้เกิดความผิดและผลเสียหายขึ้นทั้งหมด

8. การลดคุณค่าความเป็นมนุษย์ (Dehumanization) หมายถึง การกระทำผิดโดยมองเห็นผู้เสียหายมีความเป็นมนุษย์ไม่เท่ากับตนเอง หรือมีคุณค่าความเป็นมนุษย์น้อย จึงสมควรได้รับผลเสียหายนั้น

1.2.2 แนวทางการวัดจริยธรรมหลุด (Assessing Moral Disengagement)

จริยธรรมหลุด เป็นทฤษฎีทางจิตวิทยาเกี่ยวกับกระบวนการทางจิตวิทยาที่เกิดขึ้นภายในตัวบุคคลซึ่งอธิบายว่าบุคคลกระทำผิดจริยธรรมเนื่องจากเกิดการแทรกแซงทำให้แสดงพฤติกรรมจริยธรรมที่ผิดออกมา แม้ว่าจะมีมาตรฐานทางจริยธรรมทั้งภายใน และภายนอกกำกับอยู่ภายในตัวบุคคล ซึ่งการวัดจริยธรรมหลุดนั้นสามารถกระทำได้โดยกำหนดให้จริยธรรมหลุดเป็น

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

ตัวแปรที่สามารถวัดพฤติกรรมที่แสดงออกมาได้อย่างชัดเจน และสร้างเครื่องมือวัดและประเมินพฤติกรรมนั้นให้เหมาะสมกับสิ่งที่ต้องการวัด เมื่อผู้วิจัยได้กำหนดนิยามเชิงปฏิบัติการแล้วดังข้างต้น ผู้วิจัยจึงค้นคว้างานวิจัยเกี่ยวกับการวัดประเมินจริยธรรมหลุดดังต่อไปนี้

1.2.2.1 การสร้างแบบวัด และการตรวจสอบคุณภาพแบบวัด

วรรณี แกมเกตุ (2551) กล่าวว่า การสร้างเครื่องมือในการรวบรวมข้อมูลงานวิจัยนั้น เริ่มจากการระบุและนิยามตัวแปร การเลือกประเภทของเครื่องมือให้เหมาะสมกับตัวแปร และการตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ

เมื่อสามารถนิยามตัวแปรให้เป็นตัวแปรเชิงปฏิบัติการจากทฤษฎีนั้นเมื่อกำหนดนิยามเชิงปฏิบัติการจะทราบได้ว่าพฤติกรรมที่ต้องการวัดนั้นคืออะไร ซึ่งตัวพฤติกรรมด้าน พุทธิพิสัยนั้นสามารถวัดได้ด้วยแบบทดสอบ แบบสัมภาษณ์ ส่วนจิตพิสัยเหมาะสมกับแบบสัมภาษณ์ และแบบสอบถาม ส่วนพฤติกรรมทักษะพิสัยนั้นสามารถใช้แบบสังเกต แบบบันทึก และจากนั้นนำไปตรวจสอบความตรง (Validity) และความเที่ยง (Reliable)

สำหรับจริยธรรมหลุดนั้น เป็นพฤติกรรมที่เกี่ยวข้องกับด้านการให้เหตุผล ซึ่งอยู่ในพุทธิพิสัย และพฤติกรรมที่แสดงออกด้านศีลธรรมซึ่งเป็นทักษะพิสัย เมื่อพิจารณาตามนิยามเชิงปฏิบัติการในข้างต้นแล้ว สามารถวิเคราะห์ได้ว่าสามารถสร้างเครื่องมือวัดที่เป็นแบบทดสอบและแบบสังเกตและบันทึกพฤติกรรมได้ตามทฤษฎี โดยการสร้างกรอบทฤษฎีจริยธรรมหลุด และกำหนดพฤติกรรมที่สอดคล้องที่ต้องการวัดซึ่งปรากฏตามกลไกจริยธรรมหลุดทั้ง 8 ประการตามนิยามและนำไปตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา ความตรงตามเกณฑ์สัมพันธ์ ความตรงตามโครงสร้างหรือความตรงตามทฤษฎี ความเที่ยง ความเป็นปรนัย ความยาก ค่าอำนาจจำแนก

เมื่อได้กำหนดตัวแปรเชิงปฏิบัติการ และแนวทางการสร้างเครื่องมือวัดประเมินจริยธรรมหลุดในงานวิจัยแล้ว ผู้วิจัยจึงได้ค้นคว้างานวิจัยที่ผ่านมาเกี่ยวกับการวัดประเมินทั้งแนวทาง มาตรวัด และเครื่องมือในการประเมินพฤติกรรมจริยธรรมหลุดซึ่งสามารถพิจารณาได้ดังต่อไปนี้

1.2.2.2 งานวิจัยเกี่ยวกับการวัดและประเมินจริยธรรมหลุด

ผู้วิจัยได้ค้นคว้างานวิจัยที่มีความเกี่ยวข้องกับการวัดและประเมินผลจริยธรรมหลุด ซึ่งพบงานวิจัยที่สร้างมาตรวัด เกณฑ์การวัด และเครื่องมือวัดประเมินผลจริยธรรมหลุดโดยเฉพาะซึ่ง เป็นการนำกลไกจริยธรรมหลุดไปประยุกต์ใช้กับบริบทต่าง ๆ โดยเฉพาะให้เหมาะสม และสอดคล้องกับปัญหา เช่น จริยธรรมหลุดในงานวิจัย จริยธรรมหลุดความเป็นพลเมือง

กลุ่มตัวอย่างนักวิจัย วัยรุ่น นักศึกษามหาวิทยาลัย และบริบทเชิงพื้นที่ในประเทศต่าง ๆ ซึ่งผลการค้นคว้าปรากฏดังต่อไปนี้

ดุจเดือน พันธุมนาวิน (2560) การวิจัยเพื่อพัฒนาและประเมินแบบวัดจริยธรรมหลุดในงานวิจัย ได้วิจัยจริยธรรมหลุดเป็นตัวแปรใหม่ในวงการจริยธรรมซึ่งกำลังเป็นที่นิยมในต่างประเทศ นักวิชาการต่างประเทศได้สร้างแบบวัดจริยธรรมหลุดในประเด็นต่าง ๆ แต่ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการทำวิจัยนั้นยังไม่ปรากฏ จึงมีความจำเป็นในการพัฒนาและประเมินแบบวัดจริยธรรมหลุดในงานวิจัย ในบทความนี้ประกอบด้วย 4 งานวิจัย จากข้อมูลของ 1,487 นักวิจัยไทยในขั้นตอนต่าง ๆ ของการสร้างแบบวัด ซึ่งทำให้ได้แบบวัดจริยธรรมหลุดในงานวิจัย ที่ประกอบด้วย 3 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) ทำไม่ดี แล้วมีข้ออ้างข้อแก้ตัว 2) พูดให้ดูดี และ 3) ปัดหรือกระจายความรับผิดชอบรวมจำนวน 12 ข้อ ซึ่งสามารถอธิบายความแปรปรวนได้ 61.38% ซึ่งโมเดลการวัดมีความกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ แบบวัดนี้มีความสัมพันธ์สูงในทางลบกับเอกลักษณ์ด้านจริยธรรมการวิจัย และยังแสดงถึงความตรงในเชิงการเพิ่มอำนาจการทำนายอีกด้วย

Eckstein & Sparr (2005) ศึกษาเรื่อง การวิจัยเสนอมาตรวัดใหม่สำหรับประเมินจริยธรรมหลุดในประเด็นสันติและความขัดแย้ง (Introducing a new scale for the measurement of moral disengagement in peace and conflict research) กล่าวว่า ตามทฤษฎีจริยธรรมหลุดของบันดูรา (Albert Bandura) นั้นกล่าวถึงกระบวนการที่เป็นกลไกของจริยธรรมหลุดไว้ 8 ประการ ซึ่งได้อธิบายพฤติกรรมที่หลุดออกจาก การควบคุมทางจริยธรรมของตนเอง นำไปสู่การประพฤติสิ่งที่ผิดจริยธรรมของปัจเจกบุคคล ซึ่งพิจารณาจากกลไกของจริยธรรมหลุดแล้วสามารถแบ่งเป็นจุดเน้น 4 กลุ่ม ได้ดังนี้ (1) เน้นที่การควบคุมตนเอง (2) เน้นที่การกระทำหรือความประพฤติ (3) เน้นที่ผลของการกระทำ (4) เน้นที่เหยื่อของผลการกระทำ ดังต่อไปนี้

(1) การควบคุมตนเอง ประกอบไปด้วย

1. การให้เหตุผลทางจริยธรรม หรือการตัดสินทางจริยธรรม (Moral Justification) เป็นการให้เป็นผลว่ายอมรับได้หรือไม่ได้มีความสมเหตุสมผลเพียงใด

2. การใช้คำพูดให้ดูดี (Euphemistic Labeling)

3. การเปรียบเทียบทางสังคม (Advantage Comparison)

(2) การกระทำหรือความประพฤติ ประกอบไปด้วย

4. การปัดความรับผิดชอบ (Displacement Responsibility)

5. การกระจายความรับผิดชอบ (Diffusion of Responsibility)

(3) ผลของการกระทำ

6. การบิดเบือนผลการกระทำ (Distorting Consequences)

(4) เหยื่อของผลการกระทำ

7. การไม่ยอมรับผิด หรือโยนโทษให้ผู้อื่น (Attribution of Blame)

8. การลดคุณค่าความเป็นมนุษย์ (Dehumanization) การเห็นคุณค่าของผู้อื่นไม่เท่ากับตน ทำให้คนอื่นไม่ได้เป็นเหมือนมนุษย์

จากนั้นนำกรอบที่ได้มากำหนดคำถามที่บ่งชี้ถึงพฤติกรรมที่สะท้อนกลไกของจริยธรรมหลุดในด้านสันติภาพ และความขัดแย้ง แล้วนำไปประเมินคุณภาพของแบบวัดที่เป็นแบบสำรวจ

Caprara & et al. (2009) ได้ตีพิมพ์งานวิจัยเรื่อง การประเมินจริยธรรมหลุดพลเมือง มิติและความตรงเชิงโครงสร้าง (Assessing Civic Moral Disengagement: Dimensionality and Construct Validity) ได้ใช้กลไกจริยธรรมหลุดที่อธิบายพฤติกรรมอันตรายต่อผู้อื่น ซึ่งเกี่ยวข้องกับความรุนแรง และความก้าวร้าว มาปรับใช้กับพฤติกรรมที่เกี่ยวข้องกับพันธะ และหน้าที่พลเมือง (Civic Duties and Obligations) เรียกว่า จริยธรรมหลุดของความเป็นพลเมือง (Civic Moral Disengagement) ซึ่งหมายถึง พฤติกรรมส่วนตนของพลเมืองที่เป็นอันตรายต่อความเป็นพลเมืองดี โดยกำหนดการพัฒนาการวัดพฤติกรรมแบบเฉพาะเจาะจงสำหรับการประเมินพฤติกรรมจากการศึกษา 2 ครั้ง ซึ่งได้ตัวอย่างคำถามที่เกี่ยวข้องกับหน้าที่พลเมืองที่สอดคล้องกับกลไกจริยธรรมหลุดเพื่อใช้ประเมินพฤติกรรมหน้าที่พลเมืองทั้ง 8 กลไก และสามารถนำไปปรับใช้กับกรณีอื่น ๆ เช่น การทำงาน ครอบครัว การเมือง หรือบริบทวัฒนธรรมเฉพาะอื่น ๆ ได้

Sagone & Caroli (2013) ได้วิจัยเรื่อง ปัจจัยบุคลิกภาพ และจริยธรรมหลุดพลเมืองในนักศึกษากฎหมายและจิตวิทยา (Personality Factor and Civic Moral Disengagement in Law and Psychology Students) ได้ตีพิมพ์การศึกษาในประเทศอิตาลีโดยศึกษาจริยธรรมหลุดของนักเรียนกฎหมายเปรียบเทียบกับนักเรียนจิตวิทยา ผลการศึกษาพบว่านักเรียนที่ลงเรียนวิชาจิตวิทยานั้นมีการปรับใช้พฤติกรรมจริยธรรมหลุดสูงกว่านักเรียนกฎหมาย

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

นักเรียนกฎหมายนั้นมีอารมณ์ที่มั่นคง และระมัดระวังในรายละเอียดมากกว่านักเรียนจิตวิทยา นักเรียนเพศชายมีพฤติกรรมจริยธรรมหลุด มีอารมณ์คงที่ และมีการเปิดกว้างในการเรียนรู้มากกว่า มีการยอมรับที่ยากกว่า (Less agreeable) นักเรียนเพศหญิง และ Caroli Sagone & Faranga (2011) ก็ได้ทำการศึกษาเรื่อง Civic Moral Disengagement and Personality: A Comparison Between Law and Psychology Italian Students ศึกษาบุคลิกภาพส่วนบุคคล และจริยธรรมหลุดของความเป็นพลเมือง (Civic Moral Disengagement: CMD) กับจริยธรรมหลุด โดยใช้แบบสอบถามวัดจริยธรรมหลุดจากจริยธรรมหลุดของความเป็นพลเมือง ผลการศึกษาพบว่านักเรียนเพศชายที่เรียนจิตวิทยานั้นใช้กลไกจริยธรรมหลุดของความเป็นพลมือง และพฤติกรรมจริยธรรมหลุดโดยเฉพาะ การไม่ยอมรับผิด หรือโยนโทษให้ผู้อื่น การให้เหตุผลทางจริยธรรม หรือการตัดสินทางจริยธรรม การใช้คำพูดให้ดูดี การปัดความรับผิดชอบ การบิดเบือนผลการกระทำ และการกระจายความรับผิดชอบมากกว่าเพศหญิงที่เรียนวิชากฎหมาย ในส่วนของนักเรียนวิชาจิตวิทยานั้นการควบคุมอารมณ์ส่งผลต่อการตัดสินทางจริยธรรม ความขยันมีผลต่อการไม่ยอมรับผิด หรือโยนโทษให้ผู้อื่น ความเป็นมิตรมีผลต่อการลดคุณค่าความเป็นมนุษย์ ส่วนในนักเรียนกฎหมายนั้นความระมัดระวังมีผลต่อการไม่ยอมรับผิด หรือโยนโทษให้ผู้อื่น ความเปิดกว้างต่อวัฒนธรรมมีผลต่อการปัดความรับผิดชอบ ความเป็นพลวัตรมีผลต่อการปัดความรับผิดชอบ การควบคุมอารมณ์มีผลต่อการลดคุณค่าความเป็นมนุษย์ ทั้งนี้งานวิจัยทั้ง 2 เรื่องดังกล่าวน้างต้นได้เสนอมาตรวัด และพฤติกรรมจริยธรรมหลุดพลเมือง (Civic Moral Disengagement) ที่ทำให้เห็นว่าสามารถนำกลไกจริยธรรมหลุดไปพัฒนาให้สอดคล้องกับประเด็นทางพลเมือง และสร้างมาตรวัด และเครื่องมือวัดประเมินสำหรับเรื่องดังกล่าวได้โดยเฉพาะที่มีความเหมาะสมกับกลุ่มตัวอย่าง และบริบทของสังคม

Capan & Bakioglu (2016) วิจัยเรื่อง การปรับมาตรวัดจริยธรรมหลุดเฉพาะด้านให้เข้ากับวัฒนธรรมสำหรับวัยรุ่นในตุรกี (Adaptation of Collective Moral Disengagement Scale into Turkish Culture for Adolescents) ซึ่งได้พัฒนาเกณฑ์การวัดและแบบวัด จริยธรรมหลุดของความเป็นพลเมือง (Civic Moral Disengagement: CMD) ให้เข้ากับวัฒนธรรมของตุรกีและพฤติกรรมของวัยรุ่นโดยเฉพาะ (Collective) โดยใช้สถิติวิจัยในการพัฒนา ซึ่งพบว่าพฤติกรรมจริยธรรมหลุดในกลุ่มที่มีเป้าหมายกับเหยื่อ (Victimize) ของวัยรุ่นตุรกีนั้นสอดคล้องกับพฤติกรรมการกลั่นแกล้ง (Bully) โดยพฤติกรรมที่แสดงออกนั้นสะท้อนจาก การกลั่นแกล้งเป็นเรื่องปกติในวัยเด็ก คนที่ถูกแกล้งสมควรแล้วเหมาะสมแล้ว การแกล้งทำให้คนเข้มแข็งขึ้น ซึ่งสอดคล้องกันกับการศึกษาในเดนมาร์ก ออสเตรเลีย และอิตาลี โดยการกลั่นแกล้งนั้นส่งผลต่อบรรยากาศในการเรียน และสร้างวัฒนธรรมที่ผิดในโรงเรียน ส่งผลให้เด็กเรียนรู้และปรับใช้พฤติกรรมจริยธรรมหลุด

Kavussanua & et al. (2016) ได้ทำการศึกษาเรื่อง มาตรวดจริยธรรมหลุดในการใช้สารกระตุ้น (The moral disengagement in doping scale) ในการพัฒนามาตรวัดสำหรับการวัดระดับการใช้สารกระตุ้นของนักกีฬาภายใต้กรอบกลไกจริยธรรมหลุดในการพัฒนาเครื่องมือที่มีค่าความตรง (Validity) และความเที่ยง (Reliability) ที่สามารถทำนายการใช้สารกระตุ้นในวงการกีฬาเป็นสิ่งสำคัญ ประเด็นที่สร้างขึ้นจากกรอบจริยธรรมหลุดคือ ทัศนคติเกี่ยวกับการใช้สารกระตุ้น จริยธรรมส่วนบุคคล พฤติกรรมการต่อต้านสังคมด้านกีฬา สถานการณ์เย้ายวนการใช้สารกระตุ้น และสถานการณ์ (task) กับเป้าหมายของตนเอง ผลการทดสอบความตรง และความเที่ยง

Kollerová, Soukup, & Gini (2018) ทำการศึกษาเรื่อง มาตรวัดสำหรับจริยธรรมหลุดในห้องเรียนโดยเฉพาะกับวัยรุ่นชาวเชค (Classroom Collective Moral Disengagement Scale: Validation in Czech adolescents) งานวิจัยกล่าวว่า การใช้กรอบของกลไกจริยธรรมหลุดนั้นสามารถทำให้สามารถสร้างแบบประเมินพฤติกรรมการควบคุมตนเอง และการแสดงออกที่รุนแรงได้ ผู้วิจัยจึงได้สร้างแบบวัดโดยพัฒนาระดับ (Scale) จากกรอบกลไกจริยธรรมหลุดสำหรับประเทศสาธารณรัฐเชคขึ้นมา และทำการทดสอบความตรงภายใน ความตรงตามเกณฑ์

สรุปการวัดและประเมินจริยธรรมหลุด สามารถสร้างโดยการนำกรอบทฤษฎีกลไกจริยธรรมหลุดของ แบดูรา (Albert Bandura) มาแปลความหมาย และสังเคราะห์ออกมาเป็นพฤติกรรมตามกรอบหรือเรื่องที่ต้องการจะวัด ซึ่งกรอบทฤษฎีจริยธรรมหลุดนั้นประกอบไปด้วย ดังนี้ 1. การให้เหตุผลทางจริยธรรม หรือการตัดสินทางจริยธรรม (Moral Justification) เป็นการให้เป็นผลว่ายอมรับได้หรือไม่ได้ มีความสมเหตุสมผลเพียงใด 2. การใช้คำพูดให้ดูดี (Euphemistic Labeling) 3. การเปรียบเทียบทางสังคม (Advantage Comparison) 4. การปัดความรับผิดชอบ (Displacement Responsibility) 5. การกระจายความรับผิดชอบ (Diffusion of Responsibility) 6. การบิดเบือนผลการกระทำ (Distorting Consequences) 7. การไม่ยอมรับผิดหรือโยนโทษให้ผู้อื่น (Attribution of Blame) 8. การลดคุณค่าความเป็นมนุษย์ (Dehumanization) การเห็นคุณค่าของผู้อื่นไม่เท่ากับตน ทำให้คนอื่นไม่ได้เป็นเหมือนมนุษย์จากนั้นนำกรอบที่ได้มากำหนดคำถามที่บ่งชี้ถึงพฤติกรรมที่สะท้อนกลไกของจริยธรรมหลุดในแต่ละบริบท แล้วนำไปประเมินคุณภาพของแบบวัดโดยหาค่าความตรง และความเที่ยง ซึ่งจากงานวิจัยที่ผ่านมานั้นสามารถพัฒนาแบบวัดได้ทั้งแบบทดสอบที่เป็นสถานการณ์ (Scenario-Based) หรือแบบสำรวจแบบมาตรวัดระดับ

จากการศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับแนวคิดทฤษฎีจริยธรรมหลุดสามารถสรุปได้ว่าจริยธรรมหลุดนั้นหมายถึงกระบวนการแทรกแซงจากภายในของบุคคลที่ทำให้การใช้เหตุผลทางจริยธรรม และการแสดงออกทางพฤติกรรมจริยธรรมไม่สอดคล้องกัน ซึ่งเป็นการแสดงออกตาม

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
Chulalongkorn University

พฤติกรรมกลไกจริยธรรมหลุด 8 ประการดังนี้ ดังนี้ 1. การให้เหตุผลทางจริยธรรม หรือการตัดสินทางจริยธรรม (Moral Justification) เป็นการให้เป็นผลว่ายอมรับได้หรือไม่ได้ มีความสมเหตุสมผลเพียงใด 2. การใช้คำพูดให้ดูดี (Euphemistic Labeling) 3. การเปรียบเทียบทางสังคม (Advantage Comparison) 4. การปัดความรับผิดชอบ (Displacement Responsibility) 5. การกระจายความรับผิดชอบ (Diffusion of Responsibility) 6. การบิดเบือนผลการกระทำ (Distorting Consequences) 7. การไม่ยอมรับผิด หรือโยนโทษให้ผู้อื่น (Attribution of Blame) 8. การลดคุณค่าความเป็นมนุษย์ (Dehumanization) การเห็นคุณค่าของผู้อื่นไม่เท่ากับตน ทำให้คนอื่นไม่ได้เป็นเหมือนมนุษย์ ปัจจัยหรือแนวทางที่มีส่วนป้องกัน หรือลดจริยธรรมหลุดที่ค้นพบจากงานวิจัยนั้นประกอบไปด้วย การให้เหตุผลเชิงจริยธรรมที่ปราศจากอคติ การพัฒนาการคิดอย่างมีวิจารณญาณ พบว่าการเน้นไปที่การเห็นอันตรายกับผลที่จะเกิดขึ้น (Highlighting Harm) และการให้เรียนรู้ผลทางลบที่จะเกิดขึ้นมีส่วนทำให้การตัดสินใจด้านจริยธรรมที่เกี่ยวกับจริยธรรมหลุดเปลี่ยนแปลงไป ส่วนด้านความรู้สึกนั้นพบว่าความรู้สึกที่เป็นกลางช่วยให้การเกิดจริยธรรมหลุดได้น้อยกว่าความรู้สึกเชิงบวก หรือลบ การวัดและประเมินจริยธรรมหลุด สามารถสร้างโดยการนำกรอบทฤษฎีกลไกจริยธรรมหลุดของบันดูรา (Albert Bandura) มาแปลความหมาย และสังเคราะห์ออกมาเป็นพฤติกรรมตามกรอบหรือเรื่องที่ต้องการจะวัด แล้วนำไปประเมินคุณภาพของแบบวัดโดยหาค่าคุณภาพของแบบวัดแต่ละแบบได้ตามทฤษฎี ซึ่งสามารถทำได้ทั้งแบบวัดเชิงสถานการณ์ และแบบวัดแบบมาตรวัดระดับพฤติกรรมจริยธรรมหลุด

1.3 ความเชื่อมโยงของเหตุผลจริยธรรม (Moral Reasoning) พฤติกรรมจริยธรรม (Moral Behavior) และ จริยธรรมหลุด (Moral Disengagement)

จริยธรรมตามความหมายที่ได้ค้นคว้าไว้ในเบื้องต้น คือ จริยธรรม หมายถึง หลักปฏิบัติที่ยึดคุณธรรมของคนที่ระบุว่าทำไมการกระทำของคนนั้นถูกต้องหรือผิดอย่างไร และการปฏิบัติตามหลักการนั้น ซึ่งเชื่อมโยงตัวบุคคลกับภายนอกตัวบุคคล เช่น ปรัชญา กลุ่มคน สาขา ประกอบไปด้วย 3 องค์ประกอบ ได้แก่ ปัญญาจริยธรรมเป็นองค์ประกอบด้านปัญญา การใช้ปัญญาเหตุผลเชิงจริยธรรม ทัศนคติจริยธรรมเป็นองค์ประกอบด้านเจตคติ ความรู้สึก และพฤติกรรมจริยธรรมเป็นองค์ประกอบด้านพฤติกรรมที่แสดงออกมา ซึ่งทั้งสามองค์ประกอบนั้นมีความสอดคล้องสัมพันธ์กันในบางประการ และแยกส่วนกันในบางประการ สามารถพัฒนาไปพร้อมกันหรือแยกส่วนกันได้ ซึ่งสามารถพิจารณาได้ว่า บุคคลที่มีปัญญา ความรู้ หรือเหตุผลเชิงจริยธรรมสูงนั้น อาจจะสามารถปฏิบัติหรือไม่ปฏิบัติตามเหตุผล หรือความรู้ทางจริยธรรมนั้นก็ได้ หรือบุคคลอาจจะไม่ต้องมี

ความรู้ทางจริยธรรมที่สูงแต่สามารถปรับพฤติกรรมทางจริยธรรมให้เป็นไปตามที่สังคมต้องการได้ หรือความรู้สึกอาจจะมีผล หรือไม่มีผลทางการประพฤติทางจริยธรรมที่แสดงออกมาก็ได้

ทั้งนี้มีทฤษฎีที่ใช้อธิบายถึงความเชื่อมโยงขององค์ประกอบทางศีลธรรมดังกล่าว คือ จริยธรรมหลุด (Moral disengagement) ที่ได้อธิบายว่าในบางสถารณ์การณ์นั้นปัจเจกบุคคลได้แสดงพฤติกรรมที่ผิดศีลธรรมโดยที่ตนเองนั้นมีมาตรฐานทางศีลธรรมอยู่แล้ว แต่เกิดการแทรกแซงจากภายในที่มีผลจาก ปัญญาจริยธรรม ทัศนคติจริยธรรม คุณค่า อารมณ์ความรู้สึก หรือสิ่งแวดล้อมรอบข้าง ซึ่งแสดงให้เห็นถึงความไม่สอดคล้องกันระหว่างองค์ประกอบทางด้านปัญญาจริยธรรม ทัศนคติทางจริยธรรม และพฤติกรรมจริยธรรมซึ่งสามารถอธิบายได้ด้วยกลไก ซึ่งประกอบไปด้วย 8 ประการดังนี้

1) การให้เหตุผลทางจริยธรรม หรือการตัดสินทางจริยธรรม (Moral Justification) เป็นการให้เป็นผลว่ายอมรับได้หรือไม่ได้ มีความสมเหตุสมผลเพียงใด

2) การใช้คำพูดให้ดูดี (Euphemistic Labeling)

3) การเปรียบเทียบทางสังคม (Advantage Comparison)

4) การปัดความรับผิดชอบ (Displacement Responsibility)

5) การกระจายความรับผิดชอบ (Diffusion of Responsibility)

6) การบิดเบือนผลการกระทำ (Distorting Consequences)

7) การไม่ยอมรับผิด หรือโยนโทษให้ผู้อื่น (Attribution of Blame)

8) การลดคุณค่าความเป็นมนุษย์ (Dehumanization)

อัลเบิร์ต บันดูรา (Bandura) มีความเชื่อว่า จริยธรรมที่ใช้ควบคุมตนเองนั้นเป็นผลมาจาก พฤติกรรม (Behavior) พฤติกรรมพุทธิพิสัย (Cognitive) และสิ่งแวดล้อมทำงานร่วมกันอย่างต่อเนื่อง แม้ว่าจริยธรรมของเราจะมีการพัฒนาโดยการใช้ปัญญาและเหตุผลทางจริยธรรม แต่บางครั้งจริยธรรมหลุดก็เกิดขึ้นได้ (Trigger) ในบางบริบท (Bandura, 2002, 2012; Moore, 2015)

ตอนที่ 2 แนวคิดที่นำมาใช้พัฒนาการลดจริยธรรมหลุด

2.1 แนวคิด และทฤษฎีเกี่ยวกับลักษณะมุ่งอนาคตควบคุมตน

2.1.1 ทฤษฎีการเรียนรู้ทางปัญญาสังคม (Social Cognitive Theory)

อัลเบิร์ต บันดูรา (Bandura, 1991) เสนอทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคมที่เน้นการมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรม สิ่งแวดล้อม และได้ขยายขอบเขตเป็นความสัมพันธ์ระหว่างปัญญา พฤติกรรม และสิ่งแวดล้อม ซึ่งเรียกว่า ทฤษฎีการเรียนรู้ทางปัญญาสังคมซึ่งเชื่อว่า มนุษย์นั้นเรียนรู้

จากประสบการณ์ของตนเอง และการสังเกตพฤติกรรมของผู้อื่น ซึ่งเป็นการเรียนรู้ที่มีปฏิสัมพันธ์ระหว่าง 3 องค์ประกอบ คือ พฤติกรรม บุคคล และสิ่งแวดล้อม ดังแผนภาพดังต่อไปนี้

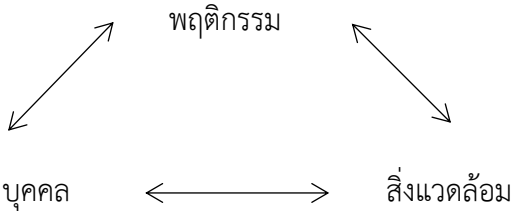

ภาพที่ 5 โครงสร้างความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบของทฤษฎีการเรียนรู้ทางปัญญาสังคม

จากแผนภาพข้างต้นสามารถอธิบายได้ว่า บุคคลสามารถเรียนรู้ได้จากการมีปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อม และการเรียนรู้จากพฤติกรรมของบุคคลอื่น ๆ หรือประสบการณ์โดยตรงของตนเอง ซึ่งมนุษย์จะเรียนรู้ว่าการกระทำใดได้ผลทางบวกจนนำมาปรับใช้เป็นพฤติกรรมของตนเอง และจะหลีกเลี่ยงการกระทำที่เกิดจากผลทางลบ ซึ่งการเรียนรู้นั้นเกิดขึ้นได้จากผลตอบสนอง และตัวแบบ

การเรียนรู้จากผลตอบสนองนั้นเกิดจากผลที่ได้รับ 3 ด้าน ได้แก่ การให้ข้อมูล การจูงใจ และการเสริมแรง ที่เป็นตัวกำหนดพฤติกรรมของมนุษย์

การให้ข้อมูลนั้นเป็นการได้รับข้อมูลในการกำหนดทิศทางของพฤติกรรม โดยใช้ความคิดพิจารณาจากข้อมูลและแสดงพฤติกรรมออกมา

การจูงใจ เป็นผลทางบวกเป็นแรงกระตุ้นในการเพิ่มพฤติกรรม ส่วนผลเชิงลบจะก่อให้เกิดการจูงใจให้เกิดพฤติกรรมต่ำ การจำ วิเคราะห์ พิจารณาผลการกระทำ ทำให้เกิดแรงจูงใจให้กระทำ หรือหลีกเลี่ยงการกระทำ

การเสริมแรง ทำให้เกิดการตอบสนองพฤติกรรมต่อการเสริมแรงโดยการเสริมแรงทางบวกทำให้พฤติกรรมเพิ่มขึ้น โดยการเสริมแรงเน้นให้การกระทำ หรือพฤติกรรมยังคงอยู่

ส่วนของการเรียนรู้จากตัวแบบนั้นเป็นกระบวนการเรียนรู้พฤติกรรมของผู้อื่นที่แสดงออกมา และใช้กระบวนการทางปัญญาในการแปลผลข้อมูล และแสดงพฤติกรรมตามที่จดจำได้ออกมาใหม่ โดยมีกระบวนการดังต่อไปนี้ คือ การเสนอตัวแบบ การแสดงความรู้สึกหรือความคิดต่อตัวแบบ จากนั้นแสดงพฤติกรรมตามตัวแบบ สุดท้ายคือการเสริมแรง หรือลงโทษพฤติกรรมตามตัวแบบนั้น หากพฤติกรรมได้รับการเสริมแรงก็จะมีแนวโน้มที่จะคงอยู่ต่อไป

จะเห็นได้ว่าการเรียนรู้ตามทฤษฎีของแบนดูรานั้นสามารถเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมโดยการเปลี่ยนแปลงองค์ประกอบด้านบุคคล และสิ่งแวดล้อมได้ ซึ่งสามารถทำได้โดยการกำกับตนเอง

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

(Self-regulated) และการควบคุมตนเอง (Self-Control) และเปลี่ยนแปลงสิ่งแวดล้อมไปสู่การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมให้สามารถอดทน และรอได้ เพื่อให้สำเร็จตามเป้าหมายที่วางไว้ตามแนวคิดลักษณะมุ่งอนาคตควบคุมตนซึ่งจะสามารถอธิบายได้ดังต่อไปนี้

2.1.2 ความหมาย และความสำคัญของลักษณะมุ่งอนาคตและควบคุมตน (Self-Control with Future Orientation)

ลักษณะมุ่งอนาคตควบคุมตนนั้นเป็นแนวคิดที่กล่าวถึง ลักษณะของบุคคลที่มีการมองภาพไปยังอนาคตที่ดี และสามารถควบคุมตนเองให้ไปถึงอนาคตที่ดีนั้นได้ ซึ่งเป็นแนวคิดที่เป็นเกิดจากสองแนวคิดที่สำคัญ คือ ลักษณะมุ่งอนาคต และลักษณะควบคุมตน ซึ่งผู้วิจัยได้ค้นคว้าองค์ความรู้ทั้งสองแนวคิดดังต่อไปนี้

ดวงเดือน พันธุมนาวิน (2524) กล่าวว่า ลักษณะมุ่งอนาคตควบคุมตน หมายถึง การเพิ่มความตระหนักในความสำคัญของสิ่งที่จะเกิดขึ้นในอนาคตต่อตนเอง ต่อหน่วยงาน และต่อประเทศและสากล นอกจากนี้ยังจะต้องรู้จักบังคับควบคุมตนเอง ให้ทำพฤติกรรมที่จะนำไปสู่เป้าหมายที่ดีงามที่วางไว้สำหรับอนาคตให้ได้

นีออน พิณประดิษฐ์ และคณะ (2541) กล่าวว่าลักษณะมุ่งอนาคตควบคุมตน คือ ความสามารถในการคาดการณ์ไกลและเล็งเห็นผลดี ผลเสียที่จะเกิดขึ้นในอนาคตและสามารถวางแผนปฏิบัติเพื่อรองรับผลดีหรือป้องกันผลเสียที่จะเกิดขึ้นในอนาคตได้ การมุ่งอนาคตนั้นเกิดจากการสะสมประสบการณ์และการเรียนรู้ตั้งแต่อดีตของบุคคลในสภาวะต่าง ๆ ที่ บุคคลในสังคมได้กระทำ รวมถึงความสามารถคาดการณ์สิ่งที่จะเกิดขึ้นในอนาคตได้ ซึ่งคนในสังคมที่มีลักษณะมุ่งอนาคตสูงจะเป็นผู้ที่รู้จักอดได้รอได้ และทำตามกฎหมายเพื่อความสงบสุขของสังคม เพื่อให้เกิดผลดีในระยะยาวมากกว่าในปัจจุบัน เพราะได้เล็งเห็นผลดีและ ผลเสีย ที่จะเกิดขึ้นจากการกระทำของตนเอง และผลดีที่จะตามมาหลังจากที่ได้กระทำสิ่งต่าง ๆ

จากการค้นคว้าในข้างต้นสามารถสรุปได้ว่า ลักษณะมุ่งอนาคตควบคุมตน หมายถึง ลักษณะที่ประกอบไปด้วย การมุ่งอนาคต และการควบคุมตน ซึ่งเป็นความสามารถที่จะวางแผน บังคับ หรือควบคุมตนเองประเมินตนเอง เพื่อให้เกิดพฤติกรรมด้วยความอดทน รอได้ หรือการกระทำที่พึงประสงค์เพื่อนำไปสู่เป้าหมาย หรือผลลัพธ์ที่ดีกว่าปัจจุบัน หรือการมีพฤติกรรมที่ดีขึ้นในอนาคต

Mischel & Gilligan (1964 อ้างถึงใน ดวงเดือน พันธุมนาวิน และเพ็ญแข ประจนปัจจนึก, 2520) เด็กที่มีความอดได้รอได้นั้น จะไม่มีพฤติกรรมการโกง หรือโกงน้อย

กว่าเด็กที่ขาดลักษณะมุ่งอนาคตควบคุมตนในขณะที่เล่นเกมด้วยกัน และ ได้ทำการวิจัยและพบผลการวิจัยว่า ผู้ที่มีลักษณะมุ่งอนาคตควบคุมตนสูงจะโกงน้อย หรือ ถ้าคิดจะโกงก็จะใช้เวลาในการตัดสินใจนานก่อนที่จะกระทำเช่นนั้น ดังที่กล่าวมาแล้วจะเห็นว่าลักษณะมุ่งอนาคตควบคุมตนเป็นจิตลักษณะที่มีความสำคัญต่อการเป็นคนดี คนเก่ง ซึ่งลักษณะมุ่งอนาคตมีองค์ประกอบด้วยกัน 3 ส่วน ได้แก่ 1) ความสามารถคาดการณ์ คือ การที่บุคคลสามารถคิดได้ว่าอะไรจะเกิดขึ้นในอนาคต เข้าใจและมองเห็นเหตุการณ์ที่จะเกิดขึ้นอย่างทะลุปรุโปร่ง โดยผู้ที่เข้าใจลักษณะของสิ่งที่จะเกิดขึ้นในอนาคตอย่างชัดเจน จึงต้องเป็นผู้ที่มีสติปัญญาสูงถึงขั้น 2) ความเชื่อว่าสิ่งที่จะเกิดขึ้นในอนาคตนั้นอาจจะเกิดกับตนเองได้เช่นเดียวกับที่เกิดกับผู้อื่น และ 3) การมองเห็นคุณค่าหรือความสำคัญของสิ่งที่จะเกิดขึ้นในอนาคตในปริมาณที่ไม่ลดลง

จากการค้นคว้าในข้างต้นสามารถสรุปได้ว่า ลักษณะมุ่งอนาคตและควบคุมตนนั้นมีความสำคัญต่อบุคคลต่อการเปลี่ยนแปลงตนเองให้ดีขึ้น มีความเกี่ยวข้องกับจริยธรรมส่วนบุคคล และมีความสำคัญต่อการเป็นคนดี คนเก่ง ซึ่งสามารถค้นคว้าเพิ่มเติมได้จากงานวิจัยที่เกี่ยวข้องดังต่อไปนี้

2.1.3 งานวิจัยเกี่ยวกับลักษณะมุ่งอนาคตควบคุมตน

ดี โวเดอร์ และ เลนส์ (De Volder & Lens, 1982) ทำการศึกษาเรื่องความสำเร็จด้านวิชาการและมุมมองด้านเวลาในอนาคตในฐานะเป็นมโนทัศน์สำหรับการกระตุ้นทางปัญญา (Academic Achievement and Future Time Perspective as a cognitive motivation Concept) พบว่า วิธีการใหม่ของการมองอนาคต (Future Time Perspective: FTP) ถูกสร้างขึ้นโดยการบูรณาการทฤษฎีทางปัญญาของการกระตุ้น (Cognitive Theory of Motivation) ค่าความจุ (Valence) และเครื่องมือ (Instrumentality) ถูกใช้เป็นเครื่องมือวัดการมองอนาคต ซึ่งการมองอนาคตได้ถูกแบ่งออกเป็นสามองค์ประกอบ คือ อนาคตระยะใกล้ (Near Future) อนาคตระยะไกล (Distance Future) และปัจจุบันที่เปิด (Open present) ผลการศึกษาชี้ให้เห็นว่า นักเรียนที่มีเกรดเฉลี่ยสูง (GPA) และมีความวิริยะ (Persistence) ในการเรียนสูง นั้นมีความจุของการมองอนาคตระยะไกล (High Valence of Distance Future) และเข้าใจว่า (Perceive) ใช้การเรียนหนักเป็นเครื่องมือในการไปสู่เป้าหมายสูงในการมองอนาคตระยะไกล และระยะปัจจุบันที่เปิด มากกว่านักเรียนที่มีเกรดเฉลี่ยและความวิริยะต่ำ

ทรอมสดอฟฟ์ (Trommsdorff, 1983) ทำการศึกษาเรื่องการมุ่งอนาคตและกระบวนการทางสังคม (Future Orientation and Socialization) ซึ่งงานวิจัยต้องการหา

คำตอบว่าลักษณะมุ่งอนาคตใดที่เหมาะสมกับการศึกษา และการขัดเกลาทางสังคม ซึ่งจากการศึกษาที่ผ่านมาพบว่าลักษณะมุ่งอนาคตนั้นมีผลดีอย่างหลากหลาย แต่อะไรที่จะเหมาสมกับการนำไปใช้ในทางการศึกษา และการขัดเกลาทางสังคม ซึ่งการศึกษาพบว่าลักษณะมุ่งอนาคตนั้นไม่จำเป็นต้องมีคุณสมบัติหรือทักษะทางปัญญาที่สูง (Cognitive) ทักษะทางปัญญาในระดับเหมาะสมเหมาะสำหรับการแก้ไขปัญหา ส่วนลักษณะมุ่งอนาคตนั้นการกระตุ้น และทักษะทางสังคมมีส่วนร่วมมากกว่า (More relevant) ความสัมพันธ์ระหว่างลักษณะมุ่งอนาคตนั้นสามารถนำไปกำหนดการเรียนรู้ตลอดชีวิตได้ และการพัฒนาลักษณะมุ่งอนาคตสามารถทำได้โดยพัฒนาทักษะทางปัญญาควบคู่ไปกับประสบการณ์ทางสังคม

สตาร์ทแมน และคณะ (Strarthman & et al, 1994) ทำงานวิจัยเรื่อง การคำนึงถึงผลที่จะตามมาในอนคต การช่างน้ำหนักระหว่างผลที่จะเกิดขึ้น (The Consideration of Future Consequences; Weighing and Distance Outcome Behavior) โดยงานวิจัยได้เสนอโครงสร้างใหม่ที่เรียกว่าการคำนึงถึงผลของการกระทำในอนาคต (Consideration of Future Consequences: CFC) ซึ่งเสนอความแตกต่างของพฤติกรรมที่จะเกิดขึ้นของบุคคลที่คำนึงถึงผลปัจจุบัน (Immediate Consequence) กับผลที่จะเกิดขึ้นในอนาคต (Future Consequences) และทำการศึกษาใน 2 การทดลอง โดยการทดลองที่ 1 พบว่า ปัจเจกบุคคลที่ได้รับอิทธิพลจากการสื่อสารเชิงโน้มน้าวได้รับผลกระทบที่กว้างขึ้นจากคำนึงผลที่เกิดขึ้นในอนาคต การทดลองที่ 2 พบว่าการคำนึงถึงผลในอนาคตสามารถทำนาย (Predicts) พฤติกรรมสุขภาพ และสิ่งแวดล้อมด้านสุขภาพที่ดีมากกว่าปัจจัยอื่น ๆ ผู้วิจัยยังเสนอว่า การนำไปใช้โดยการคำนึงถึงผลในอนาคตจากการกระทำหรือพฤติกรรมในปัจจุบัน และการได้รับอิทธิพลจากผลที่จะเกิดขึ้นในอนาคตส่งผลต่อสุขภาพที่ดีกว่า ส่วนคนที่มีการคำนึงถึงผลในอนาคตต่ำนั้นจะมีแนวโน้มพิจารณาและตัดสินใจจากผลระยะสั้นมากกว่าและจะคำนึงถึงความต้องการเฉพาะหน้าสูง

ซิมบราโด และบอยด์ (Zimbardo & Boyd, 1999) ได้ตีพิมพ์การศึกษาเรื่อง การเพิ่มมุมมองด้านเวลา ความตรง ความเที่ยง ความต่างเมตริกระหว่างบุคคล (Putting Time in Perspective: A Valid, Reliable Individual-Differences Metric) กล่าวว่า การมีมุมมองด้านเวลา (Time Perspective: TP) เป็นมิติพื้นฐานในการสร้างจิตวิทยาเวลาซึ่งมีการแตกแขนงมาจากพื้นฐาน (Emerge) มากจากกระบวนการทางปัญญาของมนุษย์ที่เกี่ยวข้องกับกรอบอดีต ปัจจุบัน และอนาคตชั่วขณะ (Temporal Frame) การวิจัยชิ้นนี้จึงต้องการรายงานแนวทางการใช้ และการวัดมุมมองทางเวลาโดยใช้องค์ประกอบ 5 องค์ประกอบ ได้แก่ อดีตเชิงลบ (Past Negative) ปัจจุบันที่สุขสม (Present Hedonistic) อนาคต (Future) อดีตเชิงบวก (Past Positive) และ ปัจจุบันที่เป็นไป

ตามชะตากรรม (Present Fatalistic) และได้ให้กรอบว่า เด็กที่หลุดออกจากวงจรหรือระบบการศึกษานั้น มีแนวโน้มที่จะมีความไม่ลงรอยกันระหว่างมุมมองของเวลา (Discordance of TP) ส่วนเด็กที่มาจากครอบครัวที่มีมุมมองกรอบเวลาแบบปัจจุบันตามผลกรรม และสุขสม (Present Fatalistic and Hedonistic) จะไม่ค่อยคำนึงถึงผลที่ตามมาเท่าที่ควรแม้ว่าจะมีความสำคัญ และยังพบว่ามุมมองดังกล่าวมีความเชื่อมโยงกับพฤติกรรมทางเพศที่รุนแรง การทำร้ายร่างกาย การใช้สารเสพติด นอกจากนี้ยังได้แนะนำให้โรงเรียนใช้มุมมองของเวลาที่เกี่ยวกับอนาคตมาใช้ให้มากขึ้น เพราะการศึกษาเป็นเครื่องมือการเปลี่ยนแปลงที่สำคัญที่ บุคคลที่ไม่คำนึงถึงผลในอนาคตนั้นจะไม่คำนึงถึงผลเชิงลบที่เกิดขึ้นในปัจจุบันด้วยเพราะมนุษย์มีแนวโน้มที่จะพ่ายแพ้ให้กับความสุขที่อยู่ตรงหน้าแต่มีผลเสียที่รออยู่ในอนาคต มากกว่าความสุขระยะยาว แต่ยังได้แนะนำด้วยว่าบุคคลที่คำนึงถึงแต่กรอบเวลาในอนาคตโดยไม่ยอมเสียเวลาเพื่อบรรลุเป้าหมายในอนาคตนั้นเป็นคนที่ประสบความสำเร็จในการเรียนและการงาน แต่ล้มเหลวในการใช้ชีวิตควรปรับให้เกิดการเข้าใจกรอบเวลาเสียใหม่ หรือการบำบัดด้วยเวลา (Time Therapy) ที่บูรณาการระหว่างงาน สังคม นันทนาการ งานวิจัยชี้ไปที่การสร้างความสมดุลระหว่างกรอบมุมมองด้านเวลา (Balance Time Perspective) เพราะการคำนึงถึงอนาคตนั้นนำไปสู่ความสำเร็จ อดีตเชิงบวกส่งผลให้เห็นรากเหง้าของสิ่งที่ดี ตัวตนของตนเอง การคำนึงถึงปัจจุบันตามอัตภาพหรือตามผลกรรมนั้นช่วยให้อยู่กับปัจจุบันขณะได้ มนุษย์ต้องการการสร้างความสมดุลขึ้นจากมิติการมองกรอบเวลาเหล่านี้ในการใช้ชีวิต

จอร์แมน และคณะ (Joireman & et al, 2012) ทำการศึกษาเรื่องการเสริมสร้างการมุ่งอธิบายว่าทำไมบุคคลที่มีการมุ่งอนาคตจึงออกกำลังกาย และมีการกินที่ดีต่อสุขภาพ โดยใช้หลักฐานแบบสองปัจจัยในการคำนวนผลที่จะเกิดขึ้นในอนาคตด้วยมาตรวัด 14 ระดับ (Promotion Orientation Explains Why Future-Orientated People Exercise and Eat Healthy: Evidence From the Two-Factor Consideration of Future Consequences – 14 Scale) พบว่า การศึกษานี้เป็นการขยายงานวิจัยที่เชื่อมระหว่าง ความแตกต่างระหว่างบุคคลในการคำนึงผลที่เกิดขึ้นในอนาคต (Consideration of Future Consequences: CFC) กับการมีพฤติกรรมด้านสุขภาพที่ดี การวัดผลการศึกษาทำโดยการวัดองค์ประกอบหลัก 2 องค์ประกอบของการคำนึงถึงผลที่ตามมา ได้แก่ การคำนึงผลที่ตามมาในอนาคตของการกระทำ (CFC-Future) กับผลที่ตามมาในปัจจุบัน (CFC-Immediate) โดยใช้การวัดระดับ 14 ระดับ (14 Scale) เพื่อความเหมาะสมในการวัดองค์ประกอบของแต่ละบุคคลในด้านสุขภาพ ผลวิจัยพบว่าคนที่มีการคำนึงผลที่ตามมาในอนาคตของการกระทำสูง (High Engage in CFC-Future) มีการออกกำลังกายและรับประทานอาหารที่ดี

ต่อสุขภาพมาก เพราะมีการปรับใช้การวางแนวทางการส่งเสริมพฤติกรรม (Adopt Promotion Orientation) ส่วนการคำนึงผลในปัจจุบันไม่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมสุขภาพ

จิงกิต และเถือกุล (Jingjitt , P. and Teaukul, S., 2018) ได้ศึกษาเรื่อง ผลของการใช้โปรแกรมควบคุมตนเองแบบมุ่งอนาคตเป็นฐานสำหรับเด็กผู้หญิงในโรงเรียนเอกชนที่มีน้ำหนักเกินเกณฑ์จำนวน 9 คน (Effects of self-control program based on future orientation of grade 9 overweight schoolgirls of a private school) ได้ศึกษาการตั้งเป้าหมายในอนาคต และการควบคุมตนเองไปสู่เป้าหมายโดยโปรแกรม 12 ระยะ (sessions) ในเด็กผู้หญิงที่มีน้ำหนักเกิน โดยการเปรียบเทียบกลุ่มควบคุมและกลุ่มทดลองพบว่า กลุ่มทดลองมีน้ำหนักและค่า BMI ลดลงส่วนกลุ่มควบคุมเพิ่มขึ้น

คลิงคินเบียรด์ (Clinkinbeard , 2014) ตีพิมพ์งานวิจัยเรื่อง อะไรรออยู่ในอนาคต การสำรวจการมุ่งอนาคต การควบคุมตนเอง และปฏิกิริยาย้อนกลับ (What Lies Ahead: An Exploration of Future Orientation, Self-Control, and Delinquency) พบว่า การควบคุมตนเองนั้นมีผลหรือมีความเชื่อมโยงกับพฤติกรรมต่อต้านสังคม (Antisocial Behavior) ซึ่งบุคคลที่มีการควบคุมตนเองต่ำ มีการกระทำความผิด (Delinquency) มากกว่าคนที่มีการควบคุมตนเองสูง และมีผลการศึกษาในวัยรุ่น (Adolescent) ยังพบว่าการควบคุมตนเอง และลักษณะมุ่งอนาคตมีผลอย่างอิสระต่อพฤติกรรมการกระทำความผิด ซึ่งพฤติกรรมดังกล่าวส่งผลให้ลักษณะมุ่งอนาคตที่เกี่ยวกับการกระทำผิดอ่อนแอลง หรือการมุ่งอนาคตควบคุมตนที่มุ่งผลการลดการกระทำความผิดทำให้ลดลงเนื่องจากการวางแผนที่ดีของการมุ่งอนาคต งานวิจัยยังแนะนำให้เพิ่มการวางแผนอนาคตสำหรับการฝึกเด็กและเยาวชนอีกด้วย

พัชราภา ตรีเนตร (2555) ได้วิจัยเรื่อง การสังเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างลักษณะมุ่งอนาคตควบคุมตน เหตุผลเชิงจริยธรรมกับพฤติกรรมจริยธรรม ด้วยวิธีการวิเคราะห์อภิมาน กล่าวว่า การวิจัยนี้เป็นการสังเคราะห์งานวิจัยทางจิตพฤติกรรมศาสตร์ที่ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างลักษณะมุ่งอนาคต ควบคุมตน และเหตุผลเชิงจริยธรรมกับพฤติกรรมจริยธรรม โดยใช้วิธีการวิเคราะห์อภิมาน มีการกำหนดเกณฑ์การคัดเลือกงานวิจัยซึ่งมีงานวิจัยผ่านเกณฑ์รวมทั้งสิ้น 14 เรื่อง ค่าขนาดอิทธิพลรวม 395 ค่า ซึ่งปรากฏว่า ค่าเฉลี่ยของค่า ขนาดอิทธิพลระหว่าง จิตลักษณะมุ่งอนาคตควบคุมตนกับพฤติกรรมจริยธรรม เท่ากับ 0.44 ส่วนค่าเฉลี่ยของค่าขนาดอิทธิพลระหว่างเหตุผลเชิงจริยธรรม กับพฤติกรรมเท่ากับ 0.29 ผลการวิจัยนี้แสดงให้เห็นว่าลักษณะมุ่งอนาคตควบคุมตนมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมจริยธรรมมากกว่าเหตุผลเชิงจริยธรรม จึงมีการเสนอแนะการใช้ตัวแปรนี้ในการวิจัยและการพัฒนา พฤติกรรมจริยธรรม

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
Chulalongkorn University

วาห์น และคณะ (Vaughn & et al, 2007) ตีพิมพ์เรื่อง การมุ่งสู่ทฤษฎีจิตวิทยาการคุมคุมตนเอง ความสำคัญของคุณลักษณะของการหลงตัวเอง (Toward a psychology of self-control theory: the important of narcissistic traits) กล่าวว่า งานวิจัยที่เกี่ยวกับการควบคุมตนเอง และงานที่เกี่ยวกับการสร้าง (Construct) นั้นมีจุดศูนย์กลางอยู่ที่ระดับปัจเจก สำหรับการอธิบายพฤติกรรมต่อต้านสังคม (Antisocial behavior) อย่างไรก็ตามยังมีงานจำนวนน้อยที่สนใจศึกษาเกี่ยวกับจิตวิทยาพยาธิวิทยา (Psychopathological) ของการควบคุมตนเอง อย่างไรก็ตามในงานปัจจุบันพบว่ามีความสัมพันธ์ระหว่างอาการทางจิต การเจ็บป่วยทางสมอง บาดแผลในอดีต (Trauma History) การใช้ยา ความบริสุทธิ์ (Guiltlessness) และความหลงตัวเอง (narcissistic) ในผู้เยาว์ (Juvenile) โดยเฉพาะทฤษฎีการควบคุมตนเองนั้นมีความสัมพันธ์กับความหลงตัวเอง (narcissistic)

จากการค้นคว้างานวิจัยในข้างต้น สามารถสรุปได้ว่า ลักษณะมุ่งอนาคตและควบคุมตนนั้นมีผลต่อพฤติกรรมจริยธรรมของบุคคล และพฤติกรรมต่อต้านสังคม โดยบุคคลที่มีลักษณะมุ่งอนาคตควบคุมตนที่เหมาะสมนั้นจะช่วยให้บุคคลมีพฤติกรรมจริยธรรมที่เหมาะสมขึ้นด้วย จากการศึกษาค้นคว้าของผู้วิจัยพบว่าลักษณะมุ่งอนาคตควบคุมตนนั้นมีที่มาจาก 2 แนวคิดสำคัญ ได้แก่ (1) มุ่งอนาคต และ (2) ควบคุมตน ดังรายละเอียดต่อไปนี้

2.1.4 แนวคิดที่สำคัญของลักษณะมุ่งอนาคตควบคุมตน

ลักษณะมุ่งอนาคตควบคุมตนเองนั้นมีที่มาจากทฤษฎีที่สำคัญ 2 แนวคิด คือ ลักษณะมุ่งอนาคต และการควบคุมตนเอง ซึ่งผู้วิจัยได้ศึกษาและค้นคว้าทั้ง 2 แนวคิดเพื่อนำมาพัฒนาเป็นลักษระมุ่งอนาคตควบคุมตนในงานวิจัยชิ้นนี้ สามารถพิจารณาได้ดังต่อไปนี้

1) ความหมาย ความสำคัญของลักษณะมุ่งอนาคต (Future Orientation)

วอลเตอร์ มิสเชส (Mischel, 1974) กล่าวว่า การแสดงออกซึ่งพฤติกรรมการรอคอยที่มีผลที่ดีกว่าในอนาคต เป็นความสามารถของบุคคลในการควบคุมตนอย่างมองการณ์ไกล เล็งเห็นถึงผลดีและผลเสียของการอดทนรอคอยที่จะเกิดขึ้นในอนาคต และเห็นว่าผลดีในอนาคตที่ไกลกว่าอนาคตอันใกล้ หรือปัจจุบัน และมีการวางแผนและปฏิบัติการไปตามแผนเพื่อให้เกิดผลที่รอคอย

มีดส์ (Mead, 1971) ให้ความหมายว่า เป็นความสามารถของบุคคลที่คาดการณ์ในอนาคตของตนเอง

ดวงเดือน พันธุมนาวิน (2524) ได้ให้ความหมายของลักษณะมุ่งอนาคตว่า หมายถึง ความสามารถในการควบคุมตนเองของบุคคล ซึ่งแสดงออกเป็นพฤติกรรมของการอดทนรอได้ในสถานการณ์ต่าง ๆ เช่น การรอรับรางวัลที่ใหญ่กว่าในอนาคตแทนรางวัลเล็กน้อยซึ่งได้รับในทันที หรืองดบำบัดความต้องการในปัจจุบัน เพราะเล็งเห็นผลร้ายที่จะตามมา หรือการเพียรพยายามในปัจจุบันเพื่อจุดมุ่งหมายที่ยิ่งใหญ่ในอนาคต ซึ่งอาจตรงข้ามกับลักษณะมุ่งปัจจุบันและอาจถือว่าเป็นบุคลิกภาพของบุคคลได้

จรรจา สุวรรณทัต (2531) กล่าวว่า เป็นลักษณะที่มุ่งสู่อนาคตข้างหน้า ซึ่งเป็นการมองทั้งด้านลึกและกว้าง ของตนเองผู้อื่น ซึ่งมีความเกี่ยวข้องกับสติปัญญา และจริยธรรม

บุญรับ ศักดิ์มณี (2532) ลักษณะมุ่งอนาคตควบคุมตนเป็นจิตลักษณะและทักษะที่มีพื้นฐานมาจากทฤษฎีมุ่งอนาคตของ Mahoney &Thoreson (1972) และเป็นจิตลักษณะที่เป็นแกนหนึ่งของพฤติกรรมและจิตลักษณะนี้ สามารถแยกออกได้เป็นสองส่วน คือ ลักษณะมุ่งอนาคตและการควบคุมตน ซึ่งจิตลักษณะมุ่งอนาคต และความสามารถในการควบคุมตน เป็นคุณสมบัติของมนุษย์ที่ทางสาขาวิชาจิตวิทยา และพฤติกรรมศาสตร์ให้ความสำคัญและทำการศึกษาค้นคว้า เพื่อนำมาใช้ในการเข้าใจ อธิบาย ทำนาย และพัฒนามนุษย์

สงวน ช้างฉัตร (2524) กล่าวว่า ลักษณะมุ่งอนาคตควบคุมตนหมายถึง เป็นกระบวนการ การตัดสินใจ หรือแสวงหาทางเลือกที่ดีที่สุด เพื่ออนาคตที่ดีกว่า

ส่วนความสำคัญของลักษณะมุ่งอนาคตนั้น มีผู้ให้ความสำคัญไว้ดังต่อไปนี้

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
Chulalongkorn University

วอลเตอร์ มิสเชล (Mischel, 1974) กล่าวว่า ลักษณะมุ่งอนาคตมีความสำคัญสำหรับการเป็นพลเมืองเพื่อการอดเปรี้ยวไว้กินหวานสำหรับการพัฒนาประเทศที่ดีในอนาคต และบุคคลที่มีลักษณะมุ่งอนาคตต่ำนั้นจะมีพฤติกรรมที่มีแนวโน้มเป็นปัญหาสังคมได้มากกว่าบุคคลที่มีลักษณะมุ่งอนาคตสูงที่มีลักษณะมุ่งอนาคตมีดังต่อไปนี้

1. สามารถวางแผนล่วงหน้าได้ และคาดการณ์ผลดีและผลเสียที่จะเกิดขึ้นในอนาคตได้
2. สามารถอดทนรอได้
3. มีความเชื่อว่าทำดีได้ดี
4. สามารถอธิบายปรากฏการณ์ได้อย่างสมเหตุสมผล
5. สามารถงดเว้นจากสิ่งที่ไม่ดีต่อสุขภาพหรือสิ่งที่สังคมไม่ยอมรับ

ดวงเดือน พันธุมนาวิน (2524) ลักษณะมุ่งอนาคตนั้นเป็นลักษณะหนึ่งของความเป็นพลเมืองดี และเป็นลักษณะหนึ่งซึ่งทำให้บุคคลมีความเพียรพยายามต่อสู่อุปสรรคเพื่อความเจริญของตนและประเทศชาติ จึงเป็นลักษณะที่เอื้อต่อการพัฒนาประเทศด้วย นักจิตวิทยาทั้งหลายกล่าวว่า การมีลักษณะมุ่งอนาคตที่สูง จะสามารถระงับ หรือชะลอการบำบัดความต้องการต่าง ๆ ของตนเองได้ซึ่งจะมีการปฏิบัติตนได้อย่างเหมาะสมกับกาลเทศะ และไม่ฝ่าฝืนกฎเกณฑ์ของศาสนาและกฎหมาย จึงเห็นได้ว่าผู้มีลักษณะมุ่งอนาคตสูงจัดว่าเป็นผู้มีจริยธรรมสูงด้วย

จากการค้นคว้าในข้างต้นสามารถสรุปได้ว่า ลักษณะมุ่งอนาคตหมายถึง ความสามารถของบุคคลที่ควบคุมตนด้วยความอดทนไปสู่เป้าหมายระยะยาวในอนาคตที่ดีกว่า ปัจจุบัน และอนาคตระยะสั้นลักษณะมุ่งอนาคตนั้นมีความสำคัญต่อความเป็นพลเมือง และจริยธรรมบุคคล ซึ่งผู้ที่มีลักษณะมุ่งอนาคตสูงจะช่วยพัฒนาสังคม ประเทศชาติ และก่อความเดือดร้อนให้กับผู้อื่นมากกว่าผู้ที่มีลักษณะมุ่งอนาคตต่ำ และยังสามารถศึกษาการพัฒนาลักษณะการมุ่งอนาคตได้ดังต่อไปนี้

2) การพัฒนาลักษณะมุ่งอนาคต

บุญรับ ศักดิ์มณี (2532) ได้เสนอแนวทางการพัฒนาไว้ให้พัฒนาผู้เรียนดังต่อไปนี้

1. การให้รู้ความหมายของการมุ่งอนาคต คือ ความสามารถในการรู้คิด เกี่ยวกับปัจจุบัน และอนาคต ซึ่งเป็นเรื่องที่ยังไม่เกิดขึ้น การฝึกฝนการรู้คิด เชาวน์ปัญญาจะช่วยให้เข้าใจนามธรรมในอนาคตได้

2. การให้เห็นความสำคัญของลักษณะมุ่งอนาคต การสอนให้เห็นประโยชน์และโทษของลักษณะการมุ่งอนาคตอันใกล้ และไกล และลักษณะการมุ่งปัจจุบัน

3. การให้รู้จักคาดการณ์เกี่ยวกับอนาคต คือ การรู้จักขั้นตอนการวางแผน และการดำเนินตามแผนให้เกิดผลตามที่วางแผนไว้ เพื่อให้เห็นความสำคัญ และผลประโยชน์ที่เกิดขึ้นในอนาคต

ดวงเดือน พันธุมนาวิน และคณะ (2529) กล่าวว่า แนวทางการพัฒนาลักษณะมุ่งอนาคต อาจทำได้ดังนี้

1. ให้เขียนบรรยายเรื่องราวของตนในปัจจุบันและอนาคต
2. ฝึกเขียนนิยายชีวิตที่มีเรื่องราวตั้งแต่เด็กไปจนถึงวัยผู้ใหญ่
3. ฝึกวางแผนระยะยาวในการทำงาน

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
Chulalongkorn University

4. ฝึกการเล่นหมากรุก

5. ให้แบบอย่างในการวางแผนระยะยาว และตัวอย่างผลของความสำเร็จ

ดวงเดือน พันธุมนาวิน (2524) กล่าวว่า ลักษณะมุ่งอนาคตนั้นเกิดจากการเรียนรู้ทางสังคม จากการศึกษาที่ผ่านมาพบว่าลักษณะมุ่งอนาคตนั้นมีความสัมพันธ์กับฐานะของครอบครัว โดยครอบครัวที่มีฐานะปานกลาง หรือฐานะที่ดีนั้นลูกจะมีลักษณะมุ่งอนาคตมากกว่าเด็กที่เกิดในครอบครัวยากจน และเด็กที่เกิดในครอบครัวยากจนนั้นมีลักษณะของการมุ่งปัจจุบันมากกว่า นอกจากนี้ลักษณะมุ่งอนาคตนั้นยังมีความสัมพันธ์กับวัยซึ่งเพิ่มขึ้นตามอายุ มีความสัมพันธ์กับระดับสติปัญญา แต่ไม่สัมพันธ์กับความสามารถทางวาจา ซึ่งการบำบัดการรอคอยของบุคคลนั้นสามารถเรียนรู้จากอดีต และการเลียนแบบจากผู้อื่น ในประเทศไทยพบว่าลักษณะมุ่งอนาคตนั้นสัมพันธ์การเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผลมาก ถูกลงโทษทางจิตมากกว่าทางกาย คนที่เกิดในกรุงเทพ เพศหญิง และคนที่มีการศึกษาระดับต่ำ (ป.6 และ ม.1) มีความมุ่งมั่นอนาคตสูง และยังพบว่าบุคคลที่มีแนวโน้มใช้เหตุผลทางจริยธรรมของโคลเบิร์กระดับสูงจะมีแนวโน้มมีความมุ่งมั่นอนาคตสูง

จากการค้นคว้าในข้างต้นสามารถสรุปได้ว่า ลักษณะมุ่งอนาคตสามารถพัฒนาหรือเรียนรู้ได้จาก การรู้จัก และเห็นความสำคัญของผลที่จะเกิดในอนาคต การฝึกเขียนการฝึกมองภาพหรือคาดการณ์อนาคต และบรรยายเกี่ยวกับปัจจุบันและอนาคต และการฝึกฝนด้านสติปัญญาที่เกี่ยวกับภาพอนาคตที่ดี รวมไปถึงการพัฒนาการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรม และนอกจากการศึกษาลักษณะมุ่งอนาคตแล้ว เพื่อให้มีการศึกษาค้นคว้าที่ครอบคลุมลักษณะมุ่งอนาคตควบคุมตนยังมีการศึกษาการควบคุมตนดังรายละเอียดต่อไปนี้

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
Chulalongkorn University

3) ความหมายของการควบคุมตนเอง และกลไกของการควบคุมตนเอง (Self-Control)

แบลงสไตน์ และโพลิวี (Blankstein & Polivy, 1982) ได้ให้ความหมายไว้ว่า การควบคุมตน หมายถึง บุคคลที่ได้รับอิทธิพล และการกำกับตนเองทางกระบวนการด้านจิตวิทยา (Psychological) พฤติกรรม (Behavioral) และทางกายภาพ (Physical) บุคคลที่ฝึกฝนการควบคุมตนเองจะสามารถกำกับพฤติกรรม อารมณ์ การกระทำ และความปรารถนาของตนเอง โดยการยับยั้งการปลดปล่อยความรับผิดชอบ การคงไว้ หรือยับยั้งการเปลี่ยนพฤติกรรมตามทิศทางความปรารถนา

บริกแฮม (Brigham, 1978) ให้ความหมายไว้ว่า หมายถึง กระบวนการหนึ่งของการปรับพฤติกรรม ซึ่งมีพื้นฐานมาจากทฤษฎีการเรียนรู้ที่เชื่อว่าพฤติกรรมเป็นผลมาจากสิ่งแวดล้อม และความสามารถของบุคคลที่จะควบคุมพฤติกรรมของตนเอง โดยเปลี่ยนสิ่งแวดล้อมของตนเอง ซึ่งบุคคลยิ่งมีความสามารถในการควบคุมตนเองเท่าใด ยิ่งมีอิทธิพลต่อชีวิตของตนเท่านั้น

โคเมียร์ (Comier, 1979) ให้ความหมายไว้ว่า กระบวนการที่บุคคลใช้วิธีการหนึ่งใดหรือหลายวิธีการรวมกันเพื่อเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของตนจากพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ กลายเป็นพฤติกรรมที่พึงประสงค์โดยที่บุคคลผู้นั้นเป็นผู้กำหนดพฤติกรรม เป้าหมาย กระบวนการ และควบคุมตัวแปรทั้งหลายที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมเป้าหมายด้วย

สกินเนอร์ (Skinner, 1953) ให้ความหมายว่า เป็นความสามารถในการควบคุมอารมณ์ พฤติกรรม และความต้องการของตนเองและการตัดสินใจเลือกด้วยตนเองในการแสดงพฤติกรรมเพื่อให้ได้สิ่งตอบแทน และเป็นการจัดการที่มีประสิทธิภาพในการนำไปสู่อนาคต

ฮอฟแมน ฟรีส และแสตรค (Hofman , Friese, and Strack, 2009) ได้กล่าวว่า การควบคุมตนนั้นเป็นการจัดการระหว่างแรงจูงใจสองประเภท คือ ประเภทที่หนึ่ง แรงจูงใจตามธรรมชาติ คือ สิ่งที่ตอบสนองทางธรรมชาติสร้างขึ้นมา และประเภทที่สองแรงจูงใจทางสังคมเพื่อให้เกิดการยอมรับจากกลุ่ม หรือบรรทัดฐานทางสังคม ซึ่งธรรมชาติของบุคคลนั้นต้องการการยอมรับจากสังคม ฉะนั้นเมื่อแรงจูงใจตามธรรมชาติไม่เป็นไปตามแรงจูงใจทางสังคมจึงต้องมีการจัดการให้สอดคล้องกัน หรือจัดการแรงจูงใจตามธรรมชาติให้อยู่ภายใต้การจัดการเพื่อให้ตอบสนองแรงจูงใจทางสังคมที่สูงกว่า

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
Chulalongkorn University

เฮนเดน (Henden, 2008) กล่าวว่า การควบคุมตนเอง หมายถึง ความสามารถที่จะนำการกระทำของบุคคลไปสู่เส้นทางที่เหมาะสมด้วยตัวของตัวเอง

อินสลิตช์ ลีกวอต และเทเปอร์ (Inzlicht, Legault, and Teper, 2014) กล่าวว่า กลไกของการควบคุมตนเองนั้นสามารถอธิบายได้โดยใช้หลักการไซเบอร์เนติกส์ (Cybernatics) หรือการศึกษาเปรียบเทียบระหว่าง ระบบควบคุมโดยอัตโนมัติของสมองและระบบประสาท กับระบบการควบคุมด้วยกลไก และกระแสไฟฟ้า ซึ่งมีพื้นฐานอยู่บนสามองค์ประกอบ ได้แก่ การตั้งเป้าหมาย (setting Goal) การกำกับติดตาม การเตือน (Monitoring) เมื่อการกระทำหรือพฤติกรรมออกห่างจากเป้าหมาย และการปรับให้พฤติกรรมอยู่ในหนทางที่ไปสู่เป้าหมาย (implementing behavior) ซึ่งสามารถอธิบายได้ดังแผนภาพต่อไปนี้

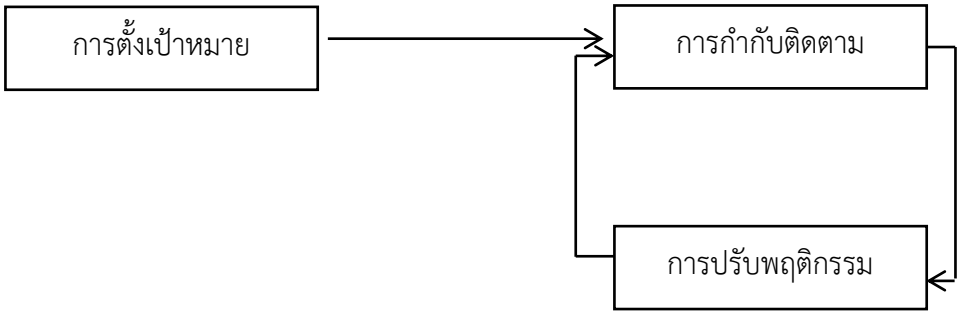

ภาพที่ 6 กลไกการควบคุมตนเองโดยใช้หลักการไซเบอร์เนติกส์ (Inzlicht, Legault & Teper, 2014)

จากการให้ความหมายในข้างต้น สามารถสรุปได้ว่าการควบคุมตนเองหมายถึง การที่บุคคลเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม อารมณ์ และความต้องการของตนเองไปสู่พฤติกรรมเป้าหมายที่ต้องการ โดยบุคคลนั้นเป็นผู้ควบคุมปัจจัยต่าง ๆ ด้วยตนเองทั้งภายนอก และภายในเพื่อให้บรรลุการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมเป้าหมายที่ต้องการนั้น

นอกจากนี้การควบคุมตนเอง และการกำกับตนเองนั้นมีความคล้ายคลึงกันอยู่หลายประการโดยเฉพาะกลไกการทำงานกับตนเองเพื่อให้บรรลุเป้าหมาย แต่มีข้อแตกต่างบางประการ คือ การกำกับตนเองมีความหมายกว้าง และครอบคลุมพฤติกรรมทั้งภายในและภายนอกของบุคคลมากกว่าการควบคุมตนเอง รวมไปถึงการกำกับตนเองนั้นการเน้นมิติด้านสังคมมากกว่าการควบคุมตนเอง ส่วนการควบคุมตนเองเน้นการทำงานกับพฤติกรรมที่แสดงออกของตนเอง และสิ่งแวดล้อมที่เกี่ยวข้องกับการไปสู่เป้าหมายตามที่ตั้งไว้ (Bandura and Simon, 1977 อ้างถึงใน Bandura, 1991; Fitzsimons & Bargh, 2004; Shanker, 2016)

จากการศึกษาค้นคว้าในข้างต้น สามารถศึกษาลักษณะของบุคลที่มีลักษณะมุ่งอนาคตควบคุมตนด้วยการศึกษาลักษณะของบุคคลที่มีการควบคุมตน และการมุ่งอนาคตดังต่อไปนี้

4) ลักษณะของบุคคลที่มีการควบคุมตนเอง

โรสบวม (Rosenbaum , 1980) กล่าวว่า ลักษณะของคนที่มีการควบคุมตนเองมีดังต่อไปนี้

1. มีการใช้ความคิด และการจัดรายละเอียดตนเอง (Self-statement) เพื่อควบคุมการแสดงออกทางร่างกายและอารมณ์

2. มีการค้นหารูปแบบการควบคุมตนเองอย่างหลากหลายวิธี วิธีการแก้ไขปัญหาเพื่อควบคุมตนเองอย่างหลากหลาย

3. มีความอดทนอดกลั้นในการรอคอย

4. มีการรับรู้ความสามารถในการควบคุมตนเอง (Self-efficacy)

เฮนเดน (Henden , 2008) กล่าวว่า การควบคุมตนเองนั้นเป็นการฝึกฝนตนเองให้ห่างไกลจากการต่อต้าน หรือการเอนเอียงที่ไม่มีเหตุผลต่อการกระทำใด ๆ โดยมีความตั้งใจที่แท้จริงที่จะบรรลุวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้

ฮอฟแมน ฟรีส และแสตรค (Hofman, Friese & Strack, 2009) กล่าวว่า ลักษณะของคนที่มีการควบคุมตนเอง จะต้องมีการจัดการให้ความต้องการจากแรงจูงใจทางธรรมชาติลดน้อยลงกว่า แรงจูงใจทางสังคมเพื่อให้เกิดการยอมรับเข้ากลุ่มสังคม และได้ประโยชน์จากการอยู่ในสังคมมากกว่าตอบสนองความต้องการส่วนตนเท่านั้น

จากการค้นคว้าในข้างต้นสามารถสรุปได้ว่า บุคคลที่มีลักษณะการควบคุมตนเองนั้น เป็นบุคคลที่ประกอบไปด้วย ความสามารถควบคุมตนเอง มีความอดทน และสามารถสร้างแรงจูงใจให้กับตนเองเพื่อไปถึงไปเป้าหมายที่ตั้งไว้ได้ด้วยวิธีการต่าง ๆ และมีการศึกษาการพัฒนาการควบคุมตนเองได้ดังนี้

5) การพัฒนาการควบคุมตนเอง

เฮสเตอร์ (Hester, 2003) ได้เสนอว่า การพัฒนาการควบคุมตนเองสามารถทำได้โดย

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

1. การตั้งเป้าหมาย

2. การกำกับติดตาม (Self-monitoring)

3. การจัดการการกระทำ

4. การวิเคราะห์พฤติกรรม

5. การให้รางวัลเมื่อบรรลุเป้าหมาย

6. การเรียนรู้ที่จะรับกับความเครียด (Coping with stress)

7. การป้องกันการทำพฤติกรรมไม่พึงประสงค์ซ้ำ

โบมีสเตอร์ และฮีทเทอร์ตัน (Baumeister and Heatherton, 1996) เสนอโมเดลความเข้มแข็งในการควบคุมตนเองไว้ว่า ถ้าเป้าหมายที่ตั้งไว้มีความเหลื่อมล้ำหรือ

ห่างไกลกับสถานภาพหรือพฤติกรรมปัจจุบันมาก บุคคลจะพยายามหาทางลดความห่างนั้นให้น้อยลง เพื่อบรรลุเป้าหมายโดยใช้ความพยายาม และความสามารถทางจิตวิทยาที่มีอยู่ รวมไปถึงการใช้วิธีการแก้ไขปัญหา การตัดสินใจ การใช้ความคิดในลักษณะต่าง ๆ ในทางกลับกันเมื่อปัจจัยเหล่านี้น้อยลงส่งผลให้เกิดความล้มเหลวในการควบคุมตนได้ง่ายขึ้น

กลิน (Glynn, 1970) ได้เสนอไว้ว่า บุคคลที่จะควบคุมตนเองต้องรู้จักหรือตั้งพฤติกรรมเป้าหมายก่อน และมีการกำหนดเงื่อนไขเพื่อเสริมแรง หรือลงโทษตนเองในการนำพฤติกรรมไปสู่เป้าหมายได้ ส่วนการที่จะทำให้เกิดหรือนำไปสู่พฤติกรรมเป้าหมายนั้นจะต้องมีกระบวนการเตือนตนเอง (Self-monitoring) การบันทึกพฤติกรรมตนเอง (Self-recording) การประเมินตนเอง (Self-evaluating) เพื่อตรวจสอบว่าพฤติกรรมตรงกันหรือไม่เพื่อให้เสริมแรงหรือลงโทษ

สมโภชน์ เอี่ยมสุภาษิต (2556) ได้เสนอลักษณะการควบคุมตนดังต่อไปนี้

1. การควบคุมสิ่งเร้า เป็นการจัดการเงื่อนไขภายนอกในการบังคับพฤติกรรมไม่พึงประสงค์ไม่ให้เกิดขึ้น

2. การกำกับตนเอง (Self-Monitoring) ประกอบไปด้วยสองส่วนคือ การสังเกตตนเอง (Self-observation) และการบันทึกพฤติกรรมตนเอง (Self-Recording)

3. การเสริมแรงและลงโทษโดยใช้กระบวนการเตือนตนเองเป็นตัวบ่งชี้ เพื่อตอบสนองเกณฑ์หรือเป้าหมาย

4. การทำสัญญากับตนเอง (Self-contract) เป็นการป้องกันไม่ให้พฤติกรรมไม่พึงประสงค์เกิดอย่างเป็นรูปธรรมมากขึ้นด้วยการสัญญากับตนเอง

5. การฝึกฝนการตอบสนองที่หลากหลาย บุคคลสามารถเปลี่ยนการตอบสนองต่อสิ่งเร้าได้หากเกิดพฤติกรรมไม่เหมาะสม เช่น การหากิจกรรมที่ผ่อนคลายทำแทนที่จะควบคุมความเครียด

จากการค้นคว้าในข้างต้นนั้นสามารถสรุปได้ว่า การพัฒนาการควบคุมตนเองสามารถทำได้โดยการ ตั้งเป้าหมาย การกำกับติดตามตนเอง การควบคุมสิ่งเร้า การประเมินตนเอง การให้การเสริมแรง หรือลงโทษเมื่อมีพฤติกรรมหรือการกระทำที่ถูกต้องหรือผิดไปจากเป้าหมาย และการปรับเปลี่ยนวิธีการไปสู่เป้าหมายที่เหมาะสมขึ้น

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
Chulalongkorn University

2.1.5 ลักษณะ และแนวทางการพัฒนาบุคคลที่มีลักษณะมุ่งอนาคตและควบคุมตน

จากการค้นคว้าลักษณะมุ่งอนาคตและควบคุมตนดังกล่าวในข้างต้นสามารถสังเคราะห์ให้เป็นลักษณะของคนที่มีลักษณะมุ่งอนาคตและควบคุมตนได้ดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 1 การสังเคราะห์ลักษณะของบุคคลที่มีลักษณะมุ่งอนาคตและควบคุมตน

ลักษณะของบุคคลที่มีลักษณะมุ่งอนาคต	**ลักษณะของบุคคลที่มีลักษณะควบคุมตน**	**ลักษณะของบุคคลที่มีลักษณะมุ่งอนาคตและควบคุมตน**
1. สามารถวางแผนล่วงหน้าได้ และคาดการณ์ผลดีและผลเสียที่จะเกิดขึ้นในอนาคตได้ 2. สามารถอดทนรอได้ 3. มีความเชื่อว่าทำดีได้ดี 4. สามารถอธิบายปรากฏการณ์ได้อย่างสมเหตุสมผล 5. สามารถงดเว้นจากสิ่งที่ไม่ดีต่อสุขภาพหรือสิ่งที่สังคมไม่ยอมรับได้ (Mischel, 1974) 6. มีการมองมิติกรอบเวลาอดีต ปัจจุบันและอนาคต และเน้นผลการกระทำในอนาคตระยะยาว และสามารถปรับพฤติกรรมในปัจจุบันให้สมดุล 7. มีการกระตุ้น ใช้เครื่องมือช่วยในการบรรลุเป้าหมายในอนาคต (De Volder & Lens, 1982; Joireman & et al., 2012; Strathmann & et al., 1994;	ลักษณะของบุคคลที่มีลักษณะการควบคุมตนเองนั้นจะประกอบไปด้วยมีความอดทนอดกลั้น รู้จักตนเอง สามารถจัดการ และฝึกฝนตนเองได้ สามารถใช้วิธีการที่หลากหลายในการไปสู่เป้าหมาย (Rosenbaum, 1980)	มีการวางแผน และคาดการณ์ผลที่จะเกิดอนาคต สามารถอธิบายผลของการกระทำที่เชื่อมโยงกับการกระทำได้ มีความอดทน สามารถควบคุมกำกับติดตามตนเอง จัดการฝึกฝน และตนเองได้ สามารถใช้วิธีการที่หลากหลายเพื่อไปสู่เป้าหมายได้

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
Chulalongkorn University

ลักษณะของบุคคลที่มีลักษณะมุ่งอนาคต	ลักษณะของบุคคลที่มีลักษณะควบคุมตน	ลักษณะของบุคคลที่มีลักษณะมุ่งอนาคตและควบคุมตน
Trommsdorff, 1983; Zimbardo & Boyd, 1999)		

จากตารางในข้างต้นสามารถสรุปได้ว่า ผู้ที่มีลักษณะมุ่งอนาคตและควบคุมตนเองนั้นประกอบไปด้วย 1) มีการวางแผน และคาดการณ์ผลที่จะเกิดอนาคต 2) สามารถอธิบายผลของการกระทำที่เชื่อมโยงกับการกระทำได้ 3) มีความอดทน สามารถควบคุม จัดการ ฝึกฝน และเตือนตนเองได้ 4) สามารถใช้วิธีการที่หลากหลายเพื่อไปสู่เป้าหมายได้ และจากการค้นคว้าลักษณะมุ่งอนาคต และควบคุมต้นดังกล่าวในข้างต้นสามารถวิเคราะห์ และสังเคราะห์ให้เป็นการพัฒนาลักษณะมุ่งอนาคต และควบคุมตนได้ดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 2 การสังเคราะห์การพัฒนาลักษณะมุ่งอนาคตและควบคุมตน

การพัฒนาลักษณะมุ่งอนาคต	การพัฒนาลักษณะควบคุมตน	การพัฒนาลักษณะมุ่งอนาคตและควบคุมตน
ลักษณะมุ่งอนาคตสามารถพัฒนาหรือเรียนรู้ได้จาก การรู้จัก และเห็นความสำคัญของผลที่จะเกิดในอนาคต การฝึกเขียน การฝึกมองภาพหรือคาดการณ์อนาคต และบรรยายเกี่ยวกับปัจจุบันและอนาคต และการฝึกฝนด้านสติปัญญาที่เกี่ยวกับภาพอนาคตที่ดี รวมไปถึงการพัฒนาการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรม รวมไปถึงการใช้การกระตุ้นพฤติกรรม (ดวงเดือน พันธุมนาวิน, 2524; ดวงเดือน	การพัฒนาการควบคุมตนเองสามารถทำได้โดยการตั้งเป้าหมาย การกำกับและเตือนตนเอง การควบคุมสิ่งเร้า การประเมินตนเอง การให้การเสริมแรงหรือลงโทษเมื่อมีพฤติกรรมหรือการกระทำที่ถูกต้องหรือผิดไปจากเป้าหมาย และการปรับเปลี่ยนวิธีการไปสู่เป้าหมายที่เหมาะสมขึ้น (สมโภชน์ เอี่ยมสุภาษิต, 2556; Baumeister and	การพัฒนาลักษณะมุ่งอนาคตควบคุมตน สามารถพัฒนาได้โดยการแสดงให้เห็นความสำคัญ และการมองภาพของอนาคต หรือผลที่ที่จะเกิดขึ้นในอนาคต ตั้งเป้าหมายที่จะไปถึงอนาคต การฝึกฝนการใช้สติปัญญาและการแสวงหาวิธีการที่เหมาะสมในการนำตนเองไปสู่เป้าหมาย การกำกับติดตามตนเอง ประเมินตนเอง การให้รางวัล

การพัฒนาลักษณะมุ่งอนาคต	การพัฒนาลักษณะควบคุมตน	การพัฒนาลักษณะมุ่งอนาคตและควบคุมตน
พันธุมนาวิน และคณะ, 2529; บุญรับ ศักดิ์มณี, 2532; Trommsdorff, 1983)	Heatherton, 1996; Glynn, 1970; Hester, 2003)	หรือลงโทษตนเองเพื่อที่จะไปสู่เป้าหมาย

จากตารางในข้างต้นสามารถสรุปได้ว่า การพัฒนาลักษณะมุ่งอนาคตควบคุมตน สามารถพัฒนาได้โดยการแสดงให้เห็นความสำคัญ และการมองภาพของอนาคต หรือผลที่จะเกิดขึ้นในอนาคต ตั้งเป้าหมายที่จะไปถึงอนาคต การฝึกฝนการใช้สติปัญญาและการแสวงหาวิธีการที่เหมาะสมในการนำตนเองไปสู่เป้าหมายการกำกับติดตามตนเอง ประเมินตนเอง การให้รางวัล หรือลงโทษตนเองเพื่อที่จะไปสู่เป้าหมาย

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
Chulalongkorn University

2.1.6 หลักการจัดการเรียนรู้เพื่อให้เกิดลักษณะมุ่งอนาคตควบคุมตน

จากการค้นคว้าลักษณะมุ่งอนาคต และควบคุมตนดังกล่าวในข้างต้นสามารถสังเคราะห์ให้เป็นการเรียนรู้เพื่อให้เกิดลักษณะมุ่งอนาคต และควบคุมตนได้ดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 3 การสังเคราะห์หลักการเรียนรู้เพื่อให้เกิดลักษณะมุ่งอนาคตควบคุมตน

ลักษณะ และการพัฒนาลักษณะมุ่งอนาคตควบคุมตน	**ลักษณะมุ่งอนาคตควบคุมตน**	**บุญรับ ศักดิ์มณี (2532)**	**ดวงเดือน พันธุมนาวิน และคณะ (2529)**	**ดวงเดือน พันธุมนาวิน (2524)**	Hester (2003)	Glynn (1970)	Baumeister & Heatherton (1996)	**สมโภชน์ เอี่ยมสุภาษิต (2556)**	Mischel (1974)	Rosenbaum (1980)	De Volder & Lens (1982)	Stratman et al (1994)	Zimbardo & Boyd (1999)	Trommsdorff, G. (1983)
การแสดงให้เห็นความสำคัญ และจินตนาการภาพอนาคต	ลักษณะมุ่งอนาคตควบคุมตน	√	√				√		√	√				
การตั้งเป้าหมาย				√	√		√		√					
การวางแผน		√	√	√			√		√					
การควบคุมตนเอง กำกับติดตามตนเอง				√	√	√	√	√	√					

ตารางแสดงคุณลักษณะพื้นฐานของกลุ่มและชุมชน	ลักษณะทางพฤติกรรมของกลุ่มชน											
	บูญวิน ศักดิ์มณี (2532)	ดวงใจ วัฒนา และ คณะ (2529)	ดวงเดือน วัฒนาวงศ์ (2524)	Hester (2003)	Glynn (1970)	Baumeister & Heatherton (1996)	ณัฐกานต์ โตยมคุ้ม (2556)	Mischel (1974)	Rosenbaum (1980)	De Volder & Lens (1982)	Stratman et al (1994)	Zimbardo & Boyd (1999)	Trommsdorff, G. (1983)
ชนเผ่า	✓		✓	✓	✓				✓				
บริษัทต่างชาติ			✓			✓	✓						
ผู้ติดเชื้อเอดส์								✓					
ชุมชนแออัด			✓				✓	✓					
ชุมชนหมู่บ้านจัดสรร										✓	✓	✓	
ชุมชนหมู่บ้านชนบท											✓		
ชุมชนหมู่บ้านชนบทห่างไกล											✓		
ชุมชนหมู่บ้านชนบทใกล้เมือง											✓		
ชุมชนเมือง												✓	
ชุมชนเมืองขนาดใหญ่													✓

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
Chulalongkorn University

ลักษณะการจัดการเรียนรู้ และกิจกรรมที่ส่งเสริมสมรรถนะ สมรรถนะที่ต้องการพัฒนา	ลักษณะการจัดการเรียนรู้ของครูพลศึกษาตามแนวคิดของ											
	ปฏิรูป ศักดิ์สมัย (2532)	การจัดการเรียนรู้ และ คณะ (2529)	การจัดการเรียนรู้ พัฒนาการ (2524)	Hester (2003)	Glynn (1970)	Baumeister & Heatherton (1996)	ศันสนีย์ เอี่ยมศุภชัย (2556)	Mischel (1974)	Rosenbaum (1980)	De Volder & Lens (1982)	Stratman et al (1994)	Zimbardo & Boyd (1999)	Trommsdorff, G. (1983)
การพัฒนาการใช้ความคิดของตนเอง หรือองค์ความรู้			✓	✓		✓	✓	✓					
การฝึกปฏิบัติตามขั้นตอน					✓	✓	✓	✓	✓				
เรียนรู้การแก้ปัญหา			✓	✓			✓						
การฝึกฝนการใช้สติปัญญา						✓							✓
การเรียนรู้ด้วยการสื่อสารกับสมาชิกในกลุ่มเพื่อนำไปสู่เป้าหมาย				✓					✓				
เรียนรู้จากสังคม			✓										

จากตารางในข้างต้นสามารถสรุปเป็นหลักการจัดการเรียนรู้เพื่อให้เกิดลักษณะมุ่งอนาคตควบคุมตนได้ดังต่อไปนี้

1. การช่วยเหลือผู้เรียนให้สามารถกำหนดกรอบเวลาปัจจุบัน และอนาคต เพื่อให้เห็นความสำคัญของผลในอนาคต และการวางกรอบเวลาไปสู่เป้าหมาย

2. การกระตุ้นการตั้งเป้าหมาย และวางแผนเพื่อไปสู่เป้าหมาย เพื่อให้เห็นความสำคัญของอนาคต และสามารถในการวางแผนและนำแผนงานไปดำเนินการให้บรรลุเป้าหมายในอนาคต

3. การเปิดโอการให้มีการค้นคว้า และสืบสอบ เพื่อให้เกิดทักษะการแสวงหาวิธีการที่เหมาะสมกับเป้าหมาย ที่หลากหลาย

4. การช่วยเหลือผู้เรียนในการการกำกับติดตามตนเอง เพื่อให้เกิดทักษะการกำกับติดตามตนเอง และการประเมินปัจจุบันกับเป้าหมาย โดยการสังเกต บันทึก และรายงานพฤติกรรมของตนเอง

5. การสนับสนุนผู้เรียนให้มีความยืดหยุ่น การปรับปรุงและพัฒนาเพื่อให้เกิดการดำเนินงานที่มีประสิทธิภาพสัมพันธ์กับเป้าหมาย

6. การกระตุ้นให้ผู้เรียนมีการเสริมแรง และปรับพฤติกรรม เพื่อให้เกิดทักษะการให้รางวัล หรือลงโทษด้วยตนเองเพื่อไปสู่เป้าหมายโดยพิจารณาจากผลการกำกับติดตามตนเอง

จากการค้นคว้าทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับลักษณะมุ่งอนาคต และควบคุมตนโดยการสังเคราะห์แนวคิด และทฤษฎีโดยเน้นแนวคิด ทฤษฎีของมิสเชส (Mishel, 1947) เนื่องจากเป็นทฤษฎีที่มีความชัดเจนในการพัฒนาลักษณะมุ่งอนาคตควบคุมตน และสามารถนำไปพัฒนาเป็นการจัดการเรียนรู้ได้อย่างเหมาะสมกับการพัฒนาผู้เรียนระดับมัธยมศึกษาตอปลาย และการพัฒนาจริยธรรม ซึ่งสามารถสรุปการสังเคราะห์ได้ว่า ลักษณะมุ่งอนาคตหมายถึง ความสามารถของบุคคลที่ควบคุมตนด้วยความอดทนไปสู่เป้าหมายระยะยาวในอนาคตที่ดีกว่า ปัจจุบัน และอนาคตระยะสั้น และการควบคุมตนเองหมายถึง การที่บุคคลเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม อารมณ์ และความต้องการของตนเองไปสู่พฤติกรรมเป้าหมายที่ต้องการ โดยบุคคลนั้นเป็นผู้ควบคุมปัจจัยต่าง ๆ ด้วยตนเองทั้งภายนอกและภายในเพื่อให้บรรลุการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมเป้าหมายที่ต้องการนั้น ส่วนลักษณะมุ่งอนาคตควบคุมตน หมายถึง ลักษณะที่ประกอบไปด้วย การมุ่งอนาคต และการควบคุมตน ซึ่งเป็นความสามารถที่จะวางแผน บังคับ หรือควบคุมตนเองประเมินตนเอง เพื่อให้เกิดพฤติกรรมด้วย

ความอดทน รอได้ หรือการกระทำที่พึงประสงค์เพื่อนำไปสู่เป้าหมาย หรือผลลัพธ์ที่ดีกว่าปัจจุบัน หรือการมีพฤติกรรมที่ดีขึ้นในอนาคต ซึ่งมีความสำคัญ คือ ลักษณะมุ่งอนาคตและควบคุมตนนั้นมีความสำคัญต่อบุคคลต่อการเปลี่ยนแปลงตนเองให้ดีขึ้น และยังเกี่ยวข้องกับจริยธรรมส่วนบุคคล และมีความสำคัญต่อการเป็นคนดี คนเก่ง

บุคคลที่มีลักษณะมุ่งอนาคตและควบคุมตนจะประกอบไปด้วย มีการวางแผน และคาดการณ์ผลที่จะเกิดอนาคต สามารถอธิบายผลของการกระทำที่เชื่อมโยงกับการกระทำได้ มีความอดทน สามารถควบคุม จัดการ ฝึกฝนและเตือนตนเองได้ สามารถใช้วิธีการที่หลากหลายเพื่อไปสู่เป้าหมาย ซึ่งสามารถพัฒนาได้โดยการแสดงให้เห็นความสำคัญ และการมองภาพของอนาคต หรือผลที่จะเกิดขึ้นในอนาคต ตั้งเป้าหมายที่จะไปถึงอนาคต การฝึกฝนการใช้สติปัญญาและการแสวงหาวิธีการที่เหมาะสมในการนำตนเองไปสู่เป้าหมายการกำกับติดตามตนเอง ประเมินตนเอง การให้รางวัล หรือลงโทษตนเองเพื่อที่จะไปสู่เป้าหมาย และมีงานวิจัยบ่งชี้ว่า ลักษณะมุ่งอนาคตควบคุมตนนั้นมีผลต่อพฤติกรรมจริยธรรมของบุคคล และพฤติกรรมต่อต้านสังคม โดยบุคคลที่มีลักษณะมุ่งอนาคตควบคุมตนที่เหมาะสมนั้นจะช่วยให้บุคคลมีพฤติกรรมจริยธรรมที่เหมาะสมขึ้นด้วย

2.2 แนวคิด และทฤษฎีเกี่ยวกับการเรียนรู้แบบฉากทัศน์เป็นฐาน (Scenario-Based Learning)

2.2.1 ความหมายของการเรียนรู้แบบฉากทัศน์เป็นฐาน

เออร์ริงตัน (Errington , 2010) กล่าวว่า การเรียนรู้แบบฉากทัศน์เป็นฐานเป็นการเรียนรู้ที่ดึงผู้เรียนเข้าไปสู่สถานการณ์ โดยผู้เรียนมีบทบาท ส่วนร่วม คิดอย่างลึกซึ้ง และมีการร่วมมือ การตัดสินใจ และสร้างทางเลือกที่จะแก้ไขปัญหาในแต่ละฉาก (Scene) การเรียนรู้รูปแบบนี้ช่วยให้ผู้เรียนสื่อสาร ร่วมมืออย่างมีประสิทธิภาพ การพัฒนามุมมองให้เติบโต และพัฒนาด้านจริยธรรม ในการอภิปรายแบ่งปันมุมมองต่าง ๆ

ธอมสัน และคณะ (Thomson & et al, 2010) กล่าวว่า การเรียนรู้แบบฉากทัศน์เป็นฐาน (Scenario-Based Learning) เป็นการบูรณาการชีวิตจริงเข้าสู่การเรียนรู้บนฐานของการใช้ปัญหาเป็นฐาน มีจุดมุ่งหมายเพื่อให้ผู้เรียนสร้างความรู้ ทักษะ และประสบการณ์ในรายวิชาผ่านสถานการณ์ บริบท Scenario ต่าง ๆ ที่ไม่เคยเผชิญมาก่อน และเป็นการเรียนรู้ที่นำผู้เรียนไปเผชิญกับสถานการณ์เสมือนจริงในที่ที่ไม่ได้มีคำตอบตายตัวไว้ล่วงหน้า อันเป็นฐานคิดจาก

การเรียนรู้แบบสถานการณ์ และการแก้ไขปัญหาแบบเชิงรุกและมีส่วนร่วม โดยผู้เรียนเรียนรู้ผ่านการแนะนำ และชี้แนะจากเพื่อนร่วมชั้น และผู้สอน

สจ๊วต และไซม่อน (Stewart & Simon, 2009) ได้ให้ความหมายว่า การเรียนรู้แบบฉากทัศน์เป็นฐาน เป็นการเรียนรู้ที่นำผู้เรียนเข้าไปสู่สถานการณ์หรือบริบทที่นำไปสู่ประเด็นการเรียนรู้ ท้าทาย มีความขัดแย้ง (Dilemmas) และกระตุ้นให้ผู้เรียนนำความรู้ ทักษะที่เกี่ยวข้องไปใช้ในสถานการณ์และบริบท ผู้เรียนจะได้สำรวจแนวคิด ทางเลือก และผลป้อนกลับในสถานการณ์การเรียนรู้นั้น ๆ

ไคลีย์ (Kindley, 2002) ได้ให้ความหมายไว้ว่า เป็นการเรียนที่เกิดขึ้นในบริบท สถานการณ์ และกรอบทางสังคม การเรียนรู้ต้องการให้ผู้สอนและผู้เรียนก้าวข้ามการเรียนรู้แบบดั้งเดิมออกไป การเรียนรู้แบบฉากทัศน์เป็นฐาน หรือ Scenario-Based Learning เดิมมาจากพื้นฐานการเรียนรู้แบบสถานการณ์เชิงปัญญา (Situated Cognition) ซึ่งเป็นการเรียนรู้ที่ไม่สามารถเข้าไปเรียนรู้ในบริบทจริง ๆ ได้

Kindley (2002) และ Stewart and Simon (2009) กล่าวว่า การเรียนรู้แบบฉากทัศน์เป็นฐาน (Scenario-Based Learning) นั้นประกอบไปด้วย

1. ฉาก สถานการณ์ หรือบริบท
2. ประเด็น ความท้าทาย และความขัดแย้ง
3. ความรู้และทักษะเดิม
4. ทางเลือก ทางเดิน และตัวเลือก
5. การให้ผลป้อนกลับ

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
Chulalongkorn University

เออร์ริงตัน (Errington, 2010) กล่าวว่า การเรียนรู้แบบฉากทัศน์ (scenario-based learning) ออกแบบเพื่อดึงการมีส่วนร่วมของผู้เรียนในการแก้ไขปัญหา การตัดสินใจ การคิดอย่างมีวิจารณญาณ เรียนรู้มุมมอง ความสร้างสรรค์ในบทบาทที่ได้รับ ความรับผิดชอบ ความขัดแย้ง (Dilemmas) และท้าทาย

จากการให้ความหมายในข้างต้น สามารถสรุปได้ว่าการเรียนรู้แบบฉากทัศน์เป็นฐาน (Scenario-Based Learning) นั้นเป็นการเรียนรู้ที่นำผู้เรียนเข้าไปในฉาก สถานการณ์ หรือบริบทเสมือนจริงที่เปิดให้ผู้เรียนเรียนรู้โดยการถูกท้าทาย การเกิดความขัดแย้ง แล้วนำความรู้ ทักษะเดิมที่มีอยู่มาปรับใช้กับสิ่งเหล่านั้นในการสร้างทางเลือกเพื่อการเรียนรู้ผลของทางเลือกต่าง ๆ ประกอบด้วย ฉาก สถานการณ์ หรือบริบท ประเด็นการเรียนรู้ สิ่งท้าทาย ความขัดแย้ง ตัวเลือก

ทางเลือก เพื่อให้ผู้เรียนได้ใช้การคิด ความรู้ ทักษะ มุมมอง ประกอบการตัดสินใจกับทางเลือกในสถานการณ์ ความขัดแย้งต่าง ๆ การสื่อสารและอภิปรายระหว่าง และหลังจากการเรียนรู้

นอกจากนี้ยังแนวคิดการเรียนรู้แบบสถานการณ์เสมือนจริงเป็นฐาน (Simulation-based Learning) นั้นเน้นนำความรู้ ประสบการณ์ โดยเฉพาะทางวิชาชีพที่กำหนดไว้แล้วอย่างชัดเจนไปประยุกต์ใช้กับสถานการณ์เสมือนจริงในอนาคตที่มีโอกาสเกิดขึ้นค่อนข้างแน่นอนที่กำหนดไว้ให้ผู้เรียนสามารถฝึกฝนความรู้ ประสบการณ์กับสถานการณ์ที่จะเกิดขึ้นในอนาคตว่าสามารถทำได้ถูกต้องหรือไม่อย่างไรในสถาการณ์นั้น ๆ ส่วนแนวคิดการเรียนรู้แบบฉากทัศน์เป็นฐาน (Scenario-based Learning) เป็นการนำความรู้ ความสามารถไปประยุกต์ใช้ในสถานการณ์ที่อาจจะเกิดขึ้นได้ในอนาคตที่ยังไม่มีคำตอบถูกหรือผิดตายตัว และไม่มีแบบแผนในการปฏิบัติในสถานการณ์นั้น ๆ และเรียนรู้จากผลการตัดสินใจจากสถานการณ์นั้น ๆ โดยตรงแล้วนำมาวิเคราะห์ว่าการตัดสินใจแต่ละแบบนั้นมีผลดี หรือเสียอย่างไร เพราะเหตุใด (กมลชนก สกนธวัฒน์, 2562)

2.2.2 การนำการเรียนรู้แบบฉากทัศน์เป็นฐานไปใช้

สจ๊วต และไซม่อน (Stewart & Simon, 2009) กล่าวว่า การเรียนรู้แบบฉากทัศน์เป็นฐาน (Scenario-Based Learning) มีลักษณะคล้ายกับการเรียนรู้ที่เน้นประสบการณ์ (Experiential Model of learning) แต่มีการเพิ่มเติมสถานการณ์ หรือบริบทที่ต้องเผชิญเข้าไป และทำให้ผู้เรียนต้องเข้าไปเผชิญกับสถานการณ์และเรียนรู้ผ่านประสบการณ์ในสถานการณ์เหล่านั้น

คอบบ์ (Cobb & et al, 1997) ได้ใช้การเรียนรู้แบบฉากทัศน์เป็นฐาน (Scenario-Based Learning) กับวิชาสถิติโดยการใช้ฉากเป็นเปิดเรื่องในการเรียนรู้แบบมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับผู้เรียน สิ่งสำคัญคือการใช้สถานการณ์เสมือนจริง (Realistic Situation) เพื่อให้ผู้เรียนเรียนรู้ และพัฒนาในฉากต่าง ๆ ต่อไปโดยไม่จำเป็นต้องใช้สถานการณ์จริง

แบนนิงค์ (Bannink, 2002) ใช้การเรียนรู้แบบฉากทัศน์เป็นฐาน (Scenario-Based Learning) โดยใช้การเล่าเรื่องเส้นทางเดินเรื่อง บทสนทนา ภาษา การเล่นบทบาทสมมติ โดยให้บทบาทครูเป็นเหมือนผู้กำกับ นักเรียนเป็นผู้เล่น หรือผู้แสดง ในหลาย ๆ ฉาก เพื่อให้เกิดการเรียนรู้ในแต่ละฉากแตกต่างกันออกไป

จี (Gee, 2004) ได้ใช้การเรียนรู้แบบฉากทัศน์เป็นฐาน (Scenario-Based Learning) กับการเรียนรู้ภาษาผ่านเกม โดยฉาก และสถานการณ์ง่าย ๆ เป็นตัวเริ่มเกม และให้ผู้เรียนเรียนรู้ผ่านการเล่นเกมในฉากต่าง ๆ โดยใช้ทักษะต่าง ๆ ที่จำเป็น

ซีลีย์ และคาร์เตอร์ (Sealey & Carter, 2004) กล่าวว่า บริบททางสังคมมีส่วนทำให้เกิดการเรียนรู้ และมีปฏิสัมพันธ์กับพฤติกรรมของคน ดังนั้น การเรียนรู้แบบฉากทัศน์เป็นฐาน (Scenario-Based Learning) สามารถใช้ในการสร้างบริบทให้เกิดขึ้นเพื่อการเรียนรู้อย่างมีปฏิสัมพันธ์ในบริบทนั้น ๆ ได้

ไคลีย์ (Kindley, 2002) กล่าวว่า การเปรียบเทียบการเรียนปกติกับการเรียนรู้แบบฉากทัศน์เป็นฐาน (Scenario-Based Learning) สามารถแสดงได้ดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 4 การเปรียบเทียบการเรียนรู้แบบปกติกับการเรียนรู้แบบฉากทัศน์เป็นฐาน

ลักษณะการเรียนรู้	**การเรียนแบบปกติ**	**การเรียนรู้แบบฉากทัศน์เป็นฐาน**
ขอบเขต	นิรนัย (Deductive) : ผู้เชี่ยวชาญกำหนดการเรียนรู้เป็นวิชา และองค์ประกอบทั้งหมด และกำหนดว่าอะไรผิด อะไรถูก	ผู้มีส่วนร่วมในการเรียนรู้ทั้งหมดมีการแลกเปลี่ยนประสบการณ์เกี่ยวกับสถานการณ์ หรือเหตุการณ์ กำหนดผลการเรียนรู้ ตัวชี้วัด ความสำเร็จ หรือพฤติกรรมที่ต้องปรับปรุง
จุดเน้น	พัฒนาให้ผู้เรียนเกิดความเชี่ยวชาญ	พัฒนาให้ผู้เรียนเกิดความเชี่ยวชาญ
วัตถุประสงค์การเรียน	กำหนดโดยใช้วัตถุประสงค์เป็นพื้นฐาน ความรู้และทักษะถูกกำหนดตายตัว เนื้อหาเป็นลำดับตามรายวิชา	มีพลวัตร และความไหลลื่นตามฉากสถานการณ์ บริบทของประสบการณ์
ธรรมชาติการเรียนรู้	เป็นลำดับ มีความต่อเนื่อง (Linear) เนื้อหาแตกเป็นลำดับ ผู้สอนควบคุม	เป็นระบบ ไม่ต่อเนื่องแบบระดับ (Non-Linear) กับผลป้อนกลับที่หลากหลาย การประเมิน การตัดสินใจ บริบทเสมือนจริง ผู้เรียนมีส่วนควบคุม มีหลากหลายทางเดิน การแก้ไขปัญหา การให้ผลป้อนกลับเกี่ยวกับการเรียนรู้
รูปแบบการเรียนรู้	หลากหลาย แต่การลงมือทำน้อย (Less Kinesthetic)	เน้นการลงมือปฏิบัติ (Kinesthetic)

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
Chulalongkorn University

ลักษณะการเรียนรู้	การเรียนแบบปกติ	การเรียนรู้แบบฉากทัศน์เป็นฐาน
กระบวนการออกแบบ	เป็นระบบที่มีตัวแบบ (Prototyping)	เป็นกระบวนการเชิงปฏิบัติการ (Action Research)

จากการค้นคว้าในข้างต้นนั้น พบว่า การเรียนรู้แบบฉากทัศน์เป็นฐาน (Scenario-Based Learning) นั้นสามารถนำไปปรับใช้กับการเรียนรู้ได้หลากหลายวิชา และการเรียนรู้รูปแบบอื่น ๆ โดยการใช้มโนทัศน์หลัก คือ ฉาก สถานการณ์ หรือบริบท ประเด็นการเรียนรู้ สิ่งท้าทาย ความขัดแย้ง ตัวเลือก ทางเลือก เพื่อให้ผู้เรียนได้ใช้การคิด ความรู้ ทักษะ มุมมอง ประกอบการตัดสินใจกับทางเลือกในสถานการณ์ และความขัดแย้งต่าง ๆ เข้าไปประยุกต์เพื่อให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ผ่านประสบการณ์ในบริบทเชิงสถานการณ์

2.2.3 ลักษณะสำคัญของการเรียนรู้แบบการเรียนรู้โดยใช้ฉากทัศน์เป็นฐาน

นูนาน (Nunan, 2004) ได้กล่าวว่าการเรียนรู้แบบฉากทัศน์เป็นฐานนั้นมีลักษณะสำคัญในชั้นเรียนดังต่อไปนี้

1. ภาระงาน (Task) เป็นส่วนหนึ่งของการเรียน
2. ฉาก บริบท สามารถใช้เป็นเหตุการณ์สมมติในอนาคตได้ สามารถดำเนินไปได้ทั้งทางบวกและทางลบ ขึ้นอยู่กับการเลือก และการตัดสินใจของผู้เรียน
3. ผลของภาระงาน (Task Outcome) ที่จะต้องพัฒนาให้เกิดความเชี่ยวชาญต้องชัดเจน (Clearly)
4. ผลของฉาก (Scenario Outcome) เป็นไปตามผู้เรียนตัดสินใจและผลป้อนกลับ
5. ฉาก บริบทสามารถพัฒนานวัตกรรมการเรียนรู้ขึ้นได้ซึ่งขึ้นอยู่กับประสบการณ์ของผู้เรียน
6. การสื่อสารควรเกิดขึ้นตลอดการปฏิบัติภาระงาน (Task)

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
Chulalongkorn University

2.2.4 หลักการเรียนรู้ของแนวคิดการเรียนรู้แบบฉากทัศน์เป็นฐาน

จากการค้นคว้าในข้างต้นผู้วิจัยจึงนำมาสังเคราะห์เป็นหลักการเรียนรู้ของแนวคิดการเรียนรู้แบบฉากทัศน์เป็นฐานดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 5 การสังเคราะห์หลักการเรียนรู้ของแนวคิดการเรียนรู้แบบฉากทัศน์เป็นฐาน

แนวคิดการเรียนรู้ แบบฉากทัศน์เป็นฐาน	**Errington (2010)**	**Thomson et al. (2010)**	**Kindley (2002)**	**Cobb et al.**	**Bannink (2002)**	**Gee (2004)**	**Sealey and**	**Stewart &**	**Nunan (2004)**
เรียนรู้จากการเผชิญสถานการณ์ฉาก	√	√	√	√	√	√	√	√	√
มีการตัดสินใจ การสร้างทางเลือก	√	√	√					√	
การเรียนรู้เชื่อมโยงกับชีวิตจริง	√	√	√				√		√
ประยุกต์ใช้ความรู้กับสถานการณ์	√	√	√	√	√			√	√
เรียนรู้ผ่านความขัดแย้ง (Dilemma)		√	√					√	√
การแก้ไขปัญหาที่เผชิญ	√	√	√					√	√
อภิปรายแลกเปลี่ยนความรู้	√	√	√	√	√		√	√	√
เรียนรู้จากคำตอบที่หลากหลาย ไม่มีคำตอบถูกผิดตายตัว	√	√	√	√	√	√	√	√	
เรียนรู้จากผลที่เกิดขึ้นทั้งความสำเร็จ และความล้มเหลว	√	√	√	√	√				

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
Chulalongkorn University

จากตารางดังกล่าวในข้างต้น สามารถสังเคราะห์เป็นหลักการการเรียนรู้ของแนวคิดการเรียนรู้แบบฉากทัศน์เป็นฐานได้ดังต่อไปนี้

1. การจัดการเรียนรู้ผ่านสถานการณ์ หรือฉากเพื่อเชื่อมโยงผู้เรียนเข้าสู่สถานการณ์ บริบทที่เชื่อมโยงกับโลกความเป็นจริง

2. การช่วยเหลือให้ผู้เรียนตัดสินใจเลือกทางเลือกโดยผู้เรียนเองจากการเผชิญความขัดแย้ง เพื่อเรียนรู้ผลที่จะเกิดจากการตัดสินใจรูปแบบต่าง ๆ

3. การกระตุ้นให้ผู้เรียนการประยุกต์ใช้ความรู้ ทักษะ คุณลักษณะผ่านการทำภารกิจในฉาก เพื่อเรียนรู้ที่จะนำความรู้ ทักษะไปใช้ และเรียนรู้ผลจากการใช้ความรู้ ทักษะ คุณลักษณะนั้น ๆ ต่อสถานการณ์ ฉาก และบริบทที่กำลังเผชิญ

4. การจัดให้มีการอภิปรายแลกเปลี่ยนเรียนรู้จากการปฏิบัติงาน หรือทำภารกิจ หรือการแก้ไขปัญหาในฉาก เพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้จากมุมมอง การตัดสินใจ ผลของการเลือก การกระทำที่เหมือนหรือแตกต่างกัน

5. การจัดให้มีการเรียนรู้จากคำตอบที่หลากหลายโดยไม่มีถูกหรือผิดตายตัว เพื่อเรียนรู้การกระทำ และผลการกระทำในรูปแบบต่าง ๆ เรียนรู้จากความสำเร็จ และความผิดพลาด

2.2.5 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับแนวคิดการเรียนรู้แบบฉากทัศน์เป็นฐาน

ธอมสัน และคณะ (Thomson & et al, 2010) ตีพิมพ์งานวิจัยเรื่อง การแนะนำการเรียนรู้แบบฉากทัศน์เป็นฐาน: ประสบการณ์จากการจัดการเรียนการสอนในวิชาไฟฟ้าและวิศวกรรมไฟฟ้าสำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรี (Introducing scenario-based learning: experience from an undergraduate electronic and electrical engineering course) กล่าวว่างานตีพิมพ์ชิ้นนี้ได้แนะนำการใช้ การเรียนรู้แบบฉากทัศน์เป็นฐาน (scenario-based learning) ในการออกแบบหลักสูตรเพื่อพัฒนาประสบการณ์การเรียนรู้ของผู้เรียน และได้รับผลป้อนกลับเชิงบวกจากนักเรียนวิศวกรรมศาสตร์ จากประสบการณ์และการเรียนรู้ที่ได้รับนอกจากการเรียนรู้ด้านวิศวกรรมและผู้เรียนยังได้เรียนรู้เกี่ยวกับประเด็น และมุมมองทางสังคมจากสถานการณ์ต่าง ๆ ที่กำหนด

ทูป (Tupe, 2015) ตีพิมพ์เรื่อง โปรแกรมการเรียนรู้แบบฉากทัศน์เป็นฐานสื่อผสมสำหรับการเสริมสร้างความสามารถทางภาษาอังกฤษในนักเรียนระดับประถมศึกษา (Multimedia Scenario Based Learning Program for Enhancing the English Language Efficiency among Primary School Students) กล่าวว่าการใช้ โปรแกรม Multimedia Scenario-Based Learning Program สร้างความเปลี่ยนแปลงไม่มากต่อการสอนในอินเดีย และผลของการใช้ยังคงคลุมเครือเนื่องจากการเก็บข้อมูล และการทำวิจัยยังไม่เป็นวิทยาศาสตร์เพียงพอ

คิง (King, 2006) ได้ทำงานวิจัยเรื่อง บทบาทและตัวตนในการเรียนรู้แบบฉากทัศน์เป็นฐานออนไลน์ (Roles and Identity in Scenario-Based Learning Online) โดยได้รายงานว่าการใช้ การเรียนรู้แบบฉากทัศน์เป็นฐาน (scenario-based learning) ในการเรียนรู้แบบออนไลน์ในมหาวิทยาลัยซึ่งพยายามปรับการเรียนรู้และพัฒนาการเรียนการสอน พบว่าการใช้วิธีการเรียนรู้นี้ช่วยให้เกิดการเรียนรู้สำหรับอนาคตและประเด็นการทำวิจัยต่อไป การรายงานผลจากผู้เรียนได้รับการเรียนรู้ได้ดีขึ้นเกี่ยวกับทฤษฎีประเด็นทางสังคมโดยบุคลากรสายการสอนเป็นผู้ค้น

พบว่า วิธีนี้เป็นวิธีที่บุคลากรสายสนับสนุนคิดว่าเป็นประโยชน์ในด้านการทำวิจัยในด้านการเรียนการสอน ผู้บริหารเห็นว่าเกิดประโยชน์ในด้านการบริหารวิชาการ

รพีพรรณ บุบผา และไพลิน ถึงถิ่น (2559) ทำวิจัยเรื่อง ความพึงพอใจต่อการเรียนโดยใช้โจทย์ปัญหาที่ส่งเสริมความสามารถในการแก้ไขปัญหาทางการพยาบาลของการพยาบาลมารดา และทารกระยะคลอดปกติของนักศึกษาพยาบาลศาสตร์บัณฑิต ชั้นปีที่ 3 วิทยาลัยพยาบาลพระจอมเกล้า จังหวัดเพชรบุรี เป็นการวิจัยเพื่อศึกษาความพึงพอใจต่อการเรียนโดยใช้โจทย์ปัญหา (Scenario) ที่ส่งเสริมความสามารถในการแก้ไขปัญหาของพยาบาลมารดา และทารกระยะคลอดปกติ ผลการศึกษาพบว่าการเรียนรู้โดยใช้โจทย์ปัญหาช่วยให้ผู้เรียนเกิดความพึงพอใจในการเรียนที่ส่งเสริมความสามารถในการแก้ไขปัญหาทางการพยาบาลของการพยาบาลมารดา และทารกระยะคลอดปกติของนักศึกษาพยาบาลศาสตร์บัณฑิต

กมลชนก สกนธวัฒน์ (2562) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้ทางเศรษฐศาสตร์โดยใช้แนวคิดการเรียนรู้แบบฉากทัศน์เป็นฐาน เพื่อส่งเสริมความฉลาดรู้การเงินของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น โดยผลการวิจัยพบว่า

1. ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ทางเศรษฐศาสตร์โดยใช้แนวคิดการเรียนรู้แบบฉากทัศน์เป็นฐานเพื่อส่งเสริมความฉลาดรู้การเงินของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น มีหลักการสำคัญ ได้แก่ (1) การมุ่งเน้นให้นักเรียนได้เรียนรู้ผ่านการนาทฤษฎีไปสู่การปฏิบัติ (2) การกาหนดฉากทัศน์ที่สัมพันธ์กับสถานการณ์ที่เกิดขึ้นจริงหรือใกล้เคียงชีวิตจริงที่จูงใจให้นักเรียนได้ใช้ความรู้ ทักษะและกระบวนการคิดที่หลากหลาย (3) การมุ่งเน้นให้นักเรียนใช้กระบวนการคิดเพื่อแก้ปัญหาและการตัดสินใจโดยไม่ถูกตัดสินว่าถูกหรือผิด และ (4) การให้นักเรียนได้เรียนรู้จากความผิดพลาดในการตัดสินใจ ชุดกิจกรรมการเรียนรู้นี้มีเนื้อหาครอบคลุมความรู้ทางการเงินและความรู้พื้นฐานทางเศรษฐศาสตร์ ประกอบด้วยกิจกรรมจำนวน 11 กิจกรรม เรียงลำดับกิจกรรมตามหลักการวางแผนและจัดการการเงิน แต่ละกิจกรรมมีขั้นตอนการจัดการเรียนรู้ 4 ขั้นตอน ได้แก่ (1) ขั้นรับประสบการณ์ (2) ขั้นแสดงบทบาทสมมติ (3) ขั้นเผชิญภาวะวิกฤต และ (4) ขั้นสะท้อนผล มีการวัดและประเมินผลของกิจกรรม โดยใช้แบบวัดความฉลาดรู้การเงิน สมุดบันทึกการเรียนรู้และการสะสมคะแนนโบนัสทางการเงิน เมื่อประเมินความพึงพอใจของนักเรียนต่อการเรียนการสอนผ่านชุดกิจกรรมการเรียนรู้พบว่านักเรียนมีความพึงพอใจในระดับดีมาก

2. ผลของการใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ทางเศรษฐศาสตร์โดยใช้แนวคิดการเรียนรู้แบบฉากทัศน์เป็นฐานที่มีต่อความฉลาดรู้การเงินของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น พบว่านักเรียนมีค่าเฉลี่ยของคะแนนความฉลาดรู้การเงินหลังการใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้สูงกว่าก่อน

การใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และเมื่อพิจารณาแยกตามองค์ประกอบของความฉลาดรู้การเงินพบว่ามีการเปลี่ยนแปลงของค่าเฉลี่ยสูงสุดในด้านความรู้และทักษะทางการเงิน ด้านพฤติกรรมทางการเงิน และด้านเจตคติทางการเงินตามลำดับ

จากการค้นคว้างานวิจัยในข้างต้นนั้นสามารถสรุปได้ว่า การเรียนรู้แบบฉากทัศน์เป็นฐาน นั้นมีประสิทธิภาพในการจัดการเรียนรู้ในวิชาต่าง ๆ ส่งผลให้ผู้เรียน และผู้สอนเกิดความพึงพอใจรวมไปถึงการเปิดประเด็นในการทำวิจัยใหม่ ๆ เกี่ยวกับการเรียนการสอน และผู้เรียนเกิดมุมมองทางสังคมเพิ่มเติมนอกเหนือไปจากเนื้อหาที่กำหนด

จากการค้นคว้าเกี่ยวกับ การเรียนรู้แบบฉากทัศน์เป็นฐาน (scenario-based learning) ในข้างต้นนั้นสามารถสรุปได้ว่า การเรียนรู้แบบฉากทัศน์เป็นฐาน (Scenario-Based Learning) นั้นเป็นการเรียนรู้ที่นำผู้เรียนเข้าไปในฉาก สถานการณ์ หรือบริบทเสมือนจริงที่เปิดให้ผู้เรียนเรียนรู้โดยการถูกท้าทาย การเกิดความขัดแย้ง แล้วนำความรู้ ทักษะเดิมที่มีอยู่มาปรับใช้กับสิ่งเหล่านั้นในการสร้างทางเลือกเพื่อการเรียนรู้ผลของทางเลือกต่าง ๆ ซึ่งมโนทัศน์ของการจัดการเรียนการสอนประกอบไปด้วย ฉาก สถานการณ์ หรือบริบท ประเด็นการเรียนรู้ สิ่งท้าทาย ความขัดแย้ง ตัวเลือก ทางเลือก เพื่อให้ผู้เรียนได้ใช้การคิด ความรู้ ทักษะ มุมมอง ประกอบการตัดสินใจกับทางเลือกในสถานการณ์ และความขัดแย้งต่าง ๆ การสื่อสารและอภิปรายระหว่าง และหลังจากการเรียนรู้ เข้าไปประยุกต์เพื่อให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ผ่านประสบการณ์ในบริบทเชิงสถานการณ์ และสามารถนำไปปรับใช้ได้กับเนื้อหา และการเรียนรู้อื่น ๆ ได้ พบข้อดีคือสามารถก่อให้เกิดการเรียนรู้รูปแบบใหม่ ที่มีประสิทธิภาพที่ผู้เรียน และผู้สอนเกิดความพึงพอใจ และผู้เรียนเกิดมุมมองทางสังคมเพิ่มเติมนอกเหนือไปจากเนื้อหาที่กำหนด

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
Chulalongkorn University

ตอนที่ 3 โปรแกรม

3.1 ความหมายของโปรแกรม

บอยล์ (Boyle, 1981) ให้ความหมายของโปรแกรมว่า หมายถึง การร่วมมือระหว่างผู้เรียนและผู้สอนตั้งแต่วิเคราะห์ความต้องการ วางแผนการเรียนการสอน ปฏิบัติการการเรียนการสอน ประชาสัมพันธ์ ประเมินผล และการรายงานผลการปฏิบัติ

ไทเลอร์ (Tyler, 1986) ให้ความหมายของโปรแกรมว่า โปรแกรม หมายถึง การจัดเตรียมแผนการเพื่อการนำไปสู่การปฏิบัติ หรือชุดแผนงานที่รวมกิจกรรมทุกด้านเพื่อไปปฏิบัติในหน่วยงาน หรือองค์การใด ๆ

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตสถาน (ราชบัณฑิตยสถาน, 2545) ได้ให้ความหมายของโปรแกรมไว้ว่า กำหนดการ รายการแสดง

ดวงเดือน อ่อนน่วม (2529) ให้ความหมายของโปรแกรมว่า โปรแกรม หมายถึง แนวทางการจัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาผู้เรียนไปสู่เป้าหมายที่ตั้งไว้ ประกอบไปด้วย จุดมุ่งหมาย ลักษณะของโปรแกรม ผู้เข้าร่วมและการคัดเลือก วิธีการจัดกิจกรรม และการประเมินผล

นิศา ชูโต (2536) ให้ความหมายของโปรแกรมว่า โปรแกรม หมายถึง ความคิด หรือแนวทางกิจกรรมที่เป็นระบบ มีการวางแนวคิด ระยะเวลาการดำเนินการเพื่อบรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้

นิรันดร์ จงวุฒิเวศย์ (2539) ให้ความหมายของโปรแกรมว่า โปรแกรม หมายถึง กระบวนการและแนวคิดการพัฒนา การปฏิบัติงานอย่างเป็นระเบียบ มีขั้นตอน เพื่อให้เกิดงานที่มีประสิทธิภาพ การบรรลุผลตามเป้าหมายที่วางไว้ ในทิศทางที่ถูกต้อง มีประสิทธิภาพ ประสิทธิผล ในระยะเวลาที่กำหนดไว้

ชาลินี เอี่ยมศรี (2549) ให้ความหมายของโปรแกรมว่า โปรแกรม หมายถึง การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่เป็นเรื่องใดเรื่องหนึ่งโดยเฉพาะอย่างเป็นระบบ ประกอบไปด้วย การวิเคราะห์ความต้องการ การวางแผน กิจกรรมการเรียนรู้ และการประเมินผลการเรียนรู้

จากการค้นคว้าในข้างต้นสามารถสรุปได้ว่า โปรแกรม หมายถึง แนวทาง หรือกระบวนการการจัดกิจกรรมอย่างเป็นระบบเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ ตามระยะเวลา และแผนงานที่วางไว้ ที่เกี่ยวข้องกับเรื่องใดเรื่องหนึ่งโดยเฉพาะ โดยการมีการวางแผน กำหนดวัตถุประสงค์ การรวบรวมทรัพยากร การนำไปปฏิบัติ และการประเมินผล

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
Chulalongkorn University

3.2 องค์ประกอบของโปรแกรม

บอยล์ (Boyle, 1981) กำหนดองค์ประกอบโปรแกรมในการจัดโอกาสการเรียนรู้ไว้ 9 ประการ ดังนี้

1. เป้าหมายของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ต้องมีการกำหนดระดับที่จะให้ความรู้ ทักษะ คุณลักษณะใน 3 ด้านคือ ด้านพุทธิปัญญา (Cognitive) ด้านจิตพิสัย (Affective) และด้านการปฏิบัติ (Psychomotor)

2. วิธีการเทคนิคและอุปกรณ์ที่ต้องมีการวางแผนก่อนจัดการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพโดยมีข้อควรคำนึง 3 ประการคือ

2.1 วิธีการ (Method) คือวิธีดำเนินการอย่างเป็นระบบเพื่อเข้าถึงกลุ่มเป้าหมาย

2.2 เทคนิค (Technique) คือรูปแบบที่นำเสนอสิ่งเรียนรู้

2.3 เครื่องมือ (Device) คือสื่ออุปกรณ์ที่ใช้กระตุ้นให้เกิดการเรียนรู้

3. ทรัพยากรครูผู้สอนและสื่อการสอนผู้สอนจะต้อง 1) เข้าใจความต้องการของผู้เรียน 2) รู้เนื้อหาวิชา 3) มีประสบการณ์ 4) มีความสามารถในการกระตุ้นให้เกิดความสนใจตลอดการเรียนการสอน สื่อการสอน แต่ผู้สอนควรตระหนักเสมอว่าอุปกรณ์การสอนเป็นเพียงสื่อ มิใช่สิ่งแทนการสอนดังนั้นในการเลือกและใช้สื่อการสอนผู้จัดโปรแกรมควรพิจารณาสิ่งต่าง ๆ เพิ่มเติมดังต่อไปนี้

3.1 รูปแบบการเรียนการสอนที่เหมาะสมกับวัตถุประสงค์การเรียนรู้และกลุ่มผู้เรียน

3.2 รูปแบบประสบการณ์เรียนรู้ที่เหมาะกับรูปแบบการเรียนการสอนที่เลือก

3.3 เทคนิคการสอนที่จะใช้ในการถ่ายทอดรูปแบบประสบการณ์เรียนรู้ที่เลือก

4. สถานที่และเครื่องมืออำนวยความสะดวกในการเรียนรู้ ได้แก่ สถานที่ที่สะดวกแก่การเดินทางพอสมควรมีห้องขนาดต่าง ๆ เพื่อรองรับการจัดห้องตามวัตถุประสงค์การเรียนรู้ในลักษณะที่ยืดหยุ่น โดยผู้ดำเนินโปรแกรมจะต้องมีการประสานงานกับทุกฝ่ายเพื่อให้แน่ใจว่าจะไม่มีปัญหาที่เป็นอุปสรรคบั่นทอนความสำเร็จของโปรแกรม

5. งบประมาณในการจัดโปรแกรมการเรียนรู้ที่มักจะเป็นส่วนหนึ่งของงบประมาณของการศึกษาทั้งหมดผู้จัดโปรแกรมการเรียนรู้ที่เพียงพอ

6. ความรับผิดชอบของครูผู้สอน ครูผู้สอนต้องรับผิดชอบทั้ง 2 บทบาทควบคู่กันคือ หน้าที่ในการอำนวยการเรียนรู้ และการจัดการกลุ่มผู้เรียน

7. ความรับผิดชอบของผู้เรียน ผู้สอนสามารถประเมินระดับความรับผิดชอบของผู้เรียนได้ด้วยการสำรวจความคาดหวังของผู้เรียนแล้วนำมาเปรียบเทียบกับความคาดหวังของผู้สอนต่อผู้เรียนเพื่อดูว่าผู้เรียนมีความรับผิดชอบต่องานหรือปฏิบัติหน้าที่ตามวัตถุประสงค์หรือไม่

8. การสร้างความเชื่อมโยงของประสบการณ์การเรียนรู้แก่ผู้เรียน ผู้จัดโปรแกรมต้องวางแผนการสร้างประสบการณ์เรียนรู้ด้วยองค์ประกอบ 3 ประการคือ

8.1 ความต่อเนื่องผู้สอนจะต้องให้ผู้เรียนมีโอกาสเรียกใช้เนื้อหาความรู้และทักษะที่เรียนในบทเรียนก่อน โดยการทบทวนหรือลงมือปฏิบัติเพื่อสร้างประสบการณ์ใหม่ให้ผู้เรียน

8.2 การเรียงลำดับประสบการณ์มีความสัมพันธ์กับความต่อเนื่อง การเรียงลำดับเน้นความสำคัญของประสบการณ์เรียนรู้ซึ่งสร้างเสริมเติมแต่งจากประสบการณ์ก่อนให้มีความกว้างขวางและลึกซึ้งขึ้น

8.3 การเชื่อมโยงประสบการณ์เรียนรู้เข้าด้วยกัน ผู้สอนควรช่วยขยายความให้ผู้เรียนเห็นภาพหรือพฤติกรรมที่ชัดเจนจากประสบการณ์เรียนรู้จากทุกบทเรียน

9. การประเมินกิจกรรมการเรียนรู้ควรทำการประเมิน 3 ระยะคือ ระยะที่ 1 ประเมินช่วงการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อพิจารณาว่าการจัดโปรแกรมจะประสบผลสำเร็จหรือไม่ หากจัดตามวัตถุประสงค์และวิธีการที่ออกแบบไว้ ระยะที่ 2 ประเมินโปรแกรมระหว่างดำเนินการโดยวิเคราะห์ผลป้อนกลับเพื่อใช้ปรับแผนโปรแกรมในส่วนที่เหลือ และระยะที่ 3 เมื่อโปรแกรมเสร็จสมบูรณ์ผลการประเมินนี้ใช้เป็นตัววัดประสิทธิภาพของโปรแกรมตามที่ออกแบบไว้

ชาลินี เอี่ยมศรี (2549) กล่าวว่า โปรแกรม หมายถึง เป็นการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่เป็นเรื่องใดเรื่องหนึ่งโดยเฉพาะอย่างเป็นระบบ ประกอบไปด้วย การวิเคราะห์ความต้องการ การวางแผน กิจกรรมการเรียนรู้ และการประเมินผลการเรียนรู้

จำลอง ไชยยา (2545) ได้พัฒนาโปรแกรมส่งเสริมความรู้ เจตคติและการปฏิบัติในการอนุรักษ์ป่าต้นน้ำโดยใช้วิธีสตอรี่ไลน์สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 และได้สรุปว่าโปรแกรมต้องประกอบด้วยสาระสำคัญ ดังนี้ 1) หลักการของโปรแกรม 2) วัตถุประสงค์ของโปรแกรม 3) ลักษณะของโปรแกรม 4) คุณสมบัติของผู้ใช้และกลุ่มเป้าหมาย 5) เอกสารที่ใช้ในโปรแกรม 6) ขั้นตอนการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน และ 7) การประเมินผลการเรียนการสอน

สารีพันธุ์ ศุภวรรณ (2545) พัฒนาโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนตามแนวคิดการเรียนรู้แบบร่วมกัน เพื่อพัฒนาทักษะการแก้ปัญหาของเด็กเร่ร่อน โดยมีองค์ประกอบของโปรแกรมการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียน ดังนี้ 1) วัตถุประสงค์ของโปรแกรม 2) กลุ่มเป้าหมาย 3) คุณสมบัติของผู้สอน 4) รูปแบบการเรียน 5) เนื้อหาสาระ 6) กิจกรรมการเรียนรู้ 7) สื่อการสอน 8) การวัดและการประเมินผล และ 9) สภาพแวดล้อมในการจัดการเรียนการสอน

ธัญนุช สิงหพันธุ์ (2559) พัฒนาโปรแกรมการเสริมสร้างการอดทนรอคอยตามแนวคิดการมีสติร่วมกับทฤษฎีการกระทำด้วยเหตุผลในนักเรียนระดับประถมศึกษาปีที่ 4 มี

องค์ประกอบ ดังนี้ 1) หลักการและเหตุผล 2) วัตถุประสงค์ 3) การดำเนินการใช้โปรแกรม และ 4) การประเมินผลโปรแกรม

จากการให้ข้อมูลที่หลากหลายในข้างต้นผู้วิจัยจึงนำมาสังเคราะห์เป็นองค์ประกอบดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 6 การสังเคราะห์องค์ประกอบของโปรแกรม

องค์ประกอบของโปรแกรม	**Boyle (1981)**	**ชาลินี เอี่ยมศรี (2549)**	**จำลอง ไชยยา (2545)**	**สารี พันธุ์ ศุภวรรณ (2545)**	**ธัญนุช สิงห พันธุ์ (2559)**
หลักการ		√	√		√
การวางแผน		√			
วัตถุประสงค์	√	√	√	√	√
กลุ่มเป้าหมาย	√		√	√	
คุณสมบัติของผู้ใช้			√	√	
รูปแบบการเรียนรู้				√	
เนื้อหาสาระ				√	
กิจกรรมการเรียนรู้	√	√	√	√	√
ขั้นตอนกิจกรรมการเรียนการสอน			√		
ความรับผิดชอบของผู้เรียน	√				
ความรับผิดชอบของผู้สอน	√				
สื่อการจัดการเรียนรู้			√	√	
การวัดและประเมินผล	√	√	√	√	√
การดำเนินการใช้โปรแกรม					√
สถานที่และสภาพแวดล้อม	√			√	
การสร้างความเชื่อมโยงความรู้ของผู้เรียน	√				
ทรัพยากรที่ใช้	√				

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

จากตารางในข้างต้นผู้วิจัยสามารถสังเคราะห์องค์ประกอบของโปรแกรมโดยใช้เกณฑ์ที่มีผู้กล่าวถึง หรือให้หลักการไว้ตรงกัน และมีความสอดคล้องกันกับการพัฒนาจริยธรรม ทำให้ได้องค์ประกอบของโปรแกรมดังต่อไปนี้ 1. วัตถุประสงค์ของโปรแกรม 2. กลุ่มเป้าหมาย 3. หลักการ 4. ขั้นตอนกิจกรรมการเรียนการสอน 5. เนื้อหา 6. การวัดและประเมินผล

3.3 การพัฒนาโปรแกรม

บอยล์ (Boyle, 1981) ได้ให้ความหมายของการพัฒนาโปรแกรมไว้ดังต่อไปนี้

1) กำหนดพื้นฐานการพัฒนาจากนโยบาย ระเบียบ แนวทางปฏิบัติ และการทำความเข้าใจกับผู้เกี่ยวข้อง

2) วิเคราะห์สถานการณ์ของสภาพแวดล้อม ผู้รับบริการ สภาพการณ์ปัจจุบัน และอดีต

3) กำหนดเป้าหมาย หรือผลลัพธ์ของโปรแกรม

4) กำหนดแหล่งทรัพยากร เช่น เงิน เวลา คน อุปกรณ์

5) สร้างแผนการสอน เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์

6) พัฒนาโปรแกรมเพื่อสร้างประสบการณ์การเรียนรู้

7) การวางแผนการประเมินผลทุกขั้นตอน และระบุเกณฑ์ที่ใช้ในการประเมินผล

ไทเลอร์ (Tyler, 1986) ได้นำเสนอการพัฒนาโปรแกรม ดังนี้

1. กำหนดวัตถุประสงค์ (Educational Objectives) การกำหนดวัตถุประสงค์นี้ พิจารณาจากความต้องการและความสนใจของผู้เรียน บริบท ด้านสังคม การเมือง หรือเศรษฐกิจ และจากแนวคิดทฤษฎี หลักการหรือข้อเท็จจริงด้านเนื้อหา

2. เลือกประสบการณ์การเรียนรู้ (Learning Experience) หลักในการเลือกประสบการณ์การเรียนรู้นั้น ควรจะทำให้ผู้เรียนมีโอกาสฝึกฝนและนำไปใช้ได้จริง ทำให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้และทำให้เกิดผล และความพึงพอใจ

3. จัดประสบการณ์การเรียนรู้ (Learning Experience) จัดประสบการณ์ให้มีความต่อเนื่อง เป็นขั้นตอนและสามารถบูรณาการได้ โดยจัดทั้งในรูปแบบของการให้ข้อมูลความรู้ แนวคิด ค่านิยม และทักษะได้

4. ประเมินผลการเรียนรู้ (Learning Outcome) เป็นการประเมินจากการกำหนดเป็นวัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรม ระบุสถานการณ์ทำให้ผู้เรียนสามารถแสดงพฤติกรรมนั้น

ได้เลือกและออกแบบวิธีสำหรับรวบรวมข้อมูลหลักฐาน การกำหนดตัวอย่าง การรวบรวมข้อมูล การสรุปและจัดการกับข้อมูล

วิโรจน์ สารรัตนะ (2555) ได้ให้ขั้นตอนของการพัฒนาโปรแกรมไว้ดังนี้

ขั้นที่ 1 การตรวจสอบกรอบแนวคิดเชิงทฤษฎีจากผู้ทรงคุณวุฒิ

ขั้นที่ 2 การสร้างรายละเอียดของโปรแกรมจากหลักการ เหตุผล การเสนอเนื้อหา วัตุประสงค์ วิธีการจัดการเรียนรู้

ขั้นที่ 3 การตรวจสอบและการปรับปรุงโปรแกรม ประกอบไปด้วย 3 ระยะ ดังต่อไปนี้

3.1 ระยะที่ 1 การทดสอบภาคสนาม และการปรับปรุงจากการทดสอบ

3.2 ระยะที่ 2 การทดสอบภาคสนามครั้งที่ 2 จากการปรับปรุงครั้งที่ผ่านมา และการปรับปรุงแก้ไข

3.3 ระยะที่ 3 การตรวจสอบเพื่อยืนยันการทดสอบภาคสนามและปรับปรุงแก้ไข

ขั้นที่ 4 การสร้างเครื่องมือเพื่อใช้ตรวจสอบคุณภาพโปรแกรม ควรประกอบไปด้วย แบบประเมินปฏิกิริยาของกลุ่มตัวอย่าง แบบประเมินผลการเรียนรู้ของกลุ่มตัวอย่างในความรู้ ทักษะ คุณลักษณะ หรือความสามารถใหม่ที่ได้รับ แบบประเมินการสนับสนุนของหน่วยงาน แบบประเมินการนำความรู้ ทักษะไปใช้ของกลุ่มตัวอย่าง และแบบประเมินการเรียนรู้ตามวัตถุประสงค์ของโปรแกรม

ขั้นที่ 5 การทดลองใช้โปรแกรมภาคสนาม โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยกึ่งทดลอง (Quasi-experiment) รูปแบบใดรูปแบบหนึ่ง

ชาญชัย อาจินสมาจาร (2528) กล่าวถึงการพัฒนาโปรแกรมว่า เป็นวงจรพัฒนาที่เป็นลำดับ ประกอบไปด้วย

1) การศึกษาสภาพแวดล้อม และเหตุปัจจัย

2) รวบรวมและกำหนดจุดมุ่งหมาย

3) การเตรียมการวางแผนงาน

4) การนำไปปฏิบัติ

5) ประเมินผลการปฏิบัติงานโดยพิจารณาจากหลักฐานว่าบรรลุจุดมุ่งหมายหรือไม่ อย่างไร

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
Chulalongkorn University

จากการศึกษาในข้างต้นนั้นสามารถสรุปได้ว่า การพัฒนาโปรแกรมประกอบไปด้วย 1. การศึกษาสภาพปัญหาและสภาพแวดล้อม 2. การกำหนดวัตถุประสงค์ของโปรแกรม 3. การพัฒนาโปรแกรมตามองค์ประกอบ การนำโปรแกรมไปใช้ และ 4. การประเมินโปรแกรม

3.4 การประเมินโปรแกรม

บอยล์ (Boyle, 1981) ได้อธิบายการประเมินโปรแกรมว่า เป็นกระบวนการตัดสินคุณค่าของโปรแกรมเมื่อเทียบผลที่เกิดขึ้นกับวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ ซึ่งมีองค์ประกอบการประเมินดังต่อไปนี้

1) คุณภาพ เป็นการการประเมินคุณภาพของโปรแกรมว่ามีหรือไม่ เนื้อหากิจกรรมเป็นอย่างไร สามารถประเมินได้หลายวิธี เช่น การประเมินความตรงโดยโปรแกรมโดยผู้ทรงคุณวุฒิ

2) ความเหมาะสม เป็นการประเมินเพื่อให้เห็นว่าโปรแกรมได้มีการตอบสนองต่อผู้เข้าร่วมอย่างเหมาะสม มีความยากง่ายหรือไม่อย่างไร ตัวอย่างการประเมินความเหมาะสมโดยผู้ทรงคุณวุฒิ และการทดลองใช้โปรแกรม

3) ประสิทธิผล เป็นการประเมินเพื่อให้เห็นว่าโปรแกรมประสบผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้หรือไม่อย่างไร โดยการนำผลการทดสอบประสิทธิผลของโปรแกรมมาประเมินด้วยเครื่องมือ

4) ประสิทธิภาพ เป็นการประเมินผลสำเร็จที่เกิดขึ้นเหมาะสมกับทรัพยากรผู้เข้าร่วมหรือไม่อย่างไร สามารถประเมินโดยการนำผลของของการใช้โปรแกรมมาประเมินตามวัตถุประสงค์ และทรัพยากรที่ใช้

Chulalongkorn University

5) ความสำคัญของโปรแกรม เป็นการประเมินเพื่อให้เห็นว่าโปรแกรมมีคุณค่าต่อผู้เข้าร่วม และทรัพยากรหรือไม่อย่างไร สามารถประเมินได้หลายวิธี เช่น ประเมินความพึงพอใจของผู้ข้าร่วม

ชาญชัย อาจินสมาจาร (2528) กล่าวไว้ว่า การประเมินผลโปรแกรมเป็นการรวบรวมข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับโปรแกรมไว้เพื่อตัดสินคุณค่า ข้อดี ข้อเสียของโปรแกรม และโปรแกรมได้บรรลุวัตถุประสงค์หรือไม่ มีลักษณะสำคัญ 3 ประการที่ต้องประเมิน คือ การทำงาน ผลที่เกิดขึ้น ความเหมาะสมและประสิทธิภาพ สามารถแบ่งการประเมินได้เป็น 3 ระยะ คือ ระยะก่อนดำเนินงาน ระยะระหว่างการดำเนินงาน ระยะสิ้นสุดการดำเนินงานหรือการประเมินผลรวม

จากการศึกษาในข้างต้นนั้นสามารถสรุปได้ว่า การประเมินโปรแกรม คือ การตรวจสอบจากหลักฐานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องว่าผลของการใช้โปรแกรมนั้นบรรลุวัตถุประสงค์ตามที่ได้ตั้งไว้หรือไม่ อย่างไร โดยสามารถประเมินได้ทั้งก่อนการใช้โปรแกรม ระหว่างการใช้โปรแกรม และหลังจากการใช้โปรแกรมสิ้นสุดลงไปแล้ว

จากองค์ความรู้ดังกล่าวในข้างต้นสามารถนำมาปรับใช้กับงานวิจัยนี้ โดยงานวิจัยนี้มีการประเมินโปรแกรมดังต่อไปนี้

1. ประเมินคุณภาพของโปรแกรมด้านความตรงเชิงเนื้อหา ความตรงตามวัตถุประสงค์ และความตรงตามแนวคิดลักษณะมุ่งอนาคตควบคุมตน และการเรียนรู้แบบฉากทัศน์เป็นฐาน โดยใช้วิธีการประเมินความสอดคล้องรายข้อ (IOC) โดยผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 5 ท่าน

2. ประเมินความเหมาะสมของโปรแกรมว่า สามารถนำไปใช้จัดการเรียนการสอนกับผู้เรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายได้หรือไม่ โดยใช้วิธีการประเมินความสอดคล้องรายข้อ (IOC) โดยผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 5 ท่าน และการนำโปรแกรมที่ผ่านการประเมินจากผู้ทรงคุณวุฒิไปทดลองนำร่อง (Tryout)

3. ประเมินประสิทธิผลของโปรแกรมโดยการประเมินการเปลี่ยนจริยธรรมหลุดของผู้เรียนโดยการนำโปรแกรมไปทดลองจัดการเรียนการสอนกับกลุ่มตัวอย่างระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย และประเมินโดยใช้แบบทดสอบจริยธรรมหลุดทดสอบผู้เรียนก่อน ระหว่าง และหลังเรียนรู้ด้วยโปรแกรมจำนวน 5 ครั้ง และการบันทึกการเรียนรู้ของผู้เรียนหลังจากจบการเรียนรู้แต่ละครั้ง

ตอนที่ 4 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

4.1 งานวิจัยเกี่ยวข้องกับจริยธรรมหลุด

ฮิมเมล รอค แอนเดอร์สัน และโบนาโน (Hymel, Rocke-Henderson & Bonanno, 2005) ทำการศึกษาเรื่อง จริยธรรมหลุด: กรอบสำหรับใช้ทำความเข้าใจการกลั่นแกล้งทางไซเบอร์ในวัยรุ่น (Moral Disengagement: A Framework for Understanding Bullying Among Adolescents) ซึ่งงานวิจัยอธิบายการใช้กรอบของจริยธรรมหลุดศึกษาการกลั่นแกล้งกันระหว่างวัยรุ่น พบว่า มีความถี่ที่พบได้มากในการหาเหยื่อ หรือผู้รับผลของการกระทำในกรอบจริยธรรมหลุดและการกลั่นแกล้ง รายงานยังพบว่าทัศนคติ และความเชื่อทางบวก เกี่ยวกับการกลั่นแกล้ง (ชื่นชอบการกลั่นแกล้ง) มีนัยสำคัญทางสถิติกับนักเรียนที่มีส่วนร่วมในการกลั่นแกล้ง นักเรียนที่มีส่วนในการกลั่นแกล้งระดับปานกลาง (Moderate) มีความสัมพันธ์กับจริยธรรมหลุดในระดับการหาเหยื่อหรือมีผู้รับผลของการกระทำ (Victimization)

ฮินดริสก์ (Hindriks, 2015) ศึกษาเรื่อง ทำไมการใช้เหตุผลถึงล้มเหลวในการใช้ตัดสินทางจริยธรรม การตกตะลึง และจริยธรรมหลุด (How does reasoning (fail to) contribute to Moral judgment? Dumbfounding and Disengagement) กล่าวว่า การตัดสินใจเชิงจริยธรรมและพฤติกรรมทางจริยธรรมนั้นถูกกระทบด้วยเหตุผลที่ไม่มีประสิทธิภาพ และปนไปด้วยอคติ นอกจากนี้การใช้เหตุผลทางจริยธรรมที่มีประสิทธิภาพในกระบวนการจริยธรรมหลุดนั้น เหตุผลนั้นจะต้องไม่มีอคติ ด้วยเหตุผลนี้กล่าวได้ว่า ทั้งความรู้สึก (Affect) และ ปัญญา (Cognition) นั้นมีส่วนในการสร้างการตัดสินใจทางจริยธรรม การแยกแยะผลการกระทำด้านศีลธรรมว่าเป็นเรื่องส่วนตัวหรือเรื่องส่วนรวม เนื่องจากหากเป็นเรื่องส่วนตัวจะมีแนวโน้มที่จะทำผิดศีลธรรมได้มากกว่า รวมไปถึงบุคลิกของลักษณะความสัมพันธ์แบบมั่นคงนั้นมีแนวโน้มที่จะเกิดจริยธรรมหลุดมากกว่า สอดคล้องกับนักกีฬาที่มีการสนับสนุนจะมีแนวโน้มจริยธรรมหลุดได้น้อยกว่า

อไล ไทเลอร์ และคาร์นอฟสกี (Aly , Taylor, & Karnovsky, 2014) ทำงานวิจัยเรื่อง จริยธรรมหลุด และการสร้างความอดทนต่อความรุนแรงสุดขั้ว: การแทรกแซงทางการศึกษา (Moral Disengagement and Building Resilience to Violent Extremism: An Education Intervention) โดยงานวิจัยนี้เป็นการศึกษาการสร้างหลักสูตรขึ้นมาเพื่อสอนนักเรียนเกี่ยวกับการเกิดการวินาศกรรม การก่อการร้าย ในการรื้อสร้างทางปัญญาเพื่อให้เห็นกระบวนการทั้งหมด และผลกระทบที่เกิดขึ้นโดยการอธิบายผ่านกลไกจริยธรรมหลุดที่เกิดขึ้น ผลการประเมินเชิงคุณภาพสะท้อนให้เห็นผลทางบวกที่เกิดขึ้นกับผู้เรียนการพัฒนาการต่อต้านการก่อการร้าย การกำกับตนเอง และการตอบสนองเชิงบวกต่อการคิดวิเคราะห์ผลการทำลายล้างที่เกิดขึ้น

คาร์โลไน และซาโกเน (Caroli & Sagone, 2014) ศึกษาเรื่องกลไกของจริยธรรมหลุด: การวิเคราะห์จากวัยรุ่นตอนต้นไปจนถึงเยาชนในประเทศอิตาลี (Mechanism of Moral Disengagement: An Analysis from Early Adolescence to Youth) เป็นการวิจัยในประเทศอิตาลีโดยผลวิจัยพบว่า วัยหนุ่มสาวตอนต้นถึงกลาง (early and middle-late adolescence [Early: 11-13 yrs., Middle-late: 14-18 yrs. And young adult 19-34 yrs.]) มีแนวโน้มที่จะใช้โครงสร้างของจริยธรรมหลุดตัดสินทางจริยธรรมพฤติกรรม (Moral Justification) ของตนเองมากกว่าวัยเรียนมหาวิทยาลัย เด็กผู้ชายมีแนวโน้มจะใช้โครงสร้างของจริยธรรมหลุดตัดสินทางจริยธรรมของตนเองมากกว่าเด็กผู้หญิง

พาเซียลโล และคณะ (Paciello & et al, 2013) ทำวิจัยเรื่อง ความอิหลักอิเหลื่อทางศีลธรรมในวัยรุ่น: บทบาทของเหตุผลจริยธรรมการเข้าสังคม และจริยธรรมหลุดในการช่วยเหลือการตัดสินใจ (Moral dilemma in adolescence: The role of values, prosocial moral reasoning and moral disengagement in helping decision making) ศึกษา ความขัดแย้งทาง

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
Chulalongkorn University

จริยธรรมในวัยรุ่น กับบทบาทของคุณค่าที่มีผลต่อ เหตุผลเชิงจริยธรรมด้านพฤติกรรมที่จะช่วยเหลือคนอื่น และจริยธรรมหลุด โดยการใช้สถานการณ์ความขัดแย้งทางจริยธรรมโดยใช้คำถามทำนองว่าถ้าเกิดเหตุการณ์แบบนี้แล้วจะช่วยหรือเข้าไปช่วยหรือไม่ ผลการศึกษาพบว่า แม้ว่าคุณค่าหรือกระบวนการภายใน จะต่างกัน การเพิ่มขึ้นของเหตุผลเชิงจริยธรรมเกี่ยวกับพฤติกรรมช่วยเหลือคนอื่น จริยธรรมหลุดยังมีส่วนทำให้เกิดการหลีกเลี่ยงที่จะแสดงความรับผิดชอบทางจริยธรรม และทำให้คนที่สามารถช่วยเหลือคนอื่นได้ สร้างเหตุผลอื่น ๆ แทรกแซงในการช่วยเหลือเพื่อตอบสนองความต้องการของตน

แมคครีลีย์ (Mccreary, 2012) ค้นคว้าเรื่องผลกระทบของการตัดสินทางจริยธรรมและจริยธรรมหลุดบนทัศนคติที่มีความคลุมเครือ และพฤติกรรมการมุงในนักศึกษาเพศชาย (The Impact of Moral Judgment and Moral Disengagement on hazing attitude and bystander behavior in collage male) กล่าวว่ามีงานวิจัยจำนวนมากที่พบความสัมพันธ์ระหว่างพัฒนาการทางจริยธรรมกับพฤติกรรมต่อต้านสังคม อาทิ ความรุนแรงทางเพศ การกลั่นแกล้งในวัยรุ่น การโกงข้อสอบ แต่ยังไม่มีการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมคลุมเครือ (Hazing) กับการตัดสินทางจริยธรรม และจริยธรรมหลุด การศึกษาครั้งนี้พบว่ามีความสัมพันธ์ระหว่างสถานการณ์คลุมเครือที่สมาชิกผู้ให้ข้อมูลที่จะเป็นผู้สังเกตในสถานการณ์คลุมเครือที่มีสมาชิกในกลุ่มเดียวกันเมื่อเปรียบเทียบกับสถานการณ์ที่มีความรุนแรง หมายความว่าเมื่อมีสถานการณ์คลุมเครือที่เกิดขึ้นกับกลุ่มคนที่มีความสัมพันธ์กัน กลุ่มตัวอย่างมีแนวโน้มจะยืนดูมากกว่าเข้าไปมีส่วนร่วมเมื่อเทียบกับสถานการณ์กลั่นแกล้งกัน

วินเซนท์ และคณะ (Vincent & et al, 2012) ศึกษาเรื่อง การยืดขยายส่วนสีเทาในจริยธรรม: อารมณ์เชิงบวก จริยธรรมหลุด และความไม่ซื่อสัตย์ (Stretching the Moral Gray Zone: Positive Affect, Moral Disengagement and Dishonesty) พบว่า ความรู้สึกเชิงบวก (Positive Affect) นั้นส่งผลให้เกิดการปรับเปลี่ยน หรือเกิดความยืดหยุ่น (cognitive flexibility necessary to reframe and rationalize) ทางพฤติกรรมการใช้เหตุผลเกี่ยวกับความซื่อสัตย์ ผลการศึกษายืนยันว่าความรู้สึกเชิงบวกมีผลต่อการมีจริยธรรมหลุดขยายออกมากกว่าความรู้สึกกลาง (Neutral Affect) ความสามารถที่เกี่ยวกับการประพฤติจริยธรรมหลุดนั้นสามารถนำปัจเจกผู้มีประสบการณ์ด้านอารมณ์เชิงบวกประพฤติเกี่ยวกับความไม่ซื่อสัตย์ (Behave dishonestly) หรืออีกนัยหนึ่งคือ ผู้มีประสบการณ์ด้านอารมณ์เชิงบวกมีแนวโน้มที่จะขโมยมากกว่าผู้ที่มีอารมณ์เป็นกลาง โดยเปลี่ยนแปลงการประเมินผลการปรับใช้ ประยุกต์ศีลธรรมของปัจเจกบุคคล

ออสซอฟสกี บันดูราและซิมบราโด (Osofsky, Bandura, & Zimbardo, 2005) ทำงานวิจัยเรื่อง บทบาทของจริยธรรมหลุดของกระบวนการทำงานของเพชรฆาต (The role of

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

Moral Disengagement in the execution Process) โดยแบ่งอาสาสมัครออกเป็นสามทีมทีม เพชฌฆาต ทีมเหยื่อ และทีมสนับสนุน แสดงบทบาทของแต่ละทีมพบว่า คนที่เป็นเพชฌฆาตมีแนวโน้มจะแสดงพฤติกรรมที่บ่งชี้ว่ามีจริยธรรมหลุดสูง (highest level of moral, social and economic justification, disavowal of personal responsibility, and dehumanization)

คูเธอร์ และอเลสซานโดร (Kuther & Alessandro, 2000) ศึกษาเรื่อง การเชื่อมโยงช่องว่างระหว่างการใช้เหตุผลทางจริยธรรม และการมีส่วนร่วมของวัยรุ่นในพฤติกรรมที่มีความเสี่ยง (Bridging the gap between moral reasoning and adolescent engagement in risky behavior) งานวิจัยครั้งนี้ศึกษาโดยใช้การประเมินเด็กนักเรียนในโรงเรียนท้องถิ่น และโรงเรียนขนาดใหญ่กว่า โดยให้กำหนดว่าพฤติกรรมเสี่ยงเป็นมุมมองด้านการตัดสินใจส่วนบุคคลมากกว่าจริยธรรมที่เป็นบรรทัดฐาน หรือมุมมองทางจริยธรรมส่วนบุคคล (ความเสี่ยงเป็นเรื่องส่วนบุคคลประเมินเอง ไม่เกี่ยวกับมาตรฐานทางจริยธรรม) ซึ่งผลวิจัยพบว่าเด็กผู้ให้ข้อมูลมองว่าความเสี่ยงต่อการใช้ยาเสพติดและแอลกอฮอล์นั้นเป็นมุมมองด้านบุคคลมากกว่าจริยธรรมที่เป็นบรรทัดฐาน เมื่อพบกับพฤติกรรมที่ต้องเผชิญ มีส่วนร่วม (Engage) สถานการณ์ที่เป็นเรื่องส่วนบุคคลการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมและพฤติกรรมจริยธรรมจะไม่เกี่ยวข้องกัน ในทางตรงกันข้าม ในส่วนที่ผู้ให้ข้อมูลบอกว่าเป็นเรื่องเกี่ยวกับการตัดสินใจทางจริยธรรมนั้นพฤติกรรมทางจริยธรรมเชื่อมโยงกับการให้เหตุผลเชิงจริยธรรม งานวิจัยแนะนำให้ผู้เกี่ยวข้องทางการศึกษาควรเพิ่มและเน้นย้ำมุมมองทางจริยธรรมของเด็กให้เห็นว่าจริยธรรมนั้นมีความสำคัญมากกว่าเรื่องส่วนบุคคล

สรุปงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับจริยธรรมหลุด จากการค้นคว้าในข้างต้นพบว่า งานวิจัยที่วิเคราะห์สาเหตุและผลของจริยธรรมหลุดพบว่า มุมมองทางจริยธรรม ทัศนคติ เหตุผลเชิงจริยธรรม เพศ และวัยของเด็กมีส่วนในการส่งผลต่อจริยธรรมหลุด ส่วนปัจจัยภายนอกที่ส่งผลต่อจริยธรรมหลุดได้แก่ สิ่งแวดล้อม ความสัมพันธ์ บทบาท และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการสร้างการป้องกันจริยธรรมหลุด หรือเสริมสร้างจริยธรรมหลุดนั้นพยายามทำให้เด็กเห็นถึงผลเสียของการกระทำ ผลกระทบของการกระทำผิดจริยธรรม เมื่อวิเคราะห์งานวิจัยที่ผ่านมานั้นพบว่าการวิจัยที่เกี่ยวข้องกับจริยธรรมหลุดในประเทศไทยนั้นยังไม่พบว่ามีการทำการศึกษาวิจัยโดยเฉพาะ การทำวิจัยเพื่อทำความเข้าใจ และแก้ไขปัญหาจริยธรรมหลุดในวัยรุ่นของประเทศไทย

4.2 งานวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนาจริยธรรม

4.2.1 งานวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนาจริยธรรมในประเทศ

ณัฐชานันท์ วีระกุล (2558) ทำงานวิจัยเรื่อง การพัฒนาโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนตามแนวคิดนีโอฮิวแมนนิสเพื่อเสริมสร้างจริยธรรมการดูแลผู้สูงอายุสำหรับอาสาสมัครดูแลผู้สูงอายุ การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เพื่อสังเคราะห์โปรแกรมการสอนผู้ดูแลผู้สูงอายุประกอบด้วย วิธีการ เนื้อหา และกิจกรรม เพื่อเสริมสร้างจริยธรรมในการดูแลผู้สูงอายุ 2) เพื่อพัฒนาโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนตามแนวคิดนีโอฮิวแมนนิสเพื่อเสริมสร้างจริยธรรมในการดูแลผู้สูงอายุสำหรับอาสาสมัครดูแลผู้สูงอายุ 3) เพื่อศึกษาปัจจัยและเงื่อนไขที่ส่งผลต่อการนำโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนตามหลักคุณธรรมตามแนวคิดนีโอฮิวแมนนิสเพื่อเสริมสร้างจริยธรรมในการดูแลผู้สูงอายุสำหรับอาสาสมัครดูแลผู้สูงอายุไปใช้ ผู้วิจัยได้พัฒนาโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนโดยนำไปทดลองกับกลุ่มตัวอย่างที่เป็นอาสาสมัครดูแลผู้สูงอายุที่อาศัยอยู่ในชุมชนบ้านสามพร้าว ตำบลสามพร้าว อำเภอเมือง จังหวัดอุดรธานี จำนวน 30 คน เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพโดยใช้การวิจัยกึ่งทดลองแบบ 1 กลุ่มทดสอบก่อนและหลังการเข้าร่วมโปรแกรม และมีการติดตามผลพฤติกรรมของกลุ่มทดลองหลังสิ้นสุดการเข้าร่วมโปรแกรมเป็นเวลา 1 เดือน ผลการวิจัยว่า 1. ผลการสังเคราะห์โปรแกรมการสอนผู้ดูแลผู้สูงอายุ พบว่า โปรแกรมการสอนที่ศึกษาจากเอกสาร ตำรา กรณีศึกษาที่ดี และการศึกษาภาคสนาม จะมีวิธีการ เนื้อหา และกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับจริยธรรมการดูแลผู้สูงอายุ คือองค์ประกอบจริยธรรมในการดูแลผู้สูงอายุ 7 ประการ ได้แก่ ความรับผิดชอบ ความซื่อสัตย์ ความกตัญญูกตเวที ความมีระเบียบวินัย ความเสียสละ ความอุตสาหะ และความเมตตา 2. ผลการพัฒนาโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียน พบว่า กลุ่มทดลองมีความรู้เพิ่มขึ้น (ค่าเฉลี่ยมากขึ้น 2.31) มีเจตคติดีขึ้น (ค่าเฉลี่ยมากขึ้น 4.80) ทักษะดีขึ้น (ค่าเฉลี่ยมากขึ้น 4.76) และการประเมินตนเองเกี่ยวกับจริยธรรมการดูแลผู้สูงอายุสูงขึ้น (ค่าเฉลี่ย 4.90) และค่าเฉลี่ยจริยธรรมการดูแลผู้สูงอายุ ด้านความรับผิดชอบ ด้านความซื่อสัตย์ ด้านความมีระเบียบวินัย ด้านความเสียสละ ด้านความอุตสาหะ และด้านความเมตตา ของกลุ่มตัวอย่างก่อนและหลังการทดลองมีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ยกเว้นด้านความกตัญญูกตเวทีไม่มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และผลการประเมินคู่มือของโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนตามแนวคิดนีโอฮิวแมนนิส มีการใช้ภาษาที่ง่ายต่อการเข้าใจ และมีความเหมาะสมในการนำมาใช้ ปัจจัยที่ส่งผลสำเร็จต่อการนำคู่มือไปใช้ ได้แก่ เนื้อหาและกิจกรรม และเงื่อนไขที่เป็นอุปสรรคในการนำคู่มือไปใช้ ได้แก่ ความต้องการและความสนใจของผู้เรียน ความสามารถและประสบการณ์ของผู้เรียน 3. ปัจจัยที่ส่งผลสำเร็จต่อการนำโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนไปใช้

ได้แก่ บรรยากาศในการจัดกิจกรรมที่ไว้ใจซึ่งกันและกัน การสร้างบรรยากาศให้คลื่นสมองต่ำ เช่น การร้องเพลง บาบา นัม เควาลัม การทำอาสนะท่าเบาๆ เพื่อให้ผ่อนคลาย การพูดเชิงบวกของวิทยากรและการสร้างข้อตกลงเกี่ยวกับการพูดเชิงบวกของทุก ๆ คน และเนื้อหาในกิจกรรมจะต้องเป็นที่สนใจของผู้เรียน ซึ่งเกี่ยวข้องกับงานหรือประสบการณ์ตรง และเงื่อนไขที่เป็นอุปสรรคในการนำโปรแกรมไปใช้ ได้แก่ ทัศนคติของผู้เรียน ภูมิหลังของผู้เรียน กิจกรรมและเนื้อหา ความพร้อมของผู้เรียน การเลือกท่าโยคะอาสนะที่เหมาะสมกับผู้เรียน ความตระหนักของผู้เรียน และการติดตามผลของผู้ใช้บริการของผู้ดูแลผู้สูงอายุ

ประทีป จินงี่ (2557) ทำงานวิจัยเรื่อง การพัฒนาจิตสาธารณะของเยาวชนตามแนวพระพุทธศาสนา (Public mind development among the youths in Buddhist approach) งานวิจัยเรื่องนี้ทำขึ้นเพื่อ 1. เพื่อศึกษาการพัฒนาของเยาวชน 2. เพื่อศึกษาการพัฒนาจิตสาธารณะของเยาวชนตามแนวพระพุทธศาสนา 3. เพื่อบูรณาการการพัฒนาจิตสาธารณะของเยาวชนด้วยการพัฒนาจิตสาธารณะตามแนวพระพุทธศาสนา และ 4. เพื่อนำเสนอแนวทางการสร้างองค์ความรู้ใหม่เกี่ยวกับ “รูปแบบการพัฒนาจิตสาธารณะของเยาวชนตามแนวพระพุทธศาสนา” ผลการวิจัยพบว่า การพัฒนาจิตสาธารณะของเยาวชนตามแนวพระพุทธศาสนาประกอบด้วยสาเหตุที่เป็นปัจจัย คือ ปัจจัยภานยอก และภายในที่ส่งผลต่อจิตสาธารณะ การพัฒนาจิตสาธารณะของเยาวชนตามแนวพระพุทธศาสนาประกอบด้วยปัจจัยที่เป็นสาเหตุทางตรง เจตจำนงเสรี ปัจจัยที่เป็นทางอ้อมส่งผล คือ ปัจจัยภายนอก และปัจจัยภายใน การบูรณาการการพัฒนาจิตสาธารณะของเยาวชนตามแนวพระพุทธศาสนาตัวแปรแฝงในเดล ได้แก่ จิตภาวนา กายภาวนา ศีลภาวนา และปัญญาภาวนาร่วมกันทำนายเจตจำนงเสรีได้ 22% และเจตจำนงเสรีสามารถอธิบายการพัฒนาจิตสาธารณะของเยาวชนตามแนวพระพุทธศาสนา ได้ร้อยละ 62 องค์ความรู้ใหม่ที่ได้จากการวิจัย คือ 4D Freewill Model ประกอบไปด้วย

D1 Emotional Development หมายถึง การพัฒนาจิตใจละเอียดอ่อน ต้องมี เมตตา ฉันทะ อสังจาริกทาน ศรัทธา

D2 Physical Development หมายถึง การพัฒนาร่างกายให้แข็งแรง สนับสนุนด้วยการเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย

D3 Moral Development หมายถึง การพัฒนาความสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมให้เป็นไปด้วยดี สนับสนุนโดยปัจจัยการสนับสนุนทางสังคม และอสังจาริกทาน

D4 Intellectual Development หมายถึง การพัฒนาปัญญา ปัจจัยสนับสนุนคือ ทิฏฐิสามัญตา

วราภรณ์ เตชะสุวรรณา (2554) ทำงานวิจัยเรื่อง พัฒนายุทธศาสตร์การพัฒนาคุณธรรมสำหรับนักเรียนนายร้อยตำรวจ โดยใช้การวิจัยเชิงพรรณนาและวิธีวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed methods) เก็บรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพโดยการสัมภาษณ์ผู้บริหาร และการสนทนากลุ่มโดยผู้เชี่ยวชาญ เครื่องมือที่ใช้ คือ แบบสัมภาษณ์และแบบสนทนากลุ่ม วิเคราะห์ข้อมูลด้วยวิธีวิเคราะห์เชิงเนื้อหา เก็บรวบรวมข้อมูลเชิงปริมาณโดยการใช้แบบสำรวจความคิดเห็นของประชาชนที่เข้ารับบริการในสถานีตำรวจ จำนวน 405 คน แบบสอบถามบุคลากรของโรงเรียนนายร้อยตำรวจ จำนวน 227 คน วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้การวิเคราะห์ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน งานวิจัยนี้ใช้วิธีกำหนดยุทธศาสตร์จากตาราง SWOT matrix โดยผู้เชี่ยวชาญด้านการวางแผนยุทธศาสตร์ ด้านการบริหารการศึกษา ด้านการพัฒนาคุณธรรมและผู้ที่เกี่ยวข้องโดยตรงในการนำยุทธศาสตร์ไปปฏิบัติ จำนวน 6 คน ยุทธศาสตร์ที่ได้จากการศึกษาครั้งนี้มีการประเมินความเหมาะสม และความเป็นไปได้โดยผู้ทรงคุณวุฒิ และผู้ที่นำยุทธศาสตร์ไปใช้จำนวน 15 คน ผลการวิจัยพบว่า ยุทธศาสตร์การพัฒนาคุณธรรมสำหรับนักเรียนนายร้อยตำรวจมี 6 ยุทธศาสตร์ ได้แก่ 1) ยุทธศาสตร์การสร้างตำรวจต้นแบบตามความคาดหวังของสังคม 2) ยุทธศาสตร์การส่งเสริมกิจกรรมประจำวันของนักเรียนนายร้อยตำรวจให้สอดคล้องตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง 3) ยุทธศาสตร์การส่งเสริมผลักดันองค์ความรู้ใหม่สู่การปฏิบัติหน้าที่เพื่อประชาชน 4) ยุทธศาสตร์การระดมสรรพกำลังเพื่อเสริมสร้างหลักธรรมาภิบาลในการบริหารจัดการโรงเรียนนายร้อยตำรวจ 5) ยุทธศาสตร์การบริหารทรัพยากรของโรงเรียนนายร้อยตำรวจให้เกิดประสิทธิภาพประสิทธิผล และ 6) ยุทธศาสตร์การพัฒนาเครือข่ายความร่วมมือ ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนสังคมอย่างเหมาะสม

ภัสสรา แสงมาลี (2552) ทำงานวิจัยเรื่อง การพัฒนาความสามารถในการสื่อสารทางอารมณ์ คุณธรรมและจริยธรรมของเด็กไทยอายุ 6-12 ปี การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยและพัฒนากระบวนการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง ในการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมให้กับนักเรียน ในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1: การประยุกต์ใช้กระบวนการแผนที่ผลลัพธ์ มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) พัฒนากระบวนการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมให้กับนักเรียนประถมศึกษาปีที่ 1 โดยการประยุกต์ใช้กระบวนการแผนที่ผลลัพธ์และ 2) เพื่อศึกษาผลของการใช้กระบวนการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมที่พัฒนาขึ้น สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 โดยการประยุกต์ใช้กระบวนการแผนที่ผลลัพธ์ วิธีดำเนินการวิจัยใช้การวิจัยเชิงคุณภาพ โดยผู้วิจัยทำการเก็บรวบรวมข้อมูลภาคสนามด้วยตนเอง ด้วยวิธีการสังเกตแบบมีส่วนร่วมและไม่มีส่วนร่วม การสัมภาษณ์ การประชุมกลุ่มโดยการประยุกต์ใช้กระบวนการแผนที่ผลลัพธ์ การวิเคราะห์ข้อมูลใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหา การวิเคราะห์โดยวิธีการจำแนกข้อมูล และการสร้างข้อสรุปแบบอุปนัย

ผลการวิจัยที่สำคัญสรุปได้ดังนี้ 1. กระบวนการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมให้กับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ด้วยการประยุกต์ใช้กระบวนการแผนที่ผลลัพธ์มี 3 ขั้นตอนคือ 1) การออกแบบเจตนารมณ์ร่วมกัน คือ การตั้งเป้าหมายร่วมกันและวางแผนหาแนวทางเพื่อไปสู่เป้าหมาย 2) ขั้นติดตามผล และดำเนินงานตามแผนยุทธศาสตร์ คือ ขั้นลงมือทำตามแผนที่ร่วมกันวางไว้ และวางแผนการติดตามผล รวมทั้งปรับปรุงพัฒนาแผนงานให้ดำเนินไปในทิศทางที่วางไว้ร่วมกัน 3) จัดทำแผนการประเมิน ประเมินผลและปรับปรุง คือ ขั้นตอนการวางแผนร่วมกันเพื่อวางกรอบการประเมินสรุปผลรวม โดยมีเป้าหมายว่า ผลการประเมินจะนำไปใช้ประโยชน์อย่างไร ใครเป็นผู้ใช้ 2. ผลของการใช้กระบวนการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมที่พัฒนาขึ้น สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 พบว่า นักเรียนมีการตอบสนองเกณฑ์บ่งชี้ความก้าวหน้า ในระดับที่คาดว่าจะเกิดขึ้นทุกข้อในระดับสูง คือ 1) นักเรียนเริ่มมีพัฒนาการที่ดีในด้านขยัน ประหยัด และวินัย 2) ยึดครูเป็นแบบอย่างที่ดี 3) ให้ความเคารพผู้ใหญ่ 4) เป็นที่รักใคร่ของบุคคลอื่น 5) ไม่กล้าทำผิดระเบียบวินัย 6) แข่งกันทำดี ในระดับที่อยากให้เกิดขึ้นและหากเกิดขึ้นได้ก็ดี พบว่า นักเรียนมีการตอบสนองเกณฑ์บ่งชี้ความก้าวหน้าในระดับกลาง และมีเพียงข้อเดียวที่นักเรียนมีการตอบสนองเกณฑ์บ่งชี้ความก้าวหน้าในระดับต่ำคือ นักเรียนรู้จักการเสียสละเพื่อส่วนรวม

สุราณีย์ ปาจารย์ (2552) วิจัยเรื่องการวิจัยและพัฒนากระบวนการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมให้กับนักเรียนประถมศึกษาปีที่ 1 : การประยุกต์ใช้กระบวนการแผนที่ผลลัพธ์ ซึ่งเป็นการวิจัยและพัฒนากระบวนการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง ในการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมให้กับนักเรียน ในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 การประยุกต์ใช้กระบวนการแผนที่ผลลัพธ์ มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) พัฒนากระบวนการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมให้กับนักเรียนประถมศึกษาปีที่ 1 โดยการประยุกต์ใช้กระบวนการแผนที่ผลลัพธ์ และ 2) เพื่อศึกษาผลของการใช้กระบวนการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมที่พัฒนาขึ้น สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 โดยการประยุกต์ใช้กระบวนการแผนที่ผลลัพธ์ วิธีดำเนินการวิจัยใช้การวิจัยเชิงคุณภาพ โดยผู้วิจัยทำการเก็บรวบรวมข้อมูลภาคสนามด้วยตนเองด้วยวิธีการสังเกตแบบมีส่วนร่วมและไม่มีส่วนร่วม การสัมภาษณ์ การประชุมกลุ่มโดยการประยุกต์ใช้กระบวนการแผนที่ผลลัพธ์ การวิเคราะห์ข้อมูลใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหา การวิเคราะห์โดยวิธีการจำแนกข้อมูล และการสร้างข้อสรุปแบบอุปนัย ผลการวิจัยที่สำคัญสรุปได้ดังนี้ 1. กระบวนการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมให้กับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ด้วยการประยุกต์ใช้กระบวนการแผนที่ผลลัพธ์มี 3 ขั้นตอนคือ 1) การออกแบบเจตนารมณ์ร่วมกัน คือ

การตั้งเป้าหมายร่วมกันและวางแผนหาแนวทางเพื่อไปสู่เป้าหมาย 2) ขั้นติดตามผล และดำเนินงานตามแผนยุทธศาสตร์ คือขั้นลงมือทำตามแผนที่ร่วมกันวางไว้ และวางแผนการติดตามผล รวมทั้งปรับปรุงพัฒนาแผนงานให้ดำเนินไปในทิศทางที่วางไว้ร่วมกัน 3) จัดทำแผนการประเมิน ประเมินผล และปรับปรุง คือ ขั้นตอนการวางแผนร่วมกันเพื่อวางกรอบการประเมินสรุปผลรวม โดยมีเป้าหมายว่าผลการประเมินจะนำไปใช้ประโยชน์อย่างไร ใครเป็นผู้ใช้ 2. ผลของการใช้กระบวนการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมที่พัฒนาขึ้น สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 พบว่า นักเรียนมีการตอบสนองเกณฑ์บ่งชี้ความก้าวหน้า ในระดับที่คาดว่าจะเกิดขึ้นทุกข้อในระดับสูง คือ 1) นักเรียนเริ่มมีพัฒนาการที่ดีในด้าน ขยัน ประหยัด และวินัย 2) ยึดครูเป็นแบบอย่างที่ดี 3) ให้ความเคารพผู้ใหญ่ 4) เป็นที่รักใคร่ของบุคคลอื่น 5) ไม่กล้าทำผิดระเบียบวินัย 6) แข่งกันทำดี ในระดับที่อยากให้เกิดขึ้นและหากเกิดขึ้นได้ก็ดี พบว่า นักเรียนมีการตอบสนองเกณฑ์บ่งชี้ความก้าวหน้าในระดับกลาง และมีเพียงข้อเดียวที่นักเรียนมีการตอบสนองเกณฑ์บ่งชี้ความก้าวหน้าในระดับต่ำคือ นักเรียนรู้จักการเสียสละเพื่อส่วนรวม

วิริยา ศรีวิเชียร (2551) ได้ทำวิจัยเรื่อง การดำเนินการวิจัยเรื่องการพัฒนาคู่มือส่งเสริมคุณธรรมในโรงเรียน: บทเรียนรู้จากโรงเรียนที่มีการปฏิบัติดี มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษากระบวนการดำเนินงานส่งเสริมคุณธรรมในโรงเรียน รูปแบบกิจกรรมการส่งเสริมคุณธรรม บทบาทของผู้เกี่ยวข้อง ปัจจัยความสำเร็จ ปัญหา อุปสรรค และแนวทางการแก้ไขจนนำไปสู่ความสำเร็จในการส่งเสริมคุณธรรมจากโรงเรียนที่มีการปฏิบัติดี 2) สังเคราะห์บทเรียนรู้เกี่ยวกับกระบวนการดำเนินงานส่งเสริมคุณธรรมในโรงเรียน รูปแบบกิจกรรมการส่งเสริมคุณธรรม บทบาทของผู้เกี่ยวข้อง ปัจจัยความสำเร็จ ปัญหา อุปสรรค และแนวทางการแก้ไขจนนำไปสู่ความสำเร็จในการส่งเสริมคุณธรรมจากโรงเรียนที่มีการปฏิบัติดี 3) พัฒนาคู่มือการส่งเสริมคุณธรรมในโรงเรียน โดยใช้ข้อมูลบทเรียนรู้จากโรงเรียนที่มีการปฏิบัติดี และ 4) ตรวจสอบคุณภาพคู่มือการส่งเสริมคุณธรรมในโรงเรียน โดยศึกษาข้อมูลจากกรณีศึกษาจำนวน 3 โรงเรียนที่ได้รับรางวัลโรงเรียนดีเด่นด้านคุณธรรมจริยธรรมประจำปีการศึกษา 2551 คัดเลือกกรณีศึกษากระจายตามบริบทขนาดของโรงเรียน แบ่งเป็นโรงเรียนขนาดใหญ่ กลาง เล็กอย่างละ 1 โรงเรียน ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลทั้งแบบเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณ โดยใช้การสัมภาษณ์ การสนทนากลุ่ม การสังเกต การศึกษาเอกสาร และการใช้แบบสอบถามการดำเนินงานส่งเสริมคุณธรรมในโรงเรียน วิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหา การสร้างข้อสรุปแบบอุปนัย การเปรียบเทียบข้อมูล และการวิเคราะห์ด้วยสถิติพื้นฐาน ผลการวิจัยพบว่า กระบวนการดำเนินงานส่งเสริมคุณธรรมในโรงเรียน ประกอบด้วยขั้นตอนสำคัญทั้งหมด 7 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาข้อมูลสภาพบริบทของโรงเรียน ขั้นตอนที่ 2 ขั้น

เตรียมการ ขั้นตอนที่ 3 ขั้นจัดสภาพแวดล้อมและองค์ประกอบ ขั้นตอนที่ 4 ขั้นดำเนินการ ขั้นตอนที่ 5 ขั้นดูแลสนับสนุน ขั้นตอนที่ 6 ขั้นการปรับปรุงและพัฒนาอย่างต่อเนื่อง และขั้นตอนที่ 7 ขั้นการประเมินผล และเผยแพร่ผลการดำเนินงาน ปัจจัยความสำเร็จในด้านการดำเนินงานส่งเสริมคุณธรรมในโรงเรียนได้แก่ 1) ผู้บริหาร 2) บุคคลากรภายในโรงเรียน 3) การมีส่วนร่วมของชุมชนและองค์กรภายนอกอื่น ๆ และ 4) การกำหนดแนวคิดหลักในการดำเนินงานส่งเสริมคุณธรรมของโรงเรียน ปัญหา อุปสรรค และแนวทางการแก้ไข ได้แก่ 1) การดำเนินงานในระยะเริ่มต้น แก้ไขโดยร่วมกันศึกษาเอกสารต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับการดำเนินงานส่งเสริมคุณธรรมในโรงเรียน 2) การจัดระบบงาน แก้ไขโดยกำหนดมาตรฐานในการทำงานให้มีความเหมือนใกล้เคียงกัน มีความเป็นมาตรฐานเดียวกันให้มากที่สุด คู่มือที่พัฒนาขึ้นประกอบด้วยเนื้อหาเกี่ยวกับการดำเนินงานส่งเสริมคุณธรรมในโรงเรียน จำนวน 9 บท ทำการตรวจสอบคุณภาพคู่มือ ในด้านรูปแบบ และด้านเนื้อหา โดยการประเมินจากครูผู้ดำเนินงานส่งเสริมคุณธรรมในโรงเรียน ผลการประเมินพบว่า รูปแบบ และเนื้อหามีความเหมาะมากกว่าร้อยละ 80 สูงกว่าเกณฑ์มาตรฐานที่ตั้งไว้ และกลุ่มผู้ใช้มีความเห็นว่าเนื้อหาในคู่มือสามารถนำไปปรับใช้ได้จริงมากกว่าร้อยละ 80 สูงกว่าเกณฑ์มาตรฐานที่ตั้งไว้

วรลักษณ์ ชุมสาย ณ อยุธยา (2548) ได้ทำวิจัยพัฒนารูปแบบหลักสูตรและการสอนเพื่อเสริมสร้างดุลยภาพของสมรรถนะทางปัญญา อารมณ์ และจริยธรรมของนิสิตนักศึกษา ผู้วิจัยได้พัฒนารูปแบบหลักสูตรและการสอน เพื่อเสริมสร้างดุลยภาพของสมรรถนะทางปัญญา อารมณ์ และจริยธรรมของนิสิตนักศึกษา และสร้างแบบสอบดุลยภาพของสมรรถนะทางปัญญา อารมณ์ และจริยธรรม โดยให้ผู้เชี่ยวชาญประเมินความเที่ยง และนำไปทดลองใช้ในการสอนจริงกับกลุ่มตัวอย่างที่เป็นนิสิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ที่ลงทะเบียนเรียนวิชา การเรียนรู้ผ่านกิจกรรมนิสิต ซึ่งเป็นวิชาหนึ่งในหมวดการศึกษาทั่วไป เป็นนิสิตจากสาขาวิชา 4 สาขา ได้แก่ มนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์ วิทยาศาสตร์กายภาพ วิทยาศาสตร์ชีวภาพ จำนวน 60 คน การทดลองใช้กลุ่มตัวอย่างกลุ่มเดียวจากประชากร ในชั้นเรียนทั้งหมด 250 คน โดยสุ่มแบบเฉพาะเจาะจง ระยะเวลาการทดลอง 16 สัปดาห์ ข้อมูลได้รับการวิเคราะห์เชิงปริมาณ โดยสถิติบรรยายและเชิงคุณภาพ โดยการวิเคราะห์สาระ ผลการวิจัยหลักปรากฏ ดังนี้ 1. ผลการวิเคราะห์เอกสาร พบว่า รูปแบบหลักสูตรและการสอนฯ ควรเป็นแบบบูรณาการที่เน้นกิจกรรมให้ผู้เรียนเกิดสมาธิ และการตระหนักรู้ในตนเป็นสำคัญ 2. รูปแบบหลักสูตรและการสอนฯ เป็นการผสมผสานระหว่างแนวคิดของตะวันตกกับตะวันออก โดยให้น้ำหนักการบูรณาการ 3 ส่วน IQ: EQ: MQ = 25: 50: 25 สาระของหลักสูตรที่มี "ไตรสิกขา" เป็นแกนกลาง ซึ่งขยายไปสู่ (1) การฝึกกายฝึกใจ และฝึกจิตวิญญาณ ภายในบริบทของนโยบายของรัฐด้านการศึกษาทั่วไป (2) บทบาทมหาวิทยาลัยเพื่อผลิตบัณฑิตที่พึงประสงค์ และ (3) ภายในห้องเรียน

ให้มีการใช้รูปแบบหลักสูตรและการสอน ทั้งนี้ผู้วิจัยได้นำเสนอแผนการสอน และคู่มือวัดประสิทธิภาพของรูปแบบด้วย 3. ผลการตรวจสอบและทดลองใช้แบบหลักสูตรและการสอนฯ พบว่า คะแนนหลังการเรียนใช้รูปแบบ สูงขึ้นทุกด้าน คะแนนก่อนและหลังการเรียนผกผันกัน คือ นิสิตสาขาศิลปะหลังเรียนมีสมรรถนะทางปัญญาสูงกว่าสาขาวิทย์ และนิสิตสาขาวิทย์หลังเรียนมีสมรรถนะทางอารมณ์และจริยธรรมสูงกว่านิสิตสาขาศิลป์ ทางด้านระดับชั้นปี พบว่า ชั้นปี 1 มีคะแนนสูงกว่าชั้นปี 2 ทุกด้าน และในด้านเพศ พบว่า เพศหญิงมีสมรรถนะทางปัญญาและจริยธรรมสูงกว่า ในขณะที่เพศชายมีสมรรถนะทางอารมณ์สูงกว่า ผู้วิจัยได้เสนอแนะให้มีการนำรูปแบบหลักสูตรและการสอนชี้ไปใช้ตามนโยบายการศึกษาของชาติ รวมทั้งให้เน้นการสอนแบบสถานการณ์จริงโดยโครงงาน และส่งเสริมการพัฒนาสื่อการเรียนการสอนตามรูปแบบให้เหมาะสมและเพียงพอ ท้ายที่สุดด้านการวิจัยควรศึกษาเรื่องนี้ต่อเนื่องเป็นระยะยาวโดยการศึกษาการพัฒนาตามช่วงเวลา

สรุปงานวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนารูปแบบ โปรแกรม หลักสูตร และการสอนเกี่ยวกับจริยธรรมในประเทศไทย พบว่า มีการใช้แนวคิดทฤษฎี นีโอฮิแมนนิสต์ หลักการทางพระพุทธศาสนา การใช้ต้นแบบที่ดี กระบวนการมีส่วนร่วม การเสริมสร้างดุลยภาพทางจิตลักษณะของผู้เรียน ทำให้พบว่ายังไม่มีการทำวิจัยเกี่ยวกับจริยธรรมหลุด โดยเฉพาะกับแก้ไขปัญหาจริยธรรมหลุดในประเทศไทย ซึ่งผู้วิจัยพบว่าเกิดเป็นช่องว่างขององค์ความรู้ด้านการวิจัยเกี่ยวกับพัฒนาการลดจริยธรรมหลุดในประเทศไทยขึ้น โดยเฉพาะงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการแก้ไขปัญหาจริยธรรมหลุดโดยตรงในกลุ่มประชากรวัยรุ่น

4.2.2 งานวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนาจริยธรรมในต่างประเทศ

รูทแลนด์ และคิลเลน (Rutland and Killen, 2015) ศึกษาเรื่อง การพัฒนาวิธีทางวิทยาศาสตร์เพื่อลดอคติและการกีดกันทางสังคม: กระบวนการระหว่างกลุ่ม กระบวนการพัฒนาทางปัญญาสังคม และเหตุผลทางจริยธรรม (A Developmental Science Approach to Reducing Prejudice and Social Exclusion: Intergroup Processes, Social-Cognitive Development, and Moral Reasoning) กล่าวว่าได้พัฒนาแนวทางการลดอคติ และการแบ่งแยกโดยใช้วิธีการทางวิทยาศาสตร์ขึ้น พบว่าพัฒนาการของอคติ และการแบ่งแยกเพิ่มขึ้นอย่างเห็นได้ชัด และค่อยเป็นค่อยไปในช่วงการพัฒนาระหว่างเด็กไปสู่วัยรุ่น การใช้แนวทางวิทยาศาสตร์ช่วยให้เห็นภาพที่ชัดเจนขึ้นของการมีอคติ และการแบ่งแยกทั้งด้านบวกและลบในระหว่างกลุ่มคน ในการพัฒนาเหตุผลเชิงจริยธรรม การตัดสินทางจริยธรรม การสื่อสาร และการปฏิสัมพันธ์ระหว่างกลุ่ม และการนำไปปรับใช้ทั้งด้านการปฏิบัติและนโยบาย

ฟริดดิชโชวา (Fridrichova, 2014) ศึกษาเรื่อง นวัตกรรมในการศึกษาจริยธรรม ความอิหลักอิเหลื่อ (ซับซ้อน) ในทฤษฎีและการปฏิบัติ (Innovations in ethical education: dilemmas in theory and practice) การศึกษาในประเทศ สโลวาเกียนั้นได้รับอิทธิพลจากสเปน การศึกษาครั้งนี้พยายามสร้างนวัตกรรมทางการสอนจริยธรรมในประเทศจากการศึกษาค้นคว้า และสัมภาษณ์ เก็บข้อมูล ข้อมูลพบว่าการพัฒนาจริยธรรมนั้นปัจจุบันขึ้นอยู่กับมุมมองทางการศึกต่าง ๆ

คาร์เพนเดล แฮมมอนด์ และแอทวูด (Carpendale, Hammond & Atwood, 2013) ศึกษาเรื่อง บทที่ 6 ความสัมพันธ์ระหว่างพัฒนาการและการพัฒนาทางจริยธรรม (Chapter Six - A Relational Developmental Systems Approach to Moral Development) เสนอว่าในศาสตร์จิตวิทยากำหนดการพัฒนาจริยธรรมของเด็กต่างไปจากทฤษฎีทางชีววิทยาซึ่งกล่าวว่าการพัฒนาจริยธรรมเป็นไปโดยธรรมชาติ ซึ่งสามารถพัฒนาจริยธรรมบนฐานการพัฒนาระบบเหตุผล ซึ่งเกิดจากการปฏิสัมพันธ์กันระหว่างพัฒนาการ สิ่งแวดล้อม และก่อให้เกิดระบบการคิดของมนุษย์ในภายหลัง

มุทธา (Muttha, 2012) ได้ทำวิจัยเรื่อง สันติ ศีลธรรม และคุณค่าในการศึกษา “มุลยาวาทาน”: นวัตกรรมสำหรับการเปลี่ยนแปลงทางสังคม (Peace, Moral and Value Education-‘Mulyavardhan’: An Innovation for Social Transformation) กล่าวว่า Bharatiya Jain Sanghatana ได้พัฒนาหลักการ และการสอนศีลธรรมในอินเดียตั้งแต่ปี 1985 เรียกว่า ‘Mulyavardhan’ ได้รับการรองรับจากรัฐมหาราช และการสำรวจพบว่า หลักการ ‘Mulyavardhan’ ให้ผลเชิงบวกในการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมเชิงอารมณ์สังคมได้ (socio-emotional behavior of children)

คราวเฟิร์ด (Crawford, 2010) ทำงานวิจัยเรื่อง การศึกษาเพื่อความสามารถทางจริยธรรม:การสะท้อนกลับการพัฒนาจริยธรรมบนฐานทฤษฎีการสร้างมโนทัศน์ของไวกอตสกี (Educating for Moral Ability: Reflections on moral development based on Vygotsky's theory of concept formation ผลวิจัยที่ผ่านมาชี้ว่าการพัฒนาจริยธรรมนั้นมีส่วนสำคัญกับการพัฒนาความคิดเชิงมโนทัศน์จากทฤษฎีของไวกอตสกี (Vygotsky) และผ่านพัฒนาการทางร่างกาย การสร้างสรรค์ความหมายในระดับอายุที่มากขึ้น และสามารถนำไปสู่การพัฒนาการเรียนการสอน การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมตามกฎ rule-following behavior ซึ่งนำไปสู่การวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ทางจริยธรรมบนทฤษฎีของไวกอตสกี นำไปสู่ความหมายที่สำคัญ คือ การทำความเข้าใจสมรรถนะทางจริยธรรมนำไปสู่การพัฒนาที่สำคัญสองประการ คือ การทำความเข้าใจกระบวนการเรียนรู้พื้นฐาน และการปฏิบัติทางคุณค่าในการเรียนรู้เพื่อคิด และทำในปัจจุบัน

ลอเร็นโค (Lourenço, 2010) วิจัยเรื่อง การสะท้อนวิธีการเล่าเรื่องที่มีต่อการพัฒนาจริยธรรม (Reflections on Narrative Approaches to Moral Development)

ในปัจจุบัน การเล่าเรื่อง บริบท และวิธีการศึกษาและพัฒนาจริยธรรมในโลกสมัยใหม่นั้นสัมพันธ์กับทฤษฎีของโคลเบิร์ก อย่างไรก็ตามพบว่าการเล่าเรื่อง (Narative) นั้นให้คุณค่าบางประการในการพัฒนาจริยธรรมแต่ นำไปสู่ความขัดแย้งบางประการในด้านการแสวงหาความรู้กับทฤษฎีของโคลเบิร์ก ซึ่งพัฒนาจริยธรรมจากตัวเลือก และความขัดแย้งทางจริยธรรมการใช้วิธีเล่าเรื่องอาจจะทำให้สูญเสียบริบท และคุณสมบัติบางประการเมื่อการเล่าเรื่องนั้นกลายมาเป็นทฤษฎีการพัฒนาจริยธรรม

คาวลีย์ มาร์ติน และจอห์นสัน (Cawley, Martin and Johnson, 2000) ศึกษาเรื่องวิธีการทางคุณธรรมสู่บุคลิก: บุคลิกและความต่างระหว่างบุคคล (A virtues approach to personality: Personality and Individual Differences) พบว่า คุณธรรม (Virtues) ในงานวิจัยประกอบไปด้วย ความเห็นอกเห็นใจ คำสั่ง ทรัพยากรที่ครบครัน ความสงบ ผลงานวิจัยพบว่าคุณธรรมนั้นเป็นการทำงานของส่วนบุคคล มากกว่าเหตุผลเชิงจริยธรรม และการพัฒนาทักษะด้านพุทธิปัญญา

จากการค้นคว้างานวิจัยต่างประเทศนั้นพบว่า การพัฒนาจริยธรรมนั้น มีงานอธิบายจริยธรรม และการพัฒนาจริยธรรมด้านคุณธรรมสัมพันธ์กับลักษณะส่วนตัว การพัฒนาคุณธรรมตามทฤษฎีไวกอตสกี และชีววิทยา รวมไปถึงความพยายามในการสร้างนวัตกรรมการพัฒนาจริยธรรมท้องถิ่นในอินเดีย และสโลวาเกียที่เหมาะสมกับบริบทของประเทศตนเอง ซึ่งสอดคล้องกับการค้นคว้างานวิจัยเกี่ยวกับจริยธรรมหลุด และการพัฒนาจริยธรรมในประเทศไทยที่พบว่า ยังไม่มีการศึกษาโดยตรงเกี่ยวกับการพัฒนาการลดจริยธรรมหลุดของวัยรุ่นในประเทศไทยโดยตรง ทำให้เกิดช่องว่างทางความรู้ขึ้นทำให้ผู้วิจัยสนใจที่จะศึกษา และพัฒนาองค์ความรู้เกี่ยวกับการพัฒนาแนวทางทางการศึกษาเพื่อลดจริยธรรมหลุดของวัยรุ่น หรือนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายในประเทศไทย

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
Chulalongkorn University

จากการค้นคว้าเอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องในข้างต้นสามารถสรุปได้ว่าทฤษฎีที่นำมาใช้พัฒนาเป็นตัวแปรตามในงานวิจัยครั้งนี้นั้นมาจากทฤษฎีจริยธรรมหลุด ซึ่งจริยธรรมหลุดนั้นหมายถึงกระบวนการแทรกแซงจากภายในของบุคคลที่ทำให้การใช้เหตุผลทางจริยธรรม และการแสดงออกทางพฤติกรรมจริยธรรมไม่สอดคล้องกัน ซึ่งเป็นการแสดงออกตามพฤติกรรมกลไกจริยธรรมหลุด 8 ประการดังนี้ ดังนี้ (1) การให้เหตุผลทางจริยธรรม หรือการตัดสินทางจริยธรรม (Moral Justification) เป็นการให้เป็นผลว่ายอมรับได้หรือไม่ได้ มีความสมเหตุสมผลเพียงใด (2) การใช้คำพูดให้ดูดี (Euphemistic Labeling) (3) การเปรียบเทียบทางสังคม (Advantage Comparison) (4) การปัดความรับผิดชอบ (Displacement Responsibility) (5) การกระจายความรับผิดชอบ (Diffusion of Responsibility) (6) การบิดเบือนผลการกระทำ (Distorting Consequences) (7) การไม่ยอมรับผิด หรือโยนโทษให้ผู้อื่น (Attribution of Blame) (8) การลด

คุณค่าความเป็นมนุษย์ (Dehumanization) การเห็นคุณค่าของผู้อื่นไม่เท่ากับตน ซึ่งจริยธรรมหลุดนี้เป็นพฤติกรรมในเชิงลบทั้งนี้การวัดจริยธรรมหลุดนั้นสามารถวัดจากการแสดงออกถึงพฤติกรรมกลไกทั้ง 8 ประการ ว่ามีกลไกเกิดใดกลไกหนึ่งแสดงออกหรือเกิดขึ้นมาหรือไม่ โดยไม่จำเป็นต้องเกิดขึ้นพร้อมกันทั้ง 8 กลไก โดยใช้เครื่องมือวัดที่พัฒนาขึ้นให้สอดคล้องกับบริบทที่ต้องการวัด

นอกจากนี้แนวคิด และทฤษฎีที่นำมาใช้พัฒนาเป็นตัวแปรต้นในงานวิจัยนี้ ประกอบไปด้วย ลักษณะมุ่งอนาคตควบคุมตน จากการค้นคว้าทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับลักษณะมุ่งอนาคต และควบคุมตน โดยการสังเคราะห์แนวคิด และทฤษฎีโดยเน้นแนวคิด ทฤษฎีของมิสเชส (Mishel, 1947) ซึ่งลักษณะมุ่งอนาคตควบคุมตน หมายถึง ลักษณะที่ประกอบไปด้วย การมุ่งอนาคต และการควบคุมตน ซึ่งเป็นความสามารถที่จะวางแผน บังคับ หรือควบคุมตนเองประเมินตนเอง เพื่อให้เกิดพฤติกรรมด้วยความอดทน รอได้ หรือการกระทำที่พึงประสงค์เพื่อนำไปสู่เป้าหมาย หรือผลลัพธ์ที่ดีกว่าปัจจุบัน หรือการมีพฤติกรรมที่ดีขึ้นในอนาคต ซึ่งมีความสำคัญ คือ ลักษณะมุ่งอนาคตและควบคุมตนนั้นมีความสำคัญต่อบุคคลต่อการเปลี่ยนแปลงตนเองให้ดีขึ้น และยังเกี่ยวข้องกับจริยธรรมส่วนบุคคล และมีความสำคัญต่อการเป็นคนดี คนเก่ง ซึ่งสามารถพัฒนาได้โดยการแสดงให้เห็นความสำคัญและการมองภาพของอนาคต หรือผลที่จะเกิดขึ้นในอนาคต ตั้งเป้าหมายที่จะไปถึงอนาคต การฝึกฝนการใช้สติปัญญาและการแสวงหาวิธีการที่เหมาะสมในการนำตนเองไปสู่เป้าหมายการกำกับติดตามตนเอง ประเมินตนเอง การให้รางวัล หรือปรับพฤติกรรมตนเองเพื่อที่จะไปสู่เป้าหมาย

แนวคิดการเรียนรู้แบบฉากทัศน์เป็นฐาน ในข้างต้นนั้นสามารถสรุปได้ว่า การเรียนรู้แบบฉากทัศน์เป็นฐาน นั้นเป็นการเรียนรู้ที่นำผู้เรียนเข้าไปในฉาก สถานการณ์ หรือบริบทเสมือนจริงที่เปิดให้ผู้เรียนเรียนรู้โดยการถูกท้าทาย การเกิดความขัดแย้ง แล้วนำความรู้ ทักษะเดิมที่มีอยู่มาปรับใช้กับสิ่งเหล่านั้นในการสร้างทางเลือกเพื่อการเรียนรู้ผลของทางเลือกต่าง ๆ ซึ่งมโนทัศน์ของการจัดการเรียนการสอนประกอบไปด้วย ฉาก สถานการณ์ หรือบริบท ประเด็นการเรียนรู้ สิ่งท้าทาย ความขัดแย้ง ตัวเลือก ทางเลือก เพื่อให้ผู้เรียนได้ใช้การคิด ความรู้ ทักษะ มุมมอง ประกอบการตัดสินใจกับทางเลือกในสถานการณ์ และความขัดแย้งต่าง ๆ การสื่อสารและอภิปรายระหว่างและหลังจากการเรียนรู้ เข้าไปประยุกต์เพื่อให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ผ่านประสบการณ์ในบริบทเชิงสถานการณ์ และสามารถนำไปปรับใช้ได้กับเนื้อหา และการเรียนรู้อื่น ๆ ได้

ทั้งนี้การนำแนวคิดทั้งสองมาพัฒนาอยู่ในรูปแบบของโปรแกรม ซึ่งหมายถึง แนวทางหรือกระบวนการการจัดกิจกรรมอย่างเป็นระบบเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ ตามระยะเวลา และแผนงานที่วางไว้ ที่เกี่ยวข้องกับเรื่องใดเรื่องหนึ่งโดยเฉพาะ โดยการมีการวางแผน กำหนดวัตถุประสงค์ การรวบรวมทรัพยากร การนำไปปฏิบัติ และการประเมินผล ซึ่งโปรแกรมที่พัฒนาจาก

แนวคิดดังกล่าวนี้คาดว่าจะช่วยให้เกิดการพัฒนาการที่ช่วยให้ผู้เรียนลดจริยธรรมหลุดลง ซึ่งเป็นการส่งเสริมให้ผู้เรียนลดพฤติกรรมเชิงลบ เพื่อให้เกิดจริยธรรมที่ดีซึ่งเป็นพฤติกรรมเชิงบวกขึ้น

กระบวนการพัฒนาโปรแกรม และการทดลองใช้โปรแกรมนั้นผู้วิจัยได้เสนอไว้ในบทที่ 3 ของงานวิจัย

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

บทที่ 3
วิธีดำเนินงานวิจัย

การวิจัยและพัฒนาโปรแกรมลดจริยธรรมหลุดตามแนวคิดลักษณะมุ่งอนาคตควบคุมตน และการเรียนรู้แบบฉากทัศน์เป็นฐานสำหรับนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) พัฒนาโปรแกรมลดจริยธรรมหลุดตามแนวคิดลักษณะมุ่งอนาคตควบคุมตน และการเรียนรู้แบบฉากทัศน์เป็นฐานสำหรับนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย 2) ศึกษาประสิทธิผลของโปรแกรมลดจริยธรรมหลุดตามแนวคิดลักษณะมุ่งอนาคตควบคุมตน และการเรียนรู้แบบฉากทัศน์เป็นฐานสำหรับนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย มีกระบวนการวิจัย 4 ระยะ ได้แก่

ระยะที่ 1 การศึกษาสภาพ ปัญหา แนวคิด และทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง โดยมีขั้นตอนดังต่อไปนี้

1.1 การศึกษาสภาพและปัญหาด้านจริยธรรมของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายในประเทศไทย

1.2 การศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยเกี่ยวกับจริยธรรม การพัฒนาจริยธรรม ความสอดคล้องด้านจริยธรรม และจริยธรรมหลุด

1.3 การศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยเกี่ยวกับลักษณะมุ่งอนาคตควบคุมตน

1.4 การศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยเกี่ยวกับการเรียนรู้แบบฉากทัศน์เป็นฐาน

ระยะที่ 2 การพัฒนาโปรแกรมลดจริยธรรมหลุดตามแนวคิดลักษณะมุ่งอนาคตควบคุมตน และการเรียนรู้แบบฉากทัศน์เป็นฐานสำหรับนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย ดังนี้

2.1 การกำหนดขั้นตอนการพัฒนาโปรแกรม

2.2 การกำหนดองค์ประกอบของโปรแกรม

2.3 การตรวจสอบคุณภาพโปรแกรมโดยผู้ทรงคุณวุฒิ

2.4 การนำโปรแกรมไปทดลองนำร่อง

ระยะที่ 3 การทดลองใช้โปรแกรมลดจริยธรรมหลุดตามแนวคิดลักษณะมุ่งอนาคตควบคุมตน และการเรียนรู้แบบฉากทัศน์เป็นฐานสำหรับนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายไปทดลองใช้ โดยมีกิจกรรมดังต่อไปนี้

3.1 การกำหนดแผนการวิจัย และกลุ่มเป้าหมายในการทดลอง

3.2 การพัฒนาเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการทดลอง

3.3 การเก็บรวบรวมข้อมูลจากการนำโปรแกรมไปทดลองใช้ และการวิเคราะห์ข้อมูล

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
Chulalongkorn University

ระยะที่ 4 การปรับปรุงโปรแกรมลดจริยธรรมหลุดตามแนวคิดลักษณะมุ่งอนาคตควบคุมตนและการเรียนรู้แบบฉากทัศน์เป็นฐานสำหรับนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายดังนี้

4.1 การสรุปผล และปรับปรุงโปรแกรม

4.2 การพัฒนาโปรแกรมฉบับสมบูรณ์

กิจกรรมการวิจัยมีขั้นตอนและกิจกรรมการดำเนินงานวิจัยดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 7 ขั้นตอนและกิจกรรมการดำเนินงานวิจัย

ระยะการวิจัย	ขั้นตอนและกิจกรรมการดำเนินงานวิจัย	แหล่งข้อมูล	เครื่องมือ/การเก็บรวบรวมขอมูล	การวิเคราะห์ข้อมูล	ผลลัพธ์
ระยะที่ 1	1.1 การศึกษาสภาพและปัญหาด้านจริยธรรมของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายในประเทศไทย	เอกสาร ตำรา รายงานการวิจัย และบทความการวิจัย	การวิเคราะห์เอกสาร	การวิเคราะห์เนื้อหา	สภาพปัญหาและความต้องการ
	1.2 การศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยเกี่ยวกับจริยธรรม การพัฒนาจริยธรรม ความสอดคล้องด้านจริยธรรม และจริยธรรมหลุด	เอกสาร ตำรา รายงานการวิจัย และบทความการวิจัย	การวิเคราะห์เอกสาร	การวิเคราะห์เนื้อหา	สภาพปัญหาและการพัฒนาจริยธรรม
	1.3 การศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยเกี่ยวกับแนวคิด	เอกสาร ตำรา รายงานการวิจัย และบทความการวิจัย	การวิเคราะห์เอกสาร	การวิเคราะห์เนื้อหา	หลักการจัดการเรียนรู้โดยใช้ลักษณะ

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
Chulalongkorn University

ระยะการวิจัย	ขั้นตอนและกิจกรรมการดำเนินงานวิจัย	แหล่งข้อมูล	เครื่องมือ/การเก็บรวบรวมขอมูล	การวิเคราะห์ข้อมูล	ผลลัพธ์
	ลักษณะมุ่งอนาคตควบคุมตน				มุ่งอนาคตควบคุมตน
	1.4 การศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยเกี่ยวกับแนวคิดการเรียนรู้แบบฉากทัศน์เป็นฐาน	เอกสาร ตำรา รายงานการวิจัย และบทความการวิจัย	การวิเคราะห์เอกสาร	การวิเคราะห์เนื้อหา	หลักการจัดการเรียนรู้โดยใช้แนวคิดการเรียนรู้แบบฉากทัศน์เป็นฐาน
ระยะที่ 2	2.1 การกำหนดขั้นตอนการพัฒนาโปรแกรม	เอกสาร ตำรา รายงานการวิจัย และบทความการวิจัย	วิเคราะห์เอกสาร	วิเคราะห์เนื้อหา	ขั้นตอนการพัฒนาโปรแกรม
	2.2 การกำหนดองค์ประกอบของโปรแกรม	เอกสาร ตำรา รายงานการวิจัย และบทความการวิจัย	วิเคราะห์เอกสาร	วิเคราะห์เนื้อหา	องค์ประกอบของโปรแกรม
	2.3 การตรวจสอบคุณภาพโปรแกรมโดยผู้ทรงคุณวุฒิ	ผู้ทรงคุณวุฒิจำนวนไม่ต่ำกว่า 5 ท่าน	แบบประเมินคุณภาพโดยค่า IOC และความตรงเชิงโครงสร้าง	1. วิเคราะห์ค่า IOC 2. ค่าความตรงเชิงโครงสร้าง	โปรแกรมฉบับปรับปรุง
	2.4 การนำโปรแกรมไปทดลองนำร่อง	นักเรียนระดับ ม.ปลาย กลุ่มเป้าหมาย	1. แบบสัมภาษณ์ 2. แบบบันทึกการจัดกิจกรรม	วิเคราะห์เนื้อหา	โปรแกรมฉบับปรับปรุง

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
Chulalongkorn University

ระยะการวิจัย	ขั้นตอนและกิจกรรมการดำเนินงานวิจัย	แหล่งข้อมูล	เครื่องมือ/การเก็บรวบรวมขอมูล	การวิเคราะห์ข้อมูล	ผลลัพธ์
		ที่ไม่ใช่กลุ่มทดลอง	3. แบบประเมินการจัดการเรียนรู้		
ระยะที่ 3	3.1 การกำหนดแผนการวิจัย และกลุ่มเป้าหมายในการทดลอง	1. เอกสาร ตำรา รายงานการวิจัย 2. การสัมภาษณ์ครูผู้เกี่ยวข้องกับกลุ่มเป้าหมาย 3. การสำรวจเอกสารที่เกี่ยวกับกลุ่มเป้าหมาย	1. การวิเคราะห์เอกสาร 2. การวิเคราะห์เนื้อหาเกี่ยวกับข้อมูลของกลุ่มเป้าหมาย	1. การวิเคราะห์เนื้อหา	1. แผนการทดลอง 2. ประชากรกลุ่มเป้าหมายและวิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่าง
	3.2 การพัฒนาเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการทดลอง	1. เอกสาร ตำรา รายงานการวิจัย	1. ผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 5 ท่าน 2. การทดลองใช้โปรแกรมและแบบทดสอบจริยธรรมหลุด	1. การวิเคราะห์ค่า IOC 2. การวิเคราะห์ความตรง ความเที่ยง ความยาก ค่าอำนาจจำแนก ค่าความเป็น	1. โปรแกรม 2. แผนการจัดการเรียนรู้ตามโปรแกรม 2. แบบทดสอบจริยธรรมหลุด

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
Chulalongkorn University

ระยะการวิจัย	ขั้นตอนและกิจกรรมการดำเนินงานวิจัย	แหล่งข้อมูล	เครื่องมือ/การเก็บรวบรวมขอมูล	การวิเคราะห์ข้อมูล	ผลลัพธ์
				คู่ขนานของแบบทดสอบ 2. การวิเคราะห์ข้อมูลจากการทดลองนำร่อง	
	3.3 การเก็บรวบรวมข้อมูลจากการนำโปรแกรมไปทดลองใช้ และการวิเคราะห์ข้อมูล	กลุ่มตัวอย่าง	1. แผนการจัดการเรียนรู้ 2. แบบวทดสอบจริยธรรมหลุดก่อนและหลังการทดลอง 3. แบบสัมภาษณ์จริยธรรมหลุดหลังการทดลอง 4. แบบบันทึกการเรียนรู้ของผู้เรียน	1. ค่าสถิติ ANOVA 2. วิเคราะห์เนื้อหาแบบสัมภาษณ์ 3. วิเคราะห์เนื้อหาจากการบันทึกการเรียนรู้	1. ผลการทดลองแบบหนึ่งกลุ่มวัดก่อน ระหว่างหลังของโปรแกรม 2. เนื้อหาจากการสัมภาษณ์ 3. เนื้อหาจากการบันทึกการเรียนรู้
ระยะที่ 4	4.1 การสรุปผลและปรับปรุงโปรแกรม	ข้อมูลทั้งหมดที่ได้จากการทดลอง	เครื่องมือทั้งหมดที่ใช้ในการทดลอง	การวิเคราะห์เนื้อหา	ผลการวิเคราะห์ข้อมูล
	4.2 การพัฒนาโปรแกรมฉบับสมบูรณ์	ผลการทดลองฉบับสมบูรณ์	วิเคราะห์เนื้อหา	การวิเคราะห์เนื้อหา	โปรแกรมฯ ฉบับสมบูรณ์

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
Chulalongkorn University

ระยะที่ 1 การศึกษาสภาพ ปัญหา แนวคิด และทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

มีขั้นตอนดังต่อไปนี้

1.1 การศึกษาสภาพและปัญหาด้านจริยธรรมของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายในประเทศไทย

มีขั้นตอนดังต่อไปนี้

1. ศึกษาเอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2. วิเคราะห์สภาพปัญหาที่เกิดขึ้น เกี่ยวกับสภาพปัญหา และแนวทางแก้ไขที่เกิดขึ้นในปัจจุบัน

จากการศึกษาเอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับบริบท สถานการณ์ทางด้านจริยธรรม และสภาพแวดล้อมที่เกี่ยวข้องกับนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย พบว่ามีประเด็นที่เกี่ยวข้องกับนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายที่เกี่ยวข้องกับจริยธรรม ดังต่อไปนี้ ปัญหาด้านระเบียบวินัย ความก้าวร้าว ด้านการเรียน ปัญหาด้านความเป็นพลเมืองและสิ่งแวดล้อม ปัญหาด้านวัฒนธรรมวัยรุ่น พฤติกรรมการแต่งกายที่ไม่เหมาะสมของวัยรุ่นหญิงตอนปลายในเขตกรุงเทพมหานคร พฤติกรรมการใช้เครือข่ายสังคมออนไลน์เฟซบุ๊ก (Facebook) ของวัยรุ่นในประเทศไทย พฤติกรรมทางเพศของวัยรุ่นไทย การยอมรับและพฤติกรรมการเลียนแบบทางวัฒนธรรมจากสื่อบันเทิงเกาหลีของวัยรุ่น อัตลักษณ์ของฮิปสเตอร์ในกลุ่มเยาวชนไทย พฤติกรรมการใช้สมาร์ทโฟนของวัยรุ่นไทยที่มีผลด้านลบต่อตนเองและสังคม และในต่างประเทศมีงานศึกษาเกี่ยวกับจริยธรรมหลุดของความเป็นพลเมือง (ดุจเดือน พันธุมนาวิน, 2551; ปิ่นแก้ว เหลืองอร่ามศรี, 2553; ศศิพิชญ์ นิลไพรัช, 2553; ภาณุวัฒน์ กองราช, 2554; วิชชา สันทนาประสิทธิ์, 2555; ปภังกร ปรีดาชัชวาล ไฉไล ศักดิวรพงศ์ และสากล สถิตวิทยานันท์, 2556; ศิวพร ศรีวะรมย์, 2558; พิชญ์ เพชรคำ และพรทิพย์ เย็นจะบก, 2014; Caprara, G. V. & et al, 2009 Sagone, E. & De Caroli, M. E., 2012)

ผู้วิจัยได้นำประเด็นที่เกี่ยวข้องกับปัญหาทางจริยธรรมของวัยรุ่นมาสังเคราะห์เป็นเนื้อหาของโปรแกรม ดังนี้

1) การรับ และการใช้สื่อออนไลน์

2) การรับวัฒนธรรมและการปรับตัว

3) ระเบียบวินัย ความเป็นพลเมืองการเมืองการปกครอง

4) ปัญหาด้านสิ่งแวดล้อม

1.2 การศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยเกี่ยวกับจริยธรรม การพัฒนาจริยธรรม ความสอดคล้องด้านจริยธรรม และจริยธรรมหลุด

มีขั้นตอนดังต่อไปนี้

1. ศึกษาเอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2. วิเคราะห์ทฤษฎีทางจริยธรรม จริยธรรมหลุดที่อธิบายด้วยทฤษฎีจริยธรรมหลุด

3. สังเคราะห์เป็นแนวทางการวัดจริยธรรมหลุดที่ใช้ในงานวิจัย

จากการศึกษาค้นคว้านั้นพบว่า

จริยธรรม หมายถึง หลักปฏิบัติที่ยึดของคนที่ใช้ในการตัดสินว่า การกระทำของคนนั้นถูกต้องหรือผิดอย่างไร และการปฏิบัติตามหลักการนั้น ซึ่งเชื่อมโยงตัวบุคคลกับภายนอกตัวบุคคล เช่น ปรัชญา กลุ่มคน สาขาวิชาหรืออาชีพ ซึ่งประกอบไปด้วยองค์ประกอบดังต่อไปนี้ องค์ประกอบด้านปัญญาจริยธรรม (Moral Though) ด้านทัศนคติจริยธรรม (Moral Feeling) และด้านพฤติกรรมจริยธรรม (Moral Behavior)

จริยธรรมหลุด (Moral Disengagement) หมายถึง การที่บุคคล (Moral Agent) แสดงพฤติกรรมจริยธรรม ที่ก่อให้เกิดอันตรายหรือความเสียหายแก่ตนเองและผู้อื่น โดยพฤติกรรมที่แสดงออกมานั้นขัดกับเหตุผลเชิงจริยธรรมของตนเอง จนเกิดผลกระทบต่อตนเองและผู้อื่นในทางลบ ซึ่งบุคคลจะปรากฏกลไกจริยธรรมหลุดประการใดประการหนึ่ง 8 ประการ ดังนี้

1. การให้เหตุผลทางจริยธรรม หรือการตัดสินทางจริยธรรมที่ผิดจริยธรรม (Moral Justification)

2. การใช้คำพูดให้ดูดี (Euphemistic Labeling)

3. การเปรียบเทียบทางสังคม (Advantage Comparison)

4. การปัดความรับผิดชอบ (Displacement Responsibility

5. การกระจายความรับผิดชอบ (Diffusion of Responsibility)

6. การบิดเบือนผลการกระทำ (Distorting Consequences)

7. การไม่ยอมรับผิด หรือโยนโทษให้ผู้อื่น (Attribution of Blame)

8. การลดคุณค่าความเป็นมนุษย์ (Dehumanization)

สาเหตุของจริยธรรมหลุดที่นำไปสู่ความไม่สอดคล้องทางจริยธรรมนั้น เกิดขึ้นจากปัจจัยภายนอกหรือบริบทรอบตัวผู้แสดงพฤติกรรม เช่น พ่อ แม่ ครู เพื่อน การเลี้ยงดู การเรียนรู้

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
Chulalongkorn University

จริยธรรมที่ไม่เหมาะสม กฎ ระเบียบ และปัจจัยภายในคือ เหตุผลเชิงจริยธรรม และความรู้สึกจริยธรรมที่แทรกแซงไม่ให้การใช้เหตุผลพฤติกรรม ที่สอดคล้องกับพฤติกรรมที่แสดงออก

1.3 การศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยเกี่ยวกับลักษณะมุ่งอนาคตควบคุมตน

จากการค้นคว้าข้อมูลวรรณกรรมจากตำรา เอกสาร และงานวิจัยในบทที่ 2 ผู้วิจัยได้นำมาวิเคราะห์ สังเคราะห์แนวคิด ทฤษฎี ดังต่อไปนี้

ลักษณะมุ่งอนาคตสามารถพัฒนาหรือเรียนรู้ได้จาก การรู้จัก และเห็นความสำคัญของผลที่จะเกิดในอนาคต การฝึกเขียน การฝึกมองภาพหรือคาดการณ์อนาคต และบรรยายเกี่ยวกับปัจจุบันและอนาคต และการฝึกฝนด้านสติปัญญาที่เกี่ยวกับภาพอนาคตที่ดี รวมไปถึงการพัฒนาการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรม รวมไปถึงการใช้การกระตุ้นพฤติกรรม

การพัฒนาการควบคุมตนเองสามารถทำได้โดยการ ตั้งเป้าหมาย การกำกับติดตามตนเอง การควบคุมสิ่งเร้า การประเมินตนเอง การให้การเสริมแรงหรือลงโทษเมื่อมีพฤติกรรมหรือการกระทำที่ถูกต้องหรือผิดไปจากเป้าหมาย และการปรับเปลี่ยนวิธีการไปสู่เป้าหมายที่เหมาะสมขึ้น

การพัฒนาลักษณะมุ่งอนาคตควบคุมตน สามารถพัฒนาได้โดยการแสดงให้เห็นความสำคัญ และการมองภาพของอนาคต หรือผลที่ที่จะเกิดขึ้นในอนาคต ตั้งเป้าหมายที่จะไปถึงอนาคต การฝึกฝนการใช้สติปัญญาและการแสวงหาวิธีการที่เหมาะสมในการนำตนเองไปสู่เป้าหมาย การกำกับติดตามตนเอง ประเมินตนเอง การให้รางวัล หรือลงโทษตนเองเพื่อที่จะไปสู่เป้าหมาย

ผู้วิจัยจึงได้นำการพัฒนาลักษณะมุ่งอนาคต และลักษณะควบคุมตนมาสังเคราะห์โดยการพัฒนาลักษณะมุ่งอนาคตควบคุมตนนั้นสามารถพัฒนาได้ดังต่อไปนี้

1. การฝึกฝนให้แสดงให้เห็นความสำคัญของอนาคต การมองภาพของอนาคต และผลที่จะเกิดขึ้นในอนาคต

2. การฝึกฝนตั้งเป้าหมายที่จะไปถึงอนาคต รวมไปถึงวิธีการที่จะบรรลุเป้าหมาย

3. การฝึกฝนการใช้สติปัญญาและการแสวงหาวิธีการที่เหมาะสมในการนำตนเองไปสู่เป้าหมาย

4. การฝึกฝนการกำกับติดตามตนเอง ประเมินตนเอง การให้รางวัล หรือลงโทษตนเองเพื่อที่จะควบคุมตนเองให้ไปสู่เป้าหมาย

จากการค้นคว้าวรรณกรรม และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องในบทที่ 2 ผู้วิจัยได้สังเคราะห์สาระสำคัญของแนวคิดลักษณะมุ่งอนาคตควบคุมตน ได้ดังต่อไปนี้

บุคคลที่มีลักษณะมุ่งอนาคต ประกอบไปด้วย1) สามารถวางแผนล่วงหน้าได้ และคาดการณ์ผลดีและผลเสียที่จะเกิดขึ้นในอนาคตได้ 2) สามารถอดทนรอได้ 3) มีความเชื่อว่าทำดีได้ดี 4) สามารถอธิบายปรากฏการณ์ได้อย่างสมเหตุสมผล 5) สามารถงดเว้นจากสิ่งที่ไม่ดีต่อสุขภาพหรือสิ่งที่สังคมไม่ยอมรับได้ 6) มีการมองมิติกรอบเวลาอดีต ปัจจุบันและอนาคต และเน้นผลการกระทำในอนาคตระยะยาว และสามารถปรับพฤติกรรมในปัจจุบันให้สมดุล 7) มีการกระตุ้น ใช้เครื่องมือช่วยในการบรรลุเป้าหมายในอนาคต

ของบุคคลที่มีลักษณะการควบคุมตนเองนั้นจะประกอบไปด้วย มีความอดทนอดกลั้น รู้จักตนเอง สามารถจัดการ และฝึกฝนตนเองได้ สามารถใช้วิธีการที่หลากหลายในการไปสู่เป้าหมาย

บุคคลที่มีลักษณะมุ่งอนาคตควบคุมตนจะมีการวางแผน และคาดการณ์ผลที่จะเกิดอนาคต สามารถอธิบายผลของการกระทำที่เชื่อมโยงกับการกระทำได้ มีความอดทน สามารถควบคุม กำกับติดตามตนเอง จัดการ ฝึกฝน และตนเองได้ สามารถใช้วิธีการที่หลากหลายเพื่อไปสู่เป้าหมายได้

จากนั้นผู้วิจัยได้สังเคราะห์สาระสำคัญของลักษณะมุ่งอนาคตควบคุมตน ดังต่อไปนี้

1. มีการสร้างกรอบเวลาระหว่างปัจจุบันและอนาคตเพื่อให้เห็นความเชื่อมโยงระหว่างการกระทำในปัจจุบันและผลที่เกิดขึ้นในอนาคต

2. มีการกำหนดเป้าหมายในอนาคตที่ดีเพื่อให้ผู้เรียนเล็งเห็นความสำคัญของผลที่จะเกิดขึ้นในอนาคตที่ดีกว่าปัจจุบัน

3. มีการฝึกฝนการวางแผน ปฏิบัติตามแผนปัจจุบัน ปรับเปลี่ยนแผน เพื่อให้เกิดผลที่ดีขึ้นในการบรรลุเป้าหมายที่วางไว้

4. มีการประเมินตนเองเพื่อให้ผู้เรียนทราบว่าสามารถเข้าใกล้เป้าหมายในอนาคตที่วางไว้หรือไม่เพียงใด

5. มีการนำผลการประเมินตนเองมาปรับใช้กับตนเองเพื่อให้รางวัลเพื่อเสริมแรงเมื่อเข้าใกล้เป้าหมายมากขึ้น หรือลงโทษเพื่อให้หลีกหนี หรือลดพฤติกรรมที่ทำให้ไม่บรรลุเป้าหมาย

6. มีความอดทนในการปฏิบัติตามแผนเพื่อที่จะบรรลุเป้าหมายระยะยาว

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
Chulalongkorn University

การพัฒนาลักษณะมุ่งอนาคตควบคุมตน สามารถพัฒนาได้โดยการแสดงให้เห็นความสำคัญ และการมองภาพของอนาคต หรือผลที่จะเกิดขึ้นในอนาคต ตั้งเป้าหมายที่จะไปถึงอนาคต การฝึกฝนการใช้สติปัญญาและการแสวงหาวิธีการที่เหมาะสมในการนำตนเองไปสู่เป้าหมาย การกำกับติดตามตนเอง ประเมินตนเอง การให้รางวัล หรือลงโทษตนเองเพื่อที่จะไปสู่เป้าหมาย

ผู้วิจัยจึงนำลักษณะการพัฒนาผู้เรียนและสาระสำคัญของแนวคิดดังกล่าวมาสังเคราะห์หลักการจัดการเรียนรู้ของแนวคิดสามารถแสดงได้ดังแผนภาพต่อไปนี้

ภาพที่ 7 การสังเคราะห์หลักการพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียนตามแนวคิดลักษณะมุ่งอนาคตควบคุมตน

จากการวิเคราะห์ แนวคิด ทฤษฎีในข้างต้นสามารถจัดเป็นหลักการจัดการเรียนรู้ของแนวคิดลักษณะมุ่งอนาคตควบคุมตน ได้ดังต่อไปนี้

1. การช่วยเหลือผู้เรียนให้สามารถกำหนดกรอบเวลาปัจจุบัน และอนาคต เพื่อให้เห็นความสำคัญของผลในอนาคต และการวางกรอบเวลาไปสู่เป้าหมาย

2. การกระตุ้นการตั้งเป้าหมาย และวางแผนเพื่อไปสู่เป้าหมาย เพื่อให้เห็นความสำคัญของอนาคต และสามารถในการวางแผนและนำแผนงานไปดำเนินการให้บรรลุเป้าหมายในอนาคต

3. การเปิดโอการให้มีการค้นคว้า และสืบสอบ เพื่อให้เกิดทักษะการแสวงหาวิธีการที่เหมาะสมกับเป้าหมาย ที่หลากหลาย

4. การช่วยเหลือผู้เรียนในการกำกับติดตามตนเอง เพื่อให้เกิดทักษะการกำกับติดตามตนเอง และการประเมินปัจจุบันกับเป้าหมาย โดยการสังเกต บันทึก และรายงานพฤติกรรมของตนเอง

5. การสนับสนุนผู้เรียนให้มีความยืดหยุ่น การปรับปรุงและพัฒนาเพื่อให้เกิดการดำเนินงานที่มีประสิทธิภาพสัมพันธ์กับเป้าหมาย

6. การกระตุ้นให้ผู้เรียนมีการเสริมแรง และปรับพฤติกรรม เพื่อให้เกิดทักษะการให้รางวัล หรือปรับพฤติกรรมด้วยตนเองเพื่อไปสู่เป้าหมายโดยพิจารณาจากผลการกำกับติดตามตนเอง

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

1.4 การศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยเกี่ยวกับแนวคิดการเรียนรู้แบบฉากทัศน์เป็นฐาน

จากการค้นคว้าข้อมูลวรรณกรรมจากตำรา เอกสาร และงานวิจัยในบทที่ 2 ผู้วิจัยได้นำมาวิเคราะห์ สังเคราะห์แนวคิดเป็นหลักการของแนวคิดการเรียนรู้แบบฉากทัศน์เป็นฐาน ประกอบไปด้วย

1. เป็นแนวคิดที่ทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ผ่านการเผชิญสถานการณ์ที่เชื่อมโยงกับโลกความเป็นจริงที่ผู้สอนกำหนดขึ้นผ่านฉากและสกานการณ์โดยไม่ต้องเผชิญสถานการณ์จริง เพื่อนำความรู้ไปสู่การปฏิบัติ

2. การกำหนดองค์ประกอบของกระบวนการเรียนรู้ประกอบไปด้วยฉาก เส้นทางการเดินเรื่อง การเผชิญปัญหา ความรู้เดิม การตัดสินใจ ผลของการตัดสินใจ จุดขัดแย้งที่

เชื่อมโยงกับโลกความเป็นจริง การอภิปรายแลกเปลี่ยนความรู้ เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ผ่านสถานการณ์และนำความรู้ไปปฏิบัติในสถานการณ์ที่กำหนด อย่างเป็นขั้นตอน

3. กระบวนการเรียนรู้ของผู้เรียนจะเกิดขึ้นผ่านขั้นตอนการเผชิญปัญหา การตัดสินใจ การแก้ปัญหา และของผลการตัดสินใจที่แตกต่างกัน โดยไม่มีการกำหนดการตัดสินใจว่าสิ่งใดถูกหรือผิด และนำมาเปรียบเทียบผลดี ผลเสียที่แตกต่างกัน เพื่อให้เกิดการเรียนรู้จากผลของการตัดสินใจที่เกิดจากฉาก จุดขัดแย้ง และการแลกเปลี่ยนความรู้ที่แตกต่างกันจากการตัดสินใจ และผลของการตัดสินใจที่แตกต่างกัน

จากข้อมูลดังกล่าวในข้างต้น ผู้วิจัยสามารถนำมาสังเคราะห์เป็นการพัฒนานักเรียนตามแนวคิดได้ดังแผนภาพต่อไปนี้

ภาพที่ 8 การสังเคราะห์หลักการการจัดการเรียนรู้ของแนวคิดการเรียนรู้แบบฉากทัศน์เป็นฐาน

หลักการการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนานักเรียนตามแนวคิดการเรียนรู้แบบฉากทัศน์เป็นฐานสามารถสังเคราะห์ได้ดังต่อไปนี้ โดยหลักการประกอบไปด้วย

1. การจัดการเรียนรู้ผ่านสถานการณ์ หรือฉากเพื่อเชื่อมโยงผู้เรียนเข้าสู่สถานการณ์ บริบทที่เชื่อมโยงกับโลกความเป็นจริง

2. การช่วยเหลือให้ผู้เรียนตัดสินใจเลือกทางเลือกโดยผู้เรียนเองจากการเผชิญความขัดแย้ง เพื่อเรียนรู้ผลที่จะเกิดจากการตัดสินใจรูปแบบต่าง ๆ

3. การกระตุ้นให้ผู้เรียนการประยุกต์ใช้ความรู้ ทักษะ คุณลักษณะผ่านการทำภารกิจในฉาก เพื่อเรียนรู้ที่จะนำความรู้ ทักษะไปใช้ และเรียนรู้ผลจากการใช้ความรู้ ทักษะ คุณลักษณะนั้น ๆ ต่อสถานการณ์ ฉาก และบริบทที่กำลังเผชิญ

4. การจัดให้มีการอภิปรายแลกเปลี่ยนเรียนรู้จากการปฏิบัติงาน หรือทำภารกิจ หรือการแก้ไขปัญหาในฉาก เพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้จากมุมมอง การตัดสินใจ ผลของการเลือกการกระทำที่เหมือนหรือแตกต่างกัน

5. การจัดให้มีการเรียนรู้จากคำตอบที่หลากหลายโดยไม่มีถูกหรือผิดตายตัว เพื่อเรียนรู้การกระทำ และผลการกระทำในรูปแบบต่าง ๆ เรียนรู้จากความสำเร็จ และความผิดพลาด

ระยะที่ 2 การพัฒนาโปรแกรมลดจริยธรรมหลุดโดยใช้แนวคิดลักษณะมุ่งอนาคตควบคุมตน และการเรียนรู้แบบฉากทัศน์เป็นฐานสำหรับนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย

มีกิจกรรมดังต่อไปนี้

2.1 กำหนดขั้นตอนการพัฒนาโปรแกรม

จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องสามารถกำหนดขั้นตอนการพัฒนาโปรแกรมได้ดังต่อไปนี้

1. การกำหนดองค์ประกอบของโปรแกรม
2. การพัฒนาแผนการสอน
3. การดำเนินการใช้โปรแกรม
4. การดำเนินการประเมินผลโปรแกรม

กรอบแนวคิดการพัฒนาโปรแกรมสามารถแสดงดังแผนภาพดังต่อไปนี้

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
Chulalongkorn University

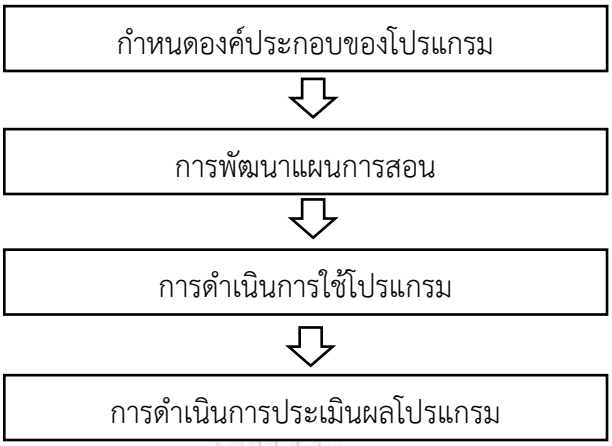

ภาพที่ 9 การพัฒนาโปรแกรม

2.2 การกำหนดองค์ประกอบของโปรแกรม

จากการศึกษาและค้นคว้าเอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาโปรแกรมลดจริยธรรมหลุดตามแนวคิดลักษณะมุ่งอนาคตควบคุมตน และการเรียนรู้แบบฉากทัศน์เป็นฐานสำหรับนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย ที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นนั้นประกอบไปด้วยองค์ประกอบดังต่อไปนี้

1. วัตถุประสงค์ของโปรแกรม
2. กลุ่มเป้าหมาย
3. หลักการ และขั้นตอนของโปรแกรม
4. เนื้อหาสาระของโปรแกรม
5. กิจกรรมการเรียนการสอน
6. การวัดและประเมินผล

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
Chulalongkorn University

จากการวิเคราะห์ สังเคราะห์การค้นคว้าเอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องสามารถพัฒนาเป็นหลักการของโปรแกรมโปรแกรมลดจริยธรรมหลุดของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายตามแนวคิดลักษณะมุ่งอนาคตควบคุมตน และการเรียนรู้แบบฉากทัศน์เป็นฐาน

2.2.1 การกำหนดวัตถุประสงค์ของโปรแกรม

โปรแกรมลดจริยธรรมหลุดตามแนวคิดลักษณะมุ่งอนาคตควบคุมตน และการเรียนรู้แบบฉากทัศน์เป็นฐานสำหรับนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายมีวัตถุประสงค์เพื่อลดจริยธรรมหลุดของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย โดยวัดจากแบบทดสอบจริยธรรมหลุดแบบคู่ขนาน (Parallel Test)

2.2.2 การกำหนดกลุ่มเป้าหมาย

กลุ่มเป้าหมายที่เข้าร่วมโปรแกรม คือ นักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย โดยใช้วิธีอาสาสมัครเข้าร่วมโปรแกรม จากการศึกษาข้อมูลสภาพและปัญหาด้านจริยธรรมของประเทศไทยพบว่า วัยรุ่นซึ่งอยู่ในวัยที่กำลังศึกษาในระดับมัธยมศึกษาตอนปลายนั้นมีปัญหาด้านจริยธรรมหลายด้านตั้งแต่อาชญากรรมความเป็นพลเมือง ปัญหาด้านการเรียน ด้านระเบียบวินัย ความประพฤติ ทั้งนี้พฤติกรรมที่เป็นปัญหาทางจริยธรรมดังกล่าวสอดคล้องกับทฤษฎีจริยธรรมหลุดซึ่งพบว่าวัยรุ่นหรือผู้เรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายนั้นมีการแสดงออกพฤติกรรมจริยธรรมสูงสุด โดยเฉพาะด้านการเรียน และระเบียบวินัย และมีความจำเป็นต้องได้รับการพัฒนาให้จริยธรรมหลุดลดลง เนื่องจากวัยรุ่นที่มีพฤติกรรมจริยธรรมหลุดที่ไม่ได้รับการแก้ไขอย่างเหมาะสมอาจทำให้ปัญหาจริยธรรมหลุดมีแนวโน้มจะรุ่นแรงมากขึ้นในวัยผู้ใหญ่

2.2.3 การสังเคราะห์หลักการของโปรแกรม

ผู้วิจัยได้นำมาวิเคราะห์ สังเคราะห์แนวคิด ทฤษฎี ออกมาเป็นหลักการ และขั้นตอนของโปรแกรม โปรแกรมลดจริยธรรมหลุดตามแนวคิดลักษณะมุ่งอนาคตควบคุมตน และการเรียนรู้แบบฉากทัศน์เป็นฐานสำหรับนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายดังต่อไปนี้

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
Chulalongkorn University

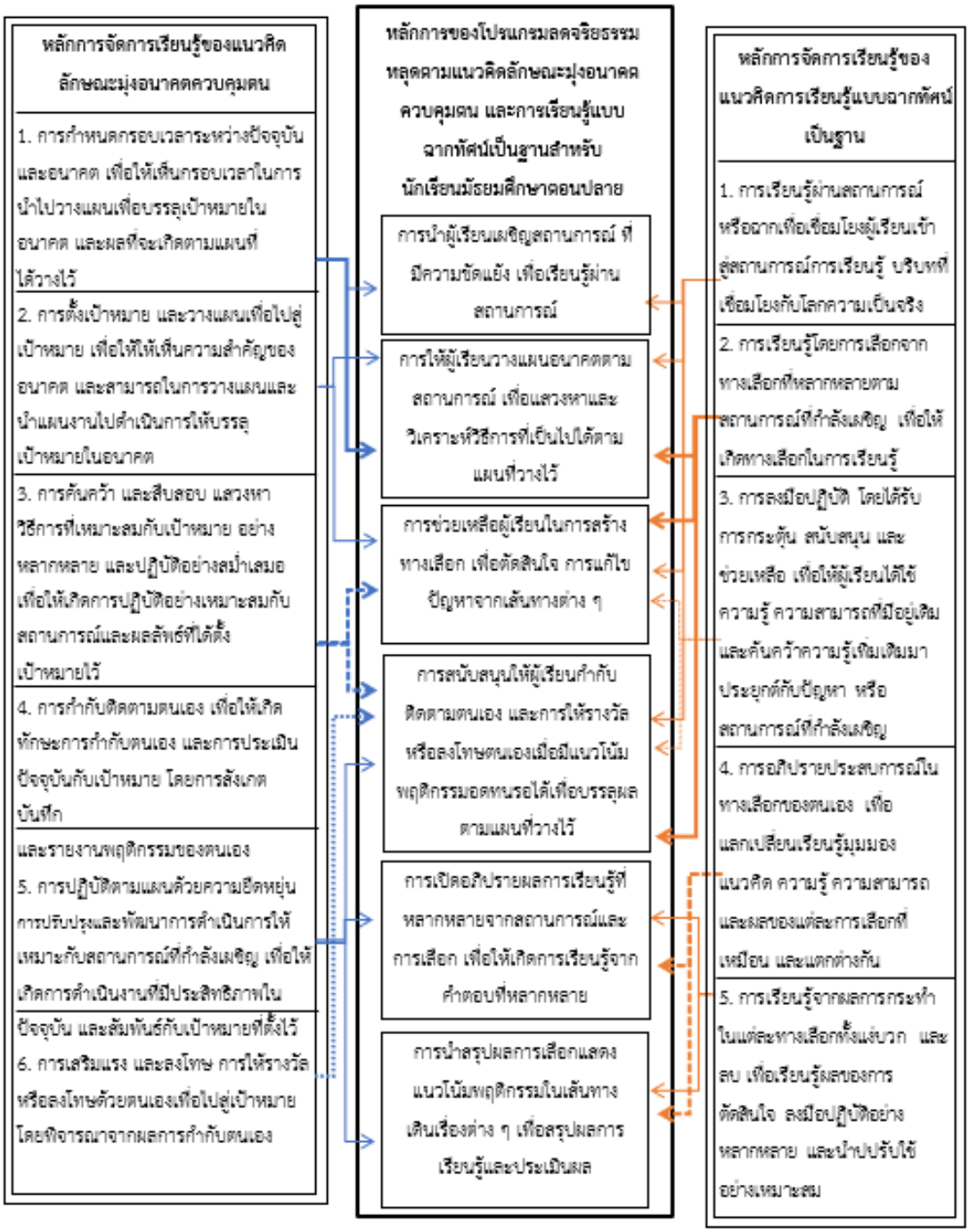

ภาพที่ 10 การสังเคราะห์หลักการของโปรแกรม

หลักการของโปรแกรมที่พัฒนาขึ้นนั้นประกอบไปด้วย หลักการสำคัญ 6 ประการคือ

1. การนำผู้เรียนเผชิญสถานการณ์ที่มีความขัดแย้ง เพื่อเรียนรู้ผ่านสถานการณ์

ผู้เรียนจะได้เผชิญสถานการณ์ต่าง ๆ ที่ผู้สอนกำหนดให้และเรียนรู้ผ่านสถานการณ์เหล่านั้น

2. การให้ผู้เรียนวางแผนอนาคตตามสถานการณ์ เพื่อแสวงหาและวิเคราะห์วิธีการที่เป็นไปได้ตามแผนที่วางไว้

เมื่อผู้เรียนได้เผชิญสถานการณ์แล้วจะต้องประเมินสถานการณ์ปัจจุบันและอนาคตที่สามารถเกิดขึ้นได้ จากนั้นผู้เรียนจะต้องวางแผนอนาคตที่เป็นเป้าหมายในการเผชิญสถานการณ์ และวางแผนการดำเนินการเพื่อไปสู่เป้าหมายนั้น

3. การช่วยเหลือผู้เรียนในการสร้างทางเลือก เพื่อตัดสินใจ แก้ไขปัญหาจากเส้นทางต่าง ๆ

ผู้เรียนนำแผนการที่วางไว้มาปรับใช้กับการเรียนรู้ในสถานการณ์และทางเลือกที่เผชิญ และสามารถกำกับติดตามตนเองว่าทำตามแผนหรือไม่ หากทำได้ตามแผนที่วางไว้จะได้รับรางวัล หากไม่ทำตามแผนที่วางไว้จะต้องถูกลงโทษตามที่ตนกำหนดไว้

4. การสนับสนุนให้ผู้เรียนกำกับติดตามตนเอง และการให้รางวัลเมื่อมีแนวโน้มพฤติกรรมที่ดี หรือมีกลไกในการปรับพฤติกรรมที่ไม่ดีของตนเอง เพื่อบรรลุผลตามแผนที่วางไว้

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
Chulalongkorn University

ผู้เรียนจะได้เผชิญสถานการณ์และตัดสินใจสร้างทางเลือกในการเผชิญสถานการณ์โดยไม่มีการกำหนดคำตอบที่ถูกหรือผิดตายตัว การเรียนรู้ที่เหมาะสมจะเกิดจากผลการเลือกของผู้เรียนเอง โดยที่ผู้เรียนจะได้ลงมือปฏิบัติการกำกับติดตามตนเองในเส้นทางเดินเรื่องที่ตนเองเลือก และสามารถปรับเปลี่ยนวิธีการอย่างเหมาะสมกับสถานการณ์ที่เผชิญ

5. การอภิปรายผลการเรียนรู้ที่หลากหลายจากสถานการณ์และการเลือกของผู้เรียน เพื่อให้เกิดการเรียนรู้จากคำตอบที่หลากหลาย

ผู้เรียนจะได้อภิปรายเพื่อแสดงความคิดเห็น ผลที่เกิดขึ้นจากการเลือกประสบการณ์ที่แตกต่าง และสิ่งที่ได้เรียนรู้ให้ผู้อื่นได้เห็น และสามารถแลกเปลี่ยนมุมมองจากเส้นทางการเลือกที่ต่างกันจากสถานการณ์ที่เผชิญ

6. การสรุปผลการเลือกของพฤติกรรมที่แสดงออกในเส้นทางเดินเรื่องเพื่อสรุปผลการเรียนรู้และประเมินผล

ผู้เรียนจะต้องสรุปผลการเผชิญสถานการณ์ ผลจากการตัดสินใจของตนเองและผู้อื่นจากการอภิปรายว่าพฤติกรรมใดเหมาะสมหรือไม่เหมาะสม เพราะเหตุใด

จากการสังเคราะห์หลักการของโปรแกรมข้างต้น สามารถสรุปได้ว่า ผู้วิจัยได้นำหลักการจัดการเรียนรู้ของแนวคิดลักษณะมุ่งอนาคตควบคุมตน และหลักการจัดการเรียนรู้ของแนวคิดการเรียนรู้แบบฉากทัศน์เป็นฐานมาสังเคราะห์เป็นหลักการของโปรแกรม 6 ข้อ ได้แก่ 1) การนำผู้เรียนเผชิญสถานการณ์ที่มีความขัดแย้ง เพื่อเรียนรู้ผ่านสถานการณ์ 2) การให้ผู้เรียนวางแผนอนาคตตามสถานการณ์ เพื่อแสวงหาและวิเคราะห์วิธีการที่เป็นไปได้ตามแผนที่วางไว้ 3) การช่วยเหลือผู้เรียนในการสร้างทางเลือก เพื่อตัดสินใจ แก้ไขปัญหาจากเส้นทางต่าง ๆ 4) การสนับสนุนให้ผู้เรียนกำกับติดตามตนเอง และการให้รางวัลเมื่อมีแนวโน้มพฤติกรรมที่ดี หรือมีกลไกในการปรับพฤติกรรมที่ไม่ดีของตนเอง เพื่อบรรลุผลตามแผนที่วางไว้ 5) การอภิปรายผลการเรียนรู้ที่หลากหลายจากสถานการณ์และการเลือกของผู้เรียน เพื่อให้เกิดการเรียนรู้จากคำตอบที่หลากหลาย 6) การสรุปผลการเลือกของพฤติกรรมที่แสดงออกในเส้นทางเดินเรื่อง เพื่อสรุปผลการเรียนรู้และประเมินผล จากนั้นผู้วิจัยจึงนำหลักการของโปรแกรมไปสังเคราะห์เป็นขขั้นตอนของโปรแกรมดังต่อไปนี้

2.2.4 การสังเคราะห์ขั้นตอนการจัดการเรียนรู้ของโปรแกรมในฉากทัศน์

เมื่อสังเคราะห์หลักการของโปรแกรมแล้วผู้วิจัยจึงนำหลักการที่ได้จากการสังเคราะห์มาพัฒนาเป็นขั้นตอนการจัดการเรียนรู้ในแต่ละฉากทัศน์ของโปรแกรมดังแผนภาพต่อไปนี้

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
Chulalongkorn University

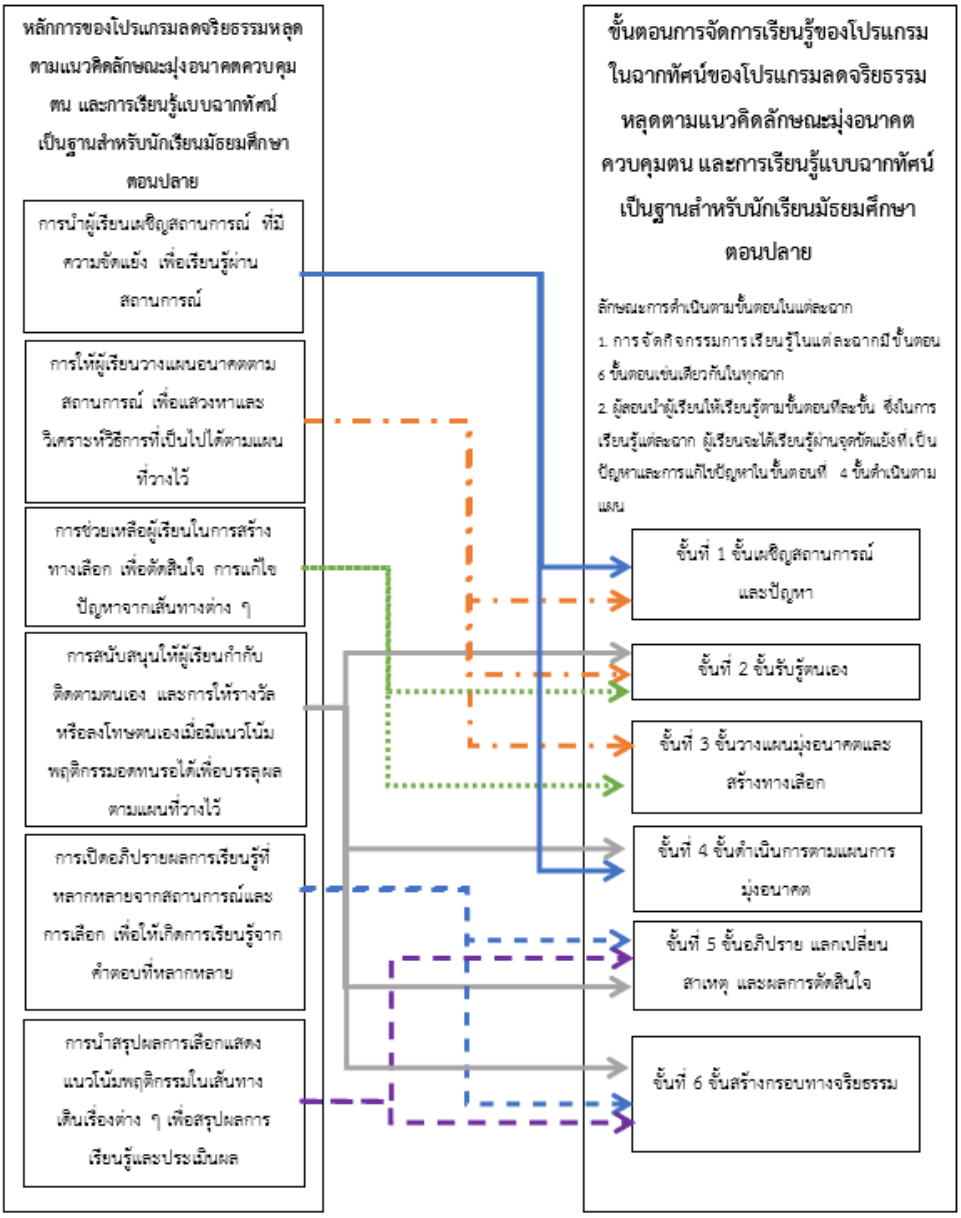

ภาพที่ 11 การสังเคราะห์ขั้นตอนการจัดการเรียนรู้ในแต่ละฉากทัศน์ของโปรแกรม

จากแผนภาพการพัฒนาขั้นตอนการจัดการเรียนรู้ในแต่ละฉากทัศน์สำหรับจัดการเรียนรู้ผ่านฉากของโปรแกรมสามารถอธิบายได้ดังต่อไปนี้

ขั้นที่ 1 ขั้นเผชิญสถานการณ์และปัญหา

ผู้สอนนำผู้เรียนเข้าเผชิญกับสถานการณ์ ฉาก หรือบริบทที่เป็นปัญหา (Scene) ซึ่งมีประเด็นการเรียนรู้ทางจริยธรรม และท้าทายต่อผู้เรียนเพื่อให้เห็นสภาพแวดล้อม บริบทที่จะเข้าไปมีปฏิสัมพันธ์ และใช้ประสบการณ์กับสถานการณ์ที่จะต้องเผชิญ โดยผู้สอนเป็นผู้อธิบาย

ฉากและสิ่งที่ผู้เรียนจะต้องทำในแต่ละฉากจากการใช้คำถามนำ ผู้เรียนจะเกิดการเรียนรู้ที่สำคัญคือ การทำความเข้าใจสภาพปัญหาที่เผชิญ เช่น ผู้สอนนำผู้เรียนโดยการแสดงฉากที่เกี่ยวกับปัญหาจริยธรรมทางการใช้สื่อออนไลน์ และใช้คำถามนำว่าฉากประกอบไปด้วยอะไรบ้าง เป็นสถานการณ์อะไร เพื่อให้ผู้เรียนได้เห็นภาพ และบริบท จากนั้นทำความเข้าใจในสิ่งที่ตัวเองกำลังเผชิญ จากนั้นผู้สอนจะใช้คำถามนำเข้าสู่จุดขัดแย้งที่เป็นปัญหา ปัญหาที่พบ คือ ปัญหาอะไร สถานการณ์เป็นอย่างไร มีทางเลือกอะไรบ้าง และให้ผู้เรียนทำความเข้าใจปัญหาที่กำลังเผชิญนั้น และรับรู้ทางเลือกที่เป็นไปได้

ขั้นที่ 2 ขั้นรับรู้ตนเอง

ในขั้นตอนนี้ผู้สอนนำให้นักเรียนทำความเข้าใจตนเอง โดยให้นักเรียนบรรยายเกี่ยวกับตนเองว่ารู้สึกอย่างไร คิดอย่างไร ต้องทำอย่างไร แสดงออกอย่างไรกับสถานการณ์นี้ นักเรียนจะเลือกทำอะไร หรือแสดงออกอย่างไรบ้าง มีความรู้ ประสบการณ์ ทักษะอะไรบ้างที่นักเรียนมีอยู่ และสามารถนำออกมาใช้ได้บ้างในสถานการณ์เหล่านี้ เพื่อตอบสนองกับสถานการณ์ที่เผชิญ โดยที่ผู้เรียนต้องตอบคำถามว่า เราเป็นใคร รู้สึกอย่างไร คิดอย่างไร และจะทำอย่างไรเมื่อเผชิญสถานการณ์ ผลการเรียนรู้ของผู้เรียนในขั้นตอนนี้ คือ เพื่อให้ผู้เรียนรู้จักตนเองเกี่ยวกับวิธีคิด มุมมอง การตอบสนอง ความรู้ ประสบการณ์เดิมของตนเองที่ใช้ตอบสนองต่อสถานการณ์ที่ได้เผชิญจากขั้นตอนที่ผ่านมาจากตัวตนของตนเอง เช่น ผู้สอนใช้คำถามถามผู้เรียนว่า นักเรียนรู้สึกอย่างไร คิดอย่างไร ต้องทำอย่างไร แสดงออกอย่างไรกับสถานการณ์นี้ นักเรียนจะเลือกทำอะไร หรือแสดงออกอย่างไรบ้าง มีความรู้ ประสบการณ์ ทักษะอะไรบ้างที่นักเรียนมีอยู่ และสามารถนำออกมาใช้ได้อย่างไรบ้างในสถานการณ์เหล่านี้ แล้วให้นักเรียนตอบคำถามเหล่านี้เพื่อทบทวนทำความเข้าใจตนเอง จากนั้นผู้สอนจะถามนำเพื่อให้ผู้เรียนเลือกทางเลือกที่ดีที่สุดสำหรับตนเองในขณะนั้นเพราะอะไร โดยพิจารณาจากสิ่งที่นักเรียนได้ทบทวนตนเอง

ขั้นที่ 3 ขั้นวางแผนมุ่งอนาคตและสร้างทางเลือก

ผู้สอนจะกระตุ้น และช่วยเหลือผู้เรียนให้สามารถบรรยายภาพอนาคตที่ดีและไม่ดีที่จะเป็นไปได้จากมุมมองของนักเรียน ด้วยวิธีการที่เหมาะสม เช่น ตั้งคำถาม ชวนคิด การใช้จินตภาพ ยกตัวอย่าง เปรียบเทียบ จากนั้นกระตุ้นให้นักเรียนวางแผนเพื่อไปสู่อนาคตที่ดีที่สุดที่นักเรียนต้องการ ว่าจุดมุ่งหมายในอนาคตที่ดีกว่าเดิมเป็นอย่างไร มีวิธีการใดบ้างที่จะไปถึง โดยเริ่มต้นจากตัวตนของตนเอง ในขั้นตอนนี้ผู้เรียนจะได้เรียนรู้และฝึกฝนการวางแผนอนาคตเพื่อตั้งเป้าหมายที่ดี และวิธีการดำเนินตามแผนนั้นโดยการนำสิ่งที่ได้เรียนรู้จากสถานการณ์ที่เผชิญ และสิ่งที่ตนเองมีอยู่เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้การวางเป้าหมายที่ดีในอนาคต แผนการ และวิธีการที่นำไปสู่เป้าหมาย เช่น ผู้สอนถามว่านักเรียนมีเป้าหมายเกี่ยวกับความดีและความถูกต้องสูงสุดว่าอย่างไร และในสถานการณ์นี้เป้าหมายที่ดีที่สุดคืออะไร ทำอย่างไรจึงจะไปถึงเป้าหมายนั้นได้ ผู้เรียนจะเริ่มวางภาพ

อนาคตของตนเอง และปรับเข้าสู่สถานการณ์ที่เผชิญ โดยสร้างเส้นทางระหว่างฉาก จุดขัดแย้ง และการไปสู่เป้าหมายด้วยวิธีการที่นักเรียนเลือก

ขั้นที่ 4 ขั้นดำเนินการตามแผนการมุ่งอนาคต

หลังจากที่นักเรียนได้วางแผนและวิธีการที่จะไปถึงเป้าหมายแล้ว สำหรับขั้นดำเนินการตามแผนการมุ่งอนาคตนี้ ผู้สอนจะใช้คำถามนำเพื่อกระตุ้นให้ผู้เรียนได้นำแผน และวิธีการที่กำหนดไว้ ไปปรับใช้กับจุดขัดแย้งที่เป็นปัญหา และการแก้ไขปัญหาที่พบในฉาก เพื่อให้ไปสู่เป้าหมายที่ตั้งไว้ ซึ่งในขั้นตอนนี้นักเรียนจะต้องเลือกวิธีการกำกับติดตามตนเอง และเตือนตนเอง และบรรยายออกมาเป็นพฤติกรรม หรือการกระทำใดบ้างที่ใช้เตือนตนเอง และรู้ได้ว่าต้องเตือนตนเองเมื่อใด ใช้ความอดทนต่อสิ่งใด และระยะเวลาเท่าใด พฤติกรรมใดและเมื่อใด ควรให้รางวัล พฤติกรรมใดควรให้การลงโทษ สามารถเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมที่เกิดขึ้น หรือปรับเปลี่ยนสภาพแวดล้อมได้อย่างไรบ้างเมื่อเกิดเหตุการณ์ที่ไม่เป็นไปตามแผน เพื่อผู้เรียนจะได้เรียนรู้ และฝึกฝนการใช้การดำเนินการตามแผนการ และวิธีการที่ได้วางไว้ในขั้นตอนที่ผ่านมาจากการเผชิญสถานการณ์ให้บรรลุตามเป้าหมายที่ได้วางไว้ และได้เรียนรู้ผลการดำเนินตามแผน วิธีการ การปรับเปลี่ยนแผนและวิธีการของตนเอง การให้รางวัล หรือลงโทษเมื่อพบกับจุดขัดแย้งในเส้นทางเดินเรื่อง เช่น ผู้สอนจะถามนำให้ผู้เรียนอธิบายการนำแผนไปปรับใช้กับจุดขัดแย้ง และเลือกทางเลือกของตนเองในจุดขัดแย้งที่เป็นปัญหา และอธิบายว่าจะเกิดอะไรขึ้นจากการปรับใช้แผนนั้นกับเส้นทางเดินเรื่องที่ผู้เรียนเลือก จากนั้นผู้สอนจะถามให้ผู้เรียนทบทวนว่าสิ่งที่เลือกเกิดขึ้นตรงกับเป้าหมายที่วางไว้หรือไม่อย่างไร และอธิบายการให้รางวัล และลงโทษ ผู้สอนถามนำให้ผู้เรียนปรับใช้การให้รางวัลหรือลงโทษตนเองอย่างไรบ้าง เพราะอะไร จากนั้นผู้สอนจะถามนำเพื่อเข้าสู่จุดขัดแย้งเพื่อแก้ไขปัญให้นักเรียนเผชิญการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นจากจุดขัดแย้งที่เป็นปัญหา จากนั้นนำผู้เรียนเข้าสู่กระบวนการปรับใช้แผน การให้รางวัล ลงโทษ จากผลที่เกิดจากการเลือกแก้ไขปัญหาของของผู้เรียนอีกครั้ง

ขั้นที่ 5 ขั้นอภิปรายแลกเปลี่ยนถึงสาเหตุและผลการตัดสินใจ

ในขั้นตอนนี้ผู้สอนจะนำผู้เรียนโดยใช้คำถามเพื่อเข้าสู่การอภิปรายแลกเปลี่ยนการเผชิญสถานการณ์ การเลือก การตัดสินใจ ผลของการเผชิญจุดขัดแย้งของตนในแต่ละฉาก รวมไปถึงความคิดเห็นต่าง ๆ กับผู้เรียนร่วมชั้นเรียน และผู้สอน เพื่อให้เกิดมุมมองและความรู้ที่หลากหลายทางจริยธรรม และจะเกิดอะไรขึ้นบ้างในแต่ละทางเลือกเมื่อดำเนินเหตุการณ์ต่อไป และดำเนินเรื่องต่อไปจนเหตุการณ์คลี่คลายเพื่อให้ผู้เรียนจะได้ฝึกฝน และเรียนรู้ มุมมอง ทัศนคติ ความรู้ ความสามารถ และผลจากการกระทำ และจากการวางแผน รวมถึงการปรับใช้แผนการต่าง ๆ ทั้งที่เหมือน และต่างกัน เช่น ผู้สอนจะถามผู้เรียนแต่ละคน หรือเป็นกลุ่มว่าผู้เรียนเลือกทำอะไรในแต่ละจุดขัดแย้งในขั้นตอนที่ผ่านมา ผู้เรียนมีเป้าหมายอย่างไร มีแผนอย่างไร เลือกตอบสนองต่อปัญหาอย่างไร เกิดผลอย่างไร เพราะอะไร มีวิธีคิดอย่างไร รู้สึกอย่างไร ผู้เรียนเลือกตอบสนองต่อการแก้ไข

ปัญหาอย่างไร เกิดผลอย่างไร เพราะอะไร วิธีคิดอย่างไร รู้สึกอย่างไร พร้อมให้นักเรียนอธิบายแลกเปลี่ยนรายบุคคล หรือรายกลุ่ม

ขั้นที่ 6 ขั้นสร้างกรอบทางจริยธรรม

ผู้สอนจะกระตุ้นให้ผู้เรียนทบทวน ทำความเข้าใจ วิเคราะห์ สังเคราะห์ และบันทึกสิ่งที่ได้เรียนรู้ทั้งหมดเป็นองค์ความรู้ของตนเอง ผ่านกระบวนการตัดสินใจจากมุมมองด้านการคิด และความรู้สึกของผู้เรียนที่หลากหลาย และเห็นทางเลือก รวมถึงผลของการแสดงพฤติกรรมต่าง ๆ ในแต่ละทางเลือก การแก้ไขปัญหา และผลของการแก้ไขปัญหาจากหลากหลายมุมมองของผู้ร่วมชั้นเรียนและผู้สอนจากขั้นตอนที่ผ่านมา ด้วยการเชื่อมโยงเหตุการณ์ในขั้นตอนที่ผ่านมากับสถานการณ์ เส้นทางเดินเรื่อง และจุดขัดแย้ง จากช่วงเวลาเริ่มต้นของฉากไปจนถึงอนาคตภาพของผู้เรียนที่ได้วางไว้ตามแผน แล้วนำมารวมรวบสังเคราะห์ออกมาเป็นกรอบทางจริยธรรมของตนเอง เพื่อที่จะตอบสนองต่อสถานการณ์ต่าง ๆ ได้อย่างเหมาะสม เพื่อให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ และฝึกฝนการสร้างกรอบจริยธรรมของตนเองจากการตลกผลึกจากการเรียนรู้ และฝึกฝนที่ได้จากการเผชิญฉาก เส้นทางเดินเรื่อง จุดขัดแย้งในขั้นตอนที่ผ่านมาอย่างต่อเนื่อง และสัมพันธ์กัน เช่น ผู้สอนใช้คำถามนำให้ผู้เรียนเขียนบันทึก เพื่ออธิบายสิ่งที่ได้เรียนรู้มา ตัวอย่างคำถาม เช่น เป้าหมายที่ดีคืออะไร มีแผนการอย่างไร การทำสิ่งที่ดีคืออะไร มีการเลือกตอบสนองต่อจุดขัดแย้งอย่างไร เลือกแก้ไขปัญหาอย่างไร เกิดผลอย่างไร ทั้งหมดเกี่ยวข้องกันอย่างไร เหมือนหรือต่างจากสิ่งที่เพื่อนทำอย่างไร อะไรคือสิ่งที่ดี อะไรคือสิ่งที่ไม่ดี การทำสิ่งใดให้ผลอย่างไร ดีหรือไม่ดีอย่างไร มีการยับยั้ง หรือส่งเสริมพฤติกรรมอะไร เพราะอะไร

การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในแต่ละฉากมีขั้นตอน 6 ขั้นตอนเช่นเดียวกันในทุกฉาก ซึ่งผู้สอนมีบทบาทในการนำผู้เรียนให้เรียนรู้ตามขั้นตอนทีละขั้น โดยในการเรียนรู้แต่ละฉาก ผู้เรียนจะได้เรียนรู้ผ่านจุดขัดแย้งที่เป็นปัญหาและการแก้ไขปัญหา โดยในขั้นตอนที่ 4 ขั้นตอนการดำเนินตามแผนนั้น ผู้เรียนจะได้นำแผนการที่ได้วางไว้มาปรับใช้กับจุดขัดแย้งที่เป็นปัญหา และการแก้ไขปัญหา โดยที่ผู้เรียนจะได้เรียนรู้จากผลการกระทำจากทางเลือกต่าง ๆ ในจุดขัดแย้งที่เป็นปัญหา และการแก้ไขปัญหาของตนเอง และแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับเพื่อนร่วมชั้นเรียนและผู้สอนในขั้นตอนที่ 5

จากขั้นตอนการจัดการเรียนรู้ในแต่ละฉากทัศน์ของโปรแกรมข้างต้นสามารถสรุปได้ว่า จากการสังเคราะห์หลักการของโปรแกรม สามารถสังเคราะห์เป็นขั้นตอนการจัดการเรียนรู้ในแต่ละฉากทัศน์ของโปรแกรมได้ 6 ขั้นตอน ดังต่อไปนี้ ขั้นที่ 1 ขั้นเผชิญสถานการณ์และปัญหา ขั้นที่ 2 ขั้นรับรู้ตนเอง ขั้นที่ 3 ขั้นวางแผนมุ่งอนาคตและสร้างทางเลือก ขั้นที่ 4 ขั้นดำเนินการตามแผนการมุ่งอนาคต ขั้นที่ 5 ขั้นอภิปรายแลกเปลี่ยนถึงสาเหตุและผลการตัดสินใจ และขั้นที่ 6 ขั้นสร้างกรอบทางจริยธรรม โดยขั้นตอนของโปรแกรมทั้ง 6 ขั้นตอนนี้จะปรากฏอยู่ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ของ

โปรแกรม โดยกิจกรรมการเรียนรู้ในแต่ละฉากจะประกอบไปด้วยขั้นตอนของโปรแกรมทั้ง 6 ขั้นตอนในการจัดการเรียนรู้

เมื่อผู้วิจัยได้พัฒนาหลักการ และขั้นตอนของโปรแกรมแล้ว จึงนำมาวิเคราะห์และสังเคราะห์เป็นแนวทางการจัดการเรียนรู้ของโปรแกรม โดยแนวทางการจัดการเรียนการสอนของโปรแกรมสามารถอธิบายได้ดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 8 แนวทางการจัดการเรียนรู้ของโปรแกรม

ฉาก (Scene) และจุดขัดแย้ง	**ขั้นตอนการจัดการเรียนรู้ในแต่ละฉากทัศน์ของโปรแกรม**	**บทบาทผู้สอน**	**บทบาทนักเรียน**
ฉาก คือ บทเรียนที่ครูผู้สอนเป็นผู้เสนอเรื่องราวเกี่ยวกับสถานการณ์ต่าง ๆ ที่ผู้เรียนต้องเรียนรู้ผ่านการเผชิญสถานการณ์นั้น ๆ โดยผู้เรียนจะเริ่มเผชิญสถานการณ์ตามแต่ละฉากในขั้นตอนที่ 1 ของโปรแกรม จากนั้นจะเรียนรู้ตามขั้นตอนต่าง ๆ ทั้ง 6 ขั้นตอน ภายใต้สถานการณ์เดียวกัน เมื่อถึงขั้นตอนที่ 4 ผู้เรียนจะเผชิญจุดขัดแย้งที่ต้องเลือกตัดสินใจว่าจะทำ	1. ขั้นเผชิญสถานการณ์และปัญหา	นำผู้เรียนเผชิญสถานการณ์และอธิบายสถานการณ์ โดยใช้คำถามนำ	รับรู้ ทำความเข้าใจสถานการณ์ โดยการตอบคำถามและอภิปรายแลกเปลี่ยนกับผู้สอนและเพื่อน
	2. ขั้นรับรู้ตนเอง	ใช้คำถามสนับสนุนผู้เรียนให้รับรู้ตนเอง ทบทวนตนเอง พื้นฐานทางค่านิยม แนวคิดจริยธรรม ความดี	ทบทวนความคิด ความรู้สึก พื้นฐานทางค่านิยม แนวคิดจริยธรรม ความดี และการแสดงออกของตนเอง โดยการทบทวนตนเองและเขียนอธิบาย
	3. ขั้นวางแผนมุ่งอนาคตและสร้างทางเลือก	ช่วยผู้เรียนวางแผนโดยการกำหนดเป้าหมายที่ดีช่วงเวลาปัจจุบันและอนาคต สำหรับการตอบสนองต่อสถานการณ์	อธิบายเป้าหมายที่ดีในอนาคต วางแผนอนาคต กำหนดวิธีการดำเนินตามแผนเพื่อบรรลุเป้าหมาย ดีที่สุดในปลายทาง
	4. ขั้นดำเนินการ	กระตุ้นให้ผู้เรียนโดยใช้คำถามดำเนินการตาม	อธิบายการเลือกพฤติกรรมตามแผนมาปรับใช้กับฉาก

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
Chulalongkorn University

ฉาก (Scene) และจุดขัดแย้ง	ขั้นตอนการจัดการเรียนรู้ในแต่ละฉากทัศน์ของโปรแกรม	บทบาทผู้สอน	บทบาทนักเรียน
อย่างไรภายใต้ฉากนั้น ๆ จากนั้นจะนำผลการเลือกตัดสินใจของผู้เรียนมาอภิปรายแลกเปลี่ยนเรียนรู้และสรุปบทเรียน	ตามแผนการมุ่งอนาคต	แผนการเผชิญจุดขัดแย้งเพื่อตรวจสอบว่าแผนที่มีเหมาะสมหรือไม่ สมควรให้รางวัล หรือปรับพฤติกรรมอย่างไร	ที่เผชิญ จุดขัดแย้งที่ต้องเลือก และเลือกปรับเปลี่ยนให้รางวัล หรือปรับพฤติกรรมเองเมื่อพบเหตุการณ์ต่าง ๆ
	5. ขั้นอภิปรายแลกเปลี่ยนถึงสาเหตุและผลของการตัดสินใจ	ใช้คำถามนำผู้เรียนอภิปราย ข้อดีข้อเสียในการตัดสินใจของแต่ละคน	อภิปรายประเด็นต่าง ๆ กับเพื่อนร่วมชั้น และผู้สอน ที่ผู้สอนกำหนด
	6. ขั้นสร้างกรอบทางจริยธรรม	ให้ผู้เรียนเขียนสรุปหลักการของตนเองโดยใช้คำถามพร้อมอธิบายว่าสิ่งใดถูกผิดเพราะอะไร	สรุปหลักการของตนเองพร้อมอธิบายว่าสิ่งใดถูกผิด เพราะอะไร

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
Chulalongkorn University

จากตารางดังกล่าวข้างต้นสามารถอธิบายได้ว่า การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในแต่ละฉากนั้นจะต้องประกอบไปด้วย 6 ขั้นตอนการจัดการเรียนรู้ในแต่ละฉากทัศน์ของโปรแกรม และมีการเผชิญปัญหาผ่านจุดขัดแย้งโดยเฉพาะของแต่ละฉาก โดยกิจกรรมแต่ละขั้นตอนสามารถใช้คำถามหลักในการดำเนินกิจกรรมเพื่อให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ผ่านกิจกรรมได้

2.2.5 การกำหนดกิจกรรมการเรียนการสอน และการดำเนินงานของโปรแกรม

การกำหนดกิจกรรมของโปรแกรมลดจริยธรรมหลุดตามแนวคิดลักษณะมุ่งอนาคตควบคุมตน และการเรียนรู้แบบฉากทัศน์เป็นฐานสำหรับนักเรียนมัธยมศึกษา

ตอนปลายนั้นกำหนดระยะเวลาจากการนำไปใช้ในกิจกรรมเสริมหลักสูตรของสถานศึกษาของกลุ่มเป้าหมายโดยมีระยะเวลาของกิจกรรมเสริมหลักสูตรดังกล่าวเป็นระยะเวลาทั้งหมด 14 สัปดาห์

การดำเนินการใช้โปรแกรมจึงประกอบไปด้วย 3 ขั้นตอน ได้แก่ ก่อนการใช้โปรแกรม ระหว่างใช้โปรแกรม และหลังใช้โปรแกรม มีจำนวน 14 สัปดาห์ และวัดประเมินผลด้วยแบบทดสอบจริยธรรมหลุดซึ่งเป็นแบบทดสอบคู่ขนาน (Parallel Test) ก่อน และหลังการใช้โปรแกรม สามารถอธิบายได้ดังต่อไปนี้

1) ขั้นตอนก่อนการใช้โปรแกรม เป็นขั้นตอนการเตรียมการใช้โปรแกรม และการหาผลคะแนนจริยธรรมหลุดของกลุ่มเป้าหมายก่อนการใช้โปรแกรม ประกอบไปด้วย

1.1) การเตรียมการใช้โปรแกรมโดยการศึกษาวัตถุประสงค์ หลักการ ขั้นตอน กลุ่มเป้าหมาย และรายละเอียดต่าง ๆ ของโปรแกรมเพื่อเตรียมการนำโปรแกรมไปใช้ให้ถูกต้องตามวัตถุประสงค์

1.2) การวัดประเมินผลจริยธรรมหลุดก่อนการใช้โปรแกรมโดยใช้แบบวัดจริยธรรมหลุดที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นวัดก่อนการใช้โปรแกรมใช้เวลา 60 นาที จำนวน 1 สัปดาห์ โดยแบบวัดจริยธรรมหลุดแบบคู่ขนาน

2) ขั้นตอนการใช้โปรแกรม เป็นขั้นตอนการดำเนินใช้โปรแกรมลดจริยธรรมหลุดตามแนวคิดลักษณะมุ่งอนาคตควบคุมตน และการเรียนรู้แบบฉากทัศน์เป็นฐานสำหรับนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายจัดการเรียนการสอนให้กับกลุ่มเป้าหมาย จำนวน 12 ครั้ง ครั้งละ 100 นาที เป็นเวลาทั้งหมดจำนวน 12 สัปดาห์ และการบันทึกการเรียนรู้หลังจบกิจกรรมการเรียนรู้ทั้ง 12 ครั้ง

3) ขั้นตอนหลังการใช้โปรแกรม เป็นขั้นตอนหลังการใช้โปรแกรมจัดการเรียนการสอนครบทั้ง 12 ครั้งเป็นการวัดประเมินผลจริยธรรมหลุดก่อนการใช้โปรแกรมโดยใช้แบบวัดจริยธรรมหลุดที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นวัดก่อนการใช้โปรแกรมใช้เวลา 60 นาที จำนวน 1 สัปดาห์ โดยแบบวัดจริยธรรมหลุดแบบคู่ขนาน

2.2.6 การกำหนดเนื้อหาของโปรแกรม

จากการค้นคว้าสภาพ ปัญหา แนวคิด และทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับจริยธรรมของกลุ่มเป้าหมายนั้น โปรแกรมลดจริยธรรมหลุดตามแนวคิดลักษณะมุ่งอนาคตควบคุมตนและการเรียนรู้แบบฉากทัศน์เป็นฐานสำหรับนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายที่พัฒนาขึ้น ดังนี้

1) การรับ และการใช้สื่อออนไลน์

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
Chulalongkorn University

2) การรับวัฒนธรรมและการปรับตัว

3) ระเบียบวินัย ความเป็นพลเมืองการเมืองการปกครอง

4) ปัญหาด้านสิ่งแวดล้อม

การกำหนดเนื้อหาของโปรแกรมนั้นกำหนดจากประเด็นทางจริยธรรม และประเด็นที่เกี่ยวข้องกับจริยธรรมในชีวิตประจำวันของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายที่เกิดขึ้นในประเทศไทยโดยพิจารณาจากเอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับวัยรุนในประเทศไทย ได้แก่ การสังเคราะห์งานวิจัยเกี่ยวกับคุณธรรม จริยธรรมในประเทศไทยและต่างประเทศ วัฒนธรรมวัยรุ่น พฤติกรรมการใช้สมาร์ทโฟนของวัยรุ่นไทยที่มีผลด้านลบต่อตนเองและสังคม บทบาทของภาพยนตร์กับพฤติกรรมทางเพศของวัยรุ่นไทย: กรณีศึกษานักศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา อัตลักษณ์ของฮิปสเตอร์ในกลุ่มเยาวชนไทย และ CIVIC MORAL DISENGAGEMENT AND PERSONALITY. A COMPARISON BETWEEN LAW AND PSYCHOLOGY ITALIAN STUDENTS (ดุจเดือน พันธุมนาวิน , 2551; ปิ่นแก้ว เหลืองอร่ามศรี , 2553; วิชชา สัทนาประสิทธิ์, 2555; พิชญ์ เพชรคำ และพรทิพย์ เย็นจะบก, 2557; Caprara & et al, 2009; Sagone & De Caroli 2012; ปภังกร ปรีดา ชัชวาล ไฉไล ศักดิวรพงศ์ และสากล สถิตวิทยานันท์, 2556; ศิวพร ศรีวะรมย์, 2558)

เมื่อพิจารณาจากทฤษฎีการเรียนรู้ของอัลเบิร์ท บันดูรา (Bandura, A, 1991) ทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคมเชิงพุทธิปัญญา (Social Cognitive Learning Theory) ซึ่งเป็นทฤษฎีการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับจริยธรรมหลุดและการพัฒนาจริยธรรม โดยทฤษฎีเชื่อว่าการมีปฏิสัมพันธ์ของผู้เรียนและสิ่งแวดล้อม และถือว่าการเรียนรู้ก็เป็นผลของปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียนและสิ่งแวดล้อม โดยผู้เรียนและสิ่งแวดล้อมมีอิทธิพลต่อกันและกัน และการจัดการเรียนรู้ความเป็นไปตามทฤษฎีทางจิตวิทยา คือ เรียนจากสิ่งที่รู้ไปสู่สิ่งที่ไม่รู้ จากสิ่งที่ใกล้ตัวผู้เรียนไปสู่สิ่งที่ไกลตัวออกไป ประกอบกับแนวคิดการเรียนรู้โดยใช้ฉากทัศน์เป็นฐานนั้นเสริมสร้างให้ผู้เรียนเรียนรู้สิ่งที่ไม่เคยพบจากฐานความรู้ของตนเองเชื่อมโยงสิ่งใกล้ตัว ออกไปสู่เรื่องไกลตัวผ่านฉากทัศน์เป็นฐาน อีกทั้งแนวคิดมุ่งอนาคตควยคุมตนก็เน้นการใช้ความรู้ ความสามารถปัจจุบันเพื่อมุ่งไปสู่อนาคตเป็นการวางกรอบภาพปัจจุบันเพื่อไปสู่อนาคต จากเรื่องใกล้ตัวในปัจจุบันไปสู่เรื่องไกลตัวในอนาคต การออกแบบลำดับเนื้อหาจึงควรเรียงลำดับจากเรื่องใกล้ตัวออกไปสู่เรื่องไกลตัว

จากการศึกษาสภาพปัญหา และทฤษฎีการเรียนรู้ข้างต้นสามารถนำเนื้อหาด้านจริยธรรมทั้ง 4 เรื่องมากำหนดเนื้อหาเป็นสถานการณ์ที่เรียงลำดับเป็นเส้นทางเดินเรื่องที่มีความเชื่อมโยงสัมพันธ์กันจากใกล้ตัว ออกไปไกลตัวของผู้เรียน จึงสามารถกำหนดลำดับเนื้อหาดังต่อไปนี้

1) สื่อออนไลน์ เนื่องจากเป็นเรื่องในชีวิตประจำวันของผู้เรียน และผู้เรียนพบเจอในสถานการณ์ชีวิตประจำวันปกติจากการใช้อุปกรณ์เชื่อมต่อกับอินเทอร์เน็ต เช่น โทรศัพท์มือถือ และคอมพิวเตอร์

2) วัฒนธรรม เนื่องจากเป็นเนื้อหาที่เกี่ยวกับชีวิตประจำวันที่สามารถพบได้ทั้งชีวิตจริง และสถานการณ์ที่อาจเกิดขึ้นได้ หรือพบเจอกับผู้คนรอบตัว

3) พลเมือง เนื่องจากเป็นเนื้อหาที่เกี่ยวกับผู้คนทุกคนในชีวิตประจำวันรวมถึงนักเรียน และเป็นเรื่องราวที่อยู่ในระดับปฏิสัมพันธ์ระหว่างคนกับรัฐ และคนกับคน

4) สิ่งแวดล้อม เนื่องจากเป็นเนื้อหาในชีวิตประจำวันที่เกี่ยวข้องกับนักเรียนที่มีปฏิสัมพันธ์ระหว่าง คน รัฐ และธรรมชาติทั้งสิ่งมีชีวิต และไม่มีชีวิต

2.2.7 การกำหนดโครงสร้างของโปรแกรม

เมื่อกำหนดหลักการ ขั้นตอน และเนื้อหาของโปรแกรมแล้ว ผู้วิจัยได้นำข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนรู้มาพิจารณาเพื่อจัดทำโครงสร้างของโปรแกรมดังนี้

1) ระยะเวลาการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมาย โดยพิจารณาจากระยะเวลาการเรียนการสอนของระบบโรงเรียนของไทยของกลุ่มเป้าหมายของโปรแกรม คือ ระดับมัธยมศึกษาตอนปลายนั้น 1 ภาคเรียนเท่ากับระยะเวลา 4 เดือน หรือ 16 สัปดาห์โดยประมาณ จึงสามารถนำโครงสร้างของกิจกรรมมาพิจารณากับกรอบระยะเวลานี้ โดยสามารถจัดกิจกรรมการเรียนการสอนของโปรแกรมนั้นควรจะอยู่ภายในกรอบระยะเวลา 16 สัปดาห์

2) หลักการและขั้นตอนการจัดการเรียนรู้ในแต่ละฉากทัศน์ของโปรแกรม พิจารณาจากความสอดคล้องของหลักการ ขั้นตอนของโปรแกรมกับระยะเวลาการเรียนรู้ โดยพิจารณาจากหลักการทั้ง 6 ข้อของโปรแกรม ซึ่งประกอบไปด้วย การเผชิญสถานการณ์ การวางแผนอนาคต การสร้างทางเลือกจากแผนการในสถานการณ์ที่กำลังเผชิญเพื่อมุ่งสู่เป้าหมายในอนาคต การกำกับติดตามตนเองเพื่อบรรลุเป้าหมาย การอภิปราย และการสรุปผลการเรียนรู้จากเส้นทางเดินเรื่อง จึงสามารถนำมาพัฒนาเป็นโครงสร้างของโปรแกรม ดังนี้ โครงสร้างของโปรแกรมต้องสะท้อนหลักการของโปรแกรมโดยบรรจุกิจกรรมภายในหน่วยการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับหลักการทั้ง 6 โดยเรียนรู้ผ่านเนื้อหาที่มีความสอดคล้องกันในภายหนึ่งหน่วยการเรียนรู้เพื่อให้เกิดการเรียนรู้ตามหลักการของผู้เรียน และสรุปเส้นทางเดินเรื่องในเนื้อหาหลักเดียวกันในแต่ละหน่วยการเรียนรู้

และในการเรียนรู้แต่ละฉากจะประกอบไปด้วยขั้นตอนการจัดการเรียนรู้ในแต่ละฉากทัศน์ของโปรแกรมทั้ง 6 ขั้นตอน

3) เนื้อหาของโปรแกรม โดยพิจารณาจากเนื้อหาของโปรแกรมที่สังเคราะห์มาแล้วจำนวน 4 หัวข้อ นำมาพิจารณาประกอบกับหลักการ ขั้นตอนการจัดการเรียนรู้ในแต่ละฉากทัศน์ และระยะเวลาการเรียนรู้

ดังนี้ผู้วิจัยจึงนำมาพัฒนาเป็นประเด็นสำหรับเนื้อหาในโปรแกรมจำนวน 4 เรื่อง ดังต่อไปนี้ 1) การรับสื่อออนไลน์ 2) การรับวัฒนธรรมและการปรับตัว 3) ระเบียบวินัย 4) ความเป็นพลเมืองการเมืองการปกครอง และประเด็นด้านสิ่งแวดล้อม และระยะเวลาของการดำเนินการใช้โปรแกรมจำนวน 14 สัปดาห์ จึงสามารถนำมากำหนดเป็นหน่วยการเรียนรู้เพื่อกำหนดเนื้อหาในโปรแกรมจำนวน 4 หน่วยการเรียนรู้ ที่มีเนื้อหาเท่ากันในแต่ละหน่วยเนื่องจากงานวิจัยและลักษณะพฤติกรรมปัญหาของกลุ่มเป้าหมายไม่พบว่าเนื้อหาใดมีน้ำหนักมากหรือน้อยไปกว่ากัน ซึ่งประกอบไปด้วยเนื้อหาเกี่ยวกับ การรับสื่อออนไลน์ การรับวัฒนธรรมและการปรับตัว ระเบียบวินัย ความเป็นพลเมืองการเมืองการปกครอง และประเด็นด้านสิ่งแวดล้อม และการกำหนดการวัดประเมินโปรแกรมก่อน และหลังการดำเนินการใช้โปรแกรมนั้นมาจากการกำหนดเนื้อหาของโปรแกรมที่มีเนื้อหาจำนวน 4 หน่วยการเรียนรู้ หน่วยละ 3 สัปดาห์ รวมเป็นจำนวน 12 สัปดาห์ และการวัดประเมินผลก่อนและหลังการใช้โปรแกรม 2 สัปดาห์ รวมทั้งหมดเป็นระยะเวลา 14 สัปดาห์ รายละเอียดดังต่อไปนี้

1) การเรียนการสอนจำนวน 12 สัปดาห์ ในสัปดาห์ที่ 2 – 13 จำนวนสัปดาห์ละ 1 วัน เป็นเวลา 100 นาทีต่อ 1 วัน รวมเวลาเรียนทั้งหมดเป็น 1,200 นาที

2) การทดสอบจำนวน 2 ครั้ง ครั้งละ 1 ชั่วโมง ได้แก่ ก่อนการใช้โปรแกรมในสัปดาห์ที่ 1 จำนวน 1 ครั้ง และการทดสอบหลังจบการใช้โปรแกรม 1 ครั้ง ในสัปดาห์ที่ 14 รวมเวลาในการทดสอบทั้งหมดเป็นจำนวน 120 นาที

3) การบันทึกผลการเรียนรู้จำนวน 12 ครั้ง ในสัปดาห์ที่ 2 – 13 รวมจำนวน 12 สัปดาห์ หลังจากจบบทเรียนในแต่ละครั้ง

เมื่อกำหนดขั้นตอนการดำเนินงานของโปรแกรมลดจริยธรรมหลุดตามแนวคิดลักษณะมุ่งอนาคตควบคุมตน และการเรียนรู้แบบฉากทัศน์เป็นฐานสำหรับนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายจากนั้นผู้วิจัยได้นำขั้นตอนการดำเนินงานมากำหนดรายละเอียดองค์ประกอบและกำหนดโครงสร้างของโปรแกรมเพื่อจัดทำเอกสาร

จากกระบวนการพัฒนาโปรแกรมในข้างต้นสามารถนำมาจัดเป็นโครงสร้างของโปรแกรม ประกอบไปด้วยหน่วยการเรียนรู้ กิจกรรม และเนื้อหาการเรียนรู้ โดยหนึ่ง

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
Chulalongkorn University

หน่วยประกอบไปด้วย 3 ฉาก ซึ่งแต่ละฉากใช้เวลา 100 นาที รวมเวลา 1 หน่วย 300 นาที และการทำแบบทดสอบก่อน และหลังเรียนครั้งละ 60 นาที

ตารางที่ 9 โครงสร้างของโปรแกรมลดจริยธรรมหลุดตามแนวคิดลักษณะมุ่งอนาคตควบคุมตน และการเรียนรู้แบบฉากทัศน์เป็นฐานสำหรับนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย

สัปดาห์	**หน่วยการเรียนรู้**	**ฉาก (โดยในแต่ละฉาก ผู้เรียนจะได้เรียนรู้ผ่านกิจกรรมที่ประกอบไปด้วย 6 ขั้นตอนการจัดการเรียนรู้ในแต่ละฉากทัศน์ของโปรแกรม)**	**เนื้อหา**
1		ทำแบบทดสอบก่อนเรียน	-
2	1. สื่อออนไลน์ใช้อย่างไร	ฉาก (Scene) ที่ 1: การแสดงความคิดเห็นทางการเมืองที่ต่างกัน / บันทึกการเรียนรู้	การใช้สื่อออนไลน์ ทางการเมือง
3		ฉาก (Scene) ที่ 2: การกลั่นแกล้งทางไซเบอร์ / บันทึกการเรียนรู้	การใช้สื่อออนไลน์ การกลั่นแกล้งทางไซเบอร์ (Cyber Bully)
4		ฉาก (Scene) ที่ 3: การละเมิดสิทธิ์ของผู้อื่นทางไซเบอร์ / บันทึกการเรียนรู้	การใช้สื่อออนไลน์ สิทธิ์เสรีภาพ และกฎหมายทางไซเบอร์
5	2. วัฒนธรรมเก่าใหม่อย่างไหนดี	ฉาก (Scene) ที่ 4: การเหมารวมทางเชื้อชาติ ศาสนา / บันทึกการเรียนรู้	การเหมารวม (Stereotype) เชื้อชาติ ศาสนา
6		ฉาก (Scene) ที่ 5: การกลั่นแกล้งทางวัฒนธรรม / บันทึกการเรียนรู้	การกลั่นแกล้ง (Bully) ทางวัฒนธรรม ความแตกต่างทางวัฒนธรรม
7		ฉาก (Scene) ที่ 6: การเปรียบเทียบวัฒนธรรมเก่าและใหม่ / บันทึกการเรียนรู้	การรับวัฒนธรรม และการปรับตัวทางวัฒนธรรม
8	3. พลเมืองดีเป็นอย่างไร	ฉาก (Scene) ที่ 7: การปฏิบัติตามวัฒนธรรมของคนส่วนมาก ที่ไม่ถูกต้อง / บันทึกการเรียนรู้	การปฏิบัติตนตามระเบียบวินัยของสังคม
9		ฉาก (Scene) ที่ 8: การละเมิดกฎหมาย	ทรัพย์สินทางปัญญา

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
Chulalongkorn University

สัปดาห์	หน่วยการเรียนรู้	ฉาก (โดยในแต่ละฉาก ผู้เรียนจะได้เรียนรู้ผ่านกิจกรรมที่ประกอบไปด้วย 6 ขั้นตอนการจัดการเรียนรู้ในแต่ละฉากทัศน์ของโปรแกรม)	เนื้อหา
		ทรัพย์สินทางปัญญา / บันทึกการเรียนรู้	
10		ฉาก (Scene) ที่ 9: การเลี่ยงภาษี / บันทึกการเรียนรู้	พลเมืองดี และการเสียภาษี
11	4. สิ่งแวดล้อมที่ยั่งยืนต้องทำอย่างไร	ฉาก (Scene) ที่ 10: การทิ้งขยะ / บันทึกการเรียนรู้	การทิ้งขยะและสิ่งแวดล้อม
12		ฉาก (Scene) ที่ 11: การใช้ทรัพยากร / บันทึกการเรียนรู้	ใช้ทรัพยากร และสิ่งแวดล้อม
13		ฉาก (Scene) ที่ 12: การรักษาสิ่งแวดล้อมและสรุปการเรียนรู้ทั้งหมด / บันทึกการเรียนรู้	การรักษา และอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม
14		ทำแบบทดสอบหลังเรียน	-

จากตารางข้างต้นพบว่า โปรแกรมใช้ระยะเวลาในการจัดการเรียนรู้ 12 สัปดาห์ การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ประกอบไปด้วย 4 หน่วยการเรียนรู้ ได้แก่ 1) สื่อออนไลน์ 2) วัฒนธรรมเก่าใหม่อย่างไหนดี 3) พลเมืองดีเป็นอย่างไร 4) สิ่งแวดล้อมที่ยั่งยืนต้องทำอย่างไร แต่ละหน่วยการเรียนรู้ประกอบไปด้วย 3 ฉาก ใช้เวลาแต่ละหน่วยรวมทั้งหมด 3 สัปดาห์ โดยในหนึ่งหน่วยการเรียนรู้แต่ละฉากจะมีประเด็นการเรียนรู้ร่วมกันและต่อเนื่องกัน รวมกิจกรรมการเรียนรู้ทั้งหมด 12 ฉาก แต่ละฉากประกอบไปด้วยการเรียนรู้ 6 ขั้นตอนการจัดการเรียนรู้ในแต่ละฉากทัศน์ของโปรแกรม ระยะเวลาการจัดการเรียนรู้ฉากละ 100 นาที และบันทึกผลการเรียนรู้ในแบบบันทึกผลการเรียนรู้เมื่อจบฉาก

การวัดประเมินของโปรแกรมประกอบไปด้วยการทำแบบทดสอบก่อนเรียนและแบบทดสอบหลังเรียน จำนวน 1 ครั้ง รวมเป็น 2 ครั้ง โดยใช้แบบทดสอบคู่ขนาน และการบันทึกการเรียนรู้ของผู้เรียน

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
Chulalongkorn University

เมื่อกำหนดเนื้อหา การจัดลำดับเนื้อหา และกรอบการจัดกิจกรรมของโปรแกรมที่มาจากหลักการของโปรแกรมแล้ว จะสามารถนำมาจัดเป็นกิจกรรมการเรียนการสอนตามขั้นตอนการจัดการเรียนรู้ในแต่ละฉากทัศน์ของโปรแกรม โดยนำมาพัฒนาเป็นแผนการจัดการเรียนรู้ของโปรแกรมจำนวน 12 แผนการเรียนรู้ เพื่อใช้ในการทดลองจัดการเรียนการสอนต่อไป โดยแผนการจัดการเรียนรู้แต่ละแผนประกอบไปด้วย ชื่อแผนการจัดการเรียนรู้ ชื่อหน่วยการเรียนรู้ ระยะเวลาที่ใช้ วัตถุประสงค์การเรียนรู้ เนื้อหา สาระสำคัญ ฉาก กิจกรรมการเรียนรู้ สื่อการเรียนรู้ การวัดประเมินผลการเรียนรู้ และแบบบันทึกการเรียนรู้ ซึ่งสามารถแสดงการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแผนการเรียนรู้โดยย่อดังตารางต่อไปนี้ ทั้งนี้ตัวอย่างแผนการจัดการเรียนรู้ฉบับสมบูรณ์ที่มีองค์ประกอบครบโดยละเอียดปรากฏในภาคผนวก

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
Chulalongkorn University

ตารางที่ 10 แผนการจัดการเรียนรู้ของโปรแกรม

แผนการจัดการเรียนรู้	**ฉาก**	**สาระสำคัญของการเรียนรู้**	**จุดขัดแย้ง**
1 (หน่วยการเรียนรู้ที่ 1 สื่อออนไลน์ใช้อย่างไร)	การแสดงความคิดเห็นทางการเมืองที่ต่างกัน	การใช้สื่อออนไลน์ในปัจจุบันมีการใช้สื่ออย่างหลากหลาย รวมไปถึงการใช้เป็นเครื่องมือในการสร้างความเดือดร้อนให้แก่ผู้อื่น เช่น การสร้างภาพล้อเลียน การนำไปใช้โดยไม่ได้รับอนุญาต การใช้ภาพโจมตีผู้อื่น การกลั่นแกล้ง ซึ่งถือเป็นเรื่องผิดจริยธรรมเนื่องจากสร้างความเดือดร้อนให้กับผู้อื่น การใช้สื่อจึงควรใช้ในทางที่เป็นประโยชน์ และไม่สร้างความเดือดร้อนให้แก่ผู้อื่น	**จุดขัดแย้งที่ 1 ทางเลือกจากสถานการณ์ในฉาก**: สถานการณ์การเอาหน้านักการเมืองไปตัดแปะบนภาพล้อมเลียน หรือเอาภาพของเพื่อนไปตัดแปะใส่สถานการณ์ทางการเมือง โดยที่ผู้เรียนเป็นคนที่อยู่ในเหตุการณ์นั้น และมีเพื่อนของผู้เรียนร่วมแชร์ภาพตลกล้อเลียน และความคิดเห็นทางการเมืองต่าง ๆ คนส่วนใหญ่ก็ร่วมแชร์เรื่องราว และรูปภาพเหล่านั้นด้วยความสนุกสนาน เสมือนเป็นสิ่งปกติที่ทุกคนทำกัน เมื่อเรียนวิชาสังคมศึกษา เพื่อนสนิทของผู้เรียนกนำภาพล้อเลียนทางการเมืองมาตัดต่อใส่หน้าของเพื่อนทั้งกลุ่มรวมถึงผู้เรียนด้วย และเพื่อน ๆ ทั้งกลุ่มก็เห็นด้วย แล้วจะนำเสนอหน้าชั้นเรียน แต่ผู้เรียนทราบเรื่องก่อนนำเสนอผู้เรียนจะทำอย่างไร **จุดขัดแย้งที่ 2 การแก้ปัญหาที่ตามมา:** ผู้เรียนจะต้องเผชิญกับผลที่ตามมาจากการตัดสินใจข้างต้น และต้องตัดสินใจเลือกทางเลือกเพื่อแก้ปัญหาจากผลการตัดสินใจ
2	การกลั่นแกล้งทางไซเบอร์	ปัจจุบันสื่อออนไลน์เป็นเครื่องมือที่สำคัญที่ใช้ติดต่อสื่อสาร แต่มีการนำไปใช้ผิด	**จุดขัดที่ 3 ทางเลือกจากสถานการณ์ในฉาก:** หลังจากที่ผู้เรียนเลือกปฏิบัติและแก้ไขปัญหาการล้อลเยนบนโลกออนไลน์จากบทเรียนก่อนหน้านี้แล้ว และ

แผนการจัดการเรียนรู้	ฉาก	สาระสำคัญของการเรียนรู้	จุดขัดแย้ง
(หน่วยการเรียนรู้ที่2 (หน่วยการเรียนรู้ที่ 1 สื่อออนไลน์ใช้อย่างไร) 1 สื่อออนไลน์ใช้อย่างไร)		วัตถุประสงค์ กล่าวคือ มีการนำไปใช้กลั่นแกล้งกันบนโลกออนไลน์ หรือที่เรียกกันว่า การกลั่นแกล้งทางไซเบอร์ (Cyber Bullying) คือการใช้เครื่องมือสื่อสารออนไลน์ หรือช่องทางไซเบอร์ในการกลั่นแกล้งเพื่อให้ผู้อื่นได้รับความเดือดร้อน ซึ่งเป็นสิ่งที่ไม่ถูกต้อง เพราะทำให้ผู้อื่นเดือดร้อน และผิดวัตถุประสงค์ของการใช้งานที่ต้องการสร้างประโยชน์	ในฉากนี้ผู้เรียนยังพบว่านอกจากการล้อเลียนแล้วยังมีพฤติกรรม ผู้เรียนต้องเผชิญปัญหาเมื่อผู้เรียนพบการกลั่นแกล้งโดยการนำเรื่องตลกของเพื่อน และผู้อื่นมาอัปโหลด (Upload) ในเครือข่ายสังคมออนไลน์ (Social Network) โดยมองเป็นเรื่องสนุกสนาน โดยที่ผู้เรียนอยู่ร่วมในเหตุการณ์นั้น จากเหตุการณ์นี้เพื่อนสนิทของผู้เรียนถูกกลั่นแกล้งจากสถานการณ์ในเหตุการณ์ดังกล่าวมาปรึกษาผู้เรียน เพื่อหาวิธีแกล้งคืน และผู้ที่แกล้งก็คือเพื่อนสนิทของผู้เรียนอีกคนหนึ่งโดยที่ทั้งสองฝ่ายก็รู้สึกสนุกสนานกับเหตุการณ์นั้น แล้วผู้เรียนจะเลือกทำอย่างไรกับการกลั่นแกล้งนั้น **จุดขัดแย้งที่ 4 การแก้ไขปัญหาที่ตามมา:** ผู้เรียนจะต้องเผชิญกับผลที่ตามมาจากการตัดสินใจข้างต้น และต้องตัดสินใจเลือกทางเลือกเพื่อแก้ปัญหาจากผลการตัดสินใจ
3 (หน่วยการเรียนรู้ที่ 1 สื่อออนไลน์ใช้อย่างไร)	การละเมิดสิทธิ์ของผู้อื่นทางไซเบอร์	สิทธิ์ คือ ส่งที่ผู้คน หรือประชาชนพลเมืองได้มาอย่างชอบธรรมด้วยการรับรองของกฎหมาย ไม่มีใครสามารถละเมิด หรือพรากไปได้หากปราศจากความยินยอม สื่อออนไลน์มีวัตถุประสงค์หลักในการใช้ติดต่อสื่อสารกันให้สะดวก	**จุดขัดแย้งที่ 7 ทางเลือกจากสถานการณ์ในฉาก:** เมื่อผู้เรียนต้องเข้าไปอยู่ในสถานการณ์ที่มีการเหมารวมดังกล่าวในเหตุการณ์ฉาก และมีการเหมารวมกันไปมาระหว่างกลุ่มวัฒนธรรมที่มีความแตกต่างกัน โดยที่ผู้เรียนต้องทำงานกับกลุ่มคนที่หลากหลายเหล่านั้นในกิจกรรมบังคับ กลุ่มเพื่อนสนิทของผู้เรียนก็เป็นกลุ่มหนึ่งที่มีทัศนคติการเหมารวมจากการถูกเหมารวมก่อน โดยกลุ่มเพื่อน

แผนการจัดการเรียนรู้	ฉาก	สาระสำคัญของการเรียนรู้	จุดขัดแย้ง
		ง่ายดาย และรวดเร็วยิ่งขึ้น แต่สามารถนำไปใช้ในวัตถุประสงค์อย่างอื่นได้อีกเช่นกัน แต่ในปัจจุบันมีการใช้สื่อออนไลน์ละเมิดสิทธิ์ของผู้อื่น เช่น การเข้าถึงบัญชีผู้ใช้โดยไม่ได้รับอนุญาต การนำภาพของผู้อื่นไปใช้โดยไม่ได้รับอนุญาต การแอบนำงานดิจิตอลของผู้อื่นไปใช้ เป็นต้น ซึ่งการละเมิดสิทธิ์ทางออนไลน์นั้นเป็นการทำให้เจ้าของสิทธิ์เดือดร้อน ซึ่งถือเป็นสิ่งที่ผิดจริยธรรม และยังเป็นสิ่งที่ผิดกฎหมายเนื่องจากกฎหมายปกป้องเจ้าของสิทธิ์ไม่ให้ผู้ใดมาละเมิดได้	สนิทกลุ่มหนึ่งที่ถูก กลุ่มอื่น ๆ เหมารวมว่าเป็นเด็กเนิร์ด ใส่แว่น โรคจิต ใช้ชีวิตไม่เป็น เห็นแก่ตัว และผู้เรียนก็อยู่ในกลุ่มที่ถูกเหมารวมนั้นด้วย จากนั้นผู้เรียนพบว่าเพื่อสนิทของผู้เรียนคนหนึ่งมีพฤติกรรมก้าวร้าว และซึมเศร้าจากการถูกเหมารวมนั้น และเขาก็มักจะต้อบโต้กลุ่มเหมารวมด้วยความรุนแรง และการเหมารวมกลับไปอยู่เสมอ เขามาขอให้ผู้เรียนช่วยเหลือในการตอบโต้การกระทำดังกล่าวผู้เรียนจะทำอย่างไร **จุดขัดแย้งที่ 8 ในการแก้ไขปัญหาที่ตามมา:** ผู้เรียนจะต้องเผชิญกับผลที่ตามมาจากการตัดสินใจข้างต้น และต้องตัดสินใจเลือกทางเลือกเพื่อแก้ปัญหาจากผลการตัดสินใจ
4 (หน่วยการเรียนรู้ที่ 2 วัฒนธรรมเก่า	การเหมารวมทางเชื้อชาติศาสนา	การเหมารวม (Stereotype) คือ การเสนอภาพรวมของกลุ่มคนแทนภาพคนทั้งหมดนั้น หรือการสรุปว่าคนทุกคนจะเป็นเหมือนกันหมด จากสมมติฐานเดียวกัน ซึ่งมีการเหมารวมที่ดี และ ไม่ดี	**จุดขัดแย้งที่ 7 ทางเลือกจากสถานการณ์ในฉาก:** เมื่อผู้เรียนต้องเข้าไปอยู่ในสถานการณ์ที่มีการเหมารวมดังกล่าวในเหตุการณ์ฉาก และมีการเหมารวมกันไปมาระหว่างกลุ่มวัฒนธรรมที่มีความแตกต่างกัน โดยที่ผู้เรียนต้องทำงานกับกลุ่มคนที่หลากหลายเหล่านั้นในกิจกรรมบังคับ กลุ่มเพื่อนสนิทของผู้เรียนก็เป็นกลุ่มหนึ่งที่มีทัศนคติการเหมารวมจากการถูกเหมารวมก่อน โดยกลุ่มเพื่อน

แผนการจัดการเรียนรู้	ฉาก	สาระสำคัญของการเรียนรู้	จุดขัดแย้ง
ใหม่ อย่างไหนดี)		ทั้ง ๆ ที่ปัจเจกบุคคลมีความแตกต่างหลากหลาย จากหลายสาเหตุและปัจจัย ทั้งนี้การเหมารวมที่ไม่ดีนั้นจะส่งผลเสียและการกระทำที่ไม่ดีต่อผู้ที่ถูกเหมารวม ส่งผลให้ผู้ถูกเหมารวมถูกมองไม่ดีโดยมองข้ามรายละเอียดของปัจเจกบุคคลไป เกิดความเดือดร้อนซึ่งเป็นเรื่องที่ผิดจริยธรรม เนื่องจากก่อให้เกิดความเดือดร้อนต่อผู้อื่นจากมุมมองที่ไม่ถูกต้อง	สนิทกลุ่มหนึ่งที่ถูก กลุ่มอื่น ๆ เหมารวมว่าเป็นเด็กเนิร์ด ใส่แว่น โรคจิต ใช้ชีวิตไม่เป็น เห็นแก่ตัว และผู้เรียนก็อยู่ในกลุ่มที่ถูกเหมารวมนั้นด้วย จากนั้นผู้เรียนพบว่าเพื่อนสนิทของผู้เรียนคนหนึ่งมีพฤติกรรมก้าวร้าว และซึมเศร้าจากการถูกเหมารวมนั้น และเขาก็มักจะต้อบโต้กลุ่มเหมารวมด้วยความรุนแรง และการเหมารวมกลับไปอยู่เสมอ เขามาขอให้ผู้เรียนช่วยเหลือในการตอบโต้การกระทำดังกล่าวผู้เรียนจะทำอย่างไร **จุดขัดแย้งที่ 8 ในการแก้ไขปัญหาที่ตามมา:** ผู้เรียนจะต้องเผชิญกับผลที่ตามมาจากการตัดสินใจข้างต้น และต้องตัดสินใจเลือกทางเลือกเพื่อแก้ปัญหาจากผลการตัดสินใจ
5 (หน่วยการเรียนรู้ที่ 2 วัฒนธรรมเก่าใหม่ อย่างไหนดี)	การกลั่นแกล้งทางวัฒนธรรม	วัฒนธรรมคือ สิ่งที่มนุษย์สร้างขึ้น มีทั้งดีและไม่ดี และถูกส่งต่อจากรุ่นสู่รุ่น และยังมีการส่งต่อไปยังวัฒนธรรมอื่น ๆ อีกด้วย ดังนั้นในสังคมหนึ่ง ๆ จึงมีความแตกต่างหลากหลายทางวัฒนธรรม การเปรียบเทียบวัฒนธรรมจึงเกิดขึ้น ซึ่งมีทั้งจุดดี และจุดที่ไม่ดีในการเปรียบเทียบ ซึ่งการเปรียบเทียบที่ดีนั้นเป็นการ	**จุดขัดแย้งที่ 10 ทางเลือกจากสถานการณ์ในฉาก:** ในการทำกิจกรรมต่าง ๆ ระหว่างเรียนของผู้เรียน จะต้องพบกับเพื่อนที่มีความแตกต่างหลากหลายและมาจากหลายที่มา โดยเฉพาะในโรงเรียนที่มีสองกลุ่มชัดเจน คือ กลุ่มที่มาจากเมืองหลวง และกลุ่มที่มาจากต่างจังหวัด หรือนอกเมืองหลวง ซึ่งทั้งสองกลุ่มมีการขัดแย้งทางความคิดกันอยู่เสมอ ในการโต้วาทีประจำปีซึ่งผู้เรียนและเพื่อนต้องเข้าร่วมการโต้วาทีในหัวข้อ ในเมือง และชนบท อะไรดีกว่ากัน ฝ่ายเสนอซึ่งเป็นเด็กในเมืองหลวงซึ่งผู้เรียนทราบว่าเพื่อนอีกกลุ่มนั้นได้เตรียมการกลั่นแกล้งเราที่ได้รับหัวข้อตรงกันข้ามที่

แผนการจัดการเรียนรู้	ฉาก	สาระสำคัญของการเรียนรู้	จุดขัดแย้ง
		เปรียบเทียบเพื่อรับ ส่ง และพัฒนาวัฒนธรรมให้เหมาะสมกับการดำรงชีวิตที่ดีขึ้น ส่วนการเปรียบเทียบวัฒนธรรมที่มีดีนั้นจะส่งผลให้คนในวัฒนธรรมที่ถูกเปรียบเทียบเกิดความเดือดร้อนได้ อันเป็นการกระทำที่ผิดจริยธรรม เช่น การดูถูก ดูแคลน หรือปฏิบัติอย่างแตกต่างกัน กลั่นแกล้งกับคนที่วัฒนธรรมไม่เหมือนตน	เป็นฝ่ายค้าน ฝ่ายเสนอได้เตรียมข้อในการพูดโต้วาทีเพื่อให้เราอับอาย จากการเป็นเด็กต่างจังหวัดอย่างเจ็บแสบ และการโต้วาทีจริงก็เป็นเช่นนั้น ผู้เรียนซึ่งเป็นฝ่ายค้านจะทำอย่างไร **จุดขัดแย้งที่ 11 การแก้ไขปัญหาที่ตามมา:** ผู้เรียนจะต้องเผชิญกับผลที่ตามมาจากการตัดสินใจข้างต้น และต้องตัดสินใจเลือกทางเลือกเพื่อแก้ปัญหาจากผลการตัดสินใจ
6 (หน่วยการเรียนรู้ที่ 2 วัฒนธรรมเก่าใหม่ อย่างไหนดี)	การเปรียบเทียบวัฒนธรรมเก่าและใหม่	การเปรียบเทียบทางวัฒนธรรมหากเปรียบเทียบอย่างไม่ระมัดระวัง ไม่เหมาะสม ไม่คำนึงถึงผลที่ตามมา อาจจะก่อให้เกิดความเดือดร้อนต่อผู้อื่น หรือเกิดการกลั่นแกล้งทางวัฒนธรรม ซึ่งการกลั่นแกล้งทางวัฒนธรรม คือ การทำให้ผู้อื่นเดือดร้อนที่เกิดจากการเปรียบเทียบ การเหมารวม หรือการกระทำทางวัฒนธรรมอื่น ๆ ส่งผลให้เกิดผู้ถูกกระทำ และได้รับ	**จุดขัดแย้งที่ 13 ทางเลือกจากสถานการณ์ในฉาก:** นอกเหนือไปจากการเหมารวมระหว่างกลุ่มเพื่อนด้วยกันแล้ว ผู้เรียนยังพบว่าผู้เรียน กลุ่มครอบครัว โรงเรียน และชุมชนยังมีความขัดแย้งทางวัฒนธรรมอีก คือ การที่กลุ่มวัฒนธรรมยังแบ่งออกเป็นสองกลุ่มใหญ่ ๆ คือ กลุ่มหัวก้าวหน้าที่ชื่นชอบวัฒนธรรมสมัยใหม่ และวัฒนธรรมที่ดีจากต่างชาติ พยายามเปลี่ยนแปลงวัฒนธรรมเก่า ๆ ออกไป และอนุรักษ์นิยมที่ชื่นชอบวัฒนธรรมดั้งเดิม และพยายามอนุรักษ์ไว้ ไม่ชอบวัฒนธรรมใหม่ ซึ่งผู้เรียนนั้นอยู่ในฝั่งที่เห็นด้วยกับฝั่งหัวก้าวหน้าที่เป็นหัวสมัยใหม่ แต่ครอบครัวและชุมชนส่วนใหญ่เห็นว่า

แผนการจัดการเรียนรู้	ฉาก	สาระสำคัญของการเรียนรู้	จุดขัดแย้ง
		ความเดือดร้อนจากการกระทำเหล่านั้นเป็นเรื่องที่ผิดทางจริยธรรม ทั้งนี้การกระทำใด ๆ ทางวัฒนธรรมนั้นควรจะพิจารณาอย่างถี่ถ้วน รอบคอบ และระมัดระวัง เพื่อให้เกิดผลดีต่อทุกฝ่ายมากกว่าจะทำให้เกิดความเดือดร้อน เนื่องจากวัฒนธรรมที่ดี และเหมาะสมสามารถก่อให้เกิดประโยชน์แก่ผู้คนได้เมื่อนำไปใช้อย่างเหมาะสม	วัฒนธรรมดั้งเดิมดีกว่า และควรอนุรักษ์ มีการโต้ตอบกันโดยการให้ความเห็นอย่างรุนแรงในโลกออนไลน์ และโลกจริงระหว่างสองกลุ่ม ในงานกิจกรรมของโรงเรียนที่เชื่อมสัมพันธ์ระหว่างผู้ปกครอง และนักเรียน มีการให้นักเรียนและผู้ปกครอง แสดงวิสัยทัศน์ในการเปลี่ยนแปลงโรงเรียน ซึ่งผู้เรียนและเพื่อนเป็นตัวแทนในการแสดงความเห็นด้านวัฒนธรรมเก่าและใหม่ร่วมกับผู้ปกครอง ผู้เรียนจะตัดสินใจทำอย่างไร **จุดขัดแย้งที่ 14 การแก้ไขปัญหาที่ตามมา:** ผู้เรียนจะต้องเผชิญกับผลที่ตามมาจากการตัดสินใจข้างต้น และต้องตัดสินใจเลือกทางเลือกเพื่อแก้ปัญหาจากผลการตัดสินใจ **จุดขัดแย้งที่ 15:** มีกลุ่มผู้ปกครอง และครูหัวรุนแรงที่ไม่เห็นด้วยกับนักเรียนกลุ่มหัวก้าวหน้า ออกมาต่อว่า และลงโทษเพื่อนนักเรียนของฝั่งเราอย่างไม่เป็นธรรมเพื่อกลั่นแกล้งที่ไม่เห็นคล้อยตามกับกลุ่มอนุรักษ์นิยม โดยการต่อว่าอย่างรุนแรง หยาบคาย และเรียกเข้าห้องปกครองไปตัดคะแนนความประพฤติ
7 (หน่วยการเรียนรู้ที่ 3	การปฏิบัติตามวัฒนธรรมของคนส่วนมาก ที่ไม่ถูกต้อง	การกระทำที่ผิดจริยธรรมนั้น คือการกระทำที่ส่งผลให้ผู้อื่นเดือดร้อน เป็นกิจกรรมที่เรียกได้ว่าผิดจริยธรรม ไม่ว่าการกระทำนั้นจะเป็นการกระทำของคน	**จุดขัดแย้งที่ 16 ทางเลือกจากสถานการณ์ในฉาก:** ผู้เรียนต้องเผชิญปัญหาเมื่อผู้เรียนพบวัฒนธรรมการเอาเปรียบผู้อื่น และการเข้าเมืองตาหลิ่วต้องหลิ่วตาตามในวัฒนธรรมในฉากดังกล่าว

แผนการจัดการเรียนรู้	ฉาก	สาระสำคัญของการเรียนรู้	จุดขัดแย้ง
พลเมืองดีเป็นอย่างไร)		หนึ่งคน หรือของคนจำนวนมากก็ตาม การที่คนหนึ่งคนหรือคนหลายคนทำให้คนอื่นเดือดร้อนนั้นไม่ได้เปลี่ยนแปลงผลการกระทำ หรือเรียกได้ว่าการกระทำที่ผิดจริยธรรมต่อให้คนจำนวนมากทำ ก็ไม่ได้ทำให้การกระทำนั้นเป็นสิ่งที่ถูกต้องไปได้ เราจึงควรหลีกเลี่ยงการกระทำตามคนส่วนมากที่ทำให้ผู้อื่นเดือดร้อนด้วยเช่นกัน แต่การที่ ฝ่าฝืน หรือต่อต้านการกระทำที่คนส่วนมากทำนั้นอาจก่อให้เกิดผลกระทบบางอย่างที่อาจก่อให้เกิดผลเสียต่อผู้กระทำ ดังนั้นจึงควรพิจารณาผลของการเลือกกระทำอย่างระมัดระวัง	เมื่อผู้เรียนต้องไปเข้าแถวเพื่อซื้ออาหาร โดยที่ร้านอาหารนั้นมีคนต่อแถวอยู่จำนวนมาก และมีคนมาคอยแทรกแถวอยู่เรื่อย ๆ และอ้างว่าต้องรีบซื้อ และไปเรียนต่อเดี๋ยวจะเรียนไม่ทัน โดยทีมีคนยอมและไม่ยอม ผู้เรียนจะต้องรีบไปสอบ และไปพบแพทย์ตามนัดหลังจากรับประทานอาหาร ถ้าหากยังต่อแถวในโรงอาหารอย่างนี้แล้วต้องถูกแทรกแถวไปเรื่อย ๆ จะไม่สามารถเข้าสอบ และไปพบแพทย์ได้ และผู้เรียนสามารถแทรกแถวได้แล้วอ้างข้ออ้างการไปสอบได้เช่นกัน ผู้เรียนจะเลือกทำอย่างไร **จุดขัดแย้งที่ 17 แก้ไขปัญหาที่ตามมา:** ผู้เรียนจะต้องเผชิญกับผลที่ตามาจากการตัดสินใจข้างต้น และต้องตัดสินใจเลือกทางเลือกเพื่อแก้ปัญหาจากผลการตัดสินใจ **จุดขัดแย้งที่ 18:** คนที่แทรกแถวกลับมาแทรกแถวอีกรอบ และคราวนี้ทำท่าหาเรื่องผู้เรียน พร้อมกับพูดจาหยาบคาย และขู่จะใช้กำลังกับผู้เรียน และคนอื่น ๆ ก็นิ่งเฉยทำเหมือนไม่รู้ไม่เห็น แล้วคนที่มาแทรกแถวก็แกล้งกระแทกผู้เรียนจนล้มและออกจากแถวไป จนคนข้างหลังขยับเข้ามาแทนที่ผู้เรียน
8 (หน่วยการเรียนรู้ที่ 3	การละเมิดกฎหมายทรัพยสินทางปัญญา	ลิขสิทธิ์ คือ ทรัพย์สินทางปัญญาประเภทหนึ่งที่กฎหมายให้ความคุ้มครอง ซึ่งไม่สามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้โดยที่ผู้สร้าง	**จุดขัดแย้งที่ 19 ทางเลือกจากสถานการณ์ในฉาก:** ผู้เรียนต้องเผชิญปัญหาเมื่อผู้เรียนพบวัฒนธรรมละเมิดทรัพยสินทางปัญญาในโรงเรียน โดยที่มีการใช้

แผนการจัดการเรียนรู้	ฉาก	สาระสำคัญของการเรียนรู้	จุดขัดแย้ง
พลเมืองดีเป็นอย่างไร)		งานลิขสิทธิ์อนุญาต หากฝ่าฝืนจะถือว่าละเมิดลิขสิทธิ์ของผู้สร้างงาน และละเมิดกฎหมายลขสิทธิ์ คล้ายกับการใช้สิ่งของของผู้มีเจ้าของโดยไม่ได้รับอนุญาต หรือละเมิดสิทธิ์ความเป็นเจ้าของของผู้สร้างงาน ดังนั้นการใช้งานอันมีลิขสิทธิ์โดยไม่ได้รับอนุญาตจึงเป็นการสร้างความเดือดร้อนให้แก่เจ้าของงาน และละเมิดกฎหมายที่ให้ความคุ้มครอง เป็นส่งที่ผิดจริยธรรม และกฎหมาย การละเมิดลิขสิทธิ์จึงถือเป็นสิ่งที่ผิดแม้ว่าจะทำด้วยความจำเป็นก็ตาม	โปรแกรมผิดกฎหมายอย่างเป็นเรื่องปกติทั่วไป เนื่องจากมีราคาแพงและจำเป็นต้องใช้ เมื่อผู้เรียนจะต้องไปนำเสนอผลงานระดับชาติที่ทำให้ผู้เรียนได้รับประสบการณ์ และรางวัลระดับชาติที่สามารถนำไปสะสมในแฟ้มสะสมผลงานของผู้เรียน ซึ่งตรงกับคุณลักษณะของมหาวิทยาลัย และคณะที่ผู้เรียนต้องการสอบเข้า การใช้โปรแกรมหนึ่งที่สามารถทำให้การนำเสนอผลงานเป็นไปด้วยดีและสามารถพิชิตรางวัล ทำให้สามารถเข้าคณะที่ต้องการได้ แต่ผู้เรียนและเพื่อนไม่มีเงินซื้อ ที่โรงเรียน และครูก็ไม่สามารถซื้อได้เนื่องจากราคาแพง แต่เพื่อนของผู้เรียนสามารถดาวน์โหลดมาใช้แบบผิดกฎหมายได้ ผู้เรียนจะเลือกทำอย่างไร **จุดขัดแย้งที่ 20 การแก้ไขปัญหาที่ตามมา:** ผู้เรียนจะต้องเผชิญกับผลที่ตามมาจากการตัดสินใจข้างต้น และต้องตัดสินใจเลือกทางเลือกเพื่อแก้ปัญหาจากผลการตัดสินใจ **จุดขัดแย้งที่ 21:** เพื่อนกลุ่มที่เคยทะเลาะกับเราทราบว่าเราแอบใช้โปรแกรมผิดกฎหมาย และนำเรื่องนี้ไปฟ้องครูฝ่ายปกครอง ถ้าครูทราบเราจะโดนทำโทษตามกฎของฝ่ายปกครอง ซึ่งเรื่องผิดกฎหมายเป็นโทษที่มีอัตราการลงโทษที่หนัก คือ พักการเรียน

แผนการจัดการเรียนรู้	ฉาก	สาระสำคัญของการเรียนรู้	จุดขัดแย้ง
9 (หน่วยการเรียนรู้ที่ 3 พลเมืองดีเป็นอย่างไร)	การเลี่ยงภาษี	การจ่ายภาษีเป็นการทำตามหน้าที่ของพลเมือง และเป็นหน้าที่ตามกฎหมาย เนื่องจากภาษีเป็นสิ่งที่นำไปใช้พัฒนาสาธารณะประโยชน์ให้กับส่วนรวม กฎหมายจึงกำหนดให้ทุกคนเสียภาษี นอกจากทำตามกฎหมายแล้วยังเป็นการสร้างประโยชน์ให้แก่ตนเองและผู้อื่นด้วย การเลี่ยงภาษี หรือการฝ่าฝืนไม่ชำระภาษีจึงเป็นการทำผิดกฎหมาย และสร้างความเดือดร้อนให้กับผู้อื่น เนื่องจากขาดรายได้ในการนำไปพัฒนา และบำรุงสาธารณประโยชน์สำหรับคนหมู่มาก และการทำผิดกฎหมายเป็นการกระทำความเดือดร้อนต่อคนหมู่มาก ซึ่งเป็นการทำผิดจริยธรรมไปในตัว	**จุดขัดแย้งที่ 22 ทางเลือกจากสถานการณ์ที่ในฉาก:** ผู้เรียนต้องเผชิญปัญหาเมื่อผู้เรียนพบว่าสิ่งของหลายอย่างที่ซื้อในประเทศมีราคาสูงมา แต่การนำเข้าโดยการเลี่ยงภาษีเป็นทางออกในการซื้อของราคาถูกลงในฉากดังกล่าว ซึ่งผู้เรียนจำเป็นต้องใช้ของสิ่งหนึ่งเพื่อทำโครงงานแข่งขันเพื่อจบการศึกษาที่มาราคาสูงมาก ไม่สามารถหาสิ่งของอื่นใดมาทดแทน โรงเรียนและครูก็ไม่มีทุนสนับสนุนในเรื่องนี้ ผู้เรียนก็ไม่สามารถหาเงินมาซื้อในราคาเต็มได้ และสามารถสั่งซื้อจากต่างประเทศได้ในราคาที่ต่ำกว่าโดยการเลี่ยงภาษี ซึ่งสามารถฝากเพื่อนที่ไปแลกเปลี่ยนต่างประเทศซื้อมาให้ และไม่ต้องเสียภาษีโดยการเลี่ยงภาษีดังกล่าว ผู้เรียนจะทำอย่างไร **จุดขัดแย้งที่ 23 การรแก้ไขปัญหาที่ตามมา:** ผู้เรียนจะต้องเผชิญกับผลที่ตามมาจากการตัดสินใจข้างต้น และต้องตัดสินใจเลือกทางเลือกเพื่อแก้ปัญหาจากผลการตัดสินใจ **จุดขัดแย้งที่ 24:** เมื่อผู้เรียนตัดสินใจสั่งเพื่อนหิ้วของเลี่ยงภาษี แต่เพื่อนที่นำเข้าสินค้ามาถูกเจ้าหน้าที่ศุลกากรตรวจพบว่าแอบเลี่ยงภาษีที่สนามบิน และเรียกเข้าไปรับทราบข้อกล่าวหาจะถูกปรับเงินจำนวนสูงมากและยึดของ และดำเนินการเอาผิดเพื่อน แต่เจ้าหน้าที่สองรายได้เข้ามากระซบเพื่อนว่า หาก

แผนการจัดการเรียนรู้	ฉาก	สาระสำคัญของการเรียนรู้	จุดขัดแย้ง
			จ่ายเงินให้กับเขาจะรอดพ้นจากคดีนี้ โดยจ่ายน้อยกว่าเสียค่าปรับ เพื่อนจึงโทรมาปรึกษาผู้เรียนในฐานที่ให้ช่วยหิ้วของหนีภาษี
10 (หน่วยการเรียนรู้ที่ 4 สิ่งแวดล้อมที่ยั่งยืนต้องทำอย่างไร)	การทิ้งขยะและสิ่งแวดล้อม	การทิ้งขยะแบบแยกประเภทของขยะเป็นการรักษาสิ่งแวดล้อม เนื่องจากขยะแต่ละประเภทสามารถนำไปใช้ประโยชน์และทำลายได้อย่างถูกวิธี และเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม ซึ่งการแยกขยะจากต้นทางทำให้กระบวนการจัดการการกำจัดขยะส่วนต่อไปสามารถทำได้ง่าย และเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมมากยิ่งขึ้น แม้ว่าการแยกขยะจากต้นทาง แล้วมีการเทรวมกันในส่วนต่อไปก็เป็นข้อดีสำหรับการกำจัดขยะเนื่องจากขยะประเภทเดียวกันสามารถทำลาย หรือแยกต่อในลำดับต่อไปได้ง่ายขึ้น	**จุดขัดแย้งที่ 25 ทางเลือกจากสถานการณ์ในฉาก:** ผู้เรียนต้องเผชิญปัญหาเมื่อผู้เรียนพบปัญหาการทิ้งขยะว่าต้องแยกขยะหรือไม่ ในเมื่อมีการเอาไปเทรวมกันในภายหลังในฉากดังกล่าว เมื่อผู้เรียนต้องทำกิจกรรมวันจบการศึกษา และมีขยะจำนวนมาก ผู้เรียนพบว่าการแยกขยะนั้นทำได้ยากมาก เนื่องจากคณะทำงานทุกคนไม่มีเวลามากพอในการแยกขยะจากกิจกรรมนั้น เนื่องจากต้องเตรียมตัวสอบปลายภาคในช่วงเวลาเดียวกัน และยังมีกิจกรรมอีกหลายอย่างที่ต้องทำ และทราบดีว่าต้องแยกขยะ แต่ฝ่ายเก็บขยะเอาไปเทรวมกันผู้เรียนจะทำอย่างไร **จุดขัดแย้งที่ 26 การแก้ไขปัญหาที่ตามมา:** ผู้เรียนจะต้องเผชิญกับผลที่ตามมาจากการตัดสินใจข้างต้น และต้องตัดสินใจเลือกทางเลือกเพื่อแก้ปัญหาจากผลการตัดสินใจ **จุดขัดแย้งที่ 27:** ต่อมาในวิชาหนึ่งครูปล่อยช้า เราและเพื่อนในห้องเลยรีบไปเรียนวิชาต่อไปเพราะถ้าเข้าเรียนสายจะโดนหักคะแนน ทำให้ลืมขยะทิ้งไว้ในห้องเรียน และทิ้งขยะแบบไม่แยกลงถังจำนวนมาก จนครูฝ่ายอาคารสถานที่เข้ามาเห็น ขยะจำนวนมากที่ไม่ทิ้งลงถังและทิ้งแบบไม่แยกขยะ จึงสั่งให้พวก

แผนการจัดการเรียนรู้	ฉาก	สาระสำคัญของการเรียนรู้	จุดขัดแย้ง
			เรามาสารภาพว่าใครทำอะไรลงไปบ้าง จากนั้นเพื่อนในห้องกลุ่มหนึ่งไม่ยอมรับและบอกว่าเราและเพื่อนเป็นคนทิ้ง โดยที่เพื่อนมีหลักฐานมีรูปเรากับขวดน้ำและขนมที่กินก่อนทิ้ง เราจึงบอกว่าเพื่อนก็ทิ้งเหมือนกันเพราะขยะจำนวนมากมีหลายคน เพื่อนและครูจึงบอกให้หาหลักฐานมาพิสูจน์แต่เราไม่มีหลักฐานจึงถูกครูลงโทษฝ่ายเดียว **จุดขัดแย้งที่ 28 การแก้ไขปัญหาที่ตามมา:** ผู้เรียนจะต้องเผชิญกับผลที่ตามมาจากการตัดสินใจข้างต้น และต้องตัดสินใจเลือกทางเลือกเพื่อแก้ปัญหาจากผลการตัดสินใจครั้งก่อนหน้า
11 (หน่วยการเรียนรู้ที่ 4 สิ่งแวดล้อมที่ยั่งยืนต้องทำอย่างไร)	การใช้ทรัพยากร	การประหยัดพลังงาน และพลังงานอย่างคุ้มค่า สมเหตุสมผล เป็นสิ่งที่ควรทำ และเหมาะสมเป็นอย่างมากเนื่องจากทรัพยากรในโลกใบนี้มีอยู่อย่างจำกัด และไม่เพียงพอสำหรับทุกความต้องการของมนุษย์ แต่สิ่งมีชีวิตทุกชนิดต้องอาศัยทรัพยากรในการดำรงชีวิต ไฟฟ้า น้ำ ก็เป็นทรัพยากรที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิตของมนุษย์ แม้ว่ามนุษย์สามารถผลิต	**จุดขัดแย้งที่ 29 ทางเลือกจากสถานการณ์ในฉาก:** ผู้เรียนต้องเผชิญปัญหาเมื่อผู้เรียนพบวัฒนธรรมประหยัดพลังงาน และน้ำ ทั้ง ๆ ที่สามารถผลิตพลังงานสะอาด และน้ำได้เองในฉากดังกล่าว นอกจากเรื่องการจัดการขยะแล้ว กิจกรรมวันจบการศึกษายังต้องใช้น้ำ และไฟฟ้าจำนวนมากเนื่องจากการเตรียมกิจกรรมกินระยะเวลานาน และต้องใช้ห้องต่าง ๆ และฝ่ายต่าง ๆ ก็ต้องทำงานถึงดึกดื่นทำให้ต้องใช้พลังงาน และน้ำของโรงเรียนจำนวนมาก ในวันทำกิจกรรมจบการศึกษาจริงนั้นต้องการเปิดน้ำและไฟของโรงเรียนจำนวนมากในแผนกิจกรรมที่วางไว้ และมีคนมาร่วมงานจำนวนมาก ทำให้มีนักเรียนที่ต้องใช้ห้องพักผ่อน และทำงาน ตลอดทั้งกลางวันและกลางคืนหลาย

แผนการจัดการเรียนรู้	ฉาก	สาระสำคัญของการเรียนรู้	จุดขัดแย้ง
		พลังงานไฟฟ้า และน้ำได้เอง และเป็นพลังงานสะอาดก็ตาม แต่การผลิตพลังงานดังกล่าวก็อาศัยทรัพยากรอื่น ๆ ที่มีอยู่อย่างจำกัดมาใช้ หากใช้พลังงานอย่างสิ้นเปลืองและไม่สมเหตุสมผลแล้วก็จะเป็นการเบียดเบียนทรัพยากรของสิ่งมีชีวิตต่าง ๆ อย่างไม่คุ้มค่า เป็นการสร้างความเดือดร้อนให้กับสิ่งมีชีวิตอื่น ๆ	ฝ่าย ผู้เรียนเป็นแกนนำทำกิจกรรมจะตัดสินใจทำอย่างไรในการใช้ไฟฟ้า และน้ำของโรงเรียนดังกล่าว **จุดขัดแย้งที่ 30 การแก้ปัญหาที่ตามมา:** ผู้เรียนจะต้องเผชิญกับผลที่ตามมาจากการตัดสินใจข้างต้น และต้องตัดสินใจเลือกทางเลือกเพื่อแก้ปัญหาจากผลการตัดสินใจ **จุดขัดแย้งที่ 31:** ในหอมีการแชร์ห้องน้ำรวมกันโดยห้องน้ำรวมจะใช้ร่วมกัน 6 – 8 คน ซึ่งวันหนึ่งมีคนลืมเปิดน้ำทิ้งไว้ทำให้น้ำล้นออกมาท่วมพื้นห้องน้ำและล้นออกมานอกห้อง ซึ่งเราเองก็จำไม่ได้ว่าใครเป็นคนเปิด และจำไม่ได้ว่าเราเองที่ลืมปิดหรือเปล่า ครูจึงเรียกคนที่แชร์ห้องน้ำกันทั้งหมดมาสอบถาม และปรากฏว่าไม่มีใครยอมรับ หากไม่มีคนยอมรับจะมีการลงโทษทุกคนสถานหนัก **จุดขัดแย้งที่ 32 การแก้ปัญหาที่ตามมา:** ผู้เรียนจะต้องเผชิญกับผลที่ตามมาจากการตัดสินใจข้างต้น และต้องตัดสินใจเลือกทางเลือกเพื่อแก้ปัญหาจากผลการตัดสินใจ
12 (หน่วยการเรียนรู้ที่ 4 สิ่งแวดล้อมที่	การรักษาสิ่งแวดล้อมและสรุปการเรียนรู้ทั้งหมด	การสร้างความเดือดร้อนให้กับผู้อื่นคือการทำผิดจริยธรรม ดังนั้นไม่ว่าจะเป็นการกระทำ การใช้ทรัพยากรใด ๆ ก็ตาม ถ้าหากเกิดผลกระทบต่อผู้อื่นในด้านลบก็	**จุดขัดแย้งที่ 33 ทางเลือกจากสถานการณ์ในฉาก:** ผู้เรียนต้องเผชิญปัญหาเมื่อผู้เรียนพบการจัดการสิ่งแวดล้อมในสังคมของตนเองที่ดีแล้ว แต่ภาระกลับไปตกอยู่ที่สังคมอื่นในฉากดังกล่าว

แผนการจัดการเรียนรู้	ฉาก	สาระสำคัญของการเรียนรู้	จุดขัดแย้ง
ยั่งยืนต้องทำอย่างไร)		ถือว่าเป็นการทำให้ผู้อื่นเดือดร้อน เป็นสิ่งที่ไม่ถูกต้อง แม้ว่าการจ้างงานให้ผู้อื่นมาทำงานเพื่อกำจัด หรือจัดการสิ่งแวดล้อมให้ดีขึ้น แต่ถ้าหากการจ้างงานนั้นเป็นการสร้างภาระให้แก่ผู้อื่นก็ถือว่าสร้างความเดือดร้อนเช่นกัน ดังนั้นการใช้ทรัพยากรและการจัดการจึงควรหลีกเลี่ยงการสร้างความเดือดร้อนให้ผู้อื่น และจัดการให้เกิดประโยชน์สูงสุด	ในสถานการณ์นี้ผู้เรียนเป็นกลุ่มผู้นำนักเรียนในการจัดกิจกรรม Science Fair ที่มีผู้ร่วมประชุมจากหลายประเทศ และต้องจัดการงานให้ยิ่งใหญ่เพื่อให้โรงเรียนได้รับการยอมรับจากโรงเรียนต่าง ๆ ซึ่งแลกมาด้วยการใช้ทรัพยากรจำนวนมาก แต่สามารถจ่ายได้ด้วยเงิน แต่ถ้าหากใช้ทรัพยากรจำนวนน้อยลงงานก็จะถูกลดความยิ่งใหญ่ลงไปด้วย ซึ่งการใช้ทรัพยากรจำนวนมากและจ้างคนจำนวนมากในงาน แต่ก็เป็นการเพิ่มภาระด้านสิ่งแวดล้อมให้กับชุมชุนแต่ก็มีความจำเป็นต้องทำ ภายใต้สถานการการณ์ดังกล่าว ผู้เรียนจะตัดสินใจจัดงาน Science Fair ในรูปแบบใด **จุดขัดแย้งที่ 34 ผลที่ตามมาจากการแก้ไขปัญหา:** ผู้เรียนจะต้องเผชิญกับผลที่ตามาจากการตัดสินใจข้างต้น และต้องตัดสินใจเลือกทางเลือกเพื่อแก้ปัญหาจากผลการตัดสินใจ **จุดขัดแย้งที่ 35:** เราและเพื่อนได้ออกไปทัศนศึกษาที่เกาะ และบนเกาะนั้นห้ามทิ้งขยะ ปรากฏว่าเราและเพื่อนได้นำขนมและน้ำอัดลมไปจำนวนมาก จนเป็นขยะจำนวนมาก ในขณะที่อยู่บนเกาะเราเห็นป้ายว่าหากทิ้งขยะบนเกาะจะถูกปรับ 2000 บาท ซึ่งเราและเพื่อนสามารถจ่ายได้สบาย แต่ในขณะเดียวกันเราก็ต้องดูแลสัมภาระของตนเองและเพื่อนที่ขนมา รวมถึงอุปกรณ์ทัศนศึกษา ทำให้ไม่สามารถขนขยะที่มีจำนวนมากกลับไปด้วยได้ เรา

แผนการจัดการเรียนรู้	ฉาก	สาระสำคัญของการเรียนรู้	จุดขัดแย้ง
			และเพื่อนสามารถทิ้งขยะไว้บนเกาะและจ่ายค่าปรับได้ เราจะตัดสินใจทำอย่างไร **จุดขัดแย้งที่ 36 ผลที่ตามมาจากการแก้ไขปัญหา:** ผู้เรียนจะต้องเผชิญกับผลที่ตามาจากการตัดสินใจข้างต้น และต้องตัดสินใจเลือกทางเลือกเพื่อแก้ปัญหาจากผลการตัดสินใจ

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
Chulalongkorn University

2.3 การตรวจสอบคุณภาพโปรแกรมโดยผู้ทรงคุณวุฒิ

ผู้วิจัยดำเนินการตรวจสอบ และปรับปรุงคุณภาพของโปรแกรม และเอกสารประกอบของโปรแกรมตามขั้นตอนดังต่อไปนี้

1) นำโปรแกรม และเอกสารประกอบของโปรแกรมไปให้อาจารย์ที่ปรึกษา และอาจารย์ที่ปรึกษาร่วมพิจารณาเพื่อตรวจสอบความถูกต้อง เหมาะสม และนำมาปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำ

2) นำร่างเอกสารโปรแกรมซึ่งประกอบไปด้วย โปรแกรม และเอกสารประกอบโปรแกรม ไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 5 ท่านพิจารณา ซึ่งมีเกณฑ์การคัดเลือกผู้เชี่ยวชาญ ดังนี้

2.1) จบปริญญาดุษฎีบัณฑิตด้านหลักสูตรและการสอน หรือเป็นอาจารย์มหาวิทยาลัยที่ดำรงตำแหน่งวิชาการด้านหลักสูตรและการสอน หรือ

2.2) จบปริญญาดุษฎีบัณฑิตด้านการสอนจริยธรรม การสอนสังคมศึกษาในระดับมัธยมศึกษา หรือเป็นอาจารย์มหาวิทยาลัยที่ดำรงตำแหน่งวิชาการด้านการสอนจริยธรรม การสอนสังคมศึกษาในระดับมัธยมศึกษา หรือ

2.3) จบปริญญาดุษฎีบัณฑิตด้านจิตวิทยา หรือเป็นอาจารย์มหาวิทยาลัยที่ดำรงตำแหน่งวิชาการด้านจิตวิทยา หรือ

2.4) จบปริญญาดุษฎีบัณฑิตด้านวัดและประเมินผลการศึกษา หรือเป็นอาจารย์มหาวิทยาลัยที่ดำรงตำแหน่งวิชาการด้านวัดและประเมินผลการศึกษา หรือ

2.5) อาจารย์มัธยมศึกษาที่สอนเกี่ยวกับจริยธรรม ที่มีประสบการณ์ไม่น้อยกว่า 3 ปี

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

จากเกณฑ์การคัดเลือกผู้ทรงคุณวุฒิในข้างต้น สามารถเลือกผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 5 ท่านเพื่อตรวจสอบคุณภาพของโปรแกรม ดังนี้ ผู้ทรงคุณวุฒิทางด้านจิตวิทยาจำนวน 3 ท่าน และผู้ทรงคุณวุฒิด้านหลักสูตรและการสอนจำนวน 2 ท่าน (รายนามของผู้ทรงคุณวุฒิปรากฏในภาคผนวก ก) เพื่อตรวจสอบความความตรงตามทฤษฎีที่ใช้พัฒนาโปรแกรม ความตรงวัตถุประสงค์ของโปรแกรม ความเหมาะสมของโปรแกรมด้วยวิธีประเมินความสอดคล้องรายข้อ (Item Objective Congruence: IOC) โดยใช้สูตรดังต่อไปนี้

$$\text{IOC} = \frac{\sum R}{\mathrm{N}}$$

โดยรายละเอียดของผลการประเมินค่า IOC แสดงได้ดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 11 ผลการตรวจสอบคุณภาพตรงเชิงโครงสร้างของโปรแกรมจากผู้ทรงคุณวุฒิ

รายการประเมิน	**ค่า IOC**
1. หลักการของโปรแกรมมีความถูกต้องตามทฤษฎีที่ใช้พัฒนา	1
2. ขั้นตอนการจัดการเรียนรู้ในแต่ละฉากทัศน์ของโปรแกรมมีความถูกต้องตามทฤษฎี และหลักการ	1
3. เนื้อหาของโปรแกรมมีความถูกต้องตามทฤษฎี และหลักการ	1
4. ระยะเวลาการดำเนินการของโปรแกรมสามารถพัฒนานักเรียนได้ตามวัตถุประสงค์	1
5. กิจกรรมการเรียนการสอนของโปรแกรม	
5.1 ฉากที่ 1 มีความถูกต้องตามทฤษฎี หลักการ และขั้นตอนที่กำหนด	1
5.2 ฉากที่ 2 มีความถูกต้องตามทฤษฎี หลักการ และขั้นตอนที่กำหนด	1
5.3 ฉากที่ 3 มีความถูกต้องตามทฤษฎี หลักการ และขั้นตอนที่กำหนด	1
5.4 ฉากที่ 4 มีความถูกต้องตามทฤษฎี หลักการ และขั้นตอนที่กำหนด	1
5.5 ฉากที่ 5 มีความถูกต้องตามทฤษฎี หลักการ และขั้นตอนที่กำหนด	1
5.6 ฉากที่ 6 มีความถูกต้องตามทฤษฎี หลักการ และขั้นตอนที่กำหนด	1
5.7 ฉากที่ 7 มีความถูกต้องตามทฤษฎี หลักการ และขั้นตอนที่กำหนด	1
5.8 ฉากที่ 8 มีความถูกต้องตามทฤษฎี หลักการ และขั้นตอนที่กำหนด	1
5.9 ฉากที่ 9 มีความถูกต้องตามทฤษฎี หลักการ และขั้นตอนที่กำหนด	1
5.10 ฉากที่ 10 มีความถูกต้องตามทฤษฎี หลักการ และขั้นตอนที่กำหนด	1
5.11 ฉากที่ 11 มีความถูกต้องตามทฤษฎี หลักการ และขั้นตอนที่กำหนด	1
5.12 ฉากที่ 12 มีความถูกต้องตามทฤษฎี หลักการ และขั้นตอนที่กำหนด	1
6. การเรียงลำดับของฉากมีความถูกต้องตามทฤษฎี และหลักการของโปรแกรม	1
7. บทบาทครู มีความถูกต้องตามทฤษฎี หลักการ และขั้นตอนที่กำหนด	1
8. บทบาทนักเรียน มีความถูกต้องตามทฤษฎี หลักการ และขั้นตอนที่กำหนด	1
9. การวัดประเมินผลของโปรแกรม มีความถูกต้องตามทฤษฎี หลักการ และขั้นตอนที่กำหนด	1
10. โปรแกรมมีความถูกต้องตามหลักทฤษฎีจิตวิทยาพัฒนาการสำหรับนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย	1

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
Chulalongkorn University

จากตารางข้างต้นแสดงถึงการตรวจสอบคุณภาพของโปรแกรมด้วยวิธี IOC ของผู้ทรงคุณวุฒทั้ง 5 ท่าน พบว่าทุกข้อคำถามมีความตรงเชิงโครงสร้างกับความตรงตามวัตถุประสงค์เท่ากับ 1.00 หมายถึง ผู้ทรงคุณวุฒิทุกท่านมีความเห็นว่าโปรแกรมมีตรงตามทฤษฎีที่ใช้พัฒนามีความตรงตามวัตถุประสงค์ และมีความเหมาะสม นอกจากนี้ผู้ทรงคุณวุฒิได้ให้ข้อเสนอแนะเพื่อการพัฒนาโปรแกรมดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 12 ข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิที่มีต่อโปรแกรม และการปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิ	**การปรับปรุงแก้ไขจากข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิ**
1. ผู้วิจัยควรตระหนักและระลึกเสมอว่าอะไรคือเป้าหมายของโปรแกรม และโปรแกรมมีความแตกต่างจากการกระบวนการเรียนการสอนแบบปกติอย่างไร ซึ่งการที่นักเรียนได้เข้าร่วมโปรแกรมนี้ควรมีการตรวจสอบเพื่อจะได้ทราบว่านักเรียนรู้ตัวหรือไม่ว่ากำลังได้รับการสอนให้ลดจริยธรรมหลุด (manipulation check)	การนำหลักการและเหตุผลของโปรแกรม ทฤษฎี และงานวิจัยมาสังเคราะห์และพัฒนาเป็นวิธีการ หรือการตั้งคำถามที่นำไปสู่การสร้างจริยธรรมที่เป็นรูปธรรมในกิจกรรมให้มากขึ้น และการนำโปรแกรมไปทดลองควรทำโดยให้ผู้เรียนไม่ทราบว่ากำลังเข้ารับการทดลองโปรแกรมลดจริยธรรมหลุด (Blinded-experiment)
2. กิจกรรมส่วนใหญ่เมื่อถึงขั้นที่ 6 “การสร้างกรอบจริยธรรม” ซึ่งบทบาทของผู้สอนและผู้เรียนต้อง “สรุปหลักการของตนเอง พร้อมอธิบายว่าสิ่งใดถูก สิ่งใดผิดเพราะอะไร” ไม่ชัดเจน ไม่ได้เน้นหลักการและเหตุผลดังที่วางแผน ซึ่งจะเป็นหัวใจของการพัฒนาเหตุผลเชิงจริยธรรม หรือจริยธรรมหลุด	ปรับให้คำถามเพื่อช่วยให้ผู้เรียนสามารถตกผลึก สรุป และสร้างกรอบจริยธรรมของตนเองให้ชัดเจนขึ้น และทำให้คำถามต่อเนื่องกันในแต่ละฉากเพื่อการอภิปรายอย่างต่อเนื่องและลึกซึ้ง
3. คิดว่าเรียนเนื้อหามากหน่วยไป ผู้เรียนอาจจะเบื่อ ควรตัดจำนวนหน่วยออกไปครึ่งหนึ่งแล้วเรียนให้ลึกขึ้น พูดคุย ทำกิจกรรมในเรื่องที่ทำให้มากขึ้น น่าจะได้ผลไม่ต่างกัน	ปรับแผนการจัดการเรียนรู้ให้แต่ละหน่วยการเรียนรู้มีความต่อเนื่องกันมากขึ้นด้วยฉากและจุดขัดแย้งภายในหน่วยเดียวกันเพื่อให้ผู้เรียนไม่รู้สึกว่าเรียนเรื่องที่หลากหลายเกินไป และทำให้คำถามต่อเนื่องกันในแต่ละฉาก และปรับจุดขัดแย้งภายในหน่วยการเรียนรู้ให้มี

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
Chulalongkorn University

ข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิ	การปรับปรุงแก้ไขจากข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิ
	ความเชื่อมโยงกันเพื่อการอภิปรายอย่างต่อเนื่องและลึกซึ้ง
4. ควรมี กลยุทธ์ หรือชุดคำถาม ในการสอนที่บอกว่า กลยุทธ์ หรือชุดคำถามใดที่เชื่อมโยงกับการเรียนรู้ของส่วนใดของจริยธรรมหลุด หรือกลยุทธ์หรือคำถามชุดใดที่ช่วยพัฒนาจริยธรรมของผู้เรียนในประเด็นใด ๆ ที่เชื่อมโยงกันเพื่อให้เห็นภาพชัดเจนในการประเมินผลว่าโปรแกรมเป็นไปตามวัตถุประสงค์หรือไม่ เพราะส่วนใดของโปรแกรม อย่างไร	การเขียนอธิบายกลยุทธ์ หรือใช้คำถามเพิ่มเติมให้เป็นโครงสร้าง หรือแนวทางการนำแผนไปใช้ในทุก ๆ แผน ว่ากลยุทธ์ใดทำให้เกิดการเรียนรู้จริยธรรมในประเด็นใด
5. เสนอให้ปรับ “สถานการณ์” ให้มีความซับซ้อนทางอารมณ์เพื่อเร้าให้นักเรียนคิด และตัดสินใจว่าจะเลือกรักษาจริยธรรมไว้ แต่ตัวเองเสียประโยชน์ หรือยอมลดจริยธรรมลง เพื่อรักษาประโยชน์ และอนาคตของตัวเอง ลองดูละครหรือซีรี่ส์ (ละคร) เอามาปรับเป็นสถานการณ์ตัวอย่าง	การปรับแผนการจัดการเรียนรู้ให้แต่ละหน่วยการเรียนรู้มีความต่อเนื่องกันมากขึ้นด้วยฉากและจุดขัดแย้งภายในหน่วยเดียวกัน และทำให้คำถามต่อเนื่องกันในแต่ละฉากเพื่อการอภิปรายอย่างต่อเนื่องและลึกซึ้ง และการปรับจุดขัดแย้งให้มีความซับซ้อนและขัดแย้งเพิ่มขึ้น

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

การให้ข้อมูลป้อนกลับจากผู้ทรงคุณวุฒิทั้ง 5 ท่าน สามารถสรุปได้ว่าโปรแกรมมีจุดที่สามารถปรับปรุงและพัฒนาในประเด็นสำคัญดังต่อไปนี้ 1) ระบุสิ่งที่ผู้เรียนได้เรียนรู้ความรู้ใหม่ที่ได้รับในแต่ละฉาก 2) ให้ผู้เรียนวิเคราะห์ และระบุให้ชัดว่าแนวคิดมุมมองที่ไม่เคยเรียนรู้มาก่อนคืออะไร 3) ให้ผู้เรียนสรุปสาระสำคัญการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องและลึกซึ้ง 4) นักเรียนต้องตอบคำถามได้ว่าผลดีผลเสียที่เกิดขึ้นจากทางเลือกของนักเรียนคืออะไร อะไรคือสิ่งที่ควรหรือไม่ควรทำ เพราะอะไร 5) วิเคราะห์กิจกรรมการเรียนรู้ให้ชัดว่าอะไรคือความรู้จากการเรียนที่นักเรียนนำมาใช้ได้บ้าง และอย่าให้รู้ตัวว่ากำลังอยู่ในโปรแกรมวิจัย

ทั้งนี้ผู้ทรงคุณวุฒิได้ให้ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะซึ่งสามารถนำไปสังเคราะห์เป็นข้อมูลเพื่อพัฒนาโปรแกรมดังต่อไปนี้ 1) การนำหลักการและเหตุผลของโปรแกรม ทฤษฎี และงานวิจัยมาสังเคราะห์และพัฒนาเป็นวิธีการ หรือการตั้งคำถามที่นำไปสู่การสร้างจริยธรรมที่เป็น

รูปธรรมในกิจกรรมให้มากขึ้น 2) การปรับแผนการจัดการเรียนรู้ให้แต่ละหน่วยการเรียนรู้มีความต่อเนื่องกันมากขึ้นด้วยฉากและจุดขัดแย้งภายในหน่วยเดียวกัน และทำให้คำถามต่อเนื่องกันในแต่ละฉากเพื่อการอภิปรายอย่างต่อเนื่องและลึกซึ้ง 3) การเขียนอธิบายกลยุทธ์ หรือใช้คำถามเพิ่มเติมให้เป็นโครงสร้าง หรือแนวทางการนำแผนไปใช้ในทุก ๆ แผน ว่ากลยุทธ์ใดทำให้เกิดการเรียนรู้จริยธรรมในประเด็นใด 4) การปรับจุดขัดแย้งให้มีความซับซ้อนและขัดแย้งเพิ่มขึ้น 5) การนำโปรแกรมไปทดลองควรทำโดยให้ผู้เรียนไม่ทราบว่ากำลังเข้ารับการทดลองโปรแกรมลดจริยธรรมหลุด (Blinded-experiment)

เมื่อผู้วิจัยได้รับข้อมูลจากการวิเคราะห์ค่า IOC ความตรงเชิงโครงสร้างตามทฤษฎีแนวคิดลักษณะมุ่งอนาคตควบคุมตน และการเรียนรู้แบบฉากทัศน์เป็นฐาน และข้อมูลเชิงคุณภาพแล้วจึงนำข้อมูลที่ได้มาการปรับปรุง แก้ไข และพัฒนาโปรแกรมฉบับร่าง และนำไปทดลองนำร่องเพื่อตรวจสอบว่าโปรแกรมที่พัฒนาขึ้นสามารถนำไปจัดกิจกรรมการเรียนรู้ และผู้เรียนสามารถเรียนรู้ได้ตามหลักการและขั้นตอนการจัดการเรียนรู้ในแต่ละฉากทัศน์ของโปรแกรมหรือไม่ อย่างไร

2.4 การนำโปรแกรมไปทดลองนำร่อง

การทดลองนำร่องเพื่อตรวจสอบว่าโปรแกรมที่พัฒนาขึ้นสามารถนำไปจัดกิจกรรมการเรียนรู้ และผู้เรียนสามารถเรียนรู้ได้ตามหลักการและขั้นตอนการจัดการเรียนรู้ในแต่ละฉากทัศน์ของโปรแกรมกับผู้เรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย อธิบายได้ดังต่อไปนี้

1) กลุ่มเป้าหมาย คือ นักเรียนระดับมัยมศึกษาตอนปลาย โดยมีกลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย มีการเลือกกลุ่มตัวอย่างด้วยวิธีอาสาสมัคร จำนวน 18 คน ซึ่งกลุ่มอาสาสมัครนี้เป็นนักเรียนที่กำลังศึกษาระดับเดียวกันกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการทดลองเพื่อศึกษาประสิทธิผลของโปรแกรม แต่เป็นคนละกลุ่มกันกับกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการทดลองเพื่อศึกษาประสิทธิผลของโปรแกรม

2) เครื่องมือที่ใช้ในการทดลองนำร่อง ได้แก่ แผนการจัดการเรียนของโปรแกรมรู้ที่ผ่านการตรวจสอบคุณภาพจากผู้ทรงคุณวุฒิ

3) กระบวนการทดลองนำร่องประกอบไปด้วย การจัดการเรียนรู้ตามแผนการจัดการเรียนรู้ของโปรแกรมจำนวน 3 ครั้ง เพื่อตรวจสอบแผนการเรียนรู้ที่ต่างกันว่าสามารถนำไปใช้จัดการเรียนการสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพหรือไม่ จากนั้นนำข้อมูลที่ได้จากการทดลองมาพัฒนาให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ซึ่งมีกระบวนการดังต่อไปนี้

3.1) การทดลองนำร่องครั้งที่ 1 โดยใช้บทเรียนที่ 1 จากหน่วยการเรียนรู้ที่ 1 ใช้เวลา 100 นาที จำนวนผู้เรียนเข้าร่วมการทดลองนำร่อง 8 คน

3.2) การทดลองนำร่องครั้งที่ 2 ใช้บทเรียนที่ 4 จากหน่วยการเรียนรู้ที่ 2 ใช้เวลา 100 นาที จำนวนผู้เรียนเข้าร่วมการทดลองนำร่อง 8 คน

3.3) ทดลองนำร่องครั้งที่ 3 เป็นการนำข้อค้นพบ ปัญหา และอุปสรรคจากการทดลองครั้งที่ 1 และ 2 มาพิจารณาปรับปรุงบทเรียนแล้วนำมาทดลอง โดยใช้บทเรียนที่ 1 จากหน่วยการเรียนรู้ที่ 1 เวลา 100 นาที ซึ่งเป็นคนละกลุ่มกับการทดลองครั้งที่ 1 และ 2 และเก็บข้อมูลจากแบบสังเกตระหว่างทดลอง

การทดลองนำร่องครั้งที่ 1 และ 2 สามารถสรุปได้ดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 13 ข้อมูลจากการทดลองนำร่องครั้งที่ 1 - 2

ประเด็นที่พบ	ปัญหาและอุปสรรค	แนวทางแก้ไข
ระยะเวลาที่ใช้ในการสอน	บางขั้นตอนการจัดการเรียนรู้ในแต่ละฉากทัศน์ของกิจกรรมอาจใช้เวลามากกว่าที่กำหนด เช่น การอภิปรายแลกเปลี่ยนเรียนรู้	กำหนดกิจกรรมให้ยืดหยุ่นเหมาะสมกับเวลา อาจไม่ต้องอภิปรายทุกคน ใช้การแสดงความคิดเห็นและสอบถามความเหมือนหรือต่างในทรรศนะหรือคำตอบของผู้เรียน
การเรียนรู้ตามขั้นตอนของกิจกรรมที่กำหนดและความต่อเนื่องของกิจกรรม	ผู้เรียนไม่ได้วางแผนพฤติกรรมตามกำหนดเนื่องจากไม่เข้าใจบทเรียน และนักเรียนยังไม่เห็นภาพต่อเนื่องเป็นเนื้อเรื่อง (Timeline) เดียวกันภายในฉาก	อธิบายขั้นตอนการวางแผนให้ชัดว่า ควรทำอย่างไร เมื่อไหร่ เพราะอะไรพร้อมเขียนให้ชัดในใบงานถึงขั้นตอนการวางแผน เพิ่มคำอธิบายให้ชัดเจนว่าแต่ละสถานการณ์เกี่ยวข้องกับสถานการณ์ก่อนหน้านี้อย่างไร
ภาษาที่ใช้ในการสอน สื่อ และใบงาน	1. คำศัพท์ที่กำหนดไว้ไม่สื่อความตามสภาพจริง เช่นคำว่า ให้รางวัลปรับพฤติกรรมหรือเสริมแรงลบ 2. ใบงานทำความเข้าใจได้ยาก เนื่องจากภาษาที่ใช้ไม่สอดคล้องกับบทเรียน เช่น การให้รางวัลและปรับพฤติกรรม	เปลี่ยนคำว่าให้รางวัลเป็นคำว่า ให้คะแนนพฤติกรรมที่เหมาะสม และการปรับพฤติกรรมหรือเสริมแรงลบเป็นการหักคะแนนพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสม รวมถึงปรับภาษาและการอธิบายให้ผู้เรียนเข้าใจได้ง่ายมากขึ้น
การบันทึกข้อมูลในแบบบันทึกการเรียนรู้	1. ผู้เรียนบางคนอาจไม่เข้าใจในบางประเด็นที่ต้องบันทึก 2. นักเรียนทำความเข้าใจสถานการณ์ที่กำหนดได้ยาก เพราะต้องใช้จินตนาการ	อธิบายเพิ่มเติมระหว่างการบันทึกปรับแผน และสื่อ รวมไปถึงการใช้คำอธิบายให้ชัดเจน และเหมาะสมกับนักเรียนมากขึ้น

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
Chulalongkorn University

จากตารางข้างต้นการทดลองครั้งที่ 1 และ 2 พบว่าโปรแกรมที่พัฒนาขึ้นมีปัญหาและอุปสรรคในการนำไปจัดการเรียนการสอนในประเด็นด้านระยะเวลา ขั้นตอนการจัดการเรียนรู้ในแต่ละฉากทัศน์ และความต่อเนื่องของกิจกรรม ภาษา สื่อ และการบันทึกการเรียนรู้ ผู้วิจัยได้นำปัญหามาวิเคราะห์และพัฒนาเป็นแนวทางแก้ไขปัญหา จากนั้นนำไปพัฒนาโปรแกรมเพื่อแก้ปัญหาที่พบและนำมาทดลองนำร่องครั้งที่ 3 โดยใช้บทเรียนที่ 1 จากหน่วยการเรียนรู้ที่ 1 เวลา 100 นาที ซึ่งเป็นคนละกลุ่มกับการทดลองครั้งที่ 1 และ 2

การทดลองนำร่องครั้งที่ 3 พบว่าสามารถแก้ไขปัญหาที่พบในการทดลองครั้งที่ 1 และ 2 นั้นลดลง ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ได้ดีขึ้นตามกระบวนการที่ออกแบบไว้ ผู้เรียนมีคำถามในขั้นตอนของกิจกรรมน้อยลง และสามารถจัดการเรียนรู้ได้ตามวัตถุประสงค์ ผู้เรียนตอบคำถาม และบันทึกการเรียนรู้ได้ภายในเวลาที่กำหนด ซึ่งผู้เรียนสามารถบันทึกการเรียนรู้โดยพิจารณาจากตัวอย่างการบันทึกของผู้เรียน ซึ่งสามารถสรุปผลได้ดังนี้

1) การจัดการเรียนรู้ของโปรแกรมในแต่ละฉากสามารถควบคุมเวลาให้อยู่ภายใน 100 นาทีตามที่กำหนดได้

2) ผู้เรียนสามารถบันทึกการเรียนรู้ได้ตามหัวข้อที่กำหนดได้ดีขึ้น จากการทดลองนำร่องครั้งที่ 1 และ 2 เนื่องจากมีข้อคำถาม และข้อสงสัยเกี่ยวกับการบันทึกการเรียนรู้ลดลง

3) ผู้เรียนเข้าใจกิจกรรมที่ต้องทำ และสามารถทำตามกิจกรรมที่กำหนดได้ดีขึ้น มีปัญหา ข้อสงสัย และขอคำถามเกี่ยวกับการทำกิจกรรมระหว่างการทดลองลดน้อยลง

4) ผู้เรียนสามารถวางแผนการเผชิญสถานการณ์ตามขั้นตอนของแผนการเรียนรู้ที่วางไว้ได้อย่างเหมาะสมขึ้น สังเกตได้จากการตอบคำถามของกลุ่มตัวอย่างที่ตรงประเด็นมากขึ้น มีข้อคำถาม และข้อสงสัยน้อยลง

5) ผู้เรียนเข้าใจมโนทัศน์การให้รางวัล และปรับพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมหรือเสริมแรงลบ จากการเปลี่ยนคำศัพท์และทำกิจกรรมตามที่วางแผนไว้ได้มากกว่าการทดลองครั้งที่ 1 และ 2

6) ผู้เรียนสามารถทำกิจกรรมตามที่วางแผนไว้ เข้าใจคำถามโดยสามารถตอบคำถาม ได้ดีขึ้น และเหมาะสมขึ้น โดยมีข้อสงสัยและซักถามสิ่งที่ต้องทำในแต่ละกิจกรรมน้อยลง

7) ผู้เรียนเข้าใจ และเห็นภาพรวมของการทำกิจกรรม โดยสังเกตได้จากความต่อเนื่องของกิจกรรมนั้นมีมากกว่าการทดลองครั้งที่ 1 และ 2

นอกจากนี้จากกิจกรรมการเรียนรู้และการบันทึกการเรียนรู้แสดงให้เห็นว่าผู้เรียนสามารถเรียนรู้ผ่านสถานการณ์และทำความเข้าใจสถานการณ์ได้ดีขึ้น รวมถึงผู้เรียนสามารถเรียนรู้ได้สอดคล้องกับหลักการและขั้นตอนการจัดการเรียนรู้ในแต่ละฉากทัศน์ของโปรแกรม โดยสามารถ

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
Chulalongkorn University

วางแผนอนาคต และแนวทางควบคุมตนเองในสถานการณ์จากฉากต่าง ๆ ที่เรียนรู้ และสามารถอภิปรายแลกเปลี่ยน ทำให้เห็นผลของการตัดสินใจรูปแบบที่หลากหลายได้ และสามารถสรุปผลการตัดสินใจเป็นหลักการของตนเองได้

ระยะที่ 3 การทดลองใช้โปรแกรมลดจริยธรรมหลุดตามแนวคิดลักษณะมุ่งอนาคตควบคุมตน และการเรียนรู้แบบฉากทัศน์เป็นฐานสำหรับนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย

การศึกษาวิจัยโดยการนำโปรแกรมลดจริยธรรมหลุดตามแนวคิดลักษณะมุ่งอนาคตควบคุมตน และการเรียนรู้แบบฉากทัศน์เป็นฐานสำหรับนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายไปทดลองใช้ โดยมีกิจกรรมดังต่อไปนี้

3.1 การกำหนดแผนการวิจัย กลุ่มเป้าหมายในการทดลอง

1) แบบแผนการวิจัย

แบบแผนในการทดลองในระยะที่ 3 คือ การใช้ระเบียบวิธีวิจัยเบื้องต้น (Pre-experimental research) โดยใช้การทดลองแบบหนึ่งกลุ่มอนุกรมเวลา (Time Series) เพื่อเปรียบเทียบคะแนนจริยธรรมหลุดก่อน ระหว่าง และหลังการทดลอง อธิบายได้ดังต่อไปนี้

E O_1 X O_2 X O_3 X O_4 X O_5

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

เมื่อ

O_1 แทนการทำแบบทดสอบจริยธรรมหลุดของกลุ่มทดลองครั้งที่ 1

O_2 แทนการทำแบบทดสอบจริยธรรมหลุดของกลุ่มทดลองครั้งที่ 2

O_3 แทนการทำแบบทดสอบจริยธรรมหลุดของกลุ่มทดลองครั้งที่ 3

O_4 แทนการทำแบบทดสอบจริยธรรมหลุดของกลุ่มทดลองครั้งที่ 4

O_5 แทนการทำแบบทดสอบจริยธรรมหลุดของกลุ่มทดลองครั้งที่ 5

X แทนโปรแกรมลดจริยธรรมหลุดตามแนวคิดลักษณะมุ่งอนาคตควบคุมตน และการเรียนรู้แบบฉากทัศน์เป็นฐานสำหรับนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย (treatment variable)

E แทน กลุ่มทดลอง (experimental group)

โดย แบบทดสอบ O_{1-5} เป็นแบบทดสอบคู่ขนาน (Parallel Test)

2) การกำหนดกลุ่มเป้าหมายในการวิจัย

งานวิจัยนี้เป็นงานวิจัยเชิงทดลองใช้ระเบียบวิธีวิจัยเบื้องต้น (Pre-experimental research) โดยใช้การทดลองแบบหนึ่งกลุ่มอนุกรมเวลา (Time Series) เพื่อเปรียบเทียบคะแนนจริยธรรมหลุดก่อน ระหว่าง และหลังการทดลอง เพื่อศึกษาประสิทธิผลของโปรแกรมที่พัฒนาขึ้นในการลดจริยธรรมหลุดของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย โดยมีการกำหนดกลุ่มตัวอย่างเพื่อเข้าสู่กลุ่มทดลองดังต่อไปนี้

2.1) การกำหนดกลุ่มเป้าหมายในการวิจัย

กลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในงานวิจัย คือ นักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายสัญชาติไทย ไม่จำกัดเพศ ที่ศึกษาในโรงเรียนที่ใช้หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน ซึ่งในการวิจัยครั้งนี้เป็นนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายที่ศึกษาในโรงเรียนเน้นวิทยาศาสตร์

2.2) การคัดเลือกโรงเรียนที่ใช้ในการวิจัย

โรงเรียนเป้าหมายในการวิจัยนี้เป็นโรงเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายของนักเรียนผู้มีความสามารถพิเศษทางคณิตศาสตร์ และวิทยาศาสตร์ และมีลักษณะเป็นโรงเรียนประจำ มีเกณฑ์การคัดเลือกโดยใช้การคัดเลือกแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive Sampling) เนื่องจากเหตุผลดังต่อไปนี้

1) เป็นโรงเรียนระดับมัยมศึกษาตอนปลายในประเทศไทยที่ผู้บริหารสนับสนุนให้ทำการวิจัย

2) เป็นโรงเรียนที่มีนโยบายในการพัฒนาการเรียนการสอนด้านจริยธรรม

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
Chulalongkorn University

3) เป็นโรงเรียนที่พบปัญหาด้านจริยธรรมของนักเรียนเกี่ยวกับระเบียบวินัย การเคารพกฎกติกา ความก้าวร้าว และการใช้ทรัพยากร (พรสันต์ เลิศวิทยาวิวัฒน์, ผู้ให้สัมภาษณ์, 2560)

4) จากการศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับความสามารถทางการเรียนรู้กับจริยธรรม พบว่า ดวงเดือน พันธุมนาวิน (2538; 2550 อ้างถึงใน วิลาสลักษณ์ ชัววัลลี, 2552) ได้ศึกษาพัฒนาการทางจริยธรรมของคนไทยตามทฤษฎีเหตุผลเชิงจริยธรรมของโคลเบิร์กมาเป็นเวลานานได้กล่าวว่า ตามทฤษฎีนี้ วัยรุ่นอายุ 16 ปีขึ้นไปควรอยู่ขั้น 4 แต่จากผลการวิจัยกว่า 10 เรื่องในประเทศไทย พบว่า บุคคลที่อายุ 16 ปีหรือกว่านั้น จนเป็นผู้ใหญ่อายุ 60 ปี ส่วนใหญ่ (50%) เหตุผลเชิงจริยธรรมหยุดอยู่ที่ขั้น 3 คือ ขั้นทำตามที่ผู้อื่นเห็นชอบ และวัยรุ่นและผู้ใหญ่อีกจำนวนหนึ่ง (30%) หยุดชะงักในขั้นที่ต่ำกว่านี้ คือขั้น 2 และยังพบว่าการวัดสติปัญญาของนักเรียนไทยโดยใช้แบบวัดของ WISC พบว่าไม่พบความสัมพันธ์ระหว่างความสามารถด้านสติปัญญากับเหตุผลเชิงจริยธรรม

ของ นักเรียนอายุ 15 – 16 ปี และไม่พบความคิดตามหลักตรรกศาสตร์มีความสัมพันธ์กับการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมของนักเรียนอายุ 13 – 15 ปี ซึ่งการศึกษาเด็กวัยรุ่นตอนต้นในกรุงเทพฯ และต่างจังหวัดพบว่าความถนัดทางภาษาก็ไม่ได้มีความสัมพันธ์กับความสามารถทางการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมแต่อย่างใด (สุริยา เหมตะศิลป์, 2521; วิรัช จบถนอม, 2520; อุษา หัชชะวณิช, 2520 อ้างถึงใน ดวงเดือน พันธุมนาวิน, 2524) นอกจากนี้ นารีรัตน์ พงษ์พิมาย (2535) พบว่านักเรียนที่มีบุคลิกภาพนักวิทยาศาสตร์ที่สูง อาจจะให้เหตุผลเชิงจริยธรรมในระดับสูง กลาง หรือต่ำก็ได้ ไม่มีความสัมพันธ์กันระหว่างบุคลิกภาพนักวิทยาศาสตร์ และการให้เหตุผลเชิงจริยธรรม และนักเรียนที่มีบุคลภาพนักวิทยาศาสตร์สูงกลับพบว่ามีการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมในระดับต่ำ สามารถสรุปได้ว่าแม้ว่าโรงเรียนเป้าหมายจะมุ่งเน้นการพัฒนานักเรียนด้านวิทยาศาสตร์ และคณิตศาสตร์โดยมีนักเรียนที่มีความสามารถทางวิชาการสูงเข้าไปศึกษา แต่จากงานวิจัยพบว่าความสามารถทางสติปัญญา ภาษา และบุคลิกภาพความเป็นนักวิทยาศาสตร์นั้นไม่มีความสัมพันธ์กับการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมในนักเรียนไทย จึงสามารถใช้เป็นโรงเรียนของกลุ่มตัวอย่างในงานวิจัยได้

2.3) การคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

1) การคัดเลือกกลุ่มตัวอย่าง

หลังจากกำหนดกลุ่มเป้าหมาย และโรงเรียนที่ใช้ในการวิจัยแล้ว ผู้วิจัยได้กำหนดกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยโดยใช้วิธีอาสาสมัคร (Voluntary Selection) จำนวนไม่ต่ำกว่า 30 คน เข้าสู่กลุ่มทดลองโดยไม่มีการกำหนดเกณฑ์คะแนนจริยธรรมหลุด และไม่มีการวัดจริยธรรมหลุดก่อนการทดลองเพื่อทำให้การทดลองมีลักษณะใกล้เคียงกับสภาพความเป็นจริงในห้องเรียน และการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ทางจริยธรรมที่แตกต่าง หลากหลายตามหลักการของโปรแกรม และเป็นคนละกลุ่มตัวอย่างกับการทดลองนำร่อง

2) การออกจากการทดลองของกลุ่มตัวอย่างระหว่างการวิจัย

เมื่อกลุ่มตัวอย่างเข้ารับการทดลองใช้โปรแกรมแล้ว ในระหว่างใช้โปรแกรมสามารถออกจากโครงการด้วยความสมัครใจเมื่อใดก็ได้ และผู้วิจัยจะนำข้อมูลที่มีทั้งหมดมาวิเคราะห์ข้อมูลโดยไม่ขอให้อาสาสมัครที่ออกจากโปรแกรมมาเข้าโปรแกรม หรือให้ข้อมูลเพิ่มเติม

ในกรณีที่กลุ่มตัวอย่างสมัครใจออกจากโปรแกรมการทดลอง และมีจำนวนไม่ครบ 30 คน ผู้วิจัยจะไม่เรียกหรือคัดเลือกกลุ่มเป้าหมายเพิ่มเติม เนื่องจากงานวิจัยนี้เป็นการทดลองเพื่อศึกษาพัฒนาการของกลุ่มตัวอย่างจากข้อมูลก่อน ระหว่าง และหลังการทดลอง ดังนั้นผู้วิจัยจะนำข้อมูลที่มีของกลุ่มตัวอย่างทั้งหมดที่เหลือในตอนสิ้นสุดการทดลองมาวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ คุณภาพ และรายงานตามหลักวิธีวิทยาการวิจัย โดยไม่เรียกกลุ่มอาสาสมัครที่สมัครใจออกจากการวิจัยมาให้ข้อมูลเพิ่มเติม

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
Chulalongkorn University

3) จำนวนกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในงานวิจัย

เมื่อผู้วิจัยประกาศรับสมัครกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย แล้วได้อาสาสมัครเข้ามาเป็นกลุ่มตัวอย่างจำนวน 56 คน และมีการออกจากงานวิจัยกลางคัน เนื่องจากการขาดเรียน และภาวะไม่ปกติจากสถานการณ์โรคระบาดโควิด (Covid-19) จึงเหลือกลุ่มตัวอย่างที่สามารถนำข้อมูลมาวิเคราะห์ได้จำนวน 37 คนในตอนสิ้นสุดการทดลอง

2.4) การพิทักษ์สิทธิ์ของกลุ่มตัวอย่างในการทดลอง

เนื่องจากการทดลองในครั้งนี้มีการทดลองที่เกี่ยวกับมนุษย์ ซึ่งกลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ซึ่งมีอายุระหว่าง 15 – 18 ปี ที่เป็นเยาวชนที่ยังอยู่ภายใต้การดูแลของบิดา มารดา หรือผู้ปกครอง ทั้งการวิจัยครั้งนี้อยู่ภายใต้กรอบการวิจัยที่ต้องผ่านการพิจารณาของคณะกรรมการพิจารณาจริยธรรมการวิจัยในคน กลุ่มสหสถาบัน ชุดที่ 2 สังคมศาสตร์ มนุษยศาสตร์ และศิลปกรรมศาสตร์ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย โดยการวิจัยครั้งนี้ได้รับอนุมัติจากคณะกรรมการฯ ตามเอกสารการรับรองโครงการวิจัยเลขที่ COA 204/2563 ดังที่ปรากฏในภาคผนวก ข ซึ่งมีการกำหนดการพิทักษ์สิทธิ์ของกลุ่มตัวอย่างไว้ดังนี้

ผู้วิจัยจะแจ้งสิทธิ์ให้กลุ่มตัวอย่างทราบรายละเอียดการวิจัย และการเข้าร่วมการวิจัยในครั้งนี้โดยละเอียด โดยเข้าไปติดต่อกับทางโรงเรียน และผู้วิจัยจะแนะนำตัว อธิบายวัตถุประสงค์และขั้นตอนการเก็บรวบรวมข้อมูลให้กลุ่มตัวอย่างทราบ พร้อมทั้งชี้แจงกับกลุ่มตัวอย่างว่า การวิจัยครั้งนี้เป็นไปด้วยความสมัครใจ กลุ่มตัวอย่างเป็นผู้ตัดสินใจด้วยตนเอง การดำเนินการเก็บข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่างทุกครั้งจะมีการแจ้งล่วงหน้าในช่องทางหลักของโรงเรียน ไม่มีการรุกล้ำความเป็นส่วนตัวใด ๆ และให้ลงนามในใบยินยอมเข้าร่วมการวิจัย และแจ้งให้กลุ่มตัวอย่างทราบว่าเมื่อเข้าร่วมโครงการวิจัยแล้ว หากกลุ่มตัวอย่างต้องการออกจากการวิจัย สามารถกระทำได้ตลอดเวลา โดยไม่แจ้งให้เหตุผล การถอนตัวออกจากการวิจัยจะไม่มีผลกระทบทางลบใด ๆ ต่อการเรียนการสอนหรือการประเมินผลการเรียนการสอน

กลุ่มตัวอย่างจะได้รับการจัดการเรียนการสอนและการทดสอบที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น เป็นระยะเวลาทั้งหมด 14 สัปดาห์ ซึ่งมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1) การจัดกิจกรรมเรียนการสอนจำนวน 12 สัปดาห์ ในสัปดาห์ที่ 2 – 11 จำนวนสัปดาห์ละ 1 วัน เป็นเวลา 100 นาทีต่อ 1 วัน รวมเวลาเรียนทั้งหมดเป็น 1,200 นาที

2) การทดสอบจำนวน 5 ครั้ง ครั้งละ 1 ชั่วโมง ได้แก่ ก่อนการใช้โปรแกรมในสัปดาห์ที่ 1 จำนวน 1 ครั้ง ระหว่างการใช้โปรแกรม 3 ครั้ง ในสัปดาห์ที่ 4 7

10 และการทดสอบหลังจบการใช้โปรแกรม 1 ครั้ง ในสัปดาห์ที่ 14 รวมเวลาในการทดสอบทั้งหมดเป็นจำนวน 300 นาที

3) การสัมภาษณ์หลังจบการใช้โปรแกรม 1 ครั้ง รวมเวลาทั้งหมดในการสัมภาษณ์ ไม่เกิน 60 นาที

4) การบันทึกผลการเรียนรู้จำนวน 12 ครั้ง ในสัปดาห์ที่ 2 – 13 รวมจำนวน 13 สัปดาห์ หลังจากจบบทเรียนในแต่ละครั้ง

ทั้งนี้การแจ้งข้อมูลโครงการวิจัยเพื่อถามความสมัครใจในการเข้าร่วมโครงการ ผู้วิจัยจะให้ผู้ที่ถามความสมัครใจเป็นบุคคลที่ 3 ที่ไม่ใช่ผู้วิจัยเอง ซึ่งเป็นบุคคลอื่นที่ไม่มีอำนาจเหนือนักเรียนเป็นผู้ถามความสมัครใจ

ข้อมูลที่ได้จากการดำเนินการจัดการเรียนการสอน การทดสอบ การสัมภาษณ์ และการบันทึกการเรียนรู้ ผู้วิจัยจะขออนุญาต

1) บันทึกเสียง ถ่ายภาพ บันทึกวิดีทัศน์ และถอดเทปบันทึกเสียง โดยจะหลีกเลี่ยงการถ่ายภาพหากไม่จำเป็น โดยจะเป็นการถ่ายภาพ และบันทึกวิดีทัศน์แบบไม่เจาะจงตัวบุคคล หากมีการถ่ายภาพหรือบันทึกวิดีทัศน์ แบบเจาะจงตัวบุคคลจะมีการสอบถามเพื่อการขออนุญาตก่อนทุกครั้ง ซึ่งกลุ่มตัวอย่างมีสิทธิ์จะปฏิเสธ

2) เผยแพร่เสียงบันทึก ภาพนิ่งหรือภาพเคลื่อนไหวโดยเห็นหน้ากลุ่มตัวอย่างได้ โดยไม่ระบุตัวบุคคล ทั้งนี้ใช้เพื่อการนำเสนอทางวิชาการเท่านั้น ซึ่งงานวิชาการที่เผยแพร่หรือนำเสนอได้แก่ การสอบปกป้องวิทยานิพนธ์ เมื่อเสร็จสิ้นการวิจัยแล้ว ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับกลุ่มตัวอย่างจะถูกทำลายภายใน 1 ปี ยกเว้นผลงานการวิพากษ์ที่กลุ่มตัวอย่างนำเสนอถือให้เป็นกรรมสิทธิ์ของกลุ่มตัวอย่างหรือยกเว้นกลุ่มตัวอย่างยกให้ผู้วิจัยเพื่อใช้ประโยชน์ในการศึกษาต่อไป

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
Chulalongkorn University

3) นำเสนอภาพถ่ายผลงาน ผลงานการวิพากษ์ที่กลุ่มตัวอย่างนำเสนอเพื่อประกอบผลวิจัยโดยไม่ระบุตัวบุคคล ซึ่งงานวิชาการที่เผยแพร่หรือนำเสนอได้แก่ การสอบปกป้องวิทยานิพนธ์ การนำเสนองานวิจัยแบบโปสเตอร์ งานประชุมวิชาการ และการตีพิมพ์ในวารสารวิชาการ

ทั้งนี้กลุ่มตัวอย่างจะได้รับการพัฒนาจริยธรรมตามที่โปรแกรมลดจริยธรรมหลุดตามแนวคิดลักษณะมุ่งอนาคตควบคุมตน และการเรียนรู้แบบฉากทัศน์เป็นฐานสำหรับนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายไปทดลองได้วางไว้อย่างครบถ้วน และปลอดภัย

3.2 การพัฒนาเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการทดลอง

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้พัฒนาเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการทดลอง ประกอบไปด้วย แบบวัดจริยธรรมหลุด แบบสัมภาษณ์ และแบบบันทึกการเรียนรู้ สามารถอธิบายรายละเอียดขั้นตอนการพัฒนาได้ดังต่อไปนี้

3.2.1 การกำหนดนิยามในการวัดจริยธรรมหลุด

ผู้วิจัยได้นิยามนำนิยาม จริยธรรมหลุด (Moral Disengagement) คือ การที่บุคคลแสดงพฤติกรรมตามกลไกจริยธรรมหลุดที่สามารถสังเกตได้จากการเขียนตอบคำถามจากแบบทดสอบจริยธรรมหลุด ซึ่งกลไกจริยธรรมหลุดประกอบไปด้วยพฤติกรรมกลไก 8 กลไก ได้แก่

1. การให้เหตุผลทางจริยธรรม หรือการตัดสินทางจริยธรรมที่ผิดจริยธรรม (Moral Justification)
2. การใช้คำพูดให้ดูดี (Euphemistic Labeling)
3. การเปรียบเทียบทางสังคม (Advantage Comparison)
4. การปัดความรับผิดชอบ (Displacement Responsibility
5. การกระจายความรับผิดชอบ (Diffusion of Responsibility)
6. การบิดเบือนผลการกระทำ (Distorting Consequences)
7. การไม่ยอมรับผิด หรือโยนโทษให้ผู้อื่น (Attribution of Blame)
8. การลดคุณค่าความเป็นมนุษย์ (Dehumanization)

การวัดจริยธรรมหลุดสามารถวัดได้โดยใช้แบบทดสอบจริยธรรมหลุดที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นซึ่งเป็นแบบวัดเชิงสถานการณ์แบบเขียนตอบที่กระตุ้นให้ผู้เรียนแสดง (1) แนวโน้มพฤติกรรมการแสดงออก และ/หรือ (2) การให้เหตุผล ภายใต้สถานการณ์ที่มีความซับซ้อนทางจริยธรรม (Moral Dilemmas) ที่มีความเชื่อมโยงกับชีวิตจริงของผู้เรียน ซึ่งหากผู้เรียนแสดง (1) แนวโน้มพฤติกรรม และ/หรือ (2) การให้เหตุผล เพียงส่วนใดส่วนหนึ่งที่สอดคล้องกับกลไกจริยธรรมหลุด หรือทั้งสองส่วน แสดงว่าผู้เรียนมีจริยธรรมหลุด

ดังนั้นการลดลงของจริยธรรมหลุด (Moral Disengagement Decreasing) ในที่นี้ จึงหมายถึง การลดลงของ (1) แนวโน้มพฤติกรรม และ/หรือ (2) การให้เหตุผล ที่สอดคล้องกับกลไกจริยธรรมหลุด เพียงส่วนใดส่วนหนึ่งหรือทั้งสองส่วน

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

3.2.2 เครื่องมือที่ใช้เก็บรวบรวมข้อมูลเชิงปริมาณ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อหาความแตกต่างและพัฒนาการของกลุ่มเป้าหมายในการทดลองก่อน ระหว่าง และหลังการทดลองเพื่อให้ทราบว่ากลุ่มตัวอย่างมีพฤติกรรมจริยธรรมหลุดหรือไม่ โดยสามารถเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงปริมาณโดยใช้ ***แบบวัดจริยธรรมหลุด*** ซึ่งเป็นแบบทดสอบที่ใช้คำถามเชิงสถานการณ์ให้นักเรียนตอบคำถามแบบปลายเปิดซึ่งเป็นสถานการณ์ที่สอดคล้องกับวิถีชีวิตของกลุ่มตัวอย่าง แล้ววิเคราะห์คำตอบจากเกณฑ์ (Rubric Scoring) เพื่อวัดพฤติกรรมจริยธรรมว่ามีแนวโน้มพฤติกรรมจริยธรรมหลุดหรือไม่ ก่อนและหลังการทดลอง โดยใช้แบบทดสอบแบบคู่ขนาน จำนวน 5 ครั้ง วัดความแตกต่างโดยใช้สถิติความแปรปรวนทางเดียว (One-Way ANOVA) และใช้การประเมินแบบผู้ประเมิน 3 คนวิเคราะห์คะแนนโดยรายชื่อผู้ตรวจให้คะแนนประกอบไปด้วย ผู้วิจัย และผู้ทรงคุณวุฒิอีก 2 ท่าน ดังรายชื่อที่ปรากฏในภาคผนวก ก

การพัฒนาคำถามเชิงสถานการณ์ในแบบทดสอบจริยธรรมหลุด ซึ่งข้อคำถามในแบบทดสอบจะมีลักษณะดังต่อไปนี้

1) ข้อคำถามในแบบทดสอบต้องเป็นคำถามสถานการณ์เชิงจริยธรรมที่มีความซับซ้อน (Moral Dilemmas) และบังคับให้ผู้เรียนต้องเขียนตอบแสดงแนวโน้มพฤติกรรม และเหตุผลของการแสดงออกภายใต้สถานการณ์นั้น ๆ เพื่อตรวจสอบว่าผู้เรียนจะแสดงพฤติกรรม และเหตุผลที่มีจริยธรรมหลุดหรือไม่ในแต่ละสถานการณ์

2) ข้อคำถามในแบบทดสอบต้องออกแบบให้ความเชื่อมโยงกับชีวิตจริงของผู้เรียน ซึ่งสถานการณ์ในข้อคำถามจะต้องกระตุ้นให้ผู้เรียนเขียนตอบแสดงแนวโน้มพฤติกรรม และเหตุผลที่สะท้อนตัวตนของผู้เรียน หากผู้เรียนไม่ได้ตั้งใจทำข้อสอบ มีการตอบนอกเรื่อง การตอบแบบไม่มีเหตุผล หรือตอบมั่ว จะตรงกับกลไกจริยธรรมหลุดการให้เหตุผลทางจริยธรรมหรือการตัดสินทางจริยธรรมที่ผิดจริยธรรม (Moral Justification) หรือการใช้คำพูดให้ดูดี (Euphemistic Labeling) เนื่องจากเป็นการตอบที่ไม่ได้มีเหตุผลตรงกับสถานการณ์ หรือตอบให้ตัวเองดูดี ทั้งนี้เพื่อป้องกันการตอบให้ตัวเองดูดี ตอบตรงกันข้ามความคิดจริงของผู้เรียน ตอบมั่ว หรือตอบนอกเรื่อง

3) ข้อคำถามสถานการณ์เชิงจริยธรรมที่มีความซับซ้อน (Moral Dilemmas) ในแบบทดสอบนั้นมีประเด็นหน้าที่ความรับผิดชอบต่อสังคมส่วนรวม (Responsibility of community) อยู่ในแบบทดสอบทุกข้อ ทุกสถานการณ์ หากผู้เรียนตอบแบบปัด ตอบมั่ว หรือตอบนอกเรื่อง จะสะท้อนความไม่รับผิดชอบต่อส่วนรวม และจะเป็นคำตอบแนวโน้มพฤติกรรม และการให้เหตุผลที่สอดคล้องกับ กลไกจริยธรรมหลุดการให้เหตุผลทางจริยธรรม หรือการตัดสินทาง

จริยธรรมที่ผิดจริยธรรม (Moral Justification) เพื่อป้องกันการตอบคำถามที่ไม่ตรงคำถาม ตอบแบบปัด ตอบมั่ว หรือตอบนอกเรื่อง

การพัฒนาแบบทดสอบจริยธรรมหลุดสามารถอธิบายขั้นตอนการพัฒนาและตรวจสอบคุณภาพดังต่อไปนี้

3.2.2.1 การกำหนดโครงสร้างของแบบวัดจริยธรรมหลุด

แบบวัดจริยธรรมหลุดเป็นแบบทดสอบแบบคู่ขนาน (Parallel Test) จำนวน 4 ฉบับ ซึ่งใช้ในการวัดจริยธรรมหลุดก่อน ระหว่าง และหลังการทดลองจำนวน 5 ครั้ง โดยมีโครงสร้างตามหน่วยการเรียนรู้ที่กำหนดดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 14 โครงสร้างแบบวัดจริยธรรมหลุด

วัตถุประสงค์	ประเด็นการวัดและประเมิน	แบบทดสอบฉบับ ก/จ		แบบทดสอบฉบับ ข		แบบทดสอบฉบับ ค		แบบทดสอบฉบับ ง	
		จำนวนข้อ	พฤติกรรมกลไกจริยธรรมหลุด	จำนวนข้อ	พฤติกรรมกลไกจริยธรรมหลุด	จำนวนข้อ	พฤติกรรมกลไกจริยธรรมหลุด	จำนวนข้อ	พฤติกรรมกลไกจริยธรรมหลุด
เพื่อให้ทราบว่านักเรียนมีพฤติกรรมจริยธรรมหลุดหรือไม่	กฎระเบียบของหอพัก	1	8	1	8	1	8	1	8
	การใช้ทรัพยากร	3	8	3	8	3	8	3	8
	การปฏิบัติตนต่อเพื่อน และครู	1	8	1	8	1	8	1	8
	ความรับผิดชอบ	2	8	2	8	2	8	2	8
	การทุจริตการสอบ	1	8	1	8	1	8	1	8
	การเลี้ยงสัตว์ในโรงเรียน	1	8	1	8	1	8	1	8

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
Chulalongkorn University

วัตถุประสงค์	ประเด็นการวัดและประเมิน	แบบทดสอบฉบับ ก/จ		แบบทดสอบฉบับ ข		แบบทดสอบฉบับ ค		แบบทดสอบฉบับ ง	
		จำนวนข้อ	พฤติกรรมกลไกจริยธรรมหลุด	จำนวนข้อ	พฤติกรรมกลไกจริยธรรมหลุด	จำนวนข้อ	พฤติกรรมกลไกจริยธรรมหลุด	จำนวนข้อ	พฤติกรรมกลไกจริยธรรมหลุด
	กฎระเบียบอื่น ๆ ของโรงเรียน	1	8	1	8	1	8	1	8
รวมทั้งหมด	8	10	80	10	80	10	80	10	80

จากตารางโครงสร้างแบบทดสอบในข้างต้นสามารถอธิบายได้ว่า ผู้วิจัยออกแบบแบบทดสอบคู่ขนานจำนวน 4 ฉบับ โดยแบบทดสอบก่อนและหลังเรียน (ฉบับ ก และ จ) เป็นแบบทดสอบฉบับเดียวกันแต่มีการสลับข้อคำถามเพื่อป้องกันการจำข้อสอบได้ และแบบทดสอบระหว่างเรียน (ฉบับ ข ค ง) เป็นแบบทดสอบคู่ขนาน ซึ่งแบบทดสอบแต่ละฉบับมีเนื้อหาจำนวน 7 ประเด็น ได้แก่ กฎระเบียบของหอพัก การใช้ทรัพยากร การปฏิบัติตนต่อเพื่อนและครู ความรับผิดชอบ การทุจริตการสอบ การเลี้ยงสัตว์ในโรงเรียน กฎระเบียบ อื่น ๆ ของโรงเรียน โดยแบบทดสอบแต่ละฉบับมีข้อคำถามจำนวน 10 ข้อตามโครงสร้างทั้ง 7 ประเด็น และแบบทดสอบทุกฉบับสามารถวัดพฤติกรรมจริยธรรมหลุดตามกลไกทั้ง 8 กลไกได้ในทุกข้อคำถาม

การใช้แบบทดสอบก่อนและหลังเรียนฉบับ ก และ จ เป็นฉบับเดียวกัน เนื่องจากเป็นแบบทดสอบฉบับเดียวกันสามารถวัดจริยธรรมก่อน และหลังเรียนได้อย่างแม่นยำ การสลับข้อคำถามและระยะเวลาห่างกันมากกว่า 8 สัปดาห์ สามารถลดข้อจำกัดในการจำข้อสอบได้ และเป็นข้อจำกัดทางด้านทรัพยากรในการวิจัย เนื่องจากสถานการณ์ปัญหาที่เกิดขึ้นที่สามารถนำมาออกแบบในแบบทดสอบมีจำกัด ทำให้การออกแบบคำถามเชิงสถานการณ์ที่ซับซ้อนที่ตรงกับผู้เรียนได้อย่างหลากหลายมีจำนวนจำกัด

จากนั้นผู้วิจัยได้นำโครงสร้างของแบบทดสอบมาออกเป็นคำถามเป็นแบบทดสอบเชิงสถานการณ์ ซึ่งมีตัวอย่างของคำถาม และเกณฑ์การให้คะแนนในแบบทดสอบดังตัวอย่างต่อไปนี้

ตัวอย่างแบบทดสอบจริยธรรมหลุด

“ปกติเราไม่เคยออกหอสายเลย แต่วันที่ไม่มีเรียนไม่มีกิจกรรมในโรงเรียนเราก็ออกหอสาย เพื่อนก็ออกสาย เนื่องจากอ่านหนังสือเตรียมสอบเข้ามหาวิทยาลัยเพื่อรับทุนไปต่างประเทศ เป็นชื่อเสียงของโรงเรียน ซึ่งโดยปกติก็มีคนออกหอสายเป็นประจำโดยไม่มีเหตุผลอยู่หลายคน และการไปเรียนสายก็ไม่มีใครเดือดร้อน มีแต่คนที่ออกสายถูกหักคะแนนความประพฤติตามระเบียบของโรงเรียนแล้วก็ไม่มีผลต่อการเรียนเพราะสามารถตามบทเรียนจากเพื่อน และอ่านหนังสือตามได้ แต่ที่สำคัญที่สุดสถานการณ์ของเราตอนนี้สิ่งที่สำคัญของเราคือการทำโปรเจคและพักผ่อนให้เพียงพอเพื่อประสิทธิภาพในการแข่งขัน ต้องยอมเลือกถูกหักคะแนนความประพฤติหากเลือกไม่ออกจากหอเพื่อพักผ่อนจากการทำโปรเจค นักเรียนจะเลือกทำอย่างไร เพราะอะไร”

คำตอบ

นักเรียนจะทำอย่างไรในสถานการณ์ดังกล่าว ให้อธิบายเป็นพฤติกรรม

.....

.....

.....

เหตุผลของการแสดงพฤติกรรมดังกล่าว

.....

.....

.....

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
Chulalongkorn University

3.2.2.2 เกณฑ์การวัดจริยธรรมหลุด

แบบวัดจริยธรรมหลุดเป็นแบบวัดที่ใช้คำถามเชิงสถานการณ์ให้นักเรียนตอบคำถามแบบปลายเปิด แล้ววิเคราะห์คำตอบจากเกณฑ์ (Rubric Scoring) โดยวัดพฤติกรรมจริยธรรมว่ามีแนวโน้มพฤติกรรมจริยธรรมหลุดหรือไม่ ก่อนและหลังการทดลอง ซึ่งเกณฑ์การวัดสามารถอธิบายได้ตารางดังต่อไปนี้

ตารางที่ 15 เกณฑ์การให้คะแนนจริยธรรมหลุดจากพฤติกรรมในคำตอบ

พฤติกรรมกลไกจริยธรรมหลุด	คะแนนจริยธรรมหลุด	
	มี	ไม่มี
1. การให้เหตุผลเชิงจริยธรรมที่ผิดเพี้ยน	1	0
2. การใช้คำพูดให้ดูดี	1	0
3. การเปรียบเทียบทางสังคม	1	0
4. การปัดความรับผิดชอบ	1	0
5. การกระจายความรับผิดชอบ	1	0
6. การลดทอน การเพิกเฉย หรือ ตีความผลกระทบผิดเพี้ยน	1	0
7. การลดทอนคุณค่าความเป็นมนุษย์	1	0
8. การไม่ยอมรับผิด หรือโยนโทษให้ผู้อื่น	1	0

จากตารางข้างต้น แสดงถึงการเขียนตอบคำถามแต่ละข้อจะมีเกณฑ์พฤติกรรมสำหรับผู้ตรวจที่บ่งชี้ว่าพฤติกรรมใดที่เข้าข่ายจริยธรรมหลุดตามกลไก และพฤติกรรมที่ไม่มีจริยธรรมหลุดตามกลไกดังกล่าว การคำนวณคะแนนจากการเขียนตอบของกลุ่มตัวอย่างนั้นจะนำมาวิเคราะห์แบ่งเป็นคะแนน 2 ส่วน คือ คำตอบที่เป็นพฤติกรรม และคำตอบที่เป็นการให้เหตุผลเบื้องหลังพฤติกรรม ถ้าหากคำตอบที่เป็นพฤติกรรม และการให้เหตุผลตรงกับเกณฑ์ในข้อใดก็จะให้คะแนนจริยธรรมหลุดตามเกณฑ์ดังกล่าว เช่น พฤติกรรมหรือการให้เหตุผลที่ตรงกับกลไกจริยธรรมหลุดจะได้ 1 คะแนน ส่วนพฤติกรรมและการให้เหตุผลที่ไม่ตรงกับพฤติกรรมจริยธรรมหลุดจะได้ 0 คะแนน โดยการตรวจคำตอบจะใช้การประเมินแบบผู้ประเมิน 3 คน โดยนำคะแนนของผู้ประเมินทั้ง 3 คน มาหาค่าเฉลี่ยเป็นคะแนนของคำตอบ

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

3.2.2.3 เกณฑ์การตัดสินการลดลงของพฤติกรรมจริยธรรมหลุด

การตัดสินว่ากลุ่มตัวอย่างในการทดลองนั้นมีจริยธรรมหลุดลดลงนั้นผู้วิจัยใช้การเปรียบเทียบคะแนนจริยธรรมหลุดจากแบบวัดจริยธรรมหลุดก่อน ระหว่าง และหลังเรียนด้วยโปรแกรมลดจริยธรรมหลุดตามแนวคิดลักษณะมุ่งอนาคตควบคุมตน และการเรียนรู้แบบฉากทัศน์เป็นฐานสำหรับนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย สามารถอธิบายได้ดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 16 เกณฑ์การตัดสินพฤติกรรมจริยธรรมหลุดจากแบบวัดจริยธรรมหลุด

คำถาม	พฤติกรรมกลไกจริยธรรมหลุดตามทฤษฎี	แนวโน้มพฤติกรรมจากคำตอบ	คะแนน
ปกติเราไม่เคยออกหอสายเลย แต่วันที่ไม่มีเรียนไม่มีกิจกรรมในโรงเรียนเราก็ออกหอสาย เพื่อนก็ออกสาย เนื่องจากอ่านหนังสือเตรียมสอบเข้ามหาวิทยาลัยเพื่อรับทุนไปต่างประเทศ เป็นชื่อเสียงของโรงเรียน ซึ่งโดยปกติก็มีคนออกหอสายเป็นประจำโดยไม่มีเหตุผลอยู่หลายคน และการไปเรียนสายก็ไม่มีใครเดือดร้อน มีแต่คนที่ออกสายถูกหักคะแนนความประพฤติตามระเบียบของโรงเรียนแล้วก็ไม่มีผลต่อการเรียนเพราะสามารถตามบทเรียนจากเพื่อน และอ่านหนังสือตามได้ แต่ที่สำคัญที่สุดสถานการณ์ของเราตอนนี้สิ่งที่สำคัญของเราคือการทำโปรเจคและพักผ่อนให้เพียงพอเพื่อประสิทธิภาพ	1. การให้เหตุผลทางจริยธรรม หรือการตัดสินทางจริยธรรมที่ผิดจริยธรรม	คะแนนความประพฤติไม่เกี่ยวอะไรกับสมอง หรือสติปัญญา	1
	2. การใช้คำพูดให้ดูดี	ออกหอสายก็ไม่ส่งผลกระทบต่อผลการเรียน หรือการเรียนยังดีอยู่ก็ไม่เป็นไร / ยอมออกหอสายเพื่อสร้างชื่อเสียงให้โรงเรียน	1
	3. การเปรียบเทียบทางสังคม	เด็กโรงเรียนอื่น / คนอื่น / ครู ยังมาสายได้เลย	1
	4. การปัดความรับผิดชอบ	ผมมาสายแบบมีเหตุผลไม่ควรรับผิด	1
	5. การกระจายความรับผิดชอบที่ผู้อื่นเสียหายหรือได้รับผลกระทบ	ถ้าจะลงโทษผมก็ให้ลงโทษอื่นอื่นให้เหมือนกันด้วย	1
	6. การบิดเบือนผลการกระทำผู้อื่นเสียหายหรือได้รับผลกระทบ	ถ้าเราทำโปรเจคไม่เสร็จและเข้ามหาลัยไม่ได้ โรงเรียนจะเสียหาย ไม่ใช่นักเรียน คนที่เดือนร้อนคือครู	1
	7. การไม่ยอมรับผิด หรือโยนโทษให้ผู้อื่น	โรงเรียนจัดตารางไม่เหมาะสม สั่งงานเยอะเวลาน้อยแต่ให้ตื่นเช้า	1

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
Chulalongkorn University

คำถาม	พฤติกรรมกลไกจริยธรรมหลุดตามทฤษฎี	แนวโน้มพฤติกรรมจากคำตอบ	คะแนน
ในการแข่งขัน ต้องยอมเลือกถูกหักคะแนนความประพฤติหากเลือกไม่ออกจากหอเพื่อพักผ่อนจากการทำโปรเจค นักเรียนจะเลือกทำอย่างไร	8. การลดคุณค่าความเป็นมนุษย์	คนออกกฎเหล่านี้ไม่มีเหตุผล ไม่เหมาะกับทำงานการศึกษา	1
	9. ไม่มีจริยธรรมหลุด	เลือกทำผิดและยอมรับการหักคะแนน เจรจากับโรงเรียนเพื่อหาทางออก	0

จากตัวอย่างคำถาม และตารางในข้างต้นที่แสดงถึงตัวอย่างเกณฑ์การตัดสินเพื่อให้คะแนนจริยธรรมหลุดจากแบบทดสอบ ซึ่งสามารถอธิบายได้ดังนี้ ข้อคำถามในแบบทดสอบจริยธรรมหลุดเป็นข้อคำถามเชิงสถานการณ์ โดยกลุ่มผู้เรียนกลุ่มตัวอย่างจะต้องตอบคำถามโดยการเขียนคำตอบ 2 ส่วนจากสถานการณ์คำถาม ซึ่งคำตอบประกอบไปด้วย 1) พฤติกรรมที่ผู้เรียนจะทำ (แนวโร้มพฤติกรรม) จากสถานการณ์ดังกล่าว และ 2) เหตุผลที่แสดงพฤติกรรมดังกล่าว จากนั้นผู้ตรวจจะนำคำตอบทั้งสอบส่วนไปเปรียบเทียบกับเกณฑ์ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น ซึ่งคำตอบทั้งสองส่วนตรงกับกลไกจริยธรรมหลุดกลไกใดกลไกหนึ่งถือว่าผู้เรียนมีจริยธรรมหลุดซึ่งจะได้คะแนน 1 คะแนนในแต่ละส่วน ยกตัวอย่าง เช่น ในตัวอย่างในข้างต้น หากผู้เรียนกลุ่มตัวอย่างตอบว่าจะแสดงพฤติกรรมสอดคล้องกับเกณฑ์ *“ออกหอสายก็ไม่ส่งผลกระทบต่อผลการเรียน หรือการเรียนยังดีอยู่ก็ไม่เป็นไร / ยอมออกหอสายเพื่อสร้างชื่อเสียงให้โรงเรียน”* ซึ่งตรงกับกลไกจริยธรรมหลุดข้อ 2. การใช้คำพูดให้ดูดี จะได้ 1 คะแนนในส่วนนี้ และถ้าหากคำตอบส่วนการให้เหตุผลสอดคล้องกับ กลไกเดียวกันหรือกลไกอื่น ๆ จากทั้ง 8 กลไก ก็จะได้คะแนนส่วนเหตุผล 1 คะแนน ในทางกลับกันถ้าหากคำตอบส่วนพฤติกรรม และ/หรือ คำตอบส่วนการให้เหตุผลของผู้เรียนกลุ่มตัวอย่างไม่สอดคล้องกับกลไกใดเลยก็จะถือว่าตรงกับเกณฑ์ไม่มีจริยธรรมหลุด จะได้ 0 คะแนนในคำตอบส่วนนั้น

3.2.2.4 ผู้ทรงคุณวุฒิในการตรวจแบบทดสอบจริยธรรมหลุด

ผู้ทรงคุณวุฒิในการตรวจแบบทดสอบจริยธรรมหลุดจำนวน 3 ท่าน มีเกณฑ์การคัดเลือกดังต่อไปนี้

1) เป็นผู้ที่จบการศึกษาในการสาขาที่เกี่ยวข้องกับการสอนสังคมศึกษา หรือจริยธรรม หรือสาขาที่เกี่ยวข้องไม่ต่ำกว่าระดับปริญญาโท

2) มีประสบการณ์การสอนวิชาสังคมศึกษาให้กับกลุ่มตัวอย่าง หรือผู้เรียนที่มีลักษณะใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่างไม่ต่ำกว่า 2 ปี

3) ผ่านการอบรมการตรวจแบบทดสอบจริยธรรมหลุดกับผู้วิจัย โดยมีเนื้อหาการอบรมดังต่อไปนี้ (1) ทฤษฎีจริยธรรมหลุด (2) ลักษณะของแบบจริยธรรมหลุดแบบอัตนัย (3) สถานการณ์ที่มีความเฉพาะเจาะจงของแบบทดสอบ (4) การให้คะแนนจากการตรวจคำตอบของผู้เรียน และเกณฑ์การให้คะแนนของแบบทดสอบ (5) การทดลอง และฝึกฝนการตรวจให้คะแนน

3.2.3 การตรวจสอบคุณภาพแบบทดสอบจริยธรรมหลุด

แบบวัดจริยธรรมหลุดของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย โดยการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือที่ใช้ ได้แก่

1) การหาค่าความตรงเชิงโครงสร้างตามทฤษฎีจริยธรรมหลุด และความตรงตามวัตถุประสงค์ด้วยวิธีการประเมินความสอดคล้องรายข้อ IOC (Item Objective Congruence) และคำแนะนำ (Feedbacks) จากผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 ท่าน โดยมีเกณฑ์คัดเลือกผู้ทรงคุณวุฒิดังต่อนี้

1.1) จบปริญญาดุษฎีบัณฑิตด้านหลักสูตรและการสอน หรือเป็นอาจารย์มหาวิทยาลัยที่ดำรงตำแหน่งวิชาการด้านหลักสูตรและการสอน หรือ

1.2) จบปริญญาดุษฎีบัณฑิตด้านการสอนจริยธรรม การสอนสังคมศึกษาในระดับมัธยมศึกษา หรือเป็นอาจารย์มหาวิทยาลัยที่ดำรงตำแหน่งวิชาการด้านการสอนจริยธรรม การสอนสังคมศึกษาในระดับมัธยมศึกษา หรือ

1.3) จบปริญญาดุษฎีบัณฑิตด้านจิตวิทยา หรือเป็นอาจารย์มหาวิทยาลัยที่ดำรงตำแหน่งวิชาการด้านจิตวิทยา หรือ

1.4) จบปริญญาดุษฎีบัณฑิตด้านวัดและประเมินผลการศึกษา หรือเป็นอาจารย์มหาวิทยาลัยที่ดำรงตำแหน่งวิชาการด้านวัดและประเมินผลการศึกษา หรือ

1.5) อาจารย์มัธยมศึกษาสอนเกี่ยวกับจริยธรรม ที่มีประสบการณ์ไม่น้อยกว่า 3 ปี

ทั้งนี้การประเมินคุณภาพแบบทดสอบจริยธรรมหลุดได้รับการประเมินค่า IOC จากผู้ทรงคุณวุฒิประกอบไปด้วย ผู้ทรงคุณวุฒิด้านจิตวิทยา และจิตพฤติกรรมศาสตร์ จำนวน 5 ท่าน ทั้งนี้รายนามผู้ทรงคุณวุฒิปรากฏดังในภาคผนวก ก

2) การหาค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบคู่ขนาน โดยการนำแบบทดสอบทั้ง 4 ฉบับ (แบบทดสอบฉบับ ก และ จ เป็นฉบับเดียวกัน) ไปทดสอบกับกลุ่มตัวอย่างที่มีลักษณะใกล้เคียงกันกับกลุ่มตัวอย่างในการทดลอง จากนั้นนำข้อมูลที่ได้มาหาค่าความเชื่อมั่น ได้แก่ ความยากง่าย อำนาจจำแนก และค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบคู่ขนาน

3) การหาคุณภาพเกณฑ์ของคำตอบโดยการนำไปทดลองให้นักเรียนที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างลองตอบคำถาม คำตอบที่ได้มาใช้ปรับปรุงเกณฑ์ที่ใช้ให้มีความเหมาะสมยิ่งขึ้น

3.2.4 การวิเคราะห์ผลการตรวจสอบคุณภาพแบบทดสอบจริยธรรมหลุด

การวิเคราะห์ผลการตรวจคุณภาพของแบบทดสอบจริยธรรมหลุด ประกอบไปด้วยรายละเอียดดังต่อไปนี้

1) การวิเคราะห์ค่าคุณภาพความตรงของแบบทดสอบ โดยใช้คะแนนจากวิธีการประเมินความสอดคล้องรายข้อ (Item Objective Congruence: IOC) โดยใช้สูตรดังต่อไปนี้

$$\text{IOC} = \frac{\sum R}{\text{N}}$$

ผลการตรวจสอบความตรงเชิงโครงสร้างของแบบวัดจริยธรรมหลุดจำนวน 4 ชุดพบว่าแบบวัดมีผลการประเมินรายข้ออยู่ที่มากกว่า 0.5 สามารถนำมาใช้วัดและประเมินผลได้ และข้อสอบในแบบวัดที่มีผลประเมินน้อยกว่า 0.5 จะทำการตัดออก หรือนำมาปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำของผู้ทรงคุณวุฒิ ดังขั้นตอนต่อไปนี้

1) คัดเลือกแบบทดสอบที่ข้อคำถามผ่านการประเมินค่า IOC มากกว่า 0.5 จากแบบทดสอบทั้ง 4 ฉบับ และนำข้อคำถามและเกณฑ์คำตอบค่า IOC ไม่ถึง 0.5 มาปรับปรุงตามคำแนะนำซึ่งมีรายละเอียดดังที่ปรากฏในภาคผนวก จ

2) การประเมินค่าความตรงตามวัตถุประสงค์ของแบบทดสอบทั้ง 4 ฉบับ โดยการประเมินค่า IOC ของผู้ทรงคุณวุฒิทั้ง 5 ท่าน สามารถอธิบายได้ดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 17 ผลการประเมินความตรงตามวัตถุประสงค์ของแบบทดสอบ

วัตถุประสงค์	ผู้ทรงคุณวุฒิ	ระดับความคิดเห็น			ข้อเสนอแนะ
		1	0	-1	
เพื่อให้ทราบว่านักเรียนมีพฤติกรรมจริยธรรมหลุดหรือไม่	1	1			1. เหมาะสมแล้ว 2. สามารถวัดได้ 3. ในภาพรวมข้อคำถามไม่น่ามีปัญหา เพราะแค่เป็นแนวทางสำหรับการประเมินคำตอบของกลุ่มตัวอย่างเท่านั้น แต่ในส่วนของเนื้อหากรณีศึกษา บางส่วนควรต้องปรับตามที่ได้แสดงความเห็นไป ***4. ปรกติการให้คะแนนของเครื่องจะไม่ให้คะแนน 0 เพราะถือว่าเครื่องมือมี error ในตัวเองอยู่แล้ว ถ้าหากผู้วิจัยยืนยันจะใช้คะแนน 0 กับ 1 ต้องหาทฤษฎีมายืนยัน*** 5. เมื่อพบว่ามีพฤติกรรมจริยธรรมหลุดหลายกลไกในข้อเดียวกันจากคำตอบของผู้เรียน ให้ถือว่ามีจริยธรรมหลุด และให้คะแนนเพียงครั้งเดียว ไม่รวมคะแนนหลายกลไก
	2	1			
	3	1			
	4		1		
	5		0		
รวม		3	2	0	0.6 เท่ากับ ใช้ได้

ผู้ทรงคุณวุฒิทั้ง 5 ท่านประเมินค่า IOC ของความตรงเชิงวัตถุประสงค์ของแบบทดสอบทั้งหมดเท่ากับ 0.6 ซึ่งมีค่าประเมินมากกว่า 0.5 หมายถึง แบบทดสอบที่พัฒนาขึ้นมีความตรงตามวัตถุประสงค์ นอกจากนี้ผู้ทรงคุณวุฒิยังได้ให้ข้อเสนอแนะสำหรับเครื่องมือ ดังนี้ *“แบบทดสอบมีความเหมาะสมสามารถวัดได้ หากต้องการให้ค่าคะแนน เท่ากับ 1 และ 0 ในแบบทดสอบให้หาทฤษฎีมายืนยัน และสามารถให้คะแนนจริยธรรมหลุดเมื่อพบว่ามีพฤติกรรมจริยธรรมหลุดหลายกลไกในข้อเดียวกันจากคำตอบของผู้เรียน ให้ถือว่ามีจริยธรรมหลุด และให้คะแนนเพียงครั้งเดียว ไม่รวมคะแนนหลายกลไก”* จากนั้นผู้วิจัยได้นำไปพัฒนาแบบทดสอบตามข้อเสนอแนะดังกล่าว โดยเฉพาะประเด็นการให้คะแนนจริยธรรมหลุด **โดยปรับปรุงเกณฑ์การให้**

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
Chulalongkorn University

คะแนนคำตอบของแบบทดสอบ ดังต่อไปนี้ คำตอบมีความสอดคล้องกับกลไกจริยธรรมหลุดจะได้ 2 คะแนน แต่หากคำตอบไม่มีความสอดคล้องกับกลไกจริยธรรมหลุดจะได้คะแนน 1 คะแนน จากเดิมที่ให้คะแนนคำตอบที่มีจริยธรรมหลุดเป็น 1 และคำตอบที่ไม่มีจริยธรรมหลุดเป็น 0 คะแนน

3) คัดเลือกข้อคำถามจากแบบทดสอบทั้งหมดที่ผ่านเกณฑ์มาจัดทำโครงสร้างแบบทดสอบใหม่ โดยแบบทดสอบที่มีคะแนนประเมินโครงสร้างจากมาตรประเมินค่า IOC มากกว่า 0.5 คะแนน และปรับปรุงเกณฑ์ตามคำแนะนำของผู้ทรงคุณวุฒิแล้วจะได้คำถามที่สามารถนำมาบรรจุในแบบทดสอบได้ทั้งหมด 48 ข้อคำถาม จำนวน 3 ประเด็น ซึ่งนำมาจัดเรียงเป็นโครงสร้างของแบบทดสอบที่ผ่านการประเมินคุณภาพแล้วดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 18 โครงสร้างแบบวัดจริยธรรมหลุดที่ผ่านการพิจารณาของผู้ทรงคุณวุฒิ

วัตถุประสงค์	เนื้อหาประเด็นจริยธรรมหลุดในการวัดและประเมิน	แบบทดสอบฉบับ ก/จ		แบบทดสอบฉบับ ข		แบบทดสอบฉบับ ค		แบบทดสอบฉบับ ง	
		จำนวนข้อ	จำนวนพฤติกรรมกลไกจริยธรรมหลุด	จำนวนข้อ	จำนวนพฤติกรรมกลไกจริยธรรมหลุด	จำนวนข้อ	จำนวนพฤติกรรมกลไกจริยธรรมหลุด	จำนวนข้อ	จำนวนพฤติกรรมกลไกจริยธรรมหลุด
เพื่อให้ทราบว่านักเรียนมีพฤติกรรมจริยธรรมหลุดหรือไม่	กฎระเบียบของโรงเรียน	2	8	2	8	2	8	2	8
	การใช้ทรัพยากร	2	8	2	8	2	8	2	8
	ความรับผิดชอบต่อหน้าที่ของตนเอง	2	8	2	8	2	8	2	8
รวม	3	6	48	6	48	6	48	6	48

จากตารางข้างต้นสามารถวิเคราะห์ได้ว่า จากเดิมที่ผู้วิจัยได้ออกแบบแบบทดสอบจริยธรรมหลุดไว้ดังนี้ แบบทดสอบทั้ง 4 ฉบับมีข้อคำถามจำนวนฉบับละ 10 ข้อ และมี

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
Chulalongkorn University

ประเด็นจริยธรรมที่เป็นเนื้อหาของแบบทดสอบ 8 ประเด็น แต่ละข้อคำถามสามารถวัดพฤติกรรมกลไกจริยธรรมหลุดได้ทั้ง 8 กลไก โดยแบบทดสอบประเด็นที่คัดเลือกออกจากโครงสร้างแบบทดสอบได้แก่ การปฏิบัติตนต่อเพื่อน และครู การทุจริตการสอบ การเลี้ยงสัตว์ในโรงเรียน กฎระเบียบ อื่น ๆ ของโรงเรียน ไม่ผ่านการตรวจสอบคุณภาพจากผู้ทรงคุณวุฒิ และเป็นประเด็นที่มีลักษณะใกล้เคียงกัน ผู้วิจัยจึงนำมารวบรวมไว้ภายใต้หัวข้อ กฎระเบียบของโรงเรียน การใช้ทรัพยากร ความรับผิดชอบต่อหน้าที่ของตนเองดังปรากฏในตารางที่ 18

เมื่อผ่านขั้นตอนการประเมินคุณภาพความตรงเชิงโครงสร้าง และคำแนะนำของผู้ทรงคุณวุฒิแล้วสามารถคัดเลือกข้อสอบและพัฒนาเป็นแบบทดสอบ ดังนี้ แบบทดสอบทั้ง 4 ฉบับดังกล่าวในข้างต้นมีโครงสร้างข้อสอบที่ประกอบไปด้วย 3 ประเด็นที่เป็นเนื้อหาของข้อสอบได้แก่ กฎระเบียบของโรงเรียน การใช้ทรัพยากร และความรับผิดชอบต่อหน้าที่ของตนเอง ซึ่งแต่ละหัวข้อนั้นประกอบไปด้วยคำถาม 2 ข้อ รวมเป็นคำถามในข้อสอบทั้งฉบับฉบับละ 6 ข้อ แต่ละข้อสามารถวัดว่าผู้เรียนมีพฤติกรรมจริยธรรมหลุดจากกลไกจริยธรรมหลุดตามทฤษฎีได้ทั้ง 8 กลไกหรือไม่

4) นำเกณฑ์การให้คะแนนแบบทดสอบที่ได้รับการประเมินจากผู้ทรงคุณวุฒิที่มีผลการประเมินค่า IOC และข้อคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิมาพัฒนาจะได้เกณฑ์การให้คะแนนแบบทดสอบรายข้อดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 19 การให้คะแนนจริยธรรมหลุดจากพฤติกรรมในคำตอบที่ผ่านการพิจารณาของผู้ทรงคุณวุฒิ

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
Chulalongkorn University

เกณฑ์	คะแนน
มีพฤติกรรมจริยธรรมหลุดตามกลไก (จริยธรรมหลุด)	2
การให้เหตุผลที่มีจริยธรรมหลุดตามกลไก (จริยธรรมหลุด)	2
ไม่มีพฤติกรรมจริยธรรมหลุดตามกลไกล (ไม่มีจริยธรรมหลุด)	1
การให้เหตุผลที่ไม่มีจริยธรรมหลุดตามกลไก (ไม่มีจริยธรรมหลุด)	1

จากตารางข้างต้นสามารถอธิบายได้ว่าในแต่ละข้อคำถามหากผู้เรียนตอบคำถามด้านพฤติกรรมที่มีจริยธรรมหลุดตามกลไกจริยธรรมหลุดทั้ง 8 ประการจะได้คะแนน 2 คะแนน และการให้เหตุผลที่มีจริยธรรมหลุดตามกลไกจริยธรรมหลุดทั้ง 8 ประการจะได้คะแนน 2 คะแนน แต่ถ้าหากคำตอบไม่มีจริยธรรมหลุดตามกลไกจริยธรรมหลุดทั้ง 8 ประการจะได้ 1

คะแนน และการให้เหตุผลไม่มีจริยธรรมหลุดตามกลไกจริยธรรมหลุดทั้ง 8 ประการจะได้ 1 คะแนน เมื่อนำมาคำนวนเป็นคะแนนรวมต่อ 1 ข้อคำถามแล้วสามารถแสดงได้ดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 20 เกณฑ์การให้คะแนนจริยธรรมหลุดจากเหตุผลในคำตอบที่ผ่านการพิจารณาของผู้ทรงคุณวุฒิ

เกณฑ์	คะแนน
การให้เหตุผลที่ผิดจริยธรรมหลุดที่สอดคล้องกับพฤติกรรมจริยธรรมหลุดในคำตอบ (เหตุผลมีจริยธรรมหลุด 2 คะแนน และพฤติกรรมมีจริยธรรมหลุด 2 คะแนน)	4
การให้เหตุผลที่ผิดจริยธรรมหลุดที่ไม่สอดคล้องกับพฤติกรรมจริยธรรมหลุดในคำตอบ (เหตุผลไม่มีจริยธรรมหลุด 1 คะแนน แต่พฤติกรรมที่แสดงออกมีจริยธรรมหลุด 2 คะแนน หรือ เหตุผลมีจริยธรรมหลุด 2 คะแนน แต่พฤติกรรมที่แสดงออกไม่มีจริยธรรมหลุด 1 คะแนน)	3
การให้เหตุผลที่ไม่ผิดจริยธรรมหลุด และพฤติกรรมไม่ผิดจริยธรรมหลุด (เหตุผล 1 คะแนน และพฤติกรรมไม่มีจริยธรรมหลุด 1 คะแนน)	2

จากตารางในข้างต้นสามารถอธิบายได้ดังต่อไปนี้ คะแนนจริยธรรมหลุดในข้อสอบหนึ่งข้อจะมีคะแนนสูงสุดที่ 4 คะแนน (มีจริยธรรมหลุดทั้งพฤติกรรมและการให้เหตุผล) คะแนนระดับกลาง 3 คะแนน (พฤติกรรมหรือการให้เหตุผลส่วนใดส่วนหนึ่งมีจริยธรรมหลุดและอีกส่วนหนึ่งไม่มีจริยธรรมหลุด) และคะแนนต่ำสุดที่ 2 คะแนน (ไม่มีจริยธรรมหลุดจากทั้งพฤติกรรมและการให้เหตุผล) จากคำตอบของผู้เรียนเมื่อตอบคำถามแบบทดสอบซึ่งมีคำตอบ 2 ส่วน คือ ส่วนพฤติกรรมและส่วนการให้เหตุผล โดยทั้งสองส่วนจะมีการตัดสินว่ามีจริยธรรมหลุดคำตอบตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้หรือไม่ หากพบว่ามีจริยธรรมหลุดกลไกใดกลไกหนึ่งเพียงกลไกเดียวในคำตอบส่วนนั้นจะได้คะแนน 2 คะแนน หรือถ้าหากพบว่าคำตอบไม่มีจริยธรรมหลุดจะได้ 1 คะแนน ซึ่งเป็นการให้คะแนนจากการปรับปรุงตามแบบ 2 และ 1 คะแนนจากคำแนะนำของผู้ทรงคุณวุฒิ

เกณฑ์การให้คะแนนแบบทดสอบจริยธรรมหลุดหลังจากปรับปรุงจากข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิสามารถพิจารณาได้ดังตารางต่อไปนี้

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

ตารางที่ 21 เกณฑ์การให้คะแนนแบบทดสอบจริยธรรมหลุดหลังจากปรับปรุงจากข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิ

คำถาม	พฤติกรรมกลไกจริยธรรมหลุด	แนวโน้มพฤติกรรมจากคำตอบของผู้เรียน	คะแนน	
			พฤติกรรม	เหตุผล
การใช้ทรัพยากรของโรงเรียน ปกติไม่เคยมานอนห้องพยาบาล เนื่องจากมีอาการไม่สบายนิดหน่อย เนื่องจากทำโปรเจคแข่งขันระดับนานาชาติที่เป็นตัวแทนโรงเรียน เลยมานอนห้องพยาบาล และคาบเรียน เจอเพื่อนโดดเรียนมานอนห้องพยาบาล จึงไม่ได้บอกความจริงกับครู มีเพื่อนอีกคนเข้ามานอนเนื่องจากไม่สบายจริง ๆ จึงมานอนห้องพยาบาล แต่เตียงในห้องพยาบาลมีแค่สองเตียง ถ้าหากเราลุกออกจากเตียงไป เราและเพื่อนที่มาก่อนจะต้องถูกลงโทษ และถูกตัดสิทธิ์จากการทำโครงงาน แต่ถ้าไม่ลุกก็จะไม่เกิดอะไรขึ้นเพื่อนที่ไม่สบายจริง ๆ ก็สามารถกิน	1. การให้เหตุผลทางจริยธรรม หรือการตัดสินทางจริยธรรมที่ผิดจริยธรรม	เรามาก่อนย่อมมีสิทธิ์นอนก่อน / แกล้งหลับไปเดี๋ยวครูพยาบาลจัดการให้	2	2
	2. การใช้คำพูดให้ดูดี	เราทำประโยชน์ให้โรงเรียนมีสิทธิ์จะนอน ถ้าครูจับได้เราอาจจะเสียอนาคต และไม่ได้สร้างชื่อเสียงให้โรงเรียน	2	2
	3. การเปรียบเทียบทางสังคม	ใคร ๆ ก็มีสิทธิ์ไม่สบายได้ ถ้าไม่มีใครบอกก็ไม่มีใครรู้	2	2
	4. การปัดความรับผิดชอบ	ไม่ผิดเพราะครูไม่รู้ และไม่รู้ว่าเพื่อนไม่สบายจริงไหม	2	2
	5. การกระจายความรับผิดชอบที่ผู้อื่นเสียหายหรือได้รับผลกระทบ	เราไม่ผิดคนเดียวไอ้คนที่มาด้วยกันผิดด้วย ถ้ามันไม่ลุกเราไม่ลุกก็ไม่มีใครรู้	2	2
	6. การบิดเบือนผลการกระทำผู้อื่นเสียหายหรือได้รับผลกระทบ	การแกล้งไม่สบายของเราไม่ได้ทำให้เพื่อนเสียหาย	2	2
	7. การไม่ยอมรับผิดหรือโยนโทษให้ผู้อื่น	โรงเรียนทำไมมีเตียงบริการแค่สองเตียง ไม่เหมาะสมกับปริมาณนักเรียน	2	2

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
Chulalongkorn University

คำถาม	พฤติกรรมกลไกจริยธรรมหลุด	แนวโน้มพฤติกรรมจากคำตอบของผู้เรียน	คะแนน	
			พฤติกรรม	เหตุผล
ยา และไปนอนที่อื่นได้หรือเขาอาจจะไม่ได้ไม่สบาย แค่ต้องการมานอนพักผ่อนหรือโดดเรียนก็ได้ นักเรียนจะทำอย่างไรเพราะอะไร	8. การลดคุณค่าความเป็นมนุษย์	เพื่อนไม่สบายเดี๋ยวก็หายหรือไปนอนที่อื่นก็ได้ ถ้าเราลุกจะเกิดผลเสียระยะยาวมากกว่า	2	2
	9. ไม่มีจริยธรรมหลุด	บอกกับครูโดยตรงและออกจากห้องพยาบาล และยอมรับผิด	1	1

หมายเหตุ: คะแนนจริยธรรมหลุดสูง หมายถึง การมีพฤติกรรมจริยธรรมหลุดที่สร้างความเดือดร้อนแก่ผู้อื่นสูง

จากตารางข้างต้นสามารถอธิบายได้ว่าแบบทดสอบแต่ละข้อจะประกอบไปด้วยคำตอบ 2 ส่วน สามารถอธิบายได้ดังนี้ จากคำถามเชิงสถานการณ์ผู้เรียนจะต้องตอบคำถามเกี่ยวกับ (1) แนวโน้มพฤติกรรม และ (2) การให้เหตุผล จากคำตอบของผู้เรียนทั้งสองส่วนนั้นจะนำมาประเมินตามเกณฑ์ในข้างต้นว่าคำตอบแต่ละส่วนมีพฤติกรรมหลุดตามกลไกทั้ง 8 หรือไม่ หากพบว่ามีกลไกจริยธรรมหลุดจะได้คะแนน 2 คะแนนในคำตอบส่วนนั้น หากพบว่าไม่มีกลไกจริยธรรมหลุดจะได้ 1 คะแนนในคำตอบส่วนนั้น เช่น คำตอบของผู้เรียนมีกลไกจริยธรรมหลุดในส่วนของแนวโน้มพฤติกรรมจะได้คะแนน 2 คะแนน และถ้าคำตอบส่วนการเหตุผลมีกลไกจริยธรรมหลุดจะได้อีก 2 คะแนน รวมเป็น 4 คะแนน หรือ คำตอบในส่วนแนวโน้มพฤติกรรมมีกลไกจริยธรรมหลุดจะได้ 2 คะแนน แต่ส่วนการเหตุผลไม่มีกลไกจริยธรรมหลุดจะได้ 1 คะแนน รวมเป็น 3 คะแนน

ทั้งนี้การลดลงของจริยธรรมหลุด (Moral Disengagement Decreasing) ในที่นี้ จึงหมายถึง การลดลงของ (1) แนวโน้มพฤติกรรม และ/หรือ (2) การให้เหตุผล ที่สอดคล้องกับกลไกจริยธรรมหลุด เพียงส่วนใดส่วนหนึ่งหรือทั้งสองส่วน

2) การหาค่าอำนาจจำแนก และความเชื่อมั่นของแบบทดสอบ

เนื่องจากแบบทดสอบจริยธรรมหลุดเป็นแบบทดสอบที่มีคำถามเป็นสถานการณ์และผู้เรียนกลุ่มตัวอย่างสามารถเขียนคำตอบแบบปลายเปิดอย่างอิสระ และมีการตรวจคำตอบว่ามีความสอดคล้องตามเกณฑ์ที่ตั้งไว้หรือไม่ โดยเกณฑ์การให้คำตอบมีลักษณะเป็นอัตนัยที่มีความเป็นปรนัยสูง (คำตอบแบบปลายเปิด แต่มีเกณฑ์ที่ค่อยข้างชัดเจน) แต่แบบทดสอบแต่

ละฉบับมีจำนวนข้อไม่ถึง 20 ข้อจึงไม่เหมาะกับการใช้สูตร KR20 – KR 21 ดังนี้ การหาค่าอำนาจจำแนก และความเชื่อมั่นของแบบทดสอบสามารถใช้วิธีการดังต่อไปนี้

2.1) ค่าอำนาจจำแนกตรวจสอบค่าอำนาจจำแนกของแบบทดสอบโดยใช้สูตร

$$\text{ค่าอำนาจจำแนก} = \frac{Sh - Sl}{N(Xmax - Xmin)}$$

โดยมีเกณฑ์แปลค่าอำนาจจำแนกดังต่อไปนี้

0.6 – 1.0 หมายถึง ค่าอำนาจำแนกดีมาก

0.4 – 0.59 หมายถึง ค่าอำนาจำแนกดี

0.2 – 0.39 หมายถึง ค่าอำนาจำแนกพอใช้

0.1 – 0.19 หมายถึง ค่าอำนาจำแนกต่ำ ควรตัดทิ้ง

2.2) ค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบแบบอิงเกณฑ์แบบคู่ขนานด้วยวิธีของคาร์เวอร์ (Carver) ตรวจสอบโดยใช้สูตร

$$\text{ค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบอัตนัยแบบคู่ขนาน} = \frac{a+c}{a+b+c+d}$$

เมื่อ a แทน จำนวนคนที่สอบได้คะแนนมากกว่าค่าเฉลี่ยทั้งฉบับ 1 และ ฉบับ 2

c แทน จำนวนคนที่สอบได้คะแนนน้อยกว่าค่าเฉลี่ยทั้งฉบับ 1 และ 2

a+b+c+d แทน จำนวนคนเข้าสอบทั้งหมด

สามารถอธิบายได้ดังตารางต่อไปนี้

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
Chulalongkorn University

ตารางที่ 22 แสดงการอธิบายค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบแบบอิงเกณฑ์แบบคู่ขนานด้วยวิธีของคาร์เวอร์

ฉบับ ข ค ง	**ฉบับ ก/ จ**	
	คะแนนมากกว่าค่าเฉลี่ย	คะแนนน้อยกว่าค่าเฉลี่ย
คะแนนมากกว่าค่าเฉลี่ย	a	b

ฉบับ ข ค ง	ฉบับ ก/ จ	
	คะแนนมากกว่าค่าเฉลี่ย	คะแนนน้อยกว่าค่าเฉลี่ย
คะแนนน้อยกว่าค่าเฉลี่ย	d	c

เมื่อผู้วิจัยได้นำแบบทดสอบไปทดสอบกับกลุ่มผู้เรียนที่มีคุณสมบัติใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่าง ซึ่งเป็นผู้เรียนคนละกลุ่มกับกลุ่มตัวอย่างในการทดลองในการวิจัย แล้วนำข้อมูลที่ได้จากการทดสอบมาวิเคราะห์ตามสูตรข้างต้น ได้ผลการทดลองใช้ดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 23 ค่าอำนาจจำแนกแบบทดสอบ

ค่าคุณภาพของเครื่องมือ	**แบบทดสอบ ก/จ**	**แบบทดสอบ ข**	**แบบทดสอบ ค**	**แบบทดสอบ ง**
อำนาจจำแนก	0.90	0.87	0.76	0.72

จากตารางในข้างต้นสามารถอธิบายได้ดังต่อไปนี้ แบทดสอบทุกฉบับมีค่าอำนาจจำแนก 0.60 ขึ้นไป หมายความว่ามีอำนาจจำแนกดีมาก สรุปได้ว่าแบบทดสอบทุกฉบับสามารถจำแนกผู้เรียนได้ดีมาก

ตารางที่ 24 ค่าความเชื่อมั่นแบบทดสอบแบบอิงเกณฑ์แบบคู่ขนานด้วยวิธีของคาร์เวอร์

ค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบคู่ขนาน	**แบบทดสอบฉบับ ก/จ**	**แบบทดสอบฉบับ ข**	**แบบทดสอบฉบับ ค**	**แบบทดสอบฉบับ ง**
แบบทดสอบฉบับ ก/จ		0.85	0.53	0.56
แบบทดสอบฉบับ ข			0.56	0.56
แบบทดสอบฉบับ ค				0.58

ค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบคู่ขนาน	แบบทดสอบฉบับ ก/จ	แบบทดสอบฉบับ ข	แบบทดสอบฉบับ ค	แบบทดสอบฉบับ ง
แบบทดสอบฉบับ ง				

จากตารางข้างต้นสามารถอธิบายได้ว่า แบบทดสอบทุกฉบับนั้นมีค่าความเชื่อมั่นของความเป็นคู่ขนานอยู่ที่ระดับใกล้เคียงกัน โดยแบบทดสอบฉบับ ก/จ และแบบทดสอบฉบับ ข มีค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบคู่ขนานเท่ากับ 0.85 แบบทดสอบฉบับ ก/จ และ ค มีค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบคู่ขนานเท่ากับ 0.53 และแบบทดสอบฉบับ ก/จ และ ง มีค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบคู่ขนานเท่ากับ 0.56

แบบทดสอบฉบับ ข และ ค มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับง มีค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบคู่ขนานเท่ากับ 0.56 และแบบทดสอบฉบับ ข และ ง มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.56

แบบทดสอบฉบับ ค และ ง มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.58 สามารถสรุปได้ว่า แบบทดสอบมีความเชื่อมั่นเป็นคู่ขนานใกล้เคียงกัน

3) หาค่าความเชื่อมั่นระหว่างผู้ประเมิน (Inter-rater Reliability)

ผู้วิจัยได้นำคะแนนแบบทดสอบจากการให้คะแนนของผู้ประเมินทั้ง 3 คน มาหาค่าความเชื่อมั่นระหว่างผู้ประเมินด้วยวิธีการแบบการหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ภายใน (Intraclass correlation coefficient) โดยใช้รูปแบบผสานผลแบบสองทาง (Two-way mixed effects Model) ซึ่งมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 25 ค่าความเชื่อมั่นระหว่างผู้ประเมิน (Inter-rater Reliability)

ค่าเฉลี่ยคะแนนจากผู้ประเมิน			ความเชื่อมั่นภายใน	ช่วงของค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์*
ผู้ประเมิน 1	ผู้ประเมิน 2	ผู้ประเมิน 3	0.971	0.953 – 0.983
0.504	0.503	0.501		

*ความเชื่อมั่นที่ระดับ 95%

จากตารางข้างต้น สามารถอธิบายได้ว่า ค่าความเชื่อมั่นระหว่างผู้ประเมินมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์อยู่ระหว่าง 0.953 – 0.983 ที่ระดับความเชื่อมั่นที่ระดับ 95% หมายถึง การตรวจให้คะแนนจริยธรรมหลุดของผู้ประเมินทั้ง 3 คน มีค่าความเชื่อมั่นระหว่างผู้ประเมินในแบบทดสอบทุกฉบับในระดับสูงมาก

3.2.5 เครื่องมือที่ใช้เก็บรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพ

เครื่องมือเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพมีวัตถุประสงค์เพื่อสำรวจการเปลี่ยนแปลงและพัฒนาการการลดจริยธรรมหลุดของกลุ่มเป้าหมายในการทดลองก่อน ระหว่าง และหลังการทดลองโดยใช้ข้อมูลเชิงคุณภาพจากการทดลอง ได้แก่ แบบทดสอบจริยธรรมหลุด แบบสัมภาษณ์ และแบบบันทึกการเรียนรู้ สามารถอธิบายการพัฒนาเครื่องมือเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพได้ดังนี้

3.2.5.1 การพัฒนาเครื่องมือที่ใช้เก็บรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพ

1) แบบทดสอบจริยธรรมหลุดที่มีกระบวนการพัฒนาดังข้อ 3.2.4

2) แบบสัมภาษณ์จริยธรรมหลุดแบบมีโครงสร้าง เป็นเครื่องมือเก็บข้อมูลการสัมภาษณ์ที่มีข้อคำถามแบบมีโครงสร้าง โดยการสัมภาษณ์แบบเป็นทางการ ซึ่งมีวัตถุประสงค์เพื่อใช้เก็บข้อมูลเชิงคุณภาพเกี่ยวกับการพัฒนาจริยธรรมหลุดของผู้เรียนมาใช้ในการวิเคราะห์การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมจริยธรรมหลุดโดยเก็บข้อมูลภายหลังสิ้นสุดการทดลอง และวิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) ทั้งนี้ผู้วิจัยได้พัฒนาวัตถุประสงค์ และข้อคำถามสัมภาษณ์ขึ้นจากการวิเคราะห์วัตถุประสงค์ หลักการ และขั้นตอนการจัดการเรียนรู้ในแต่ละฉากทัศน์ของโปรแกรม โดยการตั้งวัตถุประสงค์ของการสัมภาษณ์เพื่อให้สามารถเก็บรวบรวมจากคำถามได้ว่าหลักการ และขั้นตอนการจัดการเรียนรู้ในแต่ละฉากทัศน์ของโปรแกรมเป็นไปตามวัตถุประสงค์ หรือสะท้อนวัตถุประสงค์ของโปรแกรมหรือไม่ และนำมาพัฒนาเป็นโครงสร้างของแบบสัมภาษณ์ ซึ่งมีตัวอย่างโครงสร้างข้อคำถามดังต่อไปนี้

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
Chulalongkorn University

ตารางที่ 26 ตัวอย่างโครงสร้างและข้อคำถามจากแบบสัมภาษณ์

วัตถุประสงค์	ข้อคำถาม
1. เพื่อให้ทราบถึงพฤติกรรมกลไกจริยธรรมหลุดที่ปรากฏ	1. ผู้เรียนมีวิธีตัดสินใจทางจริยธรรมอย่างไรในสถานการณ์ดังกล่าว <u>ตัวอย่างคำถามที่เป็นคำถามรูปแบบภาษาแบบไม่เป็นทางการ</u> เหตุการณ์นี้นักเรียนตัดสินใจอย่างไร จะทำอย่างไร คิดอย่างไร

วัตถุประสงค์	ข้อคำถาม
2. เพื่อให้ทราบถึงเหตุผลของการกระทำพฤติกรรมทางจริยธรรมที่ถูกต้อง หรือพฤติกรรมกลไกจริยธรรมหลุด	2. ผู้เรียนมีกระบวนการการให้เหตุผลทางจริยธรรมอย่างไร มีเหตุผลอะไรที่ทำแบบนั้น <u>ตัวอย่างคำถามที่เป็นคำถามรูปแบบภาษาแบบไม่เป็นทางการ</u> เพราะอะไร มีเหตุผลอะไรที่ทำอย่างนั้น 3. ผู้เรียนคิดว่าอะไรถูก หรืออะไรผิด เพราะเหตุใด อะไรเป็นพื้นฐานทางการตัดสินทางจริยธรรมของผู้เรียน <u>ตัวอย่างคำถามที่เป็นคำถามรูปแบบภาษาแบบไม่เป็นทางการ</u> ทำไมถึงคิดแบบนั้น ใช้วิธีคิดจากอะไร เอาวิธีคิดมาจากไหน

3) แบบบันทึกหลังการเรียนรู้ (Learning Log) แบบมีโครงสร้างข้อคำถาม มีวัตถุประสงค์เพื่อสำรวจข้อมูลการเปลี่ยนแปลง และพัฒนาการการเรียนรู้ของผู้เรียนระหว่างเรียน โดยการเก็บข้อมูลระหว่างการทดลองหลังจากจบการเรียนรู้ในแต่ละครั้ง และวิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) ทั้งนี้ผู้วิจัยได้พัฒนาวัตถุประสงค์ และข้อคำถามของแบบบันทึกการเรียนรู้ขึ้นจากการวิเคราะห์วัตถุประสงค์ หลักการ และขั้นตอนของโปรแกรม โดยการตั้งวัตถุประสงค์ของการบันทึกการเรียนรู้เพื่อให้สามารถเก็บรวบรวมจากการบันทึกได้ว่าหลักการ และขั้นตอนของโปรแกรมเป็นไปตามวัตถุประสงค์ หรือสะท้อนวัตถุประสงค์ของโปรแกรมหรือไม่ และนำมาพัฒนาเป็นโครงสร้างของแบบบันทึกการเรียนรู้ โดยมีโครงสร้างข้อคำถามของแบบบันทึกดังต่อไปนี้

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

ตารางที่ 27 ตัวอย่างโครงสร้างและข้อคำถามจากแบบบันทึกการเรียนรู้

วัตถุประสงค์	คำถาม
1. เพื่อให้ทราบถึงพฤติกรรมกลไกจริยธรรมหลุดที่ปรากฏ	1. ผู้เรียนมีวิธีตัดสินใจทางจริยธรรมอย่างไรในสถานการณ์ดังกล่าว
2. เพื่อให้ทราบถึงเหตุผลของการกระทำพฤติกรรมทางจริยธรรมที่ถูกต้อง หรือพฤติกรรมกลไกจริยธรรมหลุด	2. ผู้เรียนมีกระบวนการการให้เหตุผลทางจริยธรรมอย่างไร มีเหตุผลอะไรที่ทำแบบนั้น

วัตถุประสงค์	คำถาม
2. เพื่อให้ทราบถึงเหตุผลของการกระทำพฤติกรรมทางจริยธรรมที่ถูกต้อง หรือพฤติกรรมกลไกจริยธรรมหลุด	3. ผู้เรียนคิดว่าอะไรถูก หรืออะไรผิด เพราะเหตุใด
3. เพื่อให้ทราบถึงการประยุกต์ใช้การเรียนรู้ที่ได้รับจากโปรแกรมกับพฤติกรรมทางจริยธรรม	อะไรเป็นพื้นฐานทางการตัดสินทางจริยธรรมของผู้เรียน
3. เพื่อให้ทราบถึงการประยุกต์ใช้การเรียนรู้ที่ได้รับจากโปรแกรมกับพฤติกรรมทางจริยธรรม	4. บทเรียนหรือกิจกรรมใดที่มีผลต่อการตัดสินใจทางจริยธรรมของผู้เรียน

3.2.5.2 การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือที่ใช้เก็บรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพ

การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือที่ใช้เก็บรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพของแบบสัมภาษณ์ และแบบบันทึกการเรียนรู้ สามารถอธิบายได้ดังต่อไปนี้

1) การหาค่าความตรงเชิงโครงสร้างตามทฤษฎีจริยธรรมหลุดและความตรงตามวัตถุประสงค์โดยการประเมินค่า IOC (Item Objective Congruence) และคำแนะนำจากการให้ข้อมูลป้อนกลับ (Feedbacks) จากผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 ท่านซึ่งการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพนี้ ได้รับการประเมินค่า IOC จากผู้ทรงคุณวุฒิสาขาจิตวิทยาและจิตพฤติกรรมศาสตร์ทั้ง 5 ท่าน เช่นเดียวกับเครื่องมือเชิงปริมาณ (รายนามผู้ทรงคุณวุฒิในภาคผนวก ก)

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
Chulalongkorn University

2) การวิเคราะห์ค่าคุณภาพของแบบสัมภาษณ์ และแบบบันทึกการเรียนรู้โดยใช้การประเมินค่า IOC (Item Objective Congruence) โดยใช้สูตรดังต่อไปนี้

$$\text{IOC} = \frac{\sum R}{\text{N}}$$

และการวิเคราะห์เนื้อหาจากการให้คำแนะนำของผู้ทรงคุณวุฒิมาปรับปรุงเครื่องมือเก็บข้อมูล

3) ผลการตรวจสอบคุณภาพความตรงของแบบสัมภาษณ์ พบว่าข้อคำถามสัมภาษณ์มีความตรงเชิงโครงสร้างทุกข้อคำถามซึ่งมีค่ามากกว่า 0.5 สามารถพิจารณาได้ดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 28 ผลการตรวจสอบคุณภาพความตรงเชิงโครงสร้างของแบบสัมภาษณ์

รายการประเมิน	ค่า IOC	ข้อเสนอแนะ	แนวทางปรับปรุงแก้ไขจากข้อเสนอแนะ
1. สิ่งที่ได้เรียนรู้ ความรู้ใหม่ที่ได้รับ ในวันนี้	1	ผู้เรียนมีวิธีตัดสินใจอย่างไรในสถานการณ์ดังกล่าว	“ผู้เรียนมีวิธีตัดสินใจอย่างไรในสถานการณ์ดังกล่าว”
2. แนวคิดมุมมองที่ไม่เคยเรียนรู้มาก่อน คืออะไร	1	-	-
3. สรุปสาระสำคัญการเรียนรู้	1	-	-
4. ผลดีที่เกิดขึ้นจากทางเลือก และการกระทำของนักเรียนคืออะไร	0.8	1. ผู้เรียนมีกระบวนการการให้เหตุผลอย่างไร มีเหตุผลอะไรที่ทำแบบนั้น 2. ไม่ควรมีคำว่าจริยธรรมปรากฏในข้อคำถาม เพราะจะทำให้เกิด social desirability bias ได้ ทั้งนี้ คำว่าจริยธรรมจะทำให้ผู้ตอบตระหนักว่า ต้องตอบในทางที่ดีไว้ก่อน	1. ปรับเป็น “ผู้เรียนมีกระบวนการการให้เหตุผลอย่างไร มีเหตุผลอะไรที่ทำแบบนั้น” 2. ตัดคำที่เกี่ยวข้องกับคำว่าจริยธรรม คุณธรรมออกจากคำถาม
5. ผลเสียที่เกิดขึ้นจากทางเลือก และการกระทำของนักเรียนคืออะไร	0.8	1. ผู้เรียนใช้เหตุผลอะไรเป็นพื้นฐานในการตัดสิน 2. ไม่ควรมีคำว่าจริยธรรมปรากฏในข้อคำถาม เพราะจะทำให้เกิด social desirability bias ได้ ทั้งนี้ คำว่าจริยธรรมจะทำให้ผู้ตอบตระหนัก	1. ปรับเป็น “ผู้เรียนใช้เหตุผลอะไรเป็นพื้นฐานในการตัดสิน” 2. ตัดคำที่เกี่ยวข้องกับคำว่าจริยธรรม คุณธรรมออกจากคำถาม

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
Chulalongkorn University

รายการประเมิน	ค่า IOC	ข้อเสนอแนะ	แนวทางปรับปรุงแก้ไขจากข้อเสนอแนะ
		ว่า ต้องตอบในทางที่ดีไว้ก่อน	
6. อะไรคือสิ่งที่ควรทำในสถานการณ์ที่ได้รับเพราะอะไร	0.8	-	-
7. อะไรคือความรู้จากการเรียนที่นักเรียนนำมาใช้ได้บ้าง	1	1. บทเรียนหรือกิจกรรมใดที่มีผลต่อการใช้เหตุผลในการตัดสินใจทางจริยธรรมของผู้เรียน 2. บางทีตอบยากเพราะหลายกิจกรรมผู้เรียนอาจนำมาผสมกันในคำตอบ	1. ปรับเป็น “บทเรียนหรือกิจกรรมใดที่มีผลต่อการใช้เหตุผลในการตัดสินใจทางจริยธรรมของผู้เรียน”

จากตารางในข้างต้นสามารถอธิบายได้ดังต่อไปนี้ คำถามทุกข้อคำถามได้รับการประเมินค่าความตรงเชิงโครงสร้างโดยใช้ค่า IOC จากผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 5 ท่าน โดยมีค่าการประเมินมากกว่า 0.5 ทุกข้อคำถาม สามารถสรุปได้ว่าคำถามสัมภาษณ์ทุกข้อมีความตรงเชิงโครงสร้าง และสามารถใช้ในการสัมภาษณ์ได้ จากนั้นผู้วิจัยได้นำข้อเสนอแนะผู้ทรงคุณวุฒิมาปรับเป็นข้อคำถามสัมภาษณ์ที่ใช้ในการเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพ ดังต่อไปนี้

1. ผู้เรียนมีวิธีตัดสินใจอย่างไรในสถานการณ์ดังกล่าว
2. ผู้เรียนมีกระบวนการการให้เหตุผลอย่างไร มีเหตุผลอะไรที่ทำแบบนั้น
3. ผู้เรียนใช้เหตุผลอะไรเป็นพื้นฐานในการตัดสิน
4. บทเรียนหรือกิจกรรมใดที่มีผลต่อการใช้เหตุผลในการตัดสินใจทางจริยธรรมของผู้เรียน

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
Chulalongkorn University

4) ผลการประเมินความตรงเชิงโครงสร้าง และความตรงตามวัตถุประสงค์ของแบบบันทึกการเรียนรู้จากผู้ทรงคุณวุฒิพบว่าข้อคำถามมีความตรงทุกข้อคำถามซึ่งมีค่ามากกว่า 0.5 สามารถพิจารณาได้ดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 29 ผลการตรวจสอบคุณภาพความตรงเชิงโครงสร้างของแบบบันทึกการเรียนรู้

รายการประเมิน	**ค่า IOC**	**ข้อเสนอแนะ**
1. สิ่งที่ได้เรียนรู้ความรู้ใหม่ที่ได้รับ ในวันนี้	1	-
2. แนวคิดมุมมองที่ไม่เคยเรียนรู้มาก่อน คืออะไร	1	-
3. สรุปสาระสำคัญการเรียนรู้	1	-
4. ผลดีที่เกิดขึ้นจากทางเลือก และการกระทำของนักเรียนคืออะไร	1	-
5. ผลเสียที่เกิดขึ้นจากทางเลือก และการกระทำของนักเรียนคืออะไร	1	-
6. อะไรคือสิ่งที่ควรทำในสถานการณ์ที่ได้รับ เพราะอะไร	1	-
7. อะไรคือความรู้จากการเรียนที่นักเรียนนำมาใช้ได้บ้าง	1	-

จากตารางในข้างต้นสามารถอธิบายได้ดังต่อไปนี้ คำถามทุกข้อคำถามได้รับการประเมินค่าความตรงโดยใช้ค่า IOC จากผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 5 ท่าน โดยมีค่าการประเมินมากกว่า 0.5 ทุกข้อคำถาม สามารถสรุปได้ว่าคำถามสัมภาษณ์ทุกข้อมีความตรงเชิงโครงสร้างและสามารถใช้ในการบันทึกการเรียนรู้ได้

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
Chulalongkorn University

จากกระบวนการพัฒนาเครื่องมือเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพ ได้แก่ แบบสัมภาษณ์ และแบบบันทึกการเรียนรู้ดังกล่าวในข้างต้น สามารถสรุปได้ว่า แบบสัมภาษณ์ และแบบบันทึกการเรียนรู้มีคุณภาพจากการประเมินค่า IOC ด้านความตรงเชิงโรงสร้างมากกว่า 0.05 และการนำข้อเสนอแนะไปปรับปรุงข้อคำถาม สามารถสรุปได้ว่าเครื่องมือดังกล่าวมีคุณภาพสามารถนำไปใช้เก็บข้อมูลได้

3.3.3 การเก็บรวบรวมข้อมูลจากการนำโปรแกรมไปทดลองใช้ และการวิเคราะห์ข้อมูล

3.3.1) การทดลองใช้โปรแกรม

การดำเนินการก่อนการทดลอง

1) การนำโปรแกรมไปทดลอง มีขั้นตอนการดำเนินงานดังต่อไปนี้

1.1) ผู้วิจัยติดต่อประสานไปยังโรงเรียนที่ใช้ในการทดลองเพื่อขออนุมัติทำการทดลองในโรงเรียนกับกลุ่มตัวอย่างในโรงเรียน

1.2) ผู้วิจัยได้ขออนุญาตทำการทดลองในโรงเรียนโดยใช้กิจกรรมในหลักสูตรสถานศึกษา และได้รับอนุมัติให้ทำกิจกรรมการทดลอง ดังต่อไปนี้

1) กิจกรรมชุมนุม ซึ่งเป็นกิจกรรมเสริมหลักสูตร โดยการรับสมัครกลุ่มตัวอย่างโดยใช้วิธีอาสาสมัครจำนวน 6 คนในตอนเริ่มการทดลองใช้โปรแกรม และเมื่อสิ้นสุดการทดลองเหลือจำนวนอาสาสมัครจำนวน 3 คน

2) รายวิชาศาสนศึกษา โดยนำโปรแกรมมาปรับใช้กับรายวิชาดังกล่าวในหลักสูตร ซึ่งได้อาสาสมัครเข้ามาเป็นกลุ่มตัวอย่างจำนวน 50 คน แต่เมื่อสิ้นสุดการทดลองแล้วเหลือกลุ่มตัวอย่างในการทดลองที่สามารถเก็บรวบรวมข้อมูลได้ตามที่กำหนดไว้ 31 คน

3) จำนวนกลุ่มตัวอย่างเมื่อนับจากการทดลองทั้ง 2 รูปแบบข้างต้นในตอนเริ่มการทดลองรวมเป็น 56 คน และเมื่อสิ้นสุดการทดลองเหลือจำนวนกลุ่มตัวอย่างที่สามารถเก็บรวบรวมข้อมูลมาวิเคราะห์ได้ 37 คน

4) ผู้วิจัยดำเนินการทดสอบก่อนเรียนหลังจากได้รับอนุมัติให้ดำเนินการวิจัยจาก คณะกรรมการพิจารณาจริยธรรมในคน กลุ่มที่ 2 ซึ่งได้ดำเนินการทดสอบก่อนเรียนกับกลุ่มตัวอย่างทั้งหมดในเดือนธันวาคม พ.ศ. 2563 โดยการทดสอบก่อนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ทั้ง 2 รูปแบบ คือ กิจกรรมชุมนุม และรายวิชาศาสนศึกษาคู่ขนานกัน

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
Chulalongkorn University

การดำเนินการระหว่างการทดลอง

1.3) การดำเนินการทดลองใช้โปรแกรมมีระยะเวลาดำเนินการในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2563 ในช่วงเดือนธันวาคม พ.ศ. 2563 ถึงเดือน มีนาคม พ.ศ. 2563 ระยะเวลาการทดลอง 14 สัปดาห์ และการสัมภาษณ์อีก 2 สัปดาห์ รวมเป็นระยะเวลาทั้งหมด 16 สัปดาห์

เนื่องจากช่วงระยะเวลาดังกล่าวเป็นระยะเวลาที่เกิดโรคระบาด Covid-19 ในประเทศไทยทำให้โรงเรียนปิดทำการเรียนการสอนในโรงเรียน (On Site Learning) และจัดการเรียนการสอนในรูปแบบออนไลน์ (Online Learning) แบบประสานเวลา ดังนั้นการทดลองครั้งนี้จึงมีการดำเนินการในรูปแบบการเรียนการสอนในโรงเรียน และการเรียนการสอนแบบออนไลน์ (On-Site and Online Learning) โดยรูปแบบการเรียนการสอนออนไลน์ใช้

โปรแกรม Microsoft Team เป็นเครื่องมือในการจัดการเรียนการสอน และการทดลองใช้โปรแกรม โดยมีช่วงระยะเวลาการจัดการเรียนการสอนดังต่อไปนี้

1) การทดลองโดยใช้รูปแบบการจัดการเรียนการสอนในโรงเรียน (On-site Learning) ในเดือนธันวาคม พ.ศ. 2563 ถึงกลางเดือนมกราคม พ.ศ. 2564 สามารถอธิบายรายละเอียดได้ดังต่อไปนี้

1.1) จัดการเรียนรู้แบบปกติในกิจกรรมชุมนุมสำหรับผู้เรียนจำนวน 6 คน ในเดือนธันวาคม พ.ศ. 2563 ถึงกลางเดือนมกราคม พ.ศ. 2564

1.2) จัดการเรียนรู้แบบปกติในรายวิชาศาสนศึกษา สำหรับผู้เรียนจำนวน 31 คน ในเดือนธันวาคม พ.ศ. 2563 ถึงกลางเดือนมกราคม พ.ศ. 2564

2) การทดลองโดยรูปแบบการจัดการเรียนการสอนแบบออนไลน์ (Online Learning) ในกลางเดือนมกราคม ถึงเดือนมีนาคม พ.ศ. 2564

2.1) จัดการเรียนรู้แบบออนไลน์แบบประสานเวลาร่วมกับโปรแกรมการจัดการเรียนรู้ (LMS) Microsoft Team ในกิจกรรมชุมนุมสำหรับผู้เรียนจำนวน 6 คน ในกลางเดือนมกราคม ถึงเดือนมีนาคม พ.ศ. 2564

2.2) จัดการเรียนรู้แบบออนไลน์แบบประสานเวลาร่วมกับโปรแกรมการจัดการเรียนรู้ (LMS) Microsoft Team ศาสนศึกษา สำหรับผู้เรียนจำนวน 31 คน ในกลางเดือนมกราคม ถึงเดือนมีนาคม พ.ศ. 2564

1.4) การดำเนินการทดลองประกอบไปด้วย กิจกรรมการเรียนรู้โดยแผนการจัดการเรียนรู้จำนวน 12 แผน (12 ฉาก) 3 หน่วยการเรียนรู้ ระยะเวลาการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ครั้งละ 100 นาที สัปดาห์ละ 1 ครั้ง รวมจำนวน 12 สัปดาห์ และการทดสอบระหว่างเรียนเมื่อสิ้นสุดหน่วยการเรียนรู้ จำนวน 3 ครั้ง

การดำเนินการหลังการทดลอง

1.5) เมื่อสิ้นสุดหน่วยการเรียรู้กลุ่มตัวอย่างจะได้รับการทดสอบระหว่างเรียนจำนวน 3 ครั้ง และเมื่อสิ้นสุดการเรียนรู้ทั้ง 12 ครั้ง กลุ่มตัวอย่างจะได้รับการทดสอบหลังเรียนจำนวน 1 ครั้ง และได้รับการสัมภาษณ์

รายละเอียดการดำเนินการทดลอง และการเก็บรวบรวมข้อมูล สามารถอธิบายได้ดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 30 การดำเนินการทดลอง และการเก็บรวบรวมข้อมูล

สัปดาห์	แผนการจัดการเรียนรู้	หน่วยการเรียนรู้	กิจกรรมการทดลอง	รูปแบบการกิจกรรม	เครื่องมือที่ใช้เก็บรวบรวมข้อมูล	การวิเคราะห์ข้อมูล
1	-	-	การทดสอบก่อนเรียน	ในชั้นเรียนปกติ	แบบวัดจริยธรรมหลุด ก	สถิติเชิงบรรยาย และเชิงสรุปอ้างอิง
2	1	1	การเรียนรู้ฉากที่ 1	ในชั้นเรียนปกติ	แบบบันทึกการเรียนรู้	วิเคราะห์เนื้อหา
3	2		การเรียนรู้ฉากที่ 2	ในชั้นเรียนปกติ	แบบบันทึกการเรียนรู้	วิเคราะห์เนื้อหา
4	3		การเรียนรู้ฉากที่ 3	ในชั้นเรียนปกติ	แบบบันทึกการเรียนรู้	วิเคราะห์เนื้อหา
	-	-	การทดสอบระหว่างเรียน 1	ออนไลน์แบบประสานเวลา	แบบวัดจริยธรรมหลุด ข	สถิติเชิงบรรยาย และเชิงสรุปอ้างอิง
5	4	2	การเรียนรู้ฉากที่ 4	ออนไลน์แบบประสานเวลา	แบบบันทึกการเรียนรู้	วิเคราะห์เนื้อหา
6	5		การเรียนรู้ฉากที่ 5	ออนไลน์แบบประสานเวลา	แบบบันทึกการเรียนรู้	วิเคราะห์เนื้อหา
7	6		การเรียนรู้ฉากที่ 6	ออนไลน์แบบประสานเวลา	แบบบันทึกการเรียนรู้	วิเคราะห์เนื้อหา

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

สัปดาห์	แผนการจัดการเรียนรู้	หน่วยการเรียนรู้	กิจกรรมการทดลอง	รูปแบบการกิจกรรม	เครื่องมือที่ใช้เก็บรวบรวมข้อมูล	การวิเคราะห์ข้อมูล
	-	-	การทดสอบระหว่างเรียน 2	ออนไลน์แบบประสานเวลา	แบบวัดจริยธรรมหลุด ค	สถิติเชิงบรรยาย และเชิงสรุปอ้างอิง
8	7	3	การเรียนรู้ฉากที่ 7	ออนไลน์แบบประสานเวลา	แบบบันทึกการเรียนรู้	วิเคราะห์เนื้อหา
9	8		การเรียนรู้ฉากที่ 8	ออนไลน์แบบประสานเวลา	แบบบันทึกการเรียนรู้	วิเคราะห์เนื้อหา
10	9		การเรียนรู้ฉากที่ 9	ออนไลน์แบบประสานเวลา	แบบบันทึกการเรียนรู้	วิเคราะห์เนื้อหา
11	-	-	การทดสอบระหว่างเรียน 3	ในชั้นเรียนปกติ	แบบวัดจริยธรรมหลุด ง	สถิติเชิงบรรยาย และเชิงสรุปอ้างอิง
12	10	4	การเรียนรู้ฉากที่ 10	ในชั้นเรียนปกติ	แบบบันทึกการเรียนรู้	วิเคราะห์เนื้อหา
13	11		การเรียนรู้ฉากที่ 11	ในชั้นเรียนปกติ	แบบบันทึกการเรียนรู้	วิเคราะห์เนื้อหา
14	12		การเรียนรู้ฉากที่ 312	ในชั้นเรียนปกติ	แบบบันทึกการเรียนรู้	วิเคราะห์เนื้อหา

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
Chulalongkorn University

สัปดาห์	แผนการจัดการเรียนรู้	หน่วยการเรียนรู้	กิจกรรมการทดลอง	รูปแบบการกิจกรรม	เครื่องมือที่ใช้เก็บรวบรวมข้อมูล	การวิเคราะห์ข้อมูล
	-	-	การทดสอบหลังเรียน	ในชั้นเรียนปกติ	แบบวัดจริยธรรมหลุด จ	สถิติเชิงบรรยาย และเชิงสรุปอ้างอิง
15 - 16	-	-	สัมภาษณ์	ในชั้นเรียนปกติ	แบบสัมภาษณ์	วิเคราะห์เนื้อหา

จากตารางข้างต้น แสดงถึงการดำเนินการทดลองโดยกลุ่มตัวอย่างจากการจัดการเรียนการสอนทั้ง 2 รูปแบบ ได้แก่ รายวิชาศาสนศึกษา และกิจกรรมชุมนุมจะได้รับการทดสอบก่อนเรียนในสัปดาห์ที่ 1 และการจัดการเรียนรู้จำนวน 12 ครั้ง (12 แผนการเรียนรู้/ฉาก) การบันทึกการเรียนรู้ 12 ครั้งหลังสิ้นสุดกิจกรรมการเรียนรู้ เมื่อสิ้นสุดหน่วยการเรียรู้กลุ่มตัวอย่างจะได้รับการทดสอบระหว่างเรียนจำนวน 3 ครั้ง และเมื่อสิ้นสุดการเรียนรู้ทั้ง 12 ครั้ง กลุ่มตัวอย่างจะได้รับการทดสอบหลังเรียนจำนวน 1 ครั้ง และได้รับการสัมภาษณ์โดยใช้ระยะเวลาการสัมภาษณ์ 2 สัปดาห์ รวมระยะเวลาทั้งหมด 16 สัปดาห์

3.3.2) การเก็บรวบรวมข้อมูลจากการทดลอง

1) การเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงปริมาณ โดยการเก็บข้อมูลเชิงปริมาณโดยการที่การทำแบบทดสอบจริยธรรมหลุดของกลุ่มตัวอย่างก่อน ระหว่าง และหลังจากดำเนินการใช้โปรแกรม จำนวน 5 ครั้ง และตรวจให้คะแนนโดยใช้ผู้ตรวจจำนวน 3 คน โดยมีการดำเนินการดังต่อไปนี้

1.1) ผู้ตรวจให้คะแนนแบบทดสอบจริยธรรมหลุดประกอบไปด้วย ผู้วิจัย ผู้สอนวิชาสังคมศึกษาในโรงเรียน และอาจารย์พิเศษของโรงเรียนที่สอนนักเรียนในวิชาสังคมศึกษาของโรงเรียนซึ่งผ่านเกณฑ์การคัดเลือกตามที่กำหนดไว้ใน 3.2.2.4

1.2) ผู้ทรงคุณวุฒิได้รับการอบรมการตรวจให้คะแนนก่อนการตรวจข้อสอบจำนวน 1 ครั้งระยะเวลา 4 ชั่วโมงจากผู้วิจัย

1.3) ผู้ตรวจให้คะแนนทั้ง 3 ท่านมีการตรวจให้คะแนนอย่างอิสระ และนำคะแนนจากทั้ง 3 ส่วนมาหาค่าเฉลี่ยเพื่อเป็นคะแนนจริยธรรมหลุดของผู้เรียนที่ใช้ในงานวิจัย

2) การเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพ โดยมีกระบวนการเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพโดยใช้แบบสัมภาษณ์ และแบบบันทึกการเรียนรู้ดังต่อไปนี้

2.1) แบบทดสอบจริยธรรมหลุดของกลุ่มตัวอย่างก่อน ระหว่าง และหลังจากดำเนินการใช้โปรแกรม จำนวน 5 ครั้ง และตรวจให้คะแนนโดยใช้ผู้ตรวจจำนวน 3 คน

2.2) การเก็บข้อมูลโดยการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างจากแบบสัมภาษณ์หลังสิ้นสุดการทดลองด้วยโปรแกรม โดยการสุ่มกลุ่มตัวอย่างขึ้นมาสัมภาษณ์เมื่อสัมภาษณ์จนได้ข้อมูลที่ใกล้เคียง หรือคล้ายกันจึงหยุดการสัมภาษณ์ โดยสามารถเก็บรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์แบบเป็นทางการจากกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด 5 คน

2.3) การเก็บข้อมูลโดยการบันทึกการเรียนรู้จากแบบบันทึกการเรียนรู้ของกลุ่มตัวอย่างหลังจากสิ้นสุดกิจกรรมการเรียนรู้แต่ละครั้ง จำนวน 12 ครั้ง

3.3.3) การวิเคราะห์ข้อมูล

1) การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ

วิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณโดยการใช้สถิติเชิงบรรยายและสถิติเชิงสรุปอ้างอิงโดยการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-Way ANOVA) จากคะแนนแบบทดสอบจริยธรรมหลุดก่อน ระหว่าง และหลังเรียน

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
Chulalongkorn University

2) การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ

วิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพโดยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) ข้อมูลเชิงคุณภาพจากแบบทดสอบ แบบสัมภาษณ์ และแบบบันทึกการเรียนรู้ (Learning Log) ตามกรอบการวิเคราะห์ที่ผู้วิจัยได้กำหนดไว้

3.3.4) การนำเสนอข้อมูล

ผู้วิจัยจะนำเสนอผลการวิจัยในรูปแบบตารางประกอบความเรียง ดังนี้

ตอนที่ 1 ผลการพัฒนาโปรแกรมลดจริยธรรมหลุดตามแนวคิดลักษณะมุ่งอนาคตควบคุมตน และการเรียนรู้แบบฉากทัศน์เป็นฐานสำหรับผู้เรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย

ตอนที่ 2 ประสิทธิผลของการทดลองใช้โปรแกรมลดจริยธรรมหลุดตามแนวคิดลักษณะมุ่งอนาคตควบคุมตน และการเรียนรู้แบบฉากทัศน์เป็นฐานสำหรับผู้เรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย ประกอบไปด้วย

1) ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ

2) ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ

3) ผลการวิเคราะห์ข้อมูลพัฒนาการจริยธรรมหลุดจากข้อมูลผู้เรียนรายบุคคล

ระยะที่ 4 การปรับปรุงและพัฒนาโปรแกรมลดจริยธรรมหลุดตามแนวคิดลักษณะมุ่งอนาคตควบคุมตน และการเรียนรู้แบบฉากทัศน์เป็นฐานสำหรับนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย

มีกิจกรรมดังต่อไปนี้

4.1 การสรุปผล ปรับปรุง และพัฒนาโปรแกรมจากการทดลอง

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
Chulalongkorn University

การสรุปผล ปรับปรุง และพัฒนาโปรแกรมจากการทดลองที่ปรากฏจากข้อค้นพบดังต่อไปนี้

1) ขั้นตอนการจัดการเรียนรู้ในแต่ละฉากทัศน์ของโปรแกรมเมื่อนำไปพัฒนาเป็นกิจกรรมการเรียนรู้ในฉากแล้ว ไม่สามารถสรุปได้ว่า ผู้เรียนเกิดการพัฒนาทักษะเกี่ยวกับการมุ่งอนาคตควบคุมตนโดยตรง

2) การอภิปรายในแต่ละขั้นตอนการจัดการเรียนรู้ในแต่ละฉากทัศน์ของกิจกรรมการเรียนรู้อาจไม่นำไปสู่ความรู้ หรือกระบวนการคิดเพื่อลดระดับจริยธรรมหลุดลง แต่อาจจะนำไปสู่ความรู้หรือกระบวนการคิดที่สามารถกระทำผิดทางจริยธรรมโดยวิธีการอื่น ๆ แทนโดยเฉพาะการอภิปรายในขั้นตอนที่ 5 ของโปรแกรม และในขั้นตอนที่ 6 การสรุปประเด็นเพื่อการตกผลึกทางจริยธรรม

3) ผู้เรียนจำนวนมากไม่สามารถอภิปรายตามความคิดตนเองได้ เนื่องจากข้อจำกัดด้านเวลาในการอภิปราย ประเด็นการอภิปราย และจำนวนผู้อภิปรายที่มีจำนวนมาก

4) ระยะเวลาในการจัดกิจกรรม ในแต่ละหน่วยการเรียนรู้จะมีฉากที่ต่อเนื่องสอดคล้องกัน โดยเนื้อหาที่แตกต่างกันในแต่ละหน่วยการเรียนรู้อาจทำให้ ผู้เรียนใช้เวลาเรียนรู้ตามขั้นตอนไม่เท่ากัน เช่น เนื้อหาที่เกี่ยวกับผู้เรียนโดยตรงหรือใกล้ตัวผู้เรียน อาจจะใช้เวลาน้อยกว่าที่กำหนด หรือในทางตรงกันข้ามเนื้อหาที่มีลักษระที่ไกลตัวหรือผู้เรียนไม่คุ้นเคยอาจจะต้องใช้เวลามากกว่าที่กำหนดไว้

จากนั้นผู้วิจัยได้นำข้อมูลที่ได้มาปรับปรุงและพัฒนาโปรแกรมดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 31 การปรับปรุงและพัฒนาโปรแกรมหลังจากการทดลองใช้โปรแกรม

ข้อค้นพบจากการทดลอง	แนวทางการปรับปรุงและพัฒนา
1. ขั้นตอนของโปรแกรมเมื่อนำไปพัฒนาเป็นกิจกรรมการเรียนรู้ในแต่ละฉากแล้ว พบว่าขั้นตอนไม่ปรากฏแนวคิดที่ชัดเจน และไม่สามารถสรุปได้ว่า ผู้เรียนเกิดการพัฒนาทักษะเกี่ยวกับการมุ่งอนาคตควบคุมตนอย่างชัดเจน	1. เน้นการจัดกิจกรรมตามหลักการและขั้นตอนการจัดการเรียนรู้ที่ชัดเจนโดยการจัดกิจกรรมแต่ละขั้นตอนสะท้อนหลักการของแนวคิด และสามารถอธิบายย้อนกลับได้ว่ากิจกรรมการเรียนรู้ใดบ้างที่มาจากแนวคิด รวมไปถึงเน้นให้ผู้เรียนเห็นภาพอนาคตที่ดีที่หลากหลายตั้งแต่แรกเริ่ม โดยกำหนดให้ผู้เรียนจินตนาการ และบรรยายภาพอนาคตที่ดีแต่ในละฉากจากความคิดของตนเอง ความคิดในอุดมคติตามหลักการของศาสนา หรือปรัชญา 2. ให้เปรียบเทียบสิ่งที่ผู้เรียนจะตัดสินในแต่ละขั้นตอนการจัดการเรียนรู้ในแต่ละฉากทัศน์ของโปรแกรมระหว่างการตัดสินใจตามที่ตนเองคิดและการตัดสินใจตามหลักอุดมคติโดยเฉพาะการเผชิญจุดขัดแย้ง และผลที่ตามมาจากการตัดสินใจ 3. ในขั้นตอนการอภิปรายให้เน้นให้เห็นถึงความแตกต่างระหว่างผลจากการตัดสินใจของตนเอง

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

ข้อค้นพบจากการทดลอง	แนวทางการปรับปรุงและพัฒนา
	และการตัดสินใจตามอุดมคติ และแลกเปลี่ยนระหว่างผู้เรียนเพื่อให้เห็นการเปรียบเทียบการตัดสินใจและผลที่เกิดขึ้นอย่างหลากหลาย 4. ปรับหลักการของโปรแกรมดังต่อไปนี้ 2) การให้ผู้เรียนวางแผนอนาคตที่ดีที่สุดในสถานการณ์ โดยอ้างอิงกับหลักการทางจริยธรรมต่าง ๆ เช่น ศาสนา ปรัชญา กฎหมาย เพื่อให้สามารถกำหนดภาพอนาคตที่ดีได้ และวางแผนอนาคตเพื่อสร้างวิธีการที่สามารถบรรลุเป้าหมายนั้นได้ 3) การช่วยเหลือผู้เรียนในการสร้างทางเลือก เพื่อตัดสินใจ การแก้ไขปัญหาจากเส้นทางต่าง ๆ โดยที่ผู้เรียนนำแผนการที่วางไว้ตามหลักการต่าง ๆ มาเปรียบเทียบ และปรับใช้กับการเรียนรู้ในการเผชิญสถานการณ์และสร้างเป็นทางเลือกที่เผชิญ โดยที่สามารถกำกับติดตามตนเองว่าทำตามแผนหรือไม่ หากทำได้ตามแผนที่วางไว้จะได้รับรางวัล หากไม่ทำตามแผนที่วางไว้จะต้องถูกหาวิธีการปรับพฤติกรรมหรือแผนการใหม่เพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่วางไว้
2. การอภิปรายในแต่ละขั้นตอนของกิจกรรมการเรียนรู้อาจไม่นำไปสู่ความรู้ หรือกระบวนการคิดเพื่อลดระดับจริยธรรมหลุดลง แต่อาจจะนำไปสู่ความรู้หรือกระบวนการคิดที่สามารถกระทำผิดทางจริยธรรมโดยวิธีการอื่น ๆ แทนโดยเฉพาะการอภิปรายในขั้นตอนที่ 5	1. ตามหลักการของทฤษฎีจริยธรรมหลุดนั้นเป็นการกระทำที่ก่อให้เกิดความเดือดร้อนต่อผู้อื่น ในขั้นตอนการอภิปราย ผู้สอนควรเน้นให้เห็นถึงผลลัพธ์ที่จะเกิดตามมา โดยเน้นให้เห็นถึงข้อดี และข้อเสียที่เกิดขึ้นในหลายมิติ แล้วให้

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
Chulalongkorn University

ข้อค้นพบจากการทดลอง	แนวทางการปรับปรุงและพัฒนา
ของโปรแกรม และในขั้นตอนที่ 6 การสรุปประเด็นเพื่อการตกผลึกทางจริยธรรม	ผู้เรียนเปรียบเทียบผลดี ผลเสียที่เกิดขึ้น และเกิดขึ้นกับใคร อย่างไร อย่างหลากหลาย 2. ขั้นสรุปกรอบจริยธรรมของผู้เรียนควรกระตุ้นให้ผู้เรียนสรุปจากผลการตัดสินใจที่เกิดขึ้นว่าเกิดผลเสียต่อใครบ้างอย่างไร สามารถเกิดผลเสียกับตนเอง กับคนใกล้ชิดได้หรือไม่อย่างไร 3. ปรับหลักการของโปรแกรมดังต่อไปนี้ 5) การอภิปรายผลการเรียนรู้ที่หลากหลายจากสถานการณ์และการเลือกของผู้เรียน เพื่อให้เกิดการเรียนรู้จากคำตอบที่หลากหลาย ผู้เรียนจะได้อภิปรายเพื่อแสดงความคิดเห็น ผลที่เกิดขึ้นจากการเลือก ประสบการณ์ที่แตกต่าง และสิ่งที่ได้เรียนรู้ให้ผู้อื่นได้เห็น และสามารถแลกเปลี่ยนมุมมองจากเส้นทางการเลือกที่ต่างกันจากสถานการณ์ที่เผชิญ โดยการอภิปรายที่แสดงให้เห็นถึงผลที่ตามมาของแต่ละทางเลือกว่าเกิดขึ้นกับใคร เมื่อใด อย่างไร เมื่อเปรียบเทียบกับหลักการที่กำหนดไว้แล้วเป็นอย่างไร 6) การสรุปผลการเลือกของพฤติกรรมที่แสดงออกในเส้นทางเดินเรื่อง เพื่อสรุปผลการเรียนรู้และประเมินผลว่าพฤติกรรม และผลของพฤติกรมใดเหมาะสมหรือไม่เหมาะสม อย่างไร และนำมาเปรียบเทียบกับหลักการ แนวคิดทางจริยธรรมต่าง ๆ ที่หลากหลายเป็นอย่างไร เพราะเหตุใด

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
Chulalongkorn University

ข้อค้นพบจากการทดลอง	แนวทางการปรับปรุงและพัฒนา
3. ผู้เรียนจำนวนมากไม่สามารถอภิปรายตามความคิดตนเองได้ เนื่องจากข้อจำกัดด้านเวลาในการอภิปราย ประเด็นการอภิปราย และจำนวนผู้อภิปรายที่มีจำนวนมาก	1. คาดเดาคำตอบที่สามารถเกิดขึ้นได้ในการอภิปรายแต่ละฉากเพื่อจัดการอภิปรายให้สะดวกและรวดเร็ว โดยการใช้คำตอบที่คาดเดามาใช้เป็นคำถามนำในการอภิปราย และการสรุปประเด็นการอภิปราย 2. การใช้ตัวแทนในการแสดงความคิดเห็นจากการคาดเดาคำตอบไว้ล่วงหน้าในข้างต้น และใช้คำตอบการอภิปรายที่เกิดขึ้นจริงในชั้นเรียนและใช้เป็นตัวแทนคำตอบแทนการอภิปรายทุกคน
4 ระยะเวลาในการจัดกิจกรรม ในแต่ละหน่วยการเรียนรู้จะมีฉากที่ต่อเนื่องสอดคล้องกัน โดยเนื้อหาที่แตกต่างกันในแต่ละหน่วยการเรียนรู้อาจทำให้ ผู้เรียนใช้เวลาเรียนรู้ตามขั้นตอนไม่เท่ากัน เช่น เนื้อหาที่เกี่ยวกับผู้เรียนโดยตรงหรือใกล้ตัวผู้เรียน อาจจะใช้เวลาน้อยกว่าที่กำหนด หรือในทางตรงกันข้ามเนื้อหาที่มีลักษณะที่ไกลตัวหรือผู้เรียนไม่คุ้นเคยอาจจะต้องใช้เวลามากกว่าที่กำหนดไว้	1. เรียงลำดับเนื้อหาให้มีความต่อเนื่องมากขึ้น โดยอาศัยการเชื่อมโยงระหว่างฉากให้มากขึ้น เพื่อให้ผู้เรียนได้ใช้ความรู้จากฉากก่อนหน้ามาปรับให้เข้ากับฉากที่กำลังเผชิญ และใช้การอภิปรายจากฉากก่อนหน้าเพื่อช่วยให้ผู้เรียนได้และเปลี่ยนเรียนรู้ได้รวดเร็วจากการใช้ความรู้จากการอภิปรายจากฉากก่อนหน้า 2. ใช้สื่อ และการยกตัวอย่างที่มีความใกล้เคียงกับประสบการณ์ของผู้เรียนเพื่อเชื่อมโยงความรู้และประสบการณ์ของผู้เรียนให้เข้าสู่การเผชิญฉากใหม่ได้ง่ายขึ้น

จากนั้นผู้วิจัยได้นำแนวทางการปรับปรุงและพัฒนาหลักการของโปรแกรมมาพัฒนาและปรับปรุงหลักการของโปรแกรมดังตารางต่อไปนี้

การเปรียบเทียบหลักการของโปรแกรมเดิมกับการปรับปรุงและพัฒนาหลักการของโปรแกรม

หลักการเดิม	หลักการปรับใหม่
1. การนำผู้เรียนเผชิญสถานการณ์ ที่มีความขัดแย้ง เพื่อเรียนรู้ผ่านสถานการณ์โดยผู้เรียน	1. การนำผู้เรียนเผชิญสถานการณ์ ที่มีความขัดแย้ง เพื่อเรียนรู้ผ่านสถานการณ์โดยผู้เรียน

หลักการเดิม	หลักการปรับใหม่
จะได้เผชิญสถานการณ์ต่าง ๆ ที่ผู้สอนกำหนดให้และเรียนรู้ผ่านสถานการณ์เหล่านั้น	จะได้เผชิญสถานการณ์ต่าง ๆ ที่ผู้สอนกำหนดให้และเรียนรู้ผ่านสถานการณ์เหล่านั้น (คงเดิม)
2. การให้ผู้เรียนวางแผนอนาคตตามสถานการณ์เพื่อแสวงหาและวิเคราะห์วิธีการที่เป็นไปได้ตามแผนที่วางไว้ เมื่อผู้เรียนได้เผชิญสถานการณ์แล้วจะต้องประเมินสถานการณ์โดยการวางแผนอนาคตที่เป็นเป้าหมาย และวางแผนการดำเนินการเพื่อไปสู่เป้าหมายนั้น	*2. การให้ผู้เรียนวางแผนอนาคตที่ดีที่สุดในสถานการณ์ เพื่อให้สามารถกำหนดภาพอนาคตที่ดีได้ และวางแผนอนาคตเพื่อสร้างวิธีการที่สามารถบรรลุเป้าหมายนั้นได้ โดยอ้างอิงกับหลักการทางจริยธรรมต่าง ๆ เช่น ศาสนา ปรัชญา กฎหมาย*
3. การช่วยเหลือผู้เรียนในการสร้างทางเลือกเพื่อตัดสินใจ การแก้ไขปัญหาจากเส้นทางต่าง ๆ โดยที่ผู้เรียนนำแผนการที่วางไว้มาปรับใช้กับการเรียนรู้ในสถานการณ์และทางเลือกที่เผชิญ และสามารถกำกับติดตามตนเองว่าทำตามแผนหรือไม่ หากทำได้ตามแผนที่วางไว้จะได้รับรางวัล หากไม่ทำตามแผนที่วางไว้จะต้องถูกลงโทษตามที่ตนกำหนดไว้	*3. การช่วยเหลือผู้เรียนในการสร้างทางเลือกเพื่อตัดสินใจ การแก้ไขปัญหาจากเส้นทางต่าง ๆ โดยที่ผู้เรียนนำแผนการที่วางไว้ตามหลักการต่าง ๆ มาเปรียบเทียบ และปรับใช้กับการเรียนรู้ในการเผชิญสถานการณ์และสร้างเป็นทางเลือกที่เผชิญ โดยที่สามารถกำกับติดตามตนเองว่าทำตามแผนหรือไม่ หากทำได้ตามแผนที่วางไว้จะได้รับรางวัล หากไม่ทำตามแผนที่วางไว้จะต้องถูกหาวิธีการปรับพฤติกรรมหรือแผนการใหม่เพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่วางไว้*
4. การสนับสนุนให้ผู้เรียนกำกับติดตามตนเองและการให้รางวัลเมื่อมีแนวโน้มพฤติกรรมที่ดีหรือมีกลไกในการปรับพฤติกรรมที่ไม่ดีของตนเอง เพื่อบรรลุผลตามแผนที่วางไว้โดยไม่มีการกำหนดคำตอบที่ถูกหรือผิดตายตัว การเรียนรู้ที่เหมาะสมจะเกิดจากผลการเลือกของผู้เรียนเอง โดยที่ผู้เรียนจะได้ลงมือปฏิบัติการกำกับติดตามตนเองในเส้นทางเดินเรื่องที่ตนเองเลือก และสามารถปรับเปลี่ยนวิธีการอย่างเหมาะสมกับสถานการณ์ที่เผชิญ	4. การสนับสนุนให้ผู้เรียนกำกับติดตามตนเองและการให้รางวัลเมื่อมีแนวโน้มพฤติกรรมที่ดีหรือมีกลไกในการปรับพฤติกรรมที่ไม่ดีของตนเอง เพื่อบรรลุผลตามแผนที่วางไว้โดยไม่มีการกำหนดคำตอบที่ถูกหรือผิดตายตัว การเรียนรู้ที่เหมาะสมจะเกิดจากผลการเลือกของผู้เรียนเอง โดยที่ผู้เรียนจะได้ลงมือปฏิบัติการกำกับติดตามตนเองในเส้นทางเดินเรื่องที่ตนเองเลือก และสามารถปรับเปลี่ยนวิธีการอย่างเหมาะสมกับสถานการณ์ที่เผชิญ (คงเดิม)

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
Chulalongkorn University

หลักการเดิม	หลักการปรับใหม่
5. การอภิปรายผลการเรียนรู้ที่หลากหลายจากสถานการณ์และการเลือกของผู้เรียน เพื่อให้เกิดการเรียนรู้จากคำตอบที่หลากหลาย ผู้เรียนจะได้อภิปรายเพื่อแสดงความคิดเห็น ผลที่เกิดขึ้นจากการเลือก ประสบการณ์ที่แตกต่าง และสิ่งที่ได้เรียนรู้ให้ผู้อื่นได้เห็น และสามารถแลกเปลี่ยนมุมมองจากเส้นทางการเลือกที่ต่างกันจากสถานการณ์ที่เผชิญ	*5. การอภิปรายผลการเรียนรู้ที่หลากหลายจากสถานการณ์และการเลือกของผู้เรียน เพื่อให้เกิดการเรียนรู้จากคำตอบที่หลากหลาย ผู้เรียนจะได้อภิปรายเพื่อแสดงความคิดเห็น ผลที่เกิดขึ้นจากการเลือก ประสบการณ์ที่แตกต่าง และสิ่งที่ได้เรียนรู้ให้ผู้อื่นได้เห็น และสามารถแลกเปลี่ยนมุมมองจากเส้นทางการเลือกที่ต่างกันจากสถานการณ์ที่เผชิญ โดยการอภิปรายที่แสดงให้เห็นถึงผลที่ตามมาของแต่ละทางเลือกว่าเกิดขึ้นกับใคร เมื่อใด อย่างไร เมื่อเปรียบเทียบกับหลักการที่กำหนดไว้แล้วเป็นอย่างไร*
6. การสรุปผลการเลือกของพฤติกรรมที่แสดงออกในเส้นทางเดินเรื่อง เพื่อสรุปผลการเรียนรู้และประเมินผลว่าพฤติกรรมใดเหมาะสมหรือไม่เหมาะสม เพราะเหตุใด	*6. การสรุปผลการเลือกของพฤติกรรมที่แสดงออกในเส้นทางเดินเรื่อง เพื่อสรุปผลการเรียนรู้และประเมินผลว่าพฤติกรรม และผลของพฤติกรมใดเหมาะสมหรือไม่เหมาะสม อย่างไร และนำมาเปรียบเทียบกับหลักการ แนวคิดทางจริยธรรมต่าง ๆ ที่หลากหลายเป็นอย่างไร เพราะเหตุใด*

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
Chulalongkorn University

จากนั้นผู้วิจัยได้นำแนวทางการปรับปรุงและพัฒนาขั้นตอนการจัดการเรียนรู้ในแต่ละฉากทัศน์ของโปรแกรมมาพัฒนาและปรับปรุงขั้นตอนการจัดการเรียนรู้ในแต่ละฉากทัศน์ของโปรแกรมดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 32 การเปรียบเทียบขั้นตอนการจัดการเรียนรู้ของโปรแกรมเดิมกับการปรับปรุงและพัฒนาขั้นตอนการจัดการเรียนรู้ของโปรแกรม

ขั้นตอนการจัดการเรียนรู้ในแต่ละฉากทัศน์ของโปรแกรมเดิม	ขั้นตอนการจัดการเรียนรู้ในแต่ละฉากทัศน์ของโปรแกรม ปรับปรุงใหม่
ขั้นที่ 1 ขั้นเผชิญสถานการณ์และปัญหา ผู้สอนนำผู้เรียนเข้าเผชิญกับสถานการณ์ ฉาก หรือบริบทที่เป็นปัญหา (Scene) ซึ่งมีประเด็นการเรียนรู้ ทางจริยธรรม และท้าทายต่อผู้เรียนเพื่อให้เห็นสภาพแวดล้อม บริบทที่จะเข้าไปมีปฏิสัมพันธ์ และใช้ประสบการณ์กับสถานการณ์ที่จะต้องเผชิญ โดยผู้สอนเป็นผู้อธิบายฉากและสิ่งที่ผู้เรียนจะต้องทำในแต่ละฉากจากการใช้คำถามนำ ผู้เรียนจะเกิดการเรียนรู้ที่สำคัญคือ การทำความเข้าใจสภาพปัญหาที่เผชิญ เช่น ผู้สอนนำผู้เรียนผู้เรียนโดยการแสดงฉากที่เกี่ยวกับปัญหาจริยธรรมทางการใช้สื่อออนไลน์ และใช้คำถามนำว่าฉากประกอบไปด้วยอะไรบ้าง เป็นสถานการณ์อะไร เพื่อให้ผู้เรียนได้เห็นภาพ และบริบท จากนั้นทำความเข้าใจในสิ่งที่ตัวเองกำลังเผชิญ จากนั้นผู้สอนจะใช้คำถามนำเข้าสู่จุดขัดแย้งที่เป็นปัญหา ปัญหาที่พบ คือ ปัญหาอะไร สถานการณ์เป็นอย่างไร มีทางเลือกอะไรบ้าง และให้ผู้เรียนทำความเข้าใจปัญหาที่กำลังเผชิญนั้น และรับรู้ทางเลือกที่เป็นไปได้	**ขั้นที่ 1 ขั้นเผชิญสถานการณ์และปัญหา (คงเดิม)** ผู้สอนนำผู้เรียนเข้าเผชิญกับสถานการณ์ ฉาก หรือบริบทที่เป็นปัญหา (Scene) ซึ่งมีประเด็นการเรียนรู้ ทางจริยธรรม และท้าทายต่อผู้เรียนเพื่อให้เห็นสภาพแวดล้อม บริบทที่จะเข้าไปมีปฏิสัมพันธ์ และใช้ประสบการณ์กับสถานการณ์ที่จะต้องเผชิญ โดยผู้สอนเป็นผู้อธิบายฉากและสิ่งที่ผู้เรียนจะต้องทำในแต่ละฉากจากการใช้คำถามนำ ผู้เรียนจะเกิดการเรียนรู้ที่สำคัญคือ การทำความเข้าใจสภาพปัญหาที่เผชิญ เช่น ผู้สอนนำผู้เรียนผู้เรียนโดยการแสดงฉากที่เกี่ยวกับปัญหาจริยธรรมทางการใช้สื่อออนไลน์ และใช้คำถามนำว่าฉากประกอบไปด้วยอะไรบ้าง เป็นสถานการณ์อะไร เพื่อให้ผู้เรียนได้เห็นภาพ และบริบท จากนั้นทำความเข้าใจในสิ่งที่ตัวเองกำลังเผชิญ จากนั้นผู้สอนจะใช้คำถามนำเข้าสู่จุดขัดแย้งที่เป็นปัญหา ปัญหาที่พบ คือ ปัญหาอะไร สถานการณ์เป็นอย่างไร มีทางเลือกอะไรบ้าง และให้ผู้เรียนทำความเข้าใจปัญหาที่กำลังเผชิญนั้น และรับรู้ทางเลือกที่เป็นไปได้
ขั้นที่ 2 ขั้นรับรู้ตนเอง ในขั้นตอนนี้ผู้สอนนำให้นักเรียนทำความเข้าใจตนเอง โดยให้นักเรียนบรรยายเกี่ยวกับตนเองว่ารู้สึกอย่างไร คิดอย่างไร ต้องทำอย่างไร แสดงออกอย่างไรกับสถานการณ์นี้ นักเรียนจะเลือกทำอะไร หรือแสดงออกอย่างไรบ้าง มีความรู้	**ขั้นที่ 2 ขั้นรับรู้ตนเอง** ในขั้นตอนนี้ผู้สอนนำให้นักเรียนทำความเข้าใจตนเอง โดยให้นักเรียนบรรยายเกี่ยวกับตนเองว่ารู้สึกอย่างไร คิดอย่างไร ต้องทำอย่างไร แสดงออกอย่างไรกับสถานการณ์นี้ นักเรียนจะเลือกทำอะไร หรือแสดงออกอย่างไรบ้าง มีความรู้

ขั้นตอนการจัดการเรียนรู้ในแต่ละฉากทัศน์ของโปรแกรมเดิม	ขั้นตอนการจัดการเรียนรู้ในแต่ละฉากทัศน์ของโปรแกรม ปรับปรุงใหม่
ประสบการณ์ ทักษะอะไรบ้างที่นักเรียนมีอยู่ และสามารถนำออกมาใช้ได้อย่างไรบ้างในสถานการณ์เหล่านี้ เพื่อตอบสนองกับสถานการณ์ที่เผชิญ โดยที่ผู้เรียนต้องตอบคำถามว่า เราเป็นใคร รู้สึกอย่างไร คิดอย่างไร และจะทำอย่างไรเมื่อเผชิญสถานการณ์ ผลการเรียนรู้ของผู้เรียนในขั้นตอนนี้ คือ เพื่อให้ผู้เรียนรู้จักตนเองเกี่ยวกับวิธีคิด มุมมอง การตอบสนอง ความรู้ ประสบการณ์เดิมของตนเองที่ใช้ตอบสนองต่อสถานการณ์ที่ได้เผชิญจากขั้นตอนที่ผ่านมาจากตัวตนของตนเอง เช่น ผู้สอนใช้คำถามถามผู้เรียนว่า นักเรียนรู้สึกอย่างไร คิดอย่างไร ต้องทำอย่างไร แสดงออกอย่างไรกับสถานการณ์นี้ นักเรียนจะเลือกทำอะไร หรือแสดงออกอย่างไรบ้าง มีความรู้ ประสบการณ์ ทักษะอะไรบ้างที่นักเรียนมีอยู่ และสามารถนำออกมาใช้ได้บ้างในสถานการณ์เหล่านี้ แล้วให้นักเรียนตอบคำถามเหล่านี้เพื่อทบทวนทำความเข้าใจตนเอง จากนั้นผู้สอนจะถามนำเพื่อให้ผู้เรียนเลือกทางเลือกที่ดีที่สุดสำหรับตนเองในขณะนั้นเพราะอะไร โดยพิจารณาจากสิ่งที่นักเรียนได้ทบทวนตนเอง	ประสบการณ์ ทักษะอะไรบ้างที่นักเรียนมีอยู่ และสามารถนำออกมาใช้ได้อย่างไรบ้างในสถานการณ์เหล่านี้ เพื่อตอบสนองกับสถานการณ์ที่เผชิญ *ซึ่งผู้เรียนสามารถใช้หลักการ แนวคิดทางจริยธรรมตามหลักปรัชญา ศาสนา หรือกฎหมายมาใช้ในการอ้างอิงวิธีคิดของตนเองต่อสถานการณ์ที่กำลังเผชิญ* โดยที่ผู้เรียนต้องตอบคำถามว่า เราเป็นใคร รู้สึกอย่างไร คิดอย่างไร และจะทำอย่างไรเมื่อเผชิญสถานการณ์ ผลการเรียนรู้ของผู้เรียนในขั้นตอนนี้ คือ เพื่อให้ผู้เรียนรู้จักตนเองเกี่ยวกับวิธีคิด มุมมอง การตอบสนอง ความรู้ ประสบการณ์เดิมของตนเองที่ใช้ตอบสนองต่อสถานการณ์ที่ได้เผชิญจากขั้นตอนที่ผ่านมาจากตัวตนของตนเอง เช่น ผู้สอนใช้คำถามถามผู้เรียนว่า นักเรียนรู้สึกอย่างไร คิดอย่างไร ต้องทำอย่างไร *มีหลักการหรือแนวคิดด้านปรัชญา ศาสนา หรือกฎหมายอะไรบ้าง สามารถแสดงออกอย่างไรกับสถานการณ์นี้* นักเรียนจะเลือกทำอะไร หรือแสดงออกอย่างไรบ้าง มีความรู้ ประสบการณ์ ทักษะอะไรบ้างที่นักเรียนมีอยู่ และสามารถนำออกมาใช้ได้บ้างในสถานการณ์เหล่านี้ แล้วให้นักเรียนตอบคำถามเหล่านี้เพื่อทบทวนทำความเข้าใจตนเอง จากนั้นผู้สอนจะถามนำเพื่อให้ผู้เรียนเลือกทางเลือกที่ดีที่สุดสำหรับตนเองในขณะนั้นเพราะอะไร โดยพิจารณาจากสิ่งที่นักเรียนได้ทบทวนตนเอง

ขั้นตอนการจัดการเรียนรู้ในแต่ละฉากทัศน์ของโปรแกรมเดิม	ขั้นตอนการจัดการเรียนรู้ในแต่ละฉากทัศน์ของโปรแกรม ปรับปรุงใหม่
ขั้นที่ 3 ขั้นวางแผนมุ่งอนาคตและสร้างทางเลือก ผู้สอนจะกระตุ้น และช่วยเหลือผู้เรียนให้สามารถบรรยายภาพอนาคตที่ดี และไม่ดีที่จะเป็นไปได้จากมุมมองของนักเรียน ด้วยวิธีการที่เหมาะสม เช่น ตั้งคำถาม ชวนคิด การใช้จินตภาพ ยกตัวอย่าง เปรียบเทียบจากนั้นกระตุ้นให้นักเรียนวางแผนเพื่อไปสู่อนาคตที่ดีที่สุดที่นักเรียนต้องการ ว่าจุดมุ่งหมายในอนาคตที่ดีกว่าเดิมเป็นอย่างไร มีวิธีการใดบ้างที่จะไปถึง โดยเริ่มต้นจากตัวตนของตนเอง ในขั้นตอนนี้ผู้เรียนจะได้เรียนรู้และฝึกฝนการวางแผนอนาคตเพื่อตั้งเป้าหมายที่ดี และวิธีการดำเนินตามแผนนั้นโดยการนำสิ่งที่ได้เรียนรู้จากสถานการณ์ที่เผชิญ และสิ่งที่ตนเองมีอยู่ เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้การวางเป้าหมายที่ดีในอนาคต แผนการ และวิธีการที่นำไปสู่เป้าหมาย เช่น ผู้สอนถามว่านักเรียนมีเป้าหมายเกี่ยวกับความดีและความถูกต้องสูงสุดว่าอย่างไร และในสถานการณ์นี้เป้าหมายที่ดีที่สุดคืออะไร ทำอย่างไรจึงจะไปถึงเป้าหมายนั้นได้ ผู้เรียนจะเริ่มวางภาพอนาคตของตนเอง และปรับเข้าสู่สถานการณ์ที่เผชิญ โดยสร้างเส้นทางระหว่างฉาก จุดขัดแย้ง และการไปสู่เป้าหมายด้วยวิธีการที่ผู้เรียนเลือก	**ขั้นที่ 3 ขั้นวางแผนมุ่งอนาคตและสร้างทางเลือก** ผู้สอนจะกระตุ้น และช่วยเหลือผู้เรียนให้สามารถบรรยายภาพอนาคตที่ดี และไม่ดีที่จะเป็นไปได้จากมุมมองของนักเรียน *ด้วยวิธีการที่เหมาะสมโดยอาศัยวิธีคิด หรือหลักการอะไร* เช่น ตั้งคำถาม ชวนคิด การใช้จินตภาพ ยกตัวอย่าง เปรียบเทียบจากนั้นกระตุ้นให้นักเรียนวางแผนเพื่อไปสู่อนาคตที่ดีที่สุดที่นักเรียนต้องการ ว่าจุดมุ่งหมายในอนาคตที่ดีกว่าเดิมเป็นอย่างไร มีวิธีการใดบ้างที่จะไปถึง โดยเริ่มต้นจากตัวตนของตนเอง ในขั้นตอนนี้ผู้เรียนจะได้เรียนรู้และฝึกฝนการวางแผนอนาคตเพื่อตั้งเป้าหมายที่ดี และวิธีการดำเนินตามแผนนั้นโดยการนำสิ่งที่ได้เรียนรู้จากสถานการณ์ที่เผชิญ และสิ่งที่ตนเองมีอยู่ เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้การวางเป้าหมายที่ดีในอนาคต แผนการ และวิธีการที่นำไปสู่เป้าหมาย *ซึ่งผู้เรียนสามารถใช้หลักการ หรือแนวคิดทางจริยธรรมมาใช้เป็นหลักในการอ้างอิงเป้าหมาย และแผนการของตนเองได้* เช่น ผู้สอนถามว่านักเรียนมีเป้าหมายเกี่ยวกับความดีและความถูกต้องสูงสุดว่าอย่างไร และในสถานการณ์นี้เป้าหมายที่ดีที่สุดคืออะไร ทำอย่างไรจึงจะไปถึงเป้าหมายนั้นได้ ผู้เรียนจะเริ่มวางภาพอนาคตของตนเอง และปรับเข้าสู่สถานการณ์ที่เผชิญ โดยสร้างเส้นทางระหว่างฉาก จุดขัดแย้ง และการไปสู่เป้าหมายด้วยวิธีการที่ผู้เรียนเลือก

ขั้นตอนการจัดการเรียนรู้ในแต่ละฉากทัศน์ของโปรแกรมเดิม	ขั้นตอนการจัดการเรียนรู้ในแต่ละฉากทัศน์ของโปรแกรม ปรับปรุงใหม่
ขั้นที่ 4 ขั้นดำเนินการตามแผนการมุ่งอนาคต หลังจากที่ผู้เรียนได้วางแผนและวิธีการที่จะไปถึงเป้าหมายแล้ว สำหรับขั้นดำเนินการตามแผนการมุ่งอนาคตนี้ ผู้สอนจะใช้คำถามนำเพื่อกระตุ้นให้ผู้เรียนได้นำแผน และวิธีการที่กำหนดไว้ ไปปรับใช้กับจุดขัดแย้งที่เป็นปัญหาและการแก้ไขปัญหาที่พบในฉาก เพื่อให้ไปสู่เป้าหมายที่ตั้งไว้ ซึ่งในขั้นตอนนี้นักเรียนจะต้องเลือกวิธีการกำกับติดตาม และเตือนตนเอง และบรรยายออกมาเป็นพฤติกรรม หรือการกระทำใดบ้างที่ใช้เตือนตนเอง และรู้ได้ว่าต้องเตือนตนเองเมื่อใด ใช้ความอดทนต่อสิ่งใด และระยะเวลาเท่าใด พฤติกรรมใดและเมื่อใด ควรให้รางวัล พฤติกรรมใดควรให้การลงโทษ สามารถเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมที่เกิดขึ้น หรือปรับเปลี่ยนสภาพแวดล้อมได้อย่างไรบ้างเมื่อเกิดเหตุการณ์ที่ไม่เป็นไปตามแผน เพื่อผู้เรียนจะได้เรียนรู้ และฝึกฝนการใช้การดำเนินการตามแผนการ และวิธีการที่ได้วางไว้ในขั้นตอนที่ผ่านมาจากการเผชิญสถานการณ์ให้บรรลุตามเป้าหมายที่ได้วางไว้ และได้เรียนรู้ผลการดำเนินตามแผน วิธีการ การปรับเปลี่ยนแผน และวิธีการของตนเอง การให้รางวัล หรือลงโทษเมื่อพบกับจุดขัดแย้งในเส้นทางเดินเรื่อง เช่น ผู้สอนจะถามนำให้ผู้เรียนอธิบายการนำแผนไปปรับใช้กับจุดขัดแย้ง และเลือกทางเลือกของตนเองในจุดขัดแย้งที่เป็นปัญหา และอธิบายว่าจะเกิดอะไรขึ้นจากการปรับใช้แผนนั้นกับเส้นทางเดินเรื่องที่ผู้เรียนเลือก จากนั้นผู้สอนจะถามให้	**ขั้นที่ 4 ขั้นดำเนินการตามแผนการมุ่งอนาคต** หลังจากที่ผู้เรียนได้วางแผนและวิธีการที่จะไปถึงเป้าหมายแล้ว สำหรับขั้นดำเนินการตามแผนการมุ่งอนาคตนี้ ผู้สอนจะใช้คำถามนำเพื่อกระตุ้นให้ผู้เรียนได้นำแผน และวิธีการที่กำหนดไว้ ไปปรับใช้กับจุดขัดแย้งที่เป็นปัญหาและการแก้ไขปัญหาที่พบในฉาก *ผู้เรียนสามารถใช้หลักการ แนวคิดทางจริยธรรมต่าง ๆ มาเปรียบเทียบกันว่าพฤติกรรมตามหลักการใดต้องทำอย่างไรเพื่อให้ไปสู่เป้าหมายที่ตั้งไว้* ซึ่งในขั้นตอนนี้นักเรียนจะต้องเลือกวิธีการกำกับติดตาม และเตือนตนเอง และบรรยายออกมาเป็นพฤติกรรม หรือการกระทำใดบ้างที่ใช้เตือนตนเอง และรู้ได้ว่าต้องเตือนตนเองเมื่อใด ใช้ความอดทนต่อสิ่งใด และระยะเวลาเท่าใด พฤติกรรมใดและเมื่อใด ควรให้รางวัล พฤติกรรมใดควรปรับพฤติกรรม สามารถเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมที่เกิดขึ้น หรือปรับเปลี่ยนสภาพแวดล้อมได้อย่างไรบ้างเมื่อเกิดเหตุการณ์ที่ไม่เป็นไปตามแผน เพื่อผู้เรียนจะได้เรียนรู้ และฝึกฝนการใช้การดำเนินการตามแผนการ *และวิธีการที่ได้วางไว้จากหลักการ หรือแนวคิดต่าง ๆ ในขั้นตอนที่ผ่านมาจากการเผชิญสถานการณ์ให้บรรลุตามเป้าหมายที่ได้วางไว้* และได้เรียนรู้ผลการดำเนินตามแผน วิธีการ การปรับเปลี่ยนแผน และวิธีการของตนเอง การให้รางวัล หรือปรับเปลี่ยนพฤติกรรมอย่างไรเมื่อพบกับจุดขัดแย้งในเส้นทางเดินเรื่อง เช่น ผู้สอนจะถามนำให้ผู้เรียนอธิบายการนำแผนไปปรับใช้กับจุด

ขั้นตอนการจัดการเรียนรู้ในแต่ละฉากทัศน์ของโปรแกรมเดิม	ขั้นตอนการจัดการเรียนรู้ในแต่ละฉากทัศน์ของโปรแกรม ปรับปรุงใหม่
ผู้เรียนทบทวนว่าสิ่งที่เลือกเกิดขึ้นตรงกับเป้าหมายที่วางไว้หรือไม่ อย่างไร และอธิบายการให้รางวัลเมื่อมีพฤติกรรมที่สอดคล้องกับเป้าหมาย และลงโทษเมื่อทำผิดพลาด ผู้สอนถามนำให้ผู้เรียนปรับใช้การให้รางวัลหรือลงโทษตนเองอย่างไรบ้าง เพราะอะไร จากนั้นผู้สอนจะถามนำเพื่อเข้าสู่จุดขัดแย้งเพื่อแก้ไขปัญให้นักเรียนเผชิญการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นจากจุดขัดแย้งที่เป็นปัญหา จากนั้นนำผู้เรียนเข้าสู่กระบวนการปรับใช้แผน การให้รางวัล ลงโทษ จากผลที่เกิดจากการเลือกแก้ไขปัญหาของผู้เรียนอีกครั้ง	ขัดแย้ง และเลือกทางเลือกของตนเองในจุดขัดแย้งที่เป็นปัญหา และอธิบายว่าจะเกิดอะไรขึ้นจากการปรับใช้แผนนั้นกับเส้นทางเดินเรื่องที่ผู้เรียนเลือก จากนั้นผู้สอนจะถามให้ผู้เรียนทบทวนว่าสิ่งที่เลือกเกิดขึ้นตรงกับเป้าหมายที่วางไว้หรือไม่ อย่างไร และอธิบายการให้รางวัลเมื่อมีพฤติกรรมที่สอดคล้องกับเป้าหมาย และลงโทษเมื่อทำผิดพลาด ผู้สอนถามนำให้ผู้เรียนปรับใช้การให้รางวัลหรือการปรับพฤติกรรม หรือแผนการตนเองอย่างไรบ้าง เพราะอะไร จากนั้นผู้สอนจะถามนำเพื่อเข้าสู่จุดขัดแย้งเพื่อแก้ไขปัญให้นักเรียนเผชิญการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นจากจุดขัดแย้งที่เป็นปัญหา จากนั้นนำผู้เรียนเข้าสู่กระบวนการปรับใช้แผน การให้รางวัล ปรับพฤติกรรมจากผลที่เกิดจากการเลือกแก้ไขปัญหาของผู้เรียนอีกครั้ง
ขั้นที่ 5 ขั้นอภิปรายแลกเปลี่ยนถึงสาเหตุและผลการตัดสินใจในขั้นตอนนี้ผู้สอนจะนำผู้เรียนโดยใช้คำถามเพื่อเข้าสู่การอภิปรายแลกเปลี่ยนการเผชิญสถานการณ์ การเลือก การตัดสินใจ ผลของการเผชิญจุดขัดแย้งของตนในแต่ละฉาก รวมไปถึงความคิดเห็นต่าง ๆ กับผู้เรียนร่วมชั้นเรียน และผู้สอน เพื่อให้เกิดมุมมองและความรู้ที่หลากหลายทางจริยธรรม และจะเกิดอะไรขึ้นบ้างในแต่ละทางเลือกเมื่อดำเนินเหตุการณ์ต่อไป และดำเนินเรื่องต่อไปจนเหตุการณ์คลี่คลายเพื่อให้ผู้เรียนจะได้ฝึกฝน และเรียนรู้ มุมมอง ทัศนคติ ความรู้	**ขั้นที่ 5 ขั้นอภิปรายแลกเปลี่ยนถึงสาเหตุและผลของการตัดสินใจ** ในขั้นตอนนี้ผู้สอนจะนำผู้เรียนโดยใช้คำถามเพื่อเข้าสู่การอภิปรายแลกเปลี่ยนการเผชิญสถานการณ์ การเลือก การตัดสินใจ ผลของการเผชิญจุดขัดแย้งของตนในแต่ละฉาก รวมไปถึงความคิดเห็นต่าง ๆ กับผู้เรียนร่วมชั้นเรียน และผู้สอน *<u>เปรียบเทียบการตัดสินใจจากวิธีคิด มุมมอง หลักการ และแนวคิดต่าง ๆ ที่ใช้ตัดสินใจในการเผชิญจุดขัดแย้ง</u>* เพื่อให้เกิดมุมมองและความรู้ที่หลากหลายทางจริยธรรม และจะเกิดอะไรขึ้นบ้างในแต่ละทางเลือกเมื่อดำเนิน

ขั้นตอนการจัดการเรียนรู้ในแต่ละฉากทัศน์ของโปรแกรมเดิม	ขั้นตอนการจัดการเรียนรู้ในแต่ละฉากทัศน์ของโปรแกรม ปรับปรุงใหม่
ความสามารถ และผลจากการกระทำ และจากการวางแผน รวมถึงการปรับใช้แผนการต่าง ๆ ทั้งที่เหมือน และต่างกัน เช่น ผู้สอนจะถามผู้เรียนแต่ละคน หรือเป็นกลุ่มว่าผู้เรียนเลือกทำอะไรในแต่ละจุดขัดแย้งในขั้นตอนที่ผ่านมา ผู้เรียนมีเป้าหมายอย่างไร มีแผนอย่างไร เลือกตอบสนองต่อปัญหาอย่างไร เกิดผลอย่างไร เพราะอะไร มีวิธีคิดอย่างไร รู้สึกอย่างไร ผู้เรียนเลือกตอบสนองต่อการแก้ไขปัญหาอย่างไร เกิดผลอย่างไร เพราะอะไร วิธีคิดอย่างไร รู้สึกอย่างไร พร้อมให้นักเรียนอธิบายแลกเปลี่ยนรายบุคคล หรือรายกลุ่ม	เหตุการณ์ต่อไป และดำเนินเรื่องต่อไปจนเหตุการณ์คลี่คลายเพื่อให้ผู้เรียนจะได้ฝึกฝน และเรียนรู้ มุมมอง ทัศนคติ ความรู้ ความสามารถ และผลจากการกระทำ และจากการวางแผน *การเปรียบเทียบการระทำ ผลการกระทำที่มาจากหลักการ แนวคิดที่แตกต่าง หรือคล้ายกัน รวมถึงการปรับใช้แผนการต่าง ๆ ทั้งที่เหมือน และต่างกัน* เช่น ผู้สอนจะถามผู้เรียนแต่ละคน หรือเป็นกลุ่มว่าผู้เรียนเลือกทำอะไรในแต่ละจุดขัดแย้งในขั้นตอนที่ผ่านมา ผู้เรียนมีเป้าหมายอย่างไร มีแผนอย่างไร เลือกตอบสนองต่อปัญหาอย่างไร เกิดผลอย่างไร เพราะอะไร มีวิธีคิดอย่างไร รู้สึกอย่างไร ผู้เรียนเลือกตอบสนองต่อการแก้ไขปัญหาอย่างไร เกิดผลอย่างไร เพราะอะไร วิธีคิดอย่างไร รู้สึกอย่างไร *พร้อมให้ผู้เรียนอธิบายแลกเปลี่ยนรายบุคคล หรือรายกลุ่ม โดยเน้นให้เห็นว่าจากการตัดสินใจนั้นมีผลดีเกิดขึ้นกับใคร ใครได้รับประโยชน์ หรือผลเสียเกิดขึ้นกับใครเสียประโยชน์หรือไม่ อย่างไร*
ขั้นที่ 6 ขั้นสร้างกรอบทางจริยธรรม ผู้สอนจะกระตุ้นให้ผู้เรียนทบทวน ทำความเข้าใจ วิเคราะห์ สังเคราะห์ และบันทึกสิ่งที่ได้เรียนรู้ทั้งหมดเป็นองค์ความรู้ของตนเอง ผ่านกระบวนการตัดสินใจจากมุมมองด้านการคิด และความรู้สึกของผู้เรียนที่หลากหลาย และเห็นทางเลือก รวมถึงผลของการแสดงพฤติกรรมต่าง ๆ ในแต่ละทางเลือก การแก้ไขปัญหา และผลของการแก้ไขปัญหาจากหลากหลายมุมมองของผู้ร่วมชั้น	**ขั้นที่ 6 ขั้นสร้างกรอบทางจริยธรรม** ผู้สอนจะกระตุ้นให้ผู้เรียนทบทวน ทำความเข้าใจ วิเคราะห์ สังเคราะห์ และบันทึกสิ่งที่ได้เรียนรู้ทั้งหมดเป็นองค์ความรู้ของตนเอง ผ่านกระบวนการตัดสินใจจากมุมมองด้านการคิด และความรู้สึกของผู้เรียนที่หลากหลาย และเห็นทางเลือก รวมถึงผลของการแสดงพฤติกรรมต่าง ๆ ในแต่ละทางเลือก การ

ขั้นตอนการจัดการเรียนรู้ในแต่ละฉากทัศน์ของโปรแกรมเดิม	ขั้นตอนการจัดการเรียนรู้ในแต่ละฉากทัศน์ของโปรแกรม ปรับปรุงใหม่
เรียนและผู้สอนจากขั้นตอนที่ผ่านมา ด้วยการเชื่อมโยงเหตุการณ์ในขั้นตอนที่ผ่านมากับสถานการณ์ เส้นทางเดินเรื่อง และจุดขัดแย้ง จากช่วงเวลาเริ่มต้นของฉากไปจนถึงอนาคตภาพของผู้เรียนที่ได้วางไว้ตามแผน แล้วนำมารวมรวบสังเคราะห์ออกมาเป็นกรอบทางจริยธรรมของตนเองเพื่อที่จะตอบสนองต่อสถานการณ์ต่าง ๆ ได้อย่างเหมาะสม เพื่อให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ และฝึกฝนการสร้างกรอบจริยธรรมของตนเองจากการตลกผลึกจากการเรียนรู้ และฝึกฝนที่ได้จากการเผชิญฉาก เส้นทางเดินเรื่อง จุดขัดแย้งในขั้นตอนที่ผ่านมาอย่างต่อเนื่อง และสัมพันธ์กัน เช่น ผู้สอนใช้คำถามนำให้ผู้เรียนเขียนบันทึก เพื่ออธิบายสิ่งที่ได้เรียนรู้มา ตัวอย่างคำถาม เช่น เป้าหมายที่ดีคืออะไร มีแผนการอย่างไร การทำสิ่งที่ดีคืออะไร มีการเลือกตอบสนองต่อจุดขัดแย้งอย่างไร เลือกแก้ไขปัญหาอย่างไร เกิดผลอย่างไร ทั้งหมดเกี่ยวข้องกันอย่างไร เหมือนหรือต่างจากสิ่งที่เพื่อนทำอย่างไร อะไรคือสิ่งที่ดี อะไรคือสิ่งที่ไม่ดี การทำสิ่งใดให้ผลอย่างไร ดีหรือไม่ดีอย่างไร มีการยับยั้ง หรือส่งเสริมพฤติกรรมอะไร เพราะอะไร	แก้ไขปัญหา และผลของการแก้ไขปัญหาจากหลากหลายมุมมองของผู้ร่วมชั้นเรียนและผู้สอนจากขั้นตอนที่ผ่านมา ด้วยการเชื่อมโยงเหตุการณ์ในขั้นตอนที่ผ่านมากับสถานการณ์ เส้นทางเดินเรื่อง และจุดขัดแย้ง จากช่วงเวลาเริ่มต้นของฉากไปจนถึงอนาคตภาพของผู้เรียนที่ได้วางไว้ตามแผน แล้วนำมารวมรวบสังเคราะห์ออกมาเป็นกรอบทางจริยธรรมของตนเองเพื่อที่จะตอบสนองต่อสถานการณ์ต่าง ๆ ได้อย่างเหมาะสม *โดยเน้นให้เห็นถึงผลการตัดสินใจที่เกิดขึ้นว่าเกิดผลเสียต่อใครบ้างอย่างไร สามารถเกิดผลเสียกับตนเอง กับคนใกล้ชิดได้หรือไม่อย่างไรจากการอภิปราย* เพื่อให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ และฝึกฝนการสร้างกรอบจริยธรรมของตนเองจากการตลกผลึกจากการเรียนรู้ และฝึกฝนที่ได้จากการเผชิญฉาก เส้นทางเดินเรื่อง จุดขัดแย้งในขั้นตอนที่ผ่านมาอย่างต่อเนื่อง และสัมพันธ์กัน เช่น ผู้สอนใช้คำถามนำให้ผู้เรียนเขียนบันทึกเพื่ออธิบายสิ่งที่ได้เรียนรู้มา ตัวอย่างคำถาม เช่น เป้าหมายที่ดีคืออะไร มีแผนการอย่างไร การทำสิ่งที่ดีคืออะไร มีการเลือกตอบสนองต่อจุดขัดแย้งอย่างไร เลือกแก้ไขปัญหาอย่างไร เกิดผลอย่างไร ทั้งหมดเกี่ยวข้องกันอย่างไร เหมือนหรือต่างจากสิ่งที่เพื่อนทำอย่างไร อะไรคือสิ่งที่ดี อะไรคือสิ่งที่ไม่ดี การทำสิ่งใดให้ผลอย่างไร ดีหรือไม่ดีอย่างไร มีการยับยั้ง หรือส่งเสริมพฤติกรรมอะไร เพราะอะไร

4.2 การพัฒนาโปรแกรมฉบับสมบูรณ์

ผู้วิจัยสามารถสรุปผลการพัฒนาโปรแกรมฉบับสมบูรณ์ได้ดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 33 สรุปการพัฒนาโปรแกรมฉบับสมบูรณ์

ประเด็นการพัฒนา	การปรับปรุงและพัฒนาโปรแกรม		
	หลังจากการประเมินคุณภาพโดยผู้ทรงคุณวุฒิ	**หลังจากการทดลองนำร่อง**	**หลังจากการทดลองใช้โปรแกรม**
หลักการของโปรแกรม	1. การนำหลักการและเหตุผลของโปรแกรมทฤษฎี และงานวิจัยมาสังเคราะห์และพัฒนาเป็นวิธีการ หรือการตั้งคำถามที่นำไปสู่การสร้างจริยธรรมที่เป็นรูปธรรมในกิจกรรมให้มากขึ้น	ไม่มีการปรับปรุง	มีการปรับหลักการดังนี้ 2) การให้ผู้เรียนวางแผนอนาคตที่ดีที่สุดในสถานการณ์โดยอ้างอิงกับหลักการทางจริยธรรมต่าง ๆ เช่น ศาสนา ปรัชญา กฎหมาย เพื่อให้สามารถกำหนดภาพอนาคตที่ดีได้ และวางแผนอนาคตเพื่อสร้างวิธีการที่สามารถบรรลุเป้าหมายนั้นได้ 3) การช่วยเหลือผู้เรียนในการสร้างทางเลือก เพื่อตัดสินใจ การแก้ไขปัญหาจากเส้นทางต่าง ๆ โดยที่ผู้เรียนนำแผนการที่วางไว้ตามหลักการต่าง ๆ มาเปรียบเทียบ และปรับใช้กับการเรียนรู้ในการเผชิญสถานการณ์และสร้างเป็นทางเลือกที่เผชิญ โดยที่สามารถกำกับติดตามตนเองว่าทำตามแผนหรือไม่ หากทำได้ตามแผนที่วางไว้จะได้รับรางวัล หากไม่ทำตาม

ประเด็นการพัฒนา	การปรับปรุงและพัฒนาโปรแกรม		
	หลังจากการประเมินคุณภาพโดยผู้ทรงคุณวุฒิ	หลังจากการทดลองนำร่อง	หลังจากการทดลองใช้โปรแกรม
			แผนที่วางไว้จะต้องถูกหาวิธีการปรับพฤติกรรมหรือแผนการใหม่เพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่วางไว้ 5. การอภิปรายผลการเรียนรู้ที่หลากหลายจากสถานการณ์และการเลือกของผู้เรียน เพื่อให้เกิดการเรียนรู้จากคำตอบที่หลากหลาย ผู้เรียนจะได้อภิปรายเพื่อแสดงความคิดเห็น ผลที่เกิดขึ้นจากการเลือกประสบการณ์ที่แตกต่าง และสิ่งที่ได้เรียนรู้ให้ผู้อื่นได้เห็น และสามารถแลกเปลี่ยนมุมมองจากเส้นทางการเลือกที่ต่างกันจากสถานการณ์ที่เผชิญ โดยการอภิปรายที่แสดงให้เห็นถึงผลที่ตามมาของแต่ละทางเลือกว่าเกิดขึ้นกับใคร เมื่อใด อย่างไร เมื่อเปรียบเทียบกับหลักการที่กำหนดไว้แล้วเป็นอย่างไร 6. การสรุปผลการเลือกของพฤติกรรมที่แสดงออกในเส้นทางเดินเรื่อง เพื่อสรุปผลการเรียนรู้และประเมินผลว่าพฤติกรรม และผลของพฤติกรมใดเหมาะสมหรือไม่เหมาะสม อย่างไร และนำมาเปรียบเทียบกับหลักการแนวคิดทางจริยธรรมต่าง ๆ ที่หลากหลายเป็นอย่างไร เพราะเหตุใด

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
Chulalongkorn University

ประเด็นการพัฒนา	การปรับปรุงและพัฒนาโปรแกรม		
	หลังจากการประเมินคุณภาพโดยผู้ทรงคุณวุฒิ	หลังจากการทดลองนำร่อง	หลังจากการทดลองใช้โปรแกรม
ขั้นตอนการจัดการเรียนรู้ในแต่ละฉากทัศน์ของโปรแกรม	ไม่มีการปรับปรุง	1. อธิบายขั้นตอนการวางแผนให้ชัดว่า ควรทำอย่างไร เมื่อไหร่ เพราะอะไรพร้อมเขียนให้ชัดในใบงานถึงขั้นตอนการวางแผน เพิ่มคำอธิบายให้ชัดเจนว่าแต่ละสถานการณ์ เกี่ยวข้องกับสถานการณ์ก่อนหน้านี้อย่างไร	1. เน้นให้ผู้เรียนเห็นภาพอนาคตที่ดีที่หลากหลายตั้งแต่แรกเริ่ม โดยกำหนดให้ผู้เรียนจินตาการ และบรรยายภาพอนาคตที่ดีแต่ในละฉากจากความคิดของตนเอง ความคิดในอุดมคติตามหลักการของศาสนา หรือปรัชญา 2. ให้เปรียบเทียบสิ่งที่ผู้เรียนจะตัดสินในแต่ละขั้นตอนของโปรแกรมระหว่างการตัดสินใจตามที่ตนเองคิดและการตัดสินใจตามหลักอุดมคติโดยเฉพาะการเผชิญจุดขัดแย้ง และผลที่ตามมาจากการตัดสินใจ 3. ในขั้นตอนการอภิปรายให้เน้นให้เห็นถึงความแตกต่างระหว่างผลจากการตัดสินใจของตนเอง และการตัดสินใจตามอุดมคติ และแลกเปลี่ยนระหว่างผู้เรียนเพื่อให้เห็นการเปรียบเทียบการตัดสินใจและผลที่เกิดขึ้นอย่างหลากหลาย 4. ตามหลักการของทฤษฎีจริยธรรมหลุดนั้นเป็นการกระทำที่ก่อให้เกิดความเดือดร้อนต่อผู้อื่น ในขั้นตอนการอภิปราย ผู้สอนควรเน้นให้เห็นถึงผลลัพธ์ที่จะเกิดตามมา โดยเน้นให้เห็นถึงข้อดี และข้อเสียที่เกิดขึ้นใน

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
Chulalongkorn University

ประเด็นการพัฒนา	การปรับปรุงและพัฒนาโปรแกรม		
	หลังจากการประเมินคุณภาพโดยผู้ทรงคุณวุฒิ	**หลังจากการทดลองนำร่อง**	**หลังจากการทดลองใช้โปรแกรม**
			หลายมิติ แล้วให้ผู้เรียนเปรียบเทียบผลดี ผลเสียที่เกิดขึ้น และเกิดขึ้นกับใคร อย่างไร อย่างหลากหลาย
โครงสร้างของโปรแกรม	1. การปรับแผนการจัดการเรียนรู้ให้แต่ละหน่วยการเรียนรู้มีความต่อเนื่องกันมากขึ้นด้วยฉากและจุดขัดแย้งภายในหน่วยเดียวกัน และทำให้คำถามต่อเนื่องกันในแต่ละฉากเพื่อการอภิปรายอย่างต่อเนื่องและลึกซึ้ง 2. การเขียนอธิบายกลยุทธ์ หรือใช้คำถามเพิ่มเติมให้เป็นโครงสร้าง หรือแนวทางการนำแผนไปใช้ในทุก ๆ แผน ว่ากลยุทธ์ใดทำให้เกิดการเรียนรู้จริยธรรมในประเด็นใด	ไม่มีการปรับปรุง	1. เรียงลำดับเนื้อหาให้มีความต่อเนื่องมากขึ้น โดยอาศัยการเชื่อมโยงระหว่างฉากให้มากขึ้น เพื่อให้ผู้เรียนได้ใช้ความรู้จากฉากก่อนหน้ามาปรับให้เข้ากับฉากที่กำลังเผชิญ และใช้การอภิปรายจากฉากก่อนหน้าเพื่อช่วยให้ผู้เรียนได้ และเปลี่ยนเรียนรู้ได้รวดเร็วจากการใช้ความรู้จากการอภิปรายจากฉากก่อนหน้า
กิจกรรมการเรียนรู้ของโปรแกรม	1. การนำโปรแกรมไปทดลองควรทำโดยให้ผู้เรียนไม่ทราบว่ากำลังเข้ารับการทดลองโปรแกรมลดจริยธรรมหลุด (Blinded experiment) 2. การปรับจุดขัดแย้งให้มีความซับซ้อนและขัดแย้งเพิ่มขึ้น	1. กำหนดกิจกรรมให้ยืดหยุ่นเหมาะสมกับเวลา อาจไม่ต้องอภิปรายทุกคน ใช้การแสดงความคิดเห็นและสอบถามความเหมือนหรือต่างในทรรศนะหรือคำตอบของผู้เรียน 2. เปลี่ยนคำว่าให้รางวัลเป็นคำว่า ให้คะแนนพฤติกรรมที่เหมาะสม และการปรับพฤติกรรมหรือเสริมแรงลบเป็นการหักคะแนนพฤติกรรมที่ไม่	1. คาดเดาคำตอบที่สามารถเกิดขึ้นได้ในการอภิปรายแต่ละฉากเพื่อจัดการอภิปรายให้สะดวกและรวดเร็ว โดยการใช้คำตอบที่คาดเดามาใช้เป็นคำถามนำในการอภิปราย และการสรุปประเด็นการอภิปราย 2. การใช้ตัวแทนในการแสดงความคิดเห็นจากการคาดเดาคำตอบไว้ล่วงหน้าในข้างต้น และใช้คำตอบการอภิปรายที่เกิดขึ้นจริงในชั้นเรียน และใช้เป็นตัวแทนคำตอบแทนการอภิปรายทุกคน

ประเด็นการพัฒนา	การปรับปรุงและพัฒนาโปรแกรม		
	หลังจากการประเมินคุณภาพโดยผู้ทรงคุณวุฒิ	**หลังจากการทดลองนำร่อง**	**หลังจากการทดลองใช้โปรแกรม**
		เหมาะสม รวมถึงปรับภาษาและการอธิบายให้ผู้เรียนเข้าใจได้ง่ายมากขึ้น 3. อธิบายเพิ่มเติมระหว่างการบันทึกปรับแผน และสื่อ รวมไปถึงการใช้คำอธิบายให้ชัดเจน และเหมาะสมกับนักเรียนมากขึ้น	3. ใช้สื่อ และการยกตัวอย่างที่มีความใกล้เคียงกับประสบการณ์ของผู้เรียนเพื่อเชื่อมโยงความรู้และประสบการณ์ของผู้เรียนให้เข้าสู่การเผชิญฉากใหม่ได้ง่ายขึ้น

จากกระบวนวิจัยและพัฒนาทั้งหมดที่กล่าวมา ผู้วิจัยได้สรุปผลวิจัยในรูปแบบความเรียงประกอบภาพ และตาราง และนำเสนอในบทที่ 4

Chulalongkorn University จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทที่ 4
ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) พัฒนาโปรแกรมลดจริยธรรมหลุดตามแนวคิดลักษณะมุ่งอนาคตควบคุมตน และการเรียนรู้แบบฉากทัศน์เป็นฐานสำหรับผู้เรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย 2) ศึกษาประสิทธิผลของโปรแกรมลดจริยธรรมหลุดตามแนวคิดลักษณะมุ่งอนาคตควบคุมตน และการเรียนรู้แบบฉากทัศน์เป็นฐานสำหรับผู้เรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย ซึ่งผู้วิจัยได้เสนอผลการวิจัยดังต่อไปนี้

ตอนที่ 1 ผลการพัฒนาโปรแกรมลดจริยธรรมหลุดตามแนวคิดลักษณะมุ่งอนาคตควบคุมตน และการเรียนรู้แบบฉากทัศน์เป็นฐานสำหรับผู้เรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย

ตอนที่ 2 ผลการศึกษาประสิทธิผลจากการทดลองใช้โปรแกรมลดจริยธรรมหลุดตามแนวคิดลักษณะมุ่งอนาคตควบคุมตน และการเรียนรู้แบบฉากทัศน์เป็นฐานสำหรับผู้เรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย ผู้วิจัยสามารถวิเคราะห์ผลการวิจัยได้ดังนี้

2.1 การวิเคราะห์ผลวิจัยจากข้อมูลเชิงปริมาณ โดยใช้ข้อมูลจากแบบทดสอบจริยธรรมหลุด จากการทดสอบทั้งหมด 5 ครั้ง โดยมีผู้ประเมิน 3 คนในการให้คะแนนจริยธรรมหลุดในการทดสอบแต่ละครั้ง ประกอบไปด้วยแบบทดสอบจริยธรรมหลุด ก่อน ระหว่าง และหลังใช้โปรแกรม วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติเชิงบรรยาย และสถิติแบบวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-Way ANOVA) ทั้งนี้การลดลงของจริยธรรมหลุดสามารถพิจารณาได้จากคะแนนจริยธรรมหลุดที่ลดลงจากก่อน ระหว่าง และหลังการเรียนรู้ด้วยโปรแกรม

2.2 การวิเคราะห์ผลวิจัยจากข้อมูลเชิงคุณภาพ โดยใช้ข้อมูลจากแบบทดสอบ บันทึกการเรียนรู้ (Learning Log) และการสัมภาษณ์จากกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการทดลอง วิเคราะห์ข้อมูลโดยการใช้การวิเคราะห์เนื้อหาจากคำตอบจากแบบทดสอบ การบันทึกข้อมูลหลังการเรียนรู้ และการให้สัมภาษณ์หลังการใช้โปรแกรม ตามกรอบการวิเคราะห์ที่ผู้วิจัยได้วางไว้ ทั้งนี้พัฒนาการการเปลี่ยนแปลงของจริยธรรมหลุดนั้นสามารถพิจารณาได้จากจำนวนพฤติกรรมกลไกจริยธรรมหลุดที่ลดลงจะจริยธรรมหลุดที่ลดลงจากก่อน ระหว่าง และหลังการเรียนรู้ด้วยโปรแกรม

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
Chulalongkorn University

ตอนที่ 1 ผลการพัฒนาโปรแกรมลดจริยธรรมหลุดตามแนวคิดลักษณะมุ่งอนาคตควบคุมตน และการเรียนรู้แบบฉากทัศน์เป็นฐานสำหรับผู้เรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย

การพัฒนาโปรแกรมลดจริยธรรมหลุดตามแนวคิดลักษณะมุ่งอนาคตควบคุมตน และการเรียนรู้แบบฉากทัศน์เป็นฐานสำหรับผู้เรียนมัธยมศึกษาตอนปลายที่ผู้วิจัยได้พัฒนาขึ้นเพื่อลดจริยธรรมหลุดของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายได้ผ่านกระบวนการพัฒนา ตรวจสอบคุณภาพ

จากผู้ทรงคุณวุฒิ ผลจากการทดลองนำร่อง และการทดลองใช้โปรแกรมจริง ผู้วิจัยสามารถนำเสนอข้อมูลผลการพัฒนาโปรแกรมได้ดังต่อไปนี้

โปรแกรมลดจริยธรรมหลุดตามแนวคิดลักษณะมุ่งอนาคตควบคุมตน และการเรียนรู้แบบฉากทัศน์เป็นฐานสำหรับผู้เรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย เป็นแบบแผนการจัดกิจกรรมอย่างเป็นระบบตามแนวคิดลักษณะมุ่งอนาคตควบคุมตน และการเรียนรู้แบบฉากทัศน์เป็นฐาน โดยกิจกรรมในโปรแกรมจะกระตุ้นให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ผ่านสถานการณ์ปัญหาที่ซับซ้อนในฉากทัศน์ที่ได้ออกแบบไว้ จนนำไปสู่การกำหนดเป้าหมายและแผนงานในอนาคตที่ช่วยแก้ไขหรือป้องกันปัญหาในสถานการณ์นั้น ตลอดจนฝึกฝนการกำกับติดตามตนเองผ่านการเผชิญปัญหาและสถานการณ์ในฉากเป็นระยะ แล้วอภิปรายแลกเปลี่ยนเรียนรู้ผลของการเผชิญปัญหาดังกล่าวเพื่อกำหนดกรอบทางจริยธรรมของตนเอง โดยโปรแกรมมีองค์ประกอบได้แก่ 1) วัตถุประสงค์ของโปรแกรม 2) กลุ่มเป้าหมายของโปรแกรม 3) หลักการของโปรแกรม 4) ขั้นตอนการจัดการเรียนรู้ในแต่ละฉากทัศน์ของโปรแกรม 5) แนวทางการจัดการเรียนการสอนของโปรแกรม 6) เนื้อหาของโปรแกรม 7) โครงสร้างของโปรแกรม 8) แนวทางการวัดและประเมินโปรแกรม สามารถอธิบายได้ดังต่อไปนี้

1.1 วัตถุประสงค์ของโปรแกรม

เพื่อส่งเสริมการลดลงของจริยธรรมหลุดของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย มีวัตถุประสงค์เพื่อลดจริยธรรมหลุดของผู้เรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย

1.2 กลุ่มเป้าหมายของโปรแกรม

กลุ่มเป้าหมายที่เข้าร่วมโปรแกรม คือ นักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย สัญชาติไทย ไม่จำกัดเพศ ที่ศึกษาในโรงเรียนที่ใช้หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน

1.3 หลักการของโปรแกรม

โปรแกรมลดจริยธรรมหลุดตามแนวคิดลักษณะมุ่งอนาคตควบคุมตน และการเรียนรู้แบบฉากทัศน์เป็นฐานสำหรับผู้เรียนมัธยมศึกษาตอนปลายมีหลักการที่ได้สังเคราะห์มาจากแนวคิดลักษณะมุ่งอนาคตควบคุมตน และแนวคิดการเรียนรู้แบบฉากทัศน์เป็นฐาน โดยหลักการของโปรแกรมที่พัฒนาขึ้นนั้นประกอบไปด้วย หลักการ 6 ประการคือ

1. การนำผู้เรียนเผชิญสถานการณ์ ที่มีความขัดแย้ง

เพื่อเรียนรู้ผ่านสถานการณ์โดยผู้เรียนจะได้เผชิญสถานการณ์ต่าง ๆ ที่ผู้สอนกำหนดให้และเรียนรู้ผ่านสถานการณ์เหล่านั้น โดยสถานการณ์ที่นำเสนอเป็น

สถานการณ์ที่มีความซับซ้อนทางจริยธรรม (Moral Dilemmas) ซึ่งเป็นสถานการณ์ที่มีความขัดแย้งที่เชื่อมโยงกับชีวิตจริงของผู้เรียน

2. การให้ผู้เรียนวางแผนอนาคตที่ดีที่สุดในสถานการณ์

เพื่อให้สามารถกำหนดภาพอนาคตที่ดีได้ และวางแผนอนาคตเพื่อสร้างวิธีการที่สามารถบรรลุเป้าหมายนั้นได้ โดยอ้างอิงกับหลักการทางจริยธรรมต่าง ๆ เช่น ศาสนา ปรัชญา กฎหมาย ทั้งนี้เพื่อให้ผู้เรียนมองเห็นความแตกต่างระหว่างภาพปัจจุบัน และอนาคตที่ดีกว่า (Time perspective) ในสถานการณ์ที่เผชิญ

3. การช่วยเหลือผู้เรียนในการสร้างทางเลือก

เพื่อตัดสินใจ การแก้ไขปัญหาจากเส้นทางต่าง ๆ โดยที่ผู้เรียนนำแผนการที่วางไว้ตามหลักการต่าง ๆ มาเปรียบเทียบ และปรับใช้กับการเรียนรู้ในการเผชิญสถานการณ์และสร้างเป็นทางเลือกที่เผชิญ โดยที่สามารถกำกับติดตามตนเองว่าทำตามแผนหรือไม่ หากทำได้ตามแผนที่วางไว้จะได้รับรางวัล หากไม่ทำตามแผนที่วางไว้จะต้องถูกหาวิธีการปรับพฤติกรรมหรือแผนการใหม่เพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่วางไว้

4. การสนับสนุนให้ผู้เรียนกำกับติดตามตนเอง และการให้รางวัลเมื่อมีแนวโน้มพฤติกรรมที่ดี หรือมีกลไกในการปรับพฤติกรรมที่ไม่ดีของตนเอง

เพื่อบรรลุผลตามแผนที่วางไว้โดยไม่มีการกำหนดคำตอบที่ถูกหรือผิดตายตัว การเรียนรู้ที่เหมาะสมจะเกิดจากผลการเลือกของผู้เรียนเอง โดยที่ผู้เรียนจะได้ลงมือปฏิบัติการกำกับติดตามตนเองในเส้นทางเดินเรื่องที่ตนเองเลือก และสามารถปรับเปลี่ยนวิธีการอย่างเหมาะสมกับสถานการณ์ที่เผชิญ

5. การอภิปรายผลการเรียนรู้ที่หลากหลายจากสถานการณ์และการเลือกของผู้เรียน เพื่อให้เกิดการเรียนรู้จากคำตอบที่หลากหลาย

ผู้เรียนจะได้อภิปรายเพื่อแสดงความคิดเห็น ผลที่เกิดขึ้นจากการเลือก ประสบการณ์ที่แตกต่าง และสิ่งที่ได้เรียนรู้ให้ผู้อื่นได้เห็น และสามารถแลกเปลี่ยนมุมมองจากเส้นทางการเลือกที่ต่างกันจากสถานการณ์ที่เผชิญ โดยการอภิปรายที่แสดงให้เห็นถึงผลที่ตามมาของแต่ละทางเลือกว่าเกิดขึ้นกับใคร เมื่อใด อย่างไร เมื่อเปรียบเทียบกับหลักการที่กำหนดไว้แล้วเป็นอย่างไร

6. การสรุปผลการเลือกของพฤติกรรมที่แสดงออกในเส้นทางเดินเรื่อง

เพื่อสรุปผลการเรียนรู้และประเมินผลว่าพฤติกรรม และผลของพฤติกรมใดเหมาะสมหรือไม่เหมาะสม อย่างไร และนำมาเปรียบเทียบกับหลักการ แนวคิดทางจริยธรรมต่าง ๆ ที่หลากหลายเป็นอย่างไร เพราะเหตุใด

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
Chulalongkorn University

1.4 ขั้นตอนการจัดการเรียนรู้ในแต่ละฉากทัศน์ของโปรแกรม

ขั้นตอนการจัดการเรียนรู้ของโปรแกรมประกอบไปด้วย 6 ขั้นตอน ดังต่อไปนี้

ขั้นที่ 1 ขั้นเผชิญสถานการณ์และปัญหา

ผู้เรียนเผชิญสถานการณ์โดยผู้สอนเป็นผู้แนะนำเกี่ยวกับฉาก สถานการณ์ หรือบริบทที่เป็นปัญหา (Scene) ซึ่งมีประเด็นการเรียนรู้ทางจริยธรรม และท้าทายต่อผู้เรียนเพื่อให้เห็นสภาพแวดล้อม บริบทที่จะเข้าไปมีปฏิสัมพันธ์ และใช้ประสบการณ์กับสถานการณ์ที่จะต้องเผชิญ โดยผู้สอนเป็นผู้อธิบายฉากและสิ่งที่ผู้เรียนจะต้องทำในแต่ละฉากจากการใช้คำถามนำ

ผู้เรียนจะเกิดการเรียนรู้ที่สำคัญคือ การทำความเข้าใจสภาพปัญหาที่เผชิญ เช่น ผู้สอนนำผู้เรียนผู้เรียนโดยการแสดงฉากที่เกี่ยวกับปัญหาจริยธรรมทางการใช้สื่อออนไลน์ และใช้คำถามนำว่าฉากประกอบไปด้วยอะไรบ้าง เป็นสถานการณ์อะไร เพื่อให้ผู้เรียนได้เห็นภาพ และบริบท จากนั้นทำความเข้าใจในสิ่งที่ตัวเองกำลังเผชิญ จากนั้นผู้สอนจะใช้คำถามนำเข้าสู่จุดขัดแย้งที่เป็นปัญหา ปัญหาที่พบ คือ ปัญหาอะไร สถานการณ์เป็นอย่างไร มีทางเลือกอะไรบ้าง และให้ผู้เรียนทำความเข้าใจปัญหาที่กำลังเผชิญนั้น และรับรู้ทางเลือกที่เป็นไปได้

ขั้นที่ 2 ขั้นรับรู้ตนเอง

ในขั้นตอนนี้ผู้สอนกระตุ้น สนับสนุน ส่งเสริมให้ผู้เรียนทำความเข้าใจตนเอง โดยให้ผู้เรียนบรรยายเกี่ยวกับตนเองว่ารู้สึกอย่างไร คิดอย่างไร ต้องทำอย่างไร แสดงออกอย่างไรกับสถานการณ์นี้ นักเรียนจะเลือกทำอะไร หรือแสดงออกอย่างไรบ้าง มีความรู้ ประสบการณ์ ทักษะอะไรบ้างที่นักเรียนมีอยู่ และสามารถนำออกมาใช้ได้อย่างไรบ้างในสถานการณ์เหล่านี้ เพื่อตอบสนองกับสถานการณ์ที่เผชิญ ซึ่งผู้เรียนสามารถใช้หลักการ แนวคิดทางจริยธรรมตามหลักปรัชญา ศาสนา หรือกฎหมายมาใช้ในการอ้างอิงวิธีคิดของตนเองต่อสถานการณ์ที่กำลังเผชิญ โดยที่ผู้เรียนต้องตอบคำถามว่า เราเป็นใคร รู้สึกอย่างไร คิดอย่างไร และจะทำอย่างไรเมื่อเผชิญสถานการณ์

ผลการเรียนรู้ของผู้เรียนในขั้นตอนนี้ คือ เพื่อให้ผู้เรียนรู้จักตนเองเกี่ยวกับวิธีคิด มุมมอง การตอบสนอง ความรู้ ประสบการณ์เดิมของตนเองที่ใช้ตอบสนองต่อสถานการณ์ที่ได้เผชิญจากขั้นตอนที่ผ่านมาจากตัวตนของตนเอง เช่น ผู้สอนใช้คำถามถามผู้เรียนว่า นักเรียนรู้สึกอย่างไร คิดอย่างไร ต้องทำอย่างไร มีหลักการหรือแนวคิดด้านปรัชญา ศาสนา หรือกฎหมายอะไรบ้าง สามารถแสดงออกอย่างไรกับสถานการณ์นี้ นักเรียนจะเลือกทำอะไร หรือแสดงออกอย่างไรบ้าง มีความรู้ ประสบการณ์ ทักษะอะไรบ้างที่นักเรียนมีอยู่ และสามารถนำออกมาใช้ได้บ้างในสถานการณ์เหล่านี้ แล้วให้นักเรียนตอบคำถามเหล่านี้เพื่อทบทวนทำความเข้าใจตนเอง จากนั้นผู้สอนจะถามนำเพื่อให้ผู้เรียนเลือกทางเลือกที่ดีที่สุดสำหรับตนเองในขณะนั้น เพราะอะไร โดยพิจารณาจากสิ่งที่นักเรียนได้ทบทวนตนเอง

ขั้นที่ 3 ขั้นวางแผนมุ่งอนาคตและสร้างทางเลือก

ผู้สอนกระตุ้น และช่วยเหลือผู้เรียนให้สามารถบรรยายภาพอนาคตที่ดี (Time Perspective) และไม่ดีที่จะเป็นไปได้จากมุมมองของนักเรียน ด้วยวิธีการที่เหมาะสม โดยอาศัยวิธีคิด หรือหลักการอะไร เช่น ตั้งคำถาม ชวนคิด การใช้จินตภาพ ยกตัวอย่าง เปรียบเทียบ จากนั้นกระตุ้นให้นักเรียนวางแผนเพื่อไปสู่อนาคตที่ดีที่สุดที่นักเรียนต้องการ ว่าจุดมุ่งหมายในอนาคตที่ดีกว่าเดิมเป็นอย่างไร มีวิธีการใดบ้างที่จะไปถึง โดยเริ่มต้นจากตัวตนของตนเอง

ในขั้นตอนนี้ผู้เรียนจะได้เรียนรู้และฝึกฝนการวางแผนอนาคตเพื่อตั้งเป้าหมายที่ดี และวิธีการดำเนินตามแผนนั้นโดยการนำสิ่งที่ได้เรียนรู้จากสถานการณ์ที่เผชิญ และสิ่งที่ตนเองมีอยู่ เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้การวางเป้าหมายที่ดีในอนาคต แผนการ และวิธีการที่นำไปสู่เป้าหมาย ซึ่งผู้เรียนสามารถใช้หลักการ หรือแนวคิดทางจริยธรรมมาใช้เป็นหลักในการอ้างอิงเป้าหมาย และแผนการของตนเองได้ เช่น ผู้สอนถามว่านักเรียนมีเป้าหมายเกี่ยวกับความดีและความถูกต้องสูงสุดว่าอย่างไร และในสถานการณ์นี้เป้าหมายที่ดีที่สุดคืออะไร ทำอย่างไรจึงจะไปถึงเป้าหมายนั้นได้ ผู้เรียนจะเริ่มวางภาพอนาคตของตนเอง และปรับเข้าสู่สถานการณ์ที่เผชิญ โดยสร้างเส้นทางระหว่างฉาก จุดขัดแย้ง และการไปสู่เป้าหมายด้วยวิธีการที่นักเรียนเลือก

ขั้นที่ 4 ขั้นดำเนินการตามแผนการมุ่งอนาคต

หลังจากที่นักเรียนได้วางแผนและวิธีการที่จะไปถึงเป้าหมายแล้ว สำหรับขั้นดำเนินการตามแผนการมุ่งอนาคตนี้ ผู้สอนจะใช้คำถามเพื่อกระตุ้นให้ผู้เรียนได้นำแผน และวิธีการที่กำหนดไว้ ไปปรับใช้กับจุดขัดแย้งที่เป็นปัญหา และการแก้ไขปัญหาที่พบในฉาก ผู้เรียนสามารถใช้หลักการ แนวคิดทางจริยธรรมต่าง ๆ มาเปรียบเทียบกันว่าพฤติกรรมตามหลักการใดต้องทำอย่างไรเพื่อให้ไปสู่เป้าหมายที่ตั้งไว้ ซึ่งในขั้นตอนนี้นักเรียนจะต้องเลือกวิธีการกำกับติดตาม และเตือนตนเองและบรรยายออกมาเป็นพฤติกรรม หรือการกระทำใดบ้างที่ใช้เตือนตนเอง และรู้ได้ว่าต้องเตือนตนเองเมื่อใด ใช้ความอดทนต่อสิ่งใด และระยะเวลาเท่าใด พฤติกรรมใดและเมื่อใด ควรให้รางวัล พฤติกรรมใดควรให้การปรับพฤติกรรม สามารถเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมที่เกิดขึ้น หรือปรับเปลี่ยนสภาพแวดล้อมได้อย่างไรบ้างเมื่อเกิดเหตุการณ์ที่ไม่เป็นไปตามแผน

กิจกรรมการเรียนการสอนดังกล่าวนั้นจัดขึ้นเพื่อให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ และฝึกฝนการใช้การดำเนินการตามแผนการ และวิธีการที่ได้วางไว้จากหลักการ หรือแนวคิดต่าง ๆ ในขั้นตอนที่ผ่านมาจากการเผชิญสถานการณ์ให้บรรลุตามเป้าหมายที่ได้วางไว้ และได้เรียนรู้ผลการดำเนินตามแผน วิธีการ การปรับเปลี่ยนแผน และวิธีการของตนเอง การให้รางวัล หรือปรับเปลี่ยนพฤติกรรมอย่างไรเมื่อพบกับจุดขัดแย้งในเส้นทางเดินเรื่อง เช่น ผู้สอนจะถามนำให้ผู้เรียนอธิบายการนำแผนไปปรับใช้กับจุดขัดแย้ง และเลือกทางเลือกของตนเองในจุดขัดแย้งที่เป็นปัญหา และอธิบายว่าจะเกิดอะไรขึ้นจากการปรับใช้แผนนั้นกับเส้นทางเดินเรื่องที่ผู้เรียนเลือก จากนั้นผู้สอนจะ

ถามให้ผู้เรียนทบทวนว่าสิ่งที่เลือกเกิดขึ้นตรงกับเป้าหมายที่วางไว้หรือไม่ อย่างไร และอธิบายการให้รางวัลเมื่อมีพฤติกรรมที่สอดคล้องกับเป้าหมาย และปรับพฤติกรรมเมื่อทำผิดพลาด ผู้สอนถามนำให้ผู้เรียนปรับใช้การให้รางวัลหรือการปรับพฤติกรรม หรือแผนการตนเองอย่างไรบ้าง เพราะอะไร จากนั้นผู้สอนจะถามนำเพื่อเข้าสู่จุดขัดแย้งเพื่อแก้ไขปัญให้นักเรียนเผชิญการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นจากจุดขัดแย้งที่เป็นปัญหา จากนั้นนำผู้เรียนเข้าสู่กระบวนการปรับใช้แผน การให้รางวัล ปรับพฤติกรรมจากผลที่เกิดจากการเลือกแก้ไขปัญหาของผู้เรียนอีกครั้ง

ขั้นที่ 5 ขั้นอภิปรายแลกเปลี่ยนถึงสาเหตุและผลของการตัดสินใจ

ในขั้นตอนนี้ผู้เรียนจะได้ทำการอภิปรายแลกเปลี่ยนโดยผู้สอนเป็นผู้นำ และสนับสนุนการอภิปรายเพื่อเข้าสู่การอภิปรายแลกเปลี่ยนการเผชิญสถานการณ์ การเลือกการตัดสินใจ ผลของการเผชิญจุดขัดแย้งของตนในแต่ละฉาก รวมไปถึงความคิดเห็นต่าง ๆ กับผู้เรียนร่วมชั้นเรียน และผู้สอน เปรียบเทียบการตัดสินใจจากวิธีคิด มุมมอง หลักการ และแนวคิดต่าง ๆ ที่ใช้ตัดสินใจในการเผชิญจุดขัดแย้งอย่างอิสระ เพื่อให้เกิดมุมมองและความรู้ที่หลากหลายทางจริยธรรม และจะเกิดอะไรขึ้นบ้างในแต่ละทางเลือกเมื่อดำเนินเหตุการณ์ต่อไป และดำเนินเรื่องต่อไปจนเหตุการณ์คลี่คลาย หลังจากนั้นผู้สอนจะใช้คำถามเพื่อนำสู่กิจกรรมการให้ผู้เรียนให้คะแนนตนเองหรือหักคะแนนตนเอง หรืออภิปรายเพิ่มเติมเกี่ยวกับพฤติกรรมที่เห็นสมควรจะให้คะแนน หรือหักคะแนน หรืออื่น ๆ โดยการให้คะแนนเพื่อเสริมแรงพฤติกรรมที่ทำให้เกิดผลดี หรือบรรลุเป้าหมายในการแก้ไขปัญหา หรือปรับพฤติกรรมที่นำไปสู่ปัญหาอื่น ๆ ที่ตามมา หรือไม่ได้แก้ปัญหาที่เผชิญพร้อมอธิบายเหตุผลของแต่ละคนว่าเพราะอะไรจึงให้คะแนน หรือหักคะแนนเห็นด้วยกับเพื่อนหรือไม่อย่างไร

กิจกรรมการเรียนการสอนดังกล่าวนั้นจัดขึ้นเพื่อให้ผู้เรียนได้เรียนรู้และฝึกฝน และเรียนรู้ มุมมอง ทัศนคติ ความรู้ ความสามารถ และผลจากการกระทำ และจากการวางแผน การเปรียบเทียบการกระทำ ผลการกระทำที่มาจากหลักการ แนวคิดที่แตกต่าง หรือคล้ายกัน รวมถึงการปรับใช้แผนการต่าง ๆ ทั้งที่เหมือน และต่างกัน เช่น ผู้สอนจะถามผู้เรียนแต่ละคน หรือเป็นกลุ่มว่าผู้เรียนเลือกทำอะไรในแต่ละจุดขัดแย้งในขั้นตอนที่ผ่านมา ผู้เรียนมีเป้าหมายอย่างไร มีแผนอย่างไร เลือกตอบสนองต่อปัญหาอย่างไร เกิดผลอย่างไร เพราะอะไร มีวิธีคิดอย่างไร รู้สึกอย่างไร ผู้เรียนเลือกตอบสนองต่อการแก้ไขปัญหาอย่างไร เกิดผลอย่างไร เพราะอะไร วิธีคิดอย่างไร รู้สึกอย่างไร และการกำกับติดตามและเสริมแรงตนเองพร้อมให้นักเรียนอธิบายแลกเปลี่ยนรายบุคคล หรือรายกลุ่ม โดยเน้นให้เห็นว่าจากการตัดสินใจนั้นมีผลดีเกิดขึ้นกับใคร ใครได้รับประโยชน์ หรือผลเสียเกิดขึ้นกับ ใครเสียประโยชน์หรือไม่ อย่างไร

ขั้นที่ 6 ขั้นสร้างกรอบทางจริยธรรม

ผู้สอนจะกระตุ้น ช่วยเหลือ และสนับสนุนให้ผู้เรียนทบทวน ทำความเข้าใจ วิเคราะห์ สังเคราะห์ และบันทึกสิ่งที่ได้เรียนรู้ทั้งหมดเป็นองค์ความรู้ของตนเอง ผ่านกระบวนการตัดสินใจจากมุมมองด้านการคิด และความรู้สึกของผู้เรียนที่หลากหลาย และเห็นทางเลือก รวมถึงผลของการแสดงพฤติกรรมต่าง ๆ ในแต่ละทางเลือก การแก้ไขปัญหา และผลของการแก้ไขปัญหาจากหลากหลายมุมมองของผู้ร่วมชั้นเรียนและผู้สอนจากขั้นตอนที่ผ่านมา ด้วยการเชื่อมโยงเหตุการณ์ในขั้นตอนที่ผ่านมากับสถานการณ์ เส้นทางเดินเรื่อง และจุดขัดแย้ง จากช่วงเวลาเริ่มต้นของฉากไปจนถึงอนาคตภาพของผู้เรียนที่ได้วางไว้ตามแผน แล้วนำมารวมรวบสังเคราะห์ออกมาเป็นกรอบทางจริยธรรมของตนเองเพื่อที่จะตอบสนองต่อสถานการณ์ต่าง ๆ ได้อย่างเหมาะสม โดยเน้นให้เห็นถึงผลการตัดสินใจที่เกิดขึ้นว่าเกิดผลเสียต่อใครบ้างอย่างไร สามารถเกิดผลเสียกับตนเอง กับคนใกล้ชิดได้หรือไม่อย่างไรจากการอภิปราย

กิจกรรมการเรียนการสอนดังกล่าวนั้นจัดขึ้นเพื่อให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ และฝึกฝนการสร้างกรอบจริยธรรมของตนเองจากการตลกผลึกจากการเรียนรู้ และฝึกฝนที่ได้จากการเผชิญฉาก เส้นทางเดินเรื่อง จุดขัดแย้งในขั้นตอนที่ผ่านมาอย่างต่อเนื่อง และสัมพันธ์กัน เช่น ผู้สอนใช้คำถามนำให้ผู้เรียนเขียนบันทึก เพื่ออธิบายสิ่งที่ได้เรียนรู้มา ตัวอย่างคำถาม เช่น เป้าหมายที่ดีคืออะไร มีแผนการอย่างไร การทำสิ่งที่ดีคืออะไร มีการเลือกตอบสนองต่อจุดขัดแย้งอย่างไร เลือกแก้ไขปัญหาอย่างไร เกิดผลอย่างไร ทั้งหมดเกี่ยวข้องกันอย่างไร เหมือนหรือต่างจากสิ่งที่เพื่อนทำอย่างไร อะไรคือสิ่งที่ดี อะไรคือสิ่งที่ไม่ดี การทำสิ่งใดให้ผลอย่างไร ดีหรือไม่ดีอย่างไร มีการยับยั้ง หรือส่งเสริมพฤติกรรมอะไร เพราะอะไร

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
Chulalongkorn University

1.5 แนวทางการจัดการเรียนการสอนของโปรแกรม

โปรแกรมลดจริยธรรมหลุดตามแนวคิดลักษณะมุ่งอนาคตควบคุมตน และการเรียนรู้แบบฉากทัศน์เป็นฐานสำหรับผู้เรียนมัธยมศึกษาตอนปลายเป็นโปแกรมที่พัฒนาขึ้นมาจากแนวคิดมุ่งอนาคตควบคุมตน และการเรียนรู้แบบฉากทัศน์เป็นฐานเพื่อลดจริยธรรมหลุดของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายโดยเฉพาะ นอกเหนือไปจากองค์ประกอบหลักของโปรแกรมแล้ว ผู้วิจัยได้พัฒนาแนวทางการจัดการเรียนการสอนของโปรแกรมจากหลักการ และขั้นตอนการจัดการเรียนรู้ในแต่ละฉากทัศน์ของโปรแกรมที่ผู้เรียนจะได้เรียนรู้ผ่านการเผชิญสถานการณ์ในฉากทัศน์ (Scenario) ต่าง ๆ นั้น กิจกรรมการเรียนการสอนจึงประกอบไปด้วยฉาก (Scene) เพื่อให้ผู้เรียนได้เผชิญสถานการณ์และสร้างทางเลือกจากจุดขัดแย้งเพื่อตัดสินใจเผชิญปัญหาในแต่ละฉาก และการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในแต่ละฉากนั้นจะต้องประกอบไปด้วย 6 ขั้นตอนของโปรแกรม และมีการเผชิญ

ปัญหาผ่านจุดขัดแย้งโดยเฉพาะของแต่ละฉาก โดยกิจกรรมแต่ละขั้นตอนสามารถใช้คำถามหลักในการดำเนินกิจกรรมเพื่อให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ผ่านกิจกรรมได้ สามารถอธิบายได้ดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 34 แนวทางการจัดการเรียนรู้ของโปรแกรม

ฉาก (Scene) และจุดขัดแย้ง	**ขั้นตอนการจัดการเรียนรู้ในแต่ละฉากทัศน์ของโปรแกรม**	**บทบาทผู้สอน**	**บทบาทนักเรียน**	**เทคนิคและวิธีการจัดการเรียนการสอนที่สำคัญ**
ฉาก คือ บทเรียนที่ครูผู้สอนเป็นผู้เสนอเรื่องราวเกี่ยวกับสถานการณ์ต่าง ๆ ที่ผู้เรียนต้องเรียนรู้ผ่านการเผชิญสถานการณ์นั้น ๆ โดยผู้เรียนจะเริ่มเผชิญสถานการณ์ตามแต่ละฉากในขั้นตอนที่ 1 ของโปรแกรม จากนั้นจะเรียนรู้ตามขั้นตอนต่าง ๆ ทั้ง	1. ขั้นเผชิญสถานการณ์และปัญหา	นำผู้เรียนเผชิญสถานการณ์และอธิบายสถานการณ์ โดยใช้คำถามนำ ตัวอย่างคำถาม เช่น สถานการณ์นี้คืออะไร มีอะไรเกิดขึ้น	รับรู้ ทำความเข้าใจสถานการณ์ โดยการตอบคำถามและอภิปรายแลกเปลี่ยนกับผู้สอนและเพื่อน	การใช้คำถาม และสื่อ เช่น รูปภาพ วิดีทัศน์เพื่อให้ผู้เรียนเข้าใจสถานการณ์ในฉาก
	2. ขั้นรับรู้ตนเอง	ใช้คำถามสนับสนุนผู้เรียนให้รับรู้ตนเอง ทบทวนตนเอง พื้นฐานทางค่านิยม แนวคิดจริยธรรม ความดี ตัวอย่างคำถาม เช่น นักเรียนคิดอย่างไร มีความรู้สึกอย่างไร จะทำอย่างไร อะไรคือสิ่งที่ดีและไม่ดีในความคิดของตนเอง เพราะอะไร	ทบทวนความคิด ความรู้สึก พื้นฐานทางค่านิยม แนวคิดจริยธรรม ความดี และการแสดงออกของตนเอง โดยการทบทวนตนเองและเขียนอธิบาย	การยกตัวอย่างที่หลากหลายประกอบและการเปรียบเทียบแนวคิด หลักการต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
Chulalongkorn University

ฉาก (Scene) และจุดขัดแย้ง	ขั้นตอนการจัดการเรียนรู้ในแต่ละฉากทัศน์ของโปรแกรม	บทบาทผู้สอน	บทบาทนักเรียน	เทคนิคและวิธีการจัดการเรียนการสอนที่สำคัญ
6 ขั้นตอนภายใต้สถานการณ์เดียวกัน เมื่อถึงขั้นตอนที่ 4 ผู้เรียนจะเผชิญจุดขั้นแย้งที่ต้องเลือกตัดสินใจว่าจะทำอย่างไรภายใต้ฉากนั้น ๆ จากนั้นจะนำผลการเลือกตัดสินใจของผู้เรียนมาอภิปรายแลกเปลี่ยนเรียนรู้และสรุปบทเรียน	3. ขั้นวางแผนมุ่งอนาคตและสร้างทางเลือก	ช่วยผู้เรียนวางแผนโดยใช้คำถามกระตุ้นการกำหนดเป้าหมายที่ดีช่วงเวลาปัจจุบันและอนาคต สำหรับการตอบสนองต่อสถานการณ์ของผู้เรียน ตัวอย่างคำถาม เช่น นักเรียนจะวางแผนทำอย่างไรให้เกิดผลที่ดีที่สุด	อธิบายเป้าหมายที่ดีในอนาคต วางแผนอนาคต กำหนดวิธีการดำเนินตามแผนเพื่อบรรลุเป้าหมาย ดีที่สุดในปลายทาง	การยกตัวอย่างที่หลากหลายประกอบและการเปรียบเทียบแนวคิด หลักการต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง รวมถึงการอภิปรายและเปลี่ยนความคิดเห็น
	4. ขั้นดำเนินการตามแผนการมุ่งอนาคต	กระตุ้นให้ผู้เรียนโดยใช้คำถามดำเนินการตามแผนการเผชิญจุดขัดแย้งเพื่อตรวจสอบว่าแผนที่มีเหมาะสมหรือไม่ สมควรให้รางวัล หรือปรับพฤติกรรมอย่างไร ตัวอย่างคำถาม เช่น ผู้เรียนจะทำอย่างไร การกระทำใดบ้างที่ใช้เตือนตนเอง ควรปรับพฤติกรรมตนเองหรือไม่ สิ่งที่เลือกเกิดขึ้นตรงกับเป้าหมายที่วางไว้หรือไม่ อย่างไร จะแก้ไขสถานการณ์อย่างไร	อธิบายการเลือกพฤติกรรมตามแผนมาปรับใช้กับฉากที่เผชิญจุดขัดแย้งที่ต้องเลือกและเลือกปรับเปลี่ยน ให้รางวัล หรือปรับพฤติกรรมเองเมื่อพบเหตุการณ์ต่าง ๆ	การใช้คำถามนำ การยกตัวอย่างประกอบ การเขียนอธิบายความคิดของตนเอง หรือการใช้แผนภาพประกอบรวมถึงการอภิปรายแลกเปลี่ยนความคิดเห็น

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
Chulalongkorn University

ฉาก (Scene) และจุดขัดแย้ง	ขั้นตอนการจัดการเรียนรู้ในแต่ละฉากทัศน์ของโปรแกรม	บทบาทผู้สอน	บทบาทนักเรียน	เทคนิคและวิธีการจัดการเรียนการสอนที่สำคัญ
	5. ขั้นอภิปรายแลกเปลี่ยนถึงสาเหตุและผลของการตัดสินใจ	ใช้คำถามนำผู้เรียนอภิปรายถึงข้อดีข้อเสียในการตัดสินใจของแต่ละคน ตัวอย่างคำถาม เช่น ผลของการกระทำของแต่ละคน รวมถึงตนเองเป็นอย่างไร มีข้อดี ข้อเสียอย่างไร	อภิปรายประเด็นต่าง ๆ กับเพื่อนร่วมชั้น และผู้สอน ที่ผู้สอนกำหนด	ใช้คำถามนำการอภิปราย การยกตัวอย่าง และการเปรียบเทียบแนวคิดหลักการต่าง ๆ
	6. ขั้นสร้างกรอบทางจริยธรรม	ให้ผู้เรียนเขียนสรุปหลักการของตนเองโดยใช้คำถามพร้อมอธิบายว่าสิ่งใดถูกผิดเพราะอะไร ตัวอย่างคำถาม เช่น เป้าหมายที่ดีคืออะไร มีแผนการอย่างไร การกระทำที่ดีคืออะไร มีการเลือกตอบสนองต่อจุดขัดแย้งอย่างไร เลือกแก้ไขปัญหาอย่างไร เกิดผลอย่างไร	สรุปหลักการของตนเองพร้อมอธิบายว่าสิ่งใดถูกผิด เพราะอะไร	การนำสรุป การใช้แผนภาพทางความคิดประกอบการอภิปราย แลกเปลี่ยนความคิดเห็น

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
Chulalongkorn University

1.6 เนื้อหาของโปรแกรม

โปรแกรมลดจริยธรรมหลุดตามแนวคิดลักษณะมุ่งอนาคตควบคุมตน และการเรียนรู้แบบฉากทัศน์เป็นฐานสำหรับผู้เรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย มีเนื้อหาด้านจริยธรรมที่เกี่ยวข้องกับวัยของกลุ่มเป้าหมายจำนวน 4 เรื่องมากำหนดเนื้อหาเป็นสถานการณ์ที่เรียงลำดับเป็นเส้นทางเดินเรื่องที่มีความเชื่อมโยงสัมพันธ์กันจากใกล้ตัว ออกไปไกลตัวของผู้เรียน โดยเนื้อหาของโปรแกรมประกอบไปด้วย

1) สื่อออนไลน์ มีสาระสำคัญ คือ การใช้สื่อออนไลน์ในปัจจุบันที่สามารถเกิดทั้งประโยชน์ และโทษขึ้นได้เนื่องจากการใช้ผิดวัตถุประสงค์ หรือการนำไปใช้เพื่อประโยชน์ของตนเองโดยไม่คำนึงถึงผลเสียที่ตามมา โดยในปัจจุบันพบปัญหาการใช้สื่อออนไลน์ของวัยรุ่นจำนวนมาก

การใช้สื่อออนไลน์เป็นเนื้อหาของโปรแกรมเนื่องจากเป็นเรื่องในชีวิตประจำวันของผู้เรียน และผู้เรียนพบเจอในสถานการณ์ชีวิตประจำวันปกติจากการใช้อุปกรณ์เชื่อมต่อกับอินเทอร์เน็ต เช่น โทรศัพท์มือถือ และคอมพิวเตอร์

2) วัฒนธรรม มีสาระสำคัญ คือ วัฒนธรรมเป็นสิ่งที่มนุษย์สร้างขึ้น อยู่ในวิถีชีวิตประจำวัน และเป็นสิ่งที่ตกทอดมาจากอดีตจึงเป็นเอกลักษณ์เฉพาะของแต่ละกลุ่มชน เมื่อแต่ละกลุ่มชนที่แตกต่างหลากหลายมาพบเจอกันจึงเกิดการปะทะกันทางวัฒนธรรมขึ้นอาจก่อให้เกิดความขัดแย้งขึ้นได้ และสามารถก่อให้เกิดผลเสีย และสร้างความเสียหายขึ้นได้หากใช้ความแตกต่างหลากหลายทางวัฒนธรรมไปในทางที่ไม่ก่อให้เกิดประโยชน์กับทุกฝ่าย

การใช้ประเด็นทางด้านวัฒนธรรมเป็นเนื้อหาของโปรแกรมเนื่องจากเป็นเนื้อหาที่เกี่ยวกับชีวิตประจำวันที่สามารถพบได้ทั้งชีวิตจริง และสถานการณ์ที่อาจเกิดขึ้นได้ หรือพบเจอกับผู้คนรอบตัว

3) พลเมือง มีสาระสำคัญ คือ พลเมือง หมายถึงสมาชิกของสังคม เมื่อสังคมประกอบไปด้วยผู้คนจำนวนมากจึงเกิดการสร้างกฎ กติการขึ้นมาเพื่อเป็นบรรทัดฐานให้สมาชิกสามารถอยู่ร่วมกันอย่างสงบสุข สามารถแก้ไขปัญหาความขัดแย้งได้จากกฎ กติกาของสังคม การเป็นพลเมืองจึงต้องเคารพกฎ กติกาการอยู่อยู่ร่วมกัน ในทางตรงกันข้ามหากไม่เคารพกฎ กติกาของสังคมแล้วย่อมสร้างความเดือดร้อนให้กแก่ตนเอง และผู้อื่นได้

การใช้ประเด็นด้านพลเมืองเป็นเนื้อหาของโปรแกรมเนื่องจากเป็นเนื้อหาที่เกี่ยวกับผู้คนทุกคนในชีวิตประจำวันรวมถึงนักเรียน และเป็นเรื่องราวที่อยู่ในระดับปฏิสัมพันธ์ระหว่างคนกับรัฐ และคนกับคน

4) สิ่งแวดล้อม สาระสำคัญ คือ สิ่งแวดล้อม ประกอบไปด้วยทุกสิ่งไม่ว่าจะเป็นสิ่งมีชีวิต หรือไม่มีชีวิตอยู่รอบตัวมนุษย์ ทำให้มนุษย์สามารถดำรงชีวิตอยู่ได้ในโลก ในปัจจุบันสามารถพบปัญหาทางด้านสิ่งแวดล้อมมากขึ้นเนื่องจากกิจกรรมของมนุษย์ได้ส่งผลกระทบที่ก่อให้เกิดความเสียหายต่อสิ่งแวดล้อม ทำให้สิ่งแวดล้อมถูกทำลาย หรือเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ไม่ดี ซึ่งส่งผลเสียย้อนกลับมาถึงตัวมนุษย์เองทั้งระดับบุคคล และส่วนรวม สิ่งมีชีวิต และไม่มีชีวิต ทั้งในระดับท้องถิ่นและสากล

การใช้ประเด็นด้านสิ่งแวดล้อมเป็นเนื้อหาของโปรแกรมเนื่องจากเป็นเนื้อหาในชีวิตประจำวันที่เกี่ยวข้องกับนักเรียนที่มีปฏิสัมพันธ์ระหว่าง คน รัฐ และธรรมชาติทั้งสิ่งมีชีวิต และไม่มีชีวิต

1.7 โครงสร้างของโปรแกรม

โครงสร้างของโปรแกรม ประกอบไปด้วยหน่วยการเรียนรู้ กิจกรรม และเนื้อหาการเรียนรู้ โดยหนึ่งหน่วยประกอบไปด้วย 3 ฉาก ซึ่งแต่ละฉากใช้เวลา 100 นาที รวมเวลา 1 หน่วย 300 นาที รวมใช้ระยะเวลาในการจัดการเรียนรู้ทั้ง 4 หน่วยการเรียนรู้ รวมเป็น 12 ฉาก จำนวน 12 สัปดาห์ และการทำแบบทดสอบก่อน และหลังเรียนครั้งละ 60 นาที จำนวน 2 สัปดาห์ รวมเป็นระยะเวลาของโปรแกรมจำนวนทั้งหมด 14 สัปดาห์ โดยการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในแต่ละฉากมีขั้นตอน 6 ขั้นตอนเช่นเดียวกันในทุกฉาก ซึ่งผู้สอนมีบทบาทในการนำผู้เรียนให้เรียนรู้ตามขั้นตอนที่ละขั้น โดยในการเรียนรู้แต่ละฉาก ผู้เรียนจะได้เรียนรู้ผ่านจุดขัดแย้งที่เป็นปัญหาและการแก้ไขปัญหา โดยในขั้นตอนที่ 4 ขั้นตอนการดำเนินตามแผนนั้น ผู้เรียนจะได้นำแผนการที่ได้วางไว้มาปรับใช้กับจุดขัดแย้งที่เป็นปัญหา และการแก้ไขปัญหา โดยที่ผู้เรียนจะได้เรียนรู้จากผลการกระทำจากทางเลือกต่าง ๆ ในจุดขัดแย้งที่เป็นปัญหา และการแก้ไขปัญหาของตนเอง และแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับเพื่อนร่วมชั้นเรียนและผู้สอนในขั้นตอนที่ 5

ตารางที่ 35 โครงสร้างของโปรแกรมลดจริยธรรมหลุดตามแนวคิดลักษณะมุ่งอนาคตควบคุมตน และการเรียนรู้แบบฉากทัศน์เป็นฐานสำหรับนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย

สัปดาห์	หน่วยการเรียนรู้	ฉาก	เนื้อหา
1		ทำแบบทดสอบก่อนเรียน	-
2	1. สื่อออนไลน์ใช้อย่างไร	ฉาก (Scene) ที่ 1: การแสดงความคิดเห็นทางการเมืองที่ต่างกัน	การใช้สื่อออนไลน์ ทางการเมือง
3		ฉาก (Scene) ที่ 2: การกลั่นแกล้งทางไซเบอร์	การใช้สื่อออนไลน์ การกลั่นแกล้งทางไซเบอร์ (Cyber Bully)
4		ฉาก (Scene) ที่ 3: การละเมิดสิทธิ์ของผู้อื่นทางไซเบอร์ / บันทึกการเรียนรู้	การใช้สื่อออนไลน์ สิทธิ์ เสรีภาพ และกฎหมายทางไซเบอร์
5	2. วัฒน-ธรรมเก่า ใหม่อย่างไหนดี	ฉาก (Scene) ที่ 4: การเหมารวมทางเชื้อชาติ ศาสนา / บันทึกการเรียนรู้	การเหมารวม (Stereotype) เชื้อชาติ ศาสนา
6		ฉาก (Scene) ที่ 5: การกลั่นแกล้งทางวัฒนธรรม / บันทึกการเรียนรู้	การกลั่นแกล้ง (Bully) ทางวัฒนธรรม ความแตกต่างทางวัฒนธรรม

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
Chulalongkorn University

สัปดาห์	หน่วยการเรียนรู้	ฉาก	เนื้อหา
7		ฉาก (Scene) ที่ 6: การเปรียบเทียบวัฒนธรรมเก่าและใหม่	การรับวัฒนธรรม และการปรับตัวทางวัฒนธรรม
8	3. พลเมืองดีเป็นอย่างไร	ฉาก (Scene) ที่ 7: การปฏิบัติตามวัฒนธรรมของคนส่วนมาก ที่ไม่ถูกต้อง	การปฏิบัติตนตามระเบียบวินัยของสังคม
9		ฉาก (Scene) ที่ 8: การละเมิดกฎหมายทรัพย์สินทางปัญญา	ทรัพย์สินทางปัญญา
10		ฉาก (Scene) ที่ 9: การเลี่ยงภาษี	พลเมืองดี และการเสียภาษี
11	4. สิ่งแวด-ล้อมที่ยั่งยืนต้องทำอย่างไร	ฉาก (Scene) ที่ 10: การทิ้งขยะ	การทิ้งขยะและสิ่งแวดล้อม
12		ฉาก (Scene) ที่ 11: การใช้ทรัพยากร	ใช้ทรัพยากร และสิ่งแวดล้อม
13		ฉาก (Scene) ที่ 12: การรักษาสิ่งแวดล้อมและสรุปการเรียนรู้ทั้งหมด	การรักษา และอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม
14		ทำแบบทดสอบหลังเรียน และการสัมภาษณ์	-

ทั้งนี้ การออกแบบฉากและแบบทดสอบในโปรแกรมนี้ได้ออกแบบไว้โดยอิงกับบริบทและวิถีชีวิตของนักเรียนที่ศึกษาในโรงเรียนที่เน้นวิทยาศาสตร์ซึ่งเป็นกลุ่มเป้าหมายในการวิจัยครั้งนี้ ดังนั้นจึงปรากฏฉากและสถานการณ์ที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมทางวิทยาศาสตร์ในหลายจุด การนำโปรแกรมนี้ไปใช้จึงควรปรับฉากและสถานการณ์ ทั้งในกิจกรรมและในแบบทดสอบให้เหมาะสมกับบริบทของโรงเรียนที่นำไปใช้

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
Chulalongkorn University

1.8 แนวทางการวัดและประเมินโปรแกรม

การวัดและประเมินผลของโปรแกรม ประกอบไปด้วยการวัดและประเมินผลระหว่างเรียน และการวัดและประเมินผลเพื่อสรุปผลการเรียนรู้ ดังต่อไปนี้

1) การประเมินระหว่างเรียน (Formative Assessment) ในระหว่างการจัดการเรียนรู้ของโปรแกรมมีการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ ประกอบไปด้วย ใบงาน และการบันทึกการเรียนรู้ของผู้เรียน

2) การประเมินเพื่อสรุปผลการเรียนรู้ (Summative Assessment) โปรแกรมมีการวัดและประเมินผลเพื่อสรุปว่าผู้เรียนมีผลการเรียนรู้เป็นไปตามวัตถุประสงค์หรือไม่ โดยการประเมินก่อน และหลังการเรียนรู้ด้วยโปรแกรมโดยใช้แบบวัดจริยธรรมหลุด ซึ่งเป็นแบบทดสอบเชิงสถานการณ์แบบเขียนตอบ

จากการนำเสนอผลการพัฒนาโปรแกรมดังกล่าวในข้างต้นผู้วิจัยได้สรุปเป็นแผนภาพภาพรวมของโปรแกรมดังแผนภาพต่อไปนี้

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
Chulalongkorn University

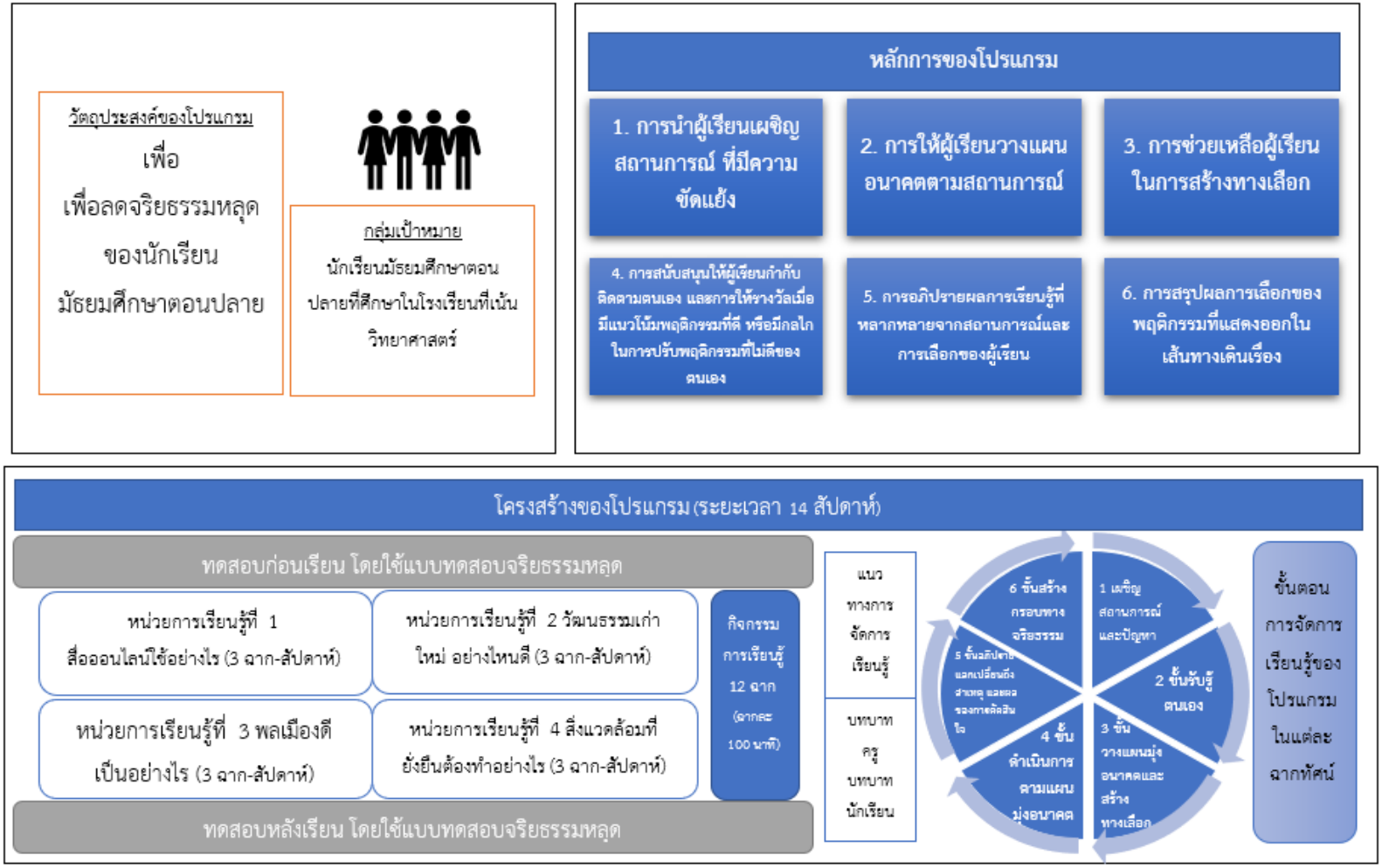

ภาพที่ 12 การสรุปองค์ประกอบของโปรแกรม

ตอนที่ 2 ผลการศึกษาประสิทธิผลจากการทดลองใช้โปรแกรมลดจริยธรรมหลุดตามแนวคิดลักษณะมุ่งอนาคตควบคุมตน และการเรียนรู้แบบฉากทัศน์เป็นฐานสำหรับผู้เรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย

2.1 การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ

การวิเคราะห์ผลการวิจัยทำได้โดยการนำคะแนนจริยธรรมหลุดของกลุ่มตัวอย่างจากการทำแบบทดสอบจริยธรรมหลุดซึ่งเป็นแบบทดสอบแบบคู่ขนาน จำนวน 5 ครั้ง ซึ่งสามารถแยกวิเคราะห์เป็นสถิติเชิงบรรยาย ได้แก่ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์ความแตกต่างระหว่างคะแนนจากการทำแบบทดสอบแต่ละครั้งซึ่งวิเคราะห์โดยใช้สถิติทดสอบความแปรปรวนทางเดียว (One-way ANOVA) ดังต่อไปนี้

1) ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณของผลคะแนนจริยธรรมหลุดจากสถิติเชิงบรรยาย (Descriptive Statistic)

จากการทดสอบก่อน ระหว่าง และหลังการเรียนรู้ด้วยโปรแกรม ผู้วิจัยสามารถวิเคราะห์สถิติเชิงบรรยายจาก คะแนนเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนนจากการทำแบบทดสอบจริยธรรมหลุดทั้งหมด 5 ครั้ง ประกอบไปด้วยคะแนนรวม ซึ่งเป็นผลรวมของคะแนนด้านการให้เหตุผล และคะแนนด้านพฤติกรรม ซึ่งสามารถอธิบายได้ดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 36 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของจริยธรรมหลุดจำแนกตามการทดสอบรายครั้ง (N=37)

การทดสอบครั้งที่	ค่าเฉลี่ยจริยธรรมหลุด (เต็ม 24 คะแนน)		ค่าเฉลี่ยด้านพฤติกรรม (เต็ม 12 คะแนน)		ค่าเฉลี่ยด้านเหตุผล (เต็ม 12 คะแนน)	
	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.
1 (ก่อนเรียน)	18.39	3.08	9.23	1.50	9.16	1.65
2 (ระหว่างเรียน)	17.36	2.33	8.71	1.24	8.65	1.31
3 (ระหว่างเรียน)	16.01	2.18	7.84	1.12	8.17	1.24
4 (ระหว่างเรียน)	17.81	2.35	8.86	1.25	8.87	1.27

การทดสอบครั้งที่	ค่าเฉลี่ยจริยธรรมหลุด (เต็ม 24 คะแนน)		ค่าเฉลี่ยด้านพฤติกรรม (เต็ม 12 คะแนน)		ค่าเฉลี่ยด้านเหตุผล (เต็ม 12 คะแนน)	
	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.
5 (หลังเรียน)	16.59	2.01	8.34	1.06	8.25	1.09

หมายเหตุ: คะแนนจริยธรรมหลุดสูง หมายถึง การมีพฤติกรรมกลไกจริยธรรมหลุดที่สูง

นักเรียนกลุ่มตัวอย่างที่เข้าร่วมการทดลองใช้โปรแกรมจำนวน 37 คน ที่ได้ทำแบบทดสอบจริยธรรมหลุดมีค่าเฉลี่ยจากการทดสอบหลังเรียนน้อยกว่าก่อนเรียนเห็นได้จากการทดสอบก่อนเรียนครั้งที่ 1 เท่ากับ 18.39 จากคะแนนเต็ม 24 คะแนน เท่ากับร้อยละ 76.62 ของคะแนนเต็ม มีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 3.08 จากนั้นค่าเฉลี่ยจากการทดสอบหลังเรียนครั้งที่ 5 ลดลง โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 16.59 จากคะแนนเต็ม 24 คะแนน เท่ากับร้อยละ 69.12 ของคะแนนเต็ม และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 2.01 ซึ่งสัดส่วนจริยธรรมหลุดจากการทดสอบครั้งที่ 5 ลดลงจากครั้งที่ 1 ถึง ร้อยละ 7.5

ค่าเฉลี่ยด้านพฤติกรรมพบว่าค่าเฉลี่ยจากการทดสอบก่อนเรียนครั้งที่ 1 เท่ากับ 9.24 เท่ากับร้อยละ 77 จากคะแนนเต็ม 12 คะแนน มีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 1.50 คะแนน จากนั้นค่าเฉลี่ยจากการทดสอบหลังเรียนครั้งที่ 5 ลดลงโดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 8.34 เท่ากับร้อยละ 69.5 จากคะแนนเต็ม 12 คะแนน และมีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 1.06 ซึ่งสัดส่วนจริยธรรมหลุดด้านพฤติกรรมจากการทดสอบครั้งที่ 5 ลดลงจากครั้งที่ 1 เท่ากับร้อยละ 5.5

ค่าเฉลี่ยในแบบทดสอบจากด้านการให้เหตุผลพบว่าค่าเฉลี่ยจากการทำการทดสอบก่อนเรียน ครั้งที่ 1 เท่ากับ 9.16 เท่ากับร้อยละ 76.3 จากคะแนนเต็ม 12 คะแนน และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 1.65 จากค่าเฉลี่ยจากการทดสอบหลังเรียน ครั้งที่ 5 ได้ลดลงโดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 8.25 เท่ากับร้อยละ 68.75 จากคะแนนเต็ม 12 คะแนน และมีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 1.09 ซึ่งสัดส่วนจริยธรรมหลุดด้านการให้เหตุผลจากการทดสอบครั้งที่ 5 ลดลงจากครั้งที่ 1 เท่ากับร้อยละ 7.5 ซึ่งลดลงมากว่าด้านพฤติกรรมร้อยละ 2 และเมื่อพิจารณาค่าเฉลี่ยของคะแนนจากแบบทดสอบทุกฉบับตามลำดับเวลาการทดสอบสามารถแสดงได้ดังแผนภาพดังต่อไปนี้

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

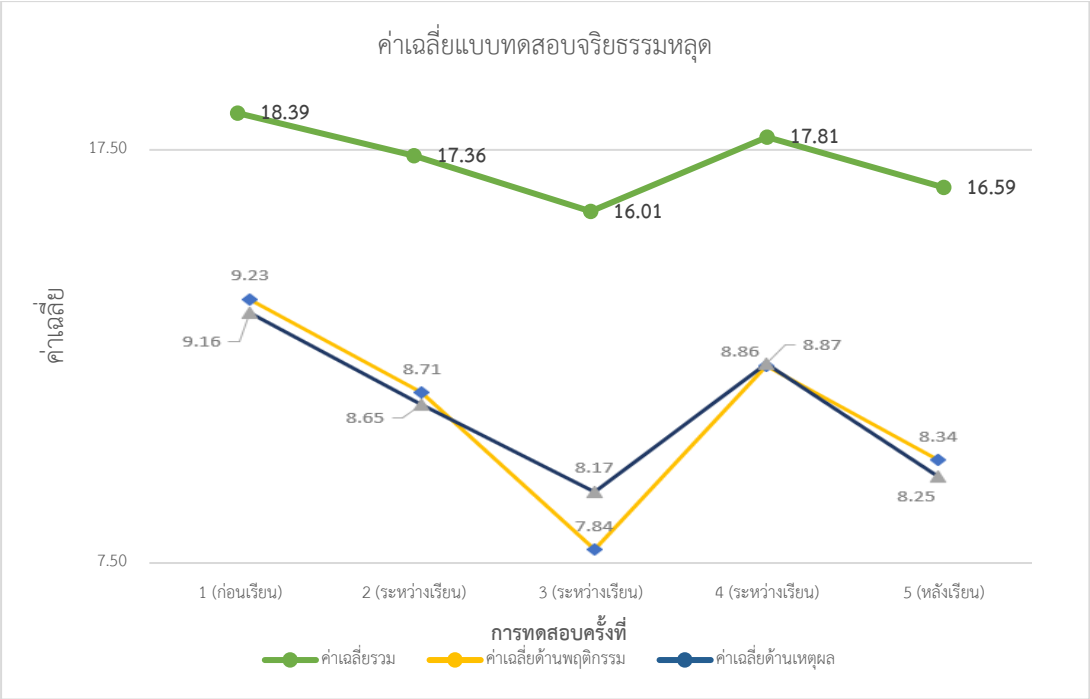

ภาพที่ 13 ค่าเฉลี่ยจากแบบทดสอบ

จากแผนภาพในข้างต้นแสดงให้เห็นว่าจากการทดสอบจริยธรรมหลุดมีค่าเฉลี่ยรวม และค่าเฉลี่ยของคะแนนด้านพฤติกรรมและเหตุผลนั้นมีทิศทางคล้องกัน โดยจากการทดสอบก่อนเรียนครั้งที่ 1 มีค่าสูงสุด โดยคะแนนเฉลี่ยรวมเท่ากับ 18.39 แยกเป็นด้านพฤติกรรม 9.23 และด้านเหตุผล 9.16 และ ค่าเฉลี่ยทั้ง 3 ส่วนลดลงมาในการทดสอบครั้งที่ 2 โดยค่าเฉลี่ยรวมเท่ากับ 17.36 แยกเป็นด้านพฤติกรรม 8.71 และด้านเหตุผล 8.65 จากนั้นค่าเฉลี่ยจึงลดลงไปอยู่ที่จุดต่ำสุดของแผนภาพในการทดสอบครั้งที่ 3 โดยค่าเฉลี่ยรวมเท่ากับ 16.01 แยกเป็นด้านพฤติกรรม 8.17 และด้านเหตุผล 7.84 แต่เมื่อถึงการทดสอบครั้งที่ 4 คะแนนกลับสูงขึ้น โดยค่าเฉลี่ยรวมเท่ากับ 17.81 แยกเป็นด้านพฤติกรรม 8.86 และด้านเหตุผล 8.87 จากนั้น การทดสอบหลังเรียนครั้งที่ 5 กลับลดลงมาโดยมีค่าเฉลี่ยรวมเท่ากับ 16.59 แยกเป็นด้านพฤติกรรม 8.34 และด้านเหตุผล 8.25 โดยเมื่อพิจารณาจากคะแนนด้านพฤติกรรมและด้านเหตุผล พบว่าค่าเฉลี่ยจากการทดสอบก่อน และระหว่างเรียนครั้งที่ 1 – 3 มีค่าเฉลี่ยด้านพฤติกรรมสูงกว่าด้านการให้เหตุผล ส่วนคะแนนเฉลี่ยจากการทดสอบครั้งที่ 3 ที่มีค่าเฉลี่ยรวมต่ำสุดนั้นพบว่าค่าเฉลี่ยด้านการให้เหตุผลสูงกว่าด้านพฤติกรรม และคะแนนเฉลี่ยจากการทดสอบครั้งที่ 4 ที่มีค่าเฉลี่ยรวมสูงขึ้นพบว่าคะแนนเฉลี่ยด้านการให้เหตุผลใกล้เคียงกับด้านพฤติกรรม

จากการวิเคราะห์ข้อมูลสถิติเชิงบรรยายในข้างต้นแสดงให้เห็นว่าจริยธรรมหลุดของผู้เรียนกลุ่มตัวอย่างหลังเรียนด้วยโปรแกรมลดลงจากก่อนเรียนด้วยโปรแกรม ทั้งนี้

สามารถเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยโดยใช้สถิติเชิงอ้างอิงด้วยสถิติทดสอบความแปรปรวนแบบทางเดียว (One-way ANOVA) ได้ดังต่อไปนี้

2) ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจริยธรรมหลุดก่อน ระหว่าง และหลังเรียนรู้ด้วยโปรแกรม

ผู้วิจัยนำเสนอผลการการวิเคราะห์ข้อมูลจริยธรรมหลุดก่อน ระหว่าง และหลังเรียนรู้ด้วยโปรแกรมจากสถิติเชิงอ้างอิง โดยสามารถเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยโดยใช้สถิติทดสอบความแปรปรวนแบบทางเดียว (One-way ANOVA) ซึ่งสามารถจำแนกการนำเสนอการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยก่อน ระหว่าง และหลัง และการทดสอบแบบรายคู่ ของคะแนนรวม คะแนนด้านพฤติกรรม และคะแนนด้านการให้เหตุผลดังต่อไปนี้

การวิเคราะห์ความแตกต่างของค่าเฉลี่ยจากการทดสอบก่อน ระหว่าง และหลังเรียนโดยใช้สถิติทดสอบความแปรปรวนแบบทางเดียว (One-way ANOVA) สามารถอธิบายได้ ได้ดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 37 การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยจริยธรรมหลุดก่อน ระหว่าง และหลังการเข้าร่วมโปรแกรม (N= 37)

แหล่งความแปรปรวน	SS	Df	MS	F	Sig.
ช่วงเวลาการประเมิน	143.599	3.952	36.334	8.959	.000*
ปฏิสัมพันธ์ระหว่างช่วงเวลาการประเมิน	577.008	142.279	142.279	4.055	

* P < .05

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
Chulalongkorn University

จากตารางข้างต้น สามารถวิเคราะห์ผลการวิจัยได้โดยผลวิเคราะห์แสดงว่าในแต่ละช่วงเวลาที่ทำการทดสอบก่อน ระหว่าง และหลังเรียนมีคะแนนเฉลี่ยแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยสามารถพิจารณาความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ยจากการทดสอบแต่ละครั้งเป็นรายคู่ได้ดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 38 การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยรายคู่จริยธรรมหลุดระหว่างแบบทดสอบ (N=37)

แบบทดสอบครั้งที่	1 ($\bar{x}$=18.39)	2 ($\bar{x}$=17.36)	3 ($\bar{x}$=16.01)	4 ($\bar{x}$=17.81)	5 ($\bar{x}$=16.59)
1 ($\bar{x}$=18.39)	-	.062	.000*	.291	.001*

แบบทดสอบครั้งที่	1 ($\overline{X}$=18.39)	2 ($\overline{X}$=17.36)	3 ($\overline{X}$=16.01)	4 ($\overline{X}$=17.81)	5 ($\overline{X}$=16.59)
2 ($\overline{X}$=17.36)			.004*	.298	.087
3 ($\overline{X}$=16.01)				.000*	.140
4 ($\overline{X}$=17.81)					.013*
5 ($\overline{X}$=16.59)					-

*P < .05

จากตารางข้างต้นสามารถพิจารณาได้ว่าการทดสอบก่อน ระหว่างและหลังเรียนรู้ด้วยโปรแกรมครั้งที่ 1 3 และ 5 มีการเปลี่ยนแปลงโดยมีจริยธรรมหลุดลดลงจากครั้งที่ 1 และมีจริยธรรมหลุดลดลงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แสดงให้เห็นว่าจริยธรรมหลุดของกลุ่มตัวอย่างเกิดการเปลี่ยนแปลงในการทดสอบครั้งที่ 3

ระหว่างการเรียนรู้ด้วยโปรแกรมพบว่าการทดสอบครั้งที่ 2 และ 3 จริยธรรมหลุดมีค่าเฉลี่ยลดลงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แสดงให้เห็นว่าจริยธรรมหลุดของกลุ่มตัวอย่างเกิดการเปลี่ยนแปลงเริ่มต้นตั้งแต่การทดสอบครั้งที่ 2

การทดสอบครั้งที่ 3 และ 4 จริยธรรมหลุดมีการเพิ่มขึ้น และเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
Chulalongkorn University

ส่วนการทดสอบระหว่างและหลังการเรียนรู้ด้วยโปรแกรมพบว่าการทดสอบครั้งที่ 4 และ 5 พบว่ามีจริยธรรมหลุดลดลงอีกครั้งอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แสดงให้เห็นว่าการเปลี่ยนแปลงจริยธรรมหลุดของผู้เรียนกลุ่มตัวอย่างมีการเปลี่ยนแปลงอย่างต่อเนื่องจนสิ้นสุดโปรแกรม

จากผลการวิเคราะห์ข้อมูล สามารถสรุปได้ว่าผู้เรียนกลุ่มตัวอย่างมีจริยธรรมหลุดด้านคะแนนรวมระหว่าง และหลังเรียนรู้ด้วยโปรแกรมลดลงจากก่อนการเรียนรู้ด้วยโปรแกรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยการเปลี่ยนแปลงที่ดีขึ้นจากจริยธรรมหลุดที่ลดลงเกิดขึ้นจากการทดสอบครั้งที่ 2 เป็นต้นไปและมีการเปลี่ยนแปลงอย่างต่อเนื่องจากระหว่างเรียนจนถึงหลังเรียนรู้ด้วยโปรแกรม

เมื่อวิเคราะห์ความแตกต่างของค่าเฉลี่ยจากการทดสอบก่อน ระหว่าง และหลังเรียนและผู้วิจัยจึงแยกวิเคราะห์ความแตกต่างค่าเฉลี่ยของคะแนนด้านพฤติกรรม และด้านการให้เหตุผลโดยใช้สถิติทดสอบความแปรปรวนแบบทางเดียว (One-way ANOVA) โดยสามารถวิเคราะห์ข้อมูลด้านพฤติกรรม ดังต่อไปนี้

ตารางที่ 39 การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยด้านพฤติกรรมก่อน ระหว่าง และหลังการเข้าร่วมโปรแกรม (N= 37)

แหล่งความแปรปรวน	**SS**	**Df**	**MS**	**F**	**Sig.**
ช่วงเวลาการประเมิน	41.732	4.000	10.433	8.786	.000*
ปฏิสัมพันธ์ระหว่างช่วงเวลาการประเมิน	170.995	144.000	1.187		

*P < .05

จากตารางข้างต้น สามารถวิเคราะห์ผลการวิจัยได้โดยผลวิเคราะห์แสดงว่าในแต่ละช่วงเวลาที่ทำการทดสอบก่อน ระหว่าง และหลังเรียนมีค่าเฉลี่ยด้านพฤติกรรมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยสามารถพิจารณาความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ยจากการทดสอบแต่ละครั้งเป็นรายคู่ได้ดังตารางต่อไปนี้

การวิเคราะห์ความต่างของคะแนนด้านการพฤติกรรมจากแบบทดสอบ สามารถอธิบายได้โดยตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 40 การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยรายคู่ด้านพฤติกรรมระหว่างแบบทดสอบ (N=37)

แบบทดสอบครั้งที่	**1 ($\bar{X}$=9.23)**	**2 ($\bar{X}$=8.71)**	**3 ($\bar{X}$=7.84)**	**4 ($\bar{X}$=8.86)**	**5 ($\bar{X}$=8.34)**
1 ($\bar{X}$=9.23)	-	.079	.000*	.195	.001*
2 ($\bar{X}$=8.71)			.002*	.573	.120
3 ($\bar{X}$=7.84)				.000*	.014*
4 ($\bar{X}$=8.86)					.059

แบบทดสอบ ครั้งที่	1 ($\overline{X}$=9.23)	2 ($\overline{X}$=8.71)	3 ($\overline{X}$=7.84)	4 ($\overline{X}$=8.86)	5 ($\overline{X}$=8.34)
5 ($\overline{X}$=8.34)					-

*P < .05

จากตารางข้างต้นสามารถพิจารณาได้ว่าการทดสอบก่อน ระหว่าง และหลังเรียนรู้ด้วยโปรแกรมครั้งที่ 1 3 และ 5 มีจริยธรรมหลุดด้านพฤติกรรมลดลงจากก่อนการเรียนรู้ด้วยโปรแกรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แสดงให้เห็นว่าจริยธรรมหลุดของกลุ่มตัวอย่างเกิดการเปลี่ยนแปลงจากการทดสอบครั้งที่ 3

ระหว่างการเรียนรู้ด้วยโปรแกรมพบว่าการทดสอบครั้งที่ 2 และ 3 มีจริยธรรมหลุดด้านพฤติกรรมลดลงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แสดงให้เห็นว่าจริยธรรมหลุดของกลุ่มตัวอย่างเกิดการเปลี่ยนแปลงเริ่มต้นตั้งแต่การทดสอบครั้งที่ 2 เช่นเดียวกันกับค่าเฉลี่ยรวม

แต่การทดสอบครั้งที่ 3 และ 4 มีจริยธรรมหลุดด้านพฤติกรรมสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ส่วนการทดสอบระหว่างและหลังการเรียนรู้ด้วยโปรแกรมพบว่าการทดสอบครั้งที่ 3 และ 5 มีจริยธรรมหลุดด้านพฤติกรรมลดลงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แต่การทดสอบครั้งที่ 4 และ 5 กลับไม่พบว่ามีค่าเฉลี่ยลดลงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แสดงให้เห็นว่าการเปลี่ยนแปลงจริยธรรมหลุดของผู้เรียนกลุ่มตัวอย่างมีการเปลี่ยนแปลงอย่างต่อเนื่องจนสิ้นสุดโปรแกรม

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
Chulalongkorn University

จากผลการวิเคราะห์ข้อมูล สามารถสรุปได้ว่าผู้เรียนกลุ่มตัวอย่างมีจริยธรรมหลุดด้านพฤติกรรมระหว่าง และหลังเรียนรู้ด้วยโปรแกรมลดลงจากก่อนการเรียนรู้ด้วยโปรแกรมมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยการเปลี่ยนแปลงที่ดีขึ้นจากจริยธรรมหลุดด้านพฤติกรรมที่ลดลงเกิดขึ้นจากการทดสอบครั้งที่ 2 เป็นต้นไป และมีการเปลี่ยนแปลงอย่างต่อเนื่องจากระหว่างเรียนจนถึงหลังเรียนรู้ด้วยโปรแกรม

จากนั้นผู้วิจัยได้วิเคราะห์ข้อมูลจริยธรรมหลุดด้านการให้เหตุผลดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 41 การวิเคราะห์ความต่างของค่าเฉลี่ยด้านการให้เหตุผลจากแบบทดสอบ (N=37)

แหล่งความแปรปรวน	**SS**	**Df**	**MS**	**F**	**Sig.**
ช่วงเวลาการประเมิน	25.667	3.969	6.466	5.125	.001*
ปฏิสัมพันธ์ระหว่างช่วงเวลาการประเมิน	180.306	142.894	1.262		

*P < .05

จากตารางข้างต้น สามารถวิเคราะห์ผลการวิจัยได้โดยผลวิเคราะห์แสดงว่าในแต่ละช่วงเวลาที่ทำการทดสอบก่อน ระหว่าง และหลังเรียนมีคะแนนเฉลี่ยด้านการให้เหตุผลแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยสามารถพิจารณาความแตกต่างของค่าเฉลี่ยจากการทดสอบแต่ละครั้งเป็นรายคู่ได้ดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 42 การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยรายคู่ของคะแนนด้านการให้เหตุผลระหว่างแบบทดสอบ (N=37)

แบบทดสอบครั้งที่	**1 ($\overline{X}$=9.16)**	**2 ($\overline{X}$=8.65)**	**3 ($\overline{X}$=8.17)**	**4 ($\overline{X}$=8.87)**	**5 ($\overline{X}$=8.25)**
1 ($\overline{X}$=9.16)	-	.092	.000*	.353	.004*
2 ($\overline{X}$=8.65)			.049*	.365	.140
3 ($\overline{X}$=8.17)				.001*	.730
4 ($\overline{X}$=8.87)					.019*
5 ($\overline{X}$=8.25)					-

*P < .05

จากตารางข้างต้นสามารถพิจารณาได้ว่าการทดสอบก่อน ระหว่างและหลังเรียนรู้ด้วยโปรแกรมครั้งที่ 1 3 และ 5 มีจริยธรรมหลุดด้านการให้เหตุผลลดลงจากก่อนเรียน

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
Chulalongkorn University

อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แสดงให้เห็นว่าจริยธรรมหลุดของกลุ่มตัวอย่างเกิดการเปลี่ยนแปลงจากการทดสอบครั้งที่ 3

ระหว่างการเรียนรู้ด้วยโปรแกรมพบว่าการทดสอบครั้งที่ 2 และ 3 มีจริยธรรมหลุดด้านการให้เหตุผลลดลงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แสดงให้เห็นว่าจริยธรรมหลุดของกลุ่มตัวอย่างเกิดการเปลี่ยนแปลงเริ่มต้นตั้งแต่การทดสอบครั้งที่ 2 เช่นเดียวกันกับค่าเฉลี่ยรวม และด้านพฤติกรรม

แต่การทดสอบครั้งที่ 3 และ 4 มีจริยธรรมหลุดด้านการให้เหตุผลเพิ่มสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ส่วนการทดสอบระหว่างและหลังการเรียนรู้ด้วยโปรแกรมพบว่าการทดสอบครั้งที่ 4 และ 5 มีจริยธรรมหลุดด้านการให้เหตุผลแตกที่ลดลงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากผลการวิเคราะห์ข้อมูล สามารถสรุปได้ว่าผู้เรียนกลุ่มตัวอย่างมีจริยธรรมหลุดด้านพฤติกรรมระหว่าง และหลังเรียนรู้ด้วยโปรแกรมลดลงจากก่อนการเรียนรู้ด้วยโปรแกรมมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยการเปลี่ยนแปลงที่ดีขึ้นจากจริยธรรมหลุดด้านการให้เหตุผลลดลงเกิดขึ้นจากการทดสอบครั้งที่ 2 เป็นต้นไป และมีการเปลี่ยนแปลงอย่างต่อเนื่องจากระหว่างเรียนจนถึงหลังเรียนรู้ด้วยโปรแกรม

จากการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณในข้างต้นสามารถสรุปได้ว่าจากการทดสอบจริยธรรมหลุดก่อน ระหว่างและหลังเรียนด้วยโปรแกรม มีค่าเฉลี่ยรวม ค่าเฉลี่ยด้านพฤติกรรม และด้านการให้เหตุผลระหว่าง และหลังเรียนรู้ด้วยโปรแกรมลดลงจากก่อนการเรียนรู้ด้วยโปรแกรมมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แต่ยังพบว่าจากการทดสอบครั้งที่ 3 และ 4 ในระหว่างการเรียนด้วยโปรแกรมนั้นมีค่าเฉลี่ยรวม ด้านพฤติกรรม และการให้เหตุผลเพิ่มขึ้นโดยมีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยการเปลี่ยนแปลงที่ดีขึ้นจากจริยธรรมหลุดที่ลดลงเริ่มเกิดขึ้นเมื่อการทดสอบครั้งที่ 2 และมีการเปลี่ยนแปลงต่อเนื่องไปจนถึงหลังการเรียนรู้ด้วยโปรแกรม

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

2.2 การวิเคราะห์ผลวิจัยจากข้อมูลเชิงคุณภาพ

การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพนั้นผู้วิจัยได้กำหนดการเก็บข้อมูลจากแบบทดสอบแบบสัมภาษณ์ และแบบบันทึกจริยธรรมหลุด และนำข้อมูลเชิงคุณภาพที่ได้มาวิเคราะห์ร่วมกับนิยามของจริยธรรมหลุด ซึ่งจากนิยามของจริยธรรมหลุดโดยสรุปว่า จริยธรรมหลุด คือ การที่บุคคล (Moral Agent) มีการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมที่เป็นมาตรฐานทางจริยธรรมที่ไม่สอดคล้องกับพฤติกรรม

จริยธรรมที่แสดงออก โดยสามารถวัดได้จากแบบวัดที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้น ซึ่งผู้ที่มีจริยธรรมหลุดจะแสดงแนวโน้มพฤติกรรมตามกลไกจริยธรรมหลุด

จากนิยามดังกล่าวประกอบกับผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณซึ่งพบว่าผู้เรียนมีจริยธรรมหลุดลดลงจากก่อน ระหว่าง และหลังเรียนจากการเรียนรู้ด้วยโปรแกรม ดังนี้ผู้วิจัยจึงนำข้อมูลจากแบบทดสอบ การบันทึกการเรียนรู้ และการสัมภาษณ์มาวิเคราะห์ร่วมกับโปรแกรมจากทั้ง 4 หน่วยการเรียนรู้ที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับการใช้สื่อออนไลน์ วัฒนธรรม ความเป็นพลเมือง และสิ่งแวดล้อมเพื่อให้เห็นพัฒนาการจริยธรรมหลุดจากการเรียนรู้ด้วยโปรแกรมโดยแบ่งการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพเป็นประเด็น ได้แก่ พัฒนาการลดลงของจริยธรรมหลุด และกระบวนการเรียนรู้ที่ส่งผลต่อการลดลงของจริยธรรมหลุด ดังต่อไปนี้

2.2.1 พัฒนาการการเปลี่ยนแปลงจริยธรรมหลุดของผู้เรียน

ผู้วิจัยได้นำข้อมูลจากการเขียนตอบคำถามจากแบบทดสอบจริยธรรมหลุดทั้ง 5 ครั้งในการทดสอบก่อน ระหว่าง และหลักการเรียนรู้ด้วยโปรแกรมของกลุ่มตัวอย่างมาวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) เพื่อให้เห็นพัฒนาการการเปลี่ยนแปลงจริยธรรมหลุดของผู้เรียน ***ซึ่งพบว่าผู้เรียนมีพัฒนาการที่ดีจากจริยธรรมหลุดลดลงจากก่อนการเรียนรู้ด้วยโปรแกรม*** โดยผู้วิจัยได้นำคำตอบของผู้เรียนมาวิเคราะห์หาจำนวนพฤติกรรมกลไกจริยธรรมหลุดที่เปลี่ยนแปลงช่วงก่อน ระหว่าง และหลังการเรียนรู้ด้วยโปรแกรมเพื่อให้เห็นพัฒนาการจริยธรรมหลุดว่าการทดสอบแต่ละครั้งพบคำตอบที่มีพฤติกรรมกลไกจริยธรรมหลุดจำนวนเท่าใด และมีการเปลี่ยนแปลงไปอย่างไร ผู้วิจัยได้นำคำตอบจากแบบทดสอบมาวิเคราะห์เพื่อแสดงพัฒนาการการเปลี่ยนแปลงจริยธรรมหลุด ซึ่งสามารถอธิบายได้ดังตารางต่อไปนี้

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
Chulalongkorn University

ตารางที่ 43 การเปลี่ยนแปลงจริยธรรมหลุดของผู้เรียนกลุ่มตัวอย่างจากข้อมูลเชิงคุณภาพ

	ก่อนเรียน	ระหว่างเรียน	หลังเรียน
จริยธรรมหลุดภาพรวม	มีกลไกจริยธรรมหลุดด้านการให้เหตุผลที่บิดเบือนมากที่สุด และพบกลไกการปัดความรับผิดชอบและการพูดให้ดูดี	กลไกจริยธรรมหลุดด้านการให้เหตุผลที่บิดเบือนลดลง และพฤติกรรมที่ไม่มีจริยธรรมหลุดเพิ่มขึ้น โดยพิจารณาจากคำตอบพบว่ามีการปรึกษาหารือกับ	คำตอบที่ไม่มีจริยธรรมหลุดเพิ่มสูงขึ้น โดยเมื่อพิจารณาจากคำตอบพบว่ามีการปรึกษาหารือกับผู้เกี่ยวข้องเพื่อหาทางออกที่ไม่สร้างความเดือดร้อน

	ก่อนเรียน	ระหว่างเรียน	หลังเรียน
	เนื่องจากมีการให้เหตุผลที่บิดเบือน ไม่สมเหตุสมผล และการให้เหตุผลแบบปัดความรับผิดชอบ	ผู้เกี่ยวข้องเพื่อหาทางออกที่ไม่สร้างความเดือดร้อนหรือเหมาะสมกับทุกฝ่าย เนื่องจากมีหลายฝ่ายที่ได้รับผลกระทบที่แตกต่างกัน การรับฟังปรึกษาหารือจึงสามารถทำให้ทราบว่าใครได้รับผลกระทบอย่างไร และแก้ปัญหาให้กับทุกฝ่ายได้โดยได้รับผลกระทบที่ทุกฝ่ายยอมรับได้	หรือเหมาะสมกับทุกฝ่าย เนื่องจากมีหลายฝ่ายที่ได้รับผลกระทบที่แตกต่างกัน การรับฟังปรึกษาหารือจึงสามารถทำให้ทราบว่าใครได้รับผลกระทบอย่างไร และแก้ปัญหาให้กับทุกฝ่ายได้โดยได้รับผลกระทบที่ทุกฝ่ายยอมรับได้
ด้านพฤติกรรม	มีกลไกจริยธรรมหลุดการให้เหตุผลที่บิดเบือนสูงที่สุด และพบกลไกการปัดความรับผิดชอบ	มีกลไกจริยธรรมหลุดการให้เหตุผลที่บิดเบือนสูงที่สุด และพบกลไกการปัดความรับผิดชอบลดลง และพบว่ามีการปรึกษาหารือกับผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายเพื่อหาทางออกที่ไม่สร้างความเสียหาย หรือเดือดร้อนแก่ผู้อื่น ไม่บิดเบือนผลการกระทำสูงขึ้น	มีกลไกจริยธรรมหลุดการให้เหตุผลที่บิดเบือนลดลง และพบว่ามีการปรึกษาหารือกับผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายเพื่อหาทางออกที่ไม่สร้างความเสียหาย หรือเดือดร้อนแก่ผู้อื่น ไม่บิดเบือนผลการกระทำเพิ่มสูงขึ้น
ด้านการให้เหตุผล	มีกลไกจริยธรรมหลุดการให้เหตุผลที่บิดเบือนสูงที่สุด และกลไกพูดให้ดูดี และพบกลไกปัดความรับผิดชอบ	มีกลไกจริยธรรมหลุดการให้เหตุผลที่บิดเบือนลดลง พบการให้เหตุผลที่สมเหตุสมผล ไม่บิดเบือน ไม่สร้างความเดือดร้อนแก่ผู้อื่น โดยมีการคำนึงถึงผล	มีกลไกจริยธรรมหลุดการให้เหตุผลที่บิดเบือนลดลง พบการให้เหตุผลที่สมเหตุสมผล ไม่บิดเบือน ไม่สร้างความเดือดร้อนแก่ผู้อื่น โดยมีการคำนึงถึงผล

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
Chulalongkorn University

	ก่อนเรียน	ระหว่างเรียน	หลังเรียน
		ที่ตามมาที่จะเป็นความผิดก่อความเสียหาย หรือสร้างความเดือดร้อนแก่ผู้อื่นสูงขึ้น	ที่ตามมาที่จะเป็นความผิดก่อความเสียหาย หรือสร้างความเดือดร้อนแก่ผู้อื่นสูงขึ้น

จากตารางข้างต้นสามารถอธิบายได้ว่า ก่อนเรียนรู้ด้วยโปรแกรมผู้เรียนกลุ่มตัวอย่างมีพฤติกรรมกลไกจริยธรรมหลุดด้านการปัดความรับผิดชอบ การให้เหตุผลที่บิดเบือน แต่เมื่อระหว่างการเรียนรู้ด้วยโปรแกรม และสิ้นสุดการเรียนรู้ด้วยโปรแกรมแล้ว ผู้เรียนไม่มีพฤติกรรมกลไก และการให้เหตุผลที่มีจริยธรรมหลุดดังกล่าว โดยที่ผู้เรียนเปลี่ยนจริยธรรมหลุดเป็นการปรึกษาหารือกับผู้เกี่ยวข้องเพื่อหาทางออกที่ดีที่สุด และมีการให้เหตุผลที่สมเหตุสมผล ซึ่งสามารถวิเคราะห์ได้จากตัวอย่างคำตอบของผู้เรียนจากแบบทดสอบดังต่อไปนี้

การวิเคราะห์คำตอบจากแบบทดสอบ เรื่อง ระเบียบวินัยเกี่ยวกับการเลี้ยงสัตว์ในหอพัก ลักษณะของคำถาม คือ กฎของหอพักห้ามเลี้ยงสัตว์ แต่มีเพื่อนของเราบางคนเลี้ยงสัตว์เพราะความจำเป็น เช่น ทำโครงงาน หรือเป็นโรคซึมเศร้าแล้วเลี้ยงไว้เพื่อบรรเทาอาการ ซึ่งคำตอบของผู้เรียนที่ไม่มีจริยธรรมหลุด คือ การพูดคุยกับฝ่ายที่เกี่ยวข้องหาทางออกที่เหมาะสมกับทุกฝ่าย สามารถวิเคราะห์ได้ดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 44 ตัวอย่างการเปลี่ยนแปลงจริยธรรมหลุดจากคำตอบในแบบทดสอบ 1

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
Chulalongkorn University

คำตอบ/ช่วงเวลา	ก่อนเรียน	ระหว่างเรียน	หลังเรียน
ด้านพฤติกรรม	“หาวิธีป้องกันขนแมวไม่ให้แพร่กระจายไปห้องข้างเคียง” (ผู้เรียน ป)	“ลองไปปรึกษาครูบ้านพักดู ขออนุญาตเลี้ยง” (ผู้เรียน ป)	“บอกครูหอพักให้หาทางแก้ไข ให้อนุญาตเลี้ยงเป็นกรณีพิเศษ” (ผู้เรียน ป)
	“บอกเพื่อนที่เป็นโรคซึมเศร้าว่าห้องข้าง ๆ แพ้ขนแมว และปล่อยให้แก้ปัญหาเอง” (ผู้เรียน ส)	“ไปขออนุญาตครูหอพักก่อน และอธิบายเหตุผลกับครูว่ามีความจำเป็นต้องเลี้ยง รวมถึงบอกว่าจะไม่สร้างเสียงรบกวน”	“บอกครูเกี่ยวกับโรคซึมเศร้าของเพื่อนคนนี้ รวมถึงเล่าปัญหาให้ครูฟัง และร่วมกันหาทางออก” (ผู้เรียน ส)

คำตอบ/ช่วงเวลา	**ก่อนเรียน**	**ระหว่างเรียน**	**หลังเรียน**
		(ผู้เรียน ส)	
	“ทำตัวหนีห่างเพื่อนที่เป็นโรคซึมเศร้า หรือถ้าโดนแกล้งเกินเหตุก็จะป้องกันตัวพอสมควร ส่วนเรื่องแมว ก็จะปล่อยไป ถ้าไม่ก่อกวนเรา” (ผู้เรียน ร)	“ไปเจรจากับครูหอพักว่าทำได้ไหม (เลี้ยงสัตว์) โดยจะทำการยื่นผลโหวตการให้ความร่วมมือกับคนในชั้นไปด้วย เช่น ... ทำการเลี้ยงสัตว์เพื่อการวิจัย มีใครรู้สึกไม่โอเคไหม ถ้าผลโหวตจากขั้นเราโอเคทุกคน ก็จะยื่นเรื่องไปคุยกับครู...” (ผู้เรียน ร)	“ไปเจรจากับคนเลี้ยงแมวว่าไม่เลี้ยงได้ไหม คนข้างห้องแพ้ขนแมว และบอกเขาว่าเลิกแกล้งเราด้วย บอกไปว่าเราก็เครียดเป็นนะ อย่าคิดว่าตัวเองเป็นโรคซึมเศร้าแล้วจะทำอะไรก็ได้” (ผู้เรียน ร)
ด้านการให้เหตุผล	“อยากให้เพื่อนเลี้ยงแมว แต่ก็ไม่อยากให้เพื่อนคนอื่นเกิดอาการแพ้” (ผู้เรียน ป)	“ตอนออกกฎหอพักนี้มา ครูหอพักอาจจะคิดไม่ถึงว่าจะมีนักเรียนเลี้ยงปลาและกุ้ง ซึ่งไม่เข้าข่ายรบกวนผู้อื่น จึงควรไปขอให้พิจารณาอีกที” (ผู้เรียน ป)	“อยากให้เพื่อนมีอาการที่ดีขึ้น” (ผู้เรียน ป)
	“เพื่อนอาจจะไม่ทราบเรื่องนี้จึงนำเขามา” (ผู้เรียน ส)	“เพราะถ้าหากมีความจำเป็นจริง ๆ และไม่ได้สร้างความเดือดร้อนให้ใครแล้ว ครูน่าจะอนุญาต” (ผู้เรียน ส)	“เพราะการแพ้ขนแมวก็เป็นอันตราย และเพื่อนที่เป็นโรคซึมเศร้าอาจจะสามารถหาวิธีแก้ไขปัญหาร่วมกับครูได้” (ผู้เรียน ส)
	“คนที่ด้อยกว่า หรือมีปัญหา ไม่มีเหตุผลพอที่จะยอมโดนแกล้ง เราก็มี	“ถ้าจุดประสงค์ของกฎก็คือการไม่ให้ผู้อื่นเดือดร้อน แล้วถ้าทีกคนโอเค (ไม่	“อย่างแรกการที่เราบอกว่าคนข้างห้องเกเร มันก็ไม่ใช่สิทธิของเราที่จะไป

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
Chulalongkorn University

คำตอบ/ช่วงเวลา	**ก่อนเรียน**	**ระหว่างเรียน**	**หลังเรียน**
	เหตุผลเพราะโดนแกล้งบ่อย เราก็อาจจะเป็นโรคซึมเศร้าตามด้วยได้ ส่วนเรื่องแมวถ้าคนที่แพ้ขนแมวรู้ก็จะสามารถจัดการได้เอง” (ผู้เรียน ส)	เดือดร้อน) ก็ควรเลี้ยง ถ้าไม่ผ่านก็ยอมรับเป็นกติกา” (ผู้เรียน ร)	แกล้งเขา แล้วในนี้ก็ไม่ได้บอกด้วยว่าที่ชอบแกล้งคนอื่นนั้นเขาอาจจะโดนทำโทษไปแล้วก็ได้ อย่างที่สอง เราก็เครียดเป็นไม่ใช่ว่าเขาเครียด จะมาทำอะไรกับเราก็ได้ ...” (ผู้เรียน ร)

จากตารางในข้างต้นสามารถอธิบายการเปลี่ยนแปลงจริยธรรมหลุดของผู้เรียนได้ดังต่อไปนี้

ก่อนเรียน

ก่อนการเรียนรู้ด้วยโปรแกรมผู้เรียนกลุ่มตัวอย่างมีพฤติกรรมกลไกจริยธรรมหลุดด้านการปัดความรับผิดชอบ เนื่องจากมีการให้เหตุผลที่บิดเบือน ไม่สมเหตุสมผล และการให้เหตุผลแบบปัดความรับผิดชอบ

การเปลี่ยนแปลงจริยธรรมหลุดของผู้เรียนเมื่อพิจารณาจากคำตอบของผู้เรียนจะเห็นได้ว่า ก่อนเรียนด้วยโปรแกรมนั้นผู้เรียนกลุ่มตัวอย่างมีการตอบคำถามที่สะท้อนถึงการกระทำที่ไม่มีกระบวนการปรึกษาหาหรือ หรือหาทางออกร่วมกับผู้อื่น ทำให้การกระทำนั้นเกิดความเดือดร้อนกับผู้อื่นได้ ซึ่งการกระทำที่ก่อให้เกิดความเดือดร้อนแก่ผู้อื่นนั้นเป็นการกระทำที่มีจริยธรรมหลุด เช่น การหาวิธีป้องกันขนแมวเอง หรือการปล่อยให้เพื่อนแก้ไขปัญหาเอง หรือไม่ยุ่งเกี่ยว หลีกหนีปัญหา ทั้ง ๆ ที่ตนเองรู้ว่ามีคนทำผิดกฎของโรงเรียน คือ การเลี้ยงสัตว์ในหอพักจนทำให้คนอื่นเดือดร้อน เพราะแพ้ขนแมว เป็นการกระทำที่สอดคล้องกับการปัดความรับผิดชอบ เพราะหากพบเห็นการกระทำที่ผิดกฎ และสร้างความเดือดรอนในฐานะนักเรียนที่เป็นสมาชิกของโรงเรียนต้องแจ้งให้โรงเรียนทราบ หรือเข้าไปช่วยแก้ไขปัญหาด้วยวิธีการอื่น ๆ ที่เหมาะสม

คำตอบด้านการให้เหตุผลก่อนการเรียนรู้ด้วยโปรแกรม เมื่อพิจารณาจากคำตอบในข้างต้นจะเห็นได้ว่าผู้เรียนมีพฤติกรรมกลไกจริยธรรมหลุดการให้เหตุผลแบบบิดเบือน หรือไม่สมเหตุสมผล เห็นได้จาก คำตอบของผู้เรียนในระหว่างเรียนรู้ด้วยโปรแกรมนั้น

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
Chulalongkorn University

มีกระบวนการอยากให้เพื่อนเลี้ยงแมว แต่ก็ไม่อยากให้เพื่อนอีกคนเกิดอาการแพ้ ซึ่งเป็นเหตุผลที่ขัดแย้งกัน แสดงถึงความไม่สมเหตุสมผลของเหตุผล หรือการตอบว่าเพื่อนอาจจะไม่ทราบกฎของโรงเรียน ซึ่งเป็นการให้เหตุผลที่ไม่สมเหตุสมผลเช่นกัน เพราะกฎของโรงเรียนนั้นชัดเจน โดยเฉพาะกฎของหอพักที่ทุกคนต้องปฏิบัติตามทุกวันในขณะที่อยู่ในโรงเรียน อีกทั้งโรงเรียนต้องมีการประกาศกฎระเบียบของโรงเรียนก่อนการเข้าเรียนอยู่แล้ว หรือการที่คนส่วนใหญ่ไม่เลี้ยงสัตว์เลี้ยงในโรงเรียนก็น่าจะทำให้ทราบได้ว่าโรงเรียนต้องมีกฎระเบียบเกี่ยวกับการห้ามเลี้ยงสัตว์ การตอบว่าเพื่อนอาจจะไม่รู้จึงเป็นการให้เหตุผลที่บิดเบือน หรือ การปล่อยให้เพื่อนจัดการเอง เพราะคิดว่าไม่ใช่เรื่องของตนเองนั้นก็เป็นการให้เหตุผลที่บิดเบือน และปัดความรับผิดชอบซึ่งผิดตามกลไกจริยธรรมหลุดเช่นกัน

ระหว่างเรียน

ภาพรวมของการเปลี่ยนแปลงจริยธรรมหลุดของผู้เรียนกลุ่มตัวอย่างพบว่า ผู้เรียนมีการปรึกษาหารือกับผู้เกี่ยวข้องเพื่อหาทางออกที่ไม่สร้างความเดือดร้อน หรือเหมาะสมกับทุกฝ่าย เนื่องจากมีหลายฝ่ายที่ได้รับผลกระทบที่แตกต่างกัน การรับฟัง ปรึกษาหารือจึงสามารถทำให้ทราบว่าใครได้รับผลกระทบอย่างไร และแก้ปัญหาให้กับทุกฝ่ายได้โดยได้รับผลกระทบที่ทุกฝ่ายยอมรับได้

การวิเคราะห์คำตอบด้านพฤติกรรมกลไกจริธรรมหลุดพบว่าระหว่างการเรียนรู้ด้วยโปรแกรม คำตอบของผู้เรียนมีการเจรจาหาทางออกกับผู้อื่นมากขึ้น มีการคำนึงถึงที่มาของกฎระเบียบ คำนึงถึงผู้อื่น เพื่อให้เกิดผลลัพธ์ที่ดีกับทุกฝ่าย เป็นการแสดงออกถึงการคำนึงถึงผู้อื่นมากขึ้น การกระทำที่แสดงออกจึงส่งผลกระทบที่เสียหายต่อผู้อื่นน้อยลง เห็นได้จากคำตอบที่ว่า การปรึกษาครูเพื่อหาทางออกที่เหมาะสม การปรึกษาเพื่อนเพื่อขอความเห็นก่อนไปปรึกษาครู และการขออนุญาตครูก่อนเลี้ยงสัตว์ สะท้อนถึงการพูดคุย ปรึกษา หารือ เพื่อหาคำตอบที่เหมาะสมกับทุกฝ่าย ซึ่งตรงกันข้ามกับการตัดสินใจคนเดียว ที่อาจจะส่งลให้เกิดความเดือดร้อนต่อผู้อื่นได้

ในส่วนของคำตอบด้านการให้เหตุผลระหว่างการเรียนรู้ด้วยโปรแกรมนั้น พบความสอดคล้องกับด้านพฤติกรรม กล่าวคือ มีการเห็นอกเห็นใจผู้อื่น เห็นได้จากคำตอบเกี่ยวกับการออกกฎนั้น อาจจะไม่ได้คำนึงถึงสัตว์หลายประเภทที่ไม่รบกวนผู้อื่น หรือความจำเป็นในการเลี้ยงสัตว์เลี้ยงบางประเภท หรือเพื่อวัตถุประสงค์ที่จำเป็นบางอย่างเช่น การรักษาโรคซึมเศร้า หรือการทำโครงงาน แต่เมื่อมีกฎแล้ว การฝ่าฝืนกฎจึงไม่เหมาะสม แม้ว่าตัวของกฎระเบียบเองจะไม่สมเหตุสมผล หรือสร้างปัญหาก็ตาม ดังนั้นทางออกที่ดีกับทุกฝ่ายคือ พูดคุย เจรจา เพื่อให้

เห็นผลกระทบที่ตามมาที่หลากหลายจากมุมมองที่หลากหลาย และไม่เกิดความเดือดร้อนกับทุกฝ่าย ซึ่งไม่สอดคล้องกับกลไกจริยธรรมหลุด

หลังเรียน

ภาพรวมของการเปลี่ยนแปลงจริยธรรมหลุดของผู้เรียนกลุ่มตัวอย่างหลังจากการเรียนรู้ด้วยโปรแกรมพบว่ามีความสอดคล้องกับระหว่างเรียน กล่าวคือ ผู้เรียนมีการปรึกษาหารือกับผู้เกี่ยวข้องเพื่อหาทางออกที่ไม่สร้างความเดือดร้อน หรือเหมาะสมกับทุกฝ่าย เนื่องจากมีหลายฝ่ายที่ได้รับผลกระทบที่แตกต่างกัน การรับฟัง ปรึกษาหารือจึงสามารถทำให้ทราบว่าใครได้รับผลกระทบอย่างไร และแก้ปัญหาให้กับทุกฝ่ายได้โดยได้รับผลกระทบที่ทุกฝ่ายยอมรับได้เช่นกันกับระหว่างเรียนด้วยโปรแกรม

คำตอบของผู้เรียนกลุ่มตัวอย่างหลังสิ้นสุดการเรียนรู้ด้วยโปรแกรมนั้นมีความสอดคล้องกับระหว่างการเรียนรู้ กล่าวคือ ผู้เรียนกลุ่มตัวอย่างมีการปรึกษาหารือเพื่อน และครู การขออนุญาตครูเพื่อหาทางออกที่เหมาะสมที่ดีกับทุกฝ่าย ไม่สร้างความเดือดร้อนแก่ผู้อื่น ซึ่งเป็นการแสดงออกที่ไม่สอดคล้องกับกลไกจริยธรรมหลุด

คำตอบด้านการให้เหตุผลหลังสิ้นสุดการเรียนรู้ด้วยโปรแกรมก็มีความสอดคล้องกับระหว่างเรียนรู้ด้วยโปรแกรมที่สะท้อนการเห็นอกเห็นใจผู้อื่น เห็นได้จากคำตอบของผู้เรียนที่คำนึงถึงผลที่เกิดขึ้นกับผู้อื่นมากขึ้น เช่น ไม่อยากให้เพื่อนเดือดร้อนจากการแพ้ขนแมว และอยากให้เพื่อนมีอาการที่ดีขึ้นจากโรคซึมเศร้า การรักษาสิทธิของเพื่อนทั้งสองฝ่าย ซึ่งนำไปสู่การปรึกษาหารือและหาทางอออกที่ทำให้ทุกคนได้ประโยชน์ซึ่งเป็นสิ่งที่ไม่สอดคล้องกับจริยธรรมหลุด นอกจากนี้ยังสามารถวิเคราะห์ข้อมูลได้จากตัวอย่างคำตอบเพิ่มเติม ดังต่อไปนี้

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

การวิเคราะห์คำตอบจากแบบทดสอบ เรื่อง ระเบียบวินัย กรณีการขออนุญาตใช้ห้องเรียนที่ว่างเพราะไม่มีกิจกรรมการเรียนการสอนจึงต้องการใช้ประโยชน์จากห้องเรียนในการอ่านหนังสือ หรือทำงาน และกรณีขออนุญาตการรับประทานอาหาร ที่โรงอาหารนอกเวลากำหนดเนื่องจากมีความจำเป็นจากการทำโครงาน ซึ่งคำตอบที่ไม่มีจริยธรรมหลุด คือ การที่พูดความจริงและขออนุญาตก่อนใช้ห้องเรียน หรือขออนุญาตรับประทานอาหารนอกเวลาที่กำหนดโดยไม่แอบใช้ห้องหรือแอบรับประทานอาหารนอกเวลาโดยไม่ได้รับอนุญาต สามารถวิเคราะห์ได้ดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 45 ตัวอย่างการเปลี่ยนแปลงจริยธรรมหลุดจากคำตอบในแบบทดสอบ 2

คำตอบ/ ช่วงเวลา	**ก่อนเรียน**	**ระหว่างเรียน**	**หลังเรียน**
ด้านพฤติกรรม	“นั่งในห้องเรียน แล้วอ่านหนังสือ” ผู้เรียน ส	“บอกครูไปตามตรงว่าติดทำโปรเจค และคราวหลังจะบางเวลาทำงานให้ดีกว่านี้” ผู้เรียน ส	“ส่งข้อความไปขออนุญาตครูที่ดูแล รวมทั้งอธิบายเหตุผลที่ต้องใช้” ผู้เรียน ส
ด้านการให้เหตุผล	“เพราะเราใช้ห้องเรียนในการอ่านหนังสือ เรียนรู้ ซึ่งตรงตามวัตถุประสงค์ของการสร้างห้องเรียน ไม่มีกฎห้าม” ผู้เรียน ส	“เพราะถ้าหากโกหกต่อไปอีก ครูจับได้จะเป็นเรื่องใหญ่กว่าเดิม จึงเลือกที่จะพูดตามตรง และปรับตารางเวลาของตนเองให้ดีขึ้น” ผู้เรียน ส	“เพราะถ้าหากมีเหตุผลต้องใช้ห้อง ครูน่าจะอนุญาตตามความเหมาะสม” ผู้เรียน ส

จากตารางข้างต้นสามารถวิเคราะห์การเปลี่ยนแปลงจริยธรรมหลุดของผู้เรียนได้ดังต่อไปนี้

ก่อนเรียน

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
Chulalongkorn University

การเปลี่ยนแปลงจริยธรรมหลุดของผู้เรียนในภาพรวมนั้นพบว่าผู้เรียนมีพฤติกรรมไม่สนใจผู้อื่นว่าจะได้รับผลกระทบอย่างไร ที่สอดคล้องกับพฤติกรรมกลไกจริยธรรมหลุดด้านมีการให้เหตุผลโดยการให้เหตุผลผลที่บิดเบือน และใช้คำพูดให้ดูดีจากการสร้างความเดือดร้อนของตนเองโดยสามารถวิเคราะห์ด้านพฤติกรรม และการให้เหตุผลได้ดังนี้

ก่อนเรียนด้วยโปรแกรมผู้เรียนมีคำตอบด้านพฤติกรรมที่แสดงถึงการทำตามใจตนเอง โดยไม่คำนึงถึงกฎระเบียบ หรือผู้อื่น ในการใช้ห้องเรียน โดยผู้เรียนให้คำตอบว่านั่งในห้องเรียนได้เลย เนื่องจากในคำถามกล่าวว่า ไม่มีคนใช้ห้องเรียน แต่ในความเป็นจริงแล้วห้องเรียนแต่ละห้องนั้นมีกฎระเบียบวางไว้ชัดเจนว่าต้องได้รับอนุญาตก่อนเข้าใช้ หรือในกรณีทั่วไปนั้นเราไม่สามารถใช้สิ่งของ หรือพื้นที่ที่ไม่ใช่ของเราโดยไม่ได้รับอนุญาตได้ การตอบว่าเข้าไปใช้ห้องเรียนเลยโดยไม่ต้องขออนุญาต เนื่องจากไม่มีการใช้ห้องเรียนในขณะนั้นจึงเป็นพฤติกรรมที่ผิดระเบียบของโรงเรียน และสามารถก่อให้เกิดความเดือดร้อนแก่ครูผู้ดูแลห้องได้ซึ่งเป็นพฤติกรรมที่สอดคล้องกับ

กลไก ให้เหตุผลที่บิดเบือน ไม่สมเหตุสมผล หรือให้เหตุผลที่ผิดจริยธรรม เพราะใช้พื้นที่โดยไม่ได้รับอนุญาตนั้นเป็นความผิด

ในส่วนของคำตอบด้านการให้เหตุผลก่อนเรียนรู้ด้วยโปรแกรมนั้น ผู้เรียนให้คำตอบว่า ไม่ต้องขออนุญาต เพราะใช้อ่านหนังสือ ซึ่งเป็นกิจกรรมที่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์การสร้างห้องเรียน แม้ไม่ได้ขออนุญาตก็ตาม เป็นการให้เหตุผลที่สอดคล้องกับกลไกจริยธรรมหลุด การใช้คำพูดให้ดูดี ซึ่งเป็นกลไกที่ทำผิดแล้วหาข้ออ้างเพื่อให้การกระทำผิดนั้นเบาลงหรือดูดีขึ้น แต่ก็ยังมีความผิดทางจริยธรรมอยู่เนื่องจากไม่ได้ขออนุญาต ซึ่งผิดระเบียบของโรงเรียน

ระหว่างเรียน

ในระหว่างเรียนด้วยโปรแกรมผู้เรียกลุ่มตัวอย่างมีการกระทำที่คำนึงถึงผลที่ตามมาต่อผู้ที่ได้รับผลกระทบ โดยมีการปรึกษาหารือกับผู้ที่เกี่ยวข้อง เพื่อหาทางออกที่ดีที่สุดกับทุกฝ่าย ซึ่งสามารถพิจารณาได้จากคำตอบด้านพฤติกรรม และการให้เหตุผลดังต่อไปนี้

คำตอบด้านพฤติกรรมของผู้เรียนกลุ่มตัวอย่างระหว่างเรียนรู้ด้วยโปรแกรมนั้น จะเห็นได้ผู้เรียนให้คำตอบที่มีครูเขามาเกี่ยวข้อง โดยผู้เรียนตอบว่า ยอมรับผิดกับครูและจะปรับปรุงตัว เนื่องจากมีความจำเป็นในการทำโครงงานจึงมารับประทานอาหารหลังเวลาที่กำหนดซึ่งผิดกฎของโรงเรียน แต่ทำไปด้วยความจำเป็นจึงยอมรับผิดกับครู และจะปรับปรุงตัวเอง ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่าผู้เรียนเห็นว่าตัวเองทำผิด และยอมรับผิด มีการพูดคุยปรึกษากับครูโดยตรง แม้ว่าจะกระทำความผิดไปแล้วแต่ก็ไม่ได้ให้เหตุผลที่ผิด หรือกระทำการตามกลไกจริยธรรมหลุดแต่อย่างใด

ในส่วนของคำตอบด้านการให้เหตุผลของผู้เรียนระหว่างเรียนรู้ด้วยโปรแกรมนั้น ผู้เรียนให้เหตุผลว่า การทำความผิดแล้วไม่ยอมรับผิดนั้นเป็นความผิดอีกทอดหนึ่ง และสร้างความเดือดร้อนให้แก่ตนเอง และครูผู้รับผิดชอบ ซึ่งการกระทำที่ไม่ยอมรับผิดนั้นเป็นพฤติกรรมกลไกจริยธรรมหลุด ซึ่งการให้เหตุลดังกล่าวของผู้เรียนสามารถพิจารณาได้ว่า ไม่ก่อให้เกิดความเดือดร้อนแก่ตนเองและผู้อื่นไม่สอดคล้องกับกลไกจริยธรรมหลุด

หลังเรียน

เมื่อสิ้นสุดการเรียนด้วยโปรแกรมผู้เรียกลุ่มตัวอย่างมีการกระทำที่คำนึงถึงผลที่ตามมาต่อผู้ที่ได้รับผลกระทบ โดยมีการปรึกษาหารือกับผู้ที่เกี่ยวข้อง เพื่อหาทางออกที่ดีที่สุดกับทุกฝ่าย ซึ่งสามารถพิจารณาได้จากคำตอบด้านพฤติกรรม และการให้เหตุผลที่สอดคล้องกับระหว่างเรียนด้วยโปรแกรม ซึ่งสามารถพิจารณาได้ดังต่อไปนี้

คำตอบด้านพฤติกรรมของผู้เรียนหลังจากสิ้นสุดการเรียนรู้ด้วยโปรแกรมนั้น จะเห็นได้ว่าผู้เรียนมีการขออนุญาตใช้ห้องเรียนก่อนเข้าไปใช้ แม้ว่าห้องนั้นว่าง ไม่มี

กิจกรรมการเรียนการสอนก็ตาม ซึ่งเป็นการทำตามกฎระเบียบของโรงเรียน ไม่สร้างความเดือดร้อนให้แก้ผู้อื่น คำนึงนึงครูผู้ดูแลห้อง กฎ ระเบียบของโรงเรียน ซึ่งเป็นการกระทำที่ไม่สอดคล้องกับพฤติกรรมกลไกจริยธรรมหลุด

นอกจากนี้คำตอบด้านการให้เหตุผลของผู้เรียนหลังการเรียนรู้ด้วยโปรแกรม สามารถพิจารณาได้ว่า หากเรามีเหตุผลที่ดีครูก็น่าจะให้ใช้ห้องเรียนได้ ซึ่งเป็นการให้เหตุผลที่ถูกต้องตามระเบียบ เป็นการหาทางออกที่เป็นประโยชน์กับทุกฝ่ายได้ไม่สร้างความเดือดร้อนให้แก่ผู้อื่น คำนึงถึงผู้อื่นก่อนการตัดสินใจ ซึ่งไม่สอดคล้องกับกลไกจริยธรรมหลุด

ทั้งนี้เมื่อนำข้อมูลจากการสัมภาษณ์ผู้เรียนกลุ่มตัวอย่างหลังสิ้นสุดการเรียนรู้ด้วยโปรแกรมแล้ว จะเห็นได้ว่ามีความสอดคล้องกับข้อมูลจากแบบทดสอบ สามารถพิจารณาได้จากตัวอย่างการให้สัมภาษณ์ต่อไปนี้

> *“...ต้องทำความเข้าใจเหตุผลของทุกฝ่าย และต้องเข้าใจตัวบุคคลแต่ละคนว่าเค้าเป็นใครลักษณะอย่างไร เช่น ถ้าเรามีอำนาจน้อยกว่าอีกฝ่าย ก็จะพยายามหาคนอื่นช่วยที่สามารถแก้ไขปัญหา หรือหาอำนาจ หรือคนอื่น ที่สามารถจะแก้ไขปัญหาได้ ... คิดว่าใช้เถื่อนไม่ถูกต้อง เพราะยังไม่ได้นึกถึงคนทำโปรแกรมมาก แต่คิดว่าตัวเองทำผิด แต่ตัดสินใจทำผิดเพราะว่าคิดว่าโอกาสก็สำคัญ ถ้าเราใช้แค่ไม่กี่คน ความเดือดร้อนของเจ้าของโปรแกรมก็เดือดร้อนน้อย ...แต่เรื่องอื่น ๆ ที่เกี่ยวกับความขัดแย้ง คือ หาทางออกที่ดีโดยไม่หนีปัญหา ต้องเคลียร์ปัญหา ไม่ก่อให้เกิดปัญหาตามมาในขณะที่แก้ปัญหาปัจจุบันไปด้วย...”*

ผู้เรียน 4 ให้สัมภาษณ์

> *“...ก่อนเรียน ความถูกต้องในความคิดขึ้นอยู่กับเสียงคนส่วนใหญ่... พอเรียนแล้วมันทำให้เราคิดช้าลง พิจารณาสิ่งต่าง ๆ มากขึ้น ... มันทำให้เราคิดมากขึ้นก่อนจะตัดสินใจ...”*

ผู้เรียน 5 ให้สัมภาษณ์

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
Chulalongkorn University

จากข้อมูลการให้สัมภาษณ์ในข้างต้นจะเห็นได้ว่า ก่อนการเรียนรู้ด้วยโปรแกรมนั้นมีการตัดสินใจที่ไม่ได้คำนึงถึงเหตุผลที่ตามมาที่จะเกิดขึ้นได้สามารถก่อความเดือดร้อนใหแก่ผู้อื่นได้ แต่เมื่อได้เรียนรู้ด้วยโปรแกรมแล้วผู้เรียนมีการปรึกษาหารือ คิดถึงผู้อื่น ทำให้สามารถเห็นผลกระทบที่สร้างความเดือดร้อนแก้ผู้อื่นได้ การตัดสินใจที่มีจริยธรรมหลุดจึงลดลง ซึ่งสอดคล้องกับข้อมูลที่ได้จากแบบทดสอบในข้างต้น

2.2.2 กระบวนการเรียนรู้ที่ส่งผลต่อจริยธรรมหลุด

ผู้วิจัยได้เก็บรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพจากแบบบันทึกการเรียนรู้ และแบบสัมภาษณ์เพื่อนำมาวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหา เพื่อนำเสนอกระบวนการเรียนรู้ของโปรแกรมที่เกิดขึ้นกับผู้เรียนที่ส่งผลให้เกิดการลดลงของจริยธรรมหลุดโดยการวิเคราะห์ด้านจริยธรรมหลุดด้านภาพรวม ด้านพฤติกรรม และด้านการให้เหตุผล โดยแสดงให้เห็นถึงพัฒนาการที่เกิดจากการเรียนรู้ด้วยโปรแกรมทั้ง 4 หน่วยการเรียนรู้ ได้แก่ หน่วยที่ 1 สื่อออนไลน์ใช้อย่างไร หน่วยที่ 2 วัฒนธรรมเก่า ใหม่ อย่างไหนดี หน่วยที่ 3 พลเมืองดีเป็นอย่างไร หน่วยที่ 4 สิ่งแวดล้อมที่ยั่งยืนต้องทำอย่างไร

จริยธรรมหลุดด้านภาพรวมผู้เรียนมีพัฒนาการลดลงของจริยธรรมหลุดโดยการเรียนรู้เลือกตัดสินใจบนพื้นฐานความรับผิดชอบ ผลที่เกิดกับตนเอง ผู้อื่น และสิ่งแวดล้อมจากมุมมองที่หลากหลายเพื่อให้เห็นผลลัพธ์ที่ส่งผลเสียกับทุกฝ่ายน้อยที่สุด ในส่วนของด้านพฤติกรรมผู้เรียนได้เรียนรู้การหาวิธีที่เหมาะสมที่สุดจากวิธีการที่หลากหลายเพื่อผลลัพธ์ที่ดีที่สุด หรือผลลัพธ์ที่ไม่ก่อความขัดแย้งหรือปัญหากับทุกฝ่าย และด้านการให้เหตุผลพัฒนาการการลดลงของพฤติกรรมกลไกจริยธรรมหลุดด้านการให้เหตุผลโดยการเรียนรู้การตัดสินใจจากมุมมองที่หลากหลายเพื่อให้เกิดผลลัพธ์ที่ทุกฝ่ายยอมรับได้ หรือส่งผลเสียกับทุกฝ่ายน้อยที่สุด ซึ่งสามารถอธิบายได้ดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 46 กระบวนการเรียนรู้ที่ส่งผลต่อจริยธรรมหลุด

หน่วยการเรียนรู้	หน่วยที่ 1 สื่อออนไลน์ ใช้อย่างไร	หน่วยที่ 2 วัฒนธรรมเก่า ใหม่ อย่างไหนดี	หน่วยที่ 3 พลเมืองดี เป็นอย่างไร	หน่วยที่ 4 สิ่งแวดล้อม ที่ยั่งยืนต้องทำอย่างไร
กระบวนการเรียนรู้ที่ส่งผลต่อจริยธรรมหลุดด้านภาพรวม	ผู้เรียนได้เรียนรู้และพัฒนาการลดจริยธรรมหลุดลงจากการเรียนรู้กระบวนการตัดสินใจที่ไม่ทำให้ผู้อื่นเดือดร้อน โดยการแสวงหาสิ่งที่ถูกต้องจากหลักฐาน เหตุผลที่หลากหลาย ประกอบการตัดสินใจแสดงพฤติกรรม โดยมีการรับฟังความคิดเห็น มุมมองของผู้อื่น มาประกอบการพิจารณาแสดงพฤติกรรม	ผู้เรียนมีพัฒนาการลดลงของจริยธรรมหลุดโดยการเรียนรู้การใช้สันติวิธี การแสวงหาวิธีการที่เหมาะสมสำหรับทุกฝ่าย โดยกระบวนการรับฟังผู้อื่นเพื่อให้ได้มุมมองที่หลากหลาย และให้เห็นผลลัพธ์ที่เหมาะสม และส่งผลเสียน้อยที่สุดกับทุกฝ่าย	ผู้เรียนมีพัฒนาการลดลงของจริยธรรมหลุดโดยการเรียนรู้การเลือกทำตามกฎหมายและวัฒนธรรมที่เหมาะสมกับตนเองและผู้อื่น บนการพิจารณามุมมองที่หลากหลาย มุมมองทางกฎหมาย และผลที่ตามมาที่ส่งผลเสียกับทุกฝ่ายน้อยที่สุด แต่จริยธรรมหลุดเพิ่มขึ้นนั้นมาจากความซับซ้อนของปัญหาที่มีความซับซ้อนทางจริยธรรม และระดับความใกล้ชิดกับผู้เรียนของผู้ได้รับผลกระทบจาก	ผู้เรียนมีพัฒนาการลดลงของจริยธรรมหลุดโดยการเรียนรู้เลือกตัดสินใจบนพื้นฐานความรับผิดชอบ ผลที่เกิดกับตนเอง ผู้อื่น และสิ่งแวดล้อมจากมุมมองที่หลากหลาย เพื่อให้เห็นผลลัพธ์ที่ส่งผลเสียกับทุกฝ่ายน้อยที่สุด

หน่วยการเรียนรู้	หน่วยที่ 1 สื่อออนไลน์ ใช้อย่างไร	หน่วยที่ 2 วัฒนธรรมเก่าใหม่ อย่างไหนดี	หน่วยที่ 3 พลเมืองดี เป็นอย่างไร	หน่วยที่ 4 สิ่งแวดล้อม ที่ยั่งยืนต้องทำอย่างไร
			การตัดสินใจทางจริยธรรมที่มีความสัมพันธ์ที่ห่างกับผู้เรียน	
กระบวนการเรียนรู้ที่ส่งผลต่อจริยธรรมหลุดด้านพฤติกรรม	ผู้เรียนมีการลดลงของพฤติกรรมจริยธรรมหลุดจากการเรียนรู้การหาสิ่งที่ถูกต้องจากหาหลักฐาน เหตุผลที่หลากหลาย ประกอบการกระทำและการตดสินใจเพื่อการตัดสินใจที่ดีที่สุด	ผู้เรียนมีพัฒนาการด้านพฤติกรรมจริยธรรมหลุดที่ลดลงจากการเรียนรู้การใช้สันติวิธี การหาวิธีที่เหมาะสมที่สุดจากวิธีการที่หลากหลายเพื่อผลลัพธ์ที่ดีที่สุด หรือผลลัพธ์ที่ไม่ก่อความขัดแย้งหรือปัญหากับทุกฝ่าย	ผู้เรียนมีพัฒนาการลดลงของพฤติกรรมจริยธรรมหลุดโดยการเรียนรู้การเลือกปฏิบัติตามกฎหมายเกี่ยวกับสนับสนุนสินค้าลิขสิทธิ์ การจ่ายภาษี การเลือกรับวัฒนธรรมที่เหมาะสม เนื่องจากส่งผลดี ไม่สร้างความเดือดร้อนให้กับตนเอง ผู้อื่น สังคม และประเทศชาติ	ผู้เรียนมีพัฒนาการโดยการเรียนรู้การตัดสินใจจากปัจจัยที่ต้องคำนึงถึงตนเอง ผู้อื่น และสิ่งแวดล้อมนั้น ผู้เรียนมีพัฒนาการการลดลงของพฤติกรรมจริยธรรมหลุดโดยการพิจารณาปัจจัย วิธีการ หน้าที่ของตนเอง และผลที่จะเกิดขึ้นจากมุมมองที่หลากหลายที่สามารถจะส่งผลที่ดีที่สุด หรือส่งผลเสียน้อยที่สุดต่อตนเอง ผู้อื่น และส่วนรวม

หน่วยการเรียนรู้	หน่วยที่ 1 สื่อออนไลน์ ใช้อย่างไร	หน่วยที่ 2 วัฒนธรรมเก่าใหม่ อย่างไหนดี	หน่วยที่ 3 พลเมืองดี เป็นอย่างไร	หน่วยที่ 4 สิ่งแวดล้อม ที่ยั่งยืนต้องทำอย่างไร
กระบวนการเรียนรู้ที่ส่งผลต่อจริยธรรมหลุดด้านการให้เหตุผล	ผู้เรียนมีพัฒนาการการลดลงของจริยธรรมหลุดด้านการให้เหตุผลโดยการเรียนรู้การรับฟังผู้อื่น ซึ่งทำให้ผู้เรียนสามารถพิจารณามุมมอง การคิด และเหตุผลที่หลากหลาย	ผู้เรียนมีพัฒนาการลดลงของจริยธรรมหลุดจากการเรียนรู้การตัดสินใจจากมุมมองที่หลากหลายที่ทำให้เห็นผลตามมาที่หลากหลาย ทำให้ตัดสินใจได้ว่าการตัดสินใจแบบใดส่งผลที่ดีที่สุดกับทุกฝ่าย หรือทำให้ผู้อื่นเดือดร้อนน้อยที่สุด	ผู้เรียนมีพัฒนาการการลดลงของจริยธรรมหลุดด้านการให้เหตุผลจากการเรียนรู้การเคารพกฎหมาย และการพิจารณาผลที่ตามมาที่ส่งผลเสียกับทกฝ่ายน้อยที่สุด หรือทุกฝ่ายยอมรับผลที่ตามมาได้	ผู้เรียนได้มีพัฒนาการการลดลงของจริยธรรมหลุดด้านการให้เหตุผลโดยการเรียนรู้การตัดสินใจจากมุมมองที่หลากหลายเพื่อให้เกิดผลลัพธ์ที่ทุกฝ่ายยอมรับได้ หรือส่งผลเสียกับทุกฝ่ายน้อยที่สุด

จากตารางในข้างต้นผู้วิจัยสามารถวิเคราะห์ผลวิจัยจากข้อมูลเชิงคุณภาพกระบวนการเรียนรู้ที่ส่งผลต่อการพัฒนาการที่สะท้อนถึงการลดลงของจริยธรรมหลุดของผู้เรียน กระบวนการเรียนรู้ที่ส่งผลต่อพัฒนาการด้านเหตุผลทางจริยธรรมของผู้เรียนที่ส่งผลให้จริยธรรมหลุดลดลงนั้นเกิดจากการที่ผู้เรียนได้เรียนรู้จากโปรแกรมในแต่ละหน่วยการเรียนรู้ ทำให้ผู้เรียนสามารถพิจารณาถึงผลลัพธ์จากการตัดสินใจจากหลายปัจจัย หลายมุมมอง อย่างเป็นขั้นตอน มีสติ และตัดสินใจอยู่บนพื้นฐานผลลัพธ์ที่ไม่ก่อความเดือดร้อนแก่ผู้อื่น หรือเกิดผลลัพธ์ที่ทุกฝ่าย สามารถรับผลร่วมกันได้โดยสามารถแสดงการวิเคราะห์ข้อมูลเป็นด้านภาพรวม ด้านพฤติกรรม และการให้เหตุผล ได้ดังต่อไปนี้

2.2.2.1 กระบวนการเรียนรู้ที่ส่งผลต่อจริยธรรมหลุดด้านภาพรวม

ผู้วิจัยได้นำข้อมูลเชิงคุณภาพที่ได้จากการเก็บรวบรวมข้อมูลจากการแบบบันทึกการเรียนรู้ และแบบสัมภาษณ์มาวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อให้นำเสนอข้อมูลเกี่ยวกับผลของการใช้โปรแกรมที่ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงจริยธรรมหลุดของผู้เรียน โดยผู้เรียนมีกระบวนการเรียนรู้ที่ส่งผลต่อการตัดสินใจแสดงพฤติกรรมที่ไม่สร้างความเดือดร้อนแก่ทุกฝ่ายจากการให้เหตุผลทางจริยธรรมเกี่ยวกับความถูกต้องของผู้เรียนเป็นไปในแนวทางสองแนวทางหลักคือ ทุกฝ่ายรับได้แม้ว่าจะมีการได้ผลประโยชน์ หรือเสียผลประโยชน์บ้าง กับแนวทางที่สองคือ การกระทำที่ถูกต้องต้องไม่ส่งผลเสีย หรือไม่ทำให้คนอื่นเดือดร้อน ทั้งนี้สามารถวิเคราะห์ได้ดังตัวอย่างข้อมูลดังต่อไปนี้

ตารางที่ 47 ตัวอย่างการบันทึกการเรียนรู้ของผู้เรียนด้านจริยธรรมหลุดด้านภาพรวมรายหน่วย

ตัวอย่างการบันทึกการเรียนรู้ของผู้เรียนด้านจริยธรรมหลุดด้านภาพรวมรายหน่วย			
หน่วยการเรียนรู้ที่ 1	**หน่วยการเรียนรู้ที่ 2**	**หน่วยการเรียนรู้ที่ 3**	**หน่วยการเรียนรู้ที่ 4**
“ปัญหาบางอย่างมีความรุนแรงมากกว่าที่คนส่วนใหญ่คิด ทุกการตัดสินใจมีความสำคัญและจะนำไปสู่การตัดสินใจครั้งต่อไปในอนาคต... ได้เห็นมุมมองของเพื่อนที่ใช้วิธีประนีประนอม และเพื่อนที่ตัดสินใจแบบไม่อ่อนข้อ เช่น สนับสนุนเพื่อนให้ bully กลับ” (ผู้เรียน เอช บันทึกในหน่วยที่การเรียนรู้ที่ 1)	*“ดูว่าอะไรสมควรและอะไรไม่สมควร ปัญหาบางอย่างไม่ได้แก้ได้เพียงวิธีเดียว เราควรเลือกสิ่งที่เหมาะที่สุดที่จะทำเพื่อความปลอดภัยของเราในอนาคต”* (ผู้เรียน บี บันทึกในหน่วยที่การเรียนรู้ที่ 2) *“คิดให้ดีถึงผลดีและผลเสียจากการกระทำของเรา และหาสิ่งที่ทำให้เกิดผลดีมากที่สุด เนื่องจากเราควรจะลด*	*“ไม่ใช้โปรแกรมเถื่อน เพราะละเมิดสิทธิ์คนอื่น”* (ผู้เรียน ซี บันทึกในหน่วยที่การเรียนรู้ที่ 3) *“จ่ายภาษีตามปกติ เพราะจะทำให้ระบบเศรษฐกิจภายในประเทศโดยรวมดีขึ้น”* (ผู้เรียน ดี บันทึกในหน่วยที่การเรียนรู้ที่ 3)	*“เลือกวิธีที่ส่งผลกระทบต่อส่วนรวมน้อยที่สุด เพราะสถานการณ์นั้นเป็นสถานการณ์ที่เกี่ยวข้องและมีผลต่อคนหมู่มาก”* (ผู้เรียน เอ บันทึกในหน่วยที่การเรียนรู้ที่ 4) *“พูดคุย ไกล่เกลี่ย หาทางที่จะได้ประโยชน์โดยรวมมากที่สุด...คิดแบบมีเหตุผล รอบด้าน และลองรวมหัวคุยกับคน*

ตัวอย่างการบันทึกการเรียนรู้ของผู้เรียนด้านจริยธรรมหลุดด้านภาพรวมรายหน่วย			
หน่วยการเรียนรู้ที่ 1	**หน่วยการเรียนรู้ที่ 2**	**หน่วยการเรียนรู้ที่ 3**	**หน่วยการเรียนรู้ที่ 4**
“ปรึกษาหาทางออกกับคนรอบข้าง คุยกันด้วยเหตุผล หาทางออกที่ทำให้ทุกคนอยู่ร่วมกันได้ เพราะจะได้ไม่ทำให้ใครรู้สึกเดือดร้อน หรือเสียเปรียบ” (ผู้เรียน เอฟ บันทึกในหน่วยที่การเรียนรู้ที่ 1)	*โอกาสการเกิดความขัดแย้งให้ได้มากที่สุด”* (ผู้เรียน เอช บันทึกในหน่วยที่การเรียนรู้ที่ 2)		*อื่นเผื่อมีทางแก้ที่ดีขึ้น”* (ผู้เรียน อี บันทึกในหน่วยที่การเรียนรู้ที่ 4)

จากตารางสามารถวิเคราะห์ได้ว่า ในหน่วยการเรียนรู้ที่ 1 สื่อออนไลน์ใช้อย่างไร ซึ่งมีเนื้อหาเกี่ยวกับการใช้สื่อออนไลน์ ประกอบไปด้วยฉาก 3 ฉากที่ผู้เรียนได้เรียนรู้ ได้แก่ 1. การแสดงความคิดเห็นทางการเมืองที่ต่างกัน การกลั่นแกล้งทางไซเบอร์ และการละเมิดสิทธิ์ของผู้อื่นทางไซเบอร์ **ผู้เรียนได้เรียนรู้และพัฒนาการที่ลดจริยธรรมหลุดลงจากกระบวนการตัดสินใจที่ไม่ทำให้ผู้อื่นเดือดร้อน** สามารถวิเคราะห์ได้เมื่อพิจารณาจากข้อมูลการบันทึกในหน่วยการเรียนรู้ที่ 1 ของผู้เรียน เอช นั้นจะเห็นได้ว่ามีผู้เรียนบางส่วนสามารถแสดงพฤติกรรมจริยธรรมหลุดได้จากการสนับสนุนพฤติกรรมกลั่นแกล้ง (Bully) กลับเมื่อพบจุดขัดแย้งในโปรแกรม ที่มีสถานการณ์การกลั่นแกล้ง ซึ่งการแก้ปัญโดยการใช้ความรุนแรงกลับไปย่อมทำให้เกิดปัญหาตามมา และเป็นการกระทำผิดจริยธรรมหลุดด้วย โดยการกลั่นแกล้งนั้นมีความสอดคล้องกับกลไกจริยธรรมหลุด ได้ทั้ง 8 ประการขึ้นอยู่กับผลกระทบของความรุนแรงที่เกิดขึ้น จากตัวอย่างการบันทึกของผู้เรียน เอฟ ในข้างต้นจะเห็นได้ว่าในการเรียนรู้ในหน่วยการเรียนรู้ที่ 1 นั้นผู้เรียนกลุ่มตัวอย่างสะท้อนให้เห็นการตัดสินใจทางจริยธรรม และการให้เหตุผลทางจริยธรรมว่า การที่ผู้เรียนจะตัดสินใจว่าจะแสดงพฤติกรรมใดนั้นอยู่บนพื้นฐานความถูกต้อง บนหลักฐาน เหตุผล และผลการกระทำที่ไม่ทำให้ผู้อื่น

เดือดร้อน ซึ่งผู้เรียนเห็นว่าเป็นสิ่งที่ดี ซึ่งสะท้อนการคิดที่มีรูปแบบตรงกันข้ามกับกลไกจริยธรรมหลุดทั้ง 8 ประการ

ในหน่วยการเรียนรู้ที่ 2 วัฒนธรรมเก่า ใหม่ อย่างไหนดี ซึ่งมีเนื้อหาเกี่ยวกับวัฒนธรรมประกอบไปด้วย 3 ฉาก ได้แก่ การเหมารวมทางเชื้อชาติ ศาสนา การกลั่นแกล้งทางวัฒนธรรม และการเปรียบเทียบวัฒนธรรมเก่าและใหม่ **ผู้เรียนได้เรียนรู้และมีพัฒนาการที่ลดลงของจริยธรรมหลุดโดยพิจารณาถึงผลที่จะเกิดขึ้นในอนาคตที่ไม่ทำให้ผู้อื่นเดือดร้อน และส่งผลเสียหรือปัญหากับทุกฝ่ายน้อยที่สุด** ซึ่งเห็นได้จากตัวอย่างการบันทึกในข้างต้นนั้น สามารถวิเคราะห์ได้ว่าในหน่วยการเรียนรู้ที่ 2 นั้น ผู้เรียนได้บันทึกที่สะท้อนให้เห็นว่า แนวคิดเกี่ยวกับสิ่งที่ถูกต้องนั้นมากจาก ผลลัพธ์จากการตัดสินใจที่ดีที่สุดหรือที่เหมาะสมที่สุดที่สามารถเกิดขึ้นในอนาคต กล่าวคือ ผลการกระทำที่ไม่สร้างปัญหาตามมา และการแก้ไขปัญหาหรือการตัดสินใจด้วยสันติวิธีเนื่องจากสามารถให้ผลลัพธ์ที่ดีกว่าการใช้ความรุนแรงกับทุกฝ่าย จึงสามารถสรุปได้ว่า จากหน่วยการเรียนรู้ที่ 1 และ 2 นั้นผู้เรียนมีพื้นฐานการตัดสินใจทางจริยธรรม และการให้เหตุผลทางจริยธรรมอยู่บนพื้นฐานของผลลัพธ์ที่ไม่ก่อให้เกิดผลเสียตามมา หรือการตัดสินใจที่สร้างปัญหาตามมาน้อยที่สุดต่อทุกฝ่าย และสามารถวิเคราะห์ตัวอย่างการบันทึกการเรียนรู้ในหน่วยการเรียนรู้ที่ 3

ในหน่วยการเรียนรู้ที่ 3 พลเมืองดีเป็นอย่างไร ซึ่งมีเนื้อหาเกี่ยวกับการเป็นพลเมือง ประกอบไปด้วย 3 ฉาก ได้แก่ การปฏิบัติตามวัฒนธรรมของคนส่วนมาก ที่ไม่ถูกต้อง การละเมิดกฎหมายทรัพย์สินทางปัญญา และการเลี่ยงภาษี ซึ่งในหน่วยการเรียนรู้นี้**ผู้เรียนได้มีกระบวนการเรียนรู้ที่ส่งผลต่อพัฒนาจริยธรรมหลุดให้ลดลงโดยเรียนรู้การเคารพกฎหมาย และการเลือกรับวัฒนธรรมที่เหมาะสมกับตนเอง และผู้อื่น** สามารถวิเคราะห์ได้ดังตัวอย่างการบันทึกในข้างต้นได้ว่า ในหน่วยการเรียนรู้ที่ 3 นั้นผู้เรียนมีการใช้แนวคิดด้านการเคารพและปฏิบัติตามกฎหมายเพิ่มขึ้น ในการเป็นบรรทัดฐานในการตัดสินใจว่าสิ่งใดถูกต้องทางจริยธรรม และควรปฏิบัติตาม ซึ่งหากปฏิบัติตามกฎหมายแล้วก็เป็นสิ่งที่ถูกต้อง เพราะกฎหมายนั้นคุ้มครองสิทธิ์ และผลประโยชน์ของคนอื่น

ในหน่วยการเรียนรู้ที่ 4 สิ่งแวดล้อมที่ยั่งยืนต้องทำอย่างไร นั้นมีเนื้อหาเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม ซึ่งเป็นเนื้อหาที่มีความเชื่อมโยงกับผู้เรียนและบริบทรอบตัวผู้เรียนซึ่งมีขอบเขตเนื้อหาขยายออกไปกว้างที่สุดจากทุกหน่วยการเรียนรู้ที่ผ่านมาโดยผู้เรียนจะได้เรียนรู้เกี่ยวกับการตัดสินใจที่ส่งผลต่อตนเอง ผู้อื่น และสิ่งแวดล้อมรอบตัว ซึ่งประกอบไปด้วย 3 ฉาก ได้แก่ การทิ้งขยะ การใช้ทรัพยากร การรักษาสิ่งแวดล้อมและสรุปการเรียนรู้ทั้งหมด ซึ่งในหน่วยการเรียนรู้นี้ผู้เรียนได้เรียนรู้การ**พัฒนาการลดจริยธรรมหลุดลงโดยการรับผิดชอบหน้าที่ของตนเอง และตัดสินใจจาก**

การทำให้ผู้อื่นเดือดร้อน หรือได้รับผลเสียน้อยที่สุด โดยสามารถวิเคราะห์จากตัวอย่างการบันทึกการเรียนรู้ในข้างต้นจะเห็นได้ว่าในหน่วยการเรียนรู้ที่ 4 นั้นผู้เรียนมีแนวคิด หรือบรรทัดฐานในการตัดสินใจทางจริยธรรมสอดคล้องกับหน่วยการเรียนรู้ที่ 1 – 3 คือการคำนึงถึงผลที่ตามมาโดยคิดในหลายมุมมองเพื่อให้เห็นผลที่ตามมาหลายแบบมากขึ้น ซึ่งสามารถนำไปใช้ประกอบการตัดสินใจทางจริยธรรมว่า สิ่งที่ถูกต้องคือสิ่งที่ส่งผลเสียกับผู้อื่นน้อยที่สุด หรือผู้อื่นเดือดร้อนน้อยที่สุด ทั้งนี้ยังสามารถวิเคราะห์ร่วมกันกับการให้สัมภาษณ์ของผู้เรียนกลุ่มตัวอย่างดังตัวอย่างการให้สัมภาษณ์ต่อไปนี้

> *“...ผมตัดสินใจ based on ผลที่ได้รับกับความสัมพันธ์ที่มีกับตัวผม เช่น อะไรที่ผมรับได้ผมก็จะยอม อะไรที่มันเกี่ยวกับความรับผิดชอบของผม ผมก็จะคิดถึงผลที่มันตามมาว่าจะเกิดอะไรขึ้น ... สิ่งที่ถูกต้องจริง ๆ มันยากที่จะบอก ผมเลยคิดว่า เอาที่ทุกฝ่ายยอมรับได้ ผมยอมได้ เค้า คนอื่นยอมได้ คือถูกต้องเหมาะสม แล้วก็ การที่จะหาสิ่งที่ถูกต้องจริง ๆ เลยสำหรับหลาย ๆ ฝ่ายเป็นเรื่องยาก ต้องมานั่งหา solution ร่วมกัน เอาที่ทุกฝ่ายรับได้ ซึ่งมันเป็นเรื่องที่ยากและใช้เวลา...”*
>
> (ผู้เรียน 2, สัมภาษณ์)

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

จากข้อมูลการสัมภาษณ์สามารถวิเคราะห์ได้ดังต่อไปนี้ ผู้เรียนคนที่ 2 ให้สัมภาษณ์ว่า สิ่งที่ถูกต้อง คือ สิ่งที่ทุกคนยอมรับได้ซึ่งอาจจะมีฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งได้เปรียบหรือเสียเปรียบซึ่งอาจจะทำผิดจริยธรรมหลุดในกลไกที่สอดคล้องกับพฤติกรรมนี้ เช่น 1. การให้เหตุผลทางจริยธรรมหรือการตัดสินทางจริยธรรมที่ผิดจริยธรรม (Moral Justification) 2. การใช้คำพูดให้ดูดี (Euphemistic Labeling) 3. การเปรียบเทียบทางสังคม (Advantage Comparison) 6. การบิดเบือนผลการกระทำผู้อื่นเสียหายหรือได้รับผลกระทบ (Distorting Consequences) แต่ถ้าทุกคนยอมรับได้คือสิ่งที่ดี และตัวอย่างการให้สัมภาษณ์ต่อไปนี้

> *“...ถูก คือ ให้ผลที่ยั่งยืนที่สุด (Sustainable) ส่งผลดีในปัจจุบันและในอนาคต ของตัวเองและคนอื่น แต่สถานการณ์ลำบาก จะพิจารณาจาก ของตัวเองมาก่อน แล้วก็คนอื่น*

ตามมาทีหลัง พอมาเรียนแล้วทำให้มันพัฒนาให้มันเหมาะสม ขึ้นเห็นภาพความยั่งยืนชัดเจนขึ้น ก่อนเรียนให้น้ำหนักการกระทำที่ตรงหน้าเป็นหลัก โดยไม่ค่อยคิดถึงผลที่ตามมา... ส่วนผิด คือ สร้างความผิดหวัง เสียใจกับการตัดสินใจของตนเองโดยใช่เหตุ..."

(ผู้เรียน 3, สัมภาษณ์)

ส่วนผู้เรียนคนที่ 3 มีแนวคิดเพิ่มเติม คือ นอกจากจะเป็นผลดีกับทุกฝ่ายและทุกฝ่ายยอมรับได้แล้ว จะต้องไม่ส่งผลเสียในระยะยาวด้วย คือการตัดสินใจแล้วทุกคนยอมรับได้และจะต้องไม่สร้างปัญหาตามมา

สรุปจากข้อมูลสัมภาษณ์นั้นสามารถสรุปได้ว่า **ผู้เรียนมีกระบวนการเรียนรู้ที่ส่งผลต่อตัดสินใจแสดงพฤติกรรมที่ไม่สร้างความเดือดร้อนแก่ทุกฝ่ายจากการให้เหตุผลทางจริยธรรมเกี่ยวกับความถูกต้องของผู้เรียนเป็นไปในแนวทางสองแนวทางหลักคือ ทุกฝ่ายรับได้แม้ว่าจะมีการได้ผลประโยชน์ หรือเสียผลประโยชน์บ้าง กับแนวทางที่สองคือ การกระทำที่ถูกต้องต้องไม่ส่งผลเสีย หรือไม่ทำให้คนอื่นเดือดร้อน** ซึ่งสอดคล้องกับการบันทึกของผู้เรียนจากการเรียนรู้ด้วยโปรแกรมทั้ง 4 หน่วยการเรียนรู้ กล่าวคือ ผู้เรียนมีจริยธรรมหลุดลดลงจากแนวคิดหรือพื้นฐานการตัดสินใจและการให้เหตุผลทางจริยธรรมของผู้เรียน คือ สิ่งที่ถูกต้องนั้นเป็นสิ่งที่ทุกฝ่ายเดือดร้อนน้อยที่สุด หรือได้รับผลเสียน้อยที่สุด หรือเกิดผลที่ทุกฝ่ายยอมรับได้

จากนั้นผู้วิจัยได้นำข้อมูลเชิงคุณภาพมาวิเคราะห์เพิ่มเติมเกี่ยวกับกระบวนการเรียนรู้ที่ส่งผลต่อพัฒนาการลดลงของจริยธรรมหลุดด้านพฤติกรรมและการให้เหตุผลดังต่อไปนี้

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
Chulalongkorn University

2.2.2.2 กระบวนการเรียนรู้ที่ส่งผลต่อจริยธรรมหลุดด้านพฤติกรรม

จากข้อมูลการวิเคราะห์พฤติกรรมจริยธรรมหลุดของผู้เรียนกลุ่มตัวอย่างจากการทดลองในข้างต้นนั้น ผู้วิจัยจึงนำข้อมูลเชิงคุณภาพจากการสัมภาษณ์ และการบันทึกของกลุ่มตัวอย่างมาเพื่อวิเคราะห์หาข้อมูลการให้เหตุผลและการตัดสินใจทางจริยธรรมของผู้เรียนกลุ่มตัวอย่างจากการทดลอง ซึ่งผลการวิเคราะห์ข้อมูลพบว่าผู้เรียนให้ความสำคัญกับการรับผิดชอบต่อหน้าที่ตนเองที่สามารถส่งผลกระทบต่อผู้อื่น หากไม่รับผิดชอบต่อหน้าที่ตนเองแล้วอาจจะทำให้ผู้อื่นเดือดร้อนได้ สามารถแสดงได้ดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 48 ตัวอย่างการบันทึกการเรียนรู้ของผู้เรียนด้านพฤติกรรมรายหน่วย

ตัวอย่างการบันทึกการเรียนรู้ของผู้เรียนด้านพฤติกรรมรายหน่วย			
หน่วยการเรียนรู้ที่ 1	**หน่วยการเรียนรู้ที่ 2**	**หน่วยการเรียนรู้ที่ 3**	**หน่วยการเรียนรู้ที่ 4**
“ปรึกษาหาทางออกกับคนรอบข้าง คุยกันด้วยเหตุผล หาทางออกที่ทำให้ทุกคนอยู่ร่วมกันได้ เพราะจะได้ไม่ทำให้ใครรู้สึกเดือดร้อน หรือเสียเปรียบ” (ผู้เรียน เอฟ บันทึกในหน่วยที่การเรียนรู้ที่ 1)	*“ดูว่าอะไรสมควรและอะไรไม่สมควร ปัญหาบางอย่างไม่ได้แก้ได้เพียงวิธีเดียว เราควรเลือกสิ่งที่เหมาะที่สุดที่จะทำเพื่อความปลอดภัยของเราในอนาคต”* (ผู้เรียน บี บันทึกในหน่วยที่การเรียนรู้ที่ 2) *“คิดให้ดีถึงผลดีและผลเสียจากการกระทำของเรา และหาสิ่งที่ทำให้เกิดผลดีมากที่สุด เนื่องจากเราควรจะลดโอกาสการเกิดความขัดแย้งให้ได้มากที่สุด”* (ผู้เรียน อี บันทึกในหน่วยที่การเรียนรู้ที่ 2)	*“ไม่ใช้โปรแกรมเถื่อน เพราะละเมิดสิทธิคนอื่น”* (ผู้เรียน ซี บันทึกในหน่วยที่การเรียนรู้ที่ 3) *“จ่ายภาษีตามปกติ เพราะจะทำให้ระบบเศรษฐกิจภายในประเทศโดยรวมดีขึ้น”* (ผู้เรียน ดี บันทึกในหน่วยที่การเรียนรู้ที่ 3)	*“เลือกวิธีที่ส่งผลกระทบต่อส่วนรวมน้อยที่สุด เพราะสถานการณ์นั้นเป็นสถานการณ์ที่เกี่ยวข้องและมีผลต่อคนหมู่มาก”* (ผู้เรียน เอ บันทึกในหน่วยที่การเรียนรู้ที่ 4) *“พูดคุย ไกล่เกลี่ยหาทางที่จะได้ประโยชน์โดยรวมมากที่สุด...คิดแบบมีเหตุผล รอบด้าน และลองรวมหัวคุยกับคนอื่นเผื่อมีทางแก้ที่ดีขึ้น”* (ผู้เรียน อี บันทึกในหน่วยที่การเรียนรู้ที่ 4)

จากตารางข้างต้น สามารถวิเคราะห์ได้ว่าในหน่วยการเรียนรู้ที่ 1 เป็นการเรียนรู้เกี่ยวกับเนื้อหาการใช้สื่อออนไลน์**ผู้เรียนมีกระบวนการเรียนรู้ที่ส่งผลต่อพัฒนาการลดลงของพฤติกรรมจริยธรรมหลุดจากการเรียนรู้การหาสิ่งที่ถูกต้องจากหาหลักฐาน เหตุผลที่หลากหลาย ประกอบการกระทำและการตดสินใจเพื่อการตัดสินใจที่ดีที่สุด** ซึ่งสามารถสังเกตได้จากตัวอย่างการบันทึกในข้างต้นจะเห็นได้ว่าในการเรียนรู้ในหน่วยการเรียนรู้ที่ 1 นั้นผู้เรียนกลุ่มตัวอย่างสะท้อนให้เห็นการตัดสินใจทางจริยธรรม และการให้เห็นผลทางจริยธรรมว่า การจะตัดสินใจนั้นอยู่บนพื้นฐานความถูกต้อง บนหลักฐาน เหตุผล และผลการกระทำที่ไม่ทำให้ผู้อื่นเดือดร้อนนั้นเป็นสิ่งที่ดี **ซึ่งสะท้อนการคิดที่มีรูปแบบตรงกันข้ามกับกลไกจริยธรรมหลุดทั้ง 8 ประการ**

ในหน่วยการเรียนรู้ที่ 2 ซึ่งมีเนื้อหาเกี่ยวกับวัฒนธรรมที่แตกต่างหลากหลาย**ผู้เรียนมีกระบวนการเรียนรู้ที่ส่งผลต่อพัฒนาการด้านพฤติกรรมจริยธรรมหลุดที่ลดลงจากการเรียนรู้การใช้สันติวิธี การหาวิธีที่เหมาะสมที่สุดจากวิธีการที่หลากหลายเพื่อผลลัพธ์ที่ดีที่สุด หรือผลลัพธ์ที่ไม่ก่อความขัดแย้งหรือปัญหากับทุกฝ่าย** โดยสามารถพิจารณาได้จากตัวอย่างการบันทึกในข้างต้นนั้น สามารถวิเคราะห์ได้ว่า ในหน่วยการเรียนรู้ที่ 2 นั้น ผู้เรียนได้บันทึกที่สะท้อนให้เห็นว่าสิ่งที่ถูกต้องนั้นมากจาก ผลลัพธ์จากการตัดสินใจที่ดีที่สุดหรือที่เหมาะสมที่สุดที่สามารถเกิดขึ้นในอนาคต กล่าวคือ ผลการกระทำที่ไม่สร้างปัญหาตามมา และการแก้ไขปัญหาหรือการตัดสินใจด้วยสันติวิธีเนื่องจากสามารถให้ผลลัพธ์ที่ดีกว่าการใช้ความรุนแรงกับทุกฝ่าย จึงสามารถสรุปได้ว่า จากหน่วยการเรียนรู้ที่ 1 และ 2 นั้นผู้เรียนมีพื้นฐานการตัดสินใจทางจริยธรรม และการให้เหตุผลทางจริยธรรมอยู่บนพื้นฐานของผลลัพธ์ที่ไม่ก่อให้เกิดผลเสียตามมา หรือการตัดสินใจที่สร้างปัญหาตามมาน้อยที่สุดต่อทุกฝ่าย และสามารถวิเคราะห์ตัวอย่างการบันทึกการเรียนรู้ในหน่วยการเรียนรู้ที่ 3 ซึ่งมีเนื้อหาเกี่ยวกับกรเป็นพลเมืองดี

ในหน่วยการเรียนรู้ที่ 3 นั้น**ผู้เรียนมีมีกระบวนการเรียนรู้ที่ส่งผลต่อพัฒนาการลดลงของพฤติกรรมจริยธรรมหลุดโดยการเรียนรู้การปฏิบัติตามกฎหมายเกี่ยวกับการสนับสนุนสินค้าลิขสิทธิ์ การจ่ายภาษี การเลือกรับวัฒนธรรมที่เหมาะสมเนื่องจากส่งผลดี ไม่สร้างความเดือดร้อนให้กับตนเอง ผู้อื่น สังคม และประเทศชาติ** ซึ่งสามารถพิจารณาได้จากตัวอย่างการบันทึกในข้างต้นสามารถวิเคราะห์ได้ว่า ในหน่วยการเรียนรู้ที่ 3 นั้นผู้เรียนมีการใช้แนวคิดด้านการเคารพและปฏิบัติตามกฎหมายเพิ่มขึ้น ในการเป็นบรรทัดฐานในการตัดสินใจว่าสิ่งใดถูกต้องทางจริยธรรม และควรปฏิบัติตาม ซึ่งหากปฏิบัติตามกฎหมายแล้วก็เป็นสิ่งที่ถูกต้อง เพราะกฎหมายนั้นคุ้มครองสิทธิ์ และผลประโยชน์ของคนอื่น

ในหน่วยการเรียนรู้ที่ 4 ที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมที่ผู้เรียนจะต้องคำนึงถึงตนเอง ผู้อื่น และสิ่งแวดล้อมนั้น**ผู้เรียนมีกระบวนการเรียนรู้ที่ส่งผลต่อพัฒนาการที่ลดลงของพฤติกรรมจริยธรรมหลุด โดยการเรียนรู้การพิจารณาปัจจัย วิธีการ หน้าที่ของตนเอง และผลที่จะเกิดขึ้นจากมุมมองที่หลากหลายที่สามารถจะส่งผลที่ดีที่สุด หรือส่งผลเสียน้อยที่สุดต่อตนเอง ผู้อื่น และส่วนรวม** โดยสามารพิจารณาได้จากตัวอย่างการบันทึกการเรียนรู้ในข้างต้นจะเห็นได้ว่าในหน่วยการเรียนรู้ที่ 4 นั้นผู้เรียนมีแนวคิด หรือบรรทัดฐานในการตัดสินใจทางจริยธรรมสอดคล้องกับหน่วยการเรียนรู้ที่ 1 – 3 คือการคำนึงถึงผลที่ตามมาโดยคิดในหลายมุมมองเพื่อให้เห็นผลที่ตามมาหลายแบบมากขึ้น ซึ่งสามารถนำไปใช้ประกอบการตัดสินใจทางจริยธรรมว่า สิ่งที่ถูกต้องคือสิ่งที่ส่งผลเสียกับผู้อื่นน้อยที่สุด หรือผู้อื่นเดือดร้อนน้อยที่สุด ทั้งนี้ยังสามารถวิเคราะห์ร่วมกันกับการให้สัมภาษณ์ของผู้เรียนกลุ่มตัวอย่างดังตัวอย่างการให้สัมภาษณ์ต่อไปนี้

เมื่อสิ้นสุดการเรียนรู้ทั้ง 4 หน่วยของโปรแกรมแล้วผู้วิจัยได้สัมภาษณ์ผู้เรียน ซึ่งสามารถวิเคราะห์ได้ว่า **ผู้เรียนมีกระบวนการเรียนรู้ที่ส่งผลต่อพัฒนาการการลดลงของจริยธรรมหลุดจากการให้เหตุผลทางจริยธรรมที่ไม่สร้างความเดือดร้อนแก่ผู้อื่น หรือไม่ส่งผลเสียแก่ผู้อื่นและทุกฝ่ายสามารถรับผลที่เกิดขึ้นได้** โดยสามารถวิเคราะห์ได้จากตัวอย่างการสัมภาษณ์ต่อไปนี้

> *“...ต้องทำความเข้าใจเหตุผลของทุกฝ่าย และต้องเข้าใจตัวบุคคลแต่ละคนว่าเค้าเป็นใครลักษณะอย่างไร เช่น ถ้าเรามีอำนาจน้อยกว่าอีกฝ่าย ก็จะพยายามหาคนอื่นช่วยที่สามารถแก้ไขปัญหา หรือหาอำนาจ หรือคนอื่น ที่สามารถจะแก้ไขปัญหาได้ ... คิดว่าใช้เถื่อนไม่ถูกต้อง เพราะยังไม่ได้นึกถึงคนทำโปรแกรมมาก แต่คิดว่าตัวเองทำผิด แต่ตัดสินใจทำผิดเพราะว่าคิดว่าโอกาสก็สำคัญ ถ้าเราใช้แค่ไม่กี่คน ความเดือดร้อนของเจ้าของโปรแกรมก็เดือดร้อนน้อย ...แต่เรื่องอื่น ๆ ที่เกี่ยวกับความขัดแย้ง คือ หาทางออกที่ดีโดยไม่หนีปัญหา ต้องเคลียร์ปัญหา ไม่ก่อให้เกิดปัญหาตามมาในขณะที่แก้ปัญหาปัจจุบันไปด้วย...”*
>
> (ผู้เรียน 4, สัมภาษณ์)

จากการวิเคราะห์พัฒนาการพฤติกรรมจริยธรรมหลุดของผู้เรียนสามารถสรุปได้ว่า ผู้เรียนมีพติกรรมจริยธรรมหลุดลดลงโดยการเรียนรู้การตัดสินใจที่จะแสดงพฤติกรรมที่

คำนึงถึงผลที่ตามมาอย่างรอบด้านซ้ำๆ ทำให้ผู้เรียนเห็นว่าใครจะได้รับผลเสีย และได้รับผลอย่างไร และตัดสินใจแสดงพฤติกรรมที่จะส่งผลเสียต่อผู้อื่นน้อยลงจากการเรียนรู้แต่ละฉากในแต่ละหน่วยการเรียนรู้

จากตัวอย่างการบันทึกและการสัมภาษณ์ในข้างต้นนั้นจะเห็นได้ว่า**ผู้เรียนให้ความสำคัญกับการรับผิดชอบต่อหน้าที่ตนเองที่สามารถส่งผลกระทบต่อผู้อื่น หากไม่รับผิดชอบต่อหน้าที่ตนเองแล้วอาจจะทำให้ผู้อื่นเดือดร้อนได้** ซึ่งสามารถสรุปได้ว่า จากการบันทึกการเรียนรู้ของผู้เรียนพบว่าผู้เรียนมีพื้นฐานด้านการให้เหตุผลทางจริยธรรมและการตัดสินใจทางจริยธรรมบนพื้นฐานของผลที่จะเกิดขึ้นเมื่อได้แสดงพฤติกรรมนั้นออกไป กล่าวคือ พฤติกรรมที่ดี คือ การที่เกิดผลเสียเกิดขึ้นกับทุกฝ่ายน้อยที่สุดหรือผลลัพธ์ที่ทุกฝ่ายยอมรับได้ ซึ่งเกี่ยวข้องกับการรับผิดชอบต่อหน้าที่ตนเอง เคารพสิทธิ์ กฎหมาย และการเลือกรับวัฒนธรรม ซึ่งเป็นไปในทางตรงกันข้ามกับการแสดงกลไกจริยธรรมหลุดออกมาจากการที่กระทำให้ผู้อื่นเดือดร้อน ได้รับผลกระทบจากการทำผิดนั้น ๆ

2.2.2.3 กระบวนการเรียนรู้ที่ส่งผลต่อพัฒนาการลดลงของจริยธรรมหลุดด้านการให้เหตุผล

จากการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณพบว่ากลุ่มตัวอย่างมีจริยธรรมหลุดลดลงจากก่อน ระหว่าง และหลังเรียนด้วยโปรแกรม และจากการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพในข้างต้นพบว่า ผู้เรียนมีการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมที่อยู่บนแนวคิดหรือพื้นฐานการตัดสินใจ สิ่งที่ถูกต้องนั้นเป็นสิ่งที่ทุกฝ่ายเดือดร้อนน้อยที่สุด หรือเกิดผลที่ทุกฝ่ายยอมรับได้ ผู้วิจัยจึงนำข้อมูลเชิงคุณภาพมาวิเคราะห์เพื่อให้เห็นพัฒนาการทางการให้เหตุผลทางจริยธรรมเกี่ยวกับการลดลงของจริยธรรมหลุดดังกล่าว จากข้อมูลสามารถวิเคราะห์ได้ว่าผู้เรียนได้รับการพัฒนาแนวคิดหรือพื้นฐานการตัดสินใจและการให้เหตุผลทางจริยธรรมของผู้เรียนที่ได้รับจากกระบวนการเรียนรู้ของโปรแกรม คือ ผู้เรียนได้เรียนรู้ว่าสิ่งที่ถูกต้องนั้นเป็นสิ่งที่ทุกฝ่ายเดือดร้อนน้อยที่สุด หรือเกิดผลที่ทุกฝ่ายยอมรับได้ ซึ่งเป็นการตัดสินใจที่ไม่ส่งผลหรือไม่ก่อให้เกิดจริยธรรมหลุด ซึ่งสามารถวิเคราะห์ได้จากตัวอย่างต่อไปนี้

ตารางที่ 49 ตัวอย่างการบันทึกการเรียนรู้ของผู้เรียนด้านการให้เหตุผลรายหน่วย

ตัวอย่างการบันทึกการเรียนรู้ของผู้เรียนด้านการให้เหตุผลรายหน่วย			
หน่วยการเรียนรู้ที่ 1	**หน่วยการเรียนรู้ที่ 2**	**หน่วยการเรียนรู้ที่ 3**	**หน่วยการเรียนรู้ที่ 4**
“การคิดเชิงวิเคราะห์และเป็นลำดับขั้น”	*“การเปิดรับความแตกต่างของสังคม การใช้สติและเหตุผล*	*“การตัดสินใจโดยคำนึงถึงหลาย ๆ ปัจจัย”*	*“เรียนรู้ที่จะนึกถึงคนอื่น และปัญหาหลักๆ ของสิ่งแวดล้อม บางที*

ตัวอย่างการบันทึกการเรียนรู้ของผู้เรียนด้านการให้เหตุผลรายหน่วย			
หน่วยการเรียนรู้ที่ 1	**หน่วยการเรียนรู้ที่ 2**	**หน่วยการเรียนรู้ที่ 3**	**หน่วยการเรียนรู้ที่ 4**
(ผู้เรียน เอช บันทึกในหน่วยที่การเรียนรู้ที่ 1) *“การมีสติก่อนการตัดสินใจ และเลือกทางที่เป็นประโยชน์ต่อตนเองและผู้อื่น ไม่ตัดสินตามอารมณ์ชั่ววูบ”* (ผู้เรียน บี บันทึกในหน่วยที่การเรียนรู้ที่ 1) *“เอาใจเขามาใส่ใจเรา เข้าใจผลของการกระทำ จะทำให้ใช้ชีวิตอย่างมีความสุขมากขึ้น”* (ผู้เรียน เอ็ม บันทึกในหน่วยที่การเรียนรู้ที่ 1)	*ในการแก้ปัญหาและตอบโต้อย่างชาญฉลาด การสงบสติอารมณ์ตัวเอง”* (ผู้เรียน ซี บันทึกในหน่วยที่การเรียนรู้ที่ 2) *“เราไม่ควรใช้ความรุนแรง เนื่องจากจะทำให้สถานการณ์นั้นแย่ลงกว่าเดิมได้”* (ผู้เรียน เอช บันทึกในหน่วยที่การเรียนรู้ที่ 2)	*ผู้เรียน ดี บันทึกในหน่วยที่การเรียนรู้ที่ 3* *“เมื่อเจอปัญหา หากเราลองคิดนอกกรอบอาจจะหาทางแก้ที่ทุกคนได้ประโยชน์ร่วมกันได้”* *ผู้เรียน เอ็ม บันทึกในหน่วยที่การเรียนรู้ที่ 3*	*มันอาจจะไม่ได้เกิดจากเรา แต่เกิดจากระบบที่ห่วยแตกและลวงโลก”* (ผู้เรียน อี บันทึกในหน่วยที่การเรียนรู้ที่ 4) *“การคิดถึงคนอื่น และคิดให้ละเอียดถี่ถ้วน”* (ผู้เรียน เอช บันทึกในหน่วยที่การเรียนรู้ที่ 4)

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
Chulalongkorn University

หน่วยที่ 1 ซึ่งมีเนื้อหาเกี่ยวกับการใช้สื่อออนไลน์ผู้เรียนกลุ่มตัวอย่างมี **กระบวนการเรียนรู้ที่ส่งผลต่อพัฒนาการลดลงของจริยธรรมหลุดด้านการให้เหตุผลโดยการเรียนรู้การรับฟังผู้อื่น ซึ่งทำให้ผู้เรียนสามารถพิจารณามุมมอง การคิด และเหตุผลที่หลากหลาย** ทำให้สามารถตัดสินใจได้ว่าการกรทำให้ทำให้ผู้อื่นเดือดร้อนหรือไม่อย่างไร เมื่อพิจารณาได้จากตัวอย่างการบันทึกในหน่วยการเรียนรู้ที 1 จะเห็นได้ว่า ผู้เรียนได้เรียนรู้เกี่ยวกับการบวนการคิดวิเคราะห์ เป็น

ลำดับขั้น และการมีสติก่อนการตัดสินใจเพื่อให้เห็นผลลัพธ์ที่ชัดเจนขึ้นว่าใครได้ประโยชน์ หรือเสียประโยชน์อย่างไร จึงสามารถอนุมานได้ว่า กระบวนการคิดอย่างมีสติอย่างเป็นลำดับขั้นดังที่ได้กล่าวมาแล้วนั้นส่งผลให้ผู้เรียนได้ตัดสินใจ หรือสามารถใช้เหตุผลทางจริยธรรมที่สามารถช่วยให้ผู้เรียนพิจารณาถึงผลที่ตามมาได้อย่างถี่ถ้วนขึ้นที่ส่งผลให้เกิดการลดลงของจริยธรรมหลุดได้ นอกจากนี้ยังสามารถพิจารณาได้จากตัวอย่างดังต่อไปนี้เพิ่มเติม

ในหน่วยการเรียนรู้ที่ 2 นั้นผู้เรียนมี**กระบวนการเรียนรู้ที่ส่งผลต่อพัฒนาการลดลงของจริยธรรมหลุดจากการเรียนรู้การตัดสินใจจากมุมมองที่หลากหลายที่ทำให้เห็นผลตามมาที่หลากหลาย ทำให้ตัดสินใจได้ว่าการตัดสินใจแบบใดส่งผลที่ดีที่สุดกับทุกฝ่าย หรือทำให้ผู้อื่นเดือดร้อนน้อยที่สุด** ซึ่งสามารถพิจารณาได้จากการบันทึกในข้างต้นจะเห็นได้ว่า ในหน่วยการเรียนรู้ที 2 ของโปรแกรมนั้นมีความสอดคล้องกับหน่วยการเรียนรู้ที 1 กล่าวคือ ผู้เรียนได้เรียนรู้เกี่ยวกับการรับฟัง แนวทางการแก้ไขปัญหาหลาย ๆ แบบ วิธีคิดหลายมุมมอง ทำให้เห็นผลที่จะเกิดขึ้นจากการตัดสินใจแต่ละแบบได้อย่างหลากหลายมากยิ่งขึ้น และนอกจากนี้ยังพบว่าการตัดสินใจบนพื้นฐานแนวคิดแบบสันติวิธีเป็นทางออกที่ดี เพราะทำให้เกิดผลกระทบที่รุนแรงต่อผู้อื่นน้อยที่สุด ทำให้สามารถตัดสินใจทางจริยธรรมที่ส่งผลเสียต่อผู้อื่น หรือทำให้ผู้อื่นเดือดร้อนน้อยที่สุดได้ ซึ่งตรงกันข้ามกับพฤติกรรมการกลั่นแกล้ง (Bully) ที่สามารถสะท้อนกลไกจริยธรรมหลุดได้ทั้ง 8 ประการ และยังสอดคล้องกับตัวอย่างการบันทึกในหน่วยการเรียนรู้ที่ 3 ซึ่งมีเนื้อหาเกี่ยวกับการเป็นพลเมือง

จากการเรียนรู้ในหน่วยที่ 3 นั้นผู้เรียนมี**กระบวนการเรียนรู้ที่ส่งผลต่อพัฒนาการการลดลงของจริยธรรมหลุดด้านการให้เหตุผลจากการเรียนรู้การเคารพกฎหมาย และการพิจารณาผลที่ตามมาที่ส่งผลเสียกับทุกฝ่ายน้อยที่สุด หรือทุกฝ่ายยอมรับผลที่ตามมาได้** สามารถวิเคราะห์ได้ดังตัวอย่างข้างต้นว่า นอกจากการจัดสินใจจากหลายปัจจัย และมุมมองดังกล่าวในข้างต้นนั้น ในหน่วยการเรียนรู้ที่ 3 ผู้เรียนยังได้เรียนรู้เกี่ยวกับประเด็นด้านสังคมการเหมารวม และการปฏิบัติตามกฎหมายที่สามารถนำไปประยุกต์กับกระบวนการคิดที่รอบคอบจากปัจจัยที่หลากหลายก่อนการตัดสินใจ ทำให้ผู้เรียนสามารถขยายมุมมองด้านจริยธรรมของผู้เรียนไปสู่ด้านวัฒนธรรม และการเป็นพลเมืองที่เคารพกฎหมายที่ตัดสินใจอยู่บนพื้นฐานการคิดเป็นลำดับขั้นอย่างมีสติ การรับฟังมุมมอง ปัจจัยที่หลากหลายเพื่อผลลัพธ์ที่ทุกคนยอมรับได้ หรือส่งผลเสียกับผู้อื่นน้อยที่สุด

ในหน่วยการเรียนรู้ที่ 4 ซึ่งมีเนื้อหาเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม ผู้เรียนได้มี**กระบวนการเรียนรู้ที่ส่งผลต่อพัฒนาการการลดลงของจริยธรรมหลุดด้านการให้เหตุผลโดยการเรียนรู้การตัดสินใจจากมุมมองที่หลากหลายเพื่อให้เกิดผลลัพธ์ที่ทุกฝ่ายยอมรับได้ หรือส่งผลเสียกับทุกฝ่ายน้อยที่สุด** โดยสามารถวิเคราะห์ได้จากตัวอย่างการบันทึกการเรียนรู้ของผู้เรียนในหน่วยที่

4 ข้างต้นนั้นจะเห็นได้ว่า ผู้เรียนได้เรียนรู้ในกระบวนการคิดที่สอดคล้องกับหน่วยการเรียนรู้ที่ผ่านมาเกี่ยวกับกระบวนการตัดสินใจอย่างมีสติ จากมุมมอง ปัจจัยที่หลากหลายเพื่อให้เกิดผลลัพธ์ที่ดีตามมา และผู้เรียนมีกระบวนการเรียนรู้เกี่ยวกับความรับผิดชอบ และระบบของสังคมเพิ่มขึ้นในการนำมาพิจารณาสาเหตุและผลลัพธ์ที่จะเกิดขึ้นจากการตัดสินใจอันเป็นการเพิ่มมุมมองในการตัดสินใจที่หลากหลายให้กับผู้เรียน จากการเรียนรู้ในหน่วยการเรียนรู้ทั้ง 3 หน่วยที่ผ่านมา

นอกจากการบันทึกการเรียนรู้ที่สะท้อนการเรียนรู้ของผู้เรียนที่ส่งผลให้เกิดการลดลงของจริยธรรมหลุดของผู้เรียนแล้ว ผู้วิจัยยังสามารถวิเคราะห์การลดลงของจริยธรรมหลุดของผู้เรียนกลุ่มตัวอย่างจากการสัมภาษณ์ ซึ่งพบว่า**การให้เหตุผลเชิงจริยธรรมเกี่ยวกับจริยธรรมหลุดลดลงโดยผู้เรียนได้พัฒนาการเรียนรู้การทำความเข้าใจตัวเองซึ่งทำให้สามารถคิดถึงมุมมองทางจริยธรรมของตนเอง และสามารถพิจารณามุมมองทางจริยธรรมจากผู้อื่นได้อย่างหลากหลาย ส่งผลให้ผู้เรียนสามารถตัดสินใจจากเหตุผล และมุมมองที่หลากหลายได้ ผู้เรียนจึงตัดสินใจจากผลลัพธ์ที่ทุกฝ่ายยอมรับได้ หรือส่งผลเสีย หรือทำให้ทุกฝ่ายเดือดร้อนน้อยที่สุดได้ดีขึ้น** ซึ่งสามารถวิเคราะห์ได้จากการสัมภาษณ์ดังตัวอย่างต่อไปนี้

> *“...ผมคิดว่าการแชร์ไอเดียมันทำให้เราเข้าใจตัวเองมากขึ้น เข้าใจเพื่อนมากขึ้น อย่างผมเองเมื่อก่อน ก่อนเรียนอันนี้ผมจะค่อนข้างคิดเป็นเส้นตรง เป็นเหตุเป็นผลตรง ๆ แต่อันนี้มันช่วยให้เราเห็นถึงความซับซ้อนของเหตุผลและสถานการณ์ว่ามันไม่ได้เป็นเส้นตรงเสมอไป มีหลายอย่างที่เกิด impact ให้กับอีกอย่างได้ ...*
>
> *...มันทำให้เราเข้าใจจุดยืนตัวเองมากขึ้น เพราะว่าเราสามารถเข้าใจวิธีคิดของตัวเอง กระจ่าง และชัดเจนขึ้น ส่วนการเปรียบเทียบกับวิธีคิดของเพื่อนก็ทำให้เข้าใจตัวเองมากขึ้นเช่นกัน นอกจากได้เห็นวิธีการคิดแบบอื่น ๆ ด้วย...*
>
> *อีกอย่างมันทำให้กระบวนการคิด หรือตัดสินใจเร็วขึ้นในสถานการณ์เพราะเรามีประสบการณ์กับวิธีคิดหลากหลายจากบทเรียน แต่บางสถานการณ์ที่ยาก ๆ มันทำให้เราต้องคิดมากขึ้น คิดช้าขึ้น และตัดสินใจอย่างละเอียดมากขึ้นด้วยเหมือนกัน ผมคิดว่ามันทำให้เปลี่ยนวิธีตัดสินใจ*

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
Chulalongkorn University

เพราะเราสามารถเห็นผลที่ตามมาจากการคิดได้ดีขึ้น จากเมื่อก่อนที่ผมคิดเป็นเส้นตรงบางอย่างก็ลังเล ผมนึกถึงความรู้สึกคนอื่นไม่ค่อยออก แต่ในแต่ละสถานการณ์ที่ได้ผ่านมาที่ได้แชร์ไอเดียมันทำให้เห็นตัวเองชัดเจนทางเลือก และวิธีคิดก่อนจะตัดสินใจชัดเจนขึ้น...”

(ผู้เรียน 2, สัมภาษณ์)

“...การเรียน Scene ทำให้เห็นว่า เวลาเราเดือดร้อน มันไม่ได้เดือดร้อนแค่คนเดียว มันเดือดร้อนหลายคน หลายมุม เช่น เรื่องเกี่ยวกับโรงเรียน มันเห็นว่ามีเพื่อน มีครู มีโรงเรียน ที่ได้รับผลกระทบ มันขยายมุมมองด้านผลที่เกิดขึ้นของเรา บางเรื่องเราไม่ได้คิดว่าครูก็ได้รับผลกระทบเหมือนกัน ... แล้วก็ทำให้เห็นชัดขึ้นเลยว่าสามารถพูดคุยกันได้ ตั้งแต่มาอยู่ที่นี่ก็เข้าใจพอประมาณ แต่เรียนอันนี้ทำให้รู้ว่าถ้าคุยกันก็จะเข้าใจกันได้มากขึ้น แล้วก็เมื่อก่อนตอนเป็นเด็กคิดว่ากฎเป็นกฎต้องทำตาม ฝ่าฝืนไม่ได้ แต่พอได้เรียนแล้วมองปัญหาเปลี่ยนไป ปัญหาเป็นเรื่องที่ต้องคุย พอมาเรียนแบบ Scene แล้วเห็นว่าการคุยกันทำให้เห็นมุมมองอื่น ๆ ที่กว้างขึ้น อาจจะพบทางออกที่ดี...”

(ผู้เรียน 6, สัมภาษณ์)

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
Chulalongkorn University

จากข้อมูลการสัมภาษณ์สามารถวิเคราะห์ได้ดังต่อไปนี้ผู้เรียนคนที่ 2 ให้สัมภาษณ์ว่า หลังจากเรียนบทเรียนของโปรแกรมแล้วทำให้เข้าใจตัวเองมากขึ้น เห็นผลที่ตามมาจากแต่ละฉากแล้วสามารถทำความเข้าใจตัวเองในเรื่องราวที่ฉากนำเสนอได้ดีขึ้น หากประสบเรื่องราวแบบนี้แล้วจะตัดสินใจได้เร็วขึ้น และรอบคอบมากขึ้นเพราะผ่านประสบการณ์ที่ได้พิจารณาตัวเองและเรียนรู้วิธีคิด ความรู้สึกและมุมมองของผู้อื่นมาแล้ว ซึ่งถ้าเคยได้เรียนมากก่อนผู้เรียนจะลังเลที่จะตัดสินใจ ทั้งนี้ยังสอดคล้องกับผู้เรียนคนที่ 6 สะท้อนให้เห็นว่าการเรียนรู้จากโปรแกรมทำให้รู้ว่าเรื่องหนึ่ง ๆ มีหลายมุมมอง มีมุมมองต่อปัญหาเปลี่ยนไปจากเดิมว่าปัญหามีคำตอบเดียว แต่หลังจากเรียนแล้วเห็นคำตอบของปัญหาหลากหลายขึ้น และยังเข้าใจตัวเองมากขึ้นด้วย

จากการวิเคราะห์คำตอบจากการให้สัมภาษณ์ของผู้เรียนในข้างต้น สามารถสรุปได้ว่า ขั้นตอนในกิจกรรมของโปรแกรมนั้นทำให้ผู้เรียนเปลี่ยนแปลงใน 2 ประเด็นหลัก คือ ประเด็นที่หนึ่ง ผู้เรียนเข้าใจตัวเองมากขึ้นจากการสะท้อนคิดเป็นลำดับขั้น การตอบคำถาม และ

การให้เหตุจากปัญหาที่เจอในฉาก และประเด็นที่สอง คือ ผู้เรียนเห็นว่าปัญหาและการตัดสินใจนั้นมีหลากหลายมุมมองมากขึ้น การตัดสินใจต่อปัญหาสามารถมองจากหลายมุมมองได้ รวมถึงเห็นชัดเจนขึ้นว่าการตัดสินใจในแต่ละปัญหาสามารถนำไปสู่ปัญหาใหม่ได้

สรุปแนวทางการให้เหตุผลทางจริยธรรมเกี่ยวกับจริยธรรมหลุดที่ผู้เรียนได้เรียนรู้จากโปรแกรมเกี่ยวกับเรื่องความถูกต้องจากแนวคิดของผู้เรียนโดยวิเคราะห์จากข้อมูลสัมภาษณ์นั้นสามารถสรุปได้ว่า **การให้เหตุผลทางจริยธรรมเกี่ยวกับความถูกต้องของผู้เรียนเป็นไปในแนวทางสองแนวทางหลักคือ ทุกฝ่ายรับได้แม้ว่าจะมีการได้ผลประโยชน์ หรือเสียผลประโยชน์บ้าง กับแนวทางที่สองคือ การกระทำที่ถูกต้องต้องไม่ส่งผลเสีย หรือทำให้คนอื่นเดือดร้อน** ซึ่งสอดคล้องกับการบันทึกของผู้เรียนจากการเรียนรู้ด้วยโปรแกรมทั้ง 4 หน่วยการเรียนรู้ กล่าวคือ **แนวคิดหรือพื้นฐานการตัดสินใจและการให้เหตุผลทางจริยธรรมของผู้เรียนที่ได้รับจากกระบวนการเรียนรู้ของโปรแกรม คือ ผู้เรียนได้เรียนรู้ว่าสิ่งที่ถูกต้องนั้นเป็นสิ่งที่ทุกฝ่ายเดือดร้อนน้อยที่สุด หรือเกิดผลที่ทุกฝ่ายยอมรับได้ ซึ่งเป็นการตัดสินใจที่ไม่ส่งผลหรือไม่ก่อให้เกิดจริยธรรมหลุด**

จากข้อมูลการวิเคราะห์จากการบันทึกการเรียนรู้และข้อมูลการสัมภาษณ์ของผู้เรียนกลุ่มตัวอย่างในข้างต้น สามารถสรุปได้ว่า กระบวนการเรียนรู้ที่ส่งผลต่อพัฒนาการด้านเหตุผลทางจริยธรรมของผู้เรียนที่ส่งผลให้จริยธรรมหลุดลดลงนั้นเกิดจากการที่ผู้เรียนได้เรียนรู้การพิจารณาทั้งด้านภาพรวม ด้านพฤติกรรม และการให้เหตุผล โดยผู้เรียนได้เรียนรู้การคิด พิจารณาผลลัพธ์จากการตัดสินใจจากหลายปัจจัย หลายมุมมอง อย่างเป็นขั้นตอน มีสติ และตัดสินใจอยู่บนพื้นฐานผลลัพธ์ที่ไม่ก่อความเดือดร้อนแก่ผู้อื่น หรือเกิดผลลัพธ์ที่ทุกฝ่ายสามารถยอมรับผลร่วมกันได้

จากผลการวิจัยในข้างต้นเมื่อนำข้อมูลเชิงปริมาณมาวิเคราะห์ร่วมกับข้อมูลเชิงคุณภาพจะพบว่า ข้อมูลปริมาณแสดงให้เห็นว่าระหว่างเรียนรู้ด้วยโปรแกรมนั้นมีการเปลี่ยนแปลงจริยธรรมหลุดของผู้เรียนที่ลดลงจากก่อนเรียนโดยจริยธรรมหลุดเริ่มลดลงเมื่อการทดสอบครั้งที่ 2 หรือเมื่อสิ้นสุดการเรียนรู้หน่วยที่ 1 ทั้งนี้เมื่อนำคำตอบของผู้เรียนมาวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพพบว่าระหว่างเรียนผู้เรียนมีกลไกจริยธรรมหลุดด้านการให้เหตุผลที่บิดเบือนลดลง และพฤติกรรมที่ไม่มีจริยธรรมหลุดเพิ่มขึ้น โดยพิจารณาจากคำตอบพบว่ามีการปรึกษาหารือกับผู้เกี่ยวข้องเพื่อหาทางออกที่ไม่สร้างความเดือดร้อน หรือเหมาะสมกับทุกฝ่าย เนื่องจากมีหลายฝ่ายที่ได้รับผลกระทบที่แตกต่างกัน การรับฟัง ปรึกษาหารือจึงสามารถทำให้ทราบว่าใครได้รับผลกระทบอย่างไร และแก้ปัญหาให้กับทุกฝ่ายได้โดยได้รับผลกระทบที่ทุกฝ่ายยอมรับได้ เมื่อนำข้อมูลเชิงคุณภาพมาวิเคราะห์ร่วมกันจะเห็นได้ว่าเมื่อสิ้นสุดการเรียนรู้หน่วยการเรียนรู้หน่วยที่ 1 นั้น ผู้เรียนได้เรียนรู้และพัฒนาการลดลงของจริยธรรมหลุดจากการเรียนรู้กระบวนการตัดสินใจที่ไม่ทำให้ผู้อื่นเดือดร้อน โดยการแสวงหาสิ่งที่

ถูกต้องจากหลักฐาน เหตุผลที่หลากหลาย ประกอบการตัดสินใจแสดงพฤติกรรม โดยมีการรับฟังความคิดเห็น มุมมองของผู้อื่น มาประกอบการพิจารณาแสดงพฤติกรรม เมื่อสิ้นสุดหน่วยที่ 2 ผู้เรียนมีพัฒนาการลดลงของจริยธรรมหลุดโดยการเรียนรู้การใช้สันติวิธี การแสวงหาวิธีการที่เหมาะสมสำหรับทุกฝ่าย โดยกระบวนการรับฟังผู้อื่นเพื่อให้ได้มุมมองที่หลากหลาย และให้เห็นผลลัพธ์ที่เหมาะสม และส่งผลเสียน้อยที่สุดกับทุกฝ่าย และในการเรียนรู้หน่วยที 3 ผู้เรียนมีพัฒนาการลดลงของจริยธรรมหลุดโดยการเรียนรู้การเลือกทำตามกฎหมาย และวัฒนธรรมที่เหมาะสมกับตนเองและผู้อื่นบนการพิจารณามุมมองที่หลากหลาย มุมมองทางกฎหมาย และผลที่ตามมาที่ส่งผลเสียกับทุกฝ่ายน้อยที่สุด แต่จริยธรรมหลุดเพิ่มขึ้นนั้นมาจากความซับซ้อนของปัญหาที่มีความซับซ้อนทางจริยธรรมและระดับความใกล้ชิดกับผู้เรียนของผู้ได้รับผลกระทบจากการตัดสินใจทางจริยธรรมที่มีความสัมพันธ์ที่ห่างกับผู้เรียน ซึ่งสอดคล้องกับข้อมูลเชิงปริมาณที่บ่งชี้ว่าจริยธรรมหลุดของผู้เรียนเพิ่มสูงขึ้น ก่อนจะลดลงหลังจากสิ้นสุดโปรแกรม ซึ่งข้อมูลเชิงคุณภาพที่สอดคล้องกับข้อมูลเชิงปริมาณดังกล่าว โดยการวิเคราะห์จากคำตอบของผู้เรียนพบว่า คำตอบที่ไม่มีจริยธรรมหลุดเพิ่มสูงขึ้น โดยเมื่อพิจารณาจากคำตอบพบว่ามีการปรึกษาหารือกับผู้เกี่ยวข้องเพื่อหาทางออกที่ไม่สร้างความเดือดร้อน หรือเหมาะสมกับทุกฝ่าย เนื่องจากมีหลายฝ่ายที่ได้รับผลกระทบที่แตกต่างกัน การรับฟัง ปรึกษาหารือจึงสามารถทำให้ทราบว่าใครได้รับผลกระทบอย่างไร และแก้ปัญหาให้กับทุกฝ่ายได้โดยได้รับผลกระทบที่ทุกฝ่ายยอมรับได้ และสิ่งที่ผู้เรียนได้เรียนรู้ในหน่วยที่ 4 ของโปรแกรมแสดงให้เห็นว่าผู้เรียนมีพัฒนาการลดลงของจริยธรรมหลุดโดยการเรียนรู้เลือกตัดสินใจบนพื้นฐานความรับผิดชอบ ผลที่เกิดกับตนเอง ผู้อื่น และสิ่งแวดล้อม จากมุมมองที่หลากหลายเพื่อให้เห็นผลลัพธ์ที่ส่งผลเสียกับทุกฝ่ายน้อยที่สุด

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
Chulalongkorn University

จากการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพข้างต้นนั้นสามารถอธิบายได้ดังตารางสรุปการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพดังแผนภาพต่อไปนี้

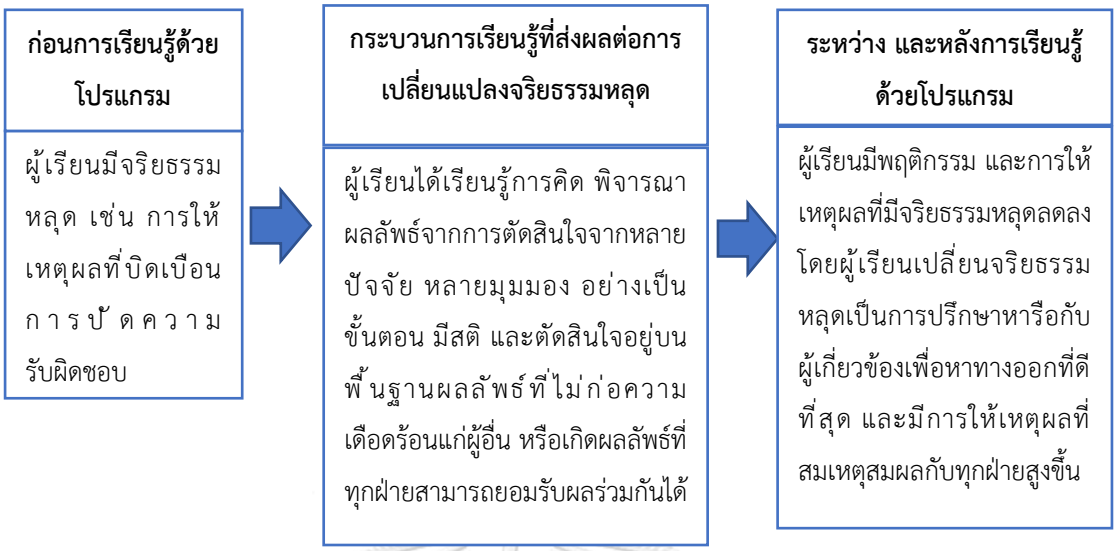

ภาพที่ 14 การสรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ

2.3 การวิเคราะห์ข้อมูลพัฒนาการจริยธรรมหลุดจากข้อมูลผู้เรียนรายบุคคล

ผู้วิจัยได้นำข้อมูลที่ได้จากการเก็บรวบรวมข้อมูลจากแบบทดสอบมาวิเคราะห์ข้อมูลพัฒนาการจริยธรรมหลุดจากข้อมูลผู้เรียนรายบุคคล ซึ่งสามารถวิเคราะห์ได้ดังต่อไปนี้

1) สัดส่วนการปรากฏกลไกจริยธรรมหลุดของผู้เรียนจากการทดสอบรายครั้ง

ผู้วิจัยได้นำคำตอบของผู้เรียนจากการทดสอบทั้งหมดมาวิเคราะห์เพื่อหาสัดส่วนของกลไกจริยธรรมหลุดที่ปรากฏจากการทดสอบรายครั้ง จากคำตอบจากแบบทดสอบก่อน ระหว่าง และหลังเรียนทั้งหมด 5 ครั้ง โดยจากแบบทดสอบหนึ่งฉบับมีคำตอบทั้งหมดจำนวน 12 คำตอบ จากแนวโน้มพฤติกรรม 6 คำตอบ และการให้เหตุผล 6 คำตอบ รวมทั้งหมด 60 พฤติกรรมจากแบบทดสอบจำนวน 5 ครั้ง ของผู้เรียนกลุ่มตัวอย่าง 37 คน คิดเป็น 100% ซึ่งคำตอบที่นำมาวิเคราะห์ประกอบด้วยพฤติกรรมกลไกจริยธรรมหลุดทั้ง 8 และพฤติกรรมไม่มีกลไกจริยธรรมหลุด โดยสามารถอธิบายได้ดังต่อไปนี้

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
Chulalongkorn University

การทดสอบครั้งที่ 1 สามารถแสดงอัตราส่วนกลไกจริยธรรมหลุดที่ปรากฏดังแผนภาพต่อไปนี้

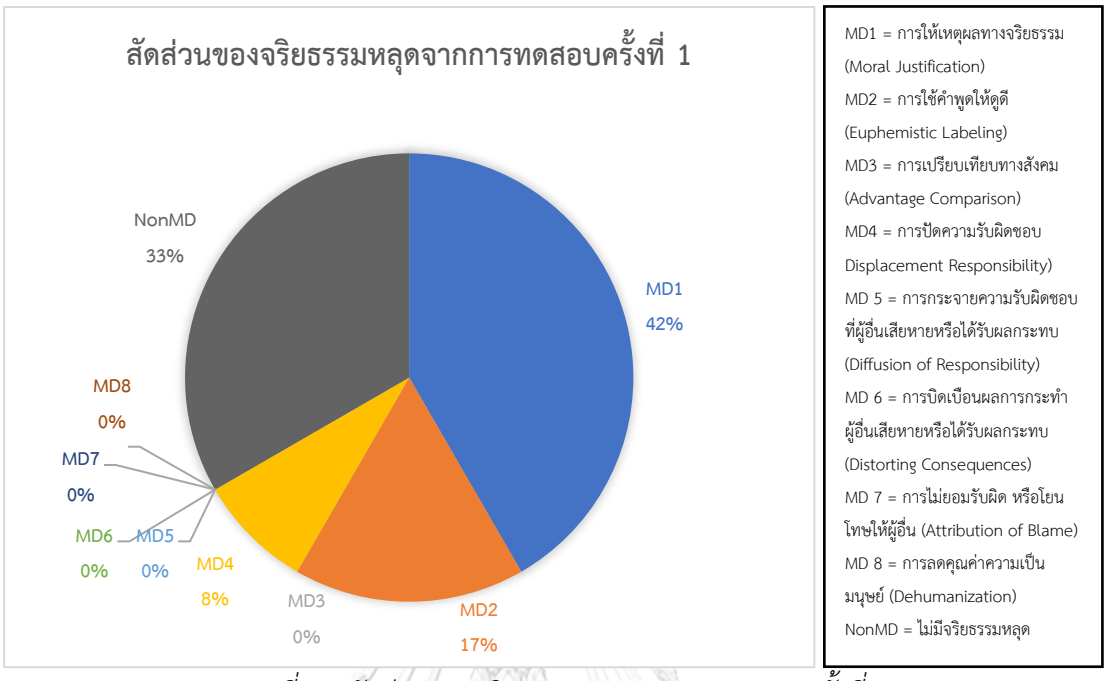

ภาพที่ 15 สัดส่วนของจริยธรรมหลุดจากการทดสอบครั้งที่ 1

จากแผนภาพข้างต้นจะเห็นได้ว่าการทดสอบครั้งที่ซึ่งเป็นการทดสอบก่อนเรียนรู้ด้วยโปรแกรม 1 นั้น กลไกจริยธรรมหลุดที่ปรากฏมากที่สุด คือ กลไกจริยธรรมหลุดการให้เหตุผลหรือการกระทำที่ผิดจริยธรรม (MD1) จำนวนร้อยละ 42 ส่วนพฤติกรรมที่ไม่มีจริยธรรมหลุดพบมากเป็นลำดับที่ 2 เท่ากับร้อยละ 33 ลำดับถัดมาเป็นกลไกจริยธรรมหลุดการใช้คำพูดให้ดูดี (MD2) เท่ากับร้อยละ 17 ตามมาด้วยกลไกจริยธรรมหลุดด้านการปัดความรับผิดชอบ (MD4) จำนวนร้อยละ 8 และพฤติกรรมที่ไม่มีกลไกจริยธรรมหลุด

การทดสอบครั้งที่ 2 สามารถแสดงอัตราส่วนกลไกจริยธรรมหลุดที่ปรากฏดังแผนภาพต่อไปนี้

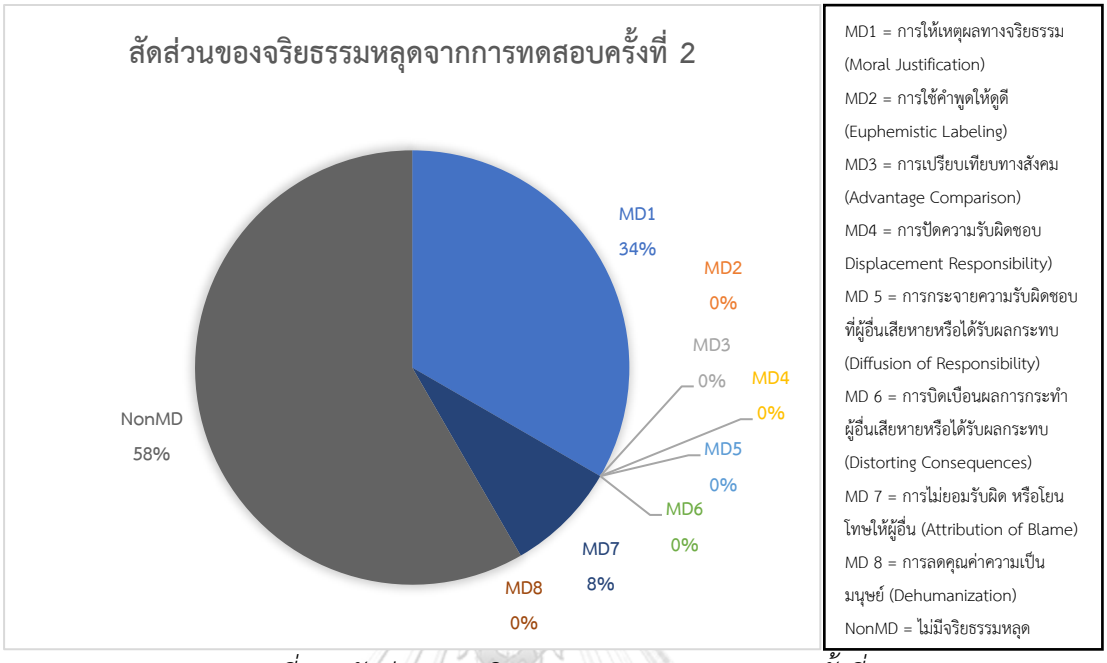

ภาพที่ 16 สัดส่วนของจริยธรรมหลุดจากการทดสอบครั้งที่ 2

จากแผนภาพข้างต้นจะเห็นได้ว่าการทดสอบครั้งที่ซึ่งเป็นการทดสอบระหว่างเรียนรู้ด้วยโปรแกรม 2 นั้น กลไกจริยธรรมหลุดที่ปรากฏมากที่สุด คือ พฤติกรรมที่ไม่มีจริยธรรมหลุดจำนวนร้อยละ 58 เพิ่มขึ้นจากการทดสองครั้งที่ 1 จำนวนจากร้อยละ 33 ส่วนกลไกจริยธรรมหลุดการให้เหตุผลหรือการกระทำที่ผิดจริยธรรม (MD1) พบมากเป็นลำดับที่ 2 จำนวนร้อยละ 34 ลดลงจากร้อยละ 42 ในการทดสอบครั้งที่ 1 ลำดับถัดมาเป็นกลไกจริยธรรมหลุดด้านโยนโทษให้ผู้อื่น (MD7) เท่ากับร้อยละ 8 ซึ่งไม่พบในการทดสองครั้งที่ 1 ในการทดสอบครั้งนี้ไม่พบกลไกกลไกจริยธรรมหลุดการใช้คำพูดให้ดูดี (MD2) กลไกจริยธรรมหลุดด้านการปัดความรับผิดชอบ (MD4)

การทดสอบครั้งที่ 3 สามารถแสดงอัตราส่วนกลไกจริยธรรมหลุดที่ปรากฏดังแผนภาพต่อไปนี้

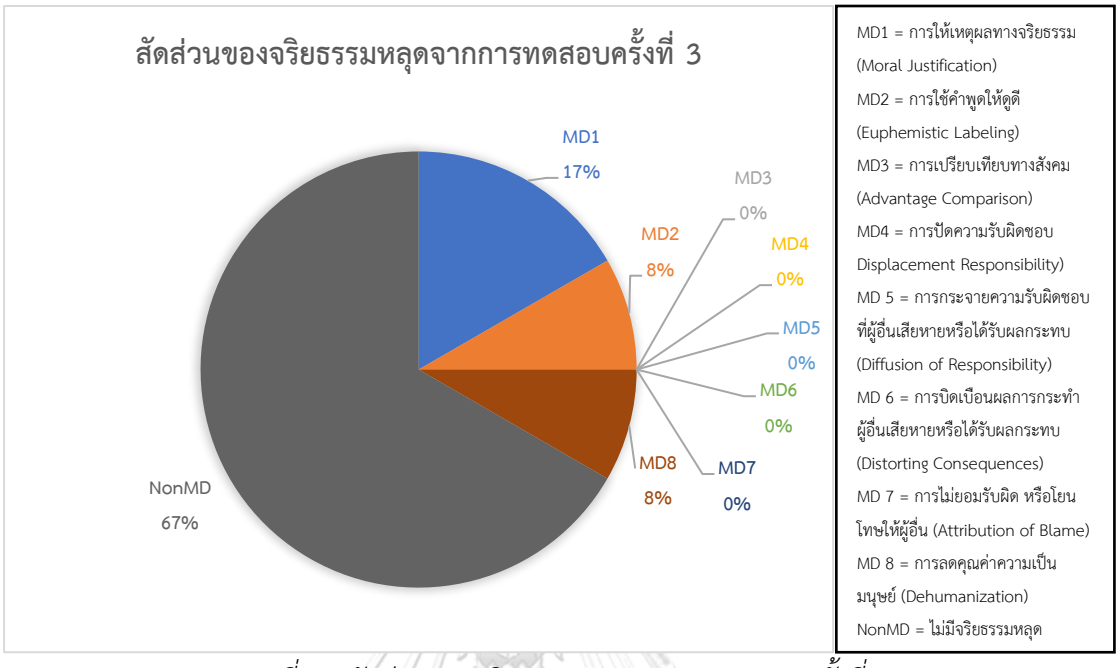

ภาพที่ 17 สัดส่วนของจริยธรรมหลุดจากการทดสอบครั้งที่ 3

จากแผนภาพข้างต้นจะเห็นได้ว่าการทดสอบครั้งที่ 3 ซึ่งเป็นการทดสอบระหว่างเรียนรู้ด้วยโปรแกรมนั้น กลไกจริยธรรมหลุดที่ปรากฏมากที่สุด คือ พฤติกรรมที่ไม่มีจริยธรรมหลุดเพิ่มขึ้นเป็นจำนวนร้อยละ 67 จากร้อยละ 58 ในการทดสอบครั้งที่ 2 ส่วนกลไกจริยธรรมหลุดการให้เหตุผลหรือการกระทำที่ผิดจริยธรรม (MD1) พบมากเป็นลำดับที่ 2 ลดลงเหลือเพียงจำนวนร้อยละ 17 ลำดับถัดมาเป็นกลไกจริยธรรมหลุดการใช้คำพูดให้ดูดี (MD2) เท่ากับกลไกจริยธรรมหลุดด้านการการลดทอนคุณค่า (MD8) จำนวนร้อยละ 8

การทดสอบครั้งที่ 4 สามารถแสดงอัตราส่วนกลไกจริยธรรมหลุดที่ปรากฏดังแผนภาพต่อไปนี้

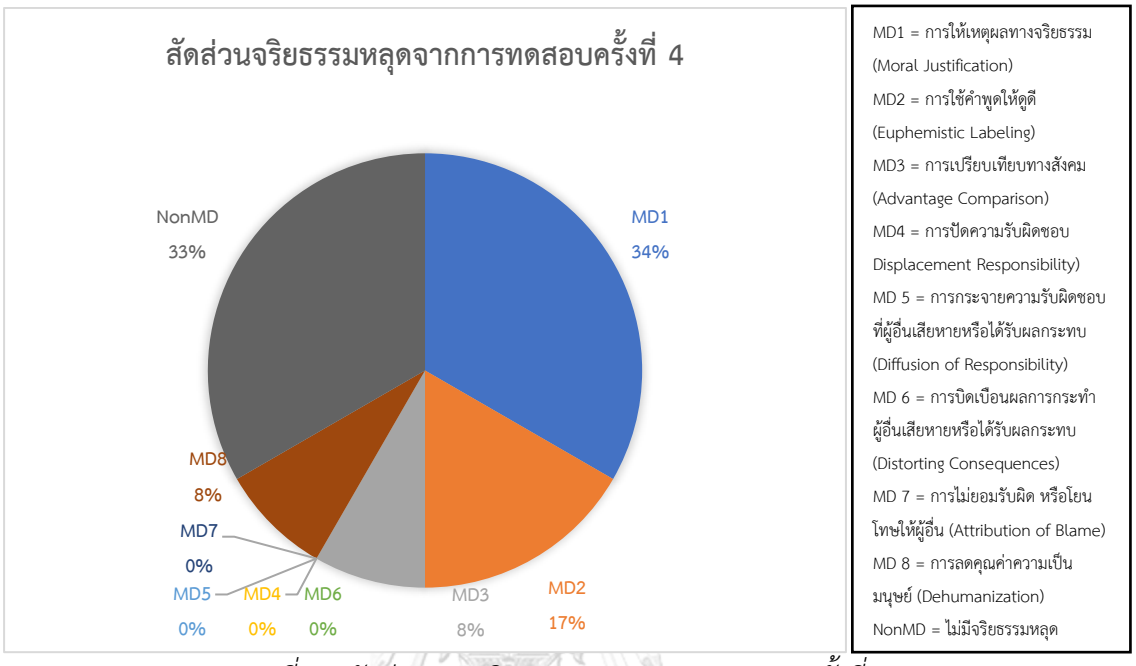

ภาพที่ 18 สัดส่วนของจริยธรรมหลุดจากการทดสอบครั้งที่ 4

จากแผนภาพข้างต้นจะเห็นได้ว่าการทดสอบครั้งที่ 4 ซึ่งเป็นการทดสอบระหว่างเรียนรู้ด้วยโปรแกรมนั้น กลไกจริยธรรมหลุดที่ปรากฏมากที่สุด คือ กลไกจริยธรรมหลุดการให้เหตุผลหรือการกระทำที่ผิดจริยธรรม (MD1) จำนวนร้อยละ 34 ซึ่งเพิ่มขึ้นจากการทดสอบครั้งที่ 3 (ร้อยละ 17) ใกล้เคียงกับพฤติกรรมที่ไม่มีจริยธรรมหลุดพบมากเป็นลำดับที่ 2 เท่ากับร้อยละ 33 การทดสอบครั้งที่ 3 (ร้อยละ 67) ลำดับถัดมาเป็นกลไกจริยธรรมหลุดการใช้คำพูดให้ดูดี (MD2) เท่ากับร้อยละ 17 เพิ่มขึ้นมาจากการทดสอบครั้งที่ 3 ร้อยละ 9 ตามมาด้วยกลไกจริยธรรมหลุดด้านการเปรียบเทียบทางสังคม (MD3) และการลดทอนคุณค่า (MD8) จำนวนร้อยละ 8 เท่ากับการทดสอบครั้งที่ 3

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

การทดสอบครั้งที่ 5 สามารถแสดงอัตราส่วนกลไกจริยธรรมหลุดที่ปรากฏดังแผนภาพต่อไปนี้

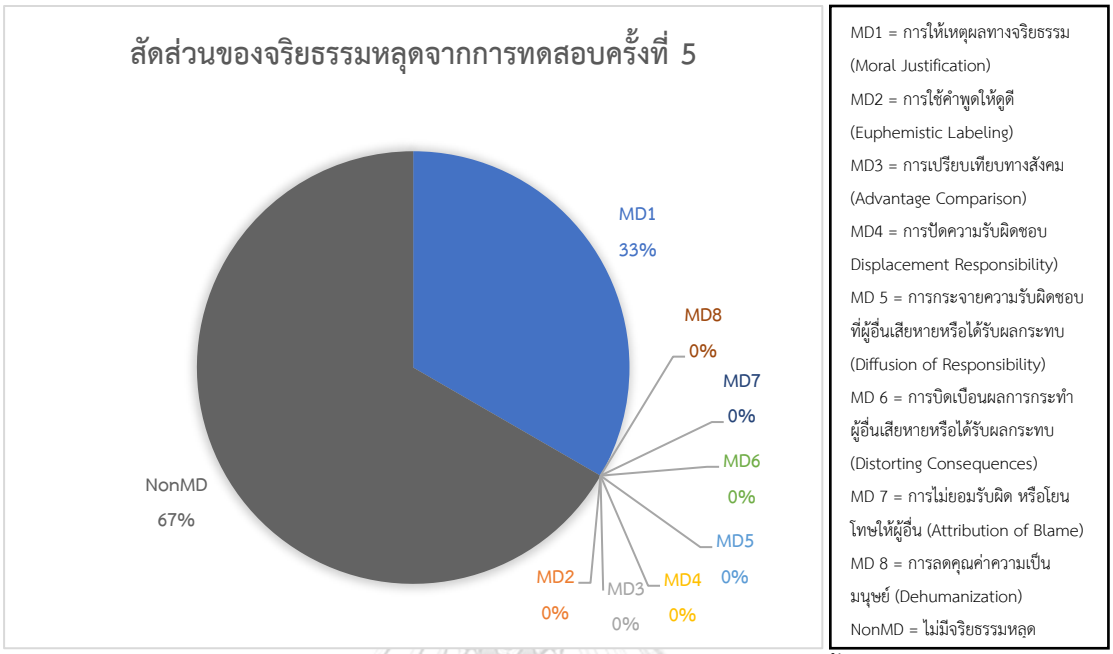

ภาพที่ 19 สัดส่วนของจริยธรรมหลุดจากการทดสอบครั้งที่ 5

จากแผนภาพข้างต้นจะเห็นได้ว่าการทดสอบครั้งที่ 5 ซึ่งเป็นการทดสอบหลังเรียนรู้ด้วยโปรแกรมนั้น กลไกจริยธรรมหลุดที่ปรากฏมากที่สุด คือ พฤติกรรมที่ไม่มีจริยธรรมหลุดเพิ่มขึ้นเป็นจำนวนร้อยละ 67 และกลไกจริยธรรมหลุดการให้เหตุผลหรือการกระทำที่ผิดจริยธรรม (MD1) เป็นลำดับถัดมาเท่ากับร้อยละ 33 ส่วนกลไกจริยธรรมหลุดอื่น ๆ ไม่พบในการทดสอบครั้งนี้

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
Chulalongkorn University

จากข้อมูลการวิเคราะห์สัดส่วนกลไกจริยธรรมหลุดจากการทดสอบรายครั้ง จะพบว่ากลไกจริยธรรมหลุดที่พบมากที่สุด คือ กลไกจริยธรรมหลุดการให้เหตุผลหรือการกระทำที่ผิดจริยธรรม (MD1) เท่ากับร้อยละ 42 และมีสัดส่วนลดลงในการทดสอบครั้งที่ 2 (ร้อยละ 34) และ 3 (ร้อยละ 17) ส่วนการทดสอบครั้งที่ 4 กลไกจริยธรรมหลุดนี้กลับเพิ่มสูงขึ้นอีกครั้งแต่ในการทดสอบครั้งที่ 5 เหลือเพียงร้อยละ 33

กลไกจริยธรรมหลุดการใช้คำพูดให้ดูดี (MD2) จากการทดสอบครั้งที่ 1 พบจำนวนร้อยละ 17 การทดสอบครั้งที่ 3 ลดลงเหลือจำนวนร้อยละ 8 และการทดสอบครั้งที่ 4 พบเพิ่มขึ้นเป็นจำนวนร้อยละ 17

กลไกจริยธรรมหลุดด้านการเปรียบเทียบทางสังคม (MD3) จากการทดสอบครั้งที่ 3 พบจำนวนร้อยละ 8

กลไกจริยธรรมหลุดด้านการปัดความรับผิดชอบ (MD4) จากการทดสอบครั้งที่ 1 พบจำนวนร้อยละ 8

กลไกจริยธรรมหลุดด้านโยนโทษให้ผู้อื่น (MD7) จากการทดสอบครั้งที่ 2 เท่ากับร้อยละ

กลไกจริยธรรมหลุดด้านการการลดทอนคุณค่า (MD8) จากการทดสอบครั้งที่ 3 และ 4 พบจำนวนเท่ากันที่ร้อยละ 8

2) สัดส่วนจริยธรรมกลุ่มตัวอย่างรายบุคคลจำแนกตามกลไก

จากข้อมูลดังกล่าวข้างต้นพบว่ากลไกจริยธรรมหลุดที่ปรากฏมากที่สุดจากการทดลอง ได้แก่ กลไกจริยธรรมหลุดการให้เหตุผลหรือการการทำที่ผิดจริยธรรม (MD1) กลไกจริยธรรมหลุดการใช้คำพูดให้ดูดี (MD2) กลไกจริยธรรมหลุดด้านการปัดความรับผิดชอบ (MD4) และพฤติกรรมที่ไม่มีกลไกจริยธรรมหลุด ซึ่งสามารถวิเคราะห์ได้ดังรายละเอียดต่อไปนี้

กลไกจริยธรรมหลุดการให้เหตุผลหรือการทำที่ผิดจริยธรรม (MD1)

กลไกจริยธรรมหลุดการให้เหตุผลหรือการกระทำที่ผิดจริยธรรม (MD1) จากกลุ่มตัวอย่างจำนวน 37 คน สามารถแสดงได้ดังแผนภาพต่อไปนี้

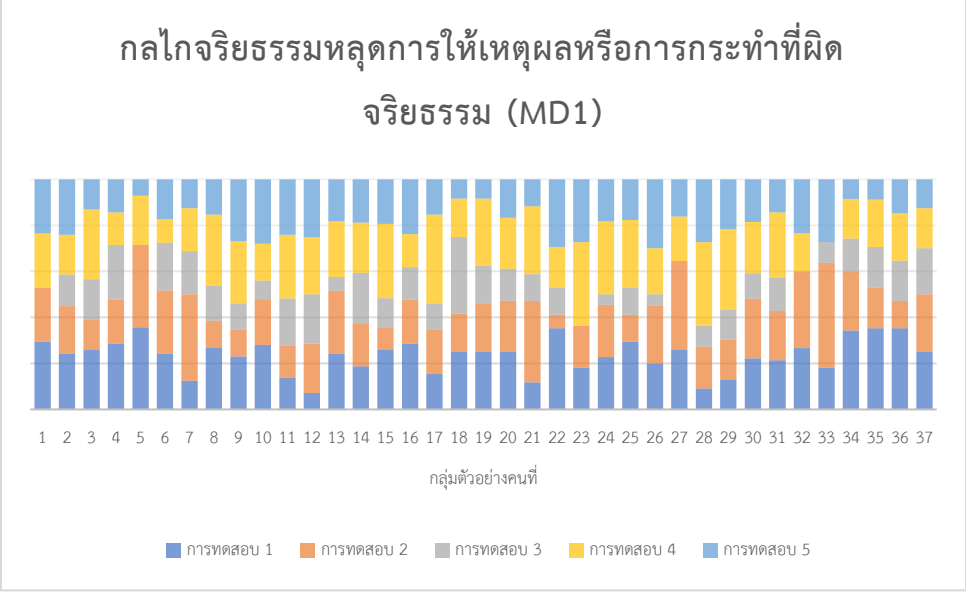

ภาพที่ 20 กลไกจริยธรรมหลุดการให้เหตุผลหรือการทำที่ผิดจริยธรรม (MD1) รายบุคคล

จากแผนภาพในข้างต้น สามารถวิเคราะห์ได้ว่ามีผู้เรียนทั้งหมด 37 คนทุกคนมีกลไกจริยธรรมหลุดจากการทดสอบก่อน ระหว่าง และหลังเรียนทั้ง 5 ครั้ง แต่พบมากที่สุดในการทดสอบครั้งที่ 1 และ 4 ส่วนการทดสอบครั้งที่ 3 นั้นพบว่ากลไกจริยธรรมหลุดนี้พบได้น้อยที่สุด

กลไกจริยธรรมหลุดการใช้คำพูดให้ดูดี (MD2)

กลไกจริยธรรมหลุดการใช้คำพูดให้ดูดี (MD2) จากกลุ่มตัวอย่างจำนวน 37 คน สามารถแสดงได้ดังแผนภาพต่อไปนี้

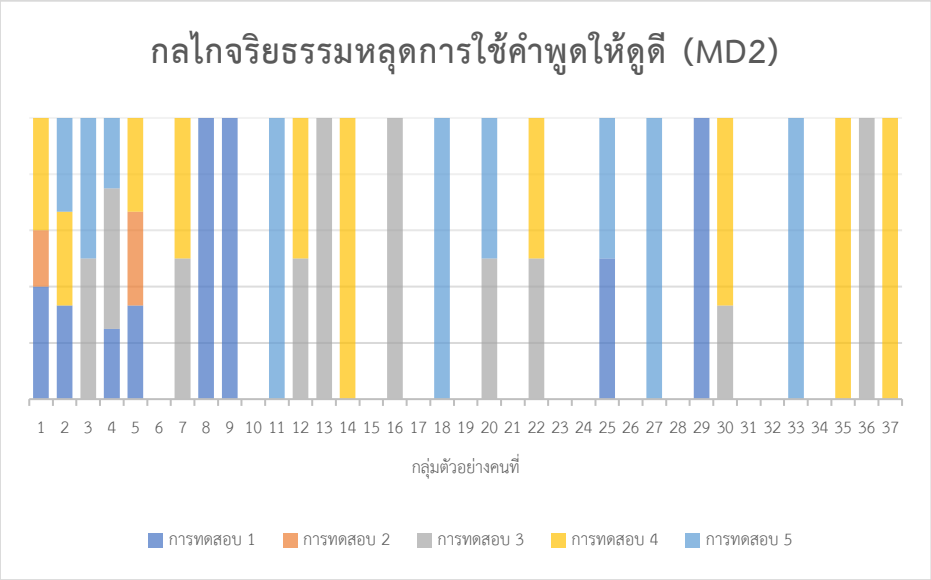

ภาพที่ 21 กลไกจริยธรรมหลุดการใช้คำพูดให้ดูดี (MD2) รายบุคคล

จากแผนภาพในข้างต้น สามารถวิเคราะห์ได้ว่ามีผู้เรียน 24 จากทั้งหมด 37 มีกลไกจริยธรรมหลุดการใช้คำพูดให้ดูดีจากการทดสอบรายครั้ง โดยกลไกจริยธรรมหลุดนี้พบได้ในการทดสอบครั้งที่ 1 3 และ 4 มากที่สุด

กลไกจริยธรรมหลุดการปัดความรับผิดชอบ (MD4)

กลไกจริยธรรมหลุดการปัดความรับผิดชอบ (MD4) จากกลุ่มตัวอย่างจำนวน 37 คน สามารถแสดงได้ดังแผนภาพต่อไปนี้

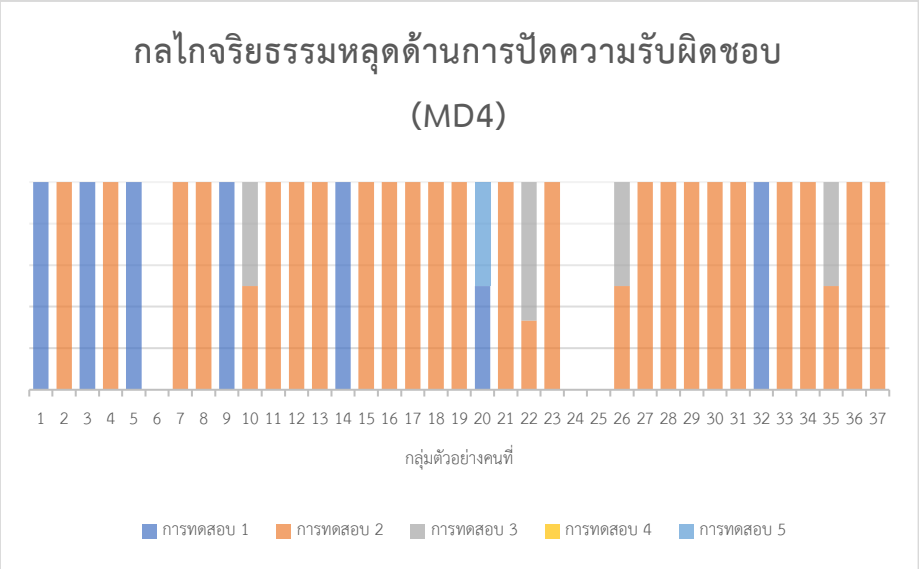

ภาพที่ 22 กลไกจริยธรรมหลุดการปัดความรับผิดชอบ (MD4) รายบุคคล

จากแผนภาพในข้างต้น สามารถวิเคราะห์ได้ว่ามีผู้เรียน 34 จากทั้งหมด 37 มีกลไกจริยธรรมหลุดด้านการปัดความรับผิดชอบจากการทดสอบรายครั้ง โดยกลไกจริยธรรมหลุดนี้พบได้ในการทดสอบครั้งที่ 1 และ 2 มากที่สุด

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
Chulalongkorn University

พฤติกรรมที่ไม่มีจริยธรรมหลุด (Non MD)

พฤติกรรมที่ไม่มีจริยธรรมหลุด (Non MD) จากกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 37 คน สามารถแสดงได้ดังแผนภาพต่อไปนี้

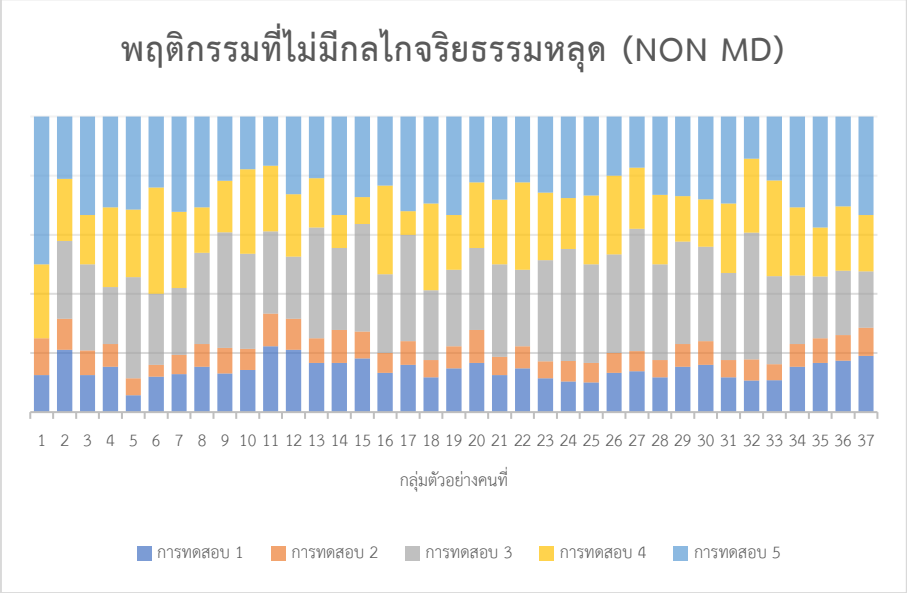

ภาพที่ 23 พฤติกรรมที่ไม่มีจริยธรรมหลุดรายบุคคล

จากแผนภาพในข้างต้น สามารถวิเคราะห์ได้ว่ามีผู้เรียนทั้งหมด 37 คนทุกคนมีกลไกจริยธรรมหลุดจากการทดสอบก่อน ระหว่าง และหลังเรียนทั้ง 5 ครั้ง แต่พบมากที่สุดในการทดสอบครั้งที่ 3 และ 5 ส่วนการทดสอบครั้งที่ 2 นั้นพบว่ากลไกจริยธรรมหลุดนี้พบได้น้อยที่สุด

3) การเปลี่ยนแปลงจริยธรรมหลุดของผู้เรียนรายบุคคล

ผู้วิจัยนำคำตอบของผู้เรียนมาวิเคราะห์การเปลี่ยนแปลงจริยธรรมหลุดรายบุคคล โดยคัดเลือกผู้เรียนทีมีการเปลี่ยนแปลงจริยธรรมหลุดที่เด่นชัดซึ่งมีการเปลี่ยนแปลงจริยธรรมหลุดจากก่อน ระหว่าง และหลังเรียนอย่างชัดเจน มาวิเคราะห์จำนวน 4 คน สามารถแสดงรายละเอียดการวิเคราะห์ได้ดังต่อไปนี้

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
Chulalongkorn University

ผู้เรียนคนที่ 1

การเปลี่ยนแปลงจริยธรรมหลุดของผู้เรียนคนที่ 1 สามารถแสดงรายละเอียดดังแผนภาพต่อไปนี้

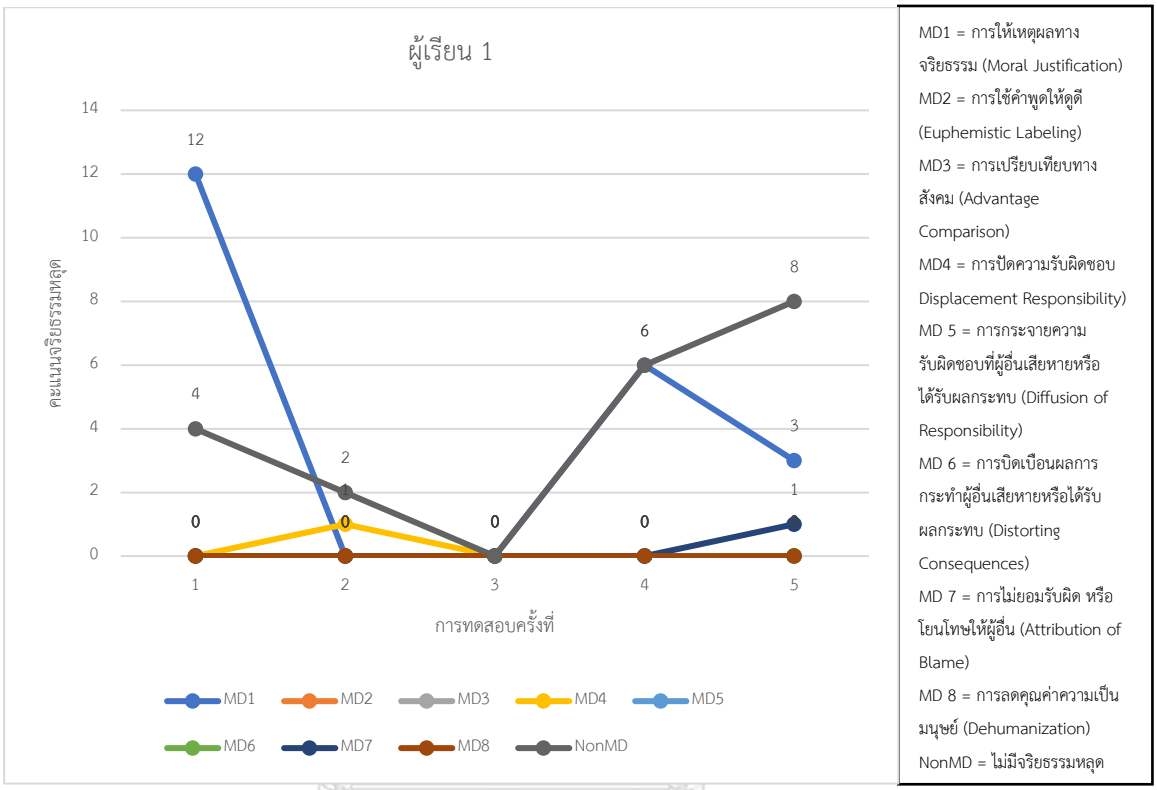

ภาพที่ 24 การเปลี่ยนแปลงจริยธรรมหลุดรายบุคคลของผู้เรียน 1

จากแผนภาพข้างต้นสามารถวิเคราะห์ได้ว่า การทดสอบครั้งที่ 1 ก่อนการเรียนรู้ด้วยโปรแกรม ผู้เรียน 1 มีพฤติกรรมกลไกจริยธรรมหลุดกลไกการให้เหตุผลหรือการกระทำที่ผิดจริยธรรม (MD1) (Moral Justification) มากที่สุดจำนวน 12 ครั้ง จากนั้นในการทดสอบครั้งที่ 2 และครั้งที่ 3 ลดลงมาเหลือจำนวน 0 ครั้ง และเพิ่มขึ้นในการทดสอบครั้งที่ 4 เป็นจำนวน 6 ครั้ง และเมื่อสิ้นสุดการเรียนรู้ด้วยโปรแกรม พฤติกรรมกลไกจริยธรรมหลุดนี้ลดลงมาเหลือจำนวน 3 ครั้ง แสดงให้เห็นว่า ระหว่าง และหลังเรียนรู้ด้วยโปรแกรมผู้เรียน 1 มีพฤติกรรมกลไกจริยธรรมหลุดกลไกการให้เหตุผลหรือการการทำที่ผิดจริยธรรมหลุดลดลงมากกว่าก่อนเรียน

พฤติกรรมกลไกจริยธรรมหลุดด้านการปัดความรับผิดชอบ (MD4) (Displacement Responsibility) ในการทดสอบครั้งที่ 1 ก่อนเรียนของผู้เรียน 1 เท่ากับ 0 ครั้ง แต่เพิ่มขึ้นเป็นจำนวน 1 ครั้งในการทดสอบครั้งที่ 2 และลดลงเหลือจำนวน 0 ครั้งในการทดสอบครั้งที่ 3 4 และ 5

พฤติกรรมกลไกจริยธรรมหลุดด้านโยนโทษให้ผู้อื่น (MD7) (Attribute of Blame) นั้นก่อนระหว่างเรียนในการทดสอบครั้งที่ 1 – 4 มีจำนวน 0 ครั้ง แต่เพิ่มขึ้นหลังเรียนรู้ด้วยโปรแกรมในการทดสอบครั้งที่ 5 เป็นจำนวน 1 ครั้ง

พฤติกรรมที่ไม่มีจริยธรรมหลุด (Non MD) ของผู้เรียน 1 พบว่าในการทดสอบครั้งที่ 1 ก่อนเรียนรู้ด้วยโปรแกรมพบจำนวน 4 ครั้ง จากนั้นลดลงเหลือจำนวน 2 ครั้งในการทดสอบครั้งที่ 2 ระหว่างเรียน และลดเหลือจำนวน 0 ครั้งในการทดสอบครั้งที่ 3 จากนั้นเพิ่มขึ้นเป็นจำนวน 6 ครั้งในการทดสอบครั้งที่ 4 และ 8 ครั้งในการทดสอบครั้งที่ 5 หลังสิ้นสุดการเรียนรู้ด้วยโปรแกรม แสดงให้เห็นว่าพฤติกรรมที่ไม่มีจริยธรรมหลุดของผู้เรียนระหว่าง และหลังสิ้นสุดการเรียนรู้ด้วยโปรแกรมเพิ่มสูงขึ้นมากกว่าก่อนการเรียนรู้ด้วยโปรแกรม

ผู้เรียนคนที่ 2

การเปลี่ยนแปลงจริยธรรมหลุดของผู้เรียนคนที่ 2 สามารถแสดงรายละเอียดดังแผนภาพต่อไปนี้

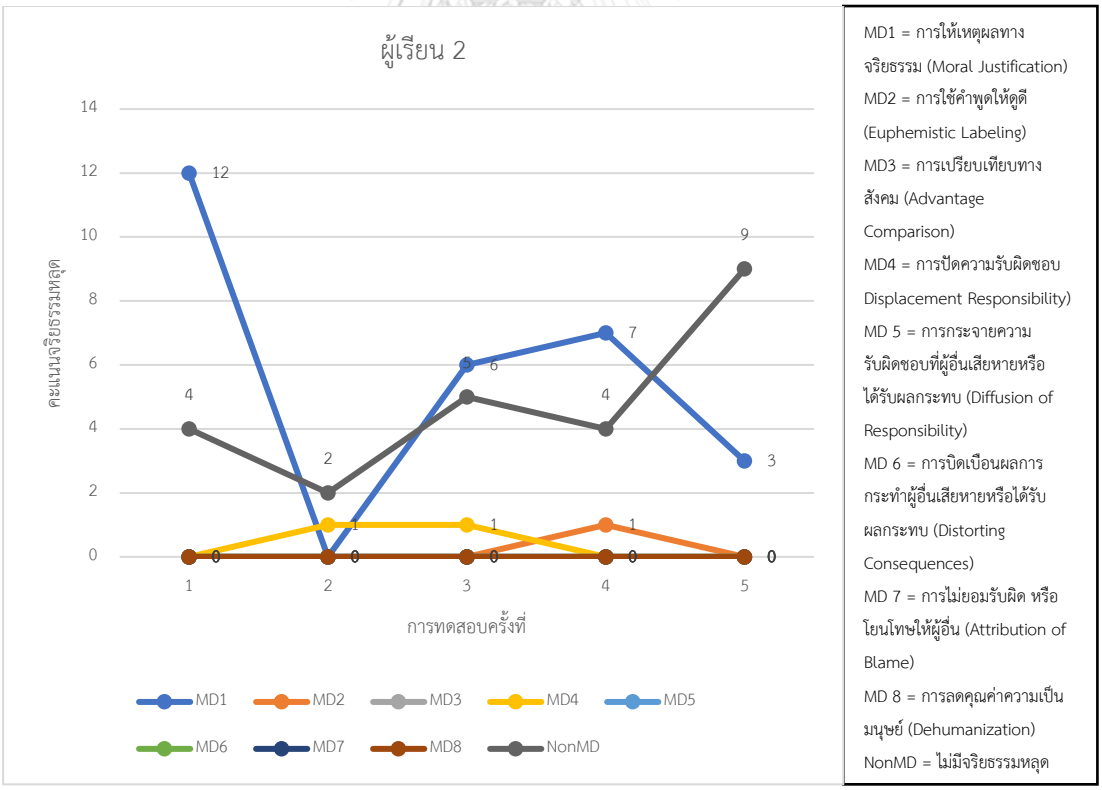

ภาพที่ 25 การเปลี่ยนแปลงจริยธรรมหลุดรายบุคคลของผู้เรียน 2

จากแผนภาพข้างต้นสามารถวิเคราะห์ได้ว่า การทดสอบครั้งที่ 1 ก่อนการเรียนรู้ด้วยโปรแกรม ผู้เรียน 2 มีพฤติกรรมกลไกจริยธรรมหลุดกลไกการให้เหตุผลหรือการกระทำที่ผิดจริยธรรม (MD1) (Moral Justification) มากที่สุดจำนวน 12 ครั้ง จากนั้นในการทดสอบครั้งที่ 2 ลดลงมาเหลือจำนวน 0 ครั้ง และครั้งที่ 3 เพิ่มขึ้นเป็นจำนวน 6 จากนั้นในการทดสอบครั้งที่ 4 เป็นจำนวน 7 ครั้ง แต่เมื่อสิ้นสุดการเรียนรู้ด้วยโปรแกรม พฤติกรรมกลไกจริยธรรมหลุดนี้ลดลงมาเหลือจำนวน 3 ครั้ง แสดงให้เห็นว่า ระหว่าง และหลังเรียนรู้ด้วยโปรแกรมผู้เรียน 2 มีพฤติกรรมกลไกจริยธรรมหลุดกลไกการให้เหตุผลหรือการการทำที่ผิดจริยธรรมหลุดลดลงมากกว่าก่อนเรียน

พฤติกรรมกลไกจริยธรรมหลุดด้านใช้คำพูดให้ดูดี (MD2) (Euphemistic Labeling) ในการทดสอบครั้งที่ 1 – 3 ก่อนเรียนของผู้เรียน 2 เท่ากับ 0 ครั้ง แต่เพิ่มขึ้นเป็นจำนวน 1 ครั้งในการทดสอบครั้งที่ 4 จากนั้นในการทดสอบครั้งที่ 5 ลดลงมาเหลือจำนวน 0 ครั้ง

พฤติกรรมกลไกจริยธรรมหลุดด้านการปัดความรับผิดชอบ (MD4) (Displacement Responsibility) นั้นก่อนเรียนในการทดสอบครั้งที่ 1 มีจำนวน 0 ครั้ง แต่เพิ่มขึ้นในระหว่างการเรียนรู้ด้วยโปรแกรมในการทดสอบครั้งที่ 2 - 3 เพิ่มขึ้นเท่ากับจำนวน 1 ครั้ง แต่เมื่อหลังเรียนรู้ด้วยโปรแกรมในการทดสอบครั้งที่ 4 - 5 ลดลงเหลือเป็นจำนวน 0 ครั้ง

พฤติกรรมที่ไม่มีจริยธรรมหลุด (Non MD) ของผู้เรียน 2 พบว่าในการทดสอบครั้งที่ 1 ก่อนเรียนรู้ด้วยโปรแกรมพบจำนวน 4 ครั้ง จากนั้นระหว่างการเรียนรู้ด้วยโปรแกรมลดลงเหลือจำนวน 2 ครั้งในการทดสอบครั้งที่ 2 ระหว่างเรียน แต่เพิ่มขึ้นเป็นจำนวน 6 ครั้งในการทดสอบครั้งที่ 3 ลดลงอีกเหลือเป็นจำนวน 4 ครั้งในการทดสอบครั้งที่ 4 แต่อย่างไรก็ตามในการทดสอบครั้งที่ 5 หลังสิ้นสุดการเรียนรู้ด้วยโปรแกรมเพิ่มขึ้นเป็นจำนวน 9 ครั้ง แสดงให้เห็นว่าพฤติกรรมที่ไม่มีจริยธรรมหลุดของผู้เรียนระหว่าง และหลังสิ้นสุดการเรียนรู้ด้วยโปรแกรมเพิ่มสูงขึ้นมากกว่าก่อนการเรียนรู้ด้วยโปรแกรม

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

ผู้เรียนคนที่ 3

การเปลี่ยนแปลงจริยธรรมหลุดของผู้เรียนคนที่ 3 สามารถแสดงรายละเอียดดังแผนภาพต่อไปนี้

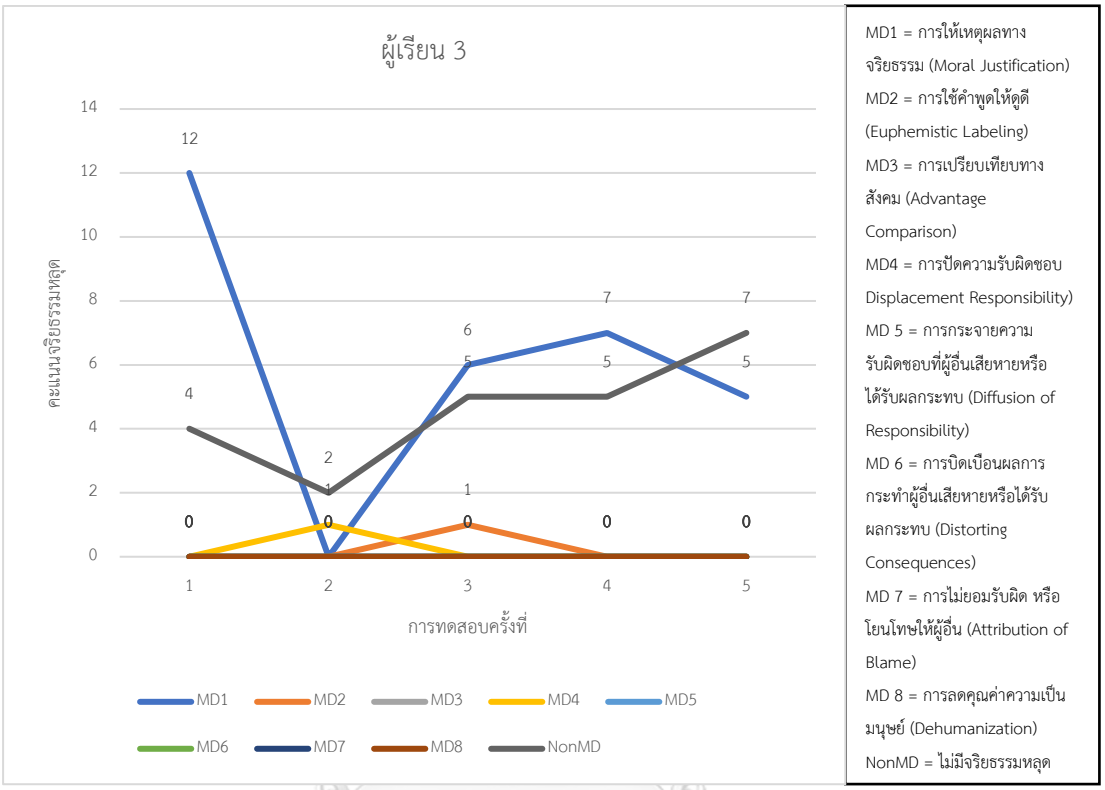

ภาพที่ 26 การเปลี่ยนแปลงจริยธรรมหลุดรายบุคคลของผู้เรียน 3

จากแผนภาพข้างต้นสามารถวิเคราะห์ได้ว่า การทดสอบครั้งที่ 1 ก่อนการเรียนรู้ด้วยโปรแกรม ผู้เรียน 3 มีพฤติกรรมกลไกจริยธรรมหลุดกลไกการให้เหตุผลหรือการกระทำที่ผิดจริยธรรม (MD1) (Moral Justification) มากที่สุดจำนวน 12 ครั้ง จากนั้นในการทดสอบครั้งที่ 2 ลดลงมาเหลือจำนวน 0 ครั้ง และครั้งที่ 3 เพิ่มขึ้นเป็นจำนวน 6 จากนั้นในการทดสอบครั้งที่ 4 เป็นจำนวน 7 ครั้ง แต่เมื่อสิ้นสุดการเรียนรู้ด้วยโปรแกรม พฤติกรรมกลไกจริยธรรมหลุดนี้ลดลงมาเหลือจำนวน 5 ครั้ง แสดงให้เห็นว่า ระหว่าง และหลังเรียนรู้ด้วยโปรแกรมผู้เรียน 3 มีพฤติกรรมกลไกจริยธรรมหลุดกลไกการให้เหตุผลหรือการการทำที่ผิดจริยธรรมหลุดลดลงมากกว่าก่อนเรียน

พฤติกรรมกลไกจริยธรรมหลุดด้านใช้คำพูดให้ดูดี (MD2) (Euphemistic Labeling) ในการทดสอบครั้งที่ 1 – 2 ก่อนเรียนของผู้เรียน 3 เท่ากับ 0 ครั้ง แต่เพิ่มขึ้นเป็นจำนวน 1 ครั้งในการทดสอบครั้งที่ 3 และในการทดสอบครั้งที่ 4 - 5 ลดลงมาเหลือจำนวน 0 ครั้ง

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
Chulalongkorn University

พฤติกรรมกลไกจริยธรรมหลุดการปัดความรับผิดชอบ (MD4) (Displacement Responsibility) นั้นก่อนเรียนในการทดสอบครั้งที่ 1 มีจำนวน 0 ครั้ง แต่เพิ่มขึ้นในระหว่างการเรียนรู้ด้วยโปรแกรมในการทดสอบครั้งที่ 2 เพิ่มขึ้นเท่ากับจำนวน 1 ครั้ง แต่เมื่อระหว่าง และหลังเรียนรู้ด้วยโปรแกรมในการทดสอบครั้งที่ 3 - 5 ลดลงเหลือเป็นจำนวน 0 ครั้ง

พฤติกรรมที่ไม่มีจริยธรรมหลุด (Non MD) ของผู้เรียน 3 พบว่าในการทดสอบครั้งที่ 1 ก่อนเรียนรู้ด้วยโปรแกรมพบจำนวน 4 ครั้ง จากนั้นระหว่างการเรียนรู้ด้วยโปรแกรมลดลงเหลือจำนวน 1 ครั้งในการทดสอบครั้งที่ 2 ระหว่างเรียน แต่เพิ่มขึ้นเป็นจำนวน 5 ครั้งในการทดสอบครั้งที่ 3 - 4 แต่อย่างไรก็ตามในการทดสอบครั้งที่ 5 หลังสิ้นสุดการเรียนรู้ด้วยโปรแกรมเพิ่มขึ้นเป็นจำนวน 7 ครั้ง แสดงให้เห็นว่าพฤติกรรมที่ไม่มีจริยธรรมหลุดของผู้เรียนระหว่าง และหลังสิ้นสุดการเรียนรู้ด้วยโปรแกรมเพิ่มสูงขึ้นมากกว่าก่อนการเรียนรู้ด้วยโปรแกรม

ผู้เรียนคนที่ 4

การเปลี่ยนแปลงจริยธรรมหลุดของผู้เรียนคนที่ 4 สามารถแสดงรายละเอียดดังแผนภาพต่อไปนี้

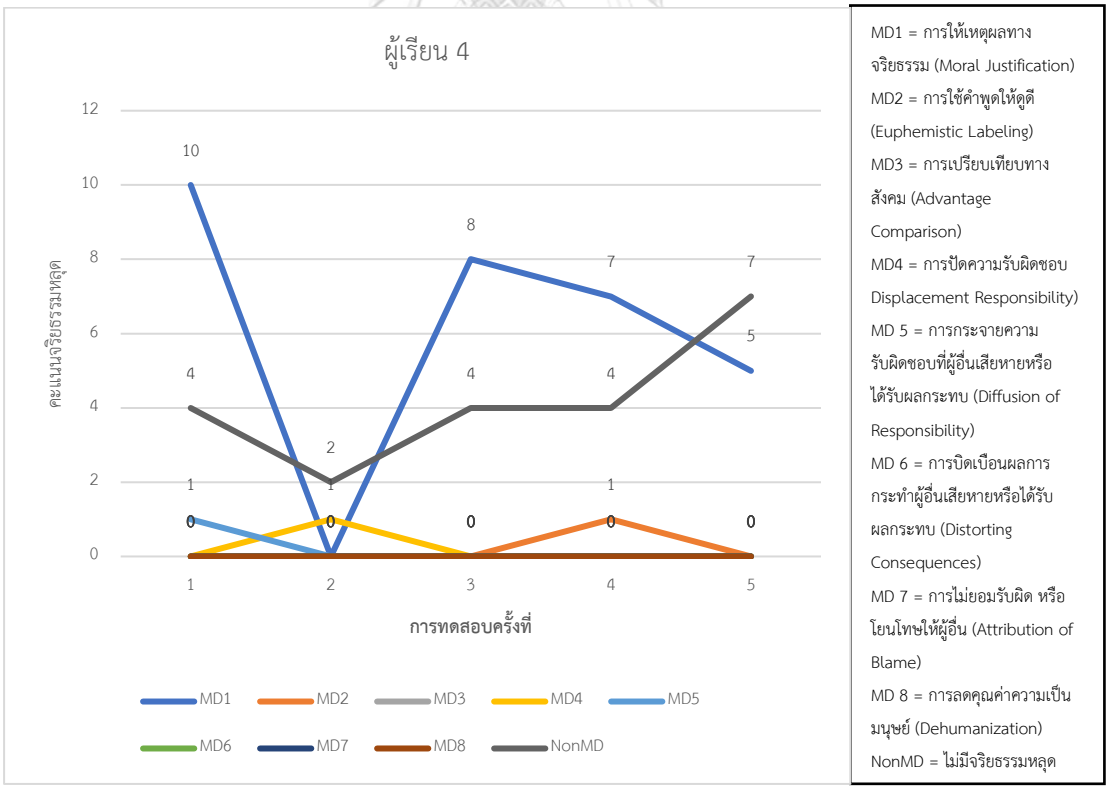

ภาพที่ 27 การเปลี่ยนแปลงจริยธรรมหลุดรายบุคคลของผู้เรียน 4

จากแผนภาพข้างต้นสามารถวิเคราะห์ได้ว่า การทดสอบครั้งที่ 1 ก่อนการเรียนรู้ด้วยโปรแกรม ผู้เรียน 3 มีพฤติกรรมกลไกจริยธรรมหลุดกลไกการให้เหตุผลหรือการกระทำที่ผิดจริยธรรม (MD1) (Moral Justification) มากที่สุดจำนวน 10 ครั้ง จากนั้นในการทดสอบครั้งที่ 2 ลดลงมาเหลือจำนวน 0 ครั้ง และมีการเพิ่มขึ้นในครั้งที่ 3 เป็นจำนวน 8 จากนั้นมีการลดลงอย่างต่อเนื่องในการทดสอบครั้งที่ 4 เป็นจำนวน 7 ครั้ง และเมื่อสิ้นสุดการเรียนรู้ด้วยโปรแกรมพฤติกรรมกลไกจริยธรรมหลุดนี้ลดลงมาเหลือจำนวน 5 ครั้งแสดงให้เห็นว่า ระหว่าง และหลังเรียนรู้ด้วยโปรแกรมผู้เรียน 4 มีพฤติกรรมกลไกจริยธรรมหลุดกลไกการให้เหตุผลหรือการการทำที่ผิดจริยธรรมหลุดลดลงมากกว่าก่อนเรียน

พฤติกรรมกลไกจริยธรรมหลุดด้านใช้คำพูดให้ดูดี (MD2) (Euphemistic Labeling) ในการทดสอบครั้งที่ 1 – 3 ก่อนเรียนของผู้เรียน 4 เท่ากับ 0 ครั้ง แต่เพิ่มขึ้นเป็นจำนวน 1 ครั้งในการทดสอบครั้งที่ 4 จากนั้นการทดสอบครั้งที่ 5 ลดลงมาเหลือจำนวน 0 ครั้ง

พฤติกรรมกลไกการปัดความรับผิดชอบ (MD4) (Displacement Responsibility) นั้นก่อนเรียนในการทดสอบครั้งที่ 1 มีจำนวน 0 ครั้ง แต่เพิ่มขึ้นในระหว่างการเรียนรู้ด้วยโปรแกรมในการทดสอบครั้งที่ 2 เพิ่มขึ้นเท่ากับจำนวน 1 ครั้ง แต่เมื่อระหว่าง และหลังเรียนรู้ด้วยโปรแกรมในการทดสอบครั้งที่ 3 - 5 ลดลงเหลือเป็นจำนวน 0 ครั้ง

พฤติกรรมกลไกจริยธรรมหลุดด้านกระจายความรับผิดชอบ (MD5) (Diffusion of Responsibility) ในการทดสอบก่อนเรียนครั้งที่ 1 จำนวน 1 ครั้ง แต่ในการทดสอบครั้งที่ 2 - 5 ในระหว่างหลัง และสิ้นสุดการเรียนรู้ด้วยโปรแกรมลดลงมาเหลือจำนวน 0 ครั้ง

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
Chulalongkorn University

พฤติกรรมที่ไม่มีจริยธรรมหลุด (Non MD) ของผู้เรียน 4 พบว่าในการทดสอบครั้งที่ 1 ก่อนเรียนรู้ด้วยโปรแกรมพบจำนวน 4 ครั้ง จากนั้นระหว่างการเรียนรู้ด้วยโปรแกรมลดลงเหลือจำนวน 1 ครั้งในการทดสอบครั้งที่ 2 ระหว่างเรียน แต่เพิ่มขึ้นเป็นจำนวน 4 ครั้งในการทดสอบครั้งที่ 3 - 4 แต่อย่างไรก็ตามในการทดสอบครั้งที่ 5 หลังสิ้นสุดการเรียนรู้ด้วยโปรแกรมเพิ่มขึ้นเป็นจำนวน 7 ครั้ง แสดงให้เห็นว่าพฤติกรรมที่ไม่มีจริยธรรมหลุดของผู้เรียนหลังสิ้นสุดการเรียนรู้ด้วยโปรแกรมเพิ่มสูงขึ้นมากกว่าก่อนการเรียนรู้ด้วยโปรแกรม

จากการวิเคราะห์ข้อมูลทั้งหมดในข้างต้น สามารถสรุปได้ว่า ข้อมูลเชิงปริมาณ ข้อมูลเชิงคุณภาพ และข้อมูลรายบุคคลจากการทดลองนั้นมีความสอดคล้องกัน กล่าวคือ

ผู้เรียนกลุ่มตัวอย่างมีจริยธรรมหลุดด้านมีจริยธรรมหลุดกลไกการให้เหตุผลหรือการทำที่ผิดจริยธรรม (Moral Justification) มากที่สุดในก่อนการเรียนรู้ด้วยโปรแกรม และเมื่อได้เรียนรู้ด้วยโปรแกรมแล้วเริ่มมีการเปลี่ยนแปลง โดยจริยธรรมหลุดดกลไกการให้เหตุผลหรือการการทำที่ผิดจริยธรรม (Moral Justification) ค่อย ๆ ลดลงโดยลดลงมากที่สุดในระหว่างการเรียนรู้ในการทดสอบครั้งที่ 3 และหลังสิ้นสุดการเรียนรู้ด้วยโปรแกรมในการทดสอบครั้งที่ 5 แต่ในทางตรงกันข้ามกับพฤติกรรมที่ไม่มีจริยธรรมหลุดซึ่งเพิ่มขึ้นระหว่างการเรียนรู้ด้วยโปรแกรมไปจนถึงหลังสิ้นสุดการเรียนรู้ด้วยโปรแกรม

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
Chulalongkorn University

บทที่ 5
สรุป อภิปรายผลการวิจัย และข้อเสนอแนะในงานวิจัย

สรุปผลการวิจัย

การวิจัยและพัฒนาโปรแกรมลดจริยธรรมหลุดตามแนวคิดลักษณะมุ่งอนาคตควบคุมตน และการเรียนรู้แบบฉากทัศน์เป็นฐานสำหรับผู้เรียนมัธยมศึกษาตอนปลายซึ่งงานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ

1) พัฒนาโปรแกรมลดจริยธรรมหลุดตามแนวคิดลักษณะมุ่งอนาคตควบคุมตน และการเรียนรู้แบบฉากทัศน์เป็นฐานสำหรับผู้เรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย

2) ศึกษาประสิทธิผลของโปรแกรมลดจริยธรรมหลุดตามแนวคิดลักษณะมุ่งอนาคตควบคุมตน และการเรียนรู้แบบฉากทัศน์เป็นฐานสำหรับผู้เรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย

งานวิจัยฉบับนี้มีการดำเนินงานโดยสรุปดังต่อไปนี้

1) การพัฒนาโปรแกรมลดจริยธรรมหลุดตามแนวคิดลักษณะมุ่งอนาคตควบคุมตนและการเรียนรู้แบบฉากทัศน์เป็นฐานสำหรับผู้เรียนมัธยมศึกษาตอนปลายประกอบไปด้วยกระบวนการการศึกษาภาพปัญหาจากงานวิจัยและเอกสารที่เกี่ยวข้องมากำหนดวัตถุประสงค์ เป้าหมาย และสังเคราะห์เป็นหลักการ ขั้นตอนการจัดการเรียนรู้ในแต่ละฉากทัศน์ เนื้อหา โครงสร้าง แนวทางการจัดการเรียนรู้ กิจกรรมการเรียนการสอน และการวัดและประเมินผลของโปรแกรม จากนั้นนำไปประเมินคุณภาพโดยผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 5 ท่าน และการทดลองนำร่อง จากนั้นนำข้อมูลมาที่ได้รับมาพัฒนาโปรแกรม 2) การศึกษาประสิทธิผลของโปรแกรมโดยการทดลองใช้โปรแกรมลดจริยธรรมหลุดตามแนวคิดลักษณะมุ่งอนาคตควบคุมตน และการเรียนรู้แบบฉากทัศน์เป็นฐานสำหรับผู้เรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย โดยใช้วิธีวิจัยแบบระเบียบวิธีวิจัยเบื้องต้น (Pre-experimental research) โดยใช้การทดลองแบบหนึ่งกลุ่มวัดซ้ำหลายครั้งกับกลุ่มตัวอย่างนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายจำนวน 37 คน ระยะเวลา 14 สัปดาห์ เก็บรวบรวมข้อมูลเชิงปริมาณด้วยแบบทดสอบจริยธรรมหลุดก่อน ระหว่าง และหลังการทดลองจำนวน 5 ครั้ง และเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพจากแบบทดสอบจริยธรรมหลุด แบบบันทึกการเรียนรู้ และแบบสัมภาษณ์ผู้เรียน จากนั้นนำข้อมูลมาวิเคราะห์ ซึ่งประกอบด้วยการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณโดยสถิติเชิงบรรยาย ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และสถิติเชิงอ้างอิงแบบวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-way ANOVA) และการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพโดยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) จากคำตอบของแบบทดสอบ การบันทึกการเรียนรู้จากแบบบันทึกการเรียนรู้ และการให้สัมภาษณ์จากการสัมภาษณ์ผู้เรียน

ผู้วิจัยสามารถสรุปผลการวิจัยโดยแยกเป็น 2 ส่วนดังต่อไปนี้

1. โปรแกรมลดจริยธรรมหลุดตามแนวคิดลักษณะมุ่งอนาคตควบคุมตน และการเรียนรู้แบบฉากทัศน์เป็นฐานสำหรับผู้เรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย

ผลการวิจัยการพัฒนาโปรแกรมลดจริยธรรมหลุดตามแนวคิดลักษณะมุ่งอนาคตควบคุมตน และการเรียนรู้แบบฉากทัศน์เป็นฐานสำหรับนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย โดยโปรแกรมที่พัฒนาขึ้นเป็นแบบแผนการจัดกิจกรรมอย่างเป็นระบบตามแนวคิดลักษณะมุ่งอนาคตควบคุมตน และการเรียนรู้แบบฉากทัศน์เป็นฐาน โปรแกรมมีองค์ประกอบสำคัญ ได้แก่ 1) วัตถุประสงค์ของโปรแกรม 2) กลุ่มเป้าหมายของโปรแกรม 3) หลักการของโปรแกรม 4) ขั้นตอนการจัดการเรียนรู้ในแต่ละฉากทัศน์ของโปรแกรม 5) แนวทางการการเรียนการสอนของโปรแกรม 6) เนื้อหาของโปรแกรม 7) โครงสร้างของโปรแกรม 8) แนวทางการวัดประเมินผลของโปรแกรม ซึ่งสามารถสรุปได้ดังต่อไปนี้

1.1 วัตถุประสงค์และกลุ่มเป้าหมายของของโปรแกรม

เพื่อลดจริยธรรมหลุดของผู้เรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย โดยมีกลุ่มเป้าหมายหลักของโปรแกรมคือ นักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย สัญชาติไทย ไม่จำกัดเพศ ที่ศึกษาในโรงเรียนที่ใช้หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน

1.2 หลักการของโปรแกรม

โปรแกรมประกอบไปด้วยหลักการ 6 ข้อ ได้แก่

1. การนำผู้เรียนเผชิญสถานการณ์ ที่มีความขัดแย้ง เพื่อเรียนรู้ผ่านสถานการณ์โดยผู้เรียนจะได้เผชิญสถานการณ์ต่าง ๆ ที่ผู้สอนกำหนดให้และเรียนรู้ผ่านสถานการณ์นั้น

2. การให้ผู้เรียนวางแผนอนาคตที่ดีที่สุดในสถานการณ์ เพื่อให้สามารถกำหนดภาพอนาคตที่ดีได้ และวางแผนอนาคตเพื่อสร้างวิธีการที่สามารถบรรลุเป้าหมายนั้นได้ โดยอ้างอิงกับหลักการทางจริยธรรมต่าง ๆ

3. การช่วยเหลือผู้เรียนในการสร้างทางเลือก เพื่อตัดสินใจ การแก้ไขปัญหาจากทางเลือกต่าง ๆ โดยที่ผู้เรียนนำแผนการที่วางไว้ตามหลักการต่าง ๆ มาเปรียบเทียบ และปรับใช้กับการเรียนรู้ในการเผชิสถานการณ์และสร้างเป็นทางเลือกที่เผชิญ

4. การสนับสนุนให้ผู้เรียนกำกับติดตามตนเอง และการให้รางวัลเมื่อมีแนวโน้มพฤติกรรมที่ดี หรือมีกลไกในการปรับพฤติกรรมที่ไม่ดีของตนเอง เพื่อบรรลุผลตามแผนที่วางไว้โดยไม่มีการกำหนดคำตอบที่ถูกหรือผิดตายตัว

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

5. การอภิปรายผลการเรียนรู้ที่หลากหลายจากสถานการณ์และการเลือกของผู้เรียน เพื่อให้เกิดการเรียนรู้จากคำตอบที่หลากหลาย ผู้เรียนจะได้อภิปรายเพื่อแสดงความคิดเห็น ผลที่เกิดขึ้นจากการเลือก และสามารถแลกเปลี่ยนมุมมองจากเส้นทางการเลือกที่ต่างกันจากสถานการณ์ที่เผชิญ

6. การสรุปผลการเลือกของพฤติกรรมที่แสดงออกในเส้นทางเดินเรื่อง เพื่อสรุปผลการเรียนรู้และประเมินผลว่าพฤติกรรมใด และผลของพฤติกรรมใดเหมาะสมหรือไม่เหมาะสมอย่างไร และนำมาเปรียบเทียบกับหลักการ แนวคิดทางจริยธรรมต่าง ๆ ที่มีความหลากหลาย

1.3 ขั้นตอนการจัดการเรียนรู้ในแต่ละฉากทัศน์และแนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนของโปรแกรม

กิจกรรมการเรียนรู้ในแต่ละฉากของโปรแกรมนั้นจะประกอบไปด้วย ฉาก ซึ่งหมายถึง บทเรียนที่ครูผู้สอนเป็นผู้เสนอเรื่องราวเกี่ยวกับสถานการณ์ต่าง ๆ ที่ผู้เรียนต้องเรียนรู้ผ่านการเผชิญสถานการณ์นั้น ๆ ตามขั้นตอนกิจกรรมการเรียนการสอนของโปรแกรมแต่ละฉากประกอบไปด้วย 6 ขั้นตอนการจัดการเรียนการสอนของโปรแกรมโดยสามารถอธิบายขั้นตอนของโปรแกรมได้ดังต่อไปนี้

ขั้นที่ 1 ขั้นเผชิญสถานการณ์และปัญหา ผู้เรียนเผชิญสถานการณ์โดยผู้สอนเป็นผู้แนะนำเกี่ยวกับฉาก สถานการณ์ หรือบริบทที่เป็นปัญหา (Scene) ซึ่งมีประเด็นการเรียนรู้ทางจริยธรรม และท้าทายต่อผู้เรียนเพื่อให้เห็นสภาพแวดล้อม บริบทที่จะเข้าไปมีปฏิสัมพันธ์ และใช้ประสบการณ์กับสถานการณ์ที่จะต้องเผชิญ

ขั้นที่ 2 ขั้นรับรู้ตนเอง ในขั้นตอนนี้ผู้สอนกระตุ้น สนับสนุน ส่งเสริมให้ผู้เรียนทำความเข้าใจตนเอง โดยให้นักเรียนบรรยายเกี่ยวกับตนเองว่ารู้สึกอย่างไร คิดอย่างไร ต้องทำอย่างไร แสดงออกอย่างไรกับสถานการณ์นี้ นักเรียนจะเลือกทำอะไร หรือแสดงออกอย่างไรบ้าง มีความรู้ ประสบการณ์ ทักษะอะไรบ้างที่นักเรียนมีอยู่ และสามารถนำออกมาใช้ได้อย่างไร ซึ่งผู้เรียนสามารถใช้หลักการ แนวคิดทางจริยธรรมตามหลักปรัชญา ศาสนา หรือกฎหมายมาใช้ในการอ้างอิงวิธีคิดของตนเองต่อสถานการณ์ที่กำลังเผชิญ

ขั้นที่ 3 ขั้นวางแผนมุ่งอนาคตและสร้างทางเลือก ผู้สอนกระตุ้น และช่วยเหลือผู้เรียนให้สามารถบรรยายภาพอนาคตที่ดี (Time Perspective) และไม่ดีที่จะเป็นไปได้จากมุมมองของผู้เรียน จากนั้นกระตุ้นให้ผู้เรียนวางแผนเพื่อไปสู่อนาคตที่ดีที่สุดที่นักเรียนต้องการว่าจุดมุ่งหมายในอนาคตที่ดีกว่าเดิมเป็นอย่างไร มีวิธีการใดบ้างที่จะไปถึงจุดมุ่งหมายที่วางไว้

ขั้นที่ 4 ขั้นดำเนินการตามแผนการมุ่งอนาคต ผู้สอนจะใช้คำถามเพื่อกระตุ้นให้ผู้เรียนได้นำแผน และวิธีการที่กำหนดไว้ ไปปรับใช้กับจุดขัดแย้งที่เป็นปัญหา และการแก้ไขปัญหาที่พบในฉาก โดยในขั้นตอนนี้ผู้เรียนจะต้องเผชิญจุดขัดแย้งซึ่งผู้เรียนจะต้องนำแผนอนาคตที่วางไว้มาปรับใช้กับการสร้างทางเลือกว่าจะทำอย่างไรในจุดขัดแย้งโดยไม่มีคำตอบถูกหรือผิดกำหนดไว้ล่วงหน้า

ขั้นที่ 5 ขั้นอภิปรายแลกเปลี่ยนถึงสาเหตุและผลของการตัดสินใจ ผู้เรียนจะได้ทำการอภิปรายแลกเปลี่ยนโดนผู้สอนเป็นผู้นำ และสนับสนุนการอภิปรายเพื่อเข้าสู่การอภิปรายแลกเปลี่ยนการเผชิญสถานการณ์ของผู้เรียนเพื่อแลกเปลี่ยนแนวคิด มุมมองการเผชิญสถานการณ์ การเลือก การตัดสินใจ ผลของการเผชิญจุดขัดแย้งของตนในแต่ละฉาก รวมไปถึงความคิดเห็นต่าง ๆ กับผู้เรียนร่วมชั้นเรียนและผู้สอน

ขั้นที่ 6 ขั้นสร้างกรอบทางจริยธรรม ผู้สอนจะกระตุ้น ช่วยเหลือ และสนับสนุนให้ผู้เรียนทบทวน ทำความเข้าใจ วิเคราะห์ สังเคราะห์ และบันทึกสิ่งที่ได้เรียนรู้ทั้งหมดเป็นองค์ความรู้ของตนเอง ผ่านกระบวนการตัดสินใจจากมุมมองด้านการคิด และความรู้สึกของผู้เรียนที่หลากหลาย และเห็นทางเลือก รวมถึงผลของการแสดงพฤติกรรมต่าง ๆ ในแต่ละทางเลือก

1.4 โครงสร้างของโปรแกรม

โครงสร้างของโปรแกรม ประกอบไปด้วยหน่วยการเรียนรู้ กิจกรรม และเนื้อหาการเรียนรู้ หน่วยการเรียนรู้จำนวน 4 หน่วยประกอบด้วย 1) สื่อออนไลน์ 2) วัฒนธรรมเก่าใหม่อย่างไหนดี 3) พลเมืองดีเป็นอย่างไร 4) สิ่งแวดล้อมที่ยั่งยืนต้องทำอย่างไร ซึ่งแต่ละหน่วยประกอบไปด้วยฉากจำนวน 3 ฉาก ซึ่งแต่ละฉากใช้เวลา 100 นาที มีระยะเวลาในการจัดการเรียนรู้ทั้ง 4 หน่วยการเรียนรู้ รวม 12 ฉาก ใช้ระยะเวลา 12 สัปดาห์ และการทำแบบทดสอบก่อน และหลังเรียนครั้งละ 60 นาที จำนวน 2 สัปดาห์ รวมเป็นระยะเวลาของโปรแกรมจำนวนทั้งสิ้น 14 สัปดาห์

ทั้งนี้การออกแบบฉากและแบบทดสอบออกแบบสำหรับนักเรียนที่ศึกษาในโรงเรียนที่เน้นวิทยาศาสตร์ โดยเฉพาะกิจกรรมทางวิทยาศาสตร์ ดังนั้นการนำโปรแกรมไปใช้ควรนำไปปรับใช้ให้เหมาะสมกับบริบทของโรงเรียนที่นำไปใช้

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
Chulalongkorn University

1.5 การวัดประเมินผลของโปรแกรม

การวัดและประเมินผลของโปรแกรมประกอบไปด้วย

1) การประเมินระหว่างเรียน (Formative Assessment) ในระหว่างการจัดการเรียนรู้ของโปรแกรมมีการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ ประกอบไปด้วย ใบงาน และการบันทึกการเรียนรู้ของผู้เรียน

2) การประเมินเพื่อสรุปผลการเรียนรู้ (Summative Assessment) โปรแกรมมีการวัดและประเมินผลเพื่อสรุปว่าผู้เรียนมีผลการเรียนรู้เป็นไปตามวัตถุประสงค์หรือไม่ โดยมีระยะเวลาการประเมินก่อน และหลังการเรียนรู้ด้วยโปรแกรมโดยใช้แบบวัดจริยธรรมหลุด ซึ่งเป็นแบบทดสอบเชิงสถานการณ์แบบเขียนตอบ

2. ผลการประเมินประสิทธิผลของโปรแกรมโดยการทดลองใช้โปรแกรมลดจริยธรรมหลุดตามแนวคิดลักษณะมุ่งอนาคตควบคุมตน และการเรียนรู้แบบฉากทัศน์เป็นฐานสำหรับผู้เรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย

การทดลองใช้โปรแกรมลดจริยธรรมหลุดตามแนวคิดลักษณะมุ่งอนาคตควบคุมตน และการเรียนรู้แบบฉากทัศน์เป็นฐานสำหรับผู้เรียนมัธยมศึกษาตอนปลายเพื่อศึกษาประสิทธิผลของโปรแกรมที่พัฒนาขึ้น โดยสามารถสรุปผลการทดลองได้ดังต่อไปนี้

2.1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ

จากการทดสอบด้วยแบบทดสอบจริยธรรมหลุดพบว่าระหว่างเรียน และหลังจากสิ้นสุดการเรียนรู้ด้วยโปรแกรม ผู้เรียนมีจริยธรรมหลุดด้านคะแนนรวม ด้านพฤติกรรม และด้านการให้เหตุผลลดลงจากก่อนเรียนรู้ด้วยโปรแกรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติสถิติที่ระดับ .05 โดยผู้เรียนมีการเปลี่ยนแปลงที่ดีขึ้นจากจริยธรรมหลุดที่ลดลงจากการทดสอบครั้งที่ 2 และมีการเปลี่ยนแปลงอย่างต่อเนื่องไปจนถึงหลังเรียนรู้ด้วยโปรแกรมในการทดสอบครั้งที่ 5

2.2 ผลวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ

จากการเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพ สามารถสรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูลได้ดังนี้ ก่อนเรียนรู้ด้วยโปรแกรมผู้เรียนกลุ่มตัวอย่างมีจริยธรรมหลุด ด้านการให้เหตุผลที่บิดเบือนสูง และพบจริยธรรมหลุดด้านการปัดความรับผิดชอบ แต่เมื่อระหว่างการเรียนรู้ด้วยโปรแกรม และสิ้นสุดการเรียนรู้ด้วยโปรแกรมแล้วผู้เรียนมีพฤติกรรม และการให้เหตุผลที่มีจริยธรรมหลุดดังกล่าวลดลง โดยที่ผู้เรียนได้ใช้การปรึกษาหารือกับผู้เกี่ยวข้องเพื่อหาทางออกที่ดีที่สุด และมีการให้เหตุผลที่สมเหตุสมผลมากขึ้น ซึ่งมีความสอดคล้องกับคะแนนเชิงปริมาณที่มีการการเปลี่ยนแปลงทางจริยธรรมในการทดสอบครั้งที่ 2

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
Chulalongkorn University

กระบวนการเรียนรู้ที่ส่งผลต่อพัฒนาการด้านเหตุผลทางจริยธรรมของผู้เรียนที่ส่งผลให้จริยธรรมหลุดลดลงนั้นเกิดจากการที่ผู้เรียนได้เรียนรู้การพิจารณาเหตุ และผลอย่างรอบด้านทั้งด้านภาพรวม ด้านพฤติกรรม และการให้เหตุผล โดยผู้เรียนได้เรียนรู้การคิด พิจารณาผลลัพธ์จากการตัดสินใจจากหลายปัจจัย หลายมุมมอง อย่างเป็นขั้นตอน มีสติ และตัดสินใจอยู่บนพื้นฐานผลลัพธ์ที่ไม่ก่อความเดือดร้อนแก่ผู้อื่น หรือเกิดผลลัพธ์ที่ทุกฝ่ายสามารถยอมรับผลร่วมกันได้

2.3 ผลวิเคราะห์ข้อมูลพัฒนาการจริยธรรมหลุดจากข้อมูลผู้เรียนรายบุคคล

ข้อมูลเชิงปริมาณ ข้อมูลเชิงคุณภาพ และข้อมูลรายบุคคลจากการทดลองนั้นมีความสอดคล้องกัน กล่าวคือ ผู้เรียนกลุ่มตัวอย่างมีจริยธรรมหลุดด้านการให้เหตุผลหรือการกระทำที่ผิดจริยธรรม (Moral Justification) มากที่สุดก่อนการเรียนรู้ด้วยโปรแกรม และเมื่อได้เรียนรู้ด้วยโปรแกรมแล้วเริ่มมีการเปลี่ยนแปลง โดยจริยธรรมหลุดกลไกการให้เหตุผลหรือการกระทำที่ผิดจริยธรรม (Moral Justification) ค่อย ๆ ลดลงลงโดยลดลงมากที่สุดในระหว่างการเรียนรู้ในการทดสอบครั้งที่ 3 และหลังสิ้นสุดการเรียนรู้ด้วยโปรแกรมในการทดสอบครั้งที่ 5

อภิปรายผลการวิจัย

1. อภิปรายผลการพัฒนาโปรแกรมลดจริยธรรมหลุดตามแนวคิดลักษณะมุ่งอนาคต ควบคุมตน และการเรียนรู้แบบฉากทัศน์เป็นฐานสำหรับนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย

1.1 จุดเด่นของโปรแกรม

1.1.1 การออกแบบโปรแกรมมีความเหมาะสมกับการเรียนรู้ของผู้เรียน

ในการออกแบบโปรแกรมลดจริยธรรมหลุดตามแนวคิดลักษณะมุ่งอนาคต ควบคุมตน และการเรียนรู้แบบฉากทัศน์เป็นฐานสำหรับนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย และผลจากการทดลองสะท้อนว่าในส่วนของขั้นตอนของโปรแกรมขั้นที่ 1 ขั้นเผชิญสถานการณ์และปัญหา ขั้นที่ 2 ขั้นรับรู้ตนเอง และขั้นที่ 3 ขั้นวางแผนมุ่งอนาคตและสร้างทางเลือก มีความสอดคล้องกับทฤษฎีการเรียนรู้ของบันดูรา (Bandura, A. Bandura (1991) ได้กล่าวไว้ว่ามนุษย์เรียนรู้จากประสบการณ์ผ่านปฏิสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรม ของตนเองและสิ่งแวดล้อม ประกอบกับแนวคิดลักษณะมุ่งอนาคต ควบคุมตน และการเรียนรู้แบบฉากทัศน์เป็นฐานที่ได้นำมาพัฒนาให้ฉากเป็นสิ่งแวดล้อมที่มีมิติในปัจจุบันและอนาคตที่เชื่อมโยงกัน และการเผชิญฉากเป็นการสร้างประสบการณ์ที่มีปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียนกับสิ่งแวดล้อมที่เชื่อมโยงปัจจุบันกับอนาคต ทำให้สามารถมองเห็นผลที่เกิดขึ้นใน

อนาคตต และวางแผนพฤติกรรมของตนเพื่อไปถึงเป้าหมายในอนาคต (ดุจเดือน พันธุมนาวิน, 2551; Errington, 2010; Thomson & et al, 2010; Stewart & Simon, 2009)

ในส่วนของขั้นตอนของโปรแกรมในขั้นที่ 4 ขั้นดำเนินการตามแผนการมุ่งอนาคตนั้นช่วยให้ผู้เรียนตัดสินใจอย่างมีขั้นตอน และสามารถคำนึงถึงผลที่ตามมาของการกระทำได้อย่างชัดเจนตามทฤษฎีทางจิตวิทยากล่าวถึงการคิดช้าและเร็วของดาเนียล คาห์เนแมน (Khaneman, 2013) ที่กล่าวว่ามนุษย์มีการทำงานของสมองสองระบบ ระบบที่ 1 คือการคิดเร็วคือระบบที่สมองใช้ประสบการณ์ในการตัดสินใจจึงเป็นการตัดสินใจที่รวดเร็วแต่ขาดความรอบคอบกับประสบการณ์หรือสภาพแวดล้อมที่เคยชิน ส่วนระบบที่ 2 คือการคิดช้า รอบคอบ ไตร่ตรอง อย่างละเอียดถี่ถ้วนทำให้การตัดสินใจสามารถใช้เหตุและผลประกอบกันได้มากขึ้น เมื่อผู้เรียนได้เผชิญสถานการณ์โดยมีการวางแผนเผชิญสถานการณ์นั้นเป็นการกระตุ้นให้ผู้เรียนตัดสินใจด้วยระบบที่ 2 ซึ่งสามารถช่วยให้ผู้เรียนตัดสินใจแสดงพฤติกรรมที่ส่งผลเสียต่อตนเองและผู้อื่นซึ่งเป็นพฤติกรรมจริยธรรมหลุดน้อยลงได้

การออกแบบโปรแกรมขั้นที่ 5 ขั้นอภิปรายแลกเปลี่ยนถึงสาเหตุและผลการตัดสินใจ และขั้นที่ 6 ขั้นสร้างกรอบทางจริยธรรมผู้เรียนนั้นช่วยให้ผู้เรียนได้เห็นถึงผลการกระทำที่หลากหลายจากการตัดสินใจของตนเองและผู้อื่นในชั้นเรียน เป็นการส่งเสริมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้และสร้างกรอบจริยธรรมจากการเลือกเส้นทางเดินเรื่อง จากมุมมองที่หลากหลาย สามารถเรียนรู้และนำมาปรับใช้เป็นมุมมองทางจริยธรรมของตน ซึ่งสอดคล้องกับทฤษฎีการเรียนรู้ของบันดูร่าในข้างต้นที่กล่าวว่านอกจากการเรียนรู้จากตนเองและสิ่งแวดล้อมแล้ว ยังสามารถเรียนรู้จากผู้อื่นได้อีกด้วย

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
Chulalongkorn University

1.1.2 เนื้อหาของโปรแกรมมีความเป็นกลางทางศาสนา ปรัชญา และแนวคิดทางคุณธรรม จริยธรรม

การออกแบบเนื้อหาของโปรแกรมนั้นออกแบบจากการศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับสภาพปัญหาทางจริยธรรมของผู้เรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายที่พบว่า ผู้เรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายมีปัญหาเกี่ยวกับ 1) การรับสื่อออนไลน์ 2) การรับวัฒนธรรมและการปรับตัว 3) ระเบียบวินัย ความเป็นพลเมืองการเมืองการปกครอง และ4) ประเด็นด้านสิ่งแวดล้อม (ปิ่นแก้ว เหลืองอร่ามศรี, 2553; ศศิพิชญ์ นิลไพรัช , 2553; ภาณุวัฒน์ กองราช, 2554; วิชชา สันทนาประสิทธิ์, 2555; ปภังกร ปรีดาชัชวาล ไฉไล ศักดิวรพงศ์ และสากล สถิตวิทยานันท์, 2556; ศิวพร ศรีวะรมย์, 2558; พิชญ์ เพชรคำ และพรทิพย์ เย็นจะบก, 2014; ดุจเดือน พันธุมนาวิน, 2551; Caprara & et

al, 2009; Sagone & De Caroli 2012) ซึ่งเป็นปัญหาที่เกิดขึ้นจริงกับตัวผู้เรียน ซึ่งโดยปกติทั่วไปแล้วการเรียนการสอนคุณธรรมจริยธรรมนั้นจะกำหนดจากหัวข้อหลักธรรม หรือหลักการทางศาสนาของแต่ละศาสนา หรือปรัชญา แล้วนำมาปรับใช้กับแต่ละสถานการณ์ ซึ่งอาจเกิดความลำเอียงหรือความไม่สอดคล้องกับสถานการณ์ในปัจจุบัน เนื่องจากหลักการทางศาสนา หรือปรัชญานั้นเกิดขึ้นในบริบท และช่วงเวลาที่แตกต่างกัน มุมมอง วิธีคิดในการกำหนดว่าสิ่งใดถูกต้อง หรือสิ่งใดผิดนั้นอาจจะไม่เหมาะสม หรือสอดคล้องกับปัญหาในปัจจุบันได้ การออกแบบเนื้อหาของโปรแกรมที่มีความเฉพาะในด้านเนื้อหา ซึ่งนำเนื้อหาที่สอดคล้องกับสภาพจริง และปัญหาที่เกิดนั้นมีความสอดคล้องกับวัยของผู้เรียนทำให้ผู้เรียนได้เห็นภาพของปัญหาที่ชัดเจนมากยิ่งขึ้น สอดคล้องกับชีวิตจริงเป็นจุดเด่นของโปรแกรมทำให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้การตัดสินใจทางจริยธรรมผ่านเนื้อหาของโปรแกรมได้อย่างเหมาะสมมากขึ้น ทั้งนี้การเรียนรู้จากมุมมองศาสนา หรือปรัชญารูปแบบใดรูปแบบหนึ่งอาจนำไปสู่การตีกรอบทางจริยธรรมอย่างจำกัดได้ แต่เมื่อนำกรอบจากหลายศาสนา หรือจากปรัชญาแบบต่าง ๆ มาแลกเปลี่ยนเรียนรู้กันก็อาจส่งผลให้เกิดการตัดสินใจที่ยืดโยงจากกรอบทางจริยธรรมหลายรูปแบบมากขึ้น ทั้งนี้อาจจะไม่ได้เหมาะสมกับปัญหาที่ซับซ้อนในปัจจุบัน เช่น ปัญหาด้านสิ่งแวดล้อม ที่ในอดีตนักปรัชญา หรือศาสนาทางศาสนาไม่ได้บัญญัติไว้โดยตรง หรือความเป็นพลเมืองในอดีตกับปัจจุบันก็พบปัญหาที่แตกต่างกัน หรือการใช้อินเทอร์เน็ตก็ไม่สามารถนำกรอบทางปรัชญา และศาสนามาในอดีตปรับใช้โดยตรงได้เช่นกัน โดยเฉพาะเมื่อเกิดเป็นปัญหาที่ซับซ้อน (Moral Dilemmas) เนื่องจากศาสนา และปรัชญาจำนวนมากได้บัญญัติแนวทางปฏิบัติโดยตรงสำหรับปัญหาที่พบในชีวิตประจำวันที่ไม่ซับซ้อน เช่น การโกหกนั้นผิด แต่ปัญหาจะแก้โดยหลักการทางศาสนา และปรัชญาได้ยากขึ้นเมื่อการโกหกนั้นซับซ้อนขึ้น เช่น การโกหกเพื่อสิ่งที่ดี และยิ่งซับซ้อนขึ้นเมื่อปรับเข้ากับปัญหาในปัจจุบัน อาทิ การโกหกเพื่อแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อม หรือการโกหกเพื่อเอาตัวรอดในสังคมที่ไม่ดี สามารถพิจารณาได้จากตัวอย่างการบันทึกการเรียนรู้ของผู้เรียนได้ดังนี้

“การพิจารณาแนวทางการแก้ปัญหาแบบต่างๆ ทั้งการหาข้อดีข้อเสียและคำนึงถึงผลที่อาจจะตามมา เพื่อหาแนวทางที่สามารถแก้ปัญหาที่เหมาะสมที่สุด”

ผู้เรียน จี บันทึกในหน่วยที่การเรียนรู้ที่ 2

“บางครั้งศาสนา วัฒนธรรม กับกฎหมายก็ไปด้วยกันไม่ได้”

ผู้เรียน จี บันทึกในหน่วยที่การเรียนรู้ที่ 3

“ทำตามกฎหมายก็ดีในบางเรื่อง...บางครั้ง การตัดสินใจของเราอาจขัดกับตัวบทกฎหมาย เพราะมันเป็นสิ่งที่ไม่ได้ถูกต้อง เสมอไปในเชิงศีลธรรม”

ผู้เรียน เอช บันทึกในหน่วยที่การเรียนรู้ที่ 3

“เมื่อเจอปัญหา หากเราลองคิดนอกกรอบอาจจะหาทางแก้ที่ทุกคนได้ประโยชน์ร่วมกันได้”

ผู้เรียน เอ็ม บันทึกในหน่วยที่การเรียนรู้ที่ 3

ตัวอย่างการบันทึกการเรียนรู้ของผู้เรียนข้างต้นสะท้อนให้เห็นว่าผู้เรียนไม่ได้เรียนรู้ความถูกต้อง เหมาะสม หรือหลักการทางจริยธรรมจากหลักการทางศาสนา ปรัชญา กฎหมายเพียงอย่างเดียว ผู้เรียนเห็นถึงความไม่สอดคล้องระหว่างหลักการทางกฎหมาย กับศีลธรรมได้ในปัญหาที่กำลังเชิญ แต่การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ถึงสาเหตุ และผลลัพธ์ที่จะเกิดกับทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องเป็นสิ่งที่เหมาะสมกับปัญหาแต่ละสถานการณ์มากกว่าหลักการใดหลักการหนึ่งซึ่ง สะท้อนให้เห็นถึงการไม่ได้ใช้หลักการทางจริยธรรมใดหลักการหนึ่งในการตัดสินใจประกอบการแก้ไขปัญหาที่เผชิญในกิจกรรมการเรียนรู้ ดังนั้นการออกแบบของโปรแกรมจึงเหมาะสมกับการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาที่เกิดขึ้นจริง และมีความซับซ้อน แต่ผู้เรียนไม่สามารถเผชิญปัญหานั้นได้จริงก็ยังสามารถเรียนรู้ได้โดยการจำลองมาเป็นฉากทัศน์ (Scenario) ตามหลักการการเรียนรู้ของโปรแกรมได้อีกด้วย และลดความขัดแย้งจากการเกิดขึ้นของการตัดสินทางจริยธรรมที่เกิดจากการใช้ศาสนาเป็นหลักในการตัดสินใจได้อีกด้วย

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

1.2 ข้อจำกัดของโปรแกรม

1.2.1 ข้อจำกัดด้านความเป็นลักษณะเฉพาะของโปรแกรม

การออกแบบการเรียนรู้ในงานวิจัยนี้มีลักษณะเฉพาะจึงมีการออกแบบให้อยู่ในรูปแบบโปรแกรม (Boyl, 1981; Tyler, 1986) ซึ่งมีความเหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมาย คือ ผู้เรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายในประเทศไทยที่มีปัญหาด้านจริยธรรมเกี่ยวกับสื่อออนไลน์ การรับวัฒนธรรมและการปรับตัว ระเบียบวินัย ความเป็นพลเมืองการเมืองการปกครอง และปัญหาด้านสิ่งแวดล้อม ระยะเวลาการเรียนรู้จำนวน 12 สัปดาห์ที่เหมาะสมกับการเรียนรู้ใน 1 ภาคเรียนจึงทำให้โปรแกรมสามารถนำไปใช้พัฒนาจริยธรรมกับกลุ่มเป้าหมายได้ตรงจุด ระยะเวลาของกิจกรรมแต่ละ

ฉาก 100 นาทีซึ่งสอดคล้องกับระยะเวลากิจกรรมในชั้นเรียนปกติของผู้เรียน ทั้งนี้การนำไปใช้ในการเรียนการสอน หรือการอ้างอิงสำหรับการวิจัยที่มีบริบทอื่น หรือลักษณะกลุ่มเป้าหมายที่แตกต่างจากงานวิจัยนี้ควรนำไปใช้อย่างระมัดระวัง โดยคำนึงถึงกลุ่มเป้าหมาย และบริบทที่นำไปใช้อย่างเหมาะสม ทั้งนี่สามารถศึกษาเพิ่มเติมได้จากข้อแนะนำสำหรับการนำงานวิจัยไปใช้

1.2.2 ข้อจำกัดด้านการพัฒนาลักษณะมุ่งอนาคตควบคุมตนในหลักการและขั้นตอนการจัดการเรียนรู้ในแต่ละฉากของโปรแกรม

โปรแกรมที่พัฒนาขึ้นนี้ ไม่ได้มุ่งพัฒนาลักษณะมุ่งอนาคตควบคุมตนโดยตรง แต่เน้นการพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียนตามแนวคิดลักษณะมุ่งอนาคตควบคุมตน อย่างไรก็ตาม แนวคิดลักษณะมุ่งอนาคตควบคุมตนมีที่มาจากแนวคิดทางจิตวิทยาซึ่งไม่ใช่แนวทางการจัดการศึกษาโดยตรงจึงไม่ได้มีการระบุแนวทางการจัดการศึกษาตามแนวคิดนี้ ดังนั้นเมื่อพิจารณาจากหลักการและแนวทางการจัดการเรียนรู้ของโปรแกรมในแต่ละฉากทัศน์จะพบว่า ไม่ได้มีแนวทางการจัดการเรียนรู้ที่เด่นชัด โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อนำแนวคิดลักษณะมุ่งอนาคตควบคุมตนมาเปรียบเทียบกับแนวคิดการจัดการเรียนรู้แบบฉากทัศน์เป็นฐานที่เป็นแนวคิดการจัดการเรียนรู้ทางการศึกษาโดยตรง จะเห็นได้ชัดว่าแนวคิดลักษณะมุ่งอนาคตควบคุมตนไม่ได้มีแนวทางการจัดการเรียนรู้โดยตรง ซึ่งเป็นข้อจำกัดของโปรแกรม ดังนั้นจึงทำให้การนำโปรแกรมไปใช้โดยเฉพาะในส่วนของหลักการ และขั้นตอนการเรียนรู้ในแต่ละฉากทัศน์ของโปรแกรมนั้นมีความยากลำบากในการมองภาพแนวคิดลักษณะมุ่งอนาคตควบคุมตนที่จะนำไปพัฒนาผู้เรียน หรือสามารถระบุว่าหลักการ หรือขั้นตอนการจัดการเรียนรู้ในแต่ละฉากทัศน์ใดที่ตรงกับการพัฒนาผู้เรียนตามแนวคิดการเรียนรู้นี้

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
Chulalongkorn University

อย่างไรก็ตาม ในกระบวนการพัฒนาโปรแกรมผู้วิจัยได้สังเคราะห์หลักการของแนวคิดลักษณะมุ่งอนาคตควบคุมตนเป็นหลักการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิด ดังนี้ 1) การช่วยเหลือผู้เรียนให้สามารถกำหนดกรอบเวลาปัจจุบัน และอนาคต เพื่อให้เห็นความสำคัญของผลในอนาคต และการวางกรอบเวลาไปสู่เป้าหมาย 2) การกระตุ้นการตั้งเป้าหมาย และวางแผนเพื่อไปสู่เป้าหมาย เพื่อให้เห็นความสำคัญของอนาคต และสามารถในการวางแผนและนำแผนงานไปดำเนินการให้บรรลุเป้าหมายในอนาคต 3) การเปิดโอกาให้มีการค้นคว้า และสืบสอบ เพื่อให้เกิดทักษะการแสวงหาวิธีการที่เหมาะสมกับเป้าหมาย ที่หลากหลาย 4) การช่วยเหลือผู้เรียนในการกำกับติดตามตนเอง เพื่อให้เกิดทักษะการกำกับติดตามตนเอง และการประเมินปัจจุบันกับเป้าหมาย โดยการสังเกต บันทึกและรายงานพฤติกรรมของตนเอง 5) การสนับสนุนผู้เรียนให้มีความยืดหยุ่น การปรับปรุงและพัฒนาเพื่อให้เกิดการดำเนินงานที่มีประสิทธิภาพสัมพันธ์กับเป้าหมาย 6) การกระตุ้นให้ผู้เรียนมีการเสริมแรง และปรับพฤติกรรม เพื่อให้เกิดทักษะการให้รางวัล หรือปรับพฤติกรรมตนเองเพื่อไปสู่

เป้าหมายโดยพิจารณาจากผลการกำกับติดตามตนเอง ซึ่งได้ปรากฏในระดับกิจกรรมการเรียนรู้ของโปรแกรม

ทั้งนี้เมื่อพิจารณาจากกิจกรรมการเรียนรู้ในแผนการจัดการเรียนรู้จะพบว่าหลักการการจัดการเรียนรู้ของแนวคิดปรากฏอยู่ในกิจกรรมในแผนการจัดการเรียนรู้เห็นได้จาก ***การที่ผู้เรียนสามารถกำหนดภาพอนาคต (Time Perspective) และผู้เรียนมีการกำหนดภาพอนาคตที่ดีจากการนำหลักกการทางปรัชญา ศาสนา จริยธรรม กฎหมายมากำหนดเป็นภาพอนาคตที่ดีของตนเอง ผู้เรียนสามารถนำหลักการที่ดีดังกล่าวมาประยุกต์ใช้เป็นแผนการในการเผชิญปัญหาในแต่ละฉาก และมีการประเมินแผนการ หรือหลักการที่นำมาใช้ รวมถึงสามารถเปรียบเทียบภาพอนาคต และหลักการที่ดีของตนเองกับผู้อื่นตลอดระยะเวลาที่เผชิญสถานการณ์ และปัญหาในแต่ละกิจกรรมการเรียนรู้ฉากทัศน์ รวมถึงขั้นตอนสุดท้ายที่ผู้เรียนสามารถเลือกให้รางวัลโดยการให้คะแนนตนเอง หรือหักคะแนนตนเองจากสิ่งที่ตัวเองเลือกที่สะท้อนภาพอนาคต และหลักการทางจริยธรรมของตนเองในขั้นตอนการตกผลึกทางจริยธรรมขั้นตอนสุดท้ายของการเรียนรู้*** และซึ่งสามารถช่วยให้ผู้เรียนเรียนรู้จากภาพอนาคตที่ดีของทั้งตนเอง และการอภิปรายแลกเปลี่ยนเรียนรู้ได้เช่นกัน แม้ว่าในระดับหลักการ และขั้นตอนการจัดการเรียนรู้ในแต่ละฉากทัศน์ของโปรแกรมจะไม่เด่นชัดก็ตาม

นอกจากนี้เมื่อพิจารณาจากผลการวิจัยแล้วจะพบว่า ผู้เรียนได้รับการพัฒนาการตัดสินใจจากการแลกเปลี่ยนมุมมอง การอภิปรายผลที่เกิดขึ้น ทำให้ผู้เรียนได้เห็นแนวทางแก้ปัญหาที่หลากหลาย การเข้าใจผู้อื่น การเข้าใจตนเอง และการตัดสินใจที่ช้าลงจากปัจจัยเหล่านั้นที่ต้องนำมาพิจารณาประกอบก่อนการตัดสินใจในสถานการณ์ที่เผชิญ ซึ่งสะท้อนภาพการกำกับติดตามตนเองจากแนวคิด ทั้งนี้เมื่อพิจารณาจากกระบวนการเรียนรู้ที่ส่งผลต่อผู้เรียนจากบันทึกการเรียนรู้ เช่น

“เมื่อเจอปัญหา หากเราลองคิดนอกกรอบอาจจะ
หาทางแก้ที่ทุกคนได้ประโยชน์ร่วมกันได้”

(ผู้เรียน เอ็ม บันทึกการเรียนรู้ในหน่วยที่ 2)

“การตัดสินใจโดยคำนึงถึงหลาย ๆ ปัจจัย”

(ผู้เรียน ดี บันทึกการเรียนรู้ในหน่วยที่ 2)

“เรียนรู้ที่จะนึกถึงคนอื่น และปัญหาหลักๆของสิ่งแวดล้อม บางทีมันอาจจะไม่ได้เกิดจากเรา แต่เกิดจากระบบที่ห่วยแตกและลวงโลก”

(ผู้เรียน อี บันทึกการเรียนรู้ในหน่วยที่ 4)

ข้อมูลคุณภาพดังกล่าวได้บ่งชี้การพัฒนาการตัดสินใจทางจริยธรรมของผู้เรียนว่า โปรแกรมพัฒนาให้ผู้เรียนได้มีการเปลี่ยนแปลงกระบวนการตัดสินใจจาก การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ การตัดสินใจที่มีองค์ประกอบที่หลากหลาย เช่น มุมมอง ผลการตัดสินใจ อย่างหลากหลายเข้ามามีส่วนร่วมก่อนการตัดสินใจ การทำความเข้าใจตนเอง เห็นได้จากคำสัมภาษณ์ เช่น

“สรุปว่ามันทำให้มุมมองหลากหลายมากขึ้น และสามารถกลับมาทบทวนตัวเองให้สามารถเห็นตัวเองได้ชัดเจนขึ้นว่าบางเรื่องเรามองข้าม หรือเราทำไม่ถูกต้อง ...”

(ผู้เรียน 4, สัมภาษณ์)

“...ทำให้ผมใจเย็นขึ้นเยอะ เมื่อก่อนพยายามเอาชนะ ไม่ค่อยปล่อยวาง ได้รู้จักยอมมากขึ้น เมื่อก่อนใจร้อน คิดเร็วทำเร็ว พอเรียนแล้วมันทำให้เราคิดช้าลง พิจารณาสิ่งต่าง ๆ มากขึ้น ...”

(ผู้เรียน 5, สัมภาษณ์)

“...ตอนแลกเปลี่ยน เพราะจะได้เห็นอีกมุมมอง จุดยืนหนึ่งในขณะเดียวกัน เพื่อน ๆ น้อง ๆ ก็เห็นมุมมอง จุดยืนของเรา ได้เห็นมุมมองที่กว้างขึ้น ทำไมคนอื่นถึงมีมุมมองแบบนั้น แต่ละคนมีวิธีการแก้ปัญหาไม่เหมือนกัน ได้เปิดโลกทัศน์...”

(ผู้เรียน 3, สัมภาษณ์)

จากตัวอย่างในข้างต้นสะท้อนมุมมองผู้เรียนจากการบันทึกการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับการให้สัมภาษณ์ กล่าวคือ ผู้เรียนเรียนรู้กระบวนการตัดสินใจจากมุมมองที่หลากหลาย แนวทางการแก้ไขปัญหาจากหลากหลายมุมมอง การคิดนอกกรอบในแนวทางใหม่ ๆ

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

เมื่อวิเคราะห์ผลวิจัยข้างต้นจะเห็นได้ว่าผลวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการเปลี่ยนแปลงของผู้เรียนที่เกิดจากโปรแกรมนั้น ไม่ได้บ่งชี้ถึงลักษณะมุ่งอนาคตควบคุมตนอย่างเห็นได้ชัด แต่ผู้เรียนได้รับการพัฒนาการคิด การตัดสินใจด้วยมุมมองของตนเอง และผู้อื่นโดยละเอียดขึ้นทำให้สามารถตัดสินใจทำสิ่งที่ไม่สร้างความเดือดร้อนแก่ผู้อื่น สะท้อนให้เห็นว่ากระบวนการเรียนรู้ของโปรแกรมได้พัฒนาคุณลักษณะบางประการที่สอดคล้องกับลักษณะมุ่งอนาคตควบคุมตน

ทั้งนี้เมื่อแม้ว่าในหลักการ และขั้นตอนการจัดการเรียนรู้ในแต่ละฉากทัศน์ของแนวคิดจะมีความไม่ชัดเจน แต่เมื่อพิจารณาลักษณะมุ่งอนาคตควบคุมตน กับผลการวิจัยที่ผู้เรียนได้รับการพัฒนาการตัดสินใจที่ไม่สร้างความเดือดร้อนแก่ตนเอง และผู้อื่นจากกิจกรรมการเรียนการสอนของโปรแกรมนั้น สามารถพิจารณาได้ว่ามีความสอดคล้องกันในประเด็นที่ ผู้เรียนสามารถควบคุมการตัดสินใจของตนเองจากการทำความเข้าใจ รับฟังปัญหาของผู้อื่น เข้าใจถึงสาเหตุและผลลัพธ์ของการกระทำของตนเอง และผู้อื่นมาใช้ควบคุมการตัดสินใจอย่างระมัดระวังเพื่อบรรลุเป้าหมายที่ดีในการแก้ปัญหา ซึ่งสามารถวิเคราะห์ได้ว่าแม้ว่าโปรแกรมจะไม่ได้พัฒนาลักษณะมุ่งอนาคตควบคุมตนโดยตรง แต่โปรแกรมได้สะท้อนการพัฒนาผู้เรียนตามแนวคิดลักษณะมุ่งอนาคตควบคุมตนจากกิจกรรมการเรียนรู้ และพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณลักษณะบางประการที่สอดคล้องกับลักษณะมุ่งอนาคตควบคุมตน ดังนั้นการทำวิจัยต่อยอดจากงานวิจัยชิ้นนี้ในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับแนวคิดลักษณะมุ่งอนาคตควบคุมตนควรนำไปใช้อย่างมีวิจารณญาณ และด้วยความระมัดระวัง สามารถศึกษาเพิ่มเติมได้จากข้อแนะนำสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1.2.3 ข้อจำกัดด้านการวัดประเมินของโปรแกรมด้วยแบบทดสอบ

โปรแกรมลดจริยธรรมหลุดตามแนวคิดลักษณะมุ่งอนาคตควบคุมตน และการเรียนรู้แบบฉากทัศน์เป็นฐานสำหรับนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายเป็นโปรแกรมที่มีการวัดประเมินโดยการใช้แบบทดสอบจริยธรรมหลุดซึ่งเป็นแบบทดสอบเชิงสถานการณ์แบบการเขียนตอบว่าสามารถวัดแนวโน้มจริยธรรมหลุดภายใต้สถานการณ์ที่โจทย์กำหนดให้เท่านั้นซึ่งเป็นสถานการณ์ที่มีความซับซ้อนทางจริยธรรมสูง และบังคับให้ต้องตัดสินใจทางจริยธรรม ไม่สอดคล้องกับการวัดสถานการณ์ในชีวิตประจำวันจริงของผู้เรียนปกติหลายประการ และมีข้อจำกัดด้านการวัดพฤติกรรมที่เกิดขึ้นจริงนอกห้องเรียนซึ่งเหมาะสมกับการวัดแบบสังเกตพฤติกรรมมากกว่าแบทดสอบ ดังนั้นการนำแบบทดสอบไปใช้กับสถานการณ์อื่น ๆ นอกเหนือขอบเขตโครงสร้างแบบวัด หรือนำไปวัดกับผู้เรียนที่มีลักษณะแตกต่างไปจากกลุ่มตัวอย่าง ต้องมีการนำไปปรับปรุงและพัฒนา และจากผลวิจัยจะเห็นได้ว่าผู้เรียนมีพฤติกรรมกลไกจริยธรรมหลุดด้านการให้เหตุผลที่ผิดเพี้ยน (Moral Justification)

สูงมาก เนื่องจากแบบทดสอบมีผลทำให้ผู้เรียนต้องแสดงออกทางจริยธรรมที่ชัดเจนว่าจะทำอย่างไร และเมื่อแสดงออกไม่ชัดเจน หรือตอบนอกเรื่องจึงเท่ากับการให้เหตุผลที่ผิดเพี้ยน จึงส่งผลให้กลไกนี้พบได้มากในการทำแบบทดสอบ ซึ่งอาจไม่สอดคล้องกับสภาพชีวิตประจำวันทั่วไป

นอกจากนี้การใช้แบบทดสอบจริยธรรมหลุดในงานวิจัยครั้งนี้วัดแนวโน้มพฤติกรรมจากคำตอบของผู้เรียนซึ่งไม่ใช่พฤติกรรมที่แสดงออกจริงของผู้เรียน และไม่ใช่การแสดงออกในชีวิตประจำวัน ดังนั้นการนำผลวิจัยอ้างอิง และนำไปใช้ในงานวิจัยครั้งต่อไปควรศึกษาข้อจำกัดของการวัดด้วยแบบทดสอบ และมีการนำไปใช้อย่างระมัดระวัง

1.2.4 ข้อจำกัดด้านการนำไปใช้จัดการเรียนการสอนแบบออนไลน์ (Online learning)

การออกแบบโปรแกรมลดจริยธรรมหลุดตามแนวคิดลักษณะมุ่งอนาคต ควบคุมตน และการเรียนรู้แบบฉากทัศน์เป็นฐานสำหรับนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายให้เป็นโปรแกรมที่สามารถนำไปใช้กับการจัดการเรียนการสอนปกติ (Onsite Learning) แต่เมื่อเกิดวิกฤติโรคระบาดโควิด 19 (Covid-19) ทำให้ไม่สามารถทดลองเพื่อหาประสิทธิผลของโปรแกรมด้วยการจัดการเรียนการสอนแบบปกติ (Onsite Learning) ได้ทั้งหมดของโปรแกรม จึงทำให้ต้องมีการปรับการทดลองบางส่วนในรูปแบบออนไลน์แบบประสานเวลา (Synchronous Online Learning) ซึ่งส่งผลให้มีการปรับกิจกรรมการเรียนการสอนของโปรแกรมให้เป็นแบบออนไลน์ประสานเวลาดังกล่าว และพบว่าเกิดอุปสรรคบางประการโดยเฉพาะในขั้นตอนกิจกรรมการเรียนรู้การอภิปรายในขั้นตอนที่ 5 ของโปรแกรม โดยในการเรียนรู้แต่ละฉากจะต้องมีการอภิปรายเพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ การเรียนแบบออนไลน์ทำให้เกิดอุปสรรคในการอภิปรายบางประการ เช่น การไม่คุ้นชินกับการอภิปรายแบบออนไลน์ของผู้เรียนทำให้ประเด็น และเวลาในการอภิปรายสั้นลง แรงจูงใจของผู้เรียนในการเรียนออนไลน์ลดลงทำให้การมีส่วนร่วมในการอภิปรายลดลง ดังนั้นการเรียนการสอนแบบออนไลน์จึงสามารถทำให้ประสิทธิผลของโปรแกรมลดลง โดยเฉพาะการสอนออนไลน์แบบไม่ประสานเวลา (Asynchronous Online Learning) อาจไม่สามารถทำได้เนื่องจากการดำเนินกิจกรรมตามขั้นตอนของโปรแกรมนั้นต้องอาศัยการเรียนรู้ไปพร้อมกัน (Realtime) ในการเผชิญปัญหาแต่ละฉากเพื่อให้เห็นสภาพปัญหา การตัดสินใจ ผลการตัดสินใจ และการอภิปรายสิ่งที่เกิดขึ้นไปพร้อม ๆ กัน การนำโปรแกรมไปใช้พัฒนาเป็นรูปแบบออนไลน์จึงต้องมีความระมัดระวัง และคำนึงในข้อจำกัดนี้เป็นสำคัญ สามารถศึกษาเพิ่มเติมได้จากข้อแนะนำสำหรับการนำงานวิจัยไปใช้และการวิจัยครั้งต่อไป

1.2.5 ข้อจำกัดด้านการนิยามความถูกต้องด้านจริยธรรมของโปรแกรม

เนื่องจากโปรแกรมลดจริยธรรมหลุดตามแนวคิดลักษณะมุ่งอนาคตควบคุมตน และการเรียนรู้แบบฉากทัศน์เป็นฐานสำหรับนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายได้รับการออกแบบที่เป็นกลางทางจริยธรรม คุณธรรม และมีความเป็นจริยศาสตร์ และตามขั้นตอนการเรียนรู้ของโปรแกรมในแต่ละฉากให้ผู้เรียนเลือกทางเลือกอย่างอิสระไม่จำกัดทางเลือกว่าอะไรถูกหรือผิด แต่ให้พิจารณาจากผลลัพธ์ที่เกิดจากการเลือก และตกผลึกเป็นความรู้ความเข้าใจทางจริยธรรมของผู้เรียน นั่นหมายความว่าความถูกต้องเกิดจากการแสวงหาคำตอบจากกิจกรรมของโปรแกรม ว่าอะไรถูก หรือผิดเพราะอะไร ดังนั้นเมื่อพิจารณาจากผลวิจัยว่าผู้เรียนมีจริยธรรมหลุดที่ลดลงจากการที่สามารถพิจารณาได้ว่าไม่ควรทำให้ผู้อื่นเดือดร้อน ดังนั้นผู้เรียนจะตัดสินใจจากผลการกระทำที่ไม่ทำให้ผู้อื่นเดือดร้อน ดังนี้การนำโปรแกรมไปใช้จึงควรระมัดระวังอย่างยิ่งในการอภิปราย และตกผลึกทางจริยธรรมซึ่งจะต้องเน้นให้เห็นว่ามีใครใครเดือดร้อน เพราะอะไร จากการตัดสินใจใด เนื่องจากหากไม่มีการสรุปอย่างระมัดระวังอาจเกิดปัญหาการตีความเรื่องความถูกต้องเข้าข้างตัวเอง เข้าข้างกลุ่มตัวเอง หรือคล้อยตามกัน หรือตีความคลาดเคลื่อนได้ ซึ่งมีผลต่อจริยธรรมหลุดที่สูงขึ้นได้ (Kuther & Alessandro, 2000; Mccreary, 2012; Tillman & et al., 2018)

2. อภิปรายผลการทดลองผลการทดลองใช้โปรแกรมลดจริยธรรมหลุดตามแนวคิดลักษณะมุ่งอนาคตควบคุมตน และการเรียนรู้แบบฉากทัศน์เป็นฐานสำหรับนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
Chulalongkorn University

2.1 การลดลงของคะแนนจริยธรรมหลุดของผู้เรียนจากการทดลองใช้โปรแกรม

จากผลการวิจัยพบว่า ผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่างจากก่อนการทดลองระหว่าง และหลังการทดลอง คะแนนจริยธรรมหลุดลดลงอย่างโดย คะแนนหลังและระหว่างการทดลองลดลงจากก่อนการทดลองด้วยโปรแกรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จากการทดลองใช้โปรแกรมกับกลุ่มตัวอย่างระดับมัธยมศึกษาตอนปลายเป็นระยะเวลา 12 สัปดาห์ จากบทเรียนจำนวนทั้งหมด 12 ฉาก จะเห็นได้ว่ามีประสิทธิภาพในการลดจริยธรรมหลุดในทางสถิติ และเมื่อเปรียบเทียบกับงานวิจัยที่พบว่าโดยปกติแล้วระดับจริยธรรมหลุดจะเกิดขึ้นมากที่สุดในวัยรุ่นอายุ 14 ปี และจะลดลงเมื่อเมื่ออายุ 20 ปีโดยเฉพาะกลุ่มวัยรุ่นผู้กระทำความผิด โดยใช้ระยะเวลาลดลงโดยเฉลี่ยประมาณ 6 ปี ยกเว้นในกลุ่มที่กระทำผิดจริยธรรมหลุดซ้ำ ๆ (Paciello & et al, 2008) และยังสอดคล้องกับงานศึกษาของคาร์ดเวลและคณะ (Cardwell & et al, 2015) ที่ปีพบว่า

โดยส่วนใหญ่แล้วพฤติกรรมจริยธรรมหลุดจะลดลงในระยะเวลา 84 เดือน หรือ 7 ปีโดยแบ่งกลุ่มตัวอย่างที่ศึกษาได้เป็นกลุ่มจริยธรรมหลุดสูง กลาง และต่ำ โดยกลุ่มจริยธรรมหลุดสูง และต่ำการลดลงมีแนวโน้มการลดลงของจริยธรรมหลุดเป็นแนวโค้ง (Trajectory) โดยกลุ่มกลางมีแนวโน้มลดลงของระดับจริยธรรมหลุดมากที่สุดเป็นเส้นตรงจะเห็นได้ว่าโปรแกรมสามารถย่นระยะเวลาในการลดจริยธรรมหลุดได้ในระยะเวลาอันสั้นกว่าการศึกษาที่ผ่านมา โดยที่ลักษณะการลดลงของคะแนนจริยธรรมหลุดจากการทดลองนั้นเป็นลักษณะใกล้เคียงกับเส้นโค้ง (Trajectory) มากกว่าจะลดลงแบบเส้นตรง (Linear) กล่าวคือ จริยธรรมหลุดลดลงจากการทดสอบครั้งที่ 1 จนถึงการทดสอบครั้งที่ 3 และ 5 นั้นจริยธรรมหลุดของผู้เรียนอยู่ในระดับที่ใกล้เคียงกันในแนวระนาบ ซึ่งเมื่อเปรียบเทียบกับการศึกษาที่ผ่านมาสะท้อนให้เห็นว่าการทดลองครั้งนี้มีประสิทธิผลที่สามารถย่นระยะเวลาการลดลงของจริยธรรมหลุดจากระยะเวลาหลายปี (6 – 7 ปี) เหลือเพียงระยะเวลาเพียง 3 เดือน และเมื่อจริยธรรมหลุดลดลงในระดับหนึ่งแล้วจะมีลักษณะจริยธรรมหลุดที่ค่อนข้างคงที่ไม่ได้ลดลงอย่างเห็นได้ชัดเป็นเส้นตรง ทั้งนี้อาจต้องอาศัยการศึกษาเพิ่มเติมในการลดลงของจริยธรรมหลุดในช่วงที่คะแนนเป็นไปในแนวระนาบนี้ทั้งในเชิงระยะเวลา และคุณภาพของโปรแกรมที่จัดให้กับกลุ่มตัวอย่างว่าเงื่อนไขใดจะมีผลช่วยให้จริยธรรมหลุดของกลุ่มตัวอย่างลดลงอย่างต่อเนื่องได้ และระยะเวลาที่เหมาะสมในการจัดการศึกษาเพื่อลดจริยธรรมหลุดควรใช้ระยะเวลาเท่าใดจึงจะเกิดประสิทธิผล และประสิทธิภาพสูงสุด

นอกจากนี้จากข้อมูลเชิงคุณภาพที่พบว่าผู้เรียนได้รับการพัฒนากระบวนการคิด การตัดสินใจจากการแลกเปลี่ยนมุมมองที่หลากหลาย การได้เห็นว่าความถูกต้องนั้นมีหลายแบบ และได้เห็นถึงผลของการตัดสินใจที่ส่งผลกระทบกับใคร อย่างไร ในการตัดสินใจแต่ละครั้งของแต่ละบุคคล ในแต่ละสถานการณ์ ผลการสัมภาษณ์ และการบันทึกการเรียนรู้ชี้ให้เห็นว่ากระบวนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ อย่างมีลำดับขั้นตอนของโปรแกรมนั้นทำให้เห็นผลที่ตามมาอย่างหลากหลาย คำตอบต่อสถานการณ์หนึ่ง ๆ นั้นอาจจะไม่มีคำตอบที่ดี หรือคำตอบที่ไม่ดีสำหรับใครคนใดคนหนึ่ง แต่คำตอบที่ดีนั้นมาจากการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ การทำความเข้าใจเหตุ และผลของการกระทำ ผลกระทบต่อคน และสิ่งแวดล้อม แล้วนำมาช่างน้ำหนักว่าสิ่งใดเหมาะสมกับการตัดสินใจ กระบวนการนี้สอดคล้องกับความหมายของจริยธรรมที่กล่าวว่า จริยธรรม คือ กระบวนการเบื้องหลังการตัดสินใจว่าสิ่งใดถูกต้อง หรือสิ่งใดผิด เพราะอะไร ซึ่งมาจากการเรียนรู้จริยศาสตร์ อันเป็นวิชาที่ว่าด้วยการหาความถูกต้อง (ทินพันธุ์ นาคะตะ, 2557) เมื่อนำมาวิเคราะห์กับหลักการ และขั้นตอนการจัดการเรียนรู้ในแต่ละฉากทัศน์ของโปรแกรมที่ผู้เรียนได้เผชิญสถานการณ์ ตัดสินใจ และแลกเปลี่ยนการเหตุผล และแนวคิด มุมมองต่อการตัดสินใจของแต่ละบุคคลอย่างหลากหลายนั้น

ได้สะท้อนมุมมองทางจริยธรรมที่หลากหลายในชั้นเรียน ทำให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ เข้าใจ และฝึกฝนประสบการณ์เกี่ยวกับการเรียนจริยศาสตร์ไปในตัว ซึ่งอาจมีความแตกต่างจากศีลธรรมทางศาสนาในบางศาสนาที่ผู้เรียนยึดถืออันมีมุมมองว่าสิ่งใดถูกต้อง สิ่งใดผิดบัญญัติไว้แล้วโดยไม่ต้องสืบสวนหาเหตุและผล แต่กระบวนการที่สอดคล้องกับจริยศาสตร์ของโปรแกรมนั้นทำให้ผู้เรียนได้มีประสบการณ์การตัดสินใจในสถานการณ์ที่อาจมีทั้งถูก และผิดในสถานการณ์เดียวกัน เมื่อเกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในชั้นเรียนแล้ว ทำให้สามารถตัดสินใจได้อย่างมีทิศทางมากขึ้น กล่าวคือ ผู้เรียนได้ฝึกฝนการตัดสินใจจากมุมมองที่หลากหลายผ่านหน่วยการเรียนรู้ทั้ง 4 หน่วยการเรียนรู้นั้นทำให้ผู้เรียนฝึกฝนการตัดสินใจอยู่บนพื้นฐานมุมมองผู้อื่น และบนพื้นฐานการเล็งเห็นถึงผลกระทบที่จะเกิดขึ้นอย่างหลากหลายมากขึ้น เมื่อผู้เรียนได้นำมาปรับใช้กับคำถามในแบบทดสอบแล้ว ผู้เรียนก็นำสิ่งที่ได้เรียนรู้จากโปรแกรมแต่ละฉากมาใช้กับการตัดสินใจบนสถานการณ์ในแบบทดสอบด้วย ทำให้แบบทดสอบระหว่างเรียน และหลังเรียนเกิดการเปลี่ยนแปลงโดยมีการกระทำผิดจริยธรรมหลุดจากคำตอบลดลงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

นอกจากนี้เมื่อพิจารณาจากทฤษฎีจริยธรรมหลุดเองแล้วจะเห็นได้ว่า บุคคล (Moral Agent) ได้ตัดสินใจทำการกระทำที่มีจริยธรรมหลุดแล้วจะส่งผลเสียกับผู้อื่น ซึ่งอาจเกิดจากสาเหตุภายนอกที่ส่งเสริมให้เกิดการกระทำจริยธรรมหลุด หรือจากสาเหตุภายในด้านอารมณ์ความรู้สึก ความคิดของบุคคลนั้นที่แทรกแซงจริยธรรมดั้งเดิมของตนเองขึ้นมาทำให้มีจริยธรรมหลุดได้เช่นกัน (Bandura, 2002; 2012) แต่การแก้ไข หรือปรับปรุงพัฒนาการยับยั้ง หรือการลดจริยธรรมหลุดนั้น จากการศึกษาที่ผ่านมาพบว่า การฝึกการตัดสินใจบนพื้นฐานการคิดอย่างมีวิจารณญาณ (Moore, 2015; Kish - Gephart & et al, 2013) หรือการส่งเสริมให้เห็นผลที่ตามมาของการกระทำจริยธรรมหลุดด้านก่อการร้าย (Aly, Taylor, and Karnovsky, 2014) นั้นสอดคล้องกับผลลัพธ์ที่ได้จากโปรแกรมเช่นกัน เนื่องจากหลักการ และขั้นตอนของโปรแกรมได้ช่วยให้ผู้เรียนได้ชะลอการตัดสินใจในแต่ละสถานการณ์ลง และพิจารณาการตัดสินใจจากหลากหลายมุมมองมากขึ้นทำให้เกิดความเป็นกลางมากขึ้น (Hymel, Rocke-Henderson & Bonanno, 2015) จึงส่งผลให้เกิดการลดลงของจริยธรรมหลุดดังผลการทดลองได้บ่งชี้ไว้

2.2 แนวคิดมุ่งอนาคตควบคุมตนเอง และแนวคิดฉากทัศน์เป็นฐานที่ส่งผลต่อจริยธรรมหลุด

จากการอภิปรายการพัฒนาโปรแกรมที่มีความเหมาะสมกับการเรียนรู้ของผู้เรียน มีความเป็นกลางที่เป็นจุดเด่นของผู้เรียน รวมไปถึงโปรแกรมสามารถทำให้จริยธรรมหลุดของผู้เรียนลดลงได้นั้น เมื่อนำแนวคิดที่ใช้พัฒนาโปรแกรมนั้นพบว่า การพัฒนาโปรแกรมจากแนวคิด

ลักษณะมุ่งอนาคตควบคุมตนนั้นมาจากแนวคิดหลักทางจิตวิทยาที่มีแนวคิดเกี่ยวกับพฤติกรรมการอดทนรอได้เพื่อให้เกิดผลลัพธ์ที่ดีกว่าในอนาคต (ดุจเดือน พันธุมนาวิน, 2551; Mishel, 1947) มาพัฒนาเป็นหลักการเรียนรู้ซึ่งสามาถพิจารณาได้ว่า หลักการได้แก่ (1) การช่วยเหลือผู้เรียนให้สามารถกำหนดกรอบเวลาปัจจุบัน และอนาคต เพื่อให้เห็นความสำคัญของผลในอนาคต และการวางกรอบเวลาไปสู่เป้าหมาย (2) การกระตุ้นการตั้งเป้าหมาย และวางแผนเพื่อไปสู่เป้าหมาย เพื่อให้เห็นความสำคัญของอนาคต และสามารถในการวางแผนและนำแผนงานไปดำเนินการให้บรรลุเป้าหมายในอนาคตนั้น และ (3) การเปิดโอการให้มีการค้นคว้า และสืบสอบ เพื่อให้เกิดทักษะการแสวงหาวิธีการที่เหมาะสมกับเป้าหมาย ที่หลากหลายช่วยให้ผู้เรียนสามารถเข้าใจความแตกต่างระหว่างอนาคตกับปัจจุบันว่า อนาคตที่ดีในสถานการณ์แต่ละสถานการณ์เป็นอย่างไร โดยเฉพาะการนำหลักการจากศาสนา ปรัชญา กฎหมาย ฯลฯ ที่หลากหลายทำให้ผู้เรียนเห็นผลลัพธ์ที่ดีในอนาคตได้

ในส่วนของหลักการข้อที่ (4) การช่วยเหลือผู้เรียนในการกำกับติดตามตนเอง เพื่อให้เกิดทักษะการกำกับติดตามตนเอง และการประเมินปัจจุบันกับเป้าหมาย โดยการสังเกต บันทึก และรายงานพฤติกรรมของตนเอง (5) การสนับสนุนผู้เรียนให้มีความยืดหยุ่นการปรับปรุงและพัฒนา เพื่อให้เกิดการดำเนินงานที่มีประสิทธิภาพสัมพันธ์กับเป้าหมาย (6) การกระตุ้นให้ผู้เรียนมีการเสริมแรง และปรับพฤติกรรม เพื่อให้เกิดทักษะการให้รางวัล หรือปรับพฤติกรรมด้วยตนเองเพื่อไปสู่เป้าหมายโดยพิจารณาจากผลการกำกับติดตามตนเอง มีส่วนช่วยให้ผู้เรียนทำความเข้าใจการแก้ไขปัญของที่ซับซ้อน และเห็นมุมมองที่หลากหลายในการเผชิญปัญหา รวมถึงการเห็นผลลัพธ์ที่แตกต่างกันจากเป้าหมายและวิธีที่แตกต่างกัน รวมถึงการให้รางวัลตนเองเมื่อสิ้นสุดการเผชิญปัญหาเมื่อพบว่าเป็นแนวทางที่ดีที่เลือกใช้ต่อการตอบสนองกับปัญหา อาจเป็นส่วนสำคัญที่ทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ที่จะใช้วิธีการใหม่ ๆ ในกรปรับใช้กับปัญหาซึ่งมีส่วนช่วยให้จริยธรรมหลุดลดลงได้

นอกจากนี้เมื่อพิจารณาถึงการเรียนรู้ผ่านหลักการของแนวคิดการเรียนรู้แบบฉากทัศน์เป็นฐาน ที่มีหลักการประกอบไปด้วย (1) การจัดการเรียนรู้ผ่านสถานการณ์ หรือฉากเพื่อเชื่อมโยงผู้เรียนเข้าสู่สถานการณ์ บริบทที่เชื่อมโยงกับโลกความเป็นจริง ซึ่งตอบสนองต่อการเรียนรู้สถานการณ์ที่ยากลำบาก และซับซ้อนที่เกิดขึ้นได้ยากในโลกความเป็นจริง เมื่อผู้เรียนผ่านการเผชิญปัญหาที่ซับซ้อนอาจช่วยขยายมุมมองต่อปัญหาของผู้เรียนที่แตกต่างหลากหลาย ส่วนหลักการข้อที่ (2) การช่วยเหลือให้ผู้เรียนตัดสินใจเลือกทางเลือกโดยผู้เรียนเองจากการเผชิญความขัดแย้ง เพื่อเรียนรู้ผลที่จะเกิดจากการตัดสินใจรูปแบบต่าง ๆ (3) การกระตุ้นให้ผู้เรียนการประยุกต์ใช้ความรู้ ทักษะ คุณลักษณะผ่านการทำภารกิจในฉาก เพื่อเรียนรู้ที่จะนำความรู้ ทักษะไปใช้

และเรียนรู้ผลจากการใช้ความรู้ ทักษะ คุณลักษณะนั้น ๆ ต่อสถานการณ์ ฉาก และบริบทที่กำลังเผชิญ เมื่อนำไปพัฒนาเป็นหลักการร่วมกับแนวคิดมุ่งอนาคตควบคุมตนเป็นหลักการและขั้นตอนการจัดการเรียนรู้ของโปรแกรมในแต่ละฉากนั้น จะช่วยให้ผู้เรียนได้ใช้หลักการต่าง ๆ เผชิญปัญหาที่ท้าทายซับซ้อน และเห็นผลลัพธ์ของการตัดสินใจทั้งด้านที่ดี และไม่ดีของตนเอง จนนำไปสู่การเรียนรู้จากหลักการขั้น (4) การจัดให้มีการอภิปรายแลกเปลี่ยนเรียนรู้จากการปฏิบัติงาน หรือทำภารกิจหรือการแก้ไขปัญหาในฉาก เพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้จากมุมมอง การตัดสินใจ ผลของการเลือกการกระทำที่เหมือนหรือแตกต่างกัน (5) การจัดให้มีการเรียนรู้จากคำตอบที่หลากหลายโดยไม่มีถูกหรือผิดตายตัว เพื่อเรียนรู้การกระทำ และผลการกระทำในรูปแบบต่าง ๆ เรียนรู้จากความสำเร็จ และความผิดพลาด ซึ่งช่วยขยายมุมมองของผู้เรียนจากการตัดสินใจของตนเองออกไปสู่การตัดสินใจของผู้อื่น ทำให้เห็นผลการตัดสินใจที่หลากหลาย และซับซ้อนมากยิ่งขึ้น ทำให้ผู้เรียนสามารถทำมาเปรียบเทียบ และตกผลึกการเป็นหลักการทางจริยธรรมของตนเองที่ส่งผลกระทบที่ไม่ดีกับผู้อื่นน้อยลง (Errington , 2010; Thomson & et al, 2010; Stewart & Simon, 2009) ทั้งนี้เมื่อเกิดกระบวนการเรียนรู้นี้ซ้ำ ๆ จึงเกิดการตกผลึกจากมุมมองที่หลากหลาย แต่มีการกระทำที่ส่งผลเสียและผลดีที่แน่นอนจากแต่ละสถานการณ์จนกลายเป็นมุมมองทางจริยธรรมที่ชัดเจน ซึ่งส่งผลให้จริยธรรมหลุดของผู้เรียนลดลง และค่อย ๆ ลดลงอย่างเห็นได้ชัดเจนขึ้นเมื่อผ่านการเรียนรู้ด้วยโปรแกรมไประยะหนึ่ง

2.3 พัฒนาการจริยธรรมหลุดจากข้อมูลผู้เรียนรายบุคคล

จากผลการวิจัยที่บ่งชี้ว่าพัฒนาการจริยธรรมหลุดจากข้อมูลผู้เรียนรายบุคคลนั้นมีความสอดคล้องกับการลดลงของจริยธรรมหลุดในภาพรวม กล่าวคือ ผู้เรียนกลุ่มตัวอย่างมีจริยธรรมหลุดด้านการให้เหตุผลหรือการการทำที่ผิดจริยธรรม (Moral Justification) มากที่สุดในก่อนการเรียนรู้ด้วยโปรแกรม และเมื่อได้เรียนรู้ด้วยโปรแกรมแล้วเริ่มมีการเปลี่ยนแปลง โดยจริยธรรมหลุดกลไกการให้เหตุผลหรือการการทำที่ผิดจริยธรรม (Moral Justification) ลดลงอย่างต่อเนื่อง โดยมีสัดส่วนลดลงมากที่สุดในระหว่างการเรียนรู้ในการทดสอบครั้งที่ 3 และหลังสิ้นสุดการเรียนรู้ด้วยโปรแกรมในการทดสอบครั้งที่ 5 นั้นสะท้อนให้เห็นว่าข้อมูลรายบุคคลนั้นสะท้อนภาพรวมของผลการวิจัยว่า จริยธรรมหลุดของผู้เรียนระหว่าง และหลังเรียนรู้ด้วยโปรแกรมนั้นลดลงน้อยกว่าก่อนการเรียนรู้ด้วยโปรแกรม ซึ่งเมื่อพิจารณาจากสัดส่วนของกลไกจริยธรรมหลุดที่พบมากที่สุดนั้น หากพิจารณาจากทฤษฎีจริยธรรมหลุดของบันดูรา (Bandura, 2002; 2012) ซึ่งมี

ใจความว่า กลไกการให้เหตุผลหรือการทำที่ผิดจริยธรรม (Moral Justification) ซึงส่งผลกระทบกับผู้อื่นน้อย และไม่มีผู้เสียหายที่ชัดเจน ต่างจากจริยธรรมหลุดกลไกอื่น ๆ ที่มีผู้เสียหาย และมีเหยื่อผู้ได้รับผลกระทบ ซึ่งกลไกการให้เหตุผลหรือการทำที่ผิดจริยธรรม (Moral Justification) ซึ่งสร้างความเสียหายต่อผู้อื่นน้อย หรือไม่มีผู้เสียหายนั้น ทำให้ผู้เรียนสามารถตัดสินใจแสดงออกกลไกนี้ได้ง่ายกว่ากลไกอื่น ๆ ซึ่งเมื่อมีผู้เสียหายแล้วผู้เรียนอาจรู้สึกผิด หรืออาจรู้สึกเสียใจที่ได้ก่อความเสียหายต่อผู้อื่นขึ้น จึงเลือกที่จะแสดงออกถึงความเสียหายที่น้อยที่สุดในสถานการณ์ที่เผชิญในแบบทดสอบ

นอกจากนี้ในด้านความเฉพาะของแบบทดสอบเองที่บังคับให้ผู้เรียนมีแนวโน้มที่จะตอบผิดจริยธรรมหลุด โดยเฉพาะการกระทำผิดจริยธรรมหลุดกลไกการให้เหตุผลหรือการทำที่ผิดจริยธรรม (Moral Justification) ซึ่งเมื่อพิจารณาจากสถานการณ์ในแบบทดสอบและเกณฑ์การตรวจคำตอบ หากพบว่าการตอบไม่ตรงคำถาม การตอบนอกเรื่อง หรือให้เหตุผลไม่สอดคล้องกัน จะสอดคล้องกับเกณฑ์กลไกจริยธรรมหลุดด้านการให้เหตุผลหรือการทำที่ผิดจริยธรรม (Moral Justification) เนื่องจากเงื่อนไขเฉพาะของบริบทกลุ่มตัวอย่างในแบบทดสอบที่ต้องแสดงความรับผิดชอบต่อสังคมส่วนรวม จากเหตุผลดังกล่าวนี้อาจมีส่วนสำคัญให้ผู้เรียนแสดงกลไกนี้ออกมาเป็นมากที่สุด ซึ่งเมื่อผู้เรียนได้เรียนรู้การแสดงออกที่ไม่ผิดจริยธรรมหลุด ซึ่งไม่ก่อความเสียหาย หรือไม่สร้างความเดือดร้อนให้ผู้อื่นตามผลการวิจัยที่ได้กล่าวมาแล้วนั้น ก็มีผลทำให้คำตอบที่แสดงถึงกลไกจริยธรรมหลุดการให้เหตุผลหรือการทำที่ผิดจริยธรรม (Moral Justification) นี้ และกลไกอื่น ๆ ที่พบลดลงได้

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
Chulalongkorn University

2.4 การเพิ่มขึ้นของคะแนนจริยธรรมหลุดระหว่างการทดลองใช้โปรแกรม

การศึกษาวิจัยแบบการทดลองกลุ่มเดียวโดยทั่วไปแล้วการวิจัยแบบกลุ่มทดลองกลุ่มเดียวควรจะมีการหาเส้นฐาน (Baseline) เพื่อการแสดงระดับพฤติกรรมทั่วไปของกลุ่มตัวอย่างก่อนการรับทรีตเมนต์ (Treatment) หรือการเรียนรู้ด้วยโปรแกรม (นวลฉวี ประเสริฐสุข, 2558) แต่การวิจัยครั้งนี้ไม่ได้มีการหาเส้นฐานของจริยธรรมหลุดโดยการวัดระดับจริยธรรมหลุดก่อนการเรียนรู้ด้วยโปรแกรมจึงทำให้ไม่ทราบระดับฐานของจริยธรรมของกลุ่มตัวอย่าง จากการวิเคราะห์ผลการทดสอบครั้งที่ 4 ผลปรากฏว่าคะแนนของผู้เรียนกลุ่มตัวอย่างอาจสูงขึ้นเนื่องจากคะแนนอาจจะอยู่ในระยะเส้นฐานของผู้เรียนกลุ่มตัวอย่างก็เป็นได้

นอกจากนี้การเพิ่มขึ้นของจริยธรรมหลุดจากการทดสอบครั้งที่ 4 นั้นเมื่อพิจารณาจากนิยามของจริยธรรมหลุดของบันดูร่าที่บัญญัติว่า (Bandura, 2002; 2012) ได้ให้ความหมายของ จริยธรรมหลุด (Moral Disengagement) ไว้ว่า เป็นกระบวนการที่ทำให้คนเราไม่

ปฏิบัติตามมาตรฐานทางจริยธรรมของตนเองที่ได้ตั้งไว้ได้ เนื่องจากถูกแทรกแซงจากภายใน เพื่อให้ตนเองเกิดความพึงพอใจขึ้นกับการละเมิดมาตรฐานทางศีลธรรม ซึ่งบันดูรา (Bandura) มีความเชื่อว่าจริยธรรมที่ใช้ควบคุมตนเองนั้นเป็นผลมาจาก พฤติกรรม (Behavior) พฤติกรรมพุทธิพิสัย (Cognitive) และสิ่งแวดล้อมทำงานร่วมกันอย่างต่อเนื่อง แม้ว่าจริยธรรมของเราจะมีการพัฒนาโดยการใช้ปัญญาและเหตุผลทางจริยธรรม แต่บางครั้งจริยธรรมหลุดก็เกิดขึ้นได้ (Trigger) ในบางบริบททั้งจากภายนอกและภายใน ดังนั้นผู้วิจัยจึงอภิปรายจากสาเหตุภายนอก และภายในของบุคคล

ประเด็นการแทรกแซงจากภายในภายในตัวบุคคล (Moral Agent) ที่ถูกแทรกแซงโดยปัจจัยภายนอก โดยตัวบุคคล (Moral Agent) ในการศึกษาครั้งนี้หมายถึงกลุ่มตัวอย่างที่มีจริยธรรมหลุดเพิ่มขึ้นระหว่างการทดลองในการทดสอบครั้งที่ 4 นั้น เมื่อพิจารณาตามนิยามจริยธรรมหลุดดังกล่าวแล้วจะเห็นได้ว่า การที่คะแนนจริยธรรมหลุดสูงขึ้นอาจเกิดขึ้นจากความรู้สึกหรือความคิดของผู้เรียนที่ถูกกระตุ้นจากสิ่งที่ตนเองคิด รู้สึกแต่ไม่เคยได้แสดงออก หรือไม่กล้าแสดงออกมาก่อน เนื่องจากจากการเรียนบทเรียนโปรแกรมจากแต่ละฉากนั้นผู้เรียนได้เห็นทั้งผลลัพธ์ที่หลากหลายทั้งด้านดีและไม่ดี บรรยากาศที่เปิดกว้างในการอภิปราย รวมถึงบทเรียนเป็นบทเรียนเกี่ยวกับหน้าที่พลเมืองที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับการเสียภาษี การทำตามกฎหมายที่ไม่สามารถพบได้ในชีวิตประจำวันในวัยของผู้เรียนโดยตรง ซึ่งอาจเป็นเรื่องไกลตัวของผู้เรียนในวัยกำลังศึกษาในระดับมัธยมศึกษาตอนปลายที่ผลกระทบนั้นห่างไกลกับตัวผู้เรียนและคนรอบตัว ประกอบกับเป็นสถานการณ์ที่จำลองขึ้นไม่ได้เกิดขึ้นจริง ทำให้ผู้เรียนบางคนอาจรู้สึกอยากลอง หรือกล้าคิด กล้าทำในสิ่งที่ตนเองสามารถแสดงออกได้ ซึ่งเป็นสถานการณ์ที่มีความซับซ้อน คลุมเครือ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Vincent & et al. (2012) และ Mccreary (2012) ที่มีผลการศึกษาว่าในสถานการณ์ที่มีความคลุมเครือ (Hazing) และมีอารมณ์เข้ามาเกี่ยวข้องนั้นมีแนวโน้มที่จะทำให้เกิดจริยธรรมหลุดได้สูงขึ้น รวมถึงการวิจัยของ Kuther & Alessandro (2000) พบว่าในสถานการณ์ที่มีความเสี่ยงเช่น ในหน่วยการเรียนรู้ที่ 3 เรื่อง การเลี่ยงภาษีที่มีโอกาสถูกจับได้น้อย และความเสียหายมาถึงตัวได้น้อยทำให้สามารถก่อให้เกิดจริยธรรมหลุดได้เช่นกัน

นอกจากปัจจัยภายในด้านความคิด ความรู้สึกของผู้เรียนแล้ว ปัจจัยภายนอกในระหว่างการทดลองที่แทรกแซงการเรียนรู้จากโปรแกรมอย่างเห็นได้ชัด คือ โรคระบาดโควิด 19 (Covid-19) ซึ่งในการทดลองหน่วยการเรียนรู้ที่ 3 และการทดสอบครั้งที่ 4 นั้นเป็นช่วงเวลาคาบเกี่ยวกับระหว่างการระบาดในประเทศไทยระลอกที่ 2 ทำให้รัฐบาลออกคำสั่งควบคุมพฤติกรรมของประชาชนมากขึ้นเพื่อคลี่คลายสถานการณ์โรคระบาด ส่งผลต่อทุกองค์กรทั้งภาครัฐและเอกชน โดยเฉพาะในสถานศึกษามีการสั่งให้สถานศึกษาปรับกฎระเบียบมากมาย และในบางเดือนต้องเปลี่ยนจากการเรียนในห้องเรียนเป็นการเรียนออนไลน์ (Online) ซึ่งเป็นการเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตของคนไทยสิ้นเชิง รวมไปถึงวิถีชีวิตของกลุ่มตัวอย่างในการทดลองครั้งนี้ด้วย การเปลี่ยนแปลงนี้อาจส่งผลให้

ผู้เรียนมีการตัดสินใจที่เปลี่ยนไป ซึ่งอาจจะเกิดจากความเครียดสะสมจากสถานการณ์ หรือความเปลี่ยนแปลงกระทันหัน และมีการเปลี่ยนไปเปลี่ยนมาอยู่เสมอ ความไม่แน่นอนของสถานการณ์ การปรับตัวกับความเปลี่ยนแปลงอย่างต่อเนื่องอาจจะส่งผลถึงความเครียดของกลุ่มตัวอย่าง และส่งผลให้เกิดการตัดสินใจที่ต้องการระบายความเครียด ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาทางประสาทวิทยาที่สำคัญเกี่ยวกับระบบสมอง และการตัดสินใจทางจริยธรรมของ Escobar, M. & et al. (2014) ซึ่งผลวิจัยกล่าวว่าสมองส่วนหน้า (Prefrontal Cortex) มีส่วนเกี่ยวข้องที่สำคัญในการตัดสินใจทางจริยธรรม เมื่อมีกิจกรรมอื่น ๆ ทางสมองเข้ามาเกี่ยวข้องสามารถทำให้สมองส่วนหน้าลดการทำงานลง และทำให้การตัดสินทางจริยธรรมลดประสิทธิภาพลงไป รวมไปถึงกิจกรรมทางสมองส่วนที่เกี่ยวข้องกับอารมณ์ในระบบลิมบิก (Limbic System) โดยเฉพาะส่วนอมิกดาลา (Amygdala) ที่ทำงานเกี่ยวข้องกับอารมณ์ที่มีบทบาทในการทำงานด้านอารมณ์ของมนุษย์จะมีกิจกรรมสูงขึ้นเมื่อถูกกระตุ้น และทำให้สมองส่วนหน้ามีบทบาท และทำหน้าที่น้อยลงได้ โดยเฉพาะอารมณ์ทางด้านลบ ที่เกี่ยวข้องกับความเครียด ความเศร้า ความกลัว เป็นต้น (จุฑามาศ แหนจอน, 2015) ซึ่งสามารถอธิบายได้ว่าด้วยเหตการณ์โรคระบาดและการเรียนการสอนแบบออนไลน์ที่กระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดความเครียดสะสมดังกล่าวนั้น สามารถกระตุ้นให้เกิดการเพิ่มขึ้นของจริยธรรมหลุดของผู้เรียนได้อีกทางหนึ่งได้เช่นกัน นอกจากนี้สอดคล้องกับงานวิจัยที่พบว่าแม้ว่าคนที่มีน้ำใจ หรือแนวโน้มการช่วยเหลือผู้อื่นสูง ก็ยังสามารถแสดงพฤติกรรมจริยธรรมหลุดได้เช่นกันในบางสถานการณ์ (Paciello & et al, 2013) ซึ่งสามารถพิจารณาเพิ่มเติมได้ว่าแม้ว่าระดับจริยธรรมหลุดจะลดลงไปแล้ว ก็สามารถกลับมาเพิ่มสูงขึ้นได้เช่นกัน ดังนี้การนำโปรแกรมไปปรับใช้ หรือพัฒนาต่อยอดควรคำนึงถึงสถานการณ์ที่สามารถแทรกแซงการตัดสินใจของผู้เรียน หรือกลุ่มตัวอย่างในประเด็นเหล่านี้เพิ่มเติม

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
Chulalongkorn University

ข้อเสนอแนะ

ผู้วิจัยนำเสนอข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปใช้ และข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปใช้

1.1 ข้อเสนอแนะทั่วไป

1) โปรแกรมที่พัฒนาขึ้นนี้เป็นโปรแกรมเฉพาะสำหรับนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายที่มีกลุ่มตัวอย่างในการทดลองเป็นนักเรียนในโรงเรียนประจำที่มีบริบทการเรียนรู้ และชีวิตประจำวันต่างจากโรงเรียนทั่วไปที่ทำให้สถานการณ์ที่ใช้ในโปรแกรมและการวัดประเมินผลอาจแตกต่างกัน การนำโปรแกรมไปปรับใช้กับบริบทอื่น ๆ เช่น ระดับการศึกษามัธยมศึกษาตอนต้น หรือระดับอุดมศึกษา หรือโปรแกรมเฉพาะกลุ่มเป้าหมายสามารถทำได้โดย

การนำหลักการ ขั้นตอน และการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ของโปรแกรมไปใช้อย่างครบถ้วน โดยสามารถนำไปปรับปรุงหรือพัฒนาให้เหมาะสมสอดคล้องกับบริบทที่นำไปใช้ โดยเฉพาะในส่วนของความซับซ้อนและต่อเนื่องของฉาก และแบบทดสอบให้สอดคล้องกับช่วงวัย สภาพปัญหา และบริบทการเรียนรู้ โดยระดับมัธยมศึกษาตอนต้นอาจลดความซับซ้อน ความเป็นนามธรรมให้น้อยลง และเน้นเรื่องใกล้ตัวให้มากขึ้น เช่น ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น อาจเน้นเรื่องปัญหาใกล้ตัว อาทิ ระเบียบ วินัย ปัญหาภายในโรงเรียน และครอบครัวโดยจัดให้มีความซับซ้อนของปัญหาเพียงเล็กน้อยในช่วงเริ่มต้น จากนั้นจึงเพิ่มระดับความซับซ้อนของปัญหาให้มีความซับซ้อน (Moral Dilemmas) เพิ่มขึ้น ในส่วนของระดับมหาวิทยาลัยควรเพิ่มระดับความซับซ้อนของปัญหา และเป็นเรื่องเกี่ยวกับสิ่งรอบตัวระดับตนเอง ไปจนถึงระดับโลกมากขึ้น อาทิ ปัญหาสิ่งแวดล้อม การค้ามนุษย์ ความเหลื่อมล้ำกฎหมายระดับประเทศ และระหว่างประเทศ

นอกจากนี้การออกแบบฉาก (Scene) ควรออกแบบให้มีความซับซ้อนทางจริยธรรม (Moral Dilemmas) ตามบริบทของการนำไปใช้ และที่สำคัญควรคำนึงถึงความสอดคล้องและเชื่อโยงกับชีวิตประจำวันของผู้เรียนที่เกิดขึ้นได้ แต่เกิดขึ้นได้ยากเพราะมีความซับซ้อนทางจริยธรรมและความขัดแย้งกันภายในฉาก

2) การนำโปรแกรมไปใช้จัดการเรียนการสอนร่วมกับรายวิชาจริยธรรมทางศาสนาในหลักสูตร หรือสามารถพัฒนาเป็นรายวิชาจริยธรรมที่ไม่อิงเนื้อหาทางศาสนาได้ เนื่องจากการพัฒนาโปรแกรมนั้นพัฒนาจากแนวคิด ทฤษฎีทางการศึกษา และจิตวิทยาที่ไม่ได้เน้นหลักการทางศาสนา ปรัชญา กฎหมาย ได้โดยสามารถนำหลักการ ขั้นตอน และการวัดและประเมินผลของโปรแกรมไปบูรณาการเข้ากับรายวิชาเดิม หรือพัฒนาเป็นรายวิชาใหม่ นอกจากการบูรณาการในรายวิชาศาสนา จริยธรรม หรือพัฒนาเป็นรายวิชาใหม่แล้ว ยังสามารถนำไปพัฒนาเป็นกิจกรรมเสริมหลักสูตร หรือกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน เช่น กิจกรรมในค่ายที่เกี่ยวกับการพัฒนาจริยธรรม กิจกรรมชุมนุมทางจริยธรรม โดยนำหลักการ ขั้นตอน และการวัดประเมินผลไปปรับใช้ให้เหมาะสมกับวัตถุประสงค์ กลุ่มเป้าหมาย และทรัพยากรของแต่ละกิจกรรม

3) จากผลการวิจัยที่แสดงให้เห็นว่ากลุ่มตัวอย่างได้มีการเปลี่ยนแปลงทางความคิดเกี่ยวกับการตัดสินใจโดยสามารถเล็งเห็นถึงความคิด มุมมอง ผลที่ตามมาที่หลากหลาย การนำโปรแกรมไปใช้ในการสอน หรือพัฒนาหลักสูตรจึงควรเน้นสรุปผลที่ตามมาให้เห็นชัดเจนว่าเส้นทางใดเกิดผลดี เส้นทางใดเกิดผลเสีย และต้องมีการชั่งน้ำหนักให้ชัดเจนว่าผลดี หรือผลเสียเป็นอย่างไร และเกิดกับใคร รวมไปถึงการแก้ไขปัญหาที่เกิดประโยชน์กับทุกฝ่ายเป็นอย่างไรในแต่ละสถานการณ์ เพื่อป้องกันไม่ให้ผู้เรียนเข้าใจว่าสามารถทำสิ่งที่ผิดหรือสิ่งที่เกิดผลเสียได้เนื่องจาก

หลักการของโปรแกรมนั้นผู้เรียนสามารถเลือกเส้นทางที่ตนเองเผชิญฉากกับจุดขัดแย้งได้อย่างอิสระ แต่สุดท้ายแล้วผู้เรียนต้องสามารถตกผลึกความคิดทางจริยธรรมของตนเองได้อย่างถูกต้องตามหลักการพัฒนาทางจริยธรรม

4) การนำแบบทดสอบจริยธรรมหลุดไปใช้ แบบทดสอบจริยธรรมหลุดที่พัฒนาขึ้นในงานวิจัยนี้มีข้อจำกัดคือ สามารถใช้วัดแนวโน้มจริยธรรมกับกลุ่มตัวอย่างเฉพาะที่ใช้ในการทดลองโปรแกรม แบบวัดเป็นแบบทดสอบรูปแบบอัตนัยเชียนตอบซึ่งวัดจริยธรรมหลุดภายใต้สถานการณ์ในแบบทดสอบ ไม่ได้ใช้แบสังเกตที่ใช้วัดพฤติกรรมทั่วไปในชีวิตประจำวันของผู้เรียน ดังนั้นการนำแบบทดสอบจริยธรรมหลุดไปใช้ควรนำโครงสร้าง ประเด็นการวัด ข้อคำถาม สถานการณ์ในการวัดไปปรับ หรือพัฒนาให้เข้ากับกลุ่มตัวอย่าง และบริบทที่ใช้ และใช้ร่วมกับแบบวัดประเภทอื่น เช่น แบบสังเกต แบบสอบถาม แบบรายงานตนเอง เป็นต้น

นอกจากนี้แบบทดสอบจริยธรรมหลุดในงานวิจัยชิ้นนี้เป็นแบบทดสอบที่มีความเฉพาะโดยมีข้อคำถาม และเกณฑ์คำตอบที่สร้างขึ้นจากสถานการณ์ที่เชื่อมโยงกับชีวิตจริงของกลุ่มเป้าหมาย สถานการณ์มีความซับซ้อนทางจริยธรรม การบังคับผู้เรียนต้องตอบคำถามภายใต้เงื่อนไขเฉพาะตามบริบทของกลุ่มเป้าหมาย การป้องกันการตอบนอกเรื่อง และยังกระตุ้นให้ผู้เรียนตอบคำถามผิดจริยธรรมหลุดได้ง่ายบนพื้นฐานความซับซ้อนและเงื่อนไขความรับผิดชอบต่อสังคมอันเป็นบริบทเฉพาะของกลุ่มเป้ามหายในงานวิจัยนี้ ดังนั้นการนำแบบทดสอบไปปรับใช้ควรนำแนวทางโครงสร้าง สถานการณ์คำถาม และเกณฑ์การตรวจคำตอบไปปรับใช้ให้เหมาะสมกับบริบทที่นำไปใช้ดยระมัดระวัง

5) การนำไปใช้จัดการเรียนการสอนแบบออนไลน์ (Online Learning) จากการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ทดลองใช้โปรแกรมโดยปรับรูปแบบการเรียนรู้เป็นแบบออนไลน์แบบประสานเวลา (Synchronous Online Learning) สำหรับการนำโปรแกรมไปใช้กับการเรียนแบบออนไลน์ สามารถนำโปรแกรมไปใช้จัดการเรียนการสอนแบบออนไลน์ประสานเวลาได้ โดยจัดให้มีกิจกรรมการเรียนการสอนที่มีขั้นตอนของโปรแกรมครบถ้วน ตามโครงสร้าง และแนวทางการจัดการเรียนรู้ของโปรแกรม และสามารถใช้ร่วมกับโปรแกรคอมพิวเตอร์สำหรับการเรียนรู้ออนไลน์ได้ (Learning Management System: LMS) ซึ่งโปรแกรมที่เหมาะสมกับการเรียนรู้ของโปรแกรม จะต้องสามารถจัดการเรียนการสอนออนไลน์แบบประสานเวลา (Synchronous Online Learning as Live Teaching) เพื่อให้ผู้เรียน และผู้สอนสามารถดำเนินกิจกรรมการเรียนรู้ตามขั้นตอน และแนวทางของ นอกจากนี้โปรแกรคอมพิวเตอร์สำหรับการเรียนรู้ออนไลน์ควรมีระบบที่สนับสนุนการจัดการการส่งงาน แบบบันทึกการเรียนรู้ การสนทนา และการสอบแบบออนไลน์

6) ผู้ทรงคุณวุฒิในการตรวจแบบทดสอบนั้นควรกำหนดเกณฑ์สำหรับผู้ทรงคุณวุฒิที่จะมาเป็นผู้ตรวจแบบทดสอบ ซึ่งผู้ตรวจควรมีความเข้าใจสภาพ ปัญหา และบริบทของโรงเรียน และผู้เรียน รวมไปถึงลักษณะของแบบทดสอบและทฤษฎีจริยธรรมหลุด ทั้งนี้ควรจัดให้มีการอบรมผู้ตรวจให้คะแนนหลังจากผ่านเกณฑ์ในขั้นตอนแรกแล้ว

1.2 ข้อเสนอแนะสำหรับระดับนโยบาย และผู้บริหาร

1) นำหลักการ ขั้นตอนของโปรแกรม และผลการวิจัยไปใช้ในการกำหนดนโยบายพัฒนาหลักสูตร และปรับปรุงรายวิชาที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาจริยธรรม โดยนโยบายควรกำหนดให้รายวิชาจริยธรรมสามารถเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้แก้ไขปัญหาจากสถานการณ์ การจัดให้มีการเรียนการสอนเกี่ยวกับจริยธรรมที่เป็นกลางทางศาสนา ความเชื่อ ปรัชญา กฎหมาย มีการคิดอย่างมีวิจารณญาณ มีการพูดคุยแลกเปลี่ยนแนวทางการแก้ไขปัญหา การเปิกว้างในการอภิปรายเกี่ยวกับปัญหาต่าง ๆ ทั้งไกลตัวและใกล้ตัว ซึ่งสามารถนำไปประยุกต์ หรือบูรณาการกับรายวิชาจริยธรรมทางศาสนาเดิม หรือพัฒนารายวิชาจริยธรรมในหลักสูตรใหม่ทั้งระดับมัธยมศึกษาตอนต้น และตอนปลาย หรือระดับที่สูงขึ้นไปในระดับมหาวิทยาลัย และปรับให้เหมาะสมกับสภาพแลดล้อมของโรงเรียน ช่วงวัยของผู้เรียน รวมไปถึงรูปแบบการวัดประเมินผลด้านจริยธรรมของแต่ละสถานศึกษาเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพ และประสิทธิผลสูงสุดในการพัฒนาจริยธรรมสำหรับผู้เรียน

2) การกำหนดนโยบายการพัฒนาจริยธรรมของผู้เรียนจากหลักการขั้นตอนและผลการวิจัยของโปรแกรมนั้นผู้บริหารควรจัดให้มีการพูดคุย แลกเปลี่ยน อภิปรายเกี่ยวกับปัญหาที่เกิดขึ้น หรือปัญหารอบตัวของผู้เรียน ทั้งนี้นโยบายดังกล่าวจะต้องมีพื้นที่ปลอดภัยในการพูดคุยแลกเปลี่ยน อภิปรายปัญหา สาเหตุ และแนวทางการแก้ไขปัญหาจากทุกฝ่าย โดยใช้สถานการณ์ปัญหาเป็นตัวตั้ง และมีการอภิปรายแลกเปลี่ยน โดยผู้บริหารสามารถกำหนดพื้นที่ปลอดภัยดังกล่าวได้ทั้งในห้องเรียน และนอกห้องเรียนในรูปแบบต่าง ๆ เช่น กำหนดพื้นที่กายภาพสำหรับพูดคุยแลกเปลี่ยนอภิปรายปัญหาจริยธรรมที่เกิดขึ้น จัดกิจกรรมพบปะพูดคุย (Town Hall Meeting) ระหว่างบุคลากรในโรงเรียน ครู นักเรียน ผู้ปกครองเพื่อแก้ไขปัญหาร่วมกันจากมุมมองต่าง ๆ ที่ทุกฝ่ายยอมรับได้ และยังสามารถนำหลักการ และขั้นตอนของโปรแกรมมาใช้เป็นแนวทาง หรือกรอบในการพูดคุย แลกเปลี่ยน อภิปรายปัญหาต่าง ๆ ซึ่งจะช่วยให้เกิดการพัฒนาจริยธรรมของผู้เรียนได้นอกเหนือไปจากการเรียนรู้ในห้องเรียน และหลีกเลี่ยงการพัฒนาจริยธรรม และแก้ไขปัญหาทางจริยธรรมที่อาจก่อให้เกิดปัญหาทางจริยธรรมอีกขั้นอันมีสาเหตุมาจากการโนยบาย และแนวทางการแก้ปัญหาจากมุมมองใดมุมมองหนึ่งเท่านั้น

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
Chulalongkorn University

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1) งานวิจัยครั้งนี้เป็นการพัฒนาโปรแกรมสำหรับนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายในโรงเรียน ควรมีการขยายศึกษากับกลุ่มตัวอย่างอื่น ๆ ให้ครอบคลุมโดยเฉพาะกลุ่มตัวอย่างในช่วงวัยรุ่น (Adolescent) ที่เคยทำกระทำความผิด ผู้สร้างความเดือดร้อน วุ่นวายแก่สังคม หรือกลุ่มตัวอย่างที่เคยกระทำความผิดทางอาญา หรือกลุ่มวัยรุ่นที่มีแนวโน้มหรือความเสี่ยงที่จะกระทำความผิด เช่น เยาวชนผู้ที่มีปัญหาทางจริยธรรม หรือผู้กระทำผิดกฎหมายโดยการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนการสอน หรือปรับใช้หลักการและขั้นตอนของโปรแกรมให้เหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมายที่ต้องการศึกษาอย่างเหมาะสม ซึ่งสามารถนำปัญหาที่เกี่ยวกับกลุ่มเป้าหมายมาพัฒนาให้สอดคล้องโดยเริ่มจากเรื่องใกล้ตัวออกไปสู่ปัญหาที่ใหญ่ขึ้น ไกลตัว และซับซ้อนขึ้นได้

2) การศึกษาประสิทธิผลของโปรแกรมในการพัฒนาจริยธรรมด้วยการเก็บข้อมูลในรูปแบบอื่น ๆ โดยใช้รูปแบบการวิจัย และพัฒนาเครื่องมือเก็บข้อมูลพัฒนาการทางจริยธรรมของผู้เรียนที่หลากหลาย เช่น การใช้รูปแบบการวิจัยแบบทดลองโดยมีการสุ่มกลุ่มตัวอย่างเข้าสู่กลุ่มควบคุม และกลุ่มทดลอง หรือการทำการศึกษาเปรียบเทียบประสิทธิภาพกับการพัฒนาจริยธรรมในรูปแบบอื่น ๆ อาทิ การเปรียบเทียบการพัฒนาจริยธรรมระหว่างโปรแกรมลดจริยธรรมหลุดกับการพัฒนาจริยธรรมแบบดั้งเดิม (Traditional Method) หรือเปรียบเทียบกับการพัฒนาจริยธรรมเชิงปรัชญา ศาสนา การกำหนดสถานการณ์ให้ปฏิบัติจริงและเก็บข้อมูลโดยแบบสังเกต สังเกตจากชีวิตประจำวันของนักเรียนและเก็บข้อมูลจากแบบสังเกต การเก็บข้อมูลเชิงทัศนคติจากแบบวัดทัศนคติ เป็นต้น

3) การศึกษาตัวแปรทางจริยธรรมอื่น ๆ ที่สอดคล้องกันกับจริยธรรมหลุดที่ช่วยให้ผู้เรียนมีการพัฒนาจริยธรรมที่ดีขึ้น เช่น ความกล้าหาญทางจริยธรรม จริยธรรมในสภาวะวิกฤติ หรือการเปลี่ยนแปลงของโครงสร้างทางสมอง และระบบประสาทจากการใช้โปรแกรม เป็นต้น โดยการกำหนดตัวแปรที่เกี่ยวข้อง และการนำหลักการและขั้นตอนของโปรแกรมไปใช้หรือประยุกต์ใช้ในการทดลองเพื่อสังเกตการเปลี่ยนแปลงของตัวแปรที่สนใจศึกษา

4) การศึกษารูปแบบ หรือวิธีการการนำโปรแกรมไปใช้กับหลักสูตรสถานศึกษา หรือหลักสูตรรายวิชาให้เหมาะสมกับวัตถุประสงค์ของหลักสูตร หรือรายวิชาที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาทางจริยธรรมของสถานศึกษา หรือรูปแบบการพัฒนาจริยธรรมในรูแบบการเรียนรู้แบบออนไลน์ (Online learning) เพิ่มเติมโดยการศึกษาและเก็บข้อมูลความต้องการจำเป็นของหลักสูตร หรือรายวิชา และศึกษาผลดี ผลเสีย ความเหมาะสม และการนำไปปรับใช้รวมถึงแนวทางการกำกับติดตาม การหาประสิทธิภาพ และประสิทธิผลในการนำโปรแกรมไปปรับใช้ในแต่ละสถานศึกษา

5) การศึกษาเพิ่มเติมเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงจริยธรรมกับผลการเปลี่ยนแปลงทางสมอง โดยนำโปรแกรมไปทดลองใช้กับกลุ่มตัวอย่างและศึกษาถึงผลการเปลี่ยนแปลงทางจริยธรรมและผลของการเปลี่ยนแปลงทางโครงสร้างของสมองที่เกี่ยวข้องกับจริยธรรมของผู้เรียน

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
Chulalongkorn University

บรรณานุกรม

ภาษาไทย

เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์. (2539). *สังคมธุรชน: ยุทธศาสตร์ความล่มสลายของสังคม*. กรุงเทพ: ซัคเซสมีเดีย.

ไกรฤกษ์ ศิลาคม. (2557). *เอกสารประกอบการสอนรายวิชา จริยธรรมกับชีวิต*. สำนักวิชาศึกษาทั่วไป มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี: มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี.

กมลชนก สกนธวัฒน์. (2562). *การพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้ทางเศรษฐศาสตร์โดยใช้แนวคิดการเรียนรู้แบบฉากทัศน์เป็นฐานเพื่อส่งเสริมความฉลาดรู้การเงินของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น*. (ครุศาสตรมหาบัณฑิต). จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพฯ.

กรรณิการ์ ภิรมย์รัตน์. (2551). *จริยธรรมของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา ในศตวรรษที่ 21 (A Study of Ethical Behaviors of Students at Suansunandha Rajabhat University in Twenty-first Century)* Retrieved from กรุงเทพ: http://newtdc.thailis.or.th/docview.aspx?tdcid=27745

กิตติยา โสภณโภไคย. (2553). *“คุณธรรม” “จริยธรรม”และการดำรงอยู่กับสังคมประชาธิปไตย (ความหมาย และแนวคิดเชิงทฤษฎี)*. สำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดิน, *3*(2), 112-130. Retrieved from https://www.ombudsman.go.th/ombstudies/download/Journals/ebook53_2-9.pdf

จรรจา สุวรรณทัต. (2531). *ประมวลบทความทางวิชาการระหว่างปี พ.ศ.* 2526 – 2531 *ฉบับอภินันทนาการครบรอบ* 33 *ปี สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทร์วิโรฒประสานมิตร*. กรุงเทพฯ: สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทร์วิโรฒประสานมิตร.

จำลอง ไชยยา. (2545). *การพัฒนาโปรแกรมส่งเสริมความรู้ เจตคติและการปฏิบัติในการอนุรักษ์ป่าต้นน้ำ โดยใช้วิธีสตอรีไลน์สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดน่าน*. (ครุศาสตรมหาบัณฑิต). จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพฯ.

จุฑามาศ แหนจอน. (2015). สมองกับอารมณ์: มหัศจรรย์ความเชื่อมโยง (Brain & Emotions: A Miracle Connection). *ราชพฤกษ์, 13*(3), 9-19.

ชาญชัย อาจินสมาจาร. (2528). *การพัฒนาโปรแกรมประชากรศึกษานอกโรงเรียน*. กรุงเทพฯ: พิทักษ์อักษร.

ชาลินี เอี่ยมศรี. (2549). *การพัฒนาโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนเพื่อส่งเสริมการคิดอย่างวิจารณญาณและทักษะการแก้ปัญหาในการปฏิบัติงานด้านสุขภาพของเจ้าหน้าที่สาธารณสุขตำบล.* (วิทยานิพนธดุษฎีบัณฑิต). จุฬาลงกรณมหาวิทยาลัย, กรุงเทพฯ.

ญาณิศชา สงค์อยู่. (2559). *สาเหตุและพฤติกรรมการกระทำผิดของเด็กและเยาวชน: กรณีศึกษา สาเหตุและพฤติกรรมการกระทาผิดของเด็กสก๊อย*. (มหาบัณฑิต สารนิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยรังสิต, ปทุมธานี.

ณัฐชานันท์ วีระกุล. (2558). *การพัฒนาโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนตามแนวคิดนีโอฮิวแมนนิสเพื่อเสริมสร้างจริยธรรมการดูแลผู้สูงอายุสำหรับอาสาสมัครดูแลผู้สูงอายุ* (*Development of a non-formal education program using neo-humanist concept to enhance ethics in caring the elderly for the care for the elderly at home volunteers).* (วิทยานิพนธ์ดุษฎีบัณฑิต). จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพฯ.

ดวงเดือน พันธุมนาวิน. (2524a). *ความสัมพันธ์ภายในครอบครัวกับสุขภาพจิตและจริยธรรมของนักเรียนวัยรุ่น*. กรุงเทพฯ: สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร.

ดวงเดือน พันธุมนาวิน. (2524b). *จิตวิทยาจริยธรรม และจิตวิทยาภาษา*. กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช.

ดวงเดือน พันธุมนาวิน. (2524c). *พฤติกรรมศาสตร์ เล่ม 2 : จิตวิทยาจริยธรรมและจิตวิทยาภาษา*. กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช.

ดวงเดือน พันธุมนาวิน. (2538). *ทฤษฎีต้นไม้จริยธรรม การวิจัยและพัฒนาบุคคล*. กรุงเทพฯ: โครงการส่งเสริมเอกสารวิชาการ สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.

ดวงเดือน พันธุมนาวิน และเพ็ญแข ประจนปัจจนึก. (2520). *จริยธรรมของเยาวชนไทย.* กรุงเทพฯ: สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

ดวงเดือน พันธุมนาวิน และคณะ. (2529). *การควบคุมอิทธิพลสื่อมวลชนของอิทธิพลของครอบครัวและจิตลักษณะที่สำคัญของเยาวชนไทย*. Retrieved from กรุงเทพฯ:

ดวงเดือน อ่อนน่วม. (2529). *การจัดการศึกษาสำหรับผู้มีความสามารถพิเศษ.* กรุงเทพฯ: คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณมหาวิทยาลัย.

ดุจเดือน พันธุมนาวิน. (2551). *การสังเคราะห์งานวิจัยเกี่ยวกับคุณธรรม จริยธรรมในประเทศไทยและต่างประเทศ.* กรุงเทพฯ: ศูนย์ส่งเสริมและพัฒนาพลังแผ่นดินเชิงคุณธรรม.

ดุจเดือน พันธุมนาวิน. (2560). การวิจัยเพื่อพัฒนาและประเมินแบบวัดจริยธรรมหลุดในงานวิจัย. *วารสารพฤติกรรมศาสตร์, 25*(2), 21.

ทินพันธุ์ นาคะตะ. (2557). *คุณธรรม จริยธรรม กับศีลธรรม : จากมุมมองของปรัชญา*. กรุงเทพฯ: โครงการจัดพิมพ์คบไฟ.

ทิศนา แขมมณี. (2546). *การพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยม : จากทฤษฎีสู่การปฏิบัติ*. กรุงเทพฯ: เมธีทิปส์.

ธัญนุช สิงหพันธุ์. (2559). *การพัฒนาโปรแกรมการเสริมสร้างการอดทนรอคอยตามแนวคิดการมีสติร่วมกับทฤษฎีการกระทำด้วยเหตุผลในนักเรียนระดับประถมศึกษาปีที่ 4.* (ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต). จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพฯ.

ธีระพร อุวรรณโณ. (2530). *จริยธรรมกับการศึกษา*. กรุงเทพ: คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

นวลฉวี ประเสริฐสุข. (2558). การวิจัยแบบการทดลองกลุ่มเล็ก (Small-n Experimental Reseach Designed) *วารสารศิลปากรศึกษาศาสตร์วิจัย, 7*(1), 9-25.

นารีรัตน์ พงษ์พิมาย. (2535). *การเปรียบเทียบบุคลิกภาพนักวิทยาศาสตร์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่มีระดับการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมต่างกัน*. (ครุศาสตรมหาบัณฑิต). จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย,

นิรันดร์ จงวุฒิเวศย์. (2539). *ทฤษฎีแนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาชนบท. In เอกสารการสอนชุดวิชาคหกรรมศาสตร์กับการพัฒนาชุมชน* (pp. 1-47). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

นิศา ชูโต. (2536). *การประเมินผลโครงการ*. กรุงเทพฯ: เฟมโปรดักชั่นส์.

นีออน พิณประดิษฐ์ และคณะ. (2541). *ปัจจัยสังคมที่เกี่ยวกับพฤติกรรมการติดสารเสพติดของนักเรียนมัธยมศึกษาและนักเรียนวิทยาลัยอาชีวศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ*.

บุญรับ ศักดิ์มณี. (2532). *การเสริมสร้างจิตลักษณะเพื่อการพัฒนาพฤติกรรมการทำงานของข้าราชการ*. (ปริญญาดุษฎีบัณฑิต). มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร, กรุงเทพฯ.

ปภังกร ปรีดาชัชวาล ไฉไล ศักดิวรพงศ์ และสากล สถิตวิทยานันท์. (2556). การยอมรับและพฤติกรรมการเลียนแบบทางวัฒนธรรม จากสื่อบันเทิงเกาหลีของวัยรุ่นไทย. *วารสารปัญญาภิวัฒน์, 5*(1).

ประทีป จินงี่. (2557). *การพัฒนาจิตสาธารณะของเยาวชนตามแนวพระพุทธศาสนา* (*Public mind development among the youths in Buddhist approach).* (วิทยานิพนธ์ดุษฎีบัณฑิต). จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพฯ.

ประภาศรี สีหอำไพ. (2543). *พื้นฐานการศึกษาทางศาสนาและจริยธรรม*. กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ปวีณภัทร นิธิตันติวัฒน์ และขวัญใจ เพทายประกายเพชร. (2559). การตั้งครรภ์ไม่พึงประสงค์และการทำแท้ง: แนวทางป้องกันสำหรับวัยรุ่น (UNWANTED PREGNANCY AND ABORTION: PREVENTIVE GUILELINES FOR ADOLESCENTS). *Journal of Health and Nursing Research (Journal of Boromarajonani College of Nursing, Bangkok), 32*(2). Retrieved from https://he01.tci-thaijo.org/index.php/bcnbangkok/article/view/73751

ปิ่นแก้ว เหลืองอร่ามศรี. (2553). วัฒนธรรมวัยรุ่น. *วารสารสังคมศาสตร์, 22*(1).

พระกิตติสุวัฒนาภรณ์. (2557). *พฤติกรรมจริยธรรมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ในเขตอำเภอเมืองกาญจนบุรี จังหวัดกาญจนบุรี* (*Ethical Behaviors of High School Students in Muang Kanchanaburi District, Kanchanaburi Province*). (ปริญญาโท วิทยานิพนธ์). Dhonburi Rajabhat University - มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี กรุงเทพฯ.

พัชราภา ตรีเนตร. (2555). การสังเคราะห์ ความสมพันธ์ ระหว่างลักษณะมุ่งอนาคตควบคุมตน เหตุผลเชิงจริยธรรม กับพฤติกรรมจริยธรรมด้วยวิธีการวิเคราะห์อภิมาน. *Naresuan Phayao Journal, 5*(2).

พิชญ์ เพชรคำ และพรทิพย์ เย็นจะบก. (2557). *พฤติกรรมการใช้สมาร์ทโฟนของวัยรุ่นไทยที่มีผลด้านลบต่อตนเองและสังคม*. บทความวิชาการหลักสูตรนิเทศศาสตร์มหาบัณฑิต คณะนิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีปทุม. Retrieved from https://www.spu.ac.th/commarts/files/2014/06/13.%E0%B8%9A%E0%B8%97%E0%B8%84%E0%B8%A7%E0%B8%B2%E0%B8%A1.pdf

ภัสสรา แสงมาลี. (2552). *การพัฒนาความสามารถในการสื่อสารทางอารมณ์ คุณธรรมและจริยธรรมของเด็กไทยอายุ* 6-12 *ปี* (*developing emotional and ethical communication competence in 6 to 12 year-old Thai children).* (วิทยานิพนธ์ดุษฎีบัณฑิต). จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพฯ.

ภาณุวัฒน์ กองราช. (2554). *การศึกษาพฤติกรรมการใช้เครือข่ายสังคมออนไลน์ของวัยรุ่นในประเทศไทย: กรณีศึกษา Facebook.* (วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริหารเทคโนโลยี). มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์,

รพีพรรณ บุบผา และไพลิน ถึงถิ่น. (2559). ความพึงพอใจต่อการเรียนโดยใช้โจทย์ปัญหาที่ส่งเสริมความสามารถในการแก้ไขปัญหาทางการพยาบาลของการพยาบาลมารดา และทารกระยะคลอดปกติของนักศึกษาพยาบาลศาสตร์บัณฑิต ชั้นปีที่ 3 วิทยาลัยพยาบาลพระจอมเกล้า จังหวัดเพชรบุรี. *วารสารเครือข่ายวิทยาลัยพยาบาลและสารธารณสุขภาคใต้, 3*(3).

ราชบัณฑิตยสถาน. (Ed.) (2545) *พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตสถาน*.

ฤกษ์ชัย คุณูปการณ์. (2539). *หลักการและทฤษฎีการปลูกฝังจริยธรรม*. พิษณุโลก: มหาวิทยาลัยราชภัฏพิษณุโลก.

วรรณี แกมเกตุ. (2551). *วิธีวิทยาการวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แก่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

วรลักษณ์ ชุมสาย ณ อยุธยา. (2548). *การพัฒนารูปแบบหลักสูตรและการสอนเพื่อเสริมสร้างดุลยภาพของสมรรถนะทางปัญญา อารมณ์ และจริยธรรม ของนิสิตนักศึกษา* (*Development of a*

curriculum and instruction model to enhance the balance among intelligent, emotional and moral competencies of college students). (วิทยานิพนธ์ดุษฎีบัณฑิต). จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพฯ.

วราภรณ์ เตชะสุวรรณา. (2554). *การพัฒนายุทธศาสตร์การพัฒนาคุณธรรมสำหรับนักเรียนนายร้อยตำรวจ* (*Development of moral development strategies for the royal police cadets.* (วิทยานิพนธ์ดุษฎีบัณฑิต). จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพฯ.

วัลลภา จันทร์เพ็ญ. (2544). *การพัฒนารูปแบบการจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาจริยธรรมของนักศึกษาช่างอุตสาหกรรมตามแนวคิดการปรับพฤติกรรมทางปัญญา*. (ดุษฎีบัณฑิต). จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพ.

วิโรจน์ สารรัตนะ. (2555). *แนวคิด ทฤษฎีและประเด็นเพื่อการบริหารทางการศึกษา.* กรุงเทพฯ: ทิพยวิสุทธิ์.

วิชชา สันทนาประสิทธิ์. (2555). *บทบาทของภาพยนตร์กับพฤติกรรมทางเพศของวัยรุ่นไทย: กรณีศึกษานักศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา*. Retrieved from กรุงเทพฯ:

วิริยา ศรีวิเชียร. (2551). การพัฒนาคู่มือส่งเสริมคุณธรรมในโรงเรียน : บทเรียนรู้จากโรงเรียนที่มีการปฏิบัติดี (*The development of a handbook for moral promotion in schools : lessons learned from good practice schools).* (วิทยานิพนธ์ดุษฎีบัณฑิต). จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพฯ.

วิลาสลักษณ์ ชัววัลลี. (2552). จริยธรรมในเด็กและเยาวชน (Morality in Children and Adolescents). *วารสารพฤติกรรมศาสตร์, 15*(1), 12.

ศศิพิชญ์ นิลไพรัช. (2553). *การศึกษาพฤติกรรมการแต่งกายที่ไม่เหมาะสมของวัยรุ่นหญิงตอนปลายในเขตกรุงเทพมหานคร*. (ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพัฒนศึกษา). มหาวิทยาลัยศิลปากร,

ศิวพร ศรีวะรมย์. (2558). *อัตลักษณ์ของฮิปสเตอร์ในกลุ่มเยาวชนไทย*. (ปริญญานิพนธ์นิเทศศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการสื่อสารเชิงกลยุทธ์). มหาวิทยาลัยกรุงเทพ,

สงวน ช้างฉัตร. (2524). การพยากรณ์อนาคตกับการวางแผนการศึกษา. *วารสารมิตรครู, 4*(กุมภาพันธ์), 3.

สมโภชน์ เอี่ยมสุภาษิต. (2556). *ทฤษฎีและเทคนิคการปรับพฤติกรรม* (6th edition ed.). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

สารีพันธุ์ ศุภวรรณ. (2545). *การพัฒนาโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียน ตามแนวคิดการเรียนรู้แบบร่วมกัน เพื่อพัฒนาทักษะการแก้ปัญหาของเด็กเร่ร่อน.* (ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต). จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย กรุงเทพฯ.

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
Chulalongkorn University

สำนักพัฒนาคุณธรรม กระทรวงศึกษาธิการ. (2537). *การรวบรวมผลศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนาคุณธรรม และจริยธรรม.* กรุงเทพฯ: สำนักพัฒนาคุณธรรม.

สุราณีย์ ปาจารย์. (2552). *การวิจัยและพัฒนากระบวนการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมให้กับนักเรียนประถมศึกษาปีที่* 1 : *การประยุกต์ใช้กระบวนการแผนที่ผลลัพธ์* (*Research and development of a parent participatory process in moral and virtue cultivating for first grade students : an application of outcome mapping process).* (วิทยานิพนธ์ดุษฎีบัณฑิต). จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพฯ.

ภาษาอังกฤษ

Aly, A., Taylor, E., & Karnovsky, S. (2014). Moral Disengagement and Building Resilience to Violent Extremism: An Education Intervention. *Studies in Conflict & Terrorism* 369-385. Retrieved from https://doi.org/10.1080/1057610X.2014.879379

Amy, R., & Gordon, S. (2012). Traditional versus experiential learning: Ideas for physical education college recruitment. *JOPERD, 82*, 5.

Aristotle, Ross, W. D., & Brown, L. (2009). *The Nicomachean ethics* Oxford: Oxford University Press.

B.C. Thomson, & et al. (2010). *Introducing scenario-based learning: experience from an undergraduate electronic and electrical engineering course*. www.researchgate.net/publication.224148729

Bandura, A. (1991). Social Cognitive Theory of Self-Regulation. *ORGANIZATIONAL BEHAVIOR AND HUMAN DECISION PROCESSES, 50*, 34.

Bandura, A. (2002). Selective Moral Disengagement in the Exercise of Moral Agency. *Journal of Moral Education, 31*(2), 19.

Bandura, A. (2012). Moral Disengagement. In Daniel J. Christie (Ed.), *The Encyclopedia of Peace Psychology* (1st edition ed.). USA: Blackwell Publishing.

Bannink, A. (2002). *Negotiating paradoxes of spontaneous talk, In CJkarmsh, Language acquisition and socialization: Ecological perspective*. GB: British Library.

Barsky, A. (2011). Investigating the effects of moral disengagement and participation on unethical work behavior. *Journal of Business Ethics, 104*(1), 59-75. doi:https://doi.org/10.1007/s10551-011-0889-7

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

Baumeister, R. F., & Heatherton, T. F. (1996). Self-Regulated Failure: An Overview. *Psychological Inquiry, 7*, 15.

Blankstein, K. R., & Polivy, J. (1982). *Self-Control and Self-Modification of Emotional Behavior*. New York & London: Plenum Press.

Blocker, H. G. (1988). *Ethics an Introduction*. USA: Haven Publication.

Boyle P. G. (1981). *Planning better programs*. New York: Bantam Books.

Braza, G. F. (1975). *"A Comparison of Experiential and Classroom Learning Models in Teaching Health Problems of the Poor".* (Dissertation and Thesis). Retrieved from https://digitalcommons.unomaha.edu/slcedt/6 (6)

Brigham, & Thomas, A. (1978). *Self-Control Part II. In hand Book of Behavior Analysis: Social and Instruction Process*. New York: Irvinton.

Brown, D. M., & Annis, L. (1987). Moral development level and religious behavior. *Psychological Reports, 43*(3). Retrieved from https://psycnet.apa.org/doi/10.2466/pr0.1978.43.3f.1230

Bustamante, A., & Chaux, E. (2014). Reducing Moral Disengagement Mechanisms: A Comparison of Two Interventions. *Journal of Latino/Latin American Studies 6*(1), 52-54. doi:DOI:10.18085/llas.6.1.123583644qq115t3

Calás, M. (1979). EXPERIENTIAL VS. TRADITIONAL CLASSROOM APPROACH IN THE BASIC MANAGEMENT COURSE: A PUERTO RICAN EXPERIENCE. *Insights into Experiential Pedagogy, 6*. Retrieved from https://journals.tdl.org/absel/index.php/absel/article/viewFile/2618/2567

Çapan, B. E., & Bakioğlu, F. (2016). Adaptation of Collective Moral Disengagement Scale into Turkish Culture for Adolescents. *Universal Journal of Educational Research Vol. 4(6), pp. , 4*(6), 1452 - 1457. doi:10.13189/ujer.2016.040624

Caprara, G. V., & et al,. (2009). Assessing civic moral disengagement: Dimensionality and construct validity. *Personality and Individual Differences, 47*, 504-509. doi:10.1016/j.paid.2009.04.027

Cardwell, S., M. & et al,. (2015). Variability in Moral Disengagement and Its Relation to Offending in a Sample of Serious Youthful Offenders. *Criminal Justice and Behavior, 4*(8). doi:https://doi.org/10.1177/0093854814567472

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
Chulalongkorn University

Caroli, M. E. D., ,, Sagone, E., & Falanga, R. (2011). CIVIC MORAL DISENGAGEMENT AND PERSONALITY. A COMPARISON BETWEEN LAW AND PSYCHOLOGY ITALIAN STUDENTS. *International Journal of Developmental and Educational Psychology, 5*(1), 105-112. Retrieved from https://www.redalyc.org/pdf/3498/349832343010.pdf

Caroli, M. E. D., & Sagone, E. (2014). Mechanism of Moral Disengagement: An Analysis from Early Adolescence to Youth. *Procedia – Social and Behavioral Science, 140*, 6.

Carpendale, J. I. M., Hammond, S. I., & Atwood, S. (2013). Chapter Six - A Relational Developmental Systems Approach to Moral Development.

Cawley III, M. J., E Martin, J. E., & Johnson, J., A.,. (2000). A virtues approach to personality.

Chugh, D., & et al (2014). Withstanding moral disengagement: Attachment security as an ethical intervention. *Journal of Experimental Social Psychology, 51*. Retrieved from https://www.researchgate.net/journal/Journal-of-Experimental-Social-Psychology-1096-0465

Clinkinbeard, S. S. (2014). What Lies Ahead: An Exploration of Future Orientation, Self-Control, and Delinquency. *Criminal Justice Review, 39*(1), 13.

Cobb, & et al. (1997). reflective discourse and collective reflection. *Journal for research Mathematics Education, 28*(3).

Comier, W., H.,, & Comier, L., S.,. (1979). *Interviewing strategy for helper: A Guide to Assessment Treatment and Evaluation Montery*. California: Brooks/cole Publishing.

Crawford, P. l. D. (2010). Educating for Moral Ability: Reflections on moral development based on Vygotsky's theory of concept formation.

De Volder, M. L., & Lens W. (1982). Academic Achievement and Future Time Perspective as a cognitive motivation Concept. *Journal of Personality and Social Psychology 42*(3), 6.

Eckstein, L., & Sparr, J. (2005). Introducing a new scale for the measurement of moral disengagement in peace and conflict research. *conflict & communication online, 4*(2). doi:https://www.researchgate.net/publication/295080270

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
Chulalongkorn University

Errington, E. (2010). *Preparing Graduated for the professions Using Scenario-Based Learning*. Mt Gravatt, Queensland: Post Pressed.

Escobar, M. e. a. (2014). Brain signatures of moral sensitivity in adolescents with early social deprivation. *Scientific Reports, 4*(1), 5354. doi:10.1038/srep05354

Fitzsimons G. M., & Bargh J. A. (2004). *Automatic Self-Regulation In R. F. B. K. D. Voh (Eds.) Hand Book of the Self-Regulation: Research, Theory and Application*. New York: Guildford.

Fridrichova, P. (2014). Innovations in ethical education: dilemmas in theory and practice.

Gee, J. P. (2004). *Situated Language and Learning: a critique of traditional schooling*. USA: Roughlge.

Glynn, E., L.,. (1970). Classroom Application of Self-Determined Reinforcement. *Journal of Applied Behavior Analysis, 3*, 10.

Henden, E. (2008). What is self-control? *Philosophical Psychology, 21*(1), 22.

Hester, R., K.,. (2003). Behavioral Self-Control Training. *Journal of Consulting and Clinical Psychology*.

Hindriks, F. (2015). How does reasoning (fail to) contribute to Moral judgment? Dumbfounding and Disengagement. *Ethic Theory Moral Prac, 18*, 14.

Hofman, W., Friese, M., & Strack, F. (2009). Impulse and Self-Control on a Dual System Perspectives. *Perspective on Psychology Science, 4*, 15.

Hymel, S., Rocke-Henderson, N., & Bonanno, R. A. (2005). Moral Disengagement: A Framework for Understanding Bullying Among Adolescents. *Journal of the Social Sciences 8*. Retrieved from https://www.researchgate.net/publication/228643353_Moral_Disengagement_A_Framework_for_Understanding_Bullying_Among_Adolescents/citation/download

Inzlicht, M., Legault, L., & Teper, R. (2014). Exploring the Mechanisms of Self-Control *Improvement Current Directions in Psychological Science, 23*(4), 6.

Jingjitt, P., & Teaukul, S. (2018). Effects of self-control program based on future orientation of grade 9 overweirht school girls of a private school. *International Journal of child development and mental health, 6*(1).

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
Chulalongkorn University

Joireman, & et al. (2012). Promotion Orientation Explains Why Future-Orientated People Exercise and Eat Healthy: Evidence from the Two-Factor Consideration of Future Consequences – 14 Scale. *Personality and Social Psychology Bulletin, 38*(10), 6.

Kavussanua, M., & et al. (2016). The moral disengagement in doping scale. *Psychology of Sport and Exercise, 24*, 11. doi:10.1016/j.psychsport.2016.02.003

Khaneman, D. (2013). *Thinking fast and Slow* (1 ed.): Farrar, Straus and Giroux.

Kindley, R. W. (2002). Scenario-based E-learning: A step beyond traditional E-learning. Retrieved from www. Satd.org/LC/2002/0502kindly.html

King, V. (2006). Roles and Identity in Scenario-Based Learning Online. *Networked Learning*.

Kish-Gephart, J., Detert, J., Trevin˜o, L. K., Baker, V., & Martin, S. (2013). Situational Moral Disengagement: Can the Effects of Self-Interest be Mitigated? *Journal of Business Ethics*. doi:DOI 10.1007/s10551-013-1909-6

Kollerová, L., Soukup, P., & Gini, G. (2018). Classroom Collective Moral Disengagement Scale: Validation in Czech adolescents. *European Journal of Developmental Psychology, 15*(2), 184-191. doi:10.1080/17405629.2017.1292907

Kuther, T. L., & Alessandro, A. H. (2000). Bridging the gap between moral reasoning and adolescent engagement in risky behavior. *Journal of Adolescent, 23*, 14.

Lazuras, L., Pyzalsky J., Barkoukis, V., & Tsorbatzoudis, H. (2012). Emphathy and moral sidengagement in adolescent cyberbullying: Implication for educational intervention and pedagogical practice. *Studia Educayjne*.

Lourenço, O. (2010). Reflections on Narrative Approaches to Moral Development.

McAlister, A. L., & et al. (2000). Promoting tolerance and moral engagement through peer modeling. *Culture Divers Ethnic Minor Psychol, 6*(4), 11.

Mccreary, G. R. (2012). *The Impact of Moral Judgment and Moral Disengagement on hazing attitude and bystander behavior in collage male.* (Dissertation of doctoral philosophy in Education Leadership). Teachnology and Policy Studies in the Graduate School of The University of Albama, USA,

Mead, R. D. (1971). Future time perspective of college student in America and India. *Journal of Social and Psychology, 82*, 8.

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
Chulalongkorn University

Mischel, W. (1974). *Self-Control: Introduction to personality* (3rd edition ed.): Holt, Rientbart and Winston, Inc.

Moore, C. (2015). Moral Disengagement. *Current Opinion in Psychology, 6*, 6.

Muttha, S. (2012). Peace, Moral and Value Education-'Mulyavardhan': An Innovation for Social Transformation.

Northern Illinois University, F. D. a. I. D. C. Experiential Learning. Retrieved from https://www.niu.edu/facdev/_pdf/guide/strategies/experiential_learning.pdf

Nunan, D. (2004). *Task-based Language Teaching: A comprehensive edition revised of designing task for communicative classroom*. Cambridge: Cambridge University Press.

Osofsky, M. J., Bandura, A., & Zimbardo, P. G. (2005). The role of Moral Disengagement in the execution Process. *Law and Human Behavior, 29*(4), 23.

Oxford. (Ed.) Oxford Dictionary Online.

Paciello, M., & et al. . (2008). Stability and change of moral disengagement and its impact on aggression and violence in late adolescence. *Chil development 79*(5), 1288-1309. doi:10.1111/j.1467-8624.2008.01189.x.

Paciello, M., Fida, R., Tramontano, C., & Cole, E. (2013). Moral Dilemma in Adolescence: the Role of Values, Prosocial Moral Reasoning and Moral Disengagement in Helping Decision Making. *European Journal of Developmental Psychology, 10*(2), 190-205. doi:10.1080/17405629.2012.759099

Rosenbaum, D. A. (1980). Human movement initiation: Specification of arm, direction, and extent. *Journal of Experimental Psychology: General 109*(4), 444–474. doi:https://doi.org/10.1037/0096-3445.109.4.444

Rutland, A., & Killen, M. (2015). A Developmental Science Approach to Reducing Prejudice and Social Exclusion: Intergroup Processes, Social-Cognitive Development, and Moral Reasoning.

Sagone, E., & Caroli, M. E. D. (2013). Personality Factors and Civic Moral Disengagement in Law and Psychology University Students. *Social and Behavioral Sciences, 93*, 158-163. doi:10.1016/j.sbspro.2013.09.170

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
Chulalongkorn University

Sealey, A., & Carter, B. (2004). *Applied Linguistic as a Social Science*. London: Continuum.

Shanker, S. (2016). Self–Regulation Infographic | Self–Regulation vs. Self–Control. *The Merit Center*. Retrieved from www.self–reg.ca

Skinner, B. F. (1953). *Science and Human Behavior*. New York: The Free Press.

Stewart, T., & Simon, S. (2009). Software Environments for scenario-based Learning: a snapshot comparison of some available tools. Retrieved from http://akoaotearoa.ac.nz

Strarthman, & et al. (1994). The Consideration of Future Consequences; Weighing and Distance Outcome Behavior. *Journal of Personality and Social Psychology, 66*(4), 11.

Thorkildsen, T. (2014). Adolescents' Moral Engagement in Urban Setting. *Theory into practice, 46*(2), 113-120.

Tillman, C. J., & et al.,. (2018). A Multi-Functional View of Moral Disengagement: Exploring the Effect of Learning the consequences *Frontier Psychology, 8*. doi:10.3389/fpsyg.2017.02286

Trommsdorff, G. (1983). Future Orientation and Socialization. *International Journal of Psychology, 18*(1/4), 381 - 406.

Tupe, N. (2015). Multimedia Scenario Based Learning Program for Enhancing the English Language Efficiency among Primary School Students. *International Journal of Instruction, 8*(2).

Tyler R. W. (1986). *Educational Evaluation. New Roles, New Means*. Chicago: University of Chicago Press.

Vaughn, M. G., & et al. (2007). Toward a psychology of self-control theory: the important of narcissistic traits. *Behavioral Science and the law, 25*, 803 - 821. doi:10.1002/bsl

Vincent, L. C., & et al. (2012). Stretching the Moral Gray Zone: Positive Affect, Moral Disengagement and Dishonesty. Retrieved from http://digitalcommons.ilr.cornell.edu/articles/650

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
Chulalongkorn University

Zimbardo, P. G., & Boyd, J. N. (1999). Putting Time in Perspective: A Valid, Reliable Individual-Differences Metric. *Journal of Personality and Social Psychology, 77*(6), 1271 - 1288.

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
Chulalongkorn University

ภาคผนวก

ก รายนามผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือในการวิจัย และตรวจให้คะแนนแบบทดสอบจริยธรรมหลุด

ข เอกสารรับรองจริยธรรมการวิจัยในคน กลุ่มที่ 2 สาขามนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์

ค คู่มือสำหรับโปรแกรมโปรแกรมลดจริยธรรมหลุดโดยใช้แนวคิดลักษณะมุ่งอนาคตควบคุมตน และการเรียนรู้แบบฉากทัศน์เป็นฐานสำหรับนักเรียนมัธยมศึกษาตอปลาย

ง ตัวอย่างแผนการจัดการเรียนรู้

จ ตัวอย่างแบบวัดจริยธรรมหลุด

ช ตัวอย่างข้อคำถามแบบสัมภาษณ์ และตัวอย่างแบบบันทึกการเรียนรู้

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
Chulalongkorn University

ภาคผนวก ก

รายนามผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือในการวิจัย

และตรวจให้คะแนนแบบทดสอบจริยธรรมหลุด

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
Chulalongkorn University

รายนามผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบความตรงเชิงโครงสร้างของโปรแกรมลดจริยธรรมหลุดโดยใช้แนวคิดลักษณะมุ่งอนาคตควบคุมตน และการเรียนรู้แบบฉากทัศน์เป็นฐานสำหรับนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย

งานวิจัยนี้เป็นงานวิจัยทางด้านหลักสูตรและการสอนที่ประกอบไปด้วยแนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับหลักสูตรและการสอนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย และด้านจิตวิทยา ผู้ทรงคุณวุฒิในการตรวจสอบคุณภาพโปรแกรมจึงประกอบไปด้วยผู้ทรงคุณวุฒิด้านหลักสูตร และการสอนระดับมหาวิทยาลัย และมัธยมศึกษาตอนปลาย ผู้ทรงคุณวุฒิด้านจิตวิทยา และจิตวิทยาการศึกษา ซึ่งมีรายนามดังต่อไปนี้

1. รศ. ดร. ฉัฐวีณ์ สิทธิศิรอรรถ	อาจารย์ประจำภาควิชาจิตวิทยา คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
2. ผศ. ดร. วลัย อิศรางกูร ณ อยุธยา	อดีตอาจารย์ประจำ สาขาการสอนสังคมศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย และอาจารย์ประจำสาขาวิชาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
3. รศ. ดร. โกศล มีคุณ	อาจารย์ประจำสาขาจิตวิทยา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
4. รศ. ดร. ศักดิ์ชัย นิรัญทวี	อดีตอาจารย์ประจำคณะศึกษาศาสตร์ สาขาจิตวิทยาการศึกษามหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
5. ผศ. ดร. ศรัญพร ยินดีสุข	อาจารย์ประจำกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรมโรงเรียนสาธิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ฝ่ายมัธยม

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
Chulalongkorn University

รายนามผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบความตรงเชิงโครงสร้างของแบบทดสอบจริยธรรมหลุดแบบสัมภาษณ์ และแบบบันทึกการเรียนรู้

งานวิจัยนี้เป็นงานวิจัยทางด้านหลักสูตรและการสอนที่มีเครื่องมือเก็บรวบรวมข้อมูลทางด้านจิตวิทยาเป็นหลัก ผู้ทรงคุณวุฒิในการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือเก็บรวบรวมข้อมูลจึงประกอบไปด้วยผู้ทรงคุณวุฒิด้านด้านจิตวิทยา และจิตวิทยาการศึกษา ซึ่งมีรายนามดังต่อไปนี้

1. รศ. ดร. ฉัฐวีณ์ สิทธิศิรอรรถ	อาจารย์ประจำภาควิชาจิตวิทยา คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
2. ผศ. ดร. ศรัณย์ พิมพ์ทอง	อาจารย์ประจำสถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
3. รศ. ดร. โกศล มีคุณ	อาจารย์ประจำสาขาจิตวิทยา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
4. ผศ. ดร. อนันต์ แย้มเยื้อน	อาจารย์ประจำ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์
5. รศ. ดร. ศักดิ์ชัย นิรัญทวี	อดีตอาจารย์ประจำคณะศึกษาศาสตร์ สาขาจิตวิทยาการศึกษามหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
Chulalongkorn University

รายนามผู้ทรงคุณวุฒิตรวจให้คะแนนแบบทดสอบจริยธรรมหลุด

งานวิจัยนี้เป็นงานวิจัยทางด้านหลักสูตรและการสอนที่มีเครื่องมือเก็บรวบรวมข้อมูลทางด้านจิตวิทยาเป็นหลัก ผู้ทรงคุณวุฒิในการตรวจให้คะแนนแบบทดสอบจึงประกอบไปด้วยผู้ทรงคุณวุฒิที่เป็นอาจารย์ในโรงเรียนกลุ่มตัวอย่าง และเป็นผู้ทรงคุณวุฒิภายนอกที่มีประสบการณ์การสอนวิชาที่มีเนื้อหาเกี่ยวข้องกับจริยธรรมของผู้เรียนกลุ่มตัวอย่าง ซึ่งมีรายนามดังต่อไปนี้

1. อ. ดร. เอกภูมิ เจียมวิทยานุกูล อาจารย์ประจำภาควิชาการศึกษาตลอดชีวิต คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

2. อ. ภาคิณ นิมมานนรวงศ์ อาจารย์ประจำกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา โรงเรียนกำเนิดวิทย์

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
Chulalongkorn University

ภาคผนวก ข

เอกสารรับรองจริยธรรมการวิจัยในคน กลุ่มที่ 2 สาขามนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
Chulalongkorn University

Office of the Research Ethics Review Committee for Research Involving Human Subjects:
The Second Allied Academic Group in Social Sciences, Humanities and Fine and Applied Arts
Chamchuri 1 Building, Room 114, Phayathai Road, Wang Mai Sub-district,
Pathum Wan District, Bangkok 10330
Telephone number 0 2218 3210-11 E-mail curec2.ch1@chula.ac.th

COA No. 204/2563

Certificate of Research Approval

Research Project Number 089/63 DEVELOPMENT OF A PROGRAM FOR DECREASING MORAL DISENGAGEMENT BASED ON FUTURE ORIENTED WITH SELF-CONTROL AND SCENARIO-BASED LEARNING APPROACHES FOR UPPER SECONDARY SCHOOL STUDENTS

Principal Researcher Mr.Surakrai Nantaburom

Office Faculty of Education, Chulalongkorn University

The Research Ethics Review Committee for Research Involving Human Subjects: The Second Allied Academic Group in Social Sciences, Humanities and Fine and Applied Arts at Chulalongkorn University, based on Declaration of Helsinki, the Belmont report, CIOMS guidelines and the Principle of the international conference on harmonization – Good clinical practice (ICH-GCP) has approved the execution of the aforementioned research project.

Signature Theraphan Luangthongkum
(Emeritus Prof. Theraphan Luangthongkum, PhD.)
Chairman

Signature .....
(Asst. Prof. Nunghatai Rangponsumrit, PhD.)
Secretary

Research Project Review Categories: Full Board Review

Date of approval: 20 October 2020 **Expiry date:** 19 October 2021

Documents approved by the Committee

1. The research proposal
2. The researcher CV
3. The information sheets for research participants
4. The informed consent forms
5. The ability measurement test, lesson plans, record forms and handbook

Office of the Research Ethics Review Committee for Research Involving Human Subjects: The Second Allied Academic Group in Social Sciences, Humanities and Fine and Applied Arts

Protocol No. 089/63
Date of Approval 20 OCT 2020
Approval Expiry Date 19 OCT 2021

Conditions

1. *The researcher has acknowledged that it is unethical if he/she collects information for the research before the application for an ethics review has been approved by the Research Ethics Review Committee.*
2. *If the certificate of the research project expires, the research execution must come to a halt. If the researcher wishes to reapply for approval, he/she has to submit an application for a new certificate at least one month in advance, together with a research progress report.*
3. *The researcher must conduct the research strictly in accordance with what is specified in the research project.*
4. *The researcher must **only** use documents that provide information for the research sampling population/participants, their letters of consent and the letters inviting them to take part in the research (if any) **that have been endorsed with the seal of the Committee.***
5. *If any seriously untoward incident happens to the place where the research information, which has requested the approval of the Committee, is kept, the researcher must report this to the Committee within five working days.*
6. *If there is any change in the research procedure, the researcher must submit the change for review by the Committee before he/she can continue with his/her research.*
7. *For a research project of less than one year the researcher must submit a report of research termination (AF 03-13) and an abstract of the research outcome within thirty days of the research being completed. For a research project which is a thesis, the researcher must submit an abstract of the research outcome within thirty days of the research being completed. This is to be used as evidence of the termination of the project.*
8. *A research project which has passed the Exemption Review, must observe only the conditions in 1, 6 and 7.*

คณะกรรมการพิจารณาจริยธรรมการวิจัยในคน กลุ่มสหสถาบัน ชุดที่ 2
สังคมศาสตร์ มนุษยศาสตร์ และศิลปกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
อาคารจามจุรี 1 ชั้น 1 ห้อง 114 ถนนพญาไท แขวงวังใหม่ เขตปทุมวัน กรุงเทพมหานคร 10330
โทรศัพท์ : 0 2218 3210-11 E-mail: curec2.ch1@chula.ac.th

COA No. 204/2563

ใบรับรองโครงการวิจัย

โครงการวิจัยที่ 089/63 การพัฒนาโปรแกรมลดจริยธรรมหลุดโดยใช้แนวคิดลักษณะมุ่งอนาคตควบคุมตนและการเรียนรู้แบบฉากทัศน์เป็นฐานสำหรับนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย

ผู้วิจัยหลัก นายสุรไกร นันทบุรมย์

หน่วยงาน คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

คณะกรรมการพิจารณาจริยธรรมการวิจัยในคน กลุ่มสหสถาบัน ชุดที่ 2 สังคมศาสตร์ มนุษยศาสตร์ และศิลปกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย พิจารณาจริยธรรมการวิจัยโดยยึดหลัก ของ Declaration of Helsinki, the Belmont report, CIOMS guidelines และ The international conference on harmonization – Good clinical practice (ICH-GCP) อนุมัติให้ดำเนินการศึกษาวิจัยเรื่องดังกล่าวได้

ลงนาม.....
(ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.ธีระพันธ์ เหลืองทองคำ)
ประธานคณะกรรมการ

ลงนาม.....
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.หนึ่งหทัย แรงผลสัมฤทธิ์)
กรรมการและเลขานุการ

รูปแบบการพิจารณาทบทวน: แบบเต็มขั้นตอน

วันที่รับรอง: 20 ตุลาคม 2563 **วันหมดอายุ:** 19 ตุลาคม 2564

คณะกรรมการพิจารณาจริยธรรมการวิจัยในคน กลุ่มสหสถาบัน ชุดที่ 2 สังคมศาสตร์ มนุษยศาสตร์ และศิลปกรรมศาสตร์

เลขที่โครงการ 089/63
วันที่รับรอง 20 ต.ค. 2563
วันหมดอายุ 19 ต.ค. 2564

เอกสารที่คณะกรรมการรับรอง

1. ข้อเสนอโครงการวิจัย
2. ประวัติและผลงานของผู้วิจัย
3. เอกสารข้อมูลสำหรับกลุ่มตัวอย่าง/ผู้มีส่วนร่วมในการวิจัย
4. หนังสือยินยอมเข้าร่วมในการวิจัย
5. แบบวัดความสามารถ แผนการจัดการเรียนรู้ แบบบันทึก และคู่มือ

เงื่อนไข

1. *ผู้วิจัยรับทราบว่าเป็นการผิดจริยธรรม หากดำเนินการเก็บข้อมูลการวิจัยก่อนได้รับการอนุมัติจากคณะกรรมการพิจารณาจริยธรรมการวิจัยฯ*
2. *หากใบรับรองโครงการวิจัยหมดอายุ การดำเนินการวิจัยต้องยุติ เมื่อต้องการต่ออายุต้องขออนุมัติใหม่ล่วงหน้าไม่น้อยกว่า 1 เดือน พร้อมแจ้งรายงานความก้าวหน้าการวิจัย*
3. *ต้องดำเนินการวิจัยตามที่ระบุไว้ในโครงการวิจัยอย่างเคร่งครัด*
4. *ใช้เอกสารข้อมูลสำหรับกลุ่มตัวอย่าง/ผู้มีส่วนร่วมในการวิจัย ใบยินยอมของกลุ่มตัวอย่างหรือผู้มีส่วนร่วมในการวิจัย และเอกสารเชิญเข้าร่วมวิจัย (ถ้ามี) **เฉพาะที่ประทับตราคณะกรรมการเท่านั้น***
5. *หากเกิดเหตุการณ์ไม่พึงประสงค์ร้ายแรงในสถานที่เก็บข้อมูลที่ขออนุมัติจากคณะกรรมการ ต้องรายงานคณะกรรมการภายใน 5 วันทำการ*
6. *หากมีการเปลี่ยนแปลงการดำเนินการวิจัย ให้ส่งคณะกรรมการพิจารณารับรองก่อนดำเนินการ*
7. *โครงการวิจัยไม่เกิน 1 ปี ส่งแบบรายงานสิ้นสุดโครงการวิจัย (AF 03-13) และบทคัดย่อผลการวิจัยภายใน 30 วัน เมื่อโครงการวิจัยเสร็จสิ้น สำหรับโครงการวิจัยที่เป็นวิทยานิพนธ์ให้ส่งบทคัดย่อผลการวิจัย ภายใน 30 วัน เมื่อโครงการวิจัยเสร็จสิ้น ทั้งนี้เพื่อเป็นหลักฐานในการปิดโครงการ*
8. *โครงการวิจัยที่ได้รับการอนุมัติโครงการโดยการพิจารณาทบทวนแบบการยกเว้น (Exemption review) ปฏิบัติตามเงื่อนไข ข้อ 1,6 และ 7 เท่านั้น*

ภาคผนวก ค
คู่มือสำหรับโปรแกรมลดจริยธรรมหลุดโดยใช้แนวคิดลักษณะมุ่งอนาคตควบคุมตน และการเรียนรู้แบบฉากทัศน์เป็นฐานสำหรับนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
Chulalongkorn University

คู่มือสำหรับ

โปรแกรมลดจริยธรรมหลุดโดยใช้แนวคิดลักษณะมุ่งอนาคตควบคุมตน
และการเรียนรู้แบบฉากทัศน์เป็นฐานสำหรับนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย

วัตถุประสงค์และกลุ่มเป้าหมายของของโปรแกรม

เพื่อลดจริยธรรมหลุดของผู้เรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย โดยมีกลุ่มเป้าหมายหลักของโปรแกรม คือ ผู้เรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย

คู่มือฉบับนี้ประกอบไปด้วย

1. แนวคิดพื้นฐานของโปรแกรม

2. หลักการของโปรแกรม

3. ขั้นตอนการจัดการเรียนรู้ของโปรแกรม

4. แนวทางการจัดการเรียนรู้ของโปรแกรม

5. โครงสร้างของโปรแกรม

6. การวัดและประเมินผลของโปรแกรม

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
Chulalongkorn University

1. แนวคิดพื้นฐานของโปรแกรม

1.1 จริยธรรมหลุด

จริยธรรมหลุด (Moral Disengagement) ไว้ว่า เป็นกระบวนการที่ทำให้คนเราไม่ปฏิบัติตามมาตรฐานทางจริยธรรมของตนเองที่ได้ตั้งไว้ได้ เนื่องจากถูกแทรกแซงจากภายใน เพื่อให้ตนเองเกิดความพึงพอใจขึ้นกับการละเมิดมาตรฐานทางศีลธรรม ซึ่งจริยธรรมนั้นประกอบไปด้วย ปัญญาจริยธรรมและการให้เหตุผลเชิงจริยธรรม เจตคติจริยธรรม และพฤติกรรมจริยธรรม เมื่อพฤติกรรมจริยธรรมนั้นไม่ถูกปฏิบัติตามมาตรฐาน (Disengage) จึงไม่สอดคล้องกับเหตุผลหรือระดับจริยธรรมทางปัญญา และเจตคติที่มี

แผนภาพกระบวนการของจริยธรรมหลุด

ซึ่งผู้ที่มีจริยธรรมหลุดจะแสดงแนวโน้มพฤติกรรมตามกลไกจริยธรรมหลุดดังต่อไปนี้

1. การให้เหตุผลทางจริยธรรม หรือการตัดสินทางจริยธรรมที่ผิดจริยธรรม (Moral Justification) หมายถึง การให้เหตุผลทางจริยธรรมที่ไม่ถูกต้องตามหลักจริยธรรม หรือให้เหตุผลไม่สอดคล้อง ไม่เป็นเหตุเป็นผลกัน

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
Chulalongkorn University

2. การใช้คำพูดให้ดูดี (Euphemistic Labeling) หมายถึง การเลือกใช้คำพูดทำให้การกระทำที่ผิดของตนเองให้ดูดีขึ้น แม้ว่าจะเป็นการกระทำที่ผิดจริยธรรม

3. การเปรียบเทียบทางสังคม (Advantage Comparison) หมายถึง การเลือกเปรียบเทียบการกระทำผิดจริยธรรมของตนเองกับการกระทำผิดของผู้อื่น หรือการกระทำผิดอื่น

4. การปัดความรับผิดชอบ (Displacement Responsibility) หมายถึง การปัดความรับผิดชอบจากการกระทำผิดจริยธรรมของตนไปให้ผู้อื่น หรือสิ่งอื่น

5. การกระจายความรับผิดชอบที่ผู้อื่นเสียหายหรือได้รับผลกระทบ (Diffusion of Responsibility) หมายถึง การกระทำที่ทำให้ความผิดจริยธรรมของตนลดลงโดยทำให้เห็นว่าไม่ใช่ความผิดของตนเองเพียงผู้เดียว ความผิดของตนเองเป็นเพียงส่วนหนึ่งของความผิดทั้งหมด

6. การบิดเบือนผลการกระทำผู้อื่นเสียหายหรือได้รับผลกระทบ (Distorting Consequences) หมายถึง การชี้ให้เห็นว่าการกระทำผิดจริยธรรมนั้นไม่ใช่ผลที่เกิดจากการกระทำของตน หรือความเสียหายที่เกิดขึ้นไม่ได้เกิดจากตนเองทำผิดจริยธรรม

7. การไม่ยอมรับผิด หรือโยนโทษให้ผู้อื่น (Attribution of Blame) หมายถึง การไม่ยอมรับผิดโดยการบอกว่าการกระทำผิดจริยธรรมนี้ตนเองไม่ได้ทำ หรือไม่ได้ก่อให้เกิดขึ้นแต่อย่างใด แต่เกิดจากผู้อื่น หรือสิ่งอื่นที่ทำให้เกิดความผิดและผลเสียหายขึ้นทั้งหมด

8. การลดคุณค่าความเป็นมนุษย์ (Dehumanization) หมายถึง การกระทำผิดโดยมองเห็นผู้เสียหายมีความเป็นมนุษย์ไม่เท่ากับตนเอง หรือมีคุณค่าความเป็นมนุษย์น้อย จึงสมควรได้รับผลเสียหายนั้น สามารถอธิบายได้ดังแผนภาพต่อไปนี้

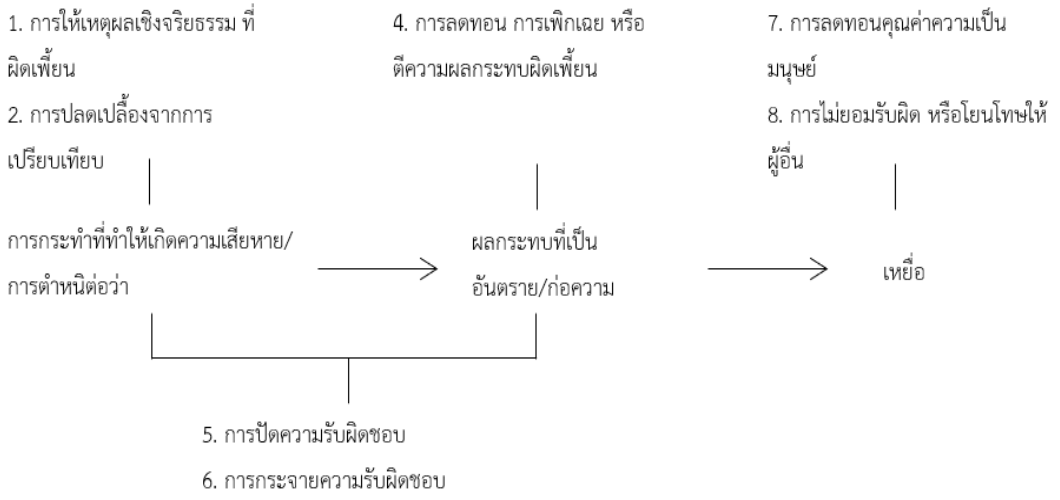

แผนภาพกลไกทางจิตวิทยาของจริยธรรมหลุด (Bandura & et al, 1996)

1.2 แนวคิดที่ใช้พัฒนาโปรแกรมลดจริยธรรมหลุดโดยใช้แนวคิดลักษณะมุ่งอนาคตควบคุมตน และการเรียนรู้แบบฉากทัศน์เป็นฐานสำหรับนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย

แนวคิดลักษณะมุ่งอนาคตควบคุม
(Self-Control with Future Oriented)

หมายถึง การอธิบายลักษณะที่เกี่ยวกับ การมุ่งอนาคต และการควบคุมตนของบุคคล ซึ่งเป็นความสามารถของบุคคลที่สามารถวางแผน บังคับ หรือควบคุมตนเอง ประเมินตนเอง เพื่อให้เกิดพฤติกรรมที่มีความอดทน รอได้ หรือการกระทำที่พึงประสงค์เพื่อการบรรลุไปสู่เป้าหมาย หรือผลลัพธ์ที่ดีกว่าปัจจุบัน หรือการมีพฤติกรรมที่ดีขึ้นในอนาคต

แนวคิดการเรียนรู้แบบฉากทัศน์เป็นฐาน
(Scenario-based Learning)

หมายถึง แนวคิดการจัดการเรียนการสอนที่เน้นให้ผู้เรียนเรียนรู้ผ่านการเผชิญสถานการณ์ที่กำหนดขึ้น และผู้เรียนสามารถสร้างทางเลือกด้วยตนเองดดยอิสระไม่มีถูกหรือผิดที่กำหนดไว้ล่วงหน้าในสถานการณ์นั้น ผู้เรียนสามารถนำความรู้ ทักษะ คุณลักษณะไปประยุกต์ใช้กับสถานการณ์ และทางเลือกที่กำลังเผชิญ โดยแนวคิดนี้ประกอบไปด้วย ฉาก สถานการณ์ หรือบริบท ประเด็นการเรียนรู้ ความท้าทายที่เกิดขึ้นได้ยากหรือพบได้ยากชีวิตประจำวัน ซึ่งในสถานการ์ณนั้นจะมีความขัดแย้ง ทางเลือกที่ผู้เรียนสร้างขึ้นเพื่อให้ผู้เรียนได้ใช้การคิด ความรู้ ทักษะ มุมมอง ประกอบการตัดสินใจกับทางเลือกในสถานการณ์ และความขัดแย้งต่าง ๆ การสื่อสารและอภิปรายระหว่าง และหลังจากการเรียนรู้ เข้าไปประยุกต์เพื่อให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ผ่านประสบการณ์ในบริบทเชิงสถานการณ์

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
Chulalongkorn University

โปรแกรมลดจริยธรรมหลุดตามแนวคิดลักษณะมุ่งอนาคตควบคุมตน และการเรียนรู้แบบฉากทัศน์เป็นฐานสำหรับนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย

แบบแผนการจัดกิจกรรมอย่างเป็นระบบตามแนวคิดลักษณะมุ่งอนาคตควบคุมตน และการเรียนรู้แบบฉากทัศน์เป็นฐาน เพื่อส่งเสริมการลดลงของจริยธรรมหลุดของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย มีลักษณะเป็นกิจกรรมเสริมหลักสูตรที่ใช้ระยะเวลา 14 สัปดาห์ โดยมีองค์ประกอบสำคัญ ได้แก่ 1. หลักการ 2. วัตถุประสงค์ของโปรแกรม 3. กลุ่มเป้าหมาย 4. กระบวนการและกิจกรรมการเรียนการสอน 5. เนื้อหาเกี่ยวกับจริยธรรมในชีวิตประจำวันของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย และ 6. การวัดและประเมินผล โดยใช้แบบวัดจริยธรรมหลุด หลักการสำคัญของโปรแกรม ได้แก่ 1) การนำผู้เรียนเผชิญสถานการณ์ ที่มีความขัดแย้ง 2) การให้ผู้เรียนวางแผนอนาคตที่ดีที่สุดในสถานการณ์ 3) การช่วยเหลือผู้เรียนในการสร้างทางเลือก 4) การสนับสนุนให้ผู้เรียนกำกับติดตามตนเอง 5) การอภิปรายผลการเรียนรู้ที่หลากหลาย 6) การสรุปผลการเลือกของพฤติกรรมที่แสดงออกในเส้นทางเดินเรื่อง และโปรแกรมประกอบไปด้วยขั้นตอนดังต่อไปนี้ 1) ขั้นเผชิญสถานการณ์ และปัญหา 2) ขั้นรับรู้ตนเอง 3) ขั้นวางแผนมุ่งอนาคตและสร้างทางเลือก 4) ขั้นดำเนินการตามแผนการมุ่งอนาคต 5) ขั้นอภิปรายถึงสาเหตุและผลของการตัดสินใจ 6) ขั้นสร้างกรอบทางจริยธรรม

2. หลักการของโปรแกรม

หลักการของโปรแกรมลดจริยธรรมหลุดโดยใช้แนวคิดลักษณะมุ่งอนาคตควบคุมตน และการเรียนรู้แบบฉากทัศน์เป็นฐานสำหรับนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย พัฒนามาจากการสังเคราะห์หลักการจัดการเรียนรู้ของแนวคิดการเรียนรู้แบบฉากทัศน์เป็นฐาน และแนวคิดมุ่งอนาคตควบคุมตน ดังนี้

หลักการการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดการเรียนรู้แบบฉากทัศน์เป็นฐาน

1. การเรียนรู้ผ่านสถานการณ์ หรือฉากเพื่อเชื่อมโยงผู้เรียนเข้าสู่สถานการณ์การเรียนรู้ บริบทที่เชื่อมโยงกับโลกความเป็นจริง
2. การเรียนรู้โดยการเลือกจากทางเลือกที่หลากหลายตามสถานการณ์ที่กำลังเผชิญ เพื่อให้เกิดทางเลือกในการเรียนรู้
3. การลงมือปฏิบัติ โดยได้รับการกระตุ้น สนับสนุน และช่วยเหลือ เพื่อให้ผู้เรียนได้ใช้ความรู้ ความสามารถที่มีอยู่เดิม และค้นคว้าความรู้เพิ่มเติมมาประยุกต์กับปัญหา หรือสถานการณ์ที่กำลังเผชิญ
4. การอภิปรายประสบการณ์ในทางเลือกของตนเอง เพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้มุมมอง แนวคิด ความรู้ ความสามารถ และผลของแต่ละการเลือกที่เหมือน และแตกต่างกัน
5. การเรียนรู้จากผลการกระทำในแต่ละทางเลือกทั้งแง่บวก และลบ เพื่อเรียนรู้ผลของการตัดสินใจ ลงมือปฏิบัติอย่างหลากหลาย และนำไปปรับใช้อย่างเหมาะสม

หลักการจัดการเรียนรู้ของแนวคิดมุ่งอนาคตควบคุมตน

1. การกำหนดกรอบเวลาระหว่างปัจจุบัน และอนาคต เพื่อให้เห็นกรอบเวลาในการนำไปวางแผนเพื่อบรรลุเป้าหมายในอนาคต และผลที่จะเกิดตามแผนที่ได้วางไว้
2. การตั้งเป้าหมาย และวางแผนเพื่อไปสู่เป้าหมาย เพื่อให้เห็นความสำคัญของอนาคต และสามารถวางแผนและนำแผนงานไปดำเนินการให้บรรลุเป้าหมายในอนาคต
3. การค้นคว้า และสืบสอบ แสวงหาวิธีการที่เหมาะสมกับเป้าหมาย อย่างหลากหลาย และปฏิบัติอย่างสม่ำเสมอ เพื่อให้เกิดการปฏิบัติอย่างเหมาะสมกับสถานการณ์และผลลัพธ์ที่ได้ตั้งเป้าหมายไว้
4. การกำกับติดตามตนเอง เพื่อให้เกิดทักษะการกำกับติดตามตนเอง และการประเมินปัจจุบันกับเป้าหมาย โดยการสังเกต บันทึก และรายงานพฤติกรรมของตนเอง
5. การปฏิบัติตามแผนด้วยความยืดหยุ่น การปรับปรุงและพัฒนาการดำเนินการให้เหมาะกับสถานการณ์ที่กำลังเผชิญ เพื่อให้เกิดการดำเนินงานที่มีประสิทธิภาพในปัจจุบัน และสัมพันธ์กับเป้าหมายที่ตั้งไว้
6. การเสริมแรง และลงโทษ การให้รางวัล หรือลงโทษด้วยตนเองเพื่อไปสู่เป้าหมายโดยพิจารณาจากผลการกำกับติดตามตนเอง

หลักการของโปรแกรมลดจริยธรรมหลุดโดยใช้แนวคิดลักษณะมุ่งอนาคตควบคุมตน และการเรียนรู้แบบฉากทัศน์เป็นฐานสำหรับนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย

ซึ่งหลักการของโปรแกรมสามารถอธิบายได้ดังต่อไปนี้

หลักการของโปรแกรมลดจริยธรรมหลุดโดยใช้แนวคิดลักษณะมุ่งอนาคตควบคุมตน และการเรียนรู้แบบฉากทัศน์เป็นฐานสำหรับนักเรียนมัธยมศึกษา

1. การนำผู้เรียนเผชิญสถานการณ์ ที่มีความขัดแย้ง เพื่อเรียนรู้ผ่านสถานการณ์โดยผู้เรียนจะได้เผชิญสถานการณ์ต่าง ๆ ที่ผู้สอนกำหนดให้และเรียนรู้ผ่านสถานการณ์เหล่านั้น โดยสถานการณ์ที่นำเสนอเป็นสถานการณ์ที่มีความซับซ้อนทางจริยธรรม (Moral Dilemmas) ซึ่งเป็นสถานการณ์ที่มีความขัดแย้ง ที่เชื่อมโยงกับชีวิตจริงของผู้เรียน

2. **การให้ผู้เรียนวางแผนอนาคตที่ดีที่สุดในสถานการณ์** เพื่อให้สามารถกำหนดภาพอนาคตที่ดีได้ และวางแผนอนาคตเพื่อสร้างวิธีการที่สามารถบรรลุเป้าหมายนั้นได้ โดยอ้างอิงกับหลักการทางจริยธรรมต่าง ๆ เช่น ศาสนา ปรัชญา กฎหมาย ทั้งนี้เพื่อให้ผู้เรียนมองเห็นความแตกต่างระหว่างภาพปัจจุบัน และอนาคตที่ดีกว่า (Time perspective) ในสถานการณ์ที่เผชิญ

3. **การช่วยเหลือผู้เรียนในการสร้างทางเลือก** เพื่อตัดสินใจ การแก้ไขปัญหาจากเส้นทางต่าง ๆ โดยที่ผู้เรียนนำแผนการที่วางไว้ตามหลักการต่าง ๆ มาเปรียบเทียบ และปรับใช้กับการเรียนรู้ในการเผชิญสถานการณ์และสร้างเป็นทางเลือกที่เผชิญ โดยที่สามารถกำกับติดตามตนเองว่าทำตามแผนหรือไม่ หากทำได้ตามแผนที่วางไว้จะได้รับรางวัล หากไม่ทำตามแผนที่วางไว้จะต้องถูกหาวิธีการปรับพฤติกรรมหรือแผนการใหม่เพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่วางไว้

4. **การสนับสนุนให้ผู้เรียนกำกับติดตามตนเอง** และการให้รางวัลเมื่อมีแนวโน้มพฤติกรรมที่ดี หรือมีกลไกในการปรับพฤติกรรมที่ไม่ดีของตนเอง เดินเรื่องที่ตนเองเลือก และสามารถปรับเปลี่ยนวิธีการอย่างเหมาะสมกับสถานการณ์ที่เผชิญ เพื่อบรรลุผลตามแผนที่วางไว้โดยไม่มีการกำหนดคำตอบที่ถูกหรือผิดตายตัว การเรียนรู้ที่เหมาะสมจะเกิดจากผลการเลือกของผู้เรียนเอง โดยที่ผู้เรียนจะได้ลงมือปฏิบัติการกำกับติดตามตนเองในเส้นทาง

5. **การอภิปรายผลการเรียนรู้ที่หลากหลายจากสถานการณ์และการเลือกของผู้เรียน** เพื่อให้เกิดการเรียนรู้จากคำตอบที่หลากหลาย ผู้เรียนจะได้อภิปรายเพื่อแสดงความคิดเห็น ผลที่เกิดขึ้นจากการเลือกประสบการณ์ที่แตกต่าง และสิ่งที่ได้เรียนรู้ให้ผู้อื่นได้เห็น และสามารถแลกเปลี่ยนมุมมองจากเส้นทางการเลือกที่ต่างกันจากสถานการณ์ที่เผชิญ โดยการอภิปรายที่แสดงให้เห็นถึงผลที่ตามมาของแต่ละทางเลือกว่าเกิดขึ้นกับใคร เมื่อใด อย่างไร เมื่อเปรียบเทียบกับหลักการที่กำหนดไว้แล้วเป็นอย่างไร

6. **การสรุปผลการเลือกของพฤติกรรมที่แสดงออกในเส้นทางเดินเรื่อง** เพื่อสรุปผลการเรียนรู้และประเมินผลว่าพฤติกรรม และผลของพฤติกรมใดเหมาะสมหรือไม่เหมาะสม อย่างไร และนำมาเปรียบเทียบกับหลักการ แนวคิดทางจริยธรรมต่าง ๆ ที่หลากหลายเป็นอย่างไร เพราะเหตุใด

3. ขั้นตอนการจัดการเรียนรู้ในแต่ละฉากทัศน์ของโปรแกรม

การจัดการเรียนรู้ของโปรแกรมของโปรแกรมนั้นมีที่มาจากการสังเคราะห์หลักการของโปรแกรม สามารถอธิบายได้ดังต่อไปนี้

ขั้นตอนการจัดการเรียนรู้ในแต่ละฉากทัศน์ของโปรแกรม

ขั้นที่ 1 ขั้นเผชิญสถานการณ์และปัญหา ผู้เรียนเผชิญสถานการณ์โดยผู้สอนเป็นผู้แนะนำเกี่ยวกับฉากสถานการณ์ หรือบริบทที่เป็นปัญหา (Scene) ซึ่งมีประเด็นการเรียนรู้ทางจริยธรรม และท้าทายต่อผู้เรียน เพื่อให้เห็นสภาพแวดล้อม บริบทที่จะเข้าไปมีปฏิสัมพันธ์ และใช้ประสบการณ์กับสถานการณ์ที่จะต้องเผชิญ

ขั้นที่ 2 ขั้นรับรู้ตนเอง ในขั้นตอนนี้ผู้สอนกระตุ้น สนับสนุน ส่งเสริมให้ผู้เรียนทำความเข้าใจตนเอง โดยให้นักเรียนบรรยายเกี่ยวกับตนเองว่ารู้สึกอย่างไร คิดอย่างไร ต้องทำอย่างไร แสดงออกอย่างไรกับสถานการณ์นี้ นักเรียนจะเลือกทำอะไร หรือแสดงออกอย่างไรบ้าง มีความรู้ ประสบการณ์ ทักษะอะไรบ้างที่นักเรียนมีอยู่ และสามารถนำออกมาใช้ได้อย่างไร ซึ่งผู้เรียนสามารถใช้หลักการ แนวคิดทางจริยธรรมตามหลักปรัชญา ศาสนา หรือกฎหมายมาใช้ในการอ้างอิงวิธีคิดของตนเองต่อสถานการณ์ที่กำลังเผชิญ

ขั้นที่ 3 ขั้นวางแผนมุ่งอนาคตและสร้างทางเลือก ผู้สอนกระตุ้น และช่วยเหลือผู้เรียนให้สามารถบรรยายภาพอนาคตที่ดี (Time Perspective) และไม่ดีที่จะเป็นไปได้จากมุมมองของผู้เรียน จากนั้นกระตุ้นให้ผู้เรียนวางแผนเพื่อไปสู่อนาคตที่ดีที่สุดที่นักเรียนต้องการ ว่าจุดมุ่งหมายในอนาคตที่ดีกว่าเดิมเป็นอย่างไร มีวิธีการใดบ้างที่จะไปถึงจุดมุ่งหมายที่วางไว้

ขั้นที่ 4 ขั้นดำเนินการตามแผนการมุ่งอนาคต ผู้สอนจะใช้คำถามเพื่อกระตุ้นให้ผู้เรียนได้นำแผน และวิธีการที่กำหนดไว้ ไปปรับใช้กับจุดขัดแย้งที่เป็นปัญหา และการแก้ไขปัญหาที่พบในฉาก โดยในขั้นตอนนี้ผู้เรียนจะต้องเผชิญจุดขัดแย้งซึ่งผู้เรียนจะต้องนำแผนอนาคตที่วางไว้มาปรับใช้กับการสร้างทางเลือกว่าจะทำอย่างไรในจุดขัดแย้งโดยไม่มีคำตอบถูกหรือผิดกำหนดไว้ล่วงหน้า

ขั้นที่ 5 ขั้นอภิปรายแลกเปลี่ยนถึงสาเหตุและผลของการตัดสินใจ ผู้เรียนจะได้ทำการอภิปรายแลกเปลี่ยนโดนผู้สอนเป็นผู้นำ และสนับสนุนการอภิปรายเพื่อเข้าสู่การอภิปรายแลกเปลี่ยนการเผชิญสถานการณ์ของผู้เรียนเพื่อแลกเปลี่ยนแนวคิด มุมมองการเผชิญสถานการณ์ การเลือก การตัดสินใจ ผลของการเผชิญจุดขัดแย้งของตนในแต่ละฉาก รวมไปถึงความคิดเห็นต่าง ๆ กับผู้เรียนร่วมชั้นเรียนและผู้สอน

ขั้นที่ 6 ขั้นสร้างกรอบทางจริยธรรม ผู้สอนจะกระตุ้น ช่วยเหลือ และสนับสนุนให้ผู้เรียนทบทวน ทำความเข้าใจ วิเคราะห์ สังเคราะห์ และบันทึกสิ่งที่ได้เรียนรู้ทั้งหมดเป็นองค์ความรู้ของตนเอง ผ่านกระบวนการตัดสินใจจากมุมมองด้านการคิด และความรู้สึกของผู้เรียนที่หลากหลาย และเห็นทางเลือก รวมถึงผลของการแสดงพฤติกรรมต่าง ๆ ในแต่ละทางเลือก

4. แนวทางการจัดการเรียนรู้ของโปรแกรม

โปรแกรมลดจริยธรรมหลุดตามแนวคิดลักษณะมุ่งอนาคตควบคุมตน และการเรียนรู้แบบฉากทัศน์เป็นฐานสำหรับผู้เรียนมัธยมศึกษาตอนปลายเป็นโปแกรมที่พัฒนาขึ้นมาจากแนวคิดมุ่งอนาคตควบคุมตน และการเรียนรู้แบบฉากทัศน์เป็นฐานเพื่อลดจริยธรรมหลุดของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายโดยเฉพาะ นอกเหนือไปจากองค์ประกอบหลักของโปรแกรมแล้ว ผู้วิจัยได้พัฒนาแนวทางการจัดการเรียนการสอนของโปรแกรมจากหลักการ และขั้นตอนของโปรแกรมที่ผู้เรียนจะได้เรียนรู้ผ่านการเผชิญสถานการณ์ในฉากทัศน์ (Scenario) ต่าง ๆ นั้น กิจกรรมการเรียนการสอนจึงประกอบไปด้วยฉาก (Scene) เพื่อให้ผู้เรียนได้เผชิญสถานการณ์และสร้างทางเลือกจากจุดขัดแย้งเพื่อตัดสินใจเผชิญปัญหาในแต่ละฉาก และการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในแต่ละฉากนั้นจะต้องประกอบไปด้วย 6 ขั้นตอนของโปรแกรม และมีการเผชิญปัญหาผ่านจุดขัดแย้งโดยเฉพาะของแต่ละฉาก โดยกิจกรรมแต่ละขั้นตอนสามารถใช้คำถามหลักในการดำเนินกิจกรรมเพื่อให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ผ่านกิจกรรมได้ สามารถอธิบายได้ดังตารางต่อไปนี้

ฉาก (Scene) และจุดขัดแย้ง	**ขั้นตอนการจัดการเรียนรู้ในแต่ละฉากทัศน์ของโปรแกรม**	**บทบาทผู้สอน**	**บทบาทนักเรียน**	**เทคนิคและวิธีการจัดการเรียนการสอนที่สำคัญ**
ฉาก คือ บทเรียนที่ครูผู้สอนเป็นผู้เสนอเรื่องราวเกี่ยวกับสถานการณ์ต่าง ๆ ที่ผู้เรียนต้องเรียนรู้ผ่านการ	1. ขั้นเผชิญสถานการณ์และปัญหา	นำผู้เรียนเผชิญสถานการณ์และอธิบายสถานการณ์ โดยใช้คำถามนำ	รับรู้ ทำความเข้าใจสถานการณ์ โดยการตอบคำถามและอภิปรายแลกเปลี่ยนกับผู้สอนและเพื่อน	การใช้คำถามและสื่อ เช่น รูปภาพ วิดีทัศน์ เพื่อให้ผู้เรียนเข้าใจสถานการณ์ในฉาก

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
Chulalongkorn University

ฉาก (Scene) และจุดขัดแย้ง	ขั้นตอนการจัดการเรียนรู้ในแต่ละฉากทัศน์ของโปรแกรม	บทบาทผู้สอน	บทบาทนักเรียน	เทคนิคและวิธีการจัดการเรียนการสอนที่สำคัญ
เผชิญสถานการณ์นั้น ๆ โดยผู้เรียนจะเริ่มเผชิญสถานการณ์ตามแต่ละฉากในขั้นตอนที่ 1 ของโปรแกรม จากนั้นจะเรียนรู้ตามขั้นตอนต่าง ๆ ทั้ง 6 ขั้นตอนภายใต้สถานการณ์เดียวกัน เมื่อถึงขั้นตอนที่ 4 ผู้เรียนจะเผชิญจุดขั้นแย้งที่ต้องเลือกตัดสินใจว่าจะทำอย่างไรภายใต้ฉากนั้น ๆ จากนั้นจะนำผลการเลือกตัดสินใจของผู้เรียนมาอภิปรายแลกเปลี่ยนเรียนรู้และสรุปบทเรียน	2. ขั้นรับรู้ตนเอง	ใช้คำถามสนับสนุนผู้เรียนให้รับรู้ตนเอง ทบทวนตนเอง พื้นฐานทางค่านิยม แนวคิดจริยธรรม ความดี	ทบทวนความคิด ความรู้สึก พื้นฐานทางค่านิยม แนวคิดจริยธรรม ความดี และการแสดงออกของตนเองโดยการทบทวนตนเองและเขียนอธิบาย	การยกตัวอย่างที่หลากหลายประกอบ และการเปรียบเทียบแนวคิด หลักการต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง
	3. ขั้นวางแผนมุ่งอนาคตและสร้างทางเลือก	ช่วยผู้เรียนวางแผนโดยการกำหนดเป้าหมายที่ดีช่วงเวลาปัจจุบันและอนาคต สำหรับการตอบสนองต่อสถานการณ์	อธิบายเป้าหมายที่ดีในอนาคต วางแผนอนาคต กำหนดวิธีการดำเนินตามแผนเพื่อบรรลุเป้าหมาย ดีที่สุดในปลายทาง	การยกตัวอย่างที่หลากหลายประกอบ และการเปรียบเทียบแนวคิด หลักการต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง รวมถึงการอภิปรายและเปลี่ยนความคิดเห็น
	4. ขั้นดำเนินการตามแผนการมุ่งอนาคต	กระตุ้นให้ผู้เรียนโดยใช้คำถามดำเนินการตามแผนการเผชิญจุดขัดแย้งเพื่อตรวจสอบว่าแผนที่มีเหมาะสมหรือไม่ สมควรให้รางวัล หรือปรับพฤติกรรมอย่างไร	อธิบายการเลือกพฤติกรรมตามแผนมาปรับใช้กับฉากที่เผชิญจุดขัดแย้งที่ต้องเลือกและเลือกปรับเปลี่ยน ให้รางวัล หรือปรับพฤติกรรมเองเมื่อพบเหตุการณ์ต่าง ๆ	การซ้ำคำถามนำการยกตัวอย่างประกอบ การเขียนอธิบายความคิดของตนเอง หรือการใช้แผนภาพประกอบรวมถึงการอภิปรายแลกเปลี่ยนความคิดเห็น

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
Chulalongkorn University

ฉาก (Scene) และจุดขัดแย้ง	ขั้นตอนการจัดการเรียนรู้ในแต่ละฉากทัศน์ของโปรแกรม	บทบาทผู้สอน	บทบาทนักเรียน	เทคนิคและวิธีการจัดการเรียนการสอนที่สำคัญ
	5. ขั้นอภิปรายแลกเปลี่ยนถึงสาเหตุและผลของการตัดสินใจ	ใช้คำถามนำผู้เรียนอภิปรายการ ข้อดีข้อเสียในการตัดสินใจของแต่ละคน	อภิปรายประเด็นต่าง ๆ กับเพื่อนร่วมชั้น และผู้สอน ที่ผู้สอนกำหนด	ใช้คำถามนำการอภิปราย การยกตัวอย่าง และการเปรียบเทียบแนวคิด หลักการต่าง ๆ
	6. ขั้นสร้างกรอบทางจริยธรรม	ให้ผู้เรียนเขียนสรุปหลักการของตนเองโดยใช้คำถามพร้อมอธิบายว่าสิ่งใดถูกผิดเพราะอะไร	สรุปหลักการของตนเองพร้อมอธิบายว่าสิ่งใดถูกผิด เพราะอะไร	การนำสรุป การใช้แผนภาพทางความคิดประกอบการอภิปรายแลกเปลี่ยนความคิดเห็น

5. โครงสร้างของโปรแกรม

โครงสร้างของโปรแกรม ประกอบไปด้วยหน่วยการเรียนรู้ กิจกรรม และเนื้อหาการเรียนรู้ โดยหนึ่งหน่วยประกอบไปด้วย 3 ฉาก ซึ่งแต่ละฉากใช้เวลา 100 นาที รวมเวลา 1 หน่วย 300 นาที และการทำแบบทดสอบก่อน และหลังเรียนครั้งละ 60 นาที สามารถอธิบายได้ดังนี้

สัปดาห์	หน่วยการเรียนรู้	ฉาก (โดยในแต่ละฉาก ผู้เรียนจะได้เรียนรู้ผ่านกิจกรรมที่ประกอบไปด้วย 6 ขั้นตอนของโปรแกรม)	เนื้อหา
1		ทำแบบทดสอบก่อนเรียน	-
2	1. สื่อออนไลน์	ฉาก (Scene) ที่ 1: การแสดงความคิดเห็นทางการเมืองที่ต่างกัน	การใช้สื่อออนไลน์ ทางการเมือง

สัปดาห์	หน่วยการเรียนรู้	ฉาก (โดยในแต่ละฉาก ผู้เรียนจะได้เรียนรู้ผ่านกิจกรรมที่ประกอบไปด้วย 6 ขั้นตอนของโปรแกรม)	เนื้อหา
3		ฉาก (Scene) ที่ 2: การกลั่นแกล้งทางไซเบอร์	การใช้สื่อออนไลน์ การกลั่นแกล้งทางไซเบอร์ (Cyber Bully)
4		ฉาก (Scene) ที่ 3: การละเมิดสิทธิ์ของผู้อื่นทางไซเบอร์ / บันทึกการเรียนรู้	การใช้สื่อออนไลน์ สิทธิ์ เสรีภาพ และกฎหมายทางไซเบอร์
5	2. วัฒนธรรมเก่า ใหม่ อย่างไหนดี	ฉาก (Scene) ที่ 4: การเหมารวมทางเชื้อชาติ ศาสนา / บันทึกการเรียนรู้	การเหมารวม (Stereotype) เชื้อชาติ ศาสนา
6		ฉาก (Scene) ที่ 5: การกลั่นแกล้งทางวัฒนธรรม / บันทึกการเรียนรู้	การกลั่นแกล้ง (Bully) ทางวัฒนธรรม ความแตกต่างทางวัฒนธรรม
7		ฉาก (Scene) ที่ 6: การเปรียบเทียบวัฒนธรรมเก่าและใหม่	การรับวัฒนธรรม และการปรับตัวทางวัฒนธรรม
8	3. พลเมืองดีเป็นอย่างไร	ฉาก (Scene) ที่ 7: การปฏิบัติตามวัฒนธรรมของคนส่วนมาก ที่ไม่ถูกต้อง	การปฏิบัติตนตามระเบียบวินัยของสังคม
9		ฉาก (Scene) ที่ 8: การละเมิดกฎหมายทรัพย์สินทางปัญญา	ทรัพย์สินทางปัญญา
10		ฉาก (Scene) ที่ 9: การเลี่ยงภาษี	พลเมืองดี และการเสียภาษี
11	4. สิ่งแวดล้อมที่ยั่งยืนต้องทำอย่างไร	ฉาก (Scene) ที่ 10: การทิ้งขยะ	การทิ้งขยะและสิ่งแวดล้อม
12		ฉาก (Scene) ที่ 11: การใช้ทรัพยากร	ใช้ทรัพยากร และสิ่งแวดล้อม
13		ฉาก (Scene) ที่ 12: การรักษาสิ่งแวดล้อมและสรุปการเรียนรู้ทั้งหมด	การรักษา และอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม
14		ทำแบบทดสอบหลังเรียน และการสัมภาษณ์	-

6. แนวทางการวัดและประเมินโปรแกรม

การวัดและประเมินผลของโปรแกรม ประกอบไปด้วยการวัดและประเมินผลระหว่างเรียน และการวัดและประเมินผลเพื่อสรุปผลการเรียนรู้ ดังต่อไปนี้

1) การประเมินระหว่างเรียน (Formative Assessment) ในระหว่างการจัดการเรียนรู้ของโปรแกรมมีการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ ประกอบไปด้วย ใบงาน และการบันทึกการเรียนรู้ของผู้เรียน

2) การประเมินเพื่อสรุปผลการเรียนรู้ (Summative Assessment) โปรแกรมมีการวัดและประเมินผลเพื่อสรุปว่าผู้เรียนมีผลการเรียนรู้เป็นไปตามวัตถุประสงค์หรือไม่ด้วยวิธีการประเมินก่อน และการเรียนรู้ด้วยโปรแกรมโดยใช้แบบวัดจริยธรรมหลุด ซึ่งเป็นแบบทดสอบเชิงสถานการณ์แบบเขียนตอบ

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
Chulalongkorn University

ภาคผนวก ง
ตัวอย่างแผนการจัดการเรียนรู้ของโปรแกรม ใบงานของกลุ่มตัวอย่างในการทดลอง และภาพกิจกรรมจากการทดลองนำร่อง

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
Chulalongkorn University

(ตัวอย่าง)

แผนการจัดการเรียนรู้

โปรแกรมลดจริยธรรมหลุดตามแนวคิดลักษณะมุ่งอนาคตควบคุมตน และการเรียนรู้แบบฉากทัศน์เป็นฐานสำหรับนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย

หน่วยที่ 4 สิ่งแวดล้อมที่ยั่งยืนต้องทำอย่างไร ฉากที่ 12 การรักษาสิ่งแวดล้อมและสรุปการเรียนรู้ทั้งหมด เวลา 100 นาที

วัตถุประสงค์การเรียนรู้

ผู้เรียนสามารถ

1. นำประสบการณ์จากการเรียนรู้จากบทเรียนที่ผ่านมา มาประยุกต์เป็นจริยธรรม และเป้าหมายทางจริยธรรมของตนเองด้านการรักษาสิ่งแวดล้อมได้

2. อภิปรายสาเหตุ และผลของการกระทำของตน และผู้อื่นเองในประเด็นการรักษาสิ่งแวดล้อมได้

3. อภิปรายการวิเคราะห์เพื่อจำแนกการกระทำที่ถูกต้อง และไม่ถูกต้อง รวมถึงสามารถสรุปข้อคิดทางจริยธรรมในประเด็นการรักษาสิ่งแวดล้อมได้

4. สรุปประเด็นทางจริยธรรมที่เกี่ยวข้องการรักษาสิ่งแวดล้อมได้

5. ประเมินตนเองจากการเปรียบเทียบเป้าหมาย และแผนการที่วางไว้ กับผลการเรียนรู้ผ่านแต่ละฉากทั้งหมดได้

6. เปรียบเทียบการตอบสนองต่อจุดขัดแย้ง และความเปลี่ยนแปลงทางจริยธรรมของตนเองระหว่างก่อนเริ่มฉากที 1 ไปจนถึงเมื่อสิ้นสุดฉากที่ 12 ได้

7. นำประสบการณ์จากการเรียนรู้ผ่านฉากทั้งหมดมาสรุปเป็นประเด็นทางจริยธรรม และแนวทางการแสดงออกทางจริยธรรมของตนเองได้

สาระสำคัญ

การสร้างความเดือดร้อนให้กับผู้อื่นคือการทำผิดจริยธรรม ดังนั้นไม่ว่าจะเป็นการกระทำ การใช้ทรัพยากรใด ๆ ก็ตามถ้าหากเกิดผลกระทบต่อผู้อื่นในด้านลบก็ถือว่าเป็นการทำให้ผู้อื่นเดือดร้อน เป็นสิ่งที่ไม่ถูกต้อง แม้ว่าการจ้างงานให้ผู้อื่นมาทำงานเพื่อกำจัด หรือจัดการสิ่งแวดล้อมให้ดีขึ้น แต่ถ้าหากการจ้างงานนั้นเป็นการสร้างภาระให้แก่ผู้อื่นก็ถือว่าสร้างความเดือดร้อนเช่นกัน ดังนั้นการใช้ทรัพยากร และการจัดการจึงควรหลีกเลี่ยงการร้างความเดือดร้อนให้ผู้อื่น และจัดการให้เกิดประโยชน์สูงสุด

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

ฉากทัศน์ การรักษาสิ่งแวดล้อมและสรุปการเรียนรู้ทั้งหมด

รัฐบาล และโรงเรียนไม่ได้มีนโยบายจัดการสิ่งแวดล้อม ลดการใช้ถุง หลอด แก้วพลาสติก เพราะเราอยู่ในสังคมที่มีฐานะสามารถจัดจ้างเก็บกวาด และจัดการสิ่งเหล่านี้ได้ทั้งหมด รวมไปถึงค่าน้ำค่าไฟ น้ำมันต่าง ๆ สามารถซื้อได้จำนวนมหาศาล เพราะเราอยู่ในสังคมที่ร่ำรวย แต่ในสังคมรอบ ๆ ของเราเมื่อเราออกไปสู่โลกภายนอก เช่น เวลาไปเที่ยว หรือทัศนศึกษา หรือเดินทางไปสถานที่อื่น ๆ กลับพบว่าเต็มไปด้วยปัญหาสิ่งแวดล้อมที่มีส่วนมาจากสังคมของเราสร้างขึ้น แต่เราใช้เงินในการจัดการมันออกไป แล้วภาระไปตกอยู่กับสังคมอื่น ๆ ในการดูแลและจัดการให้สังคมของเราเพราะเค้ามีเงินน้อย ฐานะยากจน รับจ้างในการจัดการบริการ และดูแลสิ่งแวดล้อมให้กับสังคมคนมีเงิน สิ่งแวดล้อมและชีวิตของคนอื่น ๆ ก็มีคุณภาพแย่ลงไปด้วย รวมไปถึงสัตว์และความหลากหลายทางชีวภาพก็ลดลง สิ่งมีชีวิตอื่น ๆ ได้รับผลกระทบและมลพิษจากสังคมของเรา

สาระการเรียนรู้

จากการเรียนรู้ในสาระการเรียนรู้ในบทเรียนที่ผ่านมาเราจะพบว่า

ขยะ หมายถึง สิ่งที่มนุษย์ไม่ต้องการใช้แล้ว และทิ้ง มูลฝอย หมายความว่า เศษกระดาษ เศษผ้า เศษอาหาร เศษสินค้า เศษวัตถุ ถุงพลาสติก ภาชนะที่ใส่อาหาร เถ้า มูลสัตว์ ซากสัตว์ หรือสิ่งอื่นใดที่เก็บกวาดจากถนน ตลาด ที่เลี้ยงสัตว์ หรือที่อื่น

การจัดการขยะมูลฝอย หมายถึง การดำเนินงานที่เกี่ยวข้องกับการลด คัดแยกขยะ การทิ้งขยะ การเก็บขยะไว้ในภาชนะ การเก็บรวบรวม เพื่อให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นดำเนินการขนส่งนำไปกำจัด ณ สถานที่กำจัดขยะที่ถูกหลักวิชาการ โดยคำนึงถึงผลประโยชน์สูงสุดของราชการ ทั้งด้านสุขอนามัย ทัศนียภาพเศรษฐศาสตร์ และสิ่งแวดล้อม

การแยกขยะจึงเป็นการจัดการขยะจากต้นทางเพื่อให้เกิดการจัดการขยะในปลายทางได้ง่ายขึ้นเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม สุขภาพ และประหยัดในทางเศรษฐศาสตร์ การจัดการขยะในขั้นต่อไปนั้นขึ้นอยู่กับหลายปัจจัย ในทางปฏิบัติอาจจะทชมีการนำขยะไปคัดแยกต่อ หรือรวมกันเพื่อทำลาย แต่ในหลายองค์กรในปัจจุบันถูกกำหนดให้ต้องแยกขยะในขั้นต้น ทำให้เกิดภาวะอิหลักอิเหลื่อทางศีลธรรม (Moral Dilemmas) ในการทิ้งขยะขึ้นเมื่อเราทราบว่าในกรณีที่ต้นทางมีการแยกขยะจากการทิ้งลงหลายถัง แต่การนำขยะไปจัดการในขั้นต่อไปอาจจะมีการรวมกันกำจัดในครั้งเดียวโดยไม่มีการคัดแยกขยะอีกต่อไป ดังนั้นทางเลือกในภาวะดังกล่าวนั้น อาจจะเกิดขึ้นได้หลายทาง

เช่นเดียวกันกับ พลังงานไฟฟ้า และน้ำประปา ล้วนมีกระบวนการผลิตที่อาศัยการจัดการทรัพยากรทั้งสิ้น โดยการผลิตไฟฟ้าส่วนใหญ่ในโลกนี้อาศัยเชื้อเพลิงฟอสซิล (Fossil) ซึ่งหมายถึงการปลดปล่อยพลังงาน ของเสียจากกระบวนการผลิต และโดยเฉพาะการปลดปล่อยก๊าซเรือนกระจกซึ่งทำให้อุณภูมิโลกสูงขึ้น ที่เรียกว่า สภาวะโลกร้อน ที่ส่งผลต่อสิ่งแวดล้อมโดยตรง และโดยอ้อม และ

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

การผลิตน้ำประปานั้นก็อาศัยพลังงานไฟฟ้าเช่นกัน นอกจากนี้น้ำจืดยังเป็นทรัพยากรที่ทั้งโลกขาดแคลนจำนวนมากเช่นกัน

แต่ในปัจจุบันมีการผลิตพลังงานสะอาดที่ปราศจากการปล่อยก๊าซเรือนกระจากมากขึ้น ทำให้สามารถผลิตและใช้พลังงานสะอาดเหล่านั้นโดยไม่ส่งผลกระทบต่อชีวิตความเป็นอยู่ของผู้คนจากภาวะโลกร้อน และยังมีการกระจายแหล่งน้ำจืดและกำลังการผลิตน้ำจืดออกไปทั่วทุกมุมโลกอีกด้วย เมื่อสามารถผลิตไฟฟ้า และน้ำเองแล้วย่อมเกิดภาวะอิหลักอิเหลื่อทางศีลธรรมว่า เรายังต้องประหยัดพลังงานอีกหรือไม่

ทั้งเรื่องขยะ และพลังงานจะเห็นได้ว่า เมื่อมีการจัดการ**ที่**ดีแล้วยังมีความจำเป็นที่จะประหยัดหรือจัดการด้วยตนเองในเบื้องต้นหรือไม่ ในการจัดการสิ่งแวดล้อมก็เช่นกัน มุมมองที่เกี่ยวข้องกับเรื่องนี้คือการจัดการที่ดีแล้วยังมีความจำเป็นจำต้องจัดการในระดับปัจเจกบุคคลอีกหรือไม่ อย่างไรซึ่งก่อให้เกิดทางเลือก เช่น

1.ไม่ต้องจัดการระดับปัจเจกบุคคล เพราะมีการจัดการที่ดีรองรับอยู่แล้ว

2.ต้องจัดการระดับปัจเจกบุคคล เพราะเป็นสิ่งที่ถูกต้อง

3.ไม่ต้องจัดการรดับปัจเจก เพราะเราไม่ได้รับผลกระทบ

4.ต้องจัดการ และรณรงค์ให้มีการจัดการ

ทั้งนี้เมื่อเรานำประเด็นด้านสิ่งแวดล้อมเข้ามาพิจารณากับเรื่องผลกระทบ และการจัดการทรัพยากรจะเห็นได้ว่า หากมีการจัดการระดับโครงสร้างก็จะช่วยให้เกิดผลกระทบกับผู้อื่น สิ่งแวดล้อม และประหยัดทรัพยากรที่มีจำกัดได้มากขึ้น แต่ถ้าหากมีการจัดการที่ดีในระดับปัจเจกบุคคลแล้ว ก็จะพบว่าการจัดการในระดับโครงสร้างเป็นเรื่องที่สามารถจัดการได้ง่ายขึ้น ส่งผลกระทบต่อผู้อื่นน้อยลง และส่งผลให้ระดับจัดการได้รับผลกระทบน้อยลง ใช้ทรัพยากรน้อย และคุ้มค่ามากขึ้น ตรงกันข้ามหากไม่มีการจัดการระดับปัจเจกที่ดี การจัดการระดับโครงสร้างก็เป็นไปด้วยความยากลำบาก ส่งผลเสียต่อผู้จัดการ และสิ่งแวดล้อม และสิ้นเปลืองทรัพยากร

ดังนั้นการตัดสินใจกระทบสิ่งใดในการจัดการสิ่งแวดล้อมต้องคำนึงถึงการจัดการระดับปัจเจกบุคคลด้วย เพราะสามารถส่งผลดี หรือผลเสียต่อผู้อื่น และสิ่งแวดล้อมรอบตัวได้เช่นกัน

กิจกรรมการเรียนรู้

ลำดับขั้นกิจกรรม	**กิจกรรม**
ขั้นนำ	1. ผู้สอนให้ผู้เรียนเขียนคำสามคำของแต่ละบทเรียนที่ผ่านมาทั้ง 11 บทเรียน 2. ผู้สอนให้ผู้เรียนจับคู่กับเพื่อนแล้วแลกเปลี่ยนกันว่าเพราะเหตุใดจึงเป็นสามคำดังกล่าวในแต่ละบทเรียน

ลำดับขั้นกิจกรรม	กิจกรรม
	3. ผู้สอนให้ผู้เรียนเขียนเพิ่มอีกสามคำเกี่ยวกับการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม และแลกเปลี่ยนกับคู่ตนเองอีกครั้ง 4. ผู้สอนสุ่มถามคำสามคำของแต่ละบทเรียน และการอนุรักษณ์สิ่งแวดล้อมจากผู้เรียนทั้งห้อง และอภิปรายสั้น ๆ เพื่อทบทวนความรู้เดิม และเชื่อมโยงความรู้เดิมกับเรื่องใหม่ที่กำลังจะเรียน 5. ผู้สอนนำเข้าสู่บทเรียนสุดท้ายของการเรียนรู้จากกิจกรรมดังกล่าว โดยการกล่าวถึงเรื่องที่เรียนมาทั้งหมดอย่างกระชับ และกล่าวถึงประเด็นสิ่งแวดล้อมที่ผ่านมา จากนั้นกล่าวถึงการจัดการสิ่งแวดล้อมที่ผู้เรียนเคยมีประสบการณ์ร่วมกัน
ขั้นสอน	**1. ขั้นเผชิญสถานการณ์ และปัญหา** 1.1 ผู้สอนเสนอฉาก สถานการณ์ การใช้เงินจัดการสิ่งแวดล้อม แต่ภาระทางสิ่งแวดล้อมไปตกอยู่กับสังคมที่มีรายได้ต่ำกว่า โดยสังคมที่ผู้เรียนอยู่เป็นสังคมของผู้มีรายได้ปานกลางถึงสูงมาก ทำให้มีการวางระบบการจัดการสิ่งแวดล้อมที่ดี ไม่ว่าจะเป็นการผลิตไฟฟ้า น้ำประปา ด้วยพลังงานสะอาด การจัดการสิ่งแวดล้อมด้านขยะ การแยกขยะและระบบการจัดเก็บขยะ ซึ่งมีการจ้างงานบริษัทด้านการจัดการสิ่งแวดล้อมมาดูแลโดยเฉพาะ และในชุมชนบริเวณโดยรอบก็ได้รับการจ้างแรงงานจากบริษัทเหล่านี้ด้วย แต่เมื่อผู้เรียนได้ออกไปสู่สังคมอื่น ๆ จะพบได้ว่าสิ่งแวดล้อมไม่ได้สะอาด สวยงาม และเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมเหมือนสังคมรอบตัวของตนเอง โดยเฉพาะสังคมโดยรอบอื่น ๆ ที่เป็นแรงงานของบริษัทจัดการสิ่งแวดล้อมดังกล่าว ซึ่งเป็นแหล่งผลิตไฟฟ้า น้ำประปา และขนส่งขยะให้กับสังคมของผู้เรียนมีคุณภาพชีวิต และสิ่งแวดล้อมที่แย่กว่าเนื่องจากรายได้น้อย และสวัสดิการของรัฐในด้านการจัดการสิ่งแวดล้อมีคุณภาพต่ำ จึงต้องรับจ้างจัดการสิ่งแวดล้อมของคนรวย เพื่อให้ได้เงินมาใช้ชีวิต และรับภาระด้านสิ่งแวดล้อมไว้ในชุมชน นอกจากคนในชุมชนนั้นต้องแบกรับภาระด้านสิ่งแวดล้อมของคนรวยแล้ว ผลกระทบยังส่งผลถึงสิ่งมีชีวิตอื่น ๆ ในชุมชนนั้นด้วย เนื่องจากได้รับผลกระทบทางด้านสิ่งแวดล้อมจากการจัดการดังกล่าวเช่นกัน 1.2 ผู้สอนใช้คำถาม ถามนำนักเรียนว่า ฉากนี้คืออะไร ประกอบไปด้วยอะไรบ้าง นักเรียนคิด และรู้สึกอย่างไรกับฉากนี้ มีสถานการณ์ใดสามารถเกิดขึ้นได้บ้าง พร้อมให้ผู้เรียนยกตัวอย่าง

ลำดับขั้นกิจกรรม	กิจกรรม
	2. ขั้นรับรู้ตนเอง 2.1 ผู้สอนนำอภิปรายโดยใช้คำถามต่อไปนี้ ใครได้ประโยชน์ และเสียประโยชน์ในกรณีการใช้เงินจัดการสิ่งแวดล้อม แต่ภาระทางสิ่งแวดล้อมไปตกอยู่กับสังคมที่มีรายได้ต่ำกว่าอย่างไร เพราะอะไร คนรวยที่มีเงินจ่ายค่าไฟไม่จำกัดต้องรับผิดชอบการจัดการสิ่งแวดล้อมที่ตกไปอยู่ในสังคมอื่นอีกหรือไม่ ในเมื่อจ่ายเงินจัดการไปแล้ว อย่างไร เพราะอะไร ผู้เรียนคิด รู้สึกอย่างไร และจะทำอย่างไรกับสถานการณ์นี้อย่างไร เพราะเหตุใด ในสถานการณ์นี้ สิ่งที่คนดีควรจะทำมีอะไรบ้าง สิ่งที่ดีที่สุดคืออะไร สิ่งที่เป็นไปได้มีอะไรบ้าง **3. ขั้นวางแผนมุ่งอนาคตและสร้างทางเลือก** 3.1 เมื่อผู้เรียนรับรู้ตนเองในฉากปัจจุบันแล้ว ผู้สอนให้ผู้เรียนวางภาพอนาคตของตนเอง โดยการตอบคำถามต่อไปนี้ ผู้เรียนคิดว่ามีทางเลือกอะไรบ้างในกรณีที่มีการใช้เงินจัดการสิ่งแวดล้อม แต่ภาระทางสิ่งแวดล้อมไปตกอยู่กับสังคมที่มีรายได้ต่ำกว่า เพราะอะไร ผู้เรียนคิดว่าใครเดือดร้อน และใครได้ประโยชน์จากสถานการณ์นี้บ้าง ผู้เรียนคิดว่าการกระทำแบบใดที่ไม่สร้างความเดือดร้อนในกรณีนี้บ้าง สามารถนำความรู้ที่ได้เรียนจากเรื่องที่ผ่านมาเกี่ยวกับโลกออนไลน์ วัฒนธรรม พลเมืองดีการทิ้งขยะ การประหยัดพลังงาน มาปรับใช้กับกรณีนี้ได้บ้างหรือไม่ เพราะอะไร ผู้เรียนปฏิบัติอย่างไรกับเหตุการณ์นี้ และจะให้รางวัล และลงโทษกับพฤติกรรมใดบ้าง เมื่อผู้เรียนได้วางแผนการดำเนินการของตนเองแล้ว ผู้สอนจะพาผู้เรียนเผชิญจุดขัดแย้งในฉากในขั้นต่อไป **4. ขั้นดำเนินการตามแผนการมุ่งอนาคต**

ลำดับขั้นกิจกรรม	กิจกรรม
	จุดขัดแย้งที่ 33 ทางเลือกจากสถานการณ์ในฉาก: ผู้เรียนต้องเผชิญปัญหาเมื่อผู้เรียนพบการจัดการสิ่งแวดล้อมในสังคมของตนเองที่ดีแล้ว แต่ภาระกลับไปตกอยู่ที่สังคมอื่นในฉากดังกล่าว ***ในสถานการณ์นี้ผู้เรียนเป็นกลุ่มผู้นำนักเรียนในการจัดกิจกรรม Science Fair ที่มีผู้ร่วมประชุมจากหลายประเทศ และต้องจัดการงานให้ยิ่งใหญ่เพื่อให้โรงเรียนได้รับการยอมรับจากโรงเรียนต่าง ๆ ซึ่งแลกมาด้วยการใช้ทรัพยากรจำนวนมาก แต่สามารถจ่ายได้ด้วยเงิน แต่ถ้าหากใช้ทรัพยากรจำนวนน้อยลงงานก็จะถูกลดความยิ่งใหญ่ลงไปด้วย ซึ่งการใช้ทรัพยากรจำนวนมากและจ้างคนจำนวนมากในงาน แต่ก็เป็นการเพิ่มภาระด้านสิ่งแวดล้อมให้กับชุมชนแต่ก็มีความจำเป็นต้องทำ ภายใต้สถานการการณ์ดังกล่าว ผู้เรียนจะตัดสินใจจัดงาน Science Fair ในรูปแบบใด*** 4.1 ผู้สอนนำผู้เรียนเผชิญจุดขัดแย้ง โดยให้ผู้เรียนตัดสินใจว่าจะทำอย่างไรในสถานการณ์ที่เผชิญ พร้อมอธิบายผลที่สามารถเกิดขึ้นจากการเลือกของตนเอง โดยใช้คำถามต่อไปนี้ จากแผนการที่วางไว้ผู้เรียนจะทำอย่างไรในกรณีที่มีการใช้เงินจัดการสิ่งแวดล้อม แต่ภาระทางสิ่งแวดล้อมไปตกอยู่กับสังคมที่มีรายได้ต่ำกว่า เพราะอะไร ผู้เรียนคิดว่าผลที่เกิดจากการเลือกกระทำตามสถานการณ์นั้นในกรณีที่มีการใช้เงินจัดการสิ่งแวดล้อม แต่ภาระทางสิ่งแวดล้อมไปตกอยู่กับสังคมที่มีรายได้ต่ำกว่ามีผลดีอย่างไร กับใครบ้าง เพราะอะไร การเลือกทำแบบนั้นสามารถส่งผลเสียอย่างไรได้บ้าง ปัญหาที่เกิดตามมามีอะไรบ้าง อย่างไร กับใคร เพราะอะไร (ซึ่งทางเลือกในจุดขัดแย้งนี้จะสามารถประกอบไปด้วยทางเลือกต่าง ๆ เช่น 1. ใช้ทรัพยากรโดยคำนึงถึงผลที่ตามมา 2. เฉย ๆ ไม่ปฏิบัติตามการคำนึงถึงผลที่ตามมา 3. ห้ามการใช้ทรัพยากรโดยที่ไม่คำนึงถึงผลที่ตามมา 4. ทางเลือกอื่น ๆ) ผู้สอนชวนผู้เรียนอภิปรายถึงผลที่เกิดขึ้นของแต่ละทางเลือกเพื่อให้เห็นผลที่ตามมา และนำเข้าสู่จุดขัดแย้งในขั้นตอนต่อไป

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
Chulalongkorn University

ลำดับขั้นกิจกรรม	กิจกรรม
	จุดขัดแย้งที่ 34 ผลที่ตามมาจากการแก้ไขปัญหา: *ผู้เรียนจะต้องเผชิญกับผลที่ตามมาจากการตัดสินใจข้างต้น และต้องตัดสินใจเลือกทางเลือกเพื่อแก้ปัญหาจากผลการตัดสินใจครั้งแรก* 4.2 ผู้สอนนำผู้เรียนเผชิญจุดขัดแย้งเพื่อแก้ไขปัญหา พร้อมอธิบายผลที่สามารถเกิดขึ้นจากการเลือกของตนเอง จากการวางแผนผู้เรียนจะเลือกทำอย่างไรเพื่อแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นนั้นเพราะเหตุใด ซึ่งทางเลือกในจุดขัดแย้งในการแก้ปัญหาจะเป็นผลมาจากการเลือกจุดขัดแย้งก่อนหน้า การแก้ไขปัญหาดังกล่าวของผู้เรียนเกิดผลดี และผลเสียอย่างไร กับใครบ้าง ผู้เรียนคิดว่าพฤติกรรมใดควรให้รางวัล หรือชมเชย และพฤติกรรมใดควรลงโทษ หรือปรับปรุง ในกรณีที่มีการใช้เงินจัดการสิ่งแวดล้อม แต่ภาระทางสิ่งแวดล้อมไปตกอยู่กับสังคมที่มีรายได้ต่ำกว่า และการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นนี้ **จุดขัดแย้งที่ 35: เราและเพื่อนได้ออกไปทัศนศึกษาที่เกาะและบนเกาะนั้นห้ามทิ้งขยะ ปรากฏว่าเราและเพื่อนได้นำขนมและน้ำอัดลมไปจำนวนมาก จนเป็นขยะจำนวนมาก ในขณะที่อยู่บนเกาะเราเห็นป้ายว่าหากทิ้งขยะบนเกาะจะถูกปรับ 2000 บาท ซึ่งเราและเพื่อนสามารถจ่ายได้สบาย แต่ในขณะเดียวกันเราก็ต้องดูแลสัมภาระของตนเองและเพื่อนที่ขนมา รวมถึงอุปกรณ์ทัศนศึกษา ทำให้ไม่สามารถขนขยะที่มีจำนวนมากกลับไปด้วยได้ เราและเพื่อนสามารถทิ้งขยะไว้บนเกาะและจ่ายค่าปรับได้** 4.3 ผู้สอนนำผู้เรียนเผชิญจุดขัดแย้งเพื่อแก้ไขปัญหา พร้อมอธิบายผลที่สามารถเกิดขึ้นจากการเลือกของตนเอง จากการวางแผนผู้เรียนจะเลือกทำอย่างไรเพื่อแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นนั้นเพราะเหตุใด ซึ่งทางเลือกในจุดขัดแย้งในการแก้ปัญหาจะเป็นผลมาจากการเลือกจุดขัดแย้งก่อนหน้า การแก้ไขปัญหาดังกล่าวของผู้เรียนเกิดผลดี และผลเสียอย่างไร กับใครบ้าง

ลำดับขั้นกิจกรรม	กิจกรรม
	ผู้เรียนคิดว่าพฤติกรรมใดควรให้รางวัล หรือชมเชย และพฤติกรรมใดควรลงโทษ หรือปรับปรุง ในกรณีที่มีการใช้เงินจัดการสิ่งแวดล้อม แต่ภาระทางสิ่งแวดล้อมไปตกอยู่กับสังคมที่มีรายได้ต่ำกว่า และการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นนี้ **จุดขัดแย้งที่ 36 ผลที่ตามมาจากการแก้ไขปัญหาก่อนหน้า: *ผู้เรียนจะต้องเผชิญกับผลที่ตามมาจากการตัดสินใจข้างต้น และต้องตัดสินใจเลือกทางเลือกเพื่อแก้ปัญหาจากผลการตัดสินใจครั้งก่อนหน้า*** 4.4 ผู้สอนนำผู้เรียนเผชิญจุดขัดแย้งเพื่อแก้ไขปัญหา พร้อมอธิบายผลที่สามารถเกิดขึ้นจากการเลือกของตนเอง จากการวางแผนผู้เรียนจะเลือกทำอย่างไรเพื่อแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นนั้น เพราะเหตุใด ซึ่งทางเลือกในจุดขัดแย้งในการแก้ปัญหาจะเป็นผลมาจากการเลือกจุดขัดแย้งก่อนหน้า การแก้ไขปัญหาดังกล่าวของผู้เรียนเกิดผลดี และผลเสียอย่างไร กับใครบ้าง ผู้เรียนคิดว่าพฤติกรรมใดควรให้รางวัล หรือชมเชย และพฤติกรรมใดควรปรับปรุง ในกรณีที่มีการใช้เงินจัดการสิ่งแวดล้อม แต่ภาระทางสิ่งแวดล้อมไปตกอยู่กับสังคมที่มีรายได้ต่ำกว่า และการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นนี้ **5. ขั้นอภิปราย แลกเปลี่ยนสาเหตุและผลการตัดสินใจ** 5.1 ผู้สอนนำผู้เรียนอภิปรายทั้งระดับชั้น ในเรื่องการจัดการสิ่งแวดล้อม โดยใช้คำถามต่อไปนี้ ผลของการเลือกการจัดการการทรัพยากร และรับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อม หรือกระทำแบบใดบ้างที่ส่งผลดีต่อตนเอง และผู้อื่น เพราะอะไร ผลของการจัดการการทรัพยากร และรับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อม หรือกระทำแบบใดบ้างที่ส่งผลเสียต่อตนเอง และผู้อื่น เพราะอะไรและผู้เรียนแก้ไขอย่างไร เพราะอะไร สามารถนำบทเรียนที่ผ่านมามาปรับใช้อย่างไรได้บ้าง จริยธรรม และคนดีในเรื่องการจัดการการทรัพยากร และรับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อม คืออะไร เป็นอย่างไร เพราะเหตุใด

ลำดับขั้นกิจกรรม	กิจกรรม
	เราควรให้รางวัลกับพฤติกรรมแบบใด และลงโทษกับพฤติกรรมแบบใดในการใช้พลังงาน และน้ำ มีประเด็นใดบ้างที่มีผลไม่เป็นไปตามแผนที่วางไว้แต่แรก เพราะอะไร และควรทำอย่างไร 5.2 ผู้สอนนำผู้เรียนอภิปรายทั้งระดับชั้น เพื่อสรุปบทเรียนทั้งหมด โดยใช้คำถามต่อไปนี้ อะไรคือ การกระทำที่ส่งผลดีในแต่ละสถานการณ์ และอะไรที่ส่งผลเสียในทุก ๆ สถานการณ์ อะไรคือสิ่งที่ดีที่สุดที่ต้องการ กับสิ่งที่ดีที่สุดเมื่อเผชิญสถานการณ์ที่แตกต่างกัน เหมือนหรือแตกต่างกันอย่างไร เพราะอะไร คนไม่ดี ไม่มีจริยธรรมในทุก ๆ สถานการณ์มีจุดร่วมกันอย่างไร เพราะอะไร คนดี มีจริยธรรมในทุก ๆ สถานการณ์มีจุดร่วมกันอย่างไร เพราะอะไร จริยธรรมที่ใช้ได้เหมาะสมกับทุก ๆ สถานการณ์คืออะไร เพราะอะไร การเป็นคนดี และจริยธรรมที่ของของผู้เรียนเปลี่ยนแปลงไปอย่างไรบ้างตั้งแต่บทเรียนแรกจนถึงบทเรียนนี้ อย่างไร เพราะอะไร **6. ขั้นสร้างกรอบทางจริยธรรม** 6.1 ผู้สอนให้ผู้เรียนสร้างกรอบจริยธรรมของตนเอง โดยเขียนตอบในประเด็นคำถามต่อไปนี้ คนดี และการกระทำที่ดีในจัดการการทรัพยากร และรับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อม เป็นอย่างไร เพราะอะไร และในทางตรงกันข้ามคนไม่ดี และการกระทำที่ไม่ดีเป็นอย่างไร เพราะอะไร คนที่ได้รับผลเสียจากการจัดการการทรัพยากร และรับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อมเป็นอย่างไรเพราะอะไร คนดี และการกระทำที่ดีในเรื่องคือคนที่มีลักษณะอย่างไร เพราะอะไร อะไรคือสิ่งที่สำคัญที่สุด และเป็นทางออกที่ดีที่สุดในการ เป็นคนดีที่สามารถจัดการสิ่งแวดล้อมได้ดี จริยธรรมที่ดี และคนดีในสถานการณ์ต่าง ๆ มีอะไรบ้าง มีการเปลี่ยนแปลงไปในแต่ละสถานการณ์อย่างไรบ้าง

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
Chulalongkorn University

ลำดับขั้นกิจกรรม	กิจกรรม
	เป้าหมายของการเป็นคนดี การเป็นคนดี และจริยธรรมที่ดีของผู้เรียนเปลี่ยนแปลงไปอย่างไรบ้าง
ขั้นสรุป	1. ผู้สอนสรุปบทเรียน 2. ผู้สอนให้ผู้เรียนบันทึกการเรียนรู้

การวัดและประเมินผลการเรียนรู้

วัตถุประสงค์	เครื่องมือวัด	เกณฑ์การประเมินผล			
		0	1	2	3
1. นำประสบการณ์จากการเรียนรู้จากบทเรียนที่ผ่านมา มาประยุกต์เป็นจริยธรรม และเป้าหมายทางจริยธรรมของตนเองด้านการรักษาสิ่งแวดล้อมได้	ใบงานกิจกรรมที่ 12	ไม่มีการบันทึก	บันทึกสั้น ๆ ไม่มีเหตุผลประกอบ	บันทึกพร้อมเหตุผลประกอบครบถ้วน	บันทึกพร้อมเหตุผลประกอบครบถ้วน สามารถสะท้อนภาพการเรียนรู้ของผู้เรียนได้โดยละเอียด
2. อภิปรายสาเหตุ และผลของการกระทำของตนและผู้อื่นเองในประเด็นการรักษาสิ่งแวดล้อมได้	ใบงานกิจกรรมที่ 12	ไม่มีการบันทึก	บันทึกสั้น ๆ ไม่มีเหตุผลประกอบ	บันทึกพร้อมเหตุผลประกอบครบถ้วน	บันทึกพร้อมเหตุผลประกอบครบถ้วน สามารถสะท้อนภาพการเรียนรู้ของผู้เรียนได้โดยละเอียด
3. อภิปรายการวิเคราะห์เพื่อจำแนกการกระทำที่ถูกต้อง และไม่ถูกต้อง รวมถึงสามารถสรุปข้อคิดทางจริยธรรมในประเด็นการรักษาสิ่งแวดล้อมได้	แบบบันทึกการเรียนรู้	ไม่มีการบันทึก	บันทึกสั้น ๆ ไม่มีเหตุผลประกอบ	บันทึกพร้อมเหตุผลประกอบครบถ้วน	บันทึกพร้อมเหตุผลประกอบครบถ้วน สามารถสะท้อนภาพการเรียนรู้ของผู้เรียนได้โดยละเอียด

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
Chulalongkorn University

วัตถุประสงค์	เครื่องมือวัด	เกณฑ์การประเมินผล			
		0	1	2	3
4. สรุปประเด็นทางจริยธรรมที่เกี่ยวข้องการรักษาสิ่งแวดล้อมได้	แบบบันทึกการเรียนรู้	ไม่มีการบันทึก	บันทึกสั้น ๆ ไม่มีเหตุผลประกอบ	บันทึกพร้อมเหตุผลประกอบครบถ้วน	บันทึกพร้อมเหตุผลประกอบครบถ้วน สามารถสะท้อนภาพการเรียนรู้ของผู้เรียนได้โดยละเอียด
5. ประเมินตนเองจากการเปรียบเทียบเป้าหมายและแผนการที่วางไว้ กับผลการเรียนรู้ผ่านแต่ละฉากทั้งหมดได้	แบบบันทึกการเรียนรู้	ไม่มีการบันทึก	บันทึกสั้น ๆ ไม่มีเหตุผลประกอบ	บันทึกพร้อมเหตุผลประกอบครบถ้วน	บันทึกพร้อมเหตุผลประกอบครบถ้วน สามารถสะท้อนภาพการเรียนรู้ของผู้เรียนได้โดยละเอียด
6. เปรียบเทียบการตอบสนองต่อจุดขัดแย้งและความเปลี่ยนแปลงทางจริยธรรมของตนเองระหว่างก่อนเริ่มฉากที่ 1 ไปจนถึงเมื่อสิ้นสุดฉากที่ 12 ได้	แบบบันทึกการเรียนรู้	ไม่มีการบันทึก	บันทึกสั้น ๆ ไม่มีเหตุผลประกอบ	บันทึกพร้อมเหตุผลประกอบครบถ้วน	บันทึกพร้อมเหตุผลประกอบครบถ้วน สามารถสะท้อนภาพการเรียนรู้ของผู้เรียนได้โดยละเอียด
7. นำประสบการณ์จากการเรียนรู้ผ่านฉากทั้งหมดมาสรุปเป็นประเด็นทางจริยธรรม และแนวทางการแสดงออกทางจริยธรรมของตนเองได้	แบบบันทึกการเรียนรู้	ไม่มีการบันทึก	บันทึกสั้น ๆ ไม่มีเหตุผลประกอบ	บันทึกพร้อมเหตุผลประกอบครบถ้วน	บันทึกพร้อมเหตุผลประกอบครบถ้วน สามารถสะท้อนภาพการเรียนรู้ของผู้เรียนได้โดยละเอียด

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
Chulalongkorn University

สื่อและอุปกรณ์

1. อุปกรณ์แสดงฉากทัศน์ เช่น ภาพวาด หรือ PowerPoint presentation
2. แบบบันทึกการเรียนรู้
3. ใบงานกิจกรรมที่ 12**ใบงาน กิจกรรมที่ 12**

ให้ผู้เรียนบันทึกข้อมูลตามกิจกรรมการเรียนรู้ในตารางต่อไปนี้

	หัวข้อการบันทึก	บันทึกสรุปความคิดโดยย่อ	
		อุดมคติ	ตามความคิดตนเอง
1	สถานการณ์ที่เผชิญในกิจกรรมนี้คืออะไร		
2	ในแง่มุมศาสนาในการรับมือกับปัญหานี้ ควรเป็นอย่างไร		
3	คนดีในแง่มุมอื่น ๆ หรือปรัชญาอื่น ๆ ในการรับมือกับปัญหานี้ ควรเป็นอย่างไร		
4	จะมีการให้คะแนน และหักคะแนน อย่างไร		
5	จุดขัดแย้งที่ 1 ผู้เรียนตัดสินใจอย่างไร เพราะอะไรผลของการตัดสินใจคืออะไร		
6	ปัญหาจากจุดขันแย้งที่ 1 คืออะไร ผู้เรียนจะแก้ไขปัญหาอย่างไร (จุดขัดแย้งที่ 2)		
7	จุดขัดแย้งที่ 3 ผู้เรียนตัดสินใจอย่างไร เพราะอะไรอผลของการตัดสินใจคืออะไร		
8	ผลของการตัดสินใจคืออะไร รู้สึกอย่างไร เกิดปัญหาอะไรขึ้นในจุดขัดแย้งที่ 3 และผู้เรียนทำอย่างไรกับผลนั้นแก้ปัญหาอย่างไร (จุดขัดแย้งที่ 4)		
9	ผลการตัดสินใจต่างกันอย่างไร		

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
Chulalongkorn University

	หัวข้อการบันทึก	บันทึกสรุปความคิดโดยย่อ	
		อุดมคติ	ตามความคิดตนเอง
10	สรุปแนวคิดหลักในการตัดสินใจในเหตุการณ์ซับซ้อนที่ส่งผลดีกับทุกฝ่ายจากทั้ง 12 Scene สั้น ๆ		

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

ตัวอย่างใบงานของผู้เรียนกลุ่มตัวอย่างในการทดลอง

ใบงาน กิจกรรมที่ 12

ให้ผู้เรียนบันทึกข้อมูลตามกิจกรรมการเรียนรู้ในตารางต่อไปนี้

	หัวข้อการบันทึก	บันทึกสรุปความคิดโดยย่อ	
		อุดมคติ	ตามความคิดตมเอง
1	สถานการณ์ที่เผชิญในกิจกรรมนี้คืออะไร	Environment – friendly management	
2	ในแง่มุมศาสนาในการรับมือกับปัญหานี้ ควรเป็นอย่างไร	ทำให้ eco-friendly ทุกพื้นที่	พยายามทำให้ eco-friendly ทุกเรื่องๆ
3	คนดีในแง่มุมอื่น ๆ หรือปรัชญาอื่น ๆ ในการรับมือกับปัญหานี้ควรเป็นอย่างไร	ทำให้ eco-friendly ทุกที่ๆ	พยายามทำให้ eco-friendly ทุกเรื่องๆ ถ้าทำที่มีผลเสียมากๆ อาจจะรีบให้คนอื่นทำก็ได้
4	จะมีการให้คะแนน และหักคะแนน อย่างไร	ให้คะแนนการดูแลสิ่งแวดล้อม	ให้คะแนนความพยายามที่จะดูแลสิ่งแวดล้อม
5	จุดขัดแย้งที่ 1 ผู้เรียนตัดสินใจอย่างไร เพราะอะไรผลของการตัดสินใจคืออะไร	หาทางลด waste, disposal ให้ได้มากที่สุด โดยใช้ตัว project ของนักเรียนเอง หรือจ้างจากภายนอกมาช่วยในตัวกระบวนการอีกที	หาทางลด waste, disposal ให้ได้มากที่สุด โดยใช้ตัว project ของนักเรียนเอง หรือจ้างจากภายนอกมาช่วยในตัวกระบวนการอีกที
6	ปัญหาจากจุดขัดแย้งที่ 1 คืออะไร ผู้เรียนจะแก้ไขปัญหาอย่างไร (จุดขัดแย้งที่ 2)	อาจต้องใช้เงินเยอะ แต่ก็ได้แบ่ง case ไว้โดยการนำ project นักเรียนมาใช้ในกรณีที่เงินไม่เยอะ	อาจต้องใช้เงินเยอะ แต่ก็ได้แบ่ง case ไว้โดยการนำ project นักเรียนมาใช้ในกรณีที่เงินไม่เยอะ
7	จุดขัดแย้งที่ 3 ผู้เรียนตัดสินใจอย่างไร เพราะอะไรอผลของการตัดสินใจคืออะไร	แบกขยะกลับไปโดยเก็บรวมให้เรียบร้อย และหาวิธีที่ไม่ทำให้ส่งกลิ่นต่อเราในระหว่างทาง	แบกขยะกลับไปโดยเก็บรวมให้เรียบร้อยและหาวิธีที่ไม่ทำให้ส่งกลิ่นต่อเราในระหว่างทาง
8	ผลของการตัดสินใจคืออะไร รู้สึกอย่างไร เกิดปัญหาอะไรขึ้นในจุดขัดแย้งที่ 3 และผู้เรียนทำอย่างไรกับผลนั้น แก้ปัญหาอย่างไร (จุดขัดแย้งที่ 4)	ลำบากในการขนกลับ แต่มันเป็นความรับผิดชอบของเราที่ควรทำอยู่แล้ว	ลำบากในการขนกลับ แต่มันเป็นความรับผิดชอบของเราที่ควรทำอยู่แล้ว
9	ผลการตัดสินใจต่างกัน อย่างไร	ไม่ต่าง	ไม่ต่าง

	หัวข้อการบันทึก	บันทึกสรุปความคิดโดยย่อ	
		อุดมคติ	ตามความคิดตมเอง
10	สรุปแนวคิดหลักในการตัดสินใจจากทั้ง 12 Scene สั้น ๆ	การตัดสินใจเพื่อให้ได้ตัวเลือกที่เราพอใจที่สุด หลายทีต้องมีคนอื่นเป็นส่วนประกอบในแผนเราด้วย แต่ตัวเลือกที่เราพอใจก็ไม่จำเป็นต้องเป็นตัวเลือกที่สังคมพอใจเสมอไป	

ตัวอย่างสื่อ PowerPoint ที่ใช้

Scene 12

Surakrai Nantaburom

Environment Friendly Management

School & government don't have Environment Friendly Management **Ex reuse, recycle, reduce**

School hire management company to take care of this issue, so school seems quite clean

But communities outside school are quite different

They have full of environmental problem

And people in community work for school especially in cleaning

What do you think?

https://www.michaelpage.co.th/sites/michaelpage.co.th/files/styles/large/public/Quick%20ways%20to%20make%20your%20office%20more%20environmentally%20friendly.jpg?itok=jbNV5HW8

What will the ideal do with this

Ideal from

- Religion principle
- Philosophy principle
- Your ideal

https://thumbs.dreamstime.com/b/group-people-ecologists-taking-care-earth-saving-planet-environmental-protection-use-eco-friendly-sustainable-144827394.jpg

Make your plan to deal with it

https://researchdigest.files.wordpress.com/2019/10/gettyimages-1175986555-e1572354739123.jpg

If you have to face with this kind of situations what will you do?

What is Your best plan?

What is the good thing which deserve rewards and compliment?

What is the bad thing which deserve negative result and punishment?

Will you follow the ideal ?

How & Why ?

Conflict point 1

https://static.bangkokpost.com/media/content/dcx/2019/04/19/3165956.jpg

You are the student committee member who responsible to International Science Fair Event

You know the event will consume a lot of resource and produce a lot of wastes and disposal

Wastes and disposal will go to communities around school to manage, and people in community will be affected

Theme of Science Fair is Environmental Friendly

What will you do in this situation ?

CHULALONGKORN UNIVERSITY

Conflict points 2

What is the problem from your decision, and what will you do so solve it

How & Why ?

https://tna.mcot.net/wp-content/uploads/2019/11/1573462542583-636x360.jpg

Conflict point 3

Science Fair excursion activities is going to islands

When we are in excursion, we produce a lot of disposal

Dispose the waste onto the island is abandon,
it will be fine 2,000 THB

At the end of excursion, disposal wastes are too much, we can not carry them all back outside the island
We have money enough to pay for a fine

Still under the Environment Friendly Theme

What will you do?

https://www.ft.com/__origami/service/image/v2/images/raw/https%3A%2F%2Fs3-ap-northeast-1.amazonaws.com%2Fpsh-ex-ftnikkei-3937bb4%2Fimages%2F_aliases%2Farticleimage%2F0%2F6%2F8%2F8%2F14108860-1-eng-GB%2FAP_17159560736196.jpg?source=nar-cms

Conflict points 4

What is the problem from your decision, and what will you do so solve it

How & Why ?

https://lh3.googleusercontent.com/proxy/fkRdC_CyiUdmK9LIt5g6MqWFG4oTSV6EzKCHRMvKRCTQMUK7YrQzesgOHLWcapmo5sSYKLLRRjyo9GLjwB_0rQ6t1dv52Rvfqs8baR5R_f3s4-yWGF_VM6SIDmeJjkKVcrNBcZh3WnxdMEcQas

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

What is the good thing or good decision in this situation, why?

Who are the good guys and bad guys, why?

What is the good thing which deserve rewards or punishment?

In the end, good thing in the first thought and after learning this, are they different? How?

Discussion & Conclusion for this scene

After discussion, what is the best solution for this scene in your idea?

ภาคผนวก จ

ตัวอย่างแบบวัดจริยธรรมหลุด เกณฑ์การให้คะแนน ตัวอย่างคำตอบ รายละเอียดการประเมินคุณภาพ IOC ของแบบทดสอบจากผู้ทรงคุณวุฒิ และแบบทดสอบที่ใช้ในการทดลอง

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

ตัวอย่าง

แบบทดสอบฉบับที่ 5

คำชี้แจง

ให้นักเรียนเขียนอธิบายตอบคำถามจากสถานการณ์โดยสมมติว่านักเรียนอยู่ในสถานการณ์ในโจทย์ นักเรียนจะทำอย่างไร เพราะเหตุใด

คำถาม

ปกติเราไม่เคยออกหอสายเลย แต่วันที่ไม่มีเรียนไม่มีกิจกรรมในโรงเรียนเราก็ออกหอสาย เพื่อนก็ออกสาย เนื่องจากอ่านหนังสือเตรียมสอบเข้ามหาวิทยาลัยเพื่อรับทุนไปต่างประเทศ เป็นชื่อเสียงของโรงเรียน ซึ่งโดยปกติก็มีคนออกหอสายเป็นประจำโดยไม่มีเหตุผลอยู่หลายคน และการไปเรียนสายก็ไม่มีใครเดือดร้อนมีแต่คนที่ออกสายถูกหักคะแนนความประพฤติแล้วก็ไม่มีผลต่อการเรียนเพราะสามารถตามบทเรียนจากเพื่อน และอ่านหนังสือตามได้ ตอนนี้สิ่งที่สำคัญของเราคือการทำโปรเจคและพักผ่อนให้เพียงพอเพื่อประสิทธิภาพในการแข่งขัน ต้องยอมเลือกถูกหักคะแนนความประพฤติ

คำตอบ

นักเรียนจะแสดงพฤติกรรม หรือทำอย่างไรกับเหตุการณ์ดังกล่าว เขียนอธิบายพฤติกรรม

.....

.....

.....

คะแนน		

เพราะอะไร เขียนอธิบายเหตุผล

.....

.....

.....

คะแนน		

รวมคะแนน

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
Chulalongkorn University

เกณฑ์การตรวจคำตอบ

การให้คะแนนแบบทดสอบเป็นไปตามเกณฑ์ดังต่อไปนี้

เกณฑ์	คะแนน
มีพฤติกรรมจริยธรรมหลุดตามกลไก (จริยธรรมหลุด)	2
การให้เหตุผลที่มีจริยธรรมหลุดตามกลไก (จริยธรรมหลุด)	2
ไม่มีพฤติกรรมจริยธรรมหลุดตามกลไกล (ไม่มีจริยธรรมหลุด)	1
การให้เหตุผลที่ไม่มีจริยธรรมหลุดตามกลไก (ไม่มีจริยธรรมหลุด)	1

จากตารางข้างต้นสามารถอธิบายได้ว่าในแต่ละข้อคำถามหากผู้เรียนตอบคำถามด้านพฤติกรรมที่มีจริยธรรมหลุดตามกลไกจริยธรรมหลุดทั้ง 8 ประการจะได้คะแนน 2 คะแนน และการให้เหตุผลที่มีจริยธรรมหลุดตามกลไกจริยธรรมหลุดทั้ง 8 ประการจะได้คะแนน 2 คะแนน แต่ถ้าหากคำตอบไม่มีจริยธรรมหลุดตามกลไกจริยธรรมหลุดทั้ง 8 ประการจะได้ 1 คะแนน และการให้เหตุผลไม่มีจริยธรรมหลุดตามกลไกจริยธรรมหลุดทั้ง 8 ประการจะได้ 1 คะแนน เมื่อนำมาคำนวนเป็นคะแนนรวมต่อ 1 ข้อคำถามแล้วสามารถแสดงได้ดังตารางต่อไปนี้

เกณฑ์	คะแนน
การให้เหตุผลที่ผิดจริยธรรมหลุดที่สอดคล้องกับพฤติกรรมจริยธรรมหลุดในคำตอบ (เหตุผลมีจริยธรรมหลุด 2 คะแนน และพฤติกรรมมีจริยธรรมหลุด 2 คะแนน)	4
การให้เหตุผลที่ผิดจริยธรรมหลุดที่ไม่สอดคล้องกับพฤติกรรมจริยธรรมหลุดในคำตอบ (เหตุผลไม่มีจริยธรรมหลุด 1 คะแนน แต่พฤติกรรมที่แสดงออกมีจริยธรรมหลุด 2 คะแนน หรือ เหตุผลมีจริยธรรมหลุด 2 คะแนน แต่พฤติกรรมที่แสดงออกไม่มีจริยธรรมหลุด 1 คะแนน)	3
การให้เหตุผลที่ไม่ผิดจริยธรรมหลุด และพฤติกรรมไม่ผิดจริยธรรมหลุด (เหตุผล 1 คะแนน และพฤติกรรมไม่มีจริยธรรมหลุด 1 คะแนน)	2

การตรวจให้คะแนนจริยธรรมหลุดจากคำตอบสามารถใช้เกณฑ์เทียบเคียงพฤติกรรมดังต่อไปนี้

เกณฑ์ ข้อ 6

พฤติกรรมจริยธรรมหลุดตามทฤษฎี	แนวโน้มพฤติกรรมจากคำตอบ
1. การให้เหตุผลทางจริยธรรม หรือการตัดสินทางจริยธรรมที่ผิดจริยธรรม	คะแนนความประพฤติไม่เกี่ยวอะไรกับสมอง หรือสติปัญญา
2. การใช้คำพูดให้ดูดี	ออกหอสายก็ไม่ส่งผลกระทบต่อผลการเรียน หรือการเรียนยังดีอยู่ก็ไม่เป็นไร / ยอมออกหอสายเพื่อสร้างชื่อเสียงให้โรงเรียน
3. การเปรียบเทียบทางสังคม	เด็กโรงเรียนอื่น / คนอื่น / ครู ยังมาสายได้เลย
4. การปัดความรับผิดชอบ	ผมมาสายแบบมีเหตุผลไม่ควรรับผิด
5. การกระจายความรับผิดชอบที่ผู้อื่นเสียหายหรือได้รับผลกระทบ	ถ้าจะลงโทษผมก็ให้ลงโทษอื่นอื่นให้เหมือนกันด้วย
6. การบิดเบือนผลการกระทำผู้อื่นเสียหายหรือได้รับผลกระทบ	ถ้าเราทำโปรเจ็คไม่เสร็จ และเข้ามหาลัยไม่ได้ โรงเรียนจะเสียหาย ไม่ใช่นักเรียน คนที่เดือนร้อนคือครู
7. การไม่ยอมรับผิด หรือโยนโทษให้ผู้อื่น	โรงเรียนจัดตารางไม่เหมาะสม สั่งงานเยอะ เวลาน้อยแต่ให้ตื่นเช้า
8. การลดคุณค่าความเป็นมนุษย์	คนออกกฎเหล่านี้ไม่มีเหตุผล ไม่เหมาะกับทำงานการศึกษา
9. ไม่มีจริยธรรมหลุด	เลือกทำผิดและยอมรับการหักคะแนน เจรจากับโรงเรียนเพื่อหาทางออก

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
Chulalongkorn University

ตัวอย่างแบบทดสอบของผู้เรียนที่ใช้ในการทดลอง และการให้คะแนน

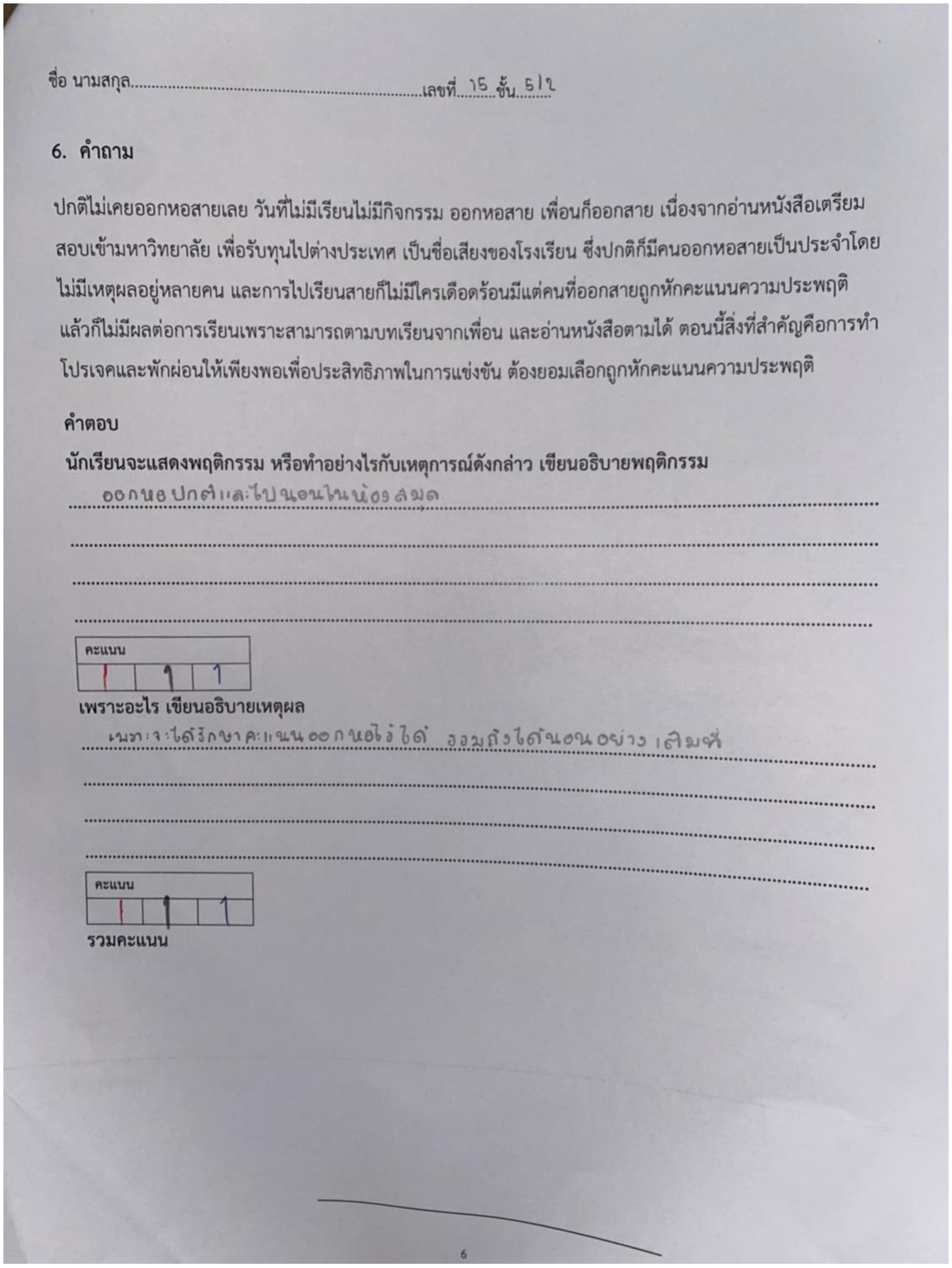

ชื่อ นามสกุล.....เลขที่ 15 ชั้น 5/1

6. คำถาม

ปกติไม่เคยออกหอสายเลย วันที่ไม่มีเรียนไม่มีกิจกรรม ออกหอสาย เพื่อนก็ออกสาย เนื่องจากอ่านหนังสือเตรียมสอบเข้ามหาวิทยาลัย เพื่อรับทุนไปต่างประเทศ เป็นชื่อเสียงของโรงเรียน ซึ่งปกติก็มีคนออกหอสายเป็นประจำโดยไม่มีเหตุผลอยู่หลายคน และการไปเรียนสายก็ไม่มีใครเดือดร้อนมีแต่คนที่ออกสายถูกหักคะแนนความประพฤติแล้วก็ไม่มีผลต่อการเรียนเพราะสามารถตามบทเรียนจากเพื่อน และอ่านหนังสือตามได้ ตอนนี้สิ่งที่สำคัญคือการทำโปรเจคและพักผ่อนให้เพียงพอเพื่อประสิทธิภาพในการแข่งขัน ต้องยอมเลือกถูกหักคะแนนความประพฤติ

คำตอบ

นักเรียนจะแสดงพฤติกรรม หรือทำอย่างไรกับเหตุการณ์ดังกล่าว เขียนอธิบายพฤติกรรม

ออกหอปกติและไปนอนในห้องสมุด

คะแนน		
1	1	1

เพราะอะไร เขียนอธิบายเหตุผล

เพราะจะได้รักษาคะแนนออกหอไว้ได้ อ่านถึงได้นอนอย่างเสียสุข

คะแนน			
1	1		1

รวมคะแนน

6

รายละเอียดการประเมินคุณภาพ IOC แบบทดสอบของผู้ทรงคุณวุฒิ

ตารางที่ 50 รายการปรับปรุง เกณฑ์การตรวจคำตอบตามคำแนะนำของผู้ทรงคุณวุฒิ

แบบทดสอบฉบับ	ข้อที่	พฤติกรรมจริยธรรมหลุดตามทฤษฎีจริยธรรมหลุด	แนวโน้มพฤติกรรมจากคำตอบ	คำแนะนำของผู้ทรงคุณวุฒิ	การปรับปรุงตามคำแนะนำ
ก	5	6. เรื่องนี้ไม่มีใครผิดใครถูก	6. การอธิบายของเราไม่ได้ทำให้ใครเดือดร้อนเป็นสิทธิของเราและเพื่อน	เพราะเข้าใจผิดหรือถูกบิดเบือน	การอธิบายของเราไม่ได้ทำให้ใครเดือดร้อนเป็นสิทธิของเราและเพื่อน
ข	1	4. การปัดความรับผิดชอบ	4. เราไม่ผิดเราไม่ได้ตั้งใจ	ผิด คนรับผิดต้องรับผิดชอบ	เราไม่ผิดเราไม่ได้ตั้งใจ คนอื่นผิด คนรับผิดต้องรับผิดชอบ
ข	2	8. การลดคุณค่าความเป็นมนุษย์	8. ถ้าเราลุกขึ้นแล้วเกิดรู้ว่าผิดจะเกิดผลเสียตามมามากมาย เพื่อนไม่สบายก็ไม่เป็นอะไรมาก นอนพักที่อื่นก็ได้ กินยาเดี๋ยวก็หาย	เพื่อนที่เข้ามาใหม่ก็เป็นนักเรียนธรรมดา ๆ ไม่ต้องเกรงใจ	ถ้าเราลุกขึ้นแล้วเกิดรู้ว่าผิดจะเกิดผลเสียตามมามากมาย เพื่อนไม่สบายก็ไม่เป็นอะไรมาก นอนพักที่อื่นก็ได้ กินยาเดี๋ยวก็หาย เพื่อนที่เข้ามาใหม่เป็น

แบบทดสอบฉบับ	ข้อที่	พฤติกรรมจริยธรรมหลุดตามทฤษฎีจริยธรรมหลุด	แนวโน้มพฤติกรรมจากคำตอบ	คำแนะนำของผู้ทรงคุณวุฒิ	การปรับปรุงตามคำแนะนำ
					นักเรียนธรรมดา ไม่ต้องเกรงใจอะไร
ข	5	5. การกระจายความรับผิดชอบที่ผู้อื่นเสียหายหรือได้รับผลกระทบ	5. คนอื่นก็ทำผิดเหมือนกัน ไม่เห็นเป็นอะไร	เป็นความรับผิดชอบของทุกคนในกลุ่ม ถ้าไม่ทำก็ไม่ต้องเอาคะแนน	เป็นความรับผิดชอบของทุกคนในกลุ่ม ถ้าไม่ทำก็ไม่ต้องเอาคะแนน
ข	5	6. การบิดเบือนผลการกระทำผู้อื่นเสียหายหรือได้รับผลกระทบ	6. ไม่ใส่ชื่อเพื่อนไม่มีอะไรเสียหายต่อเรา เราทำตามหน้าที่	เป็นการเปลี่ยนนิสัยเพื่อน	ไม่ใส่ชื่อเพื่อนไม่มีอะไรเสียหายต่อเรา เราทำตามหน้าที่ เป็นการเปลี่ยนนิสัยเพื่อน
ข	6	4. การปัดความรับผิดชอบ	4. เราไม่ผิดเพราะเราป่วย	1. เหมาะกับข้อ 1 มากกว่าเพราะเป็นการอ้างประโยชน์ส่วนตน 2. ครูควรเข้าใจเห็นใจ นร. ที่เจ็บป่วย	ครูควรเข้าใจเห็นใจ นร. ที่เจ็บป่วย

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
Chulalongkorn University

แบบทดสอบฉบับ	ข้อที่	พฤติกรรมจริยธรรมหลุดตามทฤษฎีจริยธรรมหลุด	แนวโน้มพฤติกรรมจากคำตอบ	คำแนะนำของผู้ทรงคุณวุฒิ	การปรับปรุงตามคำแนะนำ
ข	6	6. การบิดเบือนผลการกระทำผู้อื่นเสียหายหรือได้รับผลกระทบ	6. การลอกถ้าไม่มีใครรู้ก็ไม่มีใครเสียหาย ทำเนียน ๆ	การลอกไม่ใช่เรื่องร้ายแรง	การลอกถ้าไม่มีใครรู้ก็ไม่มีใครเสียหาย ทำเนียน ๆ และไม่ใช่เรื่องร้ายแรง
ข	6	7. การไม่ยอมรับผิด หรือโยนโทษให้ผู้อื่น	7. เราไม่ผิด เราลอกเพราะเราป่วย ไม่มีทางเลือก	คนที่ป่วย ไม่ช่วยเรา น่าจะเป็นคนผิดมากกว่า	เราไม่ผิด เราลอกเพราะเราป่วย ไม่มีทางเลือก หรือคนที่ป่วยไม่ช่วยเรา น่าจะเป็นคนผิดมากกว่า
ค	1	1. การให้เหตุผลทางจริยธรรม หรือการตัดสินทางจริยธรรมที่ผิดจริยธรรม	1. ทำประโยชน์ให้โรงเรียนก็สมควรได้คะแนน ถ้าเราอยู่เพื่อนต้องใส่ชื่อให้อยู่แล้ว เพื่อนอาจจะลืม การใส่ชื่อตัวเองไม่เป็นไร ไม่ผิดถ้าคนอื่นไม่รู้	1. ควรปรับเป็นว่า เห็นแก่ประโยชน์ส่วนตน มากกว่าความถูกต้องตามกฎ 2. เป็นตัวแทนโรงเรียน ทำเพื่อส่วนรวม	ทำประโยชน์ให้โรงเรียนก็สมควรได้คะแนน ถ้าเราอยู่เพื่อนต้องใส่ชื่อให้อยู่แล้ว เพื่อนอาจจะลืม การใส่ชื่อตัวเองไม่เป็นไร ไม่ผิดถ้าคนอื่นไม่รู้ / เป็นตัวแทน

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

แบบทดสอบฉบับ	ข้อที่	พฤติกรรมจริยธรรมหลุดตามทฤษฎีจริยธรรมหลุด	แนวโน้มพฤติกรรมจากคำตอบ	คำแนะนำของผู้ทรงคุณวุฒิ	การปรับปรุงตามคำแนะนำ
					โรงเรียน ทำเพื่อส่วนรวม / เพื่อนเห็นแก่ตัวมากกว่า ความถูกต้อง
ค	1	4. การปัดความรับผิดชอบ	4. เราไม่ผิดถ้าครูจับได้แค่ปฏิเสธ	1. ไม่ควรตั้งคำถามว่า ทำอย่างไร เพราะได้ทำไปแล้ว ควรปรับคำถามใหม่ 2. ก็เพื่อนไม่ใส่ให้ เราจึงต้องใส่เอง	เราไม่ผิดถ้าครูจับได้แค่ปฏิเสธ เพื่อนไม่ให้ใส่ชื่อเลยต้องใส่เอง
ค	2	1. การให้เหตุผลทางจริยธรรม หรือการตัดสินทางจริยธรรมที่ผิดจริยธรรม	1. ไม่รู้ไม่เห็นก็ไม่เป็นอะไร	1. หรืออาจปรับเป็น “เล่นจนสนามพังน่าจะดีกว่าไม่มีใครเข้าไปใช้สนาม” 2. ควรปรับเป็นว่า เห็นแก่ประโยชน์ส่วนตน มากกว่าความถูกต้องตามกฎ	ไม่รู้ไม่เห็นก็ไม่เป็นอะไร เล่นจนสนามพังดีกว่าไม่มีใครใช้สนาม / เห็นแก่ประโยชน์ส่วนตนย่อมดีกว่ากฎระเบียบ / กฎไม่สมเหตุผลต้องฝ่าฝืน

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
Chulalongkorn University

แบบทดสอบ ฉบับ	ข้อที่	พฤติกรรมจริยธรรมหลุดตามทฤษฎีจริยธรรมหลุด	แนวโน้มพฤติกรรมจากคำตอบ	คำแนะนำของผู้ทรงคุณวุฒิ	การปรับปรุงตามคำแนะนำ
				3. กฎระเบียบทำตามได้ยาก ทำให้ต้องฝ่าฝืน / ประเด็นที่ต้องการตัดสินคืออะไร	
ค	2	4. การปัดความรับผิดชอบ	4. เราไม่ผิดเราไม่ได้ตั้งใจ	คนที่เล่นจริงจังแล้วเกิดความเสียหาย ควรรับผิดมากกว่าเรา	เราไม่ผิดเราไม่ได้ตั้งใจ / คนที่เล่นหนักจริงจังควรรับผิดมากกว่า
ค	5	4. การปัดความรับผิดชอบ	4. เราและเพื่อนไม่ผิด เพราะไม่ได้ทำอะไรเสียหาย	ครูมอบหมายงานมากทำให้เราและเพื่อนต้องทำเช่นนี้	เราและเพื่อนไม่ผิด เพราะไม่ได้ทำอะไรเสียหาย / เพราะครูให้งานมากเกินไปเราเลยต้องทำเช่นนี้
ง	1	1. การให้เหตุผลทางจริยธรรม หรือการตัดสินทางจริยธรรมที่ผิดจริยธรรม	1. หอพักมีไว้ให้อยู่เหมือนบ้าน ทำไมเราจะอยู่หอพักเหมือนอยู่บ้านไม่ได้	ควรปรับเป็นว่าเห็นแก่ประโยชน์ส่วนตน มากกว่าความถูกต้องตามกฎ	หอพักมีไว้ให้อยู่เหมือนบ้าน ทำไมเราจะอยู่หอพักเหมือนอยู่บ้านไม่ได้ / เห็นแก่ประโยชน์

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
Chulalongkorn University

แบบทดสอบฉบับ	ข้อที่	พฤติกรรมจริยธรรมหลุดตามทฤษฎีจริยธรรมหลุด	แนวโน้มพฤติกรรมจากคำตอบ	คำแนะนำของผู้ทรงคุณวุฒิ	การปรับปรุงตามคำแนะนำ
					ตนเองดีกว่าทำตามกฎ
ง	1	4. การปัดความรับผิดชอบ	4. เราไม่ได้ผิดอะไรเพราะกำลังอ่านหนังสือ	การอ่านหนังสือเป็นสิ่งสำคัญกว่า	เราไม่ได้ผิดอะไรเพราะกำลังอ่านหนังสือ /การอ่านหนังสือเป็นสิ่งสำคัญกว่า
ง	2	9. ไม่มีพฤติกรรมจริยธรรมหลุด	9. หาทางออกร่วมกัน	บอกครูไปตามตรง และสอบสวนหาสาเหตุที่แท้จริง	บอกครูไปตามตรง และสอบสวนหาสาเหตุที่แท้จริง และหาทางออกร่วมกัน
ง	3	1. การให้เหตุผลทางจริยธรรม หรือการตัดสินทางจริยธรรมที่ผิดจริยธรรม	1. แอบใช้ก็ไม่มีใครรู้หรอก	ควรปรับเป็นว่าเห็นแก่ประโยชน์ส่วนตน มากกว่าความถูกต้องตามกฎ	แอบใช้ก็ไม่มีใครรู้หรอกไม่ได้ /เห็นแก่ประโยชน์ตนเองดีกว่าทำตามกฎ
ง	4	2. การใช้คำพูดให้ดูดี	2. เพื่อนช่วยเราก็ดีกว่าไม่ช่วยกันสองหัวดีกว่าหัวเดียว	อ่านสรุปเหมือนกันกับให้เพื่อนสรุปให้ฟัง	อ่านสรุปเหมือนกันกับให้เพื่อนสรุปให้ฟัง

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
Chulalongkorn University

แบบทดสอบฉบับ	ข้อที่	พฤติกรรมจริยธรรมหลุดตามทฤษฎีจริยธรรมหลุด	แนวโน้มพฤติกรรมจากคำตอบ	คำแนะนำของผู้ทรงคุณวุฒิ	การปรับปรุงตามคำแนะนำ
ง	5	4. การปัดความรับผิดชอบ	4. เราไม่ได้ทำอะไรผิด ทำเพื่อผลที่ดี	การบำบัดความเครียดไม่ใช่สิ่งที่ผิด	เราไม่ได้ทำอะไรผิด การบำบัดความเครียดไม่ใช่สิ่งที่ผิด
ง	6	1. การให้เหตุผลทางจริยธรรม หรือการตัดสินทางจริยธรรมที่ผิดจริยธรรม	1. ไม่เห็นจะเป็นอะไรเลย เพราะไม่ได้ผิดอะไร	เรื่องนี้ไม่มีใครผิดใครถูก	เรื่องนี้ไม่มีใครผิดใครถูก

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
Chulalongkorn University

ภาคผนวก ช

ตัวอย่างข้อคำถามสัมภาษณ์ และแบบบันทึกการเรียนรู้

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
Chulalongkorn University

ตัวอย่าง

ข้อคำถามแบบสัมภาษณ์

1. ผู้เรียนมีวิธีตัดสินใจอย่างไรในสถานการณ์ดังกล่าว

2. สิ่งที่ได้เรียนรู้ความรู้ใหม่ที่ได้รับ ในวันนี้คืออะไร

3. แนวคิดมุมมองที่ไม่เคยเรียนรู้มาก่อน คืออะไร

4. สรุปสาระสำคัญการเรียนรู้ ของผู้เรียน

5. ผลดี ผลเสียที่เกิดขึ้นจากทางเลือก และการกระทำของผู้เรียนคืออะไร

6. ผู้เรียนใช้เหตุผลอะไรเป็นพื้นฐานในการตัดสิน มีเหตุผลอะไรที่ทำแบบนั้น

7. อะไรคือสิ่งที่ควรทำในสถานการณ์ที่ได้รับ เพราะอะไร

8. บทเรียนหรือกิจกรรมใดที่มีผลต่อการใช้เหตุผลในการตัดสินใจของผู้เรียน

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
Chulalongkorn University

ตัวอย่าง

แบบบันทึกการเรียนรู้

1. สิ่งที่ได้เรียนรู้ความรู้ใหม่ที่ได้รับ ในวันนี้

.....

.....

2. แนวคิดมุมมองที่ไม่เคยเรียนรู้มาก่อน คืออะไร

.....

.....

3. สรุปสาระสำคัญการเรียนรู้

.....

.....

4. ผลดีที่เกิดขึ้นจากทางเลือก และการกระทำของนักเรียนคืออะไร

.....

.....

5. ผลเสียที่เกิดขึ้นจากทางเลือก และการกระทำของนักเรียนคืออะไร

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
Chulalongkorn University

.....

.....

6. อะไรคือสิ่งที่ควรทำในสถานการณ์ที่ได้รับ เพราะอะไร

.....

.....

7. อะไรคือความรู้จากกรเรียนที่นักเรียนนำมาใช้ได้บ้าง

.....

.....

ตัวอย่างการบันทึกแบบบันทึกการเรียนรู้ของผู้เรียน

แบบบันทึกสรุปผลการเรียนรู้

ฉากที่ 10 วันที่ ...

1. สิ่งที่ได้เรียนรู้ความรู้ใหม่ที่ได้รับ ในวันนี้
   - เข้าหน้าที่จะเทยะเวมกันก่อนเพื่อประหยัดเวลา สุดท้ายจะมีแยกอีกทีบนรถ แล้วกระจายไปตามที่ต่างๆ เพราะบางบ้านก็ไม่ได้แยกด้วย • ถ้าแยกก็ทำงานง่ายขึ้น

   (https://thematter.co/brandedcontent/pepsi_csr/68436)

2. แนวคิดมุมมองที่ไม่เคยเรียนรู้มาก่อน คืออะไร
   - การแก้ปัญหา / ข้อขัดแย้ง ออกสู่สังคม อาจจะทำให้ได้ผลลัพธ์ที่ดีกว่า

3. สรุปสาระสำคัญการเรียนรู้
   - ควรเตรียมพกถุงผ้า และในขณะเดียวกันก็ตั้งคำถามถึงช่องโหว่ของกฎนั้นๆ อีกด้วย เพื่อให้เกิดการพัฒนาเปลี่ยนแปลงในทางที่ดีขึ้น

4. ผลดีที่เกิดขึ้นจากทางเลือก และการกระทำของนักเรียนคืออะไร
   - เบื้องต้นก็ไม่น่าจะทำให้เกิดปัญหา (ทำตามสั่งที่คาด / อุดมคติ)
   - ถ้ามีปัญหาเกิดขึ้น มีญาติใกล้ๆก็จะเข้ามาดูแลมากขึ้น

5. ผลเสียที่เกิดขึ้นจากทางเลือก และการกระทำของนักเรียนคืออะไร
   - เราไม่โอกาสที่จะเดือดร้อน
   - ไม่ได้ทำหน้าที่อย่างเต็มที่

6. อะไรคือสิ่งที่ควรทำในสถานการณ์ที่ได้รับ เพราะอะไร
   - ทำตามอุดมคติเท่าที่จะทำได้ โดยไม่เดือดร้อนตัวเอง / คนอื่น

7. อะไรคือความรู้จากการเรียนที่นักเรียนนำมาใช้ได้บ้าง
   - แยกขยะต่อไปได้แล้ว

แบบบันทึกสรุปผลการเรียนรู้

ฉากที่ 12

1. สิ่งที่ได้เรียนรู้ความรู้ใหม่ที่ได้รับ ในวันนี้

- การตัดสินใจด้าน environment-friendly management ในสังคมใหญ่

2. แนวคิดมุมมองที่ไม่เคยเรียนรู้มาก่อน คืออะไร

- การทำงานในระบบใหญ่ ก็ยิ่งต้องมีการร่วมมือกันระดับใหญ่เหมือนกัน

3. สรุปสาระสำคัญการเรียนรู้

- การทำให้ eco-friendly อาจต้องมีความลำบากที่ต้องแลก แต่ก็คุ้มถ้าเราต้องการ

4. ผลดีที่เกิดขึ้นจากทางเลือก และการกระทำของนักเรียนคืออะไร

- ทำตามอุดมการณ์ + ไม่ทำให้สังคมเดือดร้อน

5. ผลเสียที่เกิดขึ้นจากทางเลือก และการกระทำของนักเรียนคืออะไร

- อาจเกิดความยากลำบากในการกระทำ

6. อะไรคือสิ่งที่ควรทำในสถานการณ์ที่ได้รับ เพราะอะไร

- ทำตามอุดมการณ์ eco-friendly

7. อะไรคือความรู้จากการเรียนที่นักเรียนนำมาใช้ได้บ้าง

- เตรียมตัวเรื่องการจัดการขยะแต่เนิ่นๆก่อนจะจัดกิจกรรมอะไรก็ตาม

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
Chulalongkorn University

ประวัติผู้เขียน

ชื่อ-สกุล	สุรไกร นันทบุรมย์ (Surakrai Nantaburom)
วัน เดือน ปี เกิด	19 มกราคม 2530 (19 January 1987)
สถานที่เกิด	จังหวัดกาฬสินธุ์ (Kalasin, Thailand)
วุฒิการศึกษา	1. ค.บ. (เกียรตินิยมอันดับหนึ่ง) มัธยมศึกษา วิชาเอก สังคมศึกษา และคอมพิวเตอร์การศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย (2011) B.Ed. (1st Class Honours) Secondary Education, Majors: Social Studies & Computer Education, Chulalongkorn University (2011) 2. น.บ. มหาวิทยาลัยรามคำแหง (2011) LL,B. Ramkamheang University (2011) 3. ค.ม. การสอนสังคมศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย (2014) M.Ed. Teaching Social Studies, Chulalongkorn University (2014) 4. Certificate, Fontys Initial Education and Didactic Qualification Professional Program, Fontys International Venlo Campus, The Netherlands (2015)
ที่อยู่ปัจจุบัน	โรงเรียนกำเนิดวิทย์ 999 ม.1 ตำบลป่ายุบใน อำเภอวังจันทร์ จังหวัดระยอง 21210 Kamnoetvidya Science Academy, 999 M.1, Payub Nai Sub-District, Wang Chan District, Rayoung 21210.
ผลงานตีพิมพ์	1. Nantaburom, S. & Issarangura, N., A., W. (2015). EFFECTS OF USING PREJUDICE REDUCTION ACTIVITIES BASED ON MULTICULTURAL EDUCATION ON UNDERSTANDINGOF DIVERSITY IN RACES, RELIGIONS AND CULTURES IN THE ASEAN COMMUNITY OF UPPER SECONDARY SCHOOL STUDENTS, Journal of Education Studies, 43(1), 139 - 154. 2. Nantaburom, S. (2017). The Dutch Educational System and Public Library Roles in The Netherlands, TLA Bulletin (Thai Library Association), 61(1), 19 - 32. 3. Nantaburom, S. (2017). Relations Between Blended Learning, Flipped Classroom, Learning Space, and Active Learning, TLA Bulletin (Thai Library Association), 61(2), 47 - 65.

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
Chulalongkorn University